

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АВТОМОБІЛЬНО-
ДОРОЖНІЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**КАФЕДРА ОБЛІКУ, ОПОДАТКУВАННЯ ТА
МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН**

МАТЕРІАЛИ

**ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-МЕТОДИЧНОЇ
ІНТЕРНЕТ - КОНФЕРЕНЦІЇ З ПРОБЛЕМ ВИЩОЇ ОСВІТИ І
НАУКИ**

**«СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ОРГАНІЗАЦІЙНО-
МЕТОДОЛОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДГОТОВКИ
ФАХІВЦІВ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ В
УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ТА ЄВРОЕКОНОМІЧНОЇ
ІНТЕГРАЦІЇ»**

18 ЛИСТОПАДА 2019 Р.

<http://dl.khadi.kharkov.ua/course/view.php?id=1058>

ХАРКІВ

УДК 001; 004; 30; 37; 378; 60

Голова оргкомітету:

Туренко А.М. – ректор Харківського національного автомобільно- дорожнього університету, доктор технічних наук, професор

Заступники Голови оргкомітету:

Богомолів В.О. - проректор з наукової роботи ХНАДУ, професор, доктор технічних наук

Дмитрієв І.А. – декан факультету управління та бізнесу ХНАДУ, доктор економічних наук, професор

Маліков В.В. – завідувач кафедри обліку, оподаткування та міжнародних економічних відносин ХНАДУ, доктор наук з державного управління, професор.

Члени оргкомітету:

Сироватський О.А. – декан факультету економіки та менеджменту ХНУБА, кандидат технічних наук, доцент

Криворучко О.М. – завідувач кафедри управління та адміністрування ХНАДУ, доктор економічних наук, професор

Шинкаренко В.Г. - доктор економічних наук, професор кафедри управління та адміністрування ХНАДУ

Вербицька В.І. - доцент кафедри обліку, оподаткування та міжнародних економічних відносин ХНАДУ, кандидат економічних наук, доцент

Ковальова Т.В. – доцент кафедри обліку, оподаткування та міжнародних економічних відносин ХНАДУ, кандидат економічних наук, доцент

Відповідальний секретар:

Вербицька В.І. – к.е.н., доцент ХНАДУ

Друкується за рішенням Вченої ради Харківського національного автомобільно- дорожнього університету. Дозвіл № 23/19/4.7 від 29.11.2019р.

Сучасні тенденції організаційно-методологічного забезпечення підготовки фахівців: проблеми та шляхи їх вирішення в умовах глобалізації та євроекономічної інтеграції: Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-методичної інтернет - конференції з проблем вищої освіти і науки (18 листопада 2019 р.) Харків, ХНАДУ, 2019. 547 с.
URL: [:http://dl.khadi.kharkov.ua/course/view.php?id=1058](http://dl.khadi.kharkov.ua/course/view.php?id=1058)

ЗМІСТ

Секція 1. ШЛЯХИ ТА ЗАСОБИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ЇХ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ НА НАЦІОНАЛЬНОМУ ТА МІЖНАРОДНОМУ РІВНЯХ

Криворучко О.М., Шинкаренко В.Г.

ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ТА ПРОЦЕДУРИ ВНУТРІШНЬОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ 18

Нагорний Є.В., Орда О.О.

ЩОДО ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ІННОВАЦІЙНОГО ТИПУ З МЕТОЮ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЇХ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ НА НАЦІОНАЛЬНОМУ ТА МІЖНАРОДНОМУ РІВНЯХ 24

Завгородній Д.С.

РОЗВИТОК ДОСЛІДНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ ВІЙСЬКОВО-МОРСЬКИХ СИЛ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЇХ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ., 27

Штика Ю.М.

ФАКТОРИ ФОРМУВАННЯ АНАЛІТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ГАЛУЗІ. 29

Долгіх Я.В.

АЛГОРИТМ ВИЗНАЧЕННЯ МЕТОДОМ DEA ВІДНОСНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ. 33

Шевченко А.А.

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ У ВИЩІЙ ШКОЛІ..
.....35

Корчак М.М.

АКТИВІЗАЦІЯ ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ ПРИ ВИКЛАДАННІ АГРОІНЖЕНЕРНИХ ДИСЦИПЛІН У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ 38

Воронова Є.М.

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОЕКТНОЇ РОБОТИ В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ СТУДЕНІВ ТЕХНІЧНИХ ВНЗ 41

Лаврук О.С. ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ КОМУНІКАТИВНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ.....	45
Fandieieva A. Ye. PECULIARITIES OF PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE ECONOMIC PROFESSIONALS IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS.	48
Вербицька В.І. УДОСКОНАЛЕННЯ ВИЩОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ: МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПОХОДУ	52
Горяинов А.Н. РАЗРАБОТКА ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ПРОГРАММ ТРАНСПОРТНОЙ НАПРАВЛЕННОСТИ С УЧЕТОМ КОМПЬЮТЕРНЫХ СПЕЦИАЛЬНОСТЕЙ.	56
Шаповал О.А. ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО- ПІЗНАВАЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ У ВИЩОМУ ВІЙСЬКОВОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ.....	60
Келемен Р. Ю. ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ПРАВознавства.	63
Федотова І.В. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДГОТОВКИ МАГІСТРІВ З ЛОГІСТИЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В СФЕРІ АВТОМОБІЛЬНОГО ТРАНСПОРТУ	68
Дмітренко Н.Є. СИСТЕМНИЙ ПІДХІД У ПРОЕКТУВАННІ МЕТОДИЧНОЇ СИСТЕМИ НАВЧАННЯ.....	72
Сахненко О. І. УПРАВЛІННЯ ЛЮДСЬКИМ КАПІТАЛОМ: ІНВЕСТИЦІЙНИЙ АСПЕКТ	76
Криворучко О.М. САМООЦІНЮВАННЯ СИСТЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	80

Вільхівська О. В.

АНАЛІЗ МЕТОДІВ І СПОСОБІВ ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ
ТА ЇХ ОЦІНКА З ДИСЦИПЛІНИ “ІНФОРМАТИКА”. 84

Horbunova K., Burkovska A.

PECULIARITIES OF ENGLISH-SPEAKING LEXICAL COMPETENCE
FORMATION FOR STUDENTS OF ECONOMICAL SPECIALTIE 88

Ткаченко І.А., Ткаченко А.М.

ІННОВАЦІЙНИЙ ПІДХІД В НАВЧАННІ У ВНЗ І-ІІ РІВНІВ
АКРЕДИТАЦІЇ. 91

Дяченко І. М.

ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДГОТОВКИ
МАЙБУТНІХ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНИХ ЖУРНАЛІСТІВ..... 95

Келемен Р. Ю.

ПЕДАГОГІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ МОДУЛЬНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ
У ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ
МОЛОДШИХ СПЕЦІАЛІСТІВ З ПРАВОЗНАВСТВА. 99

Ушаткіна С.О.

РОЗВИТОК ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИХ ЗДІБНОСТЕЙ СТУДЕНТІВ ВИЩИХ
НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ. 104

Закусилова Т. О., Резнік О.І.

ОСВІТНІ ІННОВАЦІЇ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ
ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ МЕДИЧНИХ
ПРАЦІВНИКІВ..... 108

Skrypnyk N.S.

TO THE ISSUE OF STUDENT SOFT SKILLS DEVELOPMENT 111

Нікуліна Н.В.

ПОТЕНЦІАЛ ФАХОВОМОВНОЇ (ТЕРМІНОЗНАВЧОЇ) ПІДГОТОВКИ В
СУЧАСНИХ ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ. 115

Палагута І.В.

ОСНОВНІ ВИМОГИ ДО ЗДІЙСНЕННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДТРИМКИ
МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ 118

Бугаєвська Ю.В. МЕТОДИ ДІАГНОСТИКИ РІВНЯ СФОРМОВАНOSTІ
КОРПОРАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ СТУДЕНТІВ..... 122

Збаравська Л.Ю., Коваль Л.А.

МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ АГРАРНО-ТЕХНІЧНОЇ ГАЛУЗІ ЗАСОБАМИ ІНТЕГРАЦІЇ ПРИРОДНИЧИХ І ЗАГАЛЬНОТЕХНІЧНИХ ДИСЦИПЛІН..... 125

Новіцька С.С., Бугай І.В.

НАПРЯМИ ЯКІСНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ..... 129

Догадайло Я.В.

СТУДЕНТОЦЕНТРОВАНИЙ ПІДХІД ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З МЕНЕДЖМЕНТУ..... 132

Комар О. С.

ІННОВАЦІЇ У НАВЧАННІ ІНШОМОВНОГО СПІЛКУВАННЯ ЯК СТРАТЕГІЧНИЙ НАПРЯМ РОЗВИТКУ ОСВІТЯНСЬКОГО ПРОСТОРУ.135

Касатонова І.А.

СКЛАДОВІ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПОСЛУГ ОСВІТИ..... 139

Радткіна Д. В.

ХАРАКТЕРИСТИКА САМОРЕГУЛЯЦІЇ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ 142

Сахно І.В.

ВИКОРИСТАННЯ АКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ ПРИ ВИКЛАДЕННІ УПРАВЛІНСЬКИХ ДИСЦИПЛІН..... 147

Попова А.М.

ВИКОРИСТАННЯ ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ ПРИ ПІДВИЩЕННІ РІВНЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ 150

Красномовець В.А.

ЗАКОРДОННА ПРАКТИКА ЯК ПРАКТИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ..... 154

Величко Я.І.

РІЗНОВИДИ ПІДТРИМКИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ..... 156

Нісходовська О.Ю.

СУЧАСНІ ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ АГРАРІЇВ..... 160

Горяинов А.Н.

ХАРАКТЕРИСТИКА РАЗВИТИЯ СПЕЦИАЛЬНОСТИ

275 «ТРАНСПОРТНЫЕ ТЕХНОЛОГИИ»

(ВСТУПИТЕЛЬНАЯ КОМПАНИЯ 2019 ГОДА). 163

Павленко О.В.

ФОРМУВАННЯ ФАХІВЦЯ З ТРАНСПОРТНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ЇХ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ НА НАЦІОНАЛЬНОМУ ТА МІЖНАРОДНОМУ РИНКАХ ПРАЦІ. 167

Курилко Н.Ф.

ИННОВАЦИИ В СФЕРЕ ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ И СПОРТА ПРИ ПОДГОТОВКЕ СПЕЦИАЛИСТОВ..... 170

Алиев Р.А.

ВЛИЯНИЕ ОПТИМИЗАЦИИ СИСТЕМЫ ФИЗИЧЕСКОГО ВОСПИТАНИЯ НА ПОДГОТОВКУ КВАЛИФИЦИРОВАННЫХ СПЕЦИАЛИСТОВ В ВУЗЕ 173

Зайцев С.С.

АНАЛІЗ ПЕДАГОГІЧНИХ УМІНЬ СТУДЕНТІВ НА ЗАНЯТТЯХ З ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ..... 177

Кірсанов М.В.

МОТИВАЦІЙНА СКЛАДОВА ЯК ОСНОВНИЙ КОМПОНЕНТ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ..... 181

Плотніков О.І.

ВИЗНАЧЕННЯ РІВНЯ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВЛЕНОСТІ СТУДЕНТІВ МЕХАНІЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ ХНАДУ 185

Курилко М.Ф.

ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ФІЗИЧНОГО НАВАНТАЖЕННЯ ЗАСОБАМИ РУХОВОЇ АКТИВНОСТІ..... 189

Зайцев С. С.

МОТИВАЦІЯ ДО МАЙБУТНЬОЇ УСПІШНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ ХНАДУ 192

СЕКЦІЯ 2. САМОСТІЙНА ТА НАУКОВА РОБОТА СТУДЕНТІВ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦЯ

Ковальов П.А., Ковальова Т.В.

ПРО ЦІННІСНІ ОРІЄНТАЦІЇ СТУДЕНТІВ В ЇХ ПРОФЕСІЙНОМУ САМОВИЗНАЧЕННІ 197

Гончаренко Н.Г.

УПРАВЛІННЯ САМОСТІЙНОЮ РОБОТОЮ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЯК ЗАСІБ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ПІДВИЩЕННЯ ПІДГОТОВКИ ТА ЗАСВОЄННЯ МАТЕРІАЛУ 201

Марусей Т.В.

ОРГАНІЗАЦІЯ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ РОБОТИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ІЗ ТУРИЗМУ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ УКРАЇНИ 204

Догадайло Я.В.

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ПРОВЕДЕННЯ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗА СПЕЦІАЛЬНОСТЮ «МЕНЕДЖМЕНТ» 208

Серета Л.В.

САМООСВІТНЯ КОМПЕТЕНТНІСТЬ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ІЗ ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ, ЕРГОТЕРАПІЇ ЯК КРИТЕРІЙ ОЦІНКИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ВИПУСКНИКА ЗВО 212

Крамаренко К.М.

МОТИВАЦІЯ НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ 215

Ачкасова Л.М.

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ ТРАЕКТОРІЇ ОСВІТИ СТУДЕНТА 218

Рикова Л.М., Дорошенко Т.І.

ЗМІСТ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА СУТНІСТЬ ІНФОРМАЦІЙНИХ ПОТРЕБ 222

Онiсiфорова В.Ю.

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ-МАГІСТРІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 051 «ЕКОНОМІКА» ПРИ ВИВЧЕННІ ДИСЦИПЛІНИ «ЕКОНОМІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ». 231

Кузняк Г. М. САМОСТІЙНА РОБОТА ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦЯ	233
Стороженко Т.В. ЗАСТОСУВАННЯ КЕЙСІВ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ	240
Хорошилова І.О., Байдала В.В. ЕФЕКТИВНІСТЬ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ	244
Вербицька В.І. ІНФОРМАЦІЙНА ВЗАЄМОДІЯ МІЖ ВИКЛАДАЧЕМ І СТУДЕНТАМИ : ОСОБЛИВОСТІ ПРОЦЕСУ	248
Кальченко В.І. САМОСТІЙНА РОБОТА ТА ЇЇ РОЛЬ В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ	251
Оксак І.Ю., Пугло Ю.О. САМОСТІЙНА ТА НАУКОВА РОБОТА СТУДЕНТІВ	255
Данилейчук Р.Б. НАУКОВО-ДОСЛІДНА РОБОТА СТУДЕНТІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ТЕХНІЧНОГО ПРОФІЛЮ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ	258
Зарудна І.А. СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ ПРИ ВСТУПІ ДО ОКСФОРДСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ЗБІЛЬШЕННЯ ОСОБИСТІСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ АБІТУРІЄНТІВ ТА РОЗВИТКУ НАВИЧОК САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ	261
Плотніков О.І. СУЧАСНІ НАПРЯМИ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ З ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ	266
Перунова О.М. САМОСТІЙНА І НАУКОВА РОБОТА СТУДЕНТА	270

СЕКЦІЯ 3. СУЧАСНІ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОСВІТІ

Ponikarovska S.

COMPUTER TECHNOLOGIES IN TRAINING ENGLISH AS A WAY TO STAY IN TREND 273

Chaikovska O.V.

ONLINE EFL TEACHING IN UNIVERSITY 276

Кривошапов С.И.

ВНЕДРЕНИЕ ИНФОРМАЦИОННЫХ БАЗ ДАННЫХ В ПРОЦЕСС ОБУЧЕНИЯ СТУДЕНТОВ. 280

Чикуркова А.Д.

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ МАГІСТРІВ З МЕНЕДЖМЕНТУ 283

Пилипенко Н.М., Пилипенко В.В.

ВИКОРИСТАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ІГОР, ЯК ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ ПРИ ВИКЛАДАННІ ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН 287

Коломойська Н.Є., Ахієзер О.Б., Дунаєвська О.І.

СУЧАСНІ ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В МАТЕМАТИЦІ 291

Fainer A.I., Ulyanov N.V.

COMPETENCE APPROACH AS A METHODOLOGICAL BASIS FOR IMPROVEMENT OF THE TRAINING OF FACULTY SPECIALISTS ON INFORMATION AND TECHNICAL SYSTEMS OF KHARKIV NATIONAL UNIVERSITY OF THE AIR FORCES NAMED AFTER I.N. KOZHEDUB. 294

Безніс О.Є.

ВІРТУАЛЬНЕ СЕРЕДОВИЩЕ ЯК ЗАПОРУКА ЕФЕКТИВНОСТІ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ВНЗ 299

Роганов М.Л., Лихно К.В., Роганов М.М.

ВПРОВАДЖЕННЯ SMART-ТЕХНОЛОГІЙ В ПРОЦЕС НАВЧАННЯ В ОСВІТНЬОМУ ЦЕНТР VOLT 301

Мамедова І.О, Соколова Е.Т. ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ФОРМУЮЧОГО ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ У ВИМІРІ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ	305
Болдовська К.П. ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СУЧАСНОГО ФАХІВЦЯ З ВИЩОЮ ЕКОНОМІЧНОЮ ОСВІТОЮ.....	309
Лященко О. В. ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА ІНОЗЕМНА МОВА.....	312
Болілий В.О., Лунгол О.М., Суховірська Л.П. ТЕЛЕГРАМ-КАНАЛ ЯК ЗАСІБ ВЗАЄМОДІЇ ВИКЛАДАЧА Й СТУДЕНТА.....	314
Нікітіна А.В., Шершенюк О.М. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ВПРОВАДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ.....	317
Стяглик Н.І. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ В ІТ-ГАЛУЗІ.....	319
Кисельова О.Б., Кондратьєва Л.О. ІТ-ІНСТРУМЕНТИ РОЗРОБКИ ВІРТУАЛЬНИХ ЕКСКУРСІЙ.....	323
Біднова Я. С. ВІРТУАЛЬНА ТА ДОПОВНЕНА РЕАЛЬНІСТЬ ЯК ЗАСІБ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ ВНЗ.....	327
Khoroshylova I., Baidala V. ROLE OF INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGY IN EDUCATION.....	330
Стародубцева О.С., Мархай І.І. ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ З ВИКОРИСТАННЯМ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ.....	333
Русскін В.М., Селенкова Н.П. РОЗРОБКА МОБІЛЬНОГО ДОДАТКУ ДЛЯ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ З КУРСУ «КОМП'ЮТЕРНІ МЕРЕЖІ»	336

Беляєва Л.О., Пеняк Ю.С. НАВЧАННЯ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ОСВІТИ	340
Бойко І.С. ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛКИ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ.....	343
Нежива М.О. ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОСВІТІ: СОЦІАЛЬНІ НАСЛІДКИ	346
Безнис Е.Е. ИНТЕРАКТИВНЫЕ МЕТОДЫ ОБУЧЕНИЯ В ПРОЦЕССЕ ПРЕПОДАВАНИЯ В ВЫСШЕЙ ШКОЛЕ	349
Комісарова Ю.І., Рябець С.І. ПРОЕКТНО-ТЕХНОЛОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦЯ.....	353
Майборода Ю.В. СКРАЙБІНГ ЯК СУЧАСНА ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНА ТЕХНОЛОГІЯ У ВИЩІЙ ОСВІТІ	356
Хмиров І.М. ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ В СИСТЕМІ РОЗВИТКУ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ УПРАВЛІНСЬКИХ КАДРІВ.....	358
Коленко В.В. ВЗАЄМИНИ ДЕРЖАВИ І ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ. ПРЕТЕНЗІЇ НАСЕЛЕННЯ ДО ЗМІ.....	362
Карпенко М.А. ВИКОРИСТАННЯ СЕРЕДОВИЩА MATHCAD НА ДИСЦИПЛІНАХ КОМП'ЮТЕРНОГО ЦИКЛУ ПРИ ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ МАШИНОБУДІВНОГО ПРОФІЛЮ	366
Кравчук О.В. ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАСТОСУВАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ МЕТОДІВ КРИМІНАЛІСТИКИ У ПРОЦЕСАХ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ БЕЗПЕКИ	370

Кирсанов Н.В.

ЭФФЕКТИВНОСТЬ ИНФОРМАТИЗАЦИОННЫХ ПРОЦЕССОВ И ТЕХНОЛОГИЙ В ФИЗИЧЕСКОМ ВОСПИТАНИИ И СПОРТЕ 374

Марусей Т.В.

ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ В НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС 378

Євдокимова І.С.

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ГАЛУЗІ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ 382

Палюх В.В.

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВЗАЄМОДІЇ ОСВІТИ З НАУКОЮ В ВИЩІЙ ШКОЛІ..... 386

СЕКЦІЯ 4.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З ОБЛІКУ І ОПОДАТКУВАННЯ

Маліков В.В.

ОСОБЛИВОСТІ ПОЗИЦІЙ СПРИЙМАННЯ СТУДЕНТАМИ ПРОФЕСІЇ СПЕЦІАЛІСТА З ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ. 392

Гончарук С.М., Приймак С.В.

СУЧАСНІ ТРЕНДИ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З ОБЛІКУ І ОПОДАТКУВАННЯ. 396

Ковальова Т.В.

ПРАКТИКО-ОРІЄНТОВАНИЙ ПІДХІД У ПРОФЕСІЙНОМУ НАВЧАННІ МАЙБУТНІХ БУХГАЛТЕРІВ..... 400

Вербицька В.І.

ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ З ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ:
МОТИВАЦІЙНІ СКЛАДОВІ ПРИЙНЯТТЯ
УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ..... 404

Маліков В.В.

ЩОДО РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ..... 408

Пугло Ю. О., Оксак І. Ю.
ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З ОБЛІКУ І ОПОДАТКУВАННЯ
..... 411

Яковенко С.Л., Степанченко К.С.
РОЛЬ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ВИКЛАДАННІ
ОБЛІКОВИХ ДИСЦИПЛІН..... 414

Перунова О.М.
МЕТОДОЛОГІЯ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА..... 418

СЕКЦІЯ 5. ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ РОЗВИТКУ МЕТОДОЛОГІЇ І ОРГАНІЗАЦІЇ ВИКЛАДАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН ЩОДО ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ В УМОВАХ ІНТЕГРАЦІЇ ВІТЧИЗНЯНОЇ ОСВІТИ У МІЖНАРОДНИЙ ПРОСТІР

Дяченко М.Д.
ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ
В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ: МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ 422

Лаврук В.В., Печенюк А.В.
СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ФІНАНСОВИХ
ДИСЦИПЛІН 426

Шищенко І.В., Мартиненко О.В., Чкана Я.О.
КОМПЕТЕНТНІСТНІ ЗАДАЧІ ЯК ЗАСІБ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ
ВЧИТЕЛІВ ФІЗИКО-МАТЕМАТИЧНИХ ДИСЦИПЛІН ДО
ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У НОВІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ 430

Яцюк О.С.
ОСОБЛИВОСТІ ОЦІНКИ РІВНЯ ЗНАНЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ,
ЯКІ НАВЧАЮТЬСЯ ДИСТАНЦІЙНО..... 434

Гелеверя Є.М.
ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ІННОВАЦІЙНОЇ СПРЯМОВАНOSTІ
НАВЧАННЯ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ 437

Науменко М.О.
УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ НА
ПІДГРУНТІ ВПРОВАДЖЕННЯ КОМПЕТЕНТНІСТНОГО ПІДХОДУ ДО
ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ. 440

Перунова О.М. ПРОФЕСІЙНА ЕТИКА І МОРАЛЬ ПЕДАГОГА.....	448
Зарудна І.А. ЯК СИСТЕМА ВИЩОЇ ОСВІТИ МОЖЕ ПІДГОТУВАТИ СТУДЕНТА ДО ТРУДОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ЕПОХУ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ.....	451
Бочарова Н.А. ОСНОВНІ ЗАСАДИ ВПРОВАДЖЕННЯ ПРИНЦИПІВ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ В ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ	456
Бредіхін В.М., Штельма О.М. КОМПЕТЕНТІСНО-ОРІЄНТОВАНА ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА	460
Вербицька В.І. ЩОДО РОЗВИТКУ МЕТОДОЛОГІЇ І ОРГАНІЗАЦІЇ ВИКЛАДАННЯ ОБЛІКОВИХ ДИСЦИПЛІН В УМОВАХ ІНТЕГРАЦІЇ ВІТЧИЗНЯНОЇ ОСВІТИ У МІЖНАРОДНИЙ ПРОСТІР.....	465
Храпко В.О. ОСНОВИ РОЗВИТКУ ЕМПАТІЙНИХ ЗДІБНОСТЕЙ ПІД ЧАС ВИКЛАДАННЯ КОМП'ЮТЕРНОЇ ГРАМОТНОСТІ В УНІВЕРСИТЕТІ ТРЕТЬОГО ВІКУ.....	470
Бережная Н.Г., Кутья О.В. ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ДЕЛОВОЙ ИГРЫ В ПРОЦЕССЕ ОБУЧЕНИЯ СТУДЕНТОВ ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЙ.....	474
Дмитрієва О.І. ОЦІНЮВАННЯ ЯКОСТІ ОСВІТНИХ ПОСЛУГ ЗДОБУВАЧАМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ ТА РАБОТОДАВЦЯМИ.....	478
Ракітянська Л.М. SOFT SKILLS – ЗАТРЕБУВАНІ НАВИЧКИ ХХІ СТОЛІТТЯ.....	482
Северин О.О., Шуліка О.О. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИБІРКОВОСТІ ДИСЦИПЛІН –НЕВІД'ЄМНИЙ КОМПОНЕНТ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	484

Нестеренко І. Б. КОЛАБОРАТИВНЕ НАВЧАННЯ ЯК ОДИН ІЗ ЗАСОБІВ ІННОВАЦІЙНО-ТВОРЧОГО ВДОСКОНАЛЕННЯ ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ	488
Волкова Т.В. ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ФАХІВЦІВ З ТРАНСПОРТНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В УМОВАХ МІЖНАРОДНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ.....	491
Янченко Н.В. ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ	494
Леонтьєва Л.В. РОЗВИТОК ЮРИДИЧНОЇ НАУКИ Й ОСВІТИ ПІД ВПЛИВОМ ЗАГАЛЬНИХ ЦИВІЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ ТА ІНТЕГРАЦІЇ В ОСВІТНІЙ ПРОСТІР	497
Грицак Н.Р. ЗАСАДНИЧІ ПРИНЦИПИ ВИВЧЕННЯ ІНОКУЛЬТУРНОГО ТВОРУ ЖАНРОВИМ ШЛЯХОМ МАЙБУТНІМИ ВЧИТЕЛЯМИ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	501
Аргун Щ.В. НОВІ ПАРАДИГМИ РОЗВИТКУ ОСВІТИ В АСПЕКТІ ПОДАЛЬШОЇ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ	505
Золотарев В.С. К ВОПРОСУ О СПЕЦИФИКЕ И МЕТОДИКЕ ПРЕПОДАВАНИЯ ИСТОРИИ ИНОСТРАННЫМ СТУДЕНТАМ.	509
Євдокимова І.С. ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕСУ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І СТУДЕНТІВ У НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ	513
Ступак І.К. ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ У СИСТЕМІ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ЗІ СТУДЕНТКАМИ ТЕХНІЧНИХ ВУЗІВ.....	517

СЕКЦІЯ 6. ПРОБЛЕМИ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ

Богашко О. Л.

МОДЕРНІЗАЦІЯ СИСТЕМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ЕКОНОМІКИ..... 520

Прохоренко Т.Г.

ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ 524

Болдовська К.П.

ДО ПИТАННЯ ВПРОВАДЖЕННЯ ПАРАДИГМИ ВИЩОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ, ПОБУДОВАНОЇ НА ЗАСАДАХ КОМПЕТЕНТНІСТНОГО ПІДХОДУ. 527

Касатонова І.А.

МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ СТУДЕНТІВ ВИКОРИСТАННЯ СВІТОВОГО ДОСВІДУ ДІЮЧИХ СИСТЕМ ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН 530

Фісун К.А., Ткачук Ю.Г.

СИСТЕМНИЙ ПІДХІД ПРИ ОРГАНІЗАЦІЇ ЛОГІСТИЧНИХ СТРУКТУР В НАЦІОНАЛЬНІЙ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ. 534

Павлій Н.І.

ОСНОВНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ 537

Болбас О.М.

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЦЕСІВ ЗБЕРЕЖЕННЯ І ВИКОРИСТАННЯ ФОНДІВ НЕРУХОМОЇ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ РЕГІОНІВ. 541

Фісун К.А., Сиса А.Ю.

АЛГОРИТМИ СТВОРЕННЯ СПРИЯТЛИВОГО МАРКЕТИНГОВОГО СЕРЕДОВИЩА 545

СЕКЦІЯ 1.

ШЛЯХИ ТА ЗАСОБИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ЇХ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ НА НАЦІОНАЛЬНОМУ ТА МІЖНАРОДНОМУ РІВНЯХ

УДК 378.11

ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ТА ПРОЦЕДУРИ ВНУТРІШНЬОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Криворучко О.М., д.е.н., професор

Шинкаренко В.Г., д.е.н., професор

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Забезпечення якості є ключовим елементом у розвитку Європейського простору вищої освіти (ЄПВО), який закріплено Болонською декларацією 1999р. З кожним наступним прийнятим комюніке забезпечення якості усталюється, розширюється та деталізується. У 2005 р. прийнято Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості (ESG) у редакції Європейської мережі забезпечення якості (ENQA). Окрім цього, організацію внутрішнього забезпечення якості вимагає від закладів вищої освіти Закон України «Про вищу освіту». (розділ V, стаття 16 «Забезпечення якості вищої освіти», згідно з якою «Система забезпечення якості вищої освіти в Україні складається із: 1) системи забезпечення вищими навчальними закладами якості освітньої діяльності та якості вищої освіти (система внутрішнього забезпечення якості); 2) системи зовнішнього забезпечення якості освітньої діяльності закладів вищої освіти та якості вищої освіти; 3) системи забезпечення якості діяльності Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти і незалежних установ оцінювання та забезпечення якості вищої освіти.

Вимогами загальноєвропейського простору вищої освіти також є формалізація процесу забезпечення якості, тобто створення відповідного підрозділу, дотримання вимог міжнародних стандартів. Все це вказує на

необхідність та першочерговість завдань з розроблення системи внутрішнього забезпечення якості у вищому закладі освіти (ЗВО), першим кроком якої є визначення принципів та процедур забезпечення якості вищої освіти.

У загальному розумінні принципи є основними правилами реалізації певних положень, процедур тощо.

При визначенні принципів внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності існують різні підходи, в яких передбачено різний перелік та склад принципів якості. Найбільш узагальнено принципи забезпечення якості наведено в Стандартах і рекомендаціях щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти. «Стандарти і рекомендації» ґрунтуються на таких чотирьох принципах забезпечення якості в ЄПВО:

вищі навчальні заклади несуть основну відповідальність за якість своїх освітніх послуг та забезпечення цієї якості;

система забезпечення якості реагує на розмаїтість систем вищої освіти, навчальних закладів, програм і студентів;

система забезпечення якості підтримує розвиток культури якості;

система забезпечення якості враховує потреби та очікування студентів, усіх інших залучених сторін та суспільства.

Таким чином, основними принципами є відповідальність, розмаїтість систем, розвиток культури якості та орієнтація на задоволення потреб споживачів (студентів, інших сторін тощо).

З рахуванням цих принципів вищі заклади освіти розробляють і дотримуються своєї системи принципів внутрішнього забезпечення якості. До таких систем враховують автономність, адекватність, академічна доброчесність та ін. Це наступні принципи:

автономності – забезпечення якості здійснюється шляхом самостійного, незалежного і відповідального прийняття рішень стосовно

добору процедур, методів, засобів, інструментів для визначення стану та поліпшення якості;

адекватності – забезпечення якості враховує потреби та очікування студентів, інших стейкхолдерів та суспільства;

академічної доброчесності – забезпечення якості ґрунтується на засадах чесності, справедливості, відповідальності та взаємоповаги усіх учасників освітнього процесу;

академічної культури – забезпечення якості сприяє розвитку культури якості у суб'єктів освітнього процесу;

вимірюваності – забезпечення якості ґрунтується на кваліметричній основі, здійсненні моніторингових процедур;

відкритості – забезпечення якості супроводжується висвітленням інформації щодо процесів та результатів, залученням зацікавлених осіб.

відповідальності – університет несе первинну відповідальність за якість вищої освіти, що ним надається;

відповідності – забезпечення якості спрямовано на відповідність європейським та національним стандартам освітньої діяльності та якості вищої освіти.

На нашу думку сукупність принципів забезпечення якості необхідно будувати на загальних принципах якості та специфічних (рисунок 1).

В цілому стосовно якості будь-якого об'єкту найбільше поширення мають визначені міжнародними стандартами ISO серії 9000 вісім принципів менеджменту якості: фокус (орієнтація) на споживача; лідерство керівництва; залучення персоналу; процесний підхід; системний підхід; постійне поліпшення; прийняття рішень, заснованих на фактах; взаємовигідні відносини з постачальниками.

В основі реалізації пропонованої системи принципів є процесний та системний підходи. Процесний підхід забезпечує одержання бажаного результату ефективніше, в зв'язку з тим, що усіма ресурсами і видами

діяльності керують як процесами. При цьому питання якості освіти мають бути закладені в кожний процес. Такий підхід дозволяє: виявити пріоритетні напрями розвитку організації; прогнозувати результати діяльності; оцінювати можливості її покращення; більш ефективно використовувати ресурси і знижувати витрати на навчальну діяльність.

Системний підхід до забезпечення якості означає визначення, розуміння і управління системою взаємопов'язаних процесів з метою досягнення більшої результативності і ефективності організації, тобто встановлюються взаємозв'язки між процесами системи; виявляються процеси, що найкращим чином приводять до досягнення бажаних результатів; забезпечується концентрація зусиль на найбільш важливих процесах та ін.

Рисунок 1- Система принципів внутрішнього забезпечення якості освіти

Орієнтація на споживача передбачає перебудову свідомості на точку зору іншої сторони і як наслідок підвищення престижу навчального закладу. ВЗО залежить від своїх споживачів (студентів, слухачів) і тому повинний розуміти як сьогоденні так і майбутні потреби, виконувати їх вимоги і намагатися перевершити їх очікування. Це означає, що успіх визначає не те, що заклад думає про свою роботу, а те, що споживач думає про цю освітню послугу

Лідерство керівництва означає створення середовища, в якому працівники повністю залучені до вирішення задач організації. Тобто управління якістю освіти пов'язане з перебудовою свідомості керівників.

Працівники всіх рівнів і категорій складають основу організації: повне їх залучення в діяльність по забезпеченню якості освіти дає можливість використати здібності кожного з максимальною вигодою. Управління якістю вищої освіти – колективна діяльність, що вимагає спільних зусиль.

Постійне покращення є незмінною ціллю організації. Переваги: швидке реагування на появу прогресивних розробок, методів і технологій, впровадження їх у відповідності з можливостями організації; підвищення професіоналізму персоналу шляхом навчання методам і засобам постійного підвищення якості освіти.

Прийняття рішень, заснованих на фактах. Ефективні рішення базуються на логічному чи інтуїтивному аналізі фактичних даних і інформації. Переваги: можливість отримати достовірні дані і інформацію; прийняття рішень, що базуються на достовірній інформації; забезпечення доступності інформації для персоналу; підготовка персоналу, здатного аналізувати факти і приймати рішення на їх основі.

Основні процедури внутрішнього забезпечення якості освіти в ВЗО це: формалізація політики якості, стратегічних цілей, завдань постійного поліпшення якості; створення та функціонування організаційної структури

системи внутрішнього забезпечення якості; побудова системи показників якості освітньої діяльності та якості освіти за пріоритетними напрямками; розроблення та проведення моніторингових процедур за напрямками внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності; підготовка та проведення маркетингово-моніторингових та соціально-психологічних досліджень для визначення потреб ринку праці, вимог стейкхолдерів вищої освіти, якості надання освітніх послуг і задоволеності якістю освітньої діяльності та якістю освіти; моніторинг та самооцінка якості освітньої діяльності та результатів освіти суб'єктами освітнього процесу на всіх рівнях управління для їх спрямованої самоорганізації; внутрішнє рейтингове оцінювання результатів освітньої діяльності для стимулювання та мотивації учасників освітнього процесу (студентів, науково-педагогічних працівників) щодо постійного покращення якості; залучення стейкхолдерів вищої освіти (студентів, роботодавців, представників академічної спільноти, тощо) до прийняття рішень за напрямками внутрішнього забезпечення якості; зовнішнє оцінювання якості діяльності ВЗО за результатами участі в національних та міжнародних рейтингах вищих навчальних закладів, виконання Ліцензійних вимог та ін.

Література:

1. Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG). Київ: ТОВ «ЦС», 2015. С. 7–8, 10–11.
2. European Commission/EACEA/Eurydice, 2018. The European Higher Education Area in 2018: Bologna Process Implementation Report. Luxembourg: *Publications Office of the European Union*. P.18, 129–134. URL: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/sites/eurydice/files/bologna_internet_0.pdf
3. Чміль А.І. Принципи формування системи управління якістю вищої освіти в умовах реформування. URL: <http://tme.uomo.edu.ua/docs/1/08caiour.pdf>

**ЩОДО ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ІННОВАЦІЙНОГО ТИПУ З
МЕТОЮ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЇХ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ НА
НАЦІОНАЛЬНОМУ ТА МІЖНАРОДНОМУ РІВНЯХ**

*Нагорний Є.В., д.т.н., професор,
Орда О.О., к.т.н., асистент,
Харківський національний автомобільно-дорожній університет*

До значимих проблем національного рівня однозначно слід віднести те, що рівень кваліфікації випускників не задовольняє потреб роботодавців, що обумовлено підготовкою їх за стандартами української вищої освіти, які, в більшості своїй, не встигають змінюватися за світовими інноваційними процесами.

Серед сучасних вимог роботодавців, які висувуються на національному та міжнародному рівнях, зазначаються інноваційний (освоєння нових технологій і розробок техніки) та прикладний (формування конкретних умінь та професійних навичок) характер освіти, адаптивність фахівців (*soft-skills*), прогнозування і врахування потреб ринку праці при виборі галузі знань та спеціальностей під час навчання. Це обумовлює розвиток нової тенденції сучасного світу – глобалізацію сфери вищої освіти. Освіта повинна бути орієнтована на особистість, конкурентоспроможною в світовому просторі, здійснюватися на протязі всього життя, відповідати потребам особистості і суспільства, які постійно змінюються [1].

В Законі України «Про вищу освіту» ключовою складовою діяльності закладів вищої освіти є інноваційна. Основним завданням наукової та інноваційної діяльності університету є здобуття наукових знань шляхом проведення наукових досліджень і розробок та їх

спрямування на створення і впровадження нових конкурентоспроможних технологій, забезпечення інноваційного розвитку суспільства та підготовки фахівців інноваційного типу [2]. Тому нагальним питанням сьогодення є створення інноваційних Університетів підприємницького типу, завданням яких є якісна підготовка інноваційно орієнтованих фахівців, здатних проектувати нові види діяльності у різних галузях техніки і технологій на основі процесу отримання, генерації, поширення і застосування нових знань, бути конкурентоспроможними в сучасних умовах.

Візія інноваційного Університету – лідер з високою корпоративною культурою, інноваційною освітою, актуальною наукою та постійним прагненням досконалості. Місія – служити людині, громаді, суспільству.

Необхідним для підготовки конкурентоспроможних фахівців постає питання формування інноваційного середовища Університетів. Враховуючі досвід діяльності європейських університетів, опанування інноваційного шляху розвитку вітчизняного Університету повинно здійснюватися за напрямками:

- стратегічний – інноваційні проекти/програми, розраховані на якісні зміни в діяльності;
- організаційний – реалізація нових методів організації навчального процесу;
- пізнавальний – формування м'яких навичок (*soft-skills*);
- технологічний – застосування сучасних технологій навчання.

Вважаємо, що необхідними навчальними ресурсами для підготовки конкурентоспроможних фахівців, окрім навчальних програм бакалавра та магістра, є наступні:

- дистанційне навчання (наявність електронних ресурсів та доступ до них);
- динамічне навчання та програма подвійних дипломів («модульний» тип навчання в рамках академічного партнерства);

- міжнародне співробітництво, обов'язкове міжнародне стажування студентів та випускників, обмін досвідом (Erasmus+);
- програми сприяння працевлаштуванню випускників;
- матеріальна-технічна база, яка відповідає сучасним міжнародним стандартам;
- участь університету в асоціаціях організацій, які займаються просуванням вищої освіти в бізнес-середовищі;
- тренувальні компанії, які надають студентам можливість набуття робочого досвіду;
- створення та розвиток бізнес-інкубаторів на базі Університету, де студентів та науковців навчають, як втілити в бізнес результати їх ідей та досліджень;

Таким чином, інтегрування вітчизняних ЗВО в освітній та науковий європейський простір є обов'язковою складовою глобалізації вищої освіти, що забезпечує підвищення їх конкурентоспроможності за рахунок підвищення якості всіх видів діяльності, зокрема розвитку інноваційної діяльності. Підготовка фахівців інноваційного типу, затребуваних на національному та міжнародних рівнях, забезпечить стійкі конкурентні переваги як випускника, так і Університету, сприятиме максимізації задоволення кадрових потреб, відповідності очікуванням та інтересам роботодавців та актуалізації вищої освіти, як ступеня .

Література:

1. Пожуєв В. І. Глобалізація сфери вищої освіти. *Гуманітарний вісник ЗДІА*. 2006. Вип. 26. с. 4-13.
2. Інноваційна діяльність університетів України: аналітичний огляд. 2015.
URL: <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/9718>

**РОЗВИТОК ДОСЛІДНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ
ОФІЦЕРІВ ВІЙСЬКОВО-МОРСЬКИХ СИЛ ЯК ЗАСІБ
ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЇХ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ**

*Завгородній Д.С., викладач
Інститут Військово-Морських Сил Національного університету
«Одеська морська академія»*

Відповідно до вимог керівних документів, у яких містяться вимоги до професійних якостей офіцерів військово-морських сил, останні повинні орієнтуватися в потоці інформації, що швидко змінюється, вміти порівнювати, аналізувати, узагальнювати, знаходити найкращі варіанти рішень, тобто досліджувати конкретні професійні ситуації. Крім того, для майбутніх офіцерів актуальними є такі якості особистості, як готовність до постійної самоосвіти, креативність, здатність здійснювати пошукову діяльність, отримувати нові знання, бачити перспективи власної самоосвітньої траєкторії і планувати стратегію її розвитку. Тому особлива роль у процесі фахової підготовки майбутнього офіцера військово-морських сил відводиться формуванню дослідницької компетентності, яка забезпечує підготовку високопрофесійної творчої особистості, здатної до ефективною дослідної та професійної діяльності.

Основу дослідницької компетентності складають уміння виявляти проблему, формулювати гіпотезу, підбирати відповідні методи проведення дослідження та обробки отриманих результатів.

Фундаментальність дослідницької компетентності полягає в інтегральній характеристиці особистості майбутнього офіцера та спрямована на вміння аналізувати інформацію з метою використання в професійній діяльності, на розв'язання навчальних та професійних задач

методом аналізу в умовах неповної поінформованості, на вміння аналізувати власну професійну діяльність з метою підвищення її ефективності, на розуміння та усвідомлення відповідних питань професійної діяльності через дослідницьку діяльність, на здатність розробляти та реалізувати аналітичну діяльність. У цьому полягає актуальність формування дослідницької компетентності майбутніх офіцерів військово-морських сил.

Професійна діяльність офіцерів обумовлена відповідним змістом та реалізацією певних функцій, у свою чергу, зміст зазначеної діяльності регламентований нормативно-правовими актами та завданнями, що мають особливу специфіку та є обов'язковими для виконання офіцерами у сфері військово-морських сил.

Дослідницьку компетентність майбутніх офіцерів слід розуміти як інтегративну якість особистості, що характеризує їхню готовність до вирішення дослідних (проблемних, освітніх, професійних, оперативно-службових) завдань шляхом застосування методів наукового пізнання, застосування діагностичного підходу в цілепокладанні, плануванні, програмуванні, прийнятті управлінських рішень, аналізі та оцінці діяльності підрозділів [1].

Отже, зміни у всіх галузях життя сучасного суспільства зумовлюють необхідність перегляду підходів до підготовки фахівців, зокрема в галузі військової справи, що свідчить про актуальність теми цієї роботи. Підготовка фахівців високого рівня, з високорозвиненим інтелектом, творчими здібностями неможлива без впровадження в процес фахової підготовки майбутніх офіцерів моделі формування їх дослідницької компетентності як важливого засобу розвитку стійкого інтересу й готовності до творчої діяльності, організаторських вмінь, умінь систематично розвиватись, засвоювати та створювати нове у процесі професійної діяльності.

Тому у подальших дослідженнях передбачаємо виділення та обґрунтування моделі формування в майбутніх офіцерів військово-морських сил дослідницької компетентності у процесі фахової підготовки.

Література:

1. Бец І. О. Теоретичні основи формування науково-дослідницької компетентності майбутніх офіцерів-прикордонників. *Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна»*. 2011. № 4. С. 11-15.

УДК 37.091.113

**ФАКТОРИ ФОРМУВАННЯ АНАЛІТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ГАЛУЗІ**

Штика Ю.М., викладач

Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка

Особливістю розвитку інформатичного суспільства є відбір інформації – пошук критеріїв, на основі яких повинно бути прийняте рішення про включення знань про предмет до певної інформаційної системи. Людина отримує великий вибір доступу до різноманітної інформації, не вміючи при цьому правильно її використати, або ж отримує інформацію у викривленому вигляді. Накопичення інформації, її систематизація також пов'язана з індивідуальними особливостями спеціаліста, рівнем його інформаційно-аналітичної діяльності [1]. Одним із елементів педагогічної технології, яка має бути застосована у процесі

професійної підготовки студентів економічних спеціальностей, є акцент на формування аналітичної компетентності.

Аналітична діяльність як складова професійної діяльності, по-перше, орієнтована на феноменологічні аспекти буття, пов'язана з оцінкою фактів та подій з метою прогнозування їхнього розвитку з урахуванням комплексу чинників (об'єктивних, суб'єктивно-особистісних), можливих ризиків, впливу соціальних технологій і т.п.; по-друге, здійснюється в режимі реального часу та згідно із темпом необхідних управлінських реакцій у певній професійній галузі. Продуктом аналітичної діяльності є нове знання як інструмент усвідомленої зміни організаційних станів соціуму, критеріїв його оцінки та нових способів діяльності в прогнозованих умовах. Психологічні засади аналітичної діяльності пов'язано з аналітичним мисленням, формами та методами аналітичного пізнання (Р. Нісбетт, К. Пенг, І. Чой та ін.), аналітичними здібностями особистості як здатністю використовувати логічні методи в пізнанні явищ та процесів навколишнього світу, здатністю до абстрагування [1].

Майбутній економіст повинен мати широкий світогляд, вміти проводити порівняльний історико-економічний аналіз моделей розвитку країн у різні епохи; бачити довгострокову економічну перспективу, суть соціально-економічних процесів, які відбуваються в світі; орієнтуватися на з'ясування суттєвих, об'єктивно-необхідних аспектів подій і явищ економічного розвитку [2].

Нами на базі Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка було проведено дослідження особливостей формування аналітичної компетентності студентів економічних спеціальностей у процесі вивчення ними фахових дисциплін. Для цього було проведено експертне опитування 8 викладачів, що працюють з цими студентами. Спираючись на досвід роботи, експерти оцінювали запропоновані їм особливостей формування аналітичної компетентності

студентів економічних спеціальностей балами. Потім для оцінок експертів був використаний метод ранжування, що полягав в оцінюванні балів за рангами. Узгодженість думок експертів визначалася статистичними методами, зокрема визначенням коефіцієнта конкордації Кендалла.

Експерти визначили, що основними ознаками аналітичної компетентності сучасних фахівців економічної галузі є: знання з економічної галузі, розуміння природи інформаційних процесів, володіння статистичними інструментами, методами аналізу даних, уміння бачити логічні зв'язки в системі зібраної інформації, здатність до проблематизації, розгляду явищ та процесів з різних поглядів, відшукувати необхідну інформацію із різноманітних джерел, зокрема з інформаційних потоків у режимі реального часу, володіння навичками аналізу виробничих ситуацій, власної професійної поведінки; структурування соціальних, економічних явищ, які є об'єктом професійної уваги чи виробничого втручання; використання ІКТ у пошуку джерел та літератури. Експерти визначили, що завдяки формуванню аналітичної компетентності студент набуває здатність застосовувати знання, уміння, навички й особистісні якості у процесі здійснення аналітичної діяльності з метою одержання якісно нового знання для оперативного і продуктивного забезпечення процесу ухвалення рішень у різних галузях діяльності та набуває таких особистісних якостей, як аналітичне мислення, здатність працювати із великими обсягами інформації, уважність, гарна пам'ять, розвинена інтуїція, спостережливість, посидючість, відповідальність, креативність, увага до дрібниць, широкий кругозір, здатність доводити справу до завершення тощо.

Таким чином, можемо виокремити характеристики фахової підготовки студентів економічних спеціальностей, що забезпечують формування аналітичної компетентності цих студентів у сучасному інформатичному суспільстві.

Об'єктивність – відкритість на пізнання наукової істини, подолання суб'єктивізму як обмеженості.

Різносторонність – відображає пошук якнайкращого результату, відповіді на поставлений запит.

Системність – пов'язана з різносторонністю, коли з множини елементів, які знаходяться у зв'язках та відношеннях твориться певна єдність, цілісність.

Методичність – полягає у використанні певного набору методів, які можуть виступати як система. Цей елемент відображає також послідовність та організованість у пізнанні, сприяє творчій діяльності спеціаліста певної галузі.

Виваженість – виражається у формі ретельного здійснення логічних операцій та є необхідною умовою більшої об'єктивності та різносторонності.

Раціоналізація – характеризує організацію діяльності найефективнішим способом, апеляцію до законів логіки, методологічних норм та правил.

Впорядкованість – відображає послідовність мислення, його організацію, яка також впливає із раціоналізації, методичності тощо.

Теоретизація – пояснюється схильністю виражатись за допомогою формул, теорій, графіків.

Рефлексивність – відкритість на теоретичне мислення, продукування теорії в нерозривному зв'язку з практичною технічною діяльністю.

При врахуванні цих складових елементів навчальний процес сприятиме всебічному гармонійному творенню особистості студентів економічних спеціальностей у напрямку формування їх аналітичної компетентності.

Література:

1. Іщенко В. С. Педагогічні умови формування аналітичної компетентності майбутнього фахівця з документознавства та інформаційної діяльності. *Народна освіта*. 2017. Вип. № 3(33).
2. Шевченко С. М. Педагогічні умови формування аналітичного мислення студентів вищих технічних навчальних закладів. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту*. 2007. № 3. С. 151–154.

УДК 378:004:519.85

АЛГОРИТМ ВИЗНАЧЕННЯ МЕТОДОМ DEA ВІДНОСНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

*Долгих Я.В., к.е.н., доцент
Сумський національний аграрний університет*

Аналіз діяльності вищих навчальних закладів (ВНЗ) тісно пов'язаний з оцінкою ефективності підготовки фахівців. Одним з сучасних методів оцінки ефективності складних соціально-економічних систем, до яких відносяться ВНЗ є метод Data Envelopment Analysis (DEA). Однією з переваг застосування методу DEA є можливість комплексної оцінки рівня відносної ефективності ВНЗ, що враховує вплив ресурсних показників (вхідних параметрів) на результати діяльності (вихідні параметри). Крім того, методом DEA можна знайти цільові значення вхідних та вихідних параметрів, що дозволять неефективному ВНЗ стати ефективним. Тому його застосування для оцінки ефективності діяльності ВНЗ України є доцільним.

Важливою складовою діяльності ВНЗ є підготовка фахівців. У запропонованій роботі розроблений наступний алгоритм визначення відносної ефективності ВНЗ з підготовки фахівців:

1) обирається період часу t для визначення відносної ефективності;

2) визначаються вхідні $i = \overline{1, m}$ та вихідні $j = \overline{1, n}$ показники. У якості вхідних параметрів, які характеризують діяльність ВНЗ з підготовки фахівців можна обрати:

а) обсяг бюджетного фінансування (відображує обсяг фінансових ресурсів); б) площі, в тому числі учбові та учбово-допоміжні (обсяг матеріальних ресурсів); в) кількість кандидатів та докторів (кадрові ресурси). У якості вихідних параметрів: а) середній бал ЗНО першокурсників; б) загальну кількість студентів у ВНЗ;

3) формується множина $k = \overline{1, K}$ ВНЗ, які порівнюються;

4) якщо кількість параметрів та ВНЗ не задовольняє умові невродженості [1]:

$K \geq \max\{m \times n; 3(n + m)\}$, то переходять до пп. 2), 3);

5) розраховується відносна ефективність кожного ВНЗ за моделлю CRS –output, яка не враховує віддачу від масштабу або VRS – output, яка враховує змінну віддачу від масштабу. Як правило, під час свого функціонування ВНЗ змінюють ефект від масштабу. Спочатку, під час введення нових освітніх програм і реалізації наукових та інноваційних проектів спостерігається зростаючий ефект масштабу. Потім спостерігається сталий ефект, а с часом – спадний ефект від масштабу;

б) якщо період часу $t > 1$, використовується індекс Малмквіста [2], який враховує той факт, що зміна ефективності може бути обумовлена, як зміною ефективності ВНЗ, що аналізується, так і зміною ефективності ВНЗ, що утворюють межу ефективності;

7) аналіз отриманих оцінок.

Література

1. A. Emrouznejad, B. Parker, G. Tavares. Evaluation of research in efficiency and productivity: A survey and analysis of the first 30 years of scholarly literature in DEA. *Journal of Socio-Economic Planning Science*. 2008. Vol. 42. №.3. P. 151–157.
2. T. J. Coelli, D. S. P. Rao, C. J. O'Donnell, G. E. Battese. An Introduction to Efficiency and Productivity Analysis. *Second Edition*. Springer. 2005. 349 p.

УДК 378.147(477)

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

*Шевченко А.А., к.е.н., доцент
Одеський державний аграрний університет*

Поняття «підхід» в класичній літературі не має однозначного тлумачення. З одного боку ми розуміємо, що це думка, погляд, з позиції якої розглядається об'єкт, а з іншого – напрям у наукових дослідженнях. Також ми можемо розглядати його як сукупність принципів і методів, що обмежені певними рамками. Існує позиція, що це метод дії, який націлений на створення цінностей для задоволення потреб клієнтів.

Не існує також єдиного погляду на трактування поняття «сучасність». Ми вважаємо, що сучасність – це актуальність буття, життя в його дієздатності. Змістовним наповненням сучасності є процеси комп'ютеризації, глобалізації... Сучасність аналізують у контексті теорії розвитку, класифікуючи її в поняттях кризи, трансформації, різких

кардинальних змін. Таке розуміння визначає особливості і наших українських реалій [23].

У сучасному світі технологічність стає основною характеристикою діяльності людини на усіх рівнях. Науковці використовують термін "технологія" на позначення сукупності прийомів і способів оброблення або виробництва певних продуктів ... Останнім часом зміст цього поняття значно розширився: інформаційні технології, технології біологічних систем, освітні технології та ін.

В розвинутих країнах в сфері освіти ставиться перевага розвитку особистості, її якостей, талантів і здібностей. Але необхідно зробити акцент на відставанні розвитку освітніх технологій викладання від розвитку науки і техніки, що спричинює виникнення кризових явищ в освіті. Це замкнуте коло, що уповільнює можливість інноваційного підходу у технології навчання у вищій школі.

Слід звернути увагу на науковому трактуванні поняття «технологія навчання». Так, Л. А. Байкова технологією вважає певну послідовність операцій, дій, спрямованих на досягнення навчально - виховної мети [1, с. 13]. В. П. Беспалько під педагогічною технологією мислить систему, в якій послідовно втілюється на практиці заздалегідь спроектований навчально-виховний процес [2]. Отже ми притримуємося підходу, що технологія навчання - це спосіб взаємодії суб'єктів освітньої діяльності з конкретно поставленою і визначеною ціллю.

У сучасній педагогіці об'єктивно існують декілька підходів до технології навчання у вищій школі такі, як: особистісно орієнтований, креативний, антропологічний, культурологічний, соціологічний, інформаційний, цілісний (холізм) і технологічний. На нашу думку сучасний викладач вищої школи зобов'язаний використовувати систему всього розмаїття технологій.

Ми вважаємо, що можна виділити чотири основних варіанти педагогічних технологій.

1. Засновані на випереджуючому фіксованому інтелектуальному розвитку студента; реалізуються в системі розвиваючого навчання.

2. Технології пріоритетного розвитку емоційно - чуттєвої сфери, уяви, творчих можливостей та здібностей через різні види гри, психологічні тренінги.

3. Технології пріоритетного розвитку практичного мислення, трудових умінь і навичок.

4. Технології духовно - морального становлення особистості, екологічної чистоти підходу до природи студента, виховання в нього шляхетних чеснот на основі віри в його вроджену місію і різноманітні можливості.

Ефективність будь – якої технології навчання визначається за результатом «підхід у технології навчання – можливості студента». Наприклад серед важливих результативних показників є подальша мотивація до засвоєння матеріалу, подальше застосування компетентностей дисципліни, самореалізація студента та інше.

Важливим фактом є індивідуальні особливості студентів, що передбачає відмінності у засвоєнні матеріалу, а саме і є нагальною потребою у використанні різноманітних сучасних підходів. З іншого боку сучасний студент дуже швидко еволюціонує у напрямку очікуваного результату від навчання у вищому закладі. Швидкість цієї еволюції є набагато вищою в порівнянні із еволюційними змінами у підходах навчання.

Отже, на нашу думку, сучасні підходи в технології навчання у вищій школі мають відповідати наступним правилам. Технології навчання конкретної дисципліни мають бути різноманітними. Враховувати очікуваний рівень результативності навчання студента. Відобразити

рівень розвитку науки і техніки. Технологія навчання має бути наочною, практичною та цікавою для сприйняття матеріалу.

Література:

1. Байкова Л. А. Технология игровой деятельности. Рязанский государственный педагогический университет, 1994. С. 234.
2. Беспалько В. П. Слагаемые педагогической технологии. М. : Педагогика, 1989. 190 с.
3. Ярошенко Т. Сучасність як предмет морфологічного та філософсько – етичного аналізу культури URL: irbis-nbuv.gov.ua/.../cgiirbis_64.exe?..

УДК 378.147

**АКТИВІЗАЦІЯ ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ ПРИ ВИКЛАДАННІ
АГРОІНЖЕНЕРНИХ ДИСЦИПЛІН У ВИЩИХ
НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ**

*Корчак М.М., к.т.н.,
Подільський державний аграрно-технічний
університет*

Перед інженерною освітою стоїть завдання підвищення її якості, що передбачає високий рівень технологічної культури майбутніх інженерів, відповідність їх професіоналізму вимогам постіндустріального суспільства, професійну мобільність і конкурентоспроможність на ринку праці, готовність до самоосвіти і самовдосконалення. Завдання сучасної інженерної освіти – підготувати професіонального фахівця у своїй галузі з високим рівнем особистої відповідальності [1].

Метою агроінженерних дисциплін є надання знань, що необхідні для високоефективного використання сільськогосподарської техніки в

агропромислового виробництва, проведенні досліджень, спрямованих на оптимальну експлуатацію та вдосконалення існуючих і створення нових, більш ефективних машин. Завдання полягає в тому, щоб студенти агроінженерних спеціальностей володіли теоретичними основами та методикою досліджень, самостійно створювали базу даних, знали та вміли використовувати ці знання для проведення досліджень, розробки і проектування нових засобів механізації сільськогосподарського виробництва і оптимальної експлуатації існуючих.

Однак, в сучасних умовах перед викладачем стоять проблеми, що пов'язані в перше чергу з факторами змін умов навчального процесу, без врахування яких неможливо ефективно формувати науковий світогляд студента.

Метою статті є дослідження основних факторів, що впливають на якість формування знань студентів та обґрунтування напрямів вдосконалення навчального процесу.

Отже, основні фактори, що впливають на якість формування знань навчального процесу, можна розділити на наступні:

1. Зміни вимог ринку праці до професійних навиків спеціаліста, що формуються за рахунок впровадження нових технологій, нового обладнання та устаткування. Це вимагає відповідного матеріального забезпечення викладання дисциплін, наявності приладів і обладнання, які використовуються для проведення лабораторних робіт;

2. Поява на ринку технологій з використанням сучасного імпортованого обладнання, що впроваджується при реалізації спільних галузевих проектів. Для експлуатації такого обладнання потрібно застосовувати нові витратні матеріали і комплектуючі засоби. Технологічні можливості обладнання зростають, однак потрібно враховувати зміни в технологічних параметрах у визначених умовах використання;

3. Широке використання інформаційних технологій. Сучасний навчальний процес побудований так, що без використання ПК навчання практично неможливе. Доцільним є створення індивідуальної сторінки

викладача в мережі *Internet* з корисною інформацією по дисциплінах (електронні пакети лекцій, навчальні посібники, контроль відвідування занять, результати атестацій студентів та ін.);

4. Значна увага на самостійне опрацювання матеріалу і підготовку студента, розробку ефективної системи контролю знань та засобів діагностики. Важливими є особиста оцінка можливих недоліків і методів, відмова викладача від напрацьованих та недостатньо ефективних методів навчання, узагальнення досвіду викладання в навчальному процесі підготовки спеціалістів на кафедрах інших університетів [2].

Висновки і пропозиції. Враховуючи вищесказане, можна запропонувати наступні *напрями вдосконалення навчального процесу*: у відповідності до вимог сучасної системи навчання необхідно організувати заходи по узагальненню досвіду викладачів і розробити найбільш ефективну систему організації навчального процесу; вдосконалення матеріально-технічної бази викладання дисциплін; розробка спеціальних комп'ютерних програм для виконання лабораторних робіт; проведення відкритих занять з метою обміном досвідом та технологій активізації навчального процесу; запровадження нових методів та методик активізації навчального процесу; проведення спільних наукових конференцій та семінарів з метою удосконалення процесу підготовки фахівців.

Література:

1. Пазиніч Ю. М., Бичко О. В. Роль інженерної педагогіки в сучасній освіті. *Вісник НТУУ«КПІ». Філософія. Психологія. Педагогіка*: збірник наукових праць. 2009. № 3(27). Ч.2. С. 165–167.
2. Корчак М.М. Формування знань студентів при викладанні дисципліни “Експлуатація енергообладнання” напряму підготовки «Енергетика та електротехнічні системи в АПК». *Проблеми підготовки фахівців-аграріїв в навчальних закладах вищої та професійної освіти*”. Кам’янець-Подільський: Видавець ФОП Сисин Я.І., 2014. С. 207–209.

**ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОЕКТНОЇ РОБОТИ В
ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ СТУДЕНТІВ
ТЕХНІЧНИХ ВНЗ**

Воронова Є.М., доцент

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

У сучасних умовах глобалізації, коли комунікація стає однією з головних форм конкурентної боротьби, не володіння або слабке володіння іноземною мовою робить людину неконкурентоспроможним.

На жаль, у вищій школі технічного профілю у процесі навчання іноземними мовами недостатня увага приділяється такому виду мовної діяльності як спілкування. Як компонент професійної діяльності випускника технічного ВНЗ навчання спілкування іноземною мовою як в усному, так і в писемному мовленні на професійному рівні відрізняється від навчальної діяльності. Для досягнення необхідного рівня готовності до будь-якої форми ділового іномовного спілкування необхідно організувати таке навчання, що забезпечило б перехід, трансформацію одного виду діяльності (пізнавальної) в іншу (професійну) з відповідною зміною мотивів, цілей, дій, способів і результатів. Здійснювати це дозволяє така модель навчання, де іномовна діяльність виступає засобом вирішення професійні-предметних завдань, що передбачають роботу з текстом за системою завдань, спрямованих на перероблення . і тут на допомогу приходить проектна методика навчання іноземним мовам в технічних вищих навчальних закладах.

Проектний метод у викладанні іноземної мови у технічному ВНЗ – це дидактичний засіб активізації пізнавальної діяльності майбутніх

інженерів, метод розвитку їх креативності, що одночасно сприяє формуванню певних особистісних якостей [1] , проект – це «п'ять П»: проблема – проектування (планування) – пошук інформації – продукт – презентація.

Шосте «П» проекту – це його портфолію, тобто папка, в якій зібрано всі робочі матеріали, у тому числі чернетки, денні плани, звіти тощо [2].

Позначимо основні особливості організації проектної роботи в процесі навчання іноземної мови студентів технічних спеціальностей ВНЗ. Необхідними вимогами до використання проектної методики під час навчання іноземної мови є:

1) наявність особистісно-значущої в дослідницькому, творчому плані проблеми (завдання, що потребує інтегрованого знання, пошуку для її вирішення): дослідження історії виникнення різних свят в англійських країнах: St. Patrick's Day, Thanksgiving Day, Halloween, Christmas, Mother's Day тощо; організація мандрів у різні країни; проблема сім'ї; проблема вільного часу у молоді; проблема облаштування будинку, ремонту доріг; проблема стосунків між поколіннями тощо;

2) практична, теоретична значущість передбачуваних результатів (наприклад, спільний випуск газети, альманаху з репортажем із місця подій; програма туристичного маршруту; план облаштування будинку чи квартири, дороги, парка тощо;

3) самостійна (індивідуальна, парна, групова) діяльність студентів на занятті або в позанавчальний час;

4) структурування змістової частини проекту (зі вказівкою поетапних результатів і розподіл ролей);

5) використання дослідницьких методів, що передбачає певну послідовність дій (алгоритм проведення проектної діяльності):

- висування гіпотези їх вирішення;

- обговорення методів дослідження (статистичних, експериментальних, спостережень тощо);
- обговорення способів формування кінцевих результатів (презентацій, захисту, творчих звітів, переглядів тощо);
- збір, систематизація й аналіз отриманих даних;
- підбиття підсумків, оформлення результатів, їх презентація;
- висновки, дослідження нових проблем діяльності.

Слід зазначити особливості навчального проекту з позиції викладача :це інтегративний дидактичний засіб розвитку, навчання і виховання, який дозволяє вироблювати і розвивати специфічні уміння і навички проектування, а саме вчити :

- проблематизації (розгляд проблемного поля і виділення під проблем, формулювання провідної проблеми і постановка завдань, що впливають із цієї проблеми);
- цілепокладанню і плануванню діяльності;
- самоаналізу і рефлексії;
- презентації (само пред'явленню) ходу своєї діяльності і результатів;
- умінню готувати матеріал для проведення презентації в наочній формі, використовуючи для цього спеціально підготовлений продукт проектування;
- пошуку потрібної інформації, вичленуванню і засвоєнню необхідного знання з інформаційного поля;
- практичному застосуванню знань, умінь, навичок у різноманітних, зокрема нетипових, ситуаціях;
- вибору, засвоєнню і використанню адекватної технології виготовлення продукту проектування;

- проведенню дослідження (аналізу, синтезу, висуванню гіпотези, деталізації й узагальненню) [3].

На кожному етапі вирішуються певні завдання, визначається характер діяльності студентів і викладача. При реалізації стратегій особистісно та професійно-орієнтованого навчання і виховання студентів із використанням методу проектів змінюється роль викладача. Він стає організатором самостійної роботи студентів, використовуючи різноманітні форми і методи навчальної діяльності, що дозволяють розкрити суб'єктний досвід студента, стимулює їх до висловлювань іноземною мовою, застосовуючи різні способи виконання завдань і допомагаючи обирати найбільш значущі і цікаві для них види і форми роботи.

Викладач заохочує прагнення студентів знаходити свій спосіб вирішення проблеми, у ході заняття аналізувати роботу одногрупників, обирати й засвоювати найбільш раціональні шляхи, дозволяючи кожного студента виявляти ініціативу, самостійність, створюючи обстановку для вільного самовираження іноземною мовою, даючи змогу реалізувати себе в пізнанні, навчальній діяльності, поведінці, спілкуванні.

Література

1. Stoller F. L. Project Work. A means to promote language and. *Cambridge University Press*. 2002. 422 p.
2. Полат Е.С. Метод проектов на уроке иностранного языка. *Иностр. яз. в школе*. 2010. № 2. С. 3-10
3. Friend-Booth D. Project Work. *Oxford Oxford University Press*. 2015. 543 p.

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ КОМУНІКАТИВНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ

Лаврук О.С., к.е.н., доцент

Подільський державний аграрно-технічний університет

У світовій практиці підготовки майбутніх менеджерів вже давно відбулась певна переорієнтація з технократичного напрямку на гуманітарний. Пов'язано це з тим, що виконання обов'язків сучасного менеджера корелюється з уміннями спілкуватись і впливати на людей, здатністю переконувати та налагоджувати стратегічні взаємини, з орієнтацією на потреби клієнта та вміннями спілкуватись з представниками різних культур; навичками лідерства та особистісними здібностями (вміннями знаходити і розвивати таланти в своїй організації, прагненнями до змін, вміннями навчати та інструктувати людей, здатністю до формування ефективних команд, адекватною самооцінкою, уміннями адаптуватись у різноманітних ситуаціях) [1].

Доведено, що підготовка здобувачів вищої освіти до управлінської діяльності вимагає знання особливостей поведінки людей, закономірностей групової сумісної діяльності та стилів керівництва нею, психологічних механізмів міжособистісної взаємодії; вміння аналізувати свою діяльність як певну сукупність конкретних проблемних ситуацій, сприяння ефективній міжособистісній взаємодії, адекватного розуміння індивідуальних особливостей суб'єктів взаємодії та здійснення спільної діяльності у відповідності з ними; здатності до співчуття та співпереживання, вміння формувати соціальні установки та діалогічне спілкування. Останнє слід вважати універсальною та необхідною умовою

ефективності всієї управлінської діяльності керівника [4].

Тому підвищення ефективності професійної підготовки управлінців потребує негайного розв'язання кількох важливих завдань:

- створення соціально-психологічної теорії управлінського спілкування, яка сприятиме оптимізації цього процесу завдяки використанню передових технологій і методик комунікативної підготовки;
- основний аспект в процесі професійного становлення менеджера слід робити не на простому збільшенні його рівня знань, а на формуванні його особистості як професійно-творчої індивідуальності, здатної до постійних перетворень та самовдосконалення.
- низька результативність професійних форм і методів навчання майбутніх менеджерів є вагомим аргументом для їх заміни на більш ефективні.

Зважаючи на це, значно підвищити рівень комунікативної підготовки можна завдяки здійсненню навчального процесу у формі активної взаємодії, ділових та рольових ігор, тренінгів, дискусій, оскільки саме така специфіка занять забезпечує пізнавально-перетворювальну активність суб'єкта професійного становлення. При цьому навчальні заняття слід будувати відповідно до основних компонентів комунікативної культури та з елементами сприятливого емоційно-психологічного клімату, організація гуманістично-спрямованих відношень у системі викладач – здобувач вищої освіти і особливо забезпечення високого рівня комунікативної компетентності викладача [2, с.146].

Становлення професіонала не завершується лише етапом здобуття освіти у закладі вищої освіти. Створити умови для її безперервності не означає тільки відкриття відповідних закладів, в яких можна продовжити професійну підготовку. Ключовим аспектом системи безперервної освіти є її особистісно-орієнтоване спрямування. При такому антропоцентричному підході важливими є не тільки завдання самої підготовки спеціаліста, але й

створення необхідних умов для його особистісного і творчого росту.

Вважаємо, що суттєво покращити рівень комунікативної підготовки майбутніх управлінців можна завдяки переосмисленню вимог, які висуває нова соціально-економічна ситуація до професіограми менеджера, його функцій і обов'язків. Успішний керівник повинен бездоганно орієнтуватись в особливостях технологічно-виробничого циклу, економічно-ціновій політиці ринку, його маркетингових особливостях, перспективному плануванні щодо нарощування потужності чи зміни номенклатури продукції. При всій важливості цих складових, системоутворюючим та основним тут залишатимуться людські ресурси як головний чинник продуктивних сил. Тому знання психології людей, їх потреб і звичок, комунікативних особливостей, форм і методів міжособистісної комунікації та взаємодії є важливим атрибутом фахової підготовки менеджера.

Література:

1. Лаврук О. С., Білик Ю. І. Комунікативна підготовка менеджера як чинник його соціальної компетентності. *Економічний дискурс*. Тернопіль : Крок, 2014. 363 с.
2. Лаврук В. В., Трач І. В., Лаврук О. С. Актуалізація проблеми комунікативної культури студентів вищих навчальних закладів освіти. *Професійно-прикладні дидактики*: міжнародний науковий журнал. Кам'янець-Подільський, 2017. Вип. 3. С. 142-147.
3. Маріна О. В. Комунікативні уміння як фактор успішності навчально-виховного процесу. *Педагогіка і психологія формування творчої особистості: проблеми і пошуки* : Збірник наукових праць. Запоріжжя, 2008. Вип. 49. 348 с.
4. Орбан-Лембрик Л. Е. Психологія управління. Київ : Академвидав, 2003. 568 с.

**PECULIARITIES OF PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE
ECONOMIC PROFESSIONALS IN HIGHER EDUCATION
INSTITUTIONS**

*Fandieieva A. Ye., Cand. Econ. Sc., Assoc. Prof.
Kharkiv National Automobile and Highway University*

Training of the future economist is carried out in accordance with the educational qualification characteristic (hereinafter – EQC), where the aim of higher economic education and vocational training is reflected in the form of a system of skills to solve certain tasks of activity. EQC reflects the social contract for a specialist working in the fields of work and vocational training, taking into account the analysis of professional activity. EQC, in accordance with the standard tasks defined by the field of activity and production functions, which should be fulfilled in a primary position by a specialist of a certain educational qualification level, regulates the ability of vocational education. EQC defines the competencies that form a specialist qualification. EQC is transformed into a specialist training model in the form of an educational and professional training program (EPP). The last document outlines the requirements for the content of student learning and the standard term of study according to a certain level of professional activity. EQC and EPP in the higher education system of Ukraine are components of the state-higher education.

The analysis of EQC by future specialists in the economic profile made it possible to find out the basic requirements for their competences, which are reflected in the list of professional functions, tasks and abilities for social activity. According to the primary positions that can be held by an economist, he must be prepared to perform the following functions:

- ability to solve such tasks as complex economic analysis of the activity of the enterprise and its divisions, analysis of resources, processes and results of the activity of the enterprise, diagnostics of the competitive environment, etc.;
- planning (preparation of data and development of separate sections of plans of production and economic activity (business plans) of the enterprise, feasibility study of development of new types of products, new technology, progressive technology, etc.);
- organizational and methodological (organization of introduction and improvement of internal economic calculation at the enterprise, and other tasks);
- control (control over the correctness of calculations of economic efficiency of introduction of new technology, scientific organization of labor, rationalization proposals and inventions carried out in the subdivisions of the enterprise);
- accounting and statistical (preparation of periodic statistical reports, accounting of implementation of production plans);
- information (provision of own information needs, preparation of information at the request of management).

Practice shows that the disadvantages inherent in the modern process of training economists at universities are reflected in the fact that most graduates in terms of vocational training do not meet the requirements of employers. This conclusion is repeatedly confirmed by the results of surveys of the managers of enterprises and personnel services. For the same reason, graduates themselves often refuse to find employment in their specialty.

The modern labor market is characterized by mobility, flexibility, dynamics and innovative changes. The demands of employers are changing as a result of this. Nowadays, employers have the following requirements for the training of young economists:

- high professionalism and skills of work with a large amount of information;
- high stress resistance, readiness for effective behavior in crisis situations;
- readiness for continuous self-education and self-improvement, improvement of

professionalism;

- business communication skills, ability to work in a team, adherence to corporate ethics;
- ability to make informed and responsible decisions, including - in non-standard situations;
- skills of performing discipline;
- the ability to think and think critically;
- capacity for independence and self-management of activity;
- professional competence enhancement;
- training of the specialist in such a way that on the basis of the received education he would be able to acquire a new specialization or even a new specialty if necessary;
- deep theoretical background;
- communication skills;
- ability to respond quickly,
- the ability to think for the future;
- organization;
- labor discipline [1].

Due to the fact that the dependence of higher education on the socio-economic status of society causes it to quickly follow demand, in addition to training, invariant characteristics that are indicators of his professional competence should be included in the qualification of a specialist. These characteristics include independence of action, creativity in any business, a willingness to constantly learning and updating their knowledge, flexibility of mind, ability to adapt to change, to bring the achievements of science and practice into professional activity. That is, the future specialist in the economic profile should have good adaptive abilities, which in modern conditions are even more important than professional competence. The preparation of a future specialist in the economic profile involves the formation and development of

diverse professional skills that form a complex system. Thus, the activity of the economist requires him not only professional skills, but also a broad general education, because it is associated with intensive oral and written communication, provides broad speech practice, requires accurate expression of concepts and categories in different areas of professional activity.

As stated in the recommendations of the Council of Europe Committee on Education, a university graduate should be able to express themselves quickly and freely without noticeable complications associated with finding a means of expression in the process of achieving their social, academic and professional goals [2].

Thus, reforming Ukrainian higher education in the context of the Bologna Process necessitates the improvement and improvement of the quality of language education, since without the student's knowledge of at least one foreign language, it is impossible to ensure compliance with the basic provisions of the Bologna Declaration: adaptation to European norms and standards educational space, mobility, and professional competition will only take place if the graduates of foreign language universities and the developed skills of communicative behavior in answering in some situations of academic, professional and everyday communication.

The presented material makes it possible to conclude that the modern labor market, characterized by mobility, flexibility, dynamics and innovative changes, imposes new requirements for preparation future professionals, in particular future economists.

References:

1. Gez N. I. Formation of communicative competence as an object of foreign methodological researches. *Foreign languages at school*. 1985. № 2. P. 17-24.
2. Grishkova R. O. Innovative technologies of formation of foreign language competence of students of non-philological specialties. *Science Proceedings of the Mogilev MSU*. 2005. Vol. 29. Part 42. P. 117–122.

**УДОСКОНАЛЕННЯ ВИЩОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ:
МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПОХОДУ**

Вербицька В.І., к.е.н., доцент

Харківський національний автомобільно-дорожний університет

В останні роки все більшу популярність завойовує компетентнісний підхід в вищій професійній освіті. Широко відомі роботи І. А. Зимньої, в яких детально простежено історію виникнення та становлення компетентнісного підходу в освіті [1; 2]. В рамках цієї статті ми не будемо аналізувати історію розвитку компетентнісного підходу в освіті.

Новий етап в дослідженні компетенцій пов'язаний з роботами вченого В. Д. Шадрикова, який вніс значний внесок у розвиток компетентнісного підходу [3]. В.Д. Шадриков виходить з визначення компетенції як кола питань, в яких хто-небудь добре обізнаний, кола чиїх-небудь повноважень, прав. «Таким чином, ми бачимо, що компетенція відноситься не до суб'єкта діяльності, а до кола питань, що відносяться до діяльності. Іншими словами, компетенції - це функціональні завдання, пов'язані з діяльністю, які хтось може успішно вирішувати. Компетентність ж відноситься до суб'єкта діяльності. Це придбання особистості, завдяки якому людина може вирішувати конкретні завдання» [3, с. 15].

Автор вказує, що компетентність суб'єкта є результатом навчання і виховання (освіти), і зазначає: «Певне коло питань дозволяють вирішувати знання (переважно громадської в науковій діяльності); певне коло питань дозволяють вирішувати вміння і навички (перш за все в предметно-практичній діяльності). Але, як правило, компетентним роблять людину і

знання, і вміння в своєму системному прояві. Таким чином, вони є основою компетентності людини.

Але це повинні бути не абстрактні знання, а "прив'язані" до певної сфери діяльності, включені в психологічну систему діяльності ». Як підкреслює автор, певне коло питань дозволяє вирішити наші особистісні якості та здібності. «Але і тут, як і у випадку зі знаннями і вміннями, здібності і особисті якості повинні набути рис оперативності, тонкого пристосування до потреб конкретної діяльності». Автор звертає увагу на те, що «знання, вміння, здібності та особистісні якості проявляються в різних за обсягом колі питань. Найбільш вузьке коло питань є характерним для умінь (навичок), більш широкий - для знань, ще більш широке коло питань може вирішуватися на основі здібностей, і максимально широке коло питань вирішується за участю особистісних якостей ».

За В. Д. Шадриковим, «компетенція є системним проявом знань, умінь, здібностей і особистісних якостей. У кожній діяльності ваги цих компонентів і їх поєднання можуть мати відчутні відмінності. В освітньому процесі спостерігається певна діалектика у формуванні компетенцій. Компетенції формуються на основі знань, умінь, здібностей, особистісних якостей, але самі ці знання і ін. багато в чому не є компетенціями, вони виступають як умови для формування компетенцій. Було б великою помилкою, якщо при реалізації компетентнісного підходу ми протиставимо його знанням, вмінням, здібностям, особистісним якостям» [3, с. 15-16].

Під керівництвом В.Д. Шадрикова була розроблена «Модель фахівця з вищою професійною освітою» [4], в якій чітко визначені вимоги до сучасних спеціалістів.

Очевидно, що вся вища школа буде в найближчі роки працювати, реалізуючи в практиці вищої професійної освіти саме компетентнісний підхід. У зв'язку з цим не можна не відзначити (враховуючи величезну

важливість питання), що в сучасних версіях компетентнісного підходу в освіті залишається ще чимало невіршених питань.

Відзначимо, що ці недостатніть стосується не лише невивчених проблем та методології компетентнісного підходу, а і його теоретичного обгрунтування, і реалізації на різних рівнях освіти. Систематизація труднощів компетентностного підходу є самостійним (і, зауважимо, надзвичайно актуальним), але разом з тим і непростим завданням.

Відзначимо лише деякі моменти, підкресливши, що нерозробленість теоретичних питань може негативно позначитися на результативності освітнього процесу.

- необхідно додаткове дослідження внутрішньої архітектоніки компетенції. Зокрема, не цілком ясно, як з'єднуються в структурі конкретної компетенції знання, вміння, спроможності, особистісні якості. Очевидно, що різні компетенції включають в себе названі складові в різних пропорціях;

- необхідно розробити типологію компетенцій в залежності від конкретного складу компетенції;

- не досліджена архітектоніка компетенцій різного рівня;

- спеціальну дослідницьку задачу становить розробка ієрархії компетенцій з урахуванням їх конкретного складу. Очевидно, що при формуванні тієї чи іншої компетенції дуже важливим є питання щодо вибору правильної стратегії формування компетенції: які компоненти повинні формуватись в першу чергу, оскільки є основою для формування інших, і т.д.

Слід підкреслити, що вирішення цих питань є важливим для розробки адекватного інструментарію для діагностики і вимірювання компетенцій. Не секрет, що спостерігається спрощене розуміння компетенції, при якому вона абсолютно неправомірно фактично ототожнюється з навиком. Застосування діяльнісного підходу при

виявленні номенклатури компетенцій не є гарантією складання повного переліку, тому що часто при такому підході не беруться до уваги «мета-діяльнісні» компетенції, які є надзвичайно важливими в підготовці бакалавра або магістра. Зокрема, недостатнє врахування таких компетенцій може різко знизити рівень фундаментальної підготовки, що є принципово невірним [5].

Іншими словами, ще має бути серйозна і масштабна теоретична робота, яка багато в чому буде визначати успішність реалізації нових освітніх стандартів. Втім, незважаючи на наявність недостатньо досліджених питань, компетентнісний підхід в теперішній час є, безумовно, продуктивним і перспективним.

Література:

1. Зимняя И. А. Ключевые компетентности как результативно-целевая основа компетентностного подхода в образовании. М.: Исследовательский центр проблем качества подготовки специалистов, 2004. 42 с.
2. Зимняя И.А. Ключевые компетенции – новая парадигма результата образования. *Высшее образование сегодня*. 2003. № 5. 36 с.
3. Шадриков В. Д. Профессиональные способности. М.: Университетская книга, 2010. 320 с.
4. Шадриков В. Д. Новая модель специалиста: инновационная подготовка и компетентностный подход. *Высшее образование сегодня*. 2004. № 8. С.18-32.
5. Иванов Д. Компетентности и компетентностный подход в современном образовании. Чистые пруды, 2007. 32 с.

**РАЗРАБОТКА ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ПРОГРАММ
ТРАНСПОРТНОЙ НАПРАВЛЕННОСТИ С УЧЕТОМ
КОМПЬЮТЕРНЫХ СПЕЦИАЛЬНОСТЕЙ**

*Горяинов А.Н., к.т.н., доцент,
Харьковский национальный технический университет сельского хозяйства
имени Петра Василенко*

Реформа образования в Украине способствует дальнейшему росту конкуренции между университетами. Одним из направлений повышения конкурентоспособности является актуализация образовательных программ. Учитывая обслуживающий характер транспорта (использование в различных отраслях экономики), целесообразно рассмотреть возможности формирования образовательных программ на стыке специальностей по транспорту и специальностей других отраслей экономики (как пример, [1]).

Наиболее перспективным видится формирование образовательной программы на базе специальности 275 «Транспортные технологии» и специальности 122 «Компьютерные науки». Информационно-компьютерные (коммуникационные) технологии сейчас развиваются очень стремительно. Поэтому именно симбиоз со специальностями данного направления является наиболее перспективным.

Рассмотрим, какое положение дел сейчас по данному вопросу. Воспользуемся информацией из базы данных [2]. Обработав информацию за вступительную кампанию 2019 года, получаем следующие данные – рис.1. Ряд образовательных программ широко распространены в университетах. Например, программа «Информационные управляющие

системы и технологии» предлагается в 16 университетах, а «Информационные технологии проектирования» - в 10 (рис.1).

Рисунок 1 – Использование образовательных программ специальности 122 «Компьютерные науки» в университетах Украины (цифра показывает количество заведений высшего образования) (на основании [2])

Достаточно много образовательных программ (37-м, рис. 1) представлены только одним университетом. Например, «Бизнес-информатика», «Компьютерная графика и мультимедиа», «Компьютерные науки в технике, бизнесе и медицине» и другие. Среди этой группы программ выделим «Компьютерные системы управления подвижными объектами (автомобильный транспорт)». Данная программа имеет непосредственное отношение к транспортным специальностям. Предложена программа НУ «Львовская политехника» [3].

В учебном плане рассматриваемой программы, выделим дисциплины, которые отвечают за транспортную специализацию [3]:

1. Проектирование компьютерных систем управления автомобильного транспорта.

2. Компьютерные системы дистанционного контроля и мониторинга подвижных объектов.

3. Измерение, контроль и диагностика в системах автомобильного транспорта.

4. Датчики автомобильных систем.

5. Проектирование и программирование бортовых компьютерных систем.

6. Компьютерные системы управления силовыми агрегатами автомобильного транспорта.

Опираясь на современные тенденции в области транспорта, предлагаются следующие названия образовательных программ для специальности 275 «Транспортные технологии» с элементами образовательных программ специальности 122 «Компьютерные науки»:

1. Интеллектуальные транспортные системы.

2. Транспортные и компьютерные технологии.

3. Информационно-коммуникационные технологии в управлении автомобильным транспортом и др.

Отметим работу [4], которая является наиболее близкой по содержанию к «интеллектуальным транспортным системам» и во многом может быть интегрирована в специальность 275.

Выделим далее из других образовательных программ специальности 122 дисциплины, которые можно использовать для специальности 275, например:

1. «Информационно-коммуникационные технологии движения наземных транспортных средств», «Автомобильная телематика и мехатроника», «Базы данных в Internet» [5].

2. «Инжиниринг и реинжиниринг интеллектуальных бизнес-систем», «Методы и модели управления интеллектуальными бизнес-системами», «Интеллектуальные системы поддержки принятия решений», «Планирование, выполнение и завершение IT-проектов», «Облачные вычисления», «Методологии управления проектами в сфере

информационных технологий», «Управление программами и портфелями», «Интеллектуальный анализ данных», «Современные web-технологии», «Визуализация данных» [6].

Литература:

1. Горяинов А. Н. Развитие транспортно-логистической специализации в рамках специальностей «Лесное хозяйство» и «Агроинженерия». Зб. матер. Міжн. наук.-пр. конф. «*Деревооброблювальні технології та системотехніка лісового комплексу*» (24-25 жовтня 2019 р., Харків, ХНТУСГ ім.П.Василенка). Х.: ХНТУСГ ім.П.Василенка, 2019. с. 27-29. (116 с.) URL: <http://bit.ly/Article-250-2019-Goryainov>
2. Вступ. ОСВІТА. UA URL: <https://vstup.osvita.ua/> - 2019.11.09
3. Комп'ютерні системи управління рухомими об'єктами (автомобільний транспорт) URL: <http://lpnu.ua/education/majors/ICTA/8.122.00.07/19/2019/ua/full> - 2019.11.09
4. Інформаційна технологія створення АКС: конспект лекцій. [електронний ресурс] – Харків : ХНАДУ, 2015. – 124 с. URL: <http://bit.ly/1AWzUTi> - 2019.11.09
5. Освітньо-професійна програма (тимчасова). Комп'ютерні науки. 2018. URL: https://www.khadi.kharkov.ua/fileadmin/P_abiturienty/OPP/magistr/122_opp_m_ktm.pdf - 2019.11.09
6. 122 Комп'ютерні науки. URL: http://web.kpi.kharkov.ua/if/uk/specialties_ua/master_ua/master_122_ua/ - 2019.11.10

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-ПІЗНАВАЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ У ВИЩОМУ ВІЙСЬКОВОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

*Шаповал О.А., к. пед. н., доцент, доцент кафедри менеджменту та військового господарства;
Національна академія Національної гвардії України, Харків*

Метою роботи є виявити вплив науково обґрунтованих педагогічних умов формування професійно-пізнавального інтересу на якість професійної підготовки майбутніх офіцерів у вищих військових навчальних закладах.

В основу дослідження покладено гіпотезу про те, що процес формування професійно-пізнавального інтересу в курсантів вищих військових навчальних закладів буде ефективним, якщо забезпечити: а) професійну вмотивованість навчально-пізнавальної діяльності майбутніх офіцерів (ціннісне ставлення до професії, поглиблення професійно-пізнавальних потреб і мотивації досягнення успіху); б) залучення курсантів до навчально-творчої діяльності (виконання творчих завдань, самостійної роботи, пошуково-дослідницької діяльності тощо) на різних рівнях професійної підготовки (власне навчальному, квазіпрофесійному, навчально-професійному); в) стимулювання майбутніх офіцерів до самоосвіти.

Дані дослідження дозволили встановити, що професійно-пізнавальний інтерес майбутнього офіцера передбачає:

- прагнення бути гідним офіцером, усвідомлення цілей професійної підготовки, ціннісне ставлення до майбутньої професії, розуміння її соціальної значущості;

- усвідомлення необхідності постійного вдосконалення теоретичної компетентності для досягнення успіху в оволодінні професією та майбутній професійній діяльності, захопленість реалізацією життєвого ідеалу.

Загальна мета вищого військового навчального закладу – підготовка майбутнього офіцера – повинна трансформуватися в особисту мету курсанта – прагнення засвоїти знання, уміння, навички, нові способи пізнання для їх практичного застосування в професійній діяльності, що можливо при сформованому стійкому професійно-пізнавальному інтересі.

Підвищення вимог до професійної підготовки майбутнього офіцера, пов'язаних з ускладненням професійних завдань та розширенням функціональних обов'язків, стрімким зростанням обсягу інформації, необхідністю оперативно реагувати на потреби часу, модернізацією військової техніки тощо, зумовлюють необхідність залучення курсантів до навчально-творчої діяльності, що розглядаємо як вид діяльності, спрямований на вирішення навчально-творчих завдань, у процесі якої відбувається активне засвоєння знань, цілісний розвиток особистості майбутнього офіцера, набуття творчого продукту, що характеризується професійною спрямованістю, новизною й особистою значущістю.

Професійно-пізнавальний інтерес формується через зміст навчання, спрямований на оволодіння майбутніми офіцерами професійною компетентністю, що передбачає: 1) здобуття й поглиблення професійних знань; 2) пізнання фактів, явищ професійної діяльності, їхніх зв'язків, властивостей і відносин; 3) оволодіння вміннями самостійно й критично аналізувати суспільно-політичні події в країні й у світі та явища, пов'язані з діяльністю військовослужбовця, установлювати зв'язки між ними;

передбачати зворотні реакції підлеглих; швидко запам'ятовувати, зберігати та мобільно й точно відтворювати знання в практичній діяльності, приймати рішення в екстремальних ситуаціях; передбачати наслідки своїх дій, планувати й організовувати їх надалі; досліджувати об'єкти, суб'єкти та явища в професійному середовищі.

Професійна компетентність курсантів формується в ході навчально-пізнавальної діяльності.

Отже, навчально-пізнавальна діяльність є результатом усвідомленої взаємодії курсанта з навчально-виховним середовищем, у ході якої він реалізує потребу в розвитку таких особистісних якостей, що забезпечують його успіх у професійній діяльності й у житті взагалі. Навчальна діяльність майбутніх офіцерів є свідомим цілеспрямованим процесом формування системи знань і системи умінь, професійно значущих якостей стосовно зовнішніх соціальних вимог. Джерела навчально-пізнавальної діяльності ґрунтуються на вимогах суспільства до професії й особистості фахівця. Ця діяльність надає кожному вибір власного шляху вирішення реально існуючої проблеми, спираючись на його здібності, інтереси, ціннісні орієнтири.

Література

1. Шаповал О. А. Розвиток професійного інтересу курсантів у процесі пізнавальної діяльності. *"Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах"*. 2011. № 21 (74). С. 460-466.
2. Шаповал О. А. Проблемно-діяльнісний підхід у навчанні курсантів вищих військових навчальних закладів. *"Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського: Педагогіка і психологія"*. 2006. № 17. С. 139-143.

ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ПРАВОЗНАВСТВА

*Келемен Р. Ю., викладач,
Коледж при Карпатському інституті підприємництва Університету
«Україна»*

Докорінні зміни суспільно-економічних відносин в Україні, формування правової держави, потреба суспільства в істотному поліпшенні діяльності державно-правових структур і підвищення якості прокурорського нагляду, змусили звернути увагу на наукову розробку професійних особливостей роботи фахівців правознавства.

Професія фахівців правознавства існує в будь-якому суспільстві, де існує держава і право. Професійна діяльність юриста дуже багатогранна і відрізняється від інших професій. Предметом юридичної діяльності є цілеспрямована, з дотриманням законності діяльність професіонала-юриста. Об'єктом їхньої діяльності є різні види суспільних відносин, матеріальні блага (речі, предмети, цінності), нематеріальні блага (честь, гідність, недоторканість особи тощо), результати інтелектуальної праці (монографії, наукові статті, проекти нормативних актів), цінні папери (акції, облігації), документи (нормативні акти, судові рішення, накази керівників установ та організацій), поведінка людей в формі дії і бездіяльності [0, с. 281].

Зміст діяльності фахівців правознавства визначається необхідністю подальшого зміцнення законності: по-перше, необхідністю найсуворішої охорони суб'єктивних прав громадян, недопущення будь-яких виявів свавілля, зокрема з боку посадових осіб, і по-друге, необхідністю забезпечення неухильного дотримання кожною особою правових норм,

рішучої боротьби зі злочинністю, з будь-якими формами антигромадської поведінки.

Загалом юридична діяльність носить нормативний, теоретичний і практичний характер. Завдання нормативного характеру полягає в створенні норм права, за допомогою яких визначаються межі дозволів і заборон. Завдання теоретичного характеру полягає в розробці та вдосконалення наукових основ. Практичні завдання юридичної діяльності пов'язані з нормотворенням та полягає в здійсненні владних повноважень.

Як доцільно зазначає І. Івашкевич, професійно-компетентний фахівець правознавства повинен вміти:

- юридично кваліфікувати факти, події й обставини;
- приймати рішення і здійснювати юридичні дії відповідно з законом;
- забезпечувати дотримання законодавства суб'єктами права;
- здійснювати реалізацію норм матеріального та процесуального права;
- забезпечувати законність і правопорядок, безпеку особистості, суспільства і держави, охороняти громадський порядок;
- здійснювати оперативно-службові заходи згідно з профілем підготовки;
- припиняти протиправні дії, зокрема здійснювати дії щодо силового припинення правопорушень, затримання і супроводу правопорушників;
- виявляти, розкривати і розслідувати злочини та інші правопорушення згідно з профілем підготовки;
- використовувати у професійній діяльності нормативні правові акти і документи щодо забезпечення режиму секретності в Україні;
- забезпечувати захист відомостей, що становлять державну таємницю, відомостей конфіденційного характеру та інших державних таємниць;

– здійснювати профілактику злочинів та правопорушень шляхом використання закономірностей злочинності, злочинної поведінки і методів їхнього попередження;

– виявляти й усувати причини, що сприяють вчиненню правопорушень;

– здійснювати організаційно-управлінські функції в межах малих колективів в умовах повсякденної службової діяльності та в нестандартних умовах, екстремальних ситуаціях [0, с. 84].

Випускники з дипломом фахівця за спеціальністю «Право» підготовлені до роботи в різних юридичних установах і можуть працювати в управлінні пенсійного фонду України, фондів соціального страхування, податкових органів, органах реєстрації юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців. Окрім того, фахівці правознавства мають змогу працювати в юридичних консультаціях, нотаріальних установах, підприємствах, які в своїх штатних розрахунках мають посаду юристів. Основою професійної діяльності майбутніх фахівців правознавства є предметна сфера діяльності, яка спрямована на правове забезпечення діяльності підприємств, установ і організацій різних форм власності, а також захист прав і законних інтересів громадян і держави [0, с. 19]. Відтак, фахівець з правознавства може займати посади секретаря, секретаря судового засідання, розпорядника суду, консультанта нотаріальної контори, дізнавальника, молодшого слідчого, юрисконсульта, інспектора з кадрів, секретаря-референта, помічника прокурора, помічника арбітра арбітражного суду, радника, кримінолога, соціолога-кримінолога, завідувача канцелярії підприємства, установи тощо.

Таким чином, основними видами професійної діяльності майбутніх фахівців правознавства у сфері права є:

1) загальні консультації й оформлення юридичних документів: свідоцтво реєстрації підприємств, уставів підприємств і інших документів,

пов'язаних зі створенням підприємств, патентів і авторських прав, підготовка різних юридичних документів, заповіту, довіреності тощо;

2) консультаційні послуги і представництво в трудових спорах;

3) діяльність державних і приватних нотаріусів, судових виконавців, третейських суддів, експертів і арбітрів;

4) надання юридичних послуг підприємцям;

5) діяльність, пов'язана з консультиванням і представництвом в цивільних і кримінальних справах;

6) консультивання і представництво у зв'язку з трудовими суперечками під наглядом професійного адвоката;

7) діяльність, пов'язана з наданням консультацій з юридичних послуг нотаріальними конторами і приватними нотаріусами, державними нотаріальними архівами під керівництвом нотаріуса;

8) консультації з питань комерційної діяльності та управління;

9) діяльність у сфері оподаткування;

10) діяльність в сфері юстиції та правосуддя;

11) діяльність в органах прокуратури (організаційно-технічне забезпечення діяльності) тощо.

Поряд із загальними моментами, притаманними будь-якій професійній діяльності, існують специфічні особливості професійної діяльності майбутніх фахівців правознавства, які надають цій діяльності індивідуальний відтінок. Розробляючи модель юриста, О. Кобець запропонував розглядати в її межах не лише загальні вимоги і показники, а й специфічні, які стосуються тих чи інших різновидів юридичної діяльності. Основними загальними показниками є: висока загальна культура, всебічна духовна та інтелектуальна розвиненість; високий, до того ж «спеціалізований», моральний рівень – підпорядкування діяльності юриста ряду етичних норм (чесність, шанобливе ставлення до людей, увага тощо); належний рівень правової культури; розвинене юридичне

мислення; глибокі знання законодавства і практики його застосування; комунікативні й організаторські якості, навички роботи з людьми, знання психології людей; навички науково-дослідницької роботи. Специфічними особливостями діяльності фахівців правознавства є: пошук і зберігання інформації, її підготовка до використання; дії щодо роботи з правовою інформацією; виступи правового змісту; підготовка документів та матеріалів; впізнання й оцінка правових проблемних ситуацій; вибір оптимальних варіантів поведінки в межах правових приписів; ведення переговорів; виконання технічних дій [0, с. 283].

Таким чином, професійна діяльність майбутніх фахівців правознавства є цілеспрямованою, самоорганізованою системою взаємопов'язаних структурних і функціональних компонентів, пов'язаних з вирішенням юридичних завдань, досягненням дієвих результатів згідно з поставленою метою.

Література:

1. Івашкевич І. В. Особливості професійної діяльності юриста та структура його професійної компетентності. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Сер. «Психологія»*. 2016. Вип. 3. С. 79–93.
2. Кобець О. В. Професіографічний аналіз діяльності суб'єктів правозастосовної діяльності. *Проблеми освіти*. 2004. Вип. 38. С. 280–286.
3. Кожем'яко Н. В. Специфіка професійної діяльності фахівця з правознавства освітньо-кваліфікаційного рівня «молодший спеціаліст». *Професійна освіта: проблеми і перспективи*. 2016. Вип. 10. С. 16–20.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДГОТОВКИ МАГІСТРІВ З ЛОГІСТИЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В СФЕРІ АВТОМОБІЛЬНОГО ТРАНСПОРТУ

Федотова І.В., к.е.н., доцент

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

В умовах глобалізації та динамічних змін ринкового середовища необхідно створити цілісну багаторівневу систему підготовки і перепідготовки логістичного персоналу, яка би враховувала кращий світовий досвід.

Базуючись на дослідженні Світового банку стану логістики на основі ранжування країн за Logistics Performance Index (LPI), Україна з 2010 року до 2018 року піднялась зі 102 місця до 66 позиції [1]. За даними цього індексу повільно зростає рівень компетентності персоналу, зайнятого в сфері логістики. Така низька позиція у порівнянні з іншими країнами пояснюється незадовільним станом бази знань вітчизняних компаній в сфері логістики, а також браком дипломованих менеджерів-логістів.

Аналіз тенденцій ринку праці показав, що кількість вакансій у сфері транспорту і логістики збільшується, а транспортно-логістичні підприємства продовжують розвиватися. На даний час є зростання інтересу топ-менеджменту компаній до впровадження концепції і технологій управління ланцюгами поставок (УЛП), інтенсивне впровадження інформаційних систем, що підтримують логістику і УЛП, удосконалення управління логістикою в компаніях на основі процесної інтеграції, прагнення бізнесу у виборі стратегій орієнтованих на скорочення логістичних витрат.

Міжнародні експерти оцінюють логістичний потенціал України надзвичайно високо, але його реалізація потребує високої компетентності і професійного підходу до підготовки фахівців-логістів. Україна потребує створення нової системи професійної підготовки логістичного персоналу у відповідності до міжнародних стандартів. Європейська логістична асоціація (European Logistics Association, ELA) розробила стандарт, що передбачає три рівні/ступеня професійної компетентності логістичного персоналу: операційний рівень, тактичний та стратегічний рівні [2]. Особливо слід відзначити, що в Україні бракує висококваліфікованих фахівців в області організації та управління логістичнокластерними утвореннями, не організована їх підготовка в чисельних вищих навчальних закладах країни [3].

На цей час особливу актуальність набуває підготовка фахівців за освітньою програмою (ОП) «Логістичний менеджмент» в зв'язку з тим, що професія менеджера з логістики за останні п'ять років входить у десятку найбільш затребуваних професій не тільки в Україні, а й у світі (за експертними оцінками загальна потреба у професійних логістах становить майже 500-700 тисяч чоловік). У 2015 р. Постановою Кабінету Міністрів України № 266 спеціальність «Логістика» виключена з «Переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти ». Таким чином, в нашій країні її можливо вивчати в рамках спеціальностей «Транспортні технології» або «Менеджмент».

На кафедрі управління та адміністрування Харківського національного автомобільно-дорожнього університету у 2018 році розроблена освітня програма «Логістичний менеджмент». Ця ОП дає можливість досягти результатів навчання, визначених стандартом вищої освіти за спеціальністю 073 «Менеджмент». Сформовані цілі та результати навчання в ОП «Логістичний менеджмент» враховують запити ринку праці, мають випереджувальний характер, тобто орієнтовані на сучасну

світову концепцію управління логістичною діяльністю. Позитивними надбаннями в результаті врахування вітчизняного та закордонного досвіду є приділення уваги організації науково-дослідної та практичної підготовки студентів, дотримання вимог міжнародних стандартів, а також розробка авторських курсів в освітній програмі.

Аналіз тенденцій розвитку спеціальності показує, що необхідно створення нової системи професійної підготовки логістичного персоналу у відповідності до міжнародних стандартів. Формування професійних компетенцій здійснюється відповідно до вимог Європейської логістичної асоціації (European Logistics Association – ELA) та Європейського сертифікаційного комітету з логістики (European Certification Board for Logistics – ECBL). Цілі та програмні результати навчання ОП «Логістичний менеджмент» сформовані з урахуванням європейських стандартів ELA/ECBL [4] та дозволяють отримувати рівень компетентності магістрів з логістичного менеджменту, що відповідає міжнародним стандартам. Зміст цілей та результатів навчання в ОП орієнтований на підготовку логістичного персоналу стратегічного рівня, та має випереджувальний характер, тобто орієнтований на сучасну світову концепцію управління логістичною діяльністю та міжнародні стандарти.

Підготовка фахівців з логістики має яскраво виражену галузеву специфіку і потрібно враховувати потреби в логістах конкретних організацій бізнесу. Серйозні відмінності є в навичках, знаннях і уміннях логістів транспортних, промислових, торгових компаній і підприємств сфери обслуговування, що вимагає профільної підготовки логістів. Головні професійні компетенції логіста можна визначати тільки під конкретне галузеве підприємство, під ті завдання, які перед ним ставляться.

ОП «Логістичний менеджмент» орієнтована на підготовку інтегральних менеджерів і керівників логістичних підрозділів підприємств

різних форм власності, а також координаторів ланцюгів поставок та спрямована на підготовку менеджерів-логістів для підприємств транспортної галузі. Особлива увага в підготовці студентів приділяється специфіці роботи та управлінню автомобільним транспортом. Галузевий аспект врахований в цілях та програмних результатах навчання, де відображено специфіку підготовки фахівців для підприємств автомобільного транспорту.

Оскільки транспорт (особливо автомобільний транспорт) та транспортні підприємства добре розвинуті у всіх регіонах України та світі, то регіональний аспект не відіграє ролі у функціонуванні ОП. Випускники ОП мають можливість працювати на посадах логістів та керівників логістичних підрозділів як у всіх регіонах України, так і за кордоном. Це сприятиме задоволенню потреб ринку праці України у висококваліфікованих фахівцях відповідно до запитів роботодавців, зміцненню кадрового потенціалу транспортно-логістичних підприємств і посиленню їх конкурентоспроможності.

Література:

1. Aggregated LPI 2012-2018. The World bank. URL: <https://lpi.worldbank.org/international/aggregated-ranking>.
2. Кулик В.А., Григорак М.Ю., Костюченко Л.В. Логістичний менеджмент : [Навчально-методичне видання]. К.: НАУ, 2013. 260 с.
3. Альошинський Є.С., Балака Є.І. Відповідність рівня підготовки фахівців в області логістики в сучасних умовах. *Проблеми підготовки професійних кадрів з логістики в умовах глобального конкурентного середовища: XV МНПК 27-28 жовтня 2017 р. Збірник доповідей*. К.: НАУ, 2017. С. 6-9.
4. Стандарты компетенций по логистике и управлению цепями поставок. URL: <https://mclog.hse.ru/escl/standards>.

СИСТЕМНИЙ ПІДХІД У ПРОЕКТУВАННІ МЕТОДИЧНОЇ СИСТЕМИ НАВЧАННЯ

*Дмітренко Н.Є., к.пед.н., доцент
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського*

Характерною особливістю розвитку сучасної освіти є системний підхід до навчальної діяльності. Системний підхід – це метод наукового пізнання, за яким передбачається аналіз явища як складної єдності, а не як простої суми елементів. Відповідно, системою називається будь-яке складне явище, до якого входять численні елементи, котрі утворюють певну сукупність завдяки наявності між ними внутрішніх зв'язків.

Поняття методичної системи навчання предмету уперше було введено А. М. Пишкало у 1975 році: «методична система представляє собою структуру, компонентами якої є цілі навчання, зміст навчання, методи навчання, форми і засоби навчання» [1, с. 7]. На думку дослідника, будь-яка теоретична модель системи навчання може бути описана п'ятьма ієрархічно взаємопов'язаними елементами: *цілями*, які обумовлені соціальним замовленням; *змістом*, який визначається діючим стандартом і програмами для конкретної спеціальності; *методами*; *організаційними формами*; *засобами навчання*. При цьому, провідним компонентом методичної системи навчання автор визначає цілі навчання. Водночас, функціонування методичної системи підпорядковано закономірностям, що пов'язані з внутрішньої будовою системи (коли зміна одного чи декількох компонентів призводить до змін усієї системи) і такими, що пов'язані з

зовнішніми зв'язками системи, які визначаються тим, що методична система функціонує на певному соціальному і культурному фоні [1, с. 12].

Дослідники Н. Л. Стефанова, І. М. Дудіна доповнюють структуру методичної системи навчання таким компонентом, як: *заплановані результати навчання* [2; 3]. У своїх дослідженнях І. М. Дудіна представляє методичну систему навчання у вигляді п'яти взаємопов'язаних елементів: *цільового; змістового; операційно-діяльнісного* (методи, форми і засоби навчання); *контрольно-регулюючого* (контроль викладача за ходом вирішення поставлених завдань навчання і самоконтроль студентів за правильністю виконання навчальних операцій); *оціночно-результативного* (оцінка педагогами і самооцінка студентів досягнутих у процесі навчання результатів, встановлення відповідності до поставлених завдань навчання, з'ясування причин виявлених відхилень, постановка нових завдань навчання) [3].

Науковець С. І. Саранцев доповнює компонентний склад методичної системи навчання *структурою особистості, індивідуальністю учня* [4, с. 10], а дослідник І. В. Сартаков вводить до складу особистісний компонент, який на його думку, впливає на всі інші компоненти методичної системи навчання [5].

У дослідженнях О. М. Новікова [6] методична система навчання розглядається як загальна направленість навчання, що орієнтується на різні типи основних форм організації діяльності учнів. Форми організації діяльності базуються на різних теоріях учіння: теорії асоціативно-рефлекторного навчання і діяльнісних теоріях навчання. В основі асоціативно-рефлекторних теорій закладено поняття асоціації, рефлексу, стимулу-реакції і описують тип учіння, якому притаманний репродуктивний характер засвоєння знань і умінь. Діяльнісні теорії спираються на поняття дії, завдання, проблеми. Дослідник акцентує увагу на нових теоріях навчання для реалізації професійно-орієнтованого

навчання: теорія проектного навчання (Г. Л. Ільїн); теорія контекстного навчання (А. О. Вербицький); компетентнісний підхід у навчанні. Автор робить висновок, що в реальних методичних системах навчання виділені типи і відповідні їм методи навчання застосовуються в певних комбінаціях, взаємодоповнюються, проте, лише один тип залишається провідним, домінуючим, а інші елементи доповнюють та збагачують його [6].

Теоретичними засадами побудови методичної системи навчання є базові положення особистісно-орієнтованого навчання, а саме: визнання людини як головної цінності в освіті, метою якої є створення умов її особистісного розвитку, з урахуванням її життєвого досвіду, потреб і здібностей; затребуваність особистої сфери студента через активізацію його особистісного потенціалу, переходом його у позицію суб'єкта навчальної діяльності шляхом залучення у проблемно-діалогову взаємодію і суб'єкт- суб'єктні відношення у спільній діяльності; надання студентам можливості проектування освітньої діяльності, вибору змісту освіти, побудови індивідуальної освітньої траєкторії, забезпечення багатофункціональністю інформаційно-освітнього середовища [7].

До найбільш характерних рис методичної системи навчання дослідниця Т. С. Фещенко відносить: науково обґрунтоване планування процесу навчання; єдність і взаємопроникнення теоретичної і практичної підготовки; високий рівень труднощів і швидкий темп вивчення навчального матеріалу; максимальну активність і достатню самостійність навчання; поєднання індивідуальної і колективної роботи; насиченість навчального процесу технічними засобами навчання; діяльнісний підхід [8, с. 432].

Отже, системний підхід – є провідним методологічним принципом дослідження, в основі якого лежить розгляд об'єктів у вигляді системи. Методична система навчання закладає орієнтовну основу педагогічній

діяльності і оптимізує діяльність учіння, технологічність якої задається відбором і структуруванням змісту освіти, вибором методів, форм і засобів навчання, встановленням зв'язків між ними у відповідності до поставлених цілей.

Література:

1. Пышкало А. М. Методическая система обучения геометрии в начальной школе: авторский доклад по монографии «методика обучения элементам геометрии в начальных классах». М. : Академия пед.наук СССР. 1975. 60 с.
2. Стефанова Л. В. Теоретические основы развития системы методической подготовки учителя математики в педагогическом вузе: автореф.дисс. ... док.пед.н. СПб. 1996. 32 с.
3. Дудина И. М. Методическая система обучения основам логического программирования в профессиональном образовании учителей информатики: дисс. ... канд.пед.наук: спец.13.00.08. Тольятти. 1997. 168 с.
4. Саранцев Г.И. Методическая система обучения предмету как объект исследования URL: [http://portalus.ru\(c\)](http://portalus.ru(c)).
5. Сартаков И. В. Совершенствование методической системы обучения информатике. URL: http://totem.edu.ru/index.php?option=com_content&task.
6. Новиков А. М. О развитии методических систем. URL: http://anovikov.ru/artikle/met_sys.htm.
7. Осипова С. И. Теоретическое обоснование построения и реализации модели образования, способствующей становлению субъективной позиции учащегося: автореф. дисс. ... д-ра пед.н.: 13.00.01. Томск, 2001. 12 с.
8. Фещенко Т. С. К вопросу о понятии «методическая система». Молодой ученый, №7 (54), июнь, 2003. С.432-434.

УПРАВЛІННЯ ЛЮДСЬКИМ КАПІТАЛОМ: ІНВЕСТИЦІЙНИЙ АСПЕКТ

Сахненко О. І., старший викладач

Національна академія Національної гвардії України, м. Харків

Світовий досвід переконливо свідчить про те, що якість людського капіталу, яка визначається досягнутим рівнем знань, кваліфікації, вмінням працювати; потенційними здібностями населення країни, здатністю забезпечувати інноваційний розвиток продуктивних сил, дедалі більше перетворюється на основу економічного зростання. Механізмом досягнення відповідної якості людського капіталу є інвестування, яке забезпечуватиме рівень освіти і науки, достатній для виконання економічної функції та постійного відтворення інтелектуального людського капіталу. Таким чином, системне дослідження процесу формування, нагромадження, управління й ефективного використання людського капіталу здобуває все більшу актуальність для прискорення переходу української економіки до суспільства знань.

Для ефективного управління людським капіталом необхідною умовою має стати не кожний процес окремо, тобто формування, використання, або розвиток, а їх сукупність, яка являє собою кругообіг людського капіталу та носить завершений характер: інвестування, формування, використання, нагромадження, якісне відтворення і реінвестування. Це є можливим за участю всіх рівнів управління: індивідуального, мікроекономічного та макроекономічного.

Реальність механізму управління людським капіталом має забезпечуватися наявністю наступних умов:

1. Механізм повинен відповідати природі об'єкта управління. Без розуміння закономірностей формування, використання та розвитку людського капіталу управлінські заходи не діятимуть. Для управління важливо, щоб суб'єктам, які приймають рішення, була зрозуміла система зв'язків між процесами, що відбуваються з людським капіталом для досягнення ним необхідного рівня.

2. Механізм управління має забезпечувати змінювання керованого об'єкта у заданих межах. Задля цього виявляється необхідною можливість оцінки людського капіталу як за допомогою якісних, так і кількісних характеристик та встановлення критеріїв такої оцінки.

3. Зв'язок людського капіталу з компетенціями. Саме компетенції забезпечують можливість оцінки людського капіталу, оскільки являють собою описову характеристику поведінки працівника в конкретних виробничих умовах.

4. Людський капітал слід розглядати на трьох рівнях управління в комплексі: індивід, підприємство, держава, що дає повне уявлення про процеси формування, використання та розвитку й сприяє своєчасному спрямуванню заходів щодо підвищення ефективності процесу управління.

5. Людський капітал повинен мати завершений характер процесу кругообігу: інвестування, формування, використання, нагромадження, якісного відтворення і реінвестування.

6. Система управління людським капіталом повинна усвідомлювати реальність можливої зміни стану керованої підсистеми з використання певних важелів, інструментів, прийомів конкретного методу впливу. Якщо рішення, прийняті системою управління, не діють за допомогою розробленого механізму, – означає, що або його складові, або він у комплексі не відповідає природі керованого об'єкту.

7. Задля ефективного управління людським капіталом необхідним є уявлення про ресурсне забезпечення реалізації рішень.

8. Механізм повинен мати чітко визначену мету свого впливу задля можливості визначення його ефективності.

Для створення сприятливих умов формування та запобігання втрат людського капіталу на державному рівні визначено пріоритетні напрями реформування вищої освіти: забезпечення інноваційного характеру розвитку вищої освіти; забезпечення оптимізації структури вищої освіти та обсягів підготовки й перепідготовки кадрів для потреб інноваційного розвитку економіки; реалізація кадрової стратегії галузі, спрямованої на збереження і розвиток наукових та педагогічних шкіл; впровадження об'єктивної оцінки наукової та педагогічної діяльності; розширення доступу до вищої освіти та сприяння соціальному захисту учасників соціально-виховного процесу; удосконалення мережі ВНЗ, укрупнення ВНЗ на регіональному рівні шляхом їх об'єднання та створення університетів регіонального типу; перегляд змісту освіти, державних стандартів, кваліфікацій у контексті входження освіти України в Європейський освітній простір.

З огляду на це, з метою досягнення успіхів на шляху формування економіки знань в Україні, на нашу думку, необхідним є виконання таких умов: узгодження грошово-кредитної та бюджетно-податкової політики із завданнями інвестиційної стратегії; стимулювання капіталовкладень в реконструкцію, оновлення і створення інфраструктури виробництва; заохочення надання комерційними банками кредитів під інвестиційні проекти, які передбачають інноваційну діяльність; забезпечення прозорості процесів надання податкових стимулів інноваційної діяльності, надання допомоги в одержанні належних пільг та відстрочок, податкові канікули на час повернення підприємством інвестиційного кредиту; надання правового та методичного сприяння утворенню малих підприємств, насамперед, інноваційного спрямування, іншим формам самостійного інвестування заощаджень та зайнятості населення, спрямованим на активізацію

інноваційної діяльності та розвиток людського капіталу нації; широка роз'яснювальна та пропагандистська робота щодо формування ідеології інноваційного інвестування як інвестування в майбутнє держави, престижності та економічної вигідності інноваційної діяльності, пропаганда досвіду найбільших та найуспішніших національних інвесторів.

Таким чином, перехід до суспільства знань вимагає зміни економічної політики, головним напрямком якої стає розвиток людського капіталу. В умовах глобалізації економіка знань стає найбільш перспективною моделлю соціального та господарського розвитку, що в своїй основі має зростання ролі науки та освіти для суспільного прогресу. Саме тому, головним стратегічним пріоритетом держави стає розвиток людського капіталу за рахунок здійснення інвестицій в освіту, науку, професійну підготовку, охорону здоров'я, що забезпечує у майбутньому стабільний макроекономічний ефект та здатність швидко реагувати на глобальні виклики.

Література:

1. Позднякова С., Следь О. Формування механізму управління людським капіталом. URL: https://econa.at.ua/Vypusk_7.
2. Нестеренко О. М., Бугріменко Р. М., Сахненко О. І., Смірнова П. В. Людський капітал: соціальна значущість та ефективність вкладень. URL: <http://elib.hduht.edu.ua/bitstream>.
3. Федулова Л. І., Корнеєва Т. М. Державна політика розбудови економіки знань: особливості реалізації антикризової стратегії. *Фінанси України*. 2009. № 10. С. 3–17.
4. Верхоглядова Н. І. Людський капітал і показники економічного зростання. *Економіка та держава*: Міжнародний науково-практичний журнал. 2007. № 1. С. 84–86.

САМООЦІНЮВАННЯ СИСТЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

*Криворучко О.М., д.е.н., професор
Харківський національний автомобільно-дорожній університет*

З переходом системи вищої освіти України на європейські стандарти проблема забезпечення якості набуває все більшої актуальності. Система вищої освіти в Україні повинна бути спрямована на демократизацію, послідовне впровадження академічних прав і свобод освітніх установ, створення умов для їх економічної самостійності. З врахуванням цих положень вищий заклад освіти (ВЗО) формує власну стратегію розвитку з урахуванням потреб споживачів ринку освітніх послуг і ринку праці, а саме потреб абітурієнтів, держави, роботодавців. В зв'язку з цим, ВЗО повинен постійно вдосконалювати систему менеджменту якості, процедури оцінювання якості та ін.

Під системою менеджменту якості освіти слід розуміти систему управління, яка ґрунтується на організаційній структурі вищого навчального закладу, документації (документування процедур, методичних рекомендацій, положень, інструкцій) і усіх процесів, необхідних для здійснення загального керівництва якістю. Основним завданням системи менеджменту якості освіти є управління процесами у вищому навчальному закладі.

Структура системи менеджменту якості освіти відповідно до міжнародного стандарту ISO 9001-2000 включає такі складові:

– система управління якістю (основний документ цього розділу – настанова з якості, в якій визначено сфера впливу системи, перелік документації, повноваження і відповідальність);

– відповідальність керівництва (орієнтація керівництва на

замовника, участь у створенні і реалізації системи менеджменту якості освіти керівників усіх ланок організаційної структури);

– управління ресурсами (відповідні вимоги до трудових ресурсів, зокрема професійної, методичної і соціальної компетентності а також здатність до самовдосконалення і здобуття нових знань);

– випуск продукції (життєвий цикл освітніх послуг, в тому числі навчальний процес за денною та заочною формами навчання, процес додаткової освіти, створення науково-технічної продукції, процеси, пов'язані з довузівською підготовкою, організаційна, методична, виховна робота тощо).

Відповідно до міжнародного стандарту ISO 9004-2000, самооцінка — ретельне оцінювання, що звичайно проводиться безпосередньо керівництвом організації, підсумком якого є думка або судження про результативність і ефективність організації і рівні зрілості системи менеджменту якості.

Ціль самооцінки полягає в наданні організації рекомендацій, заснованих на фактах, що стосуються областей застосування ресурсів для поліпшення її діяльності. Самооцінка може використовуватися організацією для порівняння своєї діяльності з кращими досягненнями ведучих організацій і показниками світового рівня по даному виду діяльності. Масштаб і рівень самооцінки необхідно планувати, виходячи з цілей і пріоритетів організації. Самооцінка може також забезпечувати вхідні дані для визначення областей в організації, що вимагає поліпшення, і надання допомоги в розміщенні пріоритетів.

Основою самооцінки в області якості є склад критеріїв, що оснований на принципах загального менеджменту якості (TQM) та пропонується проектом концепції «Конкурс з якості освітньої діяльності серед вищих навчальних закладів в Україні».

Склад критерії самооцінки системи менеджменту якості вищої

освіти: критерій 1 – роль керівництва в організації робіт із забезпечення якості підготовки фахівців; критерій 2 – планування в сфері забезпечення якості підготовки фахівців; критерій 3 – використання потенціалу викладачів, співробітників, тих, яких х навчають, для забезпечення якості підготовки фахівців; критерій 4 – раціональне використання ресурсів та партнерство; критерій 5 – керування процесами забезпечення якості підготовки фахівців; критерій 6 – задоволеність споживачів (ринку трудових ресурсів) якістю підготовки фахівців; критерій 7 – задоволеність викладачів і співробітників роботою у ВЗО; критерій 8 – вплив ВЗО на суспільство; критерій 9 – результати роботи ВЗО.

Кожний критерій має відповідний зміст. Наприклад, критерій 1 оцінюється за наступними складовими: оцінка наявності у вільному доступі внутрішньої нормативної документації; оцінка наявності аналізу з боку керівництва організації робіт з управління якістю; оцінка участі керівництва в реалізації політики якості; наявність у бюджеті окремого рядка фінансування системи менеджменту якості; критерій 2 - Визначення вимог до усіх необхідних ресурсів, в тому числі матеріальних, кадрових та ін.; розробка, узгодження і затвердження програм підготовки спеціалістів за відповідними спеціальностями; розробка і затвердження критеріїв якості освіти на різних етапах навчання (вимог до рівня знань і навиків).

Для оцінки показників використовується наступна система присвоєння балів:

0 балів - не почато ніяких дій по розробці або впровадженню плану заходів, пов'язаних з реалізацією даного показника;

0,25 бала - розроблений метод вирішення завдання і почата його реалізація, є певні докази, що завдяки методу досягнуто бажаний ефект;

0,50 бала - метод упроваджений приблизно в половині підрозділів, негативні тенденції при цьому виявлені і зрозумілі;

0,75 бала - досягнення поставлених цілей у більшості областей

завдяки систематичному застосуванню нових методів і підходів;

1,00 бал - метод затверджений, постійно аналізується його застосування, він став складовою частиною регулярної діяльності.

Оцінка показників критеріїв проводиться у відповідних таблицях.

Загальна система самооцінки менеджменту якості підприємства складається з 9 основних критеріїв і 30 показників вхідних у них. Для підрахунку підсумкового результату оцінки за кожним критерієм складають бали показників кожного з них і множать на питому вагу критерію. Виявлення особливостей формування інструментарію оцінки якості, можливості прийняття управлінських рішень по етапах самооцінки менеджменту якості ВЗО, дозволяє розробити рейтингову шкалу балів результату самооцінки (табл.1).

Таблиця 1- Характеристика етапів розвитку менеджменту якості освіти

Етап розвитку	Кількість балів	Характеристика
I	0-6 (0-25%)	Діяльність не аналізується. Удосконалюються лише окремі сфери функціонування.
II	6,5-12 (25-50%)	Окремі результати показують поліпшення. Застосовуються нові підходи майже до половини напрямків діяльності.
III	12.5-18 (50-75%)	Досягнення поставлених цілей у більшості сфер.
IV	18,5-24 (75-100%)	Систематичне застосування нових підходів, методів у всіх сферах діяльності за декілька останніх років. Лідируючі позиції і їх збереження.
V	24,5-30 (100%)	Перегляд критеріїв самооцінки, що враховують нові тенденції розвитку ВЗО. Приклад для інших ВЗО.

Література :

1. Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG). Київ: ТОВ «ЦС», 2015. С. 7–8, 10–11/

2. Международный стандарт ISO 9001:15. Системы менеджмента качества-требования.URL:

[https://pqm-online.com/assets/files/pubs/translations/std/iso-9001-2015\(rus\).pdf](https://pqm-online.com/assets/files/pubs/translations/std/iso-9001-2015(rus).pdf)

**АНАЛІЗ МЕТОДІВ І СПОСОБІВ ФОРМУВАННЯ
КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ТА ЇХ ОЦІНКА З ДИСЦИПЛІНИ
“ІНФОРМАТИКА”**

Вільхівська О. В., к.е.н., доцент

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця

Ефективність і якість професійної освіти прийнято вимірювати за показниками працевлаштування випускників освітніх установ, їх соціального самопочуття, рівнем конкурентоспроможності молодих робітників і фахівців на ринку праці. В теперішній час ефективність освіти визначається компетентністю фахівців. [1].

Про те, на сьогоднішній день відсутні чіткі алгоритми (методики) для визначення ступеня досягнення випускником тих, чи інших компетентностей. При цьому, дуже важливо визначити стан сформованості знань і умінь на різних етапах навчання, що дозволить своєчасно вносити корективи в процес підготовки фахівця.

Оцінка компетентностей студентів представляє собою послідовність дій (правил), що дозволяють визначити рівень набутих знань та умінь за напрямом (спеціальністю) підготовки фахівців, при вивченні тих чи інших навчальних дисциплін.

Пропонується наступна послідовність дій (методика) оцінки компетентностей студентів в результаті вивчення навчальної дисципліни [1]:

1. Визначення набору знань і умінь, що впливають на формування результуючої компетентності: вибір із визначеного переліку компетентностей фахівця таких, що найбільш підходять для формування при вивченні даної навчальної дисципліни; декомпозиція вибраної компетентності на складові, що формуються при вивченні відповідних

розділів навчальної дисципліни; визначення переліку знань і умінь, що впливають на формування часткових компетентностей при вивченні навчальної дисципліни, а також ступеню (важливості) їх впливу.

2. Розробка моделі знань для оцінки компетентностей студентів: формалізація процесу вивчення навчальної дисципліни; формалізація процесу визначення рівня відповідності компетентностей сформованим вимогам (еталонним значенням).

Перелік компетентностей і навчальних дисциплін, що їх забезпечують, представлені в освітньо-професійній програмі підготовки фахівців за відповідним напрямом. В навчальній програмі дисципліни відображаються знання і уміння, які формуються при вивченні відповідних розділів (тем). Для визначення ступеню сформованості зазначених компетентностей розробляється система тестів. Необхідно визначити, яким чином правильна відповідь за кожним питанням тесту впливає на рівень сформованості компетентності.

Для формалізації результатів тестування, а також еталонних відповідей доцільно використати методику, що використовує продукційні правила для формалізації знань про предметну область [2]. Це дозволить просто і наочно представити поточні умови при тестуванні. Зупинимось більш детально на методі представлення знань з використанням продукційних моделей.

Представлення знань - це вираження на деякій формальній мові, властивостей різних об'єктів і закономірностей, важливих для вирішення прикладних завдань і організації взаємини користувача з ЕОМ.

Будь-який сучасний метод подання завдань являє собою сукупність взаємопов'язаних засобів формального опису знань та оперування цими описами. Відповідно МПЗ повинна забезпечувати можливості не тільки формального запису необхідних знань, а й маніпулювання цими знаннями.

Розрізняють дві групи методів подання знань: декларативні та процедурні. У декларативних методах знання після їх перетворення МПЗ в машинне подання у вигляді відповідних структур інтерпретуються і обробляються спеціальними програмними засобами. Процедурний метод подання знань потрібно розглядати, як дисципліну програмування, яка встановлює правила розробки асоційованих процедур при створенні БЗ для інтелектуальної системи [3].

Проміжне положення між декларативним і процедурним методами представлення знань займають так звані продукційні системи. Під продукційною системою розуміють певний метод організації обчислювального процесу, при якому програма перетворення деякої інформаційної структури задається множиною правил - продукцій виду [3]: умова застосування – дія, яка за своєю суттю - просто програма з одного оператора виду: "ЯКЩО умова, ТО дія".

Умова застосування визначає деякі вимоги до поточного стану структури, а дія містить опис тих операцій, які необхідно провести при виконанні умов.

В даний час під терміном "продукційна система" розуміється спеціальний метод програмування, до переваг якого відносяться [3]: універсальність, застосовність до широкого кола завдань; модульність організації знань: кожна продукція являє собою закінчений фрагмент знань; незалежність продукцій, що забезпечує легкість специфікації продукційних знань; асинхронність, недетермінованість і природна паралельність продукційних систем, що спрощує їх реалізацію на багатопроцесорних обчислювальних комплексах.

Постановка завдань при використанні продукційної системи виглядає наступним чином. Задані вихідне і цільове положення завдання. Система на основі закладених у неї продукційних знань шукає можливі шляхи переходу вихідного стану в цільове шляхом послідовного

застосування продукцій. Завдання вирішується методами пошуку в просторі станів або методами зведення задачі до сукупності підзадач.

Системи, що спираються на продукції, містять БЗ - сукупність правил; БД, яка відображає поточний стан деякої задачі; інтерпретатор (керуючу структуру), що визначають, яке з правил - продукцій належить застосувати наступним, і являє собою механізм виведення. У загальному випадку БЗ являє собою асоціативну пам'ять, орієнтовану на розміщення певного типу структур та ефективну реалізацію процедури перевірки умов застосовності продукцій. Умови можуть перевірятися при кожному стані бази, а для вибору виконуваного оператора з числа тих, для яких ці умови виконані, використовується спеціальна процедура.

Поточний стан задається за допомогою множини факторів, що фіксуються в БД. У результаті виконання завдання відбувається зіставлення однієї з частини правила з вмістом БД. У реальній системі можлива ситуація, коли можуть бути застосовані одночасно кілька правил. Тому і виникає необхідність у керуючій структурі, яка повинна вирішувати, яке з правил застосувати. Обчислювальний процес зупиняється, коли немає застосовних продукцій або коли досягнуто цільовий стан [3]. Продукційні системи знаходять застосування при роботі з БЗ складної структури, переважно в поєднанні з декларативними способами представлення знань.

Запропонована методика дозволяє якісно оцінити рівень досягнення компетенцій студентами і може бути використана для оцінки компетенцій студентами при вивченні інших дисциплін згідно навчального плану.

Література:

1. Олейникова О. Н. Европейское сотрудничество в области профессионального образования и обучения: Копенгагенский процесс. М.: Центр изучения проблем профессионального образования, 2004. 70 с.

2. Ярушек В. Є., Прохоров В. П., Судаков В. М., Мишин О. В. Теоретические основы автоматизации процессов выработки решений в системах управления. Х. ВИРТА, 1993. 446 с.
3. Поспелов Д. А. Искусственный интеллект: в 3-х кн. Кн. 2. *Модели и методы*: Справочник. М.: Радио и связь, 1990.

УДК 372.881.111.1

**PECULIARITIES OF ENGLISH-SPEAKING LEXICAL
COMPETENCEFORMATION FOR STUDENTS OF ECONOMICAL
SPECIALTIE**

*Horbunova Karyne, PhD, associate professor
Burkovska Anna, PhD student
Mykolayiv National Agrarian University*

In accordance with the requirements of Ukraine's European integration policy, the emphasis on studying foreign languages (especially English) by students of Economics has increased in recent years. The acquisition of English-speaking lexical competencies is intended to increase the competitiveness of Ukrainian specialists in the world labor market, as well as to provide students with the confidence to participate in international academic-exchange programs, internships, etc.

Establishing speaking competencies for Economics students, besides being important for their professional careers, is quite urgent in terms of globalization, state development and economic reforms, the development of international relations, educational restructuring, transformation of the approaches to student learning, etc. It requires a new type of economist, with a high level of education, a developed information culture, a huge communicative

and professional capacity together with a willingness to engage in speech. This means that in situations of professional communication, the economist must listen, understand the professional language of a foreign partner, navigate the acquired information, negotiate, and be able to persuade.

According to the definition of a linguistics guide, competence is a set of knowledge, skills, and abilities that are formed in the course of studying a particular discipline, as well as the ability to perform certain activities [1, p. 118-119]. Lexical awareness is formed through a visual and sensory understanding of the subject, action, condition, situation and involves the analysis of the lexical aspect of speech. According to A. Kotlovsky, in order to develop the lexical component of the lexical and grammatical competence of future economists, it is advisable to organize the learning process in three stages, namely: the stages of familiarization, of automation, and of application [2, p. 191]. At each of these stages, the substantive and procedural components of forming English-speaking professionally-oriented competencies are implemented, taking into account the linguopragmatic features of the economists' discourse. According to O. Kereksha and Y. Barabash, the formation of speech competence occurs only when the teacher works holistically with all the components: listening, speaking, reading, and writing. All of these types of language competencies are closely interrelated, so it is impossible to improve the language competence as a whole by working on only one or two of its types.

Methodological basis for the formation of English-speaking lexical competencies of prospective economists implies competency, communicative and reflexive approaches. The competency approach involves integrated mastery of the components of English-speaking lexical competence by the interdisciplinary interaction. According to the communicative approach, the formation of English-speaking lexical competences is carried out in conditions that are as close as possible to real oral professional English-speaking communication of economists, including the creation of typical communication

situations, in particular using online video chat. According to the reflexive approach, the necessary conditions for the successful mastery of English-speaking lexical skills imply the development of reflexive skills (analysis of personal needs and purposes of learning a foreign language; formulation of a hypothesis of the importance of competence in the assessment of the specific goals, etc.) [4].

Consequently, the foreign language competence of students performs the ability to use a foreign language in business and properly use the system of linguistic norms to choose communicative behavior that is appropriate to the situation of business communication. In this case teachers should not only directly improve the communicative skills in a foreign language but expand the business-related vocabulary of the foreign language, as well as create basic concepts necessary for correct professional and business behavior.

Literature references:

1. Schukin A. Encyclopedic Dictionary of Linguistics. M.: Astrel, 2007. 746 p.
2. Kotlovsky A. The role of lexical and grammatical skills in the development of speaking of prospective economists. *Modern information technologies and innovative teaching methods in the training of specialists: methodology, theory, experience, problems: a collection of scientific works*. Vinnytsia State Pedagogical University named after Mikhail Kotsubynsky. Kyiv-Vinnytsia, 2016. Issue. 47. P. 189-193.
3. Kereksha O., Barabash Y. Interactive copyright technology to assist in summer language school. *The origins of pedagogical skills*. Collection of scientific works. Poltava National Pedagogical University named after V. Korolenko. Issue 9. Poltava, 2012. Series "Pedagogical Sciences". P. 88 - 92.
4. Kotlovsky A. The Essence and Structure of English Lexical and Grammar Competence of Prospective Economists. *Intellectual Archive*. Ontario, 2017. Vol.6. №2. P. 58-67.

ІННОВАЦІЙНИЙ ПІДХІД В НАВЧАННІ У ВНЗ І-ІІ РІВНІВ АКРЕДИТАЦІЇ

*Ткаченко І.А., викладач-методист,
Ткаченко А.М., викладач ІІ категорії Лозівської філії
Харківський державний автомобільно-дорожній коледж*

Слово «інновація» має латинське походження і в перекладі означає оновлення, зміну, введення нового. У педагогічній інтерпретації інновація означає нововведення, що поліпшує хід і результати навчально-виховного процесу. Інновацію можна розглядати як процес (масштабну або часткову зміну системи і відповідну діяльність) і продукт (результат) цієї діяльності. Таким чином, інноваційні педагогічні технології як процес – це «цілеспрямоване, систематичне й послідовне впровадження в практику оригінальних, новаторських способів, прийомів педагогічних дій і засобів, що охоплюють цілісний навчальний процес від визначення його мети до очікуваних результатів» [1].

Інноваційність – наявність оригінальних авторських ідей і гіпотез щодо перебудови педагогічного процесу.

Нововведення, або інновації, характерні для будь-якої професійної діяльності людини, тому вони стають предметом вивчення, аналізу й впровадження. Інновації виникають у результаті наукових досліджень, аналізу й узагальнення передового педагогічного досвіду.

У контексті інноваційної стратегії навчально-виховного процесу значно зростає роль викладача навчального закладу як безпосереднього носія новаторських ідей. Викладач навчального закладу – це автор, розробник, дослідник, користувач й пропагандист нових педагогічних технологій, теорій, концепцій. Він повинен бути підготовлений до відбору,

оцінювання й застосуванню у своїй діяльності досвіду колег або пропонувані наукою нових ідей і методик, тобто до педагогічного моніторингу. Готовність викладача до інноваційної діяльності схематично можна зобразити у вигляді рисунка 1.

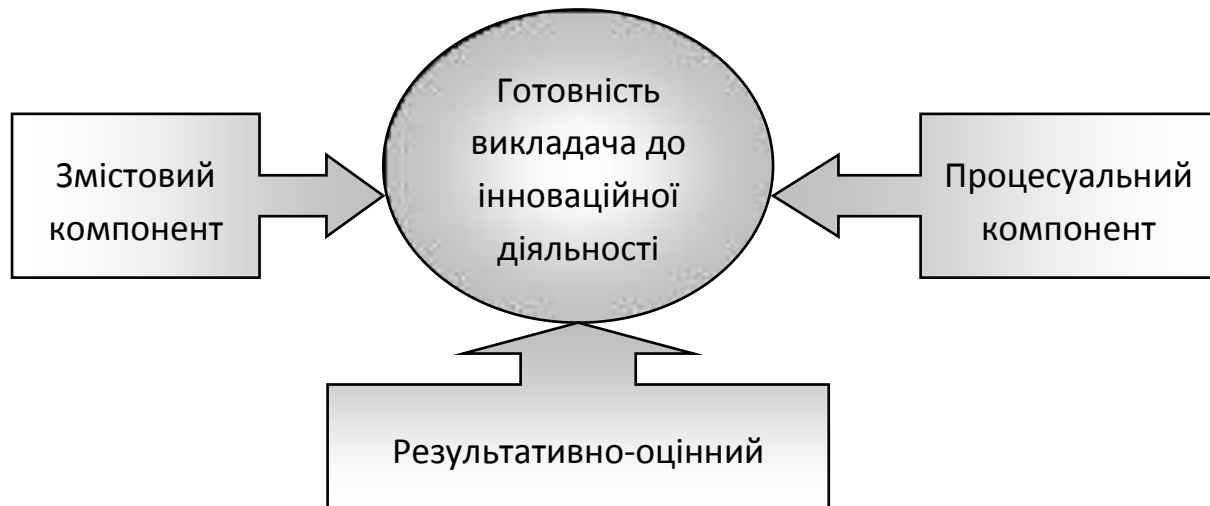

Рисунок 1 – Компоненти готовності викладача до інноваційної діяльності

Інноваційна діяльність стає обов'язковим компонентом особистої педагогічної системи. Зважаючи на різноманіття технологій навчання (діалогічні, комп'ютерні, проблемні, модульні й ін.), провідні педагогічні функції виконує викладач. Із впровадженням в освітній процес сучасних технічних засобів навчання він – консультант, порадник, аніматор, вихователь. У його професійній діяльності реалізуються не тільки вузькоспеціальні, предметні знання, але й знання в галузі педагогіки й психології, технології навчання й виховання. На цій базі формується готовність до сприйняття, оцінювання й реалізації педагогічних інновацій.

Під інноваційною діяльністю викладачів ми розуміємо сукупність організаційних та науково-методичних заходів, які здійснюються з метою підвищення рівня професійної компетентності викладачів з питань інноваційної діяльності.

Забезпечення інноваційної діяльності закладів освіти, на нашу думку, має базуватися на основі наукових підходів: системності, інноваційної цілісності, особистісної орієнтованості, діяльності та принципах гуманізму, диференціації, індивідуалізації, соціальної детермінації.

Велике значення для впровадження інновацій у навчальний процес мають фактори впливу на інноваційний процес [2], а саме: постійне переведення закладів освіти у якісно новий стан; формування інноваційної культури викладачів; постійна підтримка молодих викладачів; створення умов для здійснення експериментальної діяльності; забезпечення участі закладу освіти в реалізації інноваційних освітніх проєктів.

Організація інноваційної діяльності викликає труднощі у освітніх закладів у зв'язку з тим, що процеси впровадження інновацій вимагають відповідної професійної компетентності, творчості.

До основних компонентів інноваційної діяльності освітнього закладу слід внести мотиваційний, креативний, професійний. Основними параметрами структурних компонентів інноваційної діяльності є: зацікавленість, бажання, готовність, потреба в здійсненні інноваційної діяльності (мотиваційний компонент); прагнення до самоосвіти, вміння творчо мислити, уміння приймати нестандартні рішення (креативний компонент); знання нормативно-правової бази інноваційної діяльності; самоаналіз інноваційного досвіду, контроль та оцінювання інноваційної діяльності, розробка критеріїв оцінювання процесу впровадження інновацій та коригування результатів інноваційної діяльності.

І якщо перші два компоненти (мотиваційний і креативний) повністю залежать від особистості викладача, його готовності до інноваційної діяльності, то когнітивний і рефлексивний передбачають залучення керівника закладу (директора, його заступника чи методиста) до створення організаційно-методичного забезпечення інноваційної діяльності.

Підвищення рівня професійної компетентності, оволодіння інноваційними технологіями, збільшення кількості викладачів, які мають достатню теоретичну підготовку для здійснення інноваційної діяльності, є одним з основних завдань організаційно-методичного забезпечення цієї діяльності з боку адміністрації закладу.

Педагогічний колектив Лозівської філії Харківського державного автомобільно-дорожнього коледжу дбає про духовний розвиток кожного студента, розуміючи актуальність даної проблеми. Саме тому науково-методичною темою філії коледжу є: «Удосконалення лекційно-семінарсько-практичної системи навчання з ефективним використанням проблемних, аудіовізуальних лекцій і практичних занять із застосуванням методики активного навчання та використанням електронного мультимедійного супроводу».

Лозівська філія ХДАДК здійснює інноваційну діяльність за напрямками: методика проектування; розвиток творчості студентів; впровадження інтерактивних технологій; розвиток критичного мислення студентів; міжвузівське співробітництво.

Таким чином, освітня інноваційна діяльність має сприяти підвищенню конкурентоспроможності випускників вищої школи, досягненню більш ефективного розвитку нашого суспільства. Модернізація системи освіти пов'язується, насамперед, із введенням в освітнє середовище інноваційних технологій, в основу яких покладені цілісні моделі навчально-виховного процесу, засновані на діалектичній єдності методології та засобів їх здійснення.

Література:

1. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології. К., 2004.
2. Даниленко Л.І. Теорія і практика інноваційної діяльності в загальній середній школі. *Управління освітою*. 2001. № 3. С. 18-24.

ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНИХ ЖУРНАЛІСТІВ

*Дяченко І. М., канд. н. соц. ком, доцент,
Класичний приватний університет (м. Запоріжжя)*

Журналіст – професія типу «людина – людина». Для студентів спеціальності «Журналістика» спілкування, вміння взаємодіяти з іншими людьми є найважливішим критерієм інтерсоціальних здібностей, необхідних для майбутньої професії.

У журналістику, на думку В. Здоровеги, в йдуть, коли мають «певні думки, певну позицію та моральний обов'язок поділитися цими думками публічно з іншими» [2, с. 80].

Перспективи розвитку інформаційного суспільства зумовлюють нові запити щодо професійної підготовки майбутнього журналіста, оскільки він в умовах інформатизації суспільства формує громадську думку, допомагає виробленню суспільних орієнтирів. Створення нового інформаційного простору, впровадження новітніх технологій, поширення процесу медіаконвергенції, що сприяє розмиванню меж між різними видами засобів масової інформації (та відповідно – між різними сферами журналістської діяльності) й виникненню потреби в суміжних професіях і в професійній мобільності журналістів-універсалів, зумовили перегляд існуючих та пошук нових шляхів і методів навчання студентів журналістських спеціальностей.

Спрямованість журналістської освіти на особистість фахівця ЗМІ вимагає створення педагогічних умов, від яких залежить і ефективність

формування соціокультурної компетентності майбутнього журналіста, що, на нашу думку, забезпечується реалізацією сукупності таких заходів:

- організація педагогічно комфортного журналістського середовища для професійної підготовки майбутніх журналістів упродовж усього курсу навчання;

- створення творчого освітнього простору, що забезпечує розвиток творчого потенціалу майбутнього журналіста;

- творча співпраця та духовна взаємодія студентів і викладачів;

- активізація процесів самопізнання, самооцінки, саморозвитку, самокорекції, максимальної самореалізації;

- поєднання індивідуальної та колективної форм навчальної діяльності студентів; самоорганізація творчої самостійності майбутніх журналістів;

- конструювання журналістських ситуацій, що стимулюють творче мислення, саморозвиток культури діалогу, творчий підхід до вирішення професійних завдань;

- встановлення гуманістичних міжособистісних стосунків на діалогічних засадах як базової основи розвитку творчого потенціалу;

- включення студентів до творчої проектної діяльності через створення творчого проекту, його оформлення й публічного захисту;

- забезпечення взаємозв'язку вищої школи з професійним середовищем, посилення професійно-творчої спрямованості навчання;

- варіативність загальножурналістської підготовки з пріоритетною орієнтацією на індивідуально-творчий розвиток особистості та її творчого потенціалу, на індивідуальні здібності майбутнього журналіста;

- усвідомлення майбутніми журналістами на рівні переконань необхідності прояву своєї творчої особистості у процесі журналістської педагогічної практики, виконання соціальних ролей і професійних функцій;

– використання інноваційних технологій, зокрема індивідуально-творчого навчання, що передбачає вивчення індивідуальних професійно значущих здібностей студентів та їхній подальший творчий розвиток у процесі навчання.

Сприяють цьому організація індивідуальної ситуації успіху, що є цілеспрямованим, організованим поєднанням умов, за яких створюється можливість досягти значних результатів в діяльності як окремо взятої особистості, так і колективу в цілому [1].

Застосування інноваційних педагогічних технологій сприяє формуванню критичного і творчого мислення майбутніх журналістів (як центрального механізму генерації нових ідей), оперативному прийняттю ними самостійних рішень.

Використання інтерактивних методів навчання стимулює пізнавальну діяльність студентів, розвиток їхніх комунікативних умінь; зумовлює успішне виконання творчих завдань; сприяє педагогічному співпраці і рівноправного діалогу викладача зі студентами.

Відкриття творчих лабораторій, майстер-класів, експериментальних майданчиків; розробка системи нестандартних методів навчання, зокрема ділових ігор, під час яких кожен студент-журналіст міг би розвивати власний творчий потенціал, формувати свою творчу індивідуальність, саморозвиватися й самовдосконалюватися – сприятливі умови для розвитку конкурентоспроможності майбутніх журналістів. Успішності такого процесу сприяє системний підхід, орієнтований на саморозвиток творчої індивідуальності.

Майбутній журналіст повинен вільно орієнтуватися в електронному контенті, оскільки інформаційна компетентність сприяє збагаченню знань у сфері ІКТ, формуванню вмій самостійно знаходити, аналізувати, обробляти необхідну інформацію, розвитку комунікативних,

інтелектуальних і творчих здібностей майбутніх журналістів, здійсненню інтерактивного діалогу в єдиному інформаційному просторі тощо.

Осмислення своїх завдань та соціальної ролі у площині майбутньої професії, усвідомлення громадської значущості своєї професійної діяльності допомагає студентам виробити журналістський стереотип поведінки, сформувати готовність до успішної професійної адаптації, виховати в собі високі моральні особистісні і професійні риси, які допоможуть у майбутньому уникнути багатьох проблем, які сприятимуть творчому вирішенню виробничих завдань, конструктивній журналістській праці і високій конкурентоспроможності у професійній діяльності.

Отже, справжній професіонал-журналіст повинен володіти не лише комплексом загальних і спеціальних професійних здібностей, але й умінням творчо реагувати на політичні, економічні, соціально-культурні зміни у світі й бути при цьому конкурентоспроможним. Конкурентна діяльність має контекстний характер: вона виникає за умови стійкого прагнення до лідерства і високих результатів праці. Студент, який уміє конкурувати в освітньому середовищі, вміє відстоювати свої погляди, перемагати у дискусіях, здатний до максимальної творчої самореалізації, – має більше шансів стати конкурентоспроможним професіоналом у майбутньому.

Література:

1. Белкин А С.. Ситуация успеха : кн. для учителей. Екатеринбург, 1997. 185 с.
2. Здоровега В. Підготовка журналістів: погляди збоку і зсередини. *Про журналістику і журналістів: статті, есе, виступи*. Львів: ВЦ ЛНУ ім. І. Франка, 2004. № 3 (27). С. 14–17.

**ПЕДАГОГІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ МОДУЛЬНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ
НАВЧАННЯ У ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ МОЛОДШИХ СПЕЦІАЛІСТІВ З
ПРАВознавства**

*Келемен Р. Ю., викладач,
Коледж при Карпатському інституті підприємництва
Університету «Україна»*

Професійна підготовка майбутніх молодших спеціалістів з правознавства у сучасних умовах вимагають відповідних європейських технологій, однією з яких є підготовка на основі рейтингової оцінки, тобто модульної технології навчання. Модульне навчання в науково-методичній літературі позиціонується як одна з прогресивних технологій, яка передбачає організацію змісту вивчення навчальних предметів як сукупності модулів, що дає змогу організувати навчання як цілеспрямовану, самостійну навчальну діяльність студента-юриста, засновану на суб'єкт-суб'єктній взаємодії в освітньому процесі з дотриманням основних принципів: модульності, структуризації, динамічності, діяльності, гнучкості, усвідомленої перспективи, різнобічності методичного консультування, паритетності [1, с. 130].

У сучасних дослідженнях технологія модульного навчання розглядається як сучасна освітня технологія, застосування якої забезпечує комплексне вирішення сукупності навчальних завдань: відбір, оптимізація та структурування змісту навчання на діяльнісній основі; можливість варіативного вивчення змісту навчання; адаптацію програм навчання до рівня підготовки студента; оновлення змісту навчання [4, с. 444].

Організація модульного навчання полягає в тому, що для кожного студента розробляється індивідуальна навчальна програма, яка охоплює окремі модулі. Студент повинен освоїти програму самостійно або, якщо це необхідно, під керівництвом викладача. Модульна програма дисципліни є сукупністю модулів, комбінуючи які уможлиблюється вибудовування траєкторії освоєння змісту освіти з урахуванням рівня підготовленості студентів, їхніх потреб і можливостей, відкорегувавши процес навчання.

Ключовими вимогами до організації та здійснення модульного навчання у підготовці майбутніх молодших спеціалістів з правознавства є:

- 1) надання викладачеві і студентам права на вільну творчість, вияв власної індивідуальності та унікальності;
- 2) формування високого рівня активності і свідомості у студентів;
- 3) суб'єкт-суб'єктні паритетні відносини між викладачем і студентами, що відповідають гуманістичним і демократичним ідеалам розвитку суспільства;
- 4) знаходження оптимальної міри співвідношення між управлінням і самоврядуванням освітньою діяльністю студентів.

Технологія модульного навчання передбачає організацію освітнього процесу, який поєднує елементи проектної та модульної технологій. За допомогою такої технології уможлиблюється організація змісту навчання у вигляді самостійних одиниць, над засвоєнням яких студент працює самостійно, плануючи власну роботу, організовуючи свою діяльність і контролюючи її, застосовуючи інформаційно-комунікаційні технології [5, с. 98]. Загалом система модульного навчання охоплює такі компоненти:

- 1) прийняття викладачем та студентами цілей навчання як поточна й істотна умова успішного проходження курсу;
- 2) активне вивчення студентами змісту модуля за допомогою різноманітних методів і форм навчання;

3) гнучкий контроль і оцінка навчальних досягнень і прогресу у вивченні модуля кожним студентом [2, с. 200];

4) консультування з метою ліквідації прогалин. Консультацію можна отримувати як у викладача, так і одногрупника (елемент взаємонавчання);

5) дослідження щодо вирішенням будь-якого важливого практичного завдання, яке студент проводить самостійно або в групі;

6) оцінювання шляхом обговорення і взаємооцінки результатів досліджень, отриманих різними студентами і групами студентів. Це свого роду публічний захист основних положень проведеного дослідження, в якій кожен студент грає роль і «здобувача», і «опонента» [4, с. 445].

На сучасному етапі розвитку педагогічної науки модульність є одним з основних принципів системного підходу. Її використання забезпечує мобільність знань, гнучкість в застосуванні методів навчання, дотримання логіки навчального предмета. Загалом, модульне навчання дозволяє скоротити час навчального курсу на 30% без шкоди для повноти викладу і глибини засвоєння матеріалу. Цей момент в модульному навчанні співзвучний чиннику «стиснення» в концепції інженерії знань.

Відтак, можна зробити висновок про те, що технологія модульного навчання побудована на інтеграції таких чинників як «стиснення» і модульність, спрямованих на забезпечення мобільності знання в структурі професійної компетентності, гнучкості в застосуванні методів професійної діяльності майбутніх молодших спеціалістів з правознавства.

Таким чином, педагогічний потенціал модульного навчання у професійній підготовці майбутніх молодших спеціалістів з правознавства виявляється в можливості врахування індивідуальних особливостей та інтересів студентів; у формуванні паритетних відносин між викладачами і студентами, які забезпечують активну позицію майбутніх спеціалістів з правознавства в освітньому процесі; у розвитку у студентів умінь цілепокладання, самоорганізації, самоконтролю, самооцінки.

Потенціал модульного навчання у формуванні у майбутніх молодших спеціалістів з правознавства професійної компетентності полягає в забезпеченні формування мотивації та інтересу до освоєння професійної діяльності шляхом застосування методів активного навчання; набуття практичного досвіду вирішення завдань, пов'язаних з реальним контекстом професійної діяльності молодшого спеціаліста з правознавства завдяки практико зорієнтованій спрямованості модулів; розвитку особистісних якостей студентів шляхом використання в межах модулів розвиваючих завдань.

Однак у вивченні низки навчальних юридичних дисциплін не завжди видається можливим враховувати можливість студента відредагувати освітній процес з урахуванням його базової підготовки. Значна кількість навчальних юридичних дисциплін дають змогу вибудовувати зміст лише в лінійному вигляді зі слабкою можливістю різного шляху просування по модулях [2, с. 201]. Це пов'язано зі специфікою навчального матеріалу, яка передбачає певну логічну структуру досліджуваних юридичних понять і дефініцій, у вивченні яких вибірковість напряду практично не здійсненна.

Отже, застосування модульної технології навчання в процесі професійної підготовки майбутніх молодших спеціалістів з правознавства вимагає її модифікації. Модифікації модульного навчання пов'язані з тим, що його технологія в юридичній освіті передбачає діяльнісний підхід не лише до процесу освіти, а й до змісту освіти [3, с. 359]. Пріоритетність практичного (діяльнісного) критерію в формуванні професійної компетентності майбутніх молодших спеціалістів з правознавства обгрунтована необхідністю набуття комплексу навичок організації юридичної діяльності, що охоплює спеціальні вміння (виробляти власну позицію на виниклі правові феномени, засновану на глибокому аналізі правових норм і правозастосовчої практики; застосовувати різні методи педагогічного впливу на особистість з метою формування юридичної

позиції; використовувати прийоми мовної культури з метою грамотного викладу нормативно-правового матеріалу громадянам, які не мають спеціальних юридичних знань).

Визнаючи пріоритетним діяльнісний підхід до навчання в юридичній освіті, необхідно вирішити завдання організації роботи студентів щодо вивчення модульного матеріалу. Важливим завданням є пошук методів, за допомогою яких можливе вирішення поставленого завдання. Пізнавальна діяльність студентів активізується під час розробки ними проектів та за умови залучення в навчальні модулі проблемних ситуацій і розвиваючих завдань.

Література:

1. Головка С. Г. Особливості розроблення та використання засобів комп'ютерної підтримки у підготовці майбутніх правників. *Юридичний вісник*. 2010. Вип. 4 (17). С. 129–133.
2. Кучерявий А. О. Управління самостійною навчальною діяльністю майбутніх юристів: монографія. Черкаси: вид. Чабаненко Ю.А., 2014. 344 с.
3. Мороз І. В. Педагогічні умови запровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу: монографія. К.: ТОВ «Освіта України», К., 2005. 415 с.
4. Рибачук А. В. Роль педагогічних технологій у фаховій підготовці майбутніх юристів. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. 2008. Вип. 18. С. 444–447.
5. Чужикова В. Г., Ковальчук Г. О. Методика викладання права. *Кейси для юристів*: навч. посіб. К.: КНЕУ, 2011. 270 с.

РОЗВИТОК ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИХ ЗДІБНОСТЕЙ СТУДЕНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Ушаткіна С. О., магістр

Криворізький національний університет

У сучасному світі на ринку праці пріоритети надаються випускникам, які вже з перших днів роботи можуть продуктивно виконувати складні завдання, які інтелектуально розвинуті та здатні до самореалізації й саморозвитку. Саме тому посилюються вимоги до особистості, від якої очікують не лише накопичення знань, досвіду діяти за певними алгоритмами, а сформованість інтелектуальних здібностей, навчально-пізнавальних умінь і навичок, професійних якостей, що в перспективі мають стати запорукою успішної професійної діяльності. Для успішного розвитку особистості необхідний високий рівень освіти, що передбачає формування нового типу мислення та характеризується відкритістю й гнучкістю щодо нового, здатністю приймати сміливі та нестандартні рішення.

З огляду на це, на перший план висувається завдання створення умов, що забезпечують всебічний розвиток інтелектуальних здібностей особистості студента. Процес навчання повинен бути орієнтований на розвиток пізнавальних інтересів, інтелектуальних і творчих здібностей студентів, на формування умінь самостійно здобувати нові знання відповідно до життєвих потреб та інтересів. На сьогодні актуальним є удосконалення та оновлення змісту та якості вивчення дисциплін, забезпечення в процесі вивчення професійної та практичної спрямованості,

використання таких методик й засобів, які б сприяли міцному засвоєнню знань, формуванню інтелектуальних навичок і вмінь.

Дослідження інтелекту, інтелектуального розвитку та інтелектуальних здібностей особистості є однією із найактуальніших проблем у психології, яку досліджували: Б. Г. Ананьєв, Л. С. Виготський, Г. С. Костюк, С. Д. Максименко, Б. М. Теплов, С. Л. Рубінштейн та ін.

Здібності – це своєрідні властивості людини, її інтелекту, що виявляються в навчальній, трудовій, особливо науковій, та іншій діяльності і є необхідною умовою її успіху [3].

Окрім того, під здібностями розуміються індивідуально-психологічні особливості, що відрізняють одну людину від іншої та високий рівень розвитку загальних і спеціальних знань, умінь і навичок [4].

Здібності людини впливають на успішне виконання різних видів діяльності, що характеризується психічними процесами, а саме: психомоторними та пізнавальними. Тому здібності співвідносяться з відповідними психічними функціями – особливостями пам'яті, мислення, сприймання, емоційними властивостями, рисами характеру.

Виділяють чотири типи інтелектуальних здібностей особистості: конвергентні, дивергентні здібності, навченість та пізнавальні стилі.

Розвиток інтелектуальних здібностей студентів відбувається в процесі навчально-пізнавальної діяльності, яка спрямована на здобуття знань, умінь і навичок та включає вміння вчитися, сприймати навчальні завдання, обдумувати способи їх розв'язання та застосування.

Ефективним способом розвитку інтелектуальних здібностей студентів є використання проблемного навчання під час навчально-пізнавальної діяльності.

Організація такого навчання сприяє:

– розвитку інтелектуальних здібностей студентів (протиріччя змушують замислюватися, шукати вирішення проблемної ситуації, ситуації труднощів);

– активізації самостійного пошуку (самостійне бачення проблеми, формулювання проблемного питання, проблемної ситуації, самостійність вибору плану рішення та тощо);

– розвитку творчого мислення (самостійне застосування знань, способів дії, пошук самостійного нестандартного рішення).

При самостійному вирішенні проблемних завдань учасники навчального процесу використовують творче мислення, це сприяє розвитку пізнавальної активності, забезпечує міцне засвоєння знань, розвиває аналітичне та логічне мислення.

Основою такої організації проблемного навчання є задачний підхід, що активізує мисленнєві процеси учасників пізнавальної діяльності та стимулює їх розвиток розумових дій.

Задачний підхід забезпечує цілеспрямоване і перспективне управління пізнавальною діяльністю студентів. Розв'язання задач стимулює управління мисленнєвими процесами (порівняння, аналізу, абстрагування, оперування поняттями, індуктивними і дедуктивними формами умовиводів) і послідовний розвиток пізнавальної самостійності.

Реалізація задачного підходу до навчання пов'язана з виконанням ряду вимог:

– логічність викладення навчального матеріалу;

– структурування його змісту у вигляді мисленнєвої задачі;

– різноманіття способів і дидактичних засобів, що активізують пізнавальну діяльність студентів;

– постановка питань, задач, проблем визначення успішності навчальної діяльності та виявлення характеру помилок, що мали місце при їх розв'язуванні;

– різноманіття методів моніторингу на предмет засвоєння навчального матеріалу і накопичення досвіду пізнавальної діяльності.

Навчання на основі реалізації задачного підходу має великі можливості для розв'язування різних мисленневих задач і проблемних ситуацій, що розвиває інтелектуальні здібності.

Окрім того, доцільним є створення особистісно орієнтованого навчального середовища, структура і складові якого створюють необхідні умови для досягнення цілей навчально процесу. При реалізації особистісно-орієнтованого навчання до кожного студента застосовується індивідуальний підхід, при якому викладач враховує всі індивідуальні особливості студента (тип темпераменту, здібності, захоплення, прагнення і бажання).

Отже, розвиток інтелектуальної особистості, зокрема інтелектуальних здібностей, є актуальною проблемою підготовки фахівців ВНЗ. Інтелектуальні здібності є найбільшим важливим чинником успішності в будь-якій діяльності, а особливо навчально-пізнавальної. Інтелектуальні здібності знаходять відбиток в умінні аналізувати, порівнювати, узагальнювати, зіставляти, синтезувати та проявляються в особливостях розвитку мовлення, уваги, сприйняття, пам'яті, уяви, мислення.

Література:

1. Балл Г. А. Теория учебных задач: психолого-педагогический аспект. М.: Педагогика, 1990. 184 с.
2. Лозниця В. С. Психологія і педагогіка: основні положення : навч. посіб. К. : Ексоб, 2006.304 с.
3. Максименко С. Д., В. О. Зайчук, В. В. Клименко. Загальна психологія 2-ге вид. Вінниця : Нова Книга, 2004. 704 с.
4. Теплов Б. М. Избранные труды. М. : Педагогика, 1985. 360 с.

**ОСВІТНІ ІННОВАЦІЇ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ
ЕФЕКТИВНОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ
МЕДИЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ**

*Закусилова Т. О., к. пед. н., Резнік О. І., к. мед. н., доцент,
Запорізький державний медичний університет*

У «Концепції розвитку вищої медичної освіти» зазначено, що розвиток та реформування національної системи охорони здоров'я потребує підготовки нового покоління висококваліфікованих медичних працівників, впровадження інноваційної діяльності в ринкових умовах [2].

Професійна підготовка майбутніх медичних працівників повинна орієнтуватися на формування у них професіоналізму та конкурентоспроможності, готовності до ефективного виконання професійних функцій та соціальної ролі, відповідального підходу до професійної діяльності.

Основні проблеми медичної освіти в Україні сьогодні – це значна невідповідність стандартам Європейського Союзу, зниження якості підготовки медичних кадрів, невідповідність умов навчання вимогам часу, застосування застарілих педагогічних технологій, низький рівень інформатизації навчального процесу тощо.

Сучасні дослідники вживають поняття «новація» в контексті трансформацій, які відбуваються в усіх сферах буття й визначаються як реальний спосіб заперечення консервативних або віджилих елементів соціокультурного досвіду людства, оновлення або якісні зміни застарілих тенденцій, структур, положень і продуктів людської соціокультурної діяльності, які вичерпали резерви позитивного розвитку.

Інновації в освіті – це процес творення, запровадження та поширення в освітній практиці нових ідей, засобів, педагогічних та управлінських технологій, у результаті яких підвищуються показники (рівні) досягнень структурних компонентів освіти, відбувається перехід системи до якісно іншого стану [1].

Під час використання інтерактивних методів у навчальному процесі майбутніх медичних працівників має будуватися на засадах творчої взаємодії та педагогічної співпраці викладача і студентів, де всі учасники навчального процесу стають суб'єктами професійної підготовки.

Організація інтерактивного навчання передбачає використання дидактичних і рольових ігор, моделювання професійних завдань, створення, пошуку шляхів вирішення й аналізу проблемних ситуацій, написання клінічних сценаріїв, використання клінічних випадків тощо. Головним принципом такої інтеракції є постійна взаємодія студентів між собою, їхня співпраця, спілкування, викладач у такій ситуації лише організовував і координував інтерактивну взаємодію (це робиться непомітно і невимушено, оскільки основна увага звертається на творчу самореалізацію майбутніх медиків).

Під час інтерактивної педагогічної взаємодії головний акцент спрямовується на те, щоб: майбутні лікарі вміли знаходити необхідну й корисну інформацію; виявляли активність у пошуку шляхів вирішення порушеної проблеми й поставленого завдання; намагалися запропонувати власні шляхи вирішення проблеми, доводячи їхню доцільність.

Ефективність педагогічної взаємодії залежить від правильного визначення цілей спільної діяльності, відповідності педагогічної тактики конкретного завдання даної взаємодії, активності самих студентів-медиків. Особливістю педагогічної взаємодії в освітньому процесі медичних працівників у закладі вищої медичної освіти є необхідність вирішення завдань особистісного розвитку і виховання студентів в умовах

реформування медичної галузі в Україні та модернізації системи вищої освіти у контексті євроінтеграції.

Упровадження в освітній процес медичних ЗВО інноваційних педагогічних технологій сприяє підвищенню ефективності професійної підготовки майбутніх медичному, посилює усвідомлення студентами необхідності професійного самовдосконалення впродовж життя, допомагає формувати засади професіоналізму ще у процесі навчання в закладі вищої медичної освіти.

Метод «мозкового штурму» – дієвий метод колективної пошукової діяльності діяльність майбутніх медичних сестер, який спонукає до активного клінічного мислення, розширює кругозір для пошуку найоптимальніших варіантів вирішення проблеми. Під час «мозкового штурму» формуються завдання атаки в загальних умовах; кожний учасник повинен чітко і стисло озвучити своє бачення способів вирішення проблеми; спілкування в колективі на засадах демократії та рівноправного діалогу; забороняється критика. Під час таких занять роль особистості викладача полягає в забезпеченні колективної участі при обговоренні ідей, допомозі у формулюваннях висновків, підтримці студентів.

Застосування методу проєктів підсилює в майбутніх медичних працівників соціальну значущість їхньої професії, підкреслює відчуття практичного значення медичної освіти, сприяло формуванню у студентів-медиків умінь і навичок застосування та вдосконалення професійних знань, а також їхньому творчому самовираженню і професійній самореалізації як представників найгуманнішої професії.

Отже, оптимальний вибір методів навчання – традиційних і нестандартних (проблемні, інтерактивні лекції, бесіда, дискусії, прогнозування й аналіз педагогічних ситуацій, круглі столи, майстер-класи, конференції, рольові та ділові ігри, відео-метод, презентації, захист студентських проєктів, мультимедіа тощо) – сприяє підвищенню

оптимізації процесу навчання. Завдання викладача: в умовах педагогічної взаємодії допомогти майбутньому медикові у становленні його як суб'єкта навчально-професійної діяльності, сформувати в майбутнього медичного працівника, зокрема лікаря, готовність до безперервного професійного самовдосконалення.

Література:

1. Дубасенюк О. А. Інновації в сучасній освіті. Інновації в освіті: інтеграція науки і практики: збірник науково-методичних праць / за заг. ред. О. А. Дубасенюк. Житомир: ЖДУ ім. І. Франка, 2014. С. 12–28.
2. Концепція розвитку вищої медичної освіти: наказ Міністерства охорони здоров'я України та Академії медичних наук України від 12.09.2008 р. №522/51. URL:<http://mozdocs.kiev.ua/view.php?id=12141>.

UDC 378.18

TO THE ISSUE OF STUDENT SOFT SKILLS DEVELOPMENT

*Skrypnyk N.S, PhD
Kharkiv National Automobile and Highway University*

To succeed in modern competitive world, a student is required to master many skills and abilities which is not a one-day job. A student needs to carve out these skills by practising every day and this takes a long time. These skills will be helpful not just in studying at a university, but also in building his or her future professional career.

What are these skills? They are often called as *soft skills* in the contrast with so called *hard skills*, which are more usual for us skills we can gain through

education, training programs etc. These are typically quantifiable skills that can be easily defined and evaluated. For example, a hard skill for an IT professional might be computer programming, while a hard skill for a cooker might be fish stuffing.

The notion of “soft skills” has many definitions. For example, Cambridge Business English Dictionary defines it as follows: “people's [abilities](#) to [communicate](#) with each other and [work](#) well together” [1]. Soft skills are defined in many ways and are called by many other names including transferable skills and 21st century skills (Abbot, 2014). Robles (2012, p. 457) explained their essence quite well when he described them as “character traits, attitudes, and behaviours – rather than technical aptitudes or knowledge.”

These are skills that can be used to convey ideas and messages in an effective manner. Soft skills help to grow a powerful personality. It helps to stand out and to move forward in your everyday activities to reach your goals. These skills are thus supposed to be used in every other situation, big or small, formal or informal. So, soft skills are the personal attributes, personality traits, inherent social cues, and [communication abilities](#) needed for success on the job. Soft skills characterize how a person interacts in his or her relationships with others.

Soft skills include [adaptability](#), attitude, [communication](#), [creative thinking](#), work ethic, [teamwork](#), networking, [decision making](#), positivity, [time management](#), [motivation](#), [flexibility](#), [problem-solving](#), [critical thinking](#), and [conflict resolution](#).

In order to realize the importance of soft skills, let us consider the opinion of employers. In fact, according to the National Association of Colleges and Employees (NACE), when participating employers were asked to name the attributes they seek in candidates, they responded as follows:

- 77.8% Leadership
- 77.8% [Ability to work in a team](#)

- 73.4% Written communication skills
- 70.9% Problem-solving skills
- 70.4% Strong work ethic
- 68.0% Analytical/quantitative skills
- 67.5% Technical skills
- 67.0% Verbal communication skills
- 62.2% Computer skills
- 62.1% Flexibility/adaptability
- 60.6% Interpersonal skills

Basing on this information, American experts have made a list of seven soft skills needed to be successful. They include leadership skills, teamwork, communication skills, problem solving skills, work ethic, flexibility or adaptability, interpersonal skills. In response to the demand for employees who also possess emotional intelligence, some postsecondary schools are incorporating soft skills in scientific and technical specialties. Let us assume that this trend is going to be topical for our country as well.

However, soft skills may and should be developed by students during university education. D. Appleby, American educator and scientist, has presented his own list of soft skills to help students become aware that the soft skills that can help them to succeed in the college classroom will also be those they will need to enter and thrive in the workplace after they graduate. The list includes nine sections, each headed with a particular soft skill. Every section contains descriptions of two types of students. The first are those who utilize this skill to succeed in the college classroom, so they are successful students. The second are those who fail to demonstrate this skill and often fail to succeed in the college classroom that is unsuccessful students. So, the sections are as follows: Motivation and Commitment, Enthusiasm, Ambition, Goals, Talents, Attendance, Preparation, Interpersonal Skills, Thinking Skills. Having studied this list, students can identify if they are successful or unsuccessful according to

every section, find their weak points and determine the ways to improve the situation.

I totally agree with this point of view and think that this approach is worth trying in our system of education. But we should take into account that our students are usually not as determined as foreign ones and we as educators should help them understand that it is a student who is in control of the development of his or her soft skills because they result from his or her conscious decisions to behave or not to behave in certain ways.

References:

1. Cambridge Business English Dictionary URL:
<https://www.cambridge.org/cc/cambridgeenglish/catalog/business-professional-and-vocational/cambridge-business-english-dictionary/cambridge-business-english-dictionary-paperback>
2. Appleby, D. C. (2017). The soft skills college students need to succeed now and in the future. URL: <https://www.apa.org/ed/precollege/psn/2017/09/soft-skills>
3. Wats, Meenu & Wats, Rakesh. (2009). Developing Soft Skills in Students. *The International Journal of Learning: Annual Review*. 15. 1-10.
4. Abbot, S. (Ed.). (2014). 21st century skills. *The Glossary of Education Reform* URL: <http://edglossary.org/21st-century-skills/>
5. Robles, M. M. (2012). Executive perceptions of the top 10 soft skills needed in today's workplace. *Business Communication Quarterly*, 75 (4) 453–465.
6. Doyle A. (2019). What are soft skills? URL: <https://www.thebalancecareers.com/what-are-soft-skills-2060852>
7. Williams T. (2019). The 7 Soft Skills You Need to Be Successful. URL: <https://www.omniagroup.com/the-7-soft-skills-you-need-to-be-successful/>

**ПОТЕНЦІАЛ ФАХОВОМОВНОЇ (ТЕРМІНОЗНАВЧОЇ)
ПІДГОТОВКИ В СУЧАСНИХ
ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ**

*Нікуліна Н.В., к. філол. наук, доцент
Харківський національний автомобільно-дорожній університет*

Наразі мовознавчі дисципліни і навчальні вибіркові курси в технічних ЗВО зазнають дискримінаційних втручань, бо на рівні викладачів технічних дисциплін культивується думка про повторюваність навчального університетського курсу зі шкільним вивчення української мови. Колегам не до снаги, що не просто мовна, а саме фаховомовна компетенція покладена в основу курсу «Українська мова (за професійним спілкуванням)», де осердям дисципліни є основні поняття галузевого термінознавства та термінографія.

Окрім уже всім відомого закону України «Про вищу освіту» (2014), ключовим і беззаперечним аргументом до вивчення української (державної) мови у закладах вищої освіти є ще один закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної», оприлюднений в офіційному виданні Верховної Ради від 2019 року № 21. Зацитуємо розділ V «Застосування української мови як державної в публічних сферах», зокрема статтю 21 «Державна мова у сфері освіти»: «Заклади освіти забезпечують **обов'язкове** вивчення державної мови, зокрема заклади професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти, в обсязі, що дає змогу провадити професійну діяльність у вибраній галузі з використанням державної мови».

Особливо зацентруємо на важливому моменті, що не береться до уваги багатьма колегами з природничо-технічних кафедр, які повсякчас воліють якщо не повністю усунути фаховомовну підготовку зі своїх навчальних планів, то хоча б мінімізувати кількість аудиторних годин на вивчення української мови в закладах вищої освіти. Хибність такого підходу з часом може призвести до тотальної професійної безграмотності, коли галузеві фахівці не матимуть змоги якісно виконувати свої посадові обов'язки й високорівнево комунікувати.

Специфікою занять дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)» є використання галузевих термінологічних одиниць і номенклатурних назв, правописний і акцентуальний коментарі щодо їхнього вжитку, навички ведення наукової дискусії й особливості проведення наукових та галузевих прес-конференцій. На практичних заняттях зазвичай використовуємо мультимедійні технології, що допомагають долучити інтерактивні й пошукові елементи в навчальний процес. Програмне забезпечення фаховомовного курсу, що викладається у вищій технічній школі, побудоване у такий спосіб, що якщо і розглядаються основні правила орфографії чи пунктуації, то тільки у технічному контексті або ж через офіційно-ділове спілкування. Студенти повинні навчитися виявляти та аналізувати мовні явища у наукових текстах, володіти навичками адекватного перекладу, вести комунікацію українською мовою із загальної проблематики обраного фаху, укладати міні-словники професійного мовлення.

Навіть словникові диктанти підбираються з урахуванням галузей знань і спеціальностей. До прикладу, на автомобільному факультеті ці словникові комплекси побудовані за номенклатурою і термінологією, що стосується будови вузлів, агрегатів, пристроїв та інших елементів конструкції, з яких складається автомобільна техніка. Диктанти і словникова база для занять на дорожньо-будівельному факультеті

передбачає навчання студентів термінологічних понять на позначення дорожньо-будівельних матеріалів, дорожньо-транспортних споруд, засобів механізації для будівництва і ремонту автомобільних доріг тощо.

У контексті погодинного розбиття курсу «Українська мова (за професійним спрямуванням)» із цього навчального року не можемо оминати новації і проблеми застосування чинної редакції “Українського правопису”, адже студенти не мали змоги опрацювати їх у межах шкільного курсу, тому що нові правописні норми української мови почали діяти з 3 червня 2019 року. А це означає, що на заняттях прийдеться навчати студентів тим новаціям, що раніше ними не вивчалися, а в багатьох випадках перенавчати їх. Було б логічним вивести ці нововведення у правописних правилах української мови окремим курсом, щоб не скорочувати аудиторні години на вивчення фахової лексики і термінографії, але ці наміри будуть потрактовані колегами не як тимчасова нагальна необхідність заради грамотності майбутнього фахівця, а як бажання збільшити кредити на дисципліну.

Разом з тим не особливо оприлюднюється, що задля реалізації наказу Міністерства освіти і науки України від 29 липня 2019 року №1033 «Про впровадження нової редакції Українського правопису» Державна наукова установа «Інститут модернізації змісту освіти» наполегливо рекомендує закладам вищої освіти розглянути питання впровадження в освітній процес нової редакції Українського правопису на вчених/педагогічних радах та розробити методичні посібники зі застосування Українського правопису в редакції 2019 року для всіх учасників освітнього процесу ЗВО.

Отже, можемо впевнено сказати, що навчання української мови у технічних ЗВО передбачає вивчення наукової термінології і номенклатури, навичок термінографування, є підґрунтям для опанування спеціалізованих знань й умінь, складником якісного подальшого навчання.

ОСНОВНІ ВИМОГИ ДО ЗДІЙСНЕННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДТРИМКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ

Палагута І.В., викладач

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

Сучасний європейський освітній простір демонструє неабияку зацікавленість у виявленні та підтримці професійного розвитку майбутніх учителів. Саме період професійного становлення вчителя в усьому світі визнається як найбільш напружений, оскільки він пов'язаний із переходом у нову систему соціальних відносин.

Труднощі професійної адаптації молодого вчителя значною мірою зумовлюються відмінністю знань, отриманих у педагогічному закладі, від реального контексту школи, характерного педагогічного середовища.

Професійний розвиток майбутніх учителів відбувається не лише під впливом професорсько-педагогічного колективу, але і в процесі самовиховання та самоосвіти. В процесі професійного розвитку майбутніх учителів необхідно підтримувати, оскільки вони ще не мають належного досвіду, їм бракує знань про природу людини, вмінь самоорганізації й саморегуляції.

У наукових дослідженнях, присвячених питанням педагогічної підтримки особистості майбутнього вчителя, підтримку розглядають як надання допомоги у вирішенні проблем розвитку індивіда (А. Андрєєва, Т. Анохіна, О. Газман); як взаємодію, дружні стосунки, внутрішнє налаштування на спільний позитивний результат педагога й суб'єкта навчання (Н. Крилова, Н. Михайлова); як педагогічну діяльність, що забезпечує процеси індивідуалізації особистості (В. Бердеханова, Г.

Сорока); як активну співучасть у життєвому самовизначенні особистості, підготовку до здійснення вибору в проблемних ситуаціях, самореалізацію й усунення суб'єктивних перешкод розвитку (Г. Костюк, В. Рибалка).

У психолого-педагогічній літературі не існує єдиного підходу до визначення поняття «педагогічна підтримка», її розглядають як: особливу сферу педагогічної діяльності, спрямовану на допомогу в розвитку й сприянні саморозвитку майбутніх учителів, вирішенні їх індивідуальних проблем, пов'язаних із просуванням у навчанні, розвиваючи потребу в успішності самостійних дій; систематичну, цілеспрямовану діяльність викладача (або колективу викладачів), яка забезпечує розкриття особистісного потенціалу майбутнього вчителя шляхом надання конкретної допомоги йому в самостійному подоланні труднощів у навчанні та сприяння в самовизначенні й самореалізації особистості фахівця; допомогу студентові в подоланні перешкод, утруднень, спираючись на його суб'єктивний досвід і володіння засобами виявлення й розв'язання своїх проблем [3, ст. 99-101].

Термін «педагогічна підтримка особистості» вперше застосував О. Газман і за його визначенням її сутність полягає в спільному з вихованцем визначенні інтересів, цілей, можливостей і шляхів подолання перешкод (проблем), які заважають йому зберігати людську гідність і досягти позитивних результатів у навчанні, самовихованні, спілкуванні, способі життя [1].

На основі аналізу психолого-педагогічної літератури з проблем педагогічної підтримки й організації навчального процесу у вищих навчальних закладах можна окреслити такі вимоги до здійснення педагогічної підтримки майбутніх учителів у процесі навчання:

1. Участь усього педагогічного колективу в організації педагогічної підтримки. Необхідність дотримання такої вимоги пов'язана з тим, що при діагностуванні рівня розвитку особистості майбутнього вчителя кожен

педагог має свою думку, оскільки студенти по - різному ставляться до кожної дисципліни, і тому при визначенні рівня розвитку особистості майбутнього вчителя треба враховувати всі думки викладачів.

2. Забезпечення умов для реалізації майбутніми вчителями своїх можливостей, де стосунки між ними і педагогами будуються на основі співпраці, взаєморозуміння, повазі інтересів і прав кожного учасника освітнього процесу.

3. Створення сприятливого морально-психологічного клімату в колективі впливає на емоційне розслаблення особистості в такій атмосфері, що визначається самопочуттям майбутніх учителів, відчуттям комфорту від перебування в колективі, сприяє налагодженню стосунків у ньому.

4. Упровадження демократичного стилю спілкування, свободи творчих дискусій, обміну думками, культури спілкування. Дотримання цієї вимоги пов'язано з тим, що вплив педагога на особистість майбутнього вчителя здійснюється через безпосереднє спілкування з ним.

5. Уміння педагогів помічати й цінувати неповторну індивідуальність кожного майбутнього вчителя та проводити педагогічну діагностику. Ефективність педагогічної підтримки залежить від уміння педагога проводити педагогічну діагностику, яка є встановленням рівня розвитку майбутнього вчителя. Метою діагностики в умовах педагогічної підтримки є спостереження за якісними змінами, що відбуваються у майбутнього вчителя; аналіз зібраної інформації для виявлення змін, як позитивних, так і негативних, у розвитку, у професійному становленні особистості майбутнього вчителя тощо.

6. Педагог, який працює в умовах педагогічної підтримки, повинен пам'ятати ще про один аспект – це дозованість педагогічної підтримки. Необхідно зазначити, що вчасно отримана педагогічна підтримка звільняє молоду людину від більшості невирішених проблем, пов'язаних із

самореалізацією особистості, які постійно накопичуються та заважають людині бути самою собою, тим самим повноцінно жити, навчатися й розвиватися.

7. Конфіденційність у роботі з кожним майбутнім учителем. Результатом дотримання цієї вимоги є налагодження довірливих стосунків між учасниками педагогічного процесу.

8. Віра в кожного майбутнього учителя та його можливості; оцінювання не особистості, а її дій, вчинків і причин, що їх викликають; допомагати кожному молодому учителю у виявленні власного «Я», у становленні особистості, збереженні її унікальності.

9. Важливою вимогою успішності педагогічної підтримки є оцінювання навчальної діяльності майбутніх учителів. В умовах педагогічної підтримки при виставленні оцінки педагог оцінює не результат праці майбутнього вчителя, а саму діяльність відповідно до індивідуальних можливостей кожного індивіда [2].

Отже, можна сказати, що педагогічна підтримка – це не тільки педагогічна діяльність, що спрямована на самореалізацію особистості майбутнього вчителя, але й ціннісне ставлення педагога до особистості кожного майбутнього вчителя; повага до його індивідуальної самобутності; сприйняття майбутнього вчителя як рівного, як суб'єкта навчальної діяльності та власного життя, який має власний, не подібний до інших, внутрішній світ, власне «Я»; турбота про психологічний комфорт майбутнього вчителя.

Література:

1. Газман О. С. Педагогическая поддержка детей в образовании как инновационная проблема. *Новые ценности образования: десять концепций и эссе*. М. : Инноватор, 1995. 58 с.

2. Лазарева Л. П. Педагогическая поддержка саморазвития жизнеустойчивости будущих специалистов технического профиля : моногр. Хабаровск, 2000. 166 с.
3. Маралов В. Г. Основысамопознания и саморазвития: учеб. пособие для студ. сред. пед. учеб. заведений. М. : Издат. Центр «Академия», 2002. С. 99–189.

УДК 371.134

МЕТОДИ ДІАГНОСТИКИ РІВНЯ СФОРМОВАНОСТІ КОРПОРАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ СТУДЕНТІВ

Бугаєвська Ю.В., к.п.н., доцент

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

З метою здійснення педагогічної підтримки та роз'яснювально-інформаційної роботи у процесі формування корпоративної культури майбутніх фахівців в експериментальній групі студентів визначався початковий рівень сформованості їхньої корпоративної культури.

Експериментальна робота проводилася на базі Харківського національного автомобільно-дорожнього університету, а також Харківського автомобільно-дорожнього технікуму. Для участі в експерименті було створено експериментальну (211 осіб) й контрольну (213 осіб) групи студентів. У процесі проведення експерименту використовувалися такі емпіричні методи дослідження:

1) бесіди, спостереження, анкетування з метою визначення характеру сформованості мотивів у студентів щодо оволодіння корпоративною культурою, рівня усвідомлення ними її ролі та значущості в життєдіяльності організації в цілому та її окремого працівника;

2) анкетування, тестування, бесіди, вивчення письмових робіт і усних відповідей студентів з метою виявлення розуміння ними специфіки змісту цієї культури для інженерів автомобільно-дорожньої галузі, а також про вимоги, що висуваються до їхньої професійної готовності на сучасному етапі розвитку суспільства;

3) спостереження, бесіди з метою вивчення стану емоцій студентів в оволодінні майбутньою професією, а також самооцінювання студентами цих емоцій;

4) бесіди, анкетування, вивчення текстів контрольних і творчих робіт студентів, експертне оцінювання з метою виявлення ціннісного ставлення майбутніх фахівців автомобільно-дорожньої галузі до обраної професії, її ідеалів та фахових вимог;

5) анкетування, тестування, розв'язання професійних проблемних ситуацій, спостереження, експертне оцінювання й самооцінювання з метою визначення здатності майбутніх фахівців до формулювання оптимальних цілей в процесі оволодіння корпоративною культурою, рівня сформованості в них визначених груп умінь та корпоративно-особистісних якостей.

На констатувальному етапі експерименту вирішувалися такі завдання: продіагностувати характер сформованості мотивів студентів щодо оволодіння корпоративною культурою на момент початку експерименту; проаналізувати їх здатність до формулювання оптимальних цілей в процесі оволодіння корпоративною культурою; визначити вихідний стан ціннісного ставлення майбутніх фахівців до обраної професії, її ідеалів та фахових вимог; дослідити у студентів стан

домінуючих емоцій в оволодінні майбутньою професією на початку експериментальної роботи; продіагностувати в майбутніх фахівців автомобільно-дорожнього галузі первинний рівень сформованості корпоративних знань, визначених груп умінь та корпоративно-особистісних якостей; визначити на початку експерименту ступінь адекватності самооцінки у студентів готовності працювати в команді над вирішенням поставлених професійних завдань.

Опрацювання отриманих результатів дозволило зробити висновок про те, що на початку експерименту студенти експериментальної та контрольної груп у своїй переважній більшості не відрізнялися гідним рівнем розвиненості мотивації щодо оволодіння корпоративною культурою.

Література:

1. Петрук В.А. Теоретико-методичні засади формування професійної компетентності майбутніх фахівців технічних спеціальностей у процесі вивчення фундаментальних дисциплін: монографія. Вінниця: УНІВЕРСУМ-Вінниця, 2006. 292 с.
2. Саєнко Н.В. Формування компетентного фахівця у процесі культурологічної підготовки студентів технічних ВНЗ. *Нова педагогічна думка*. 2012. № 1. С. 230-233.
3. Халитова И.С. Формирование корпоративной компетенции студентов технического вуза в процессе внеучебной деятельности: дис.. ... канд. пед. наук: 13.00.01. Казань, 2009. 184 с.

**МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ
КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ АГРАРНО-
ТЕХНІЧНОЇ ГАЛУЗІ ЗАСОБАМИ ІНТЕГРАЦІЇ ПРИРОДНИЧИХ І
ЗАГАЛЬНОТЕХНІЧНИХ ДИСЦИПЛІН**

Збаравська Л.Ю., к.пед.н., доцент

Коваль Л.А., магістрант

Подільський державний аграрно-технічний університет

Концептуальну основу моделі активізації освітнього потенціалу інтеграції природничих і загальнотехнічних дисциплін становлять підходи і принципи, які відповідають завданням дослідження. У методологічній основі процесу активізації освітнього потенціалу міждисциплінарної інтеграції природничих і загальнотехнічних дисциплін в процесі навчання студентів в технічному навчальному закладі закладено кілька науково-педагогічних підходів:

– проблемно-інтегративний підхід, який передбачає розгляд розвиваючої освітньої системи як цілого, органічно включає в себе процесуальні і результуючі складові, тим самим відкриваючи можливості управління ними;

– компетентнісний підхід, що сприяє підвищенню ефективності та якості навчання шляхом актуалізації всіх видів компетентностей в процесі інтеграції теорії і практики;

– ситуативно-контекстнісний підхід, що детермінують різні форми діяльності в процесі формування особистості фахівця середньої ланки, що опановує міцними професійними знаннями.

Проблемно-інтегративний підхід являє собою результат синтезу теорії проблемного навчання, обраної в сучасній науці в якості основи розвивального навчання та методології інтегративного підходу до

навчання. Ідея впровадження проблемного підходу при викладанні фізики не нова. Викладачів приваблює в цій технології той факт, що проблемне викладання найбільше відповідає духу розвиваючого навчання, задачам стимулювання творчих здібностей та пізнавальної самостійності студентів. Проблемне викладання, як і будь-яке викладання взагалі, вимагає від викладача певної послідовності дій. Вони складаються з таких етапів:

1. формулювання теми, мети і завдань уроку, мотивація навчальної діяльності студентів;
2. різні форми опитування з метою актуалізації опорних знань за допомогою спеціальних вправ;
3. створення проблемної ситуації;
4. організація пізнавальної діяльності студентів з метою засвоєння нових знань і керування ходом самостійного пізнання студентів;
5. спонукання студентів до застосування здобутих на практиці знань в різних пізнавальних ситуаціях з метою формування в них відповідних умінь та навичок; проведення узагальнення і систематизації.

Виконання проблемного навчання потребує не тільки особливої організації діяльності викладача. В залежності від ступеня складності, індивідуальних особливостей та рівня розвитку мислення, студент може «перескакувати» через певні етапи (зрозумів, здогадався, вгадав тощо). Головним елементом процесу проблемного навчання є формулювання і постановка проблеми. Але дуже часто одна проблема може бути поставлена різними способами. Зацікавленість студентів до проблеми, а разом з цим їх пізнавальна активність будуть залежати від того, як ставиться проблема, яким шляхом студенти «поринають» у проблемну ситуацію. Узагальнюючи точки зору різних авторів, ми виділили наступні способи створення проблемних ситуацій:

1. Ситуація несподіваності створюється при ознайомленні студентів з явищами, висновками, фактами, які здивовують, захоплюють своєю

незвичайністю, вважаються парадоксальними. Продукуються вони, зазвичай, під час цікавих дослідів, які можна підібрати до багатьох тем дисциплін природничої та загальнотехнічної підготовки. Наприклад, викривлення променя - явище повного відбивання (фізика); зміна рівнів води у сполучених капілярних трубках - явище капілярності (фізика); порушення закону Ома для змінного струму - індуктивність та ємність у колах змінного струму (електротехніка); замерзання води в теплій кімнаті при випаровуванні ефіру - явище випаровування (технічна термодинаміка) тощо. Опис багатьох дивовижних явищ природи також може бути основою для створення ситуації несподіваності.

2. Ситуація конфлікту виникає при наявності протиріч:

а) між знайденим на основі своїх знань теоретичним способом розв'язання задачі та неможливістю його практичного використання;

б) між практично отриманим результатом (відомим фактом) і нестачею предметних знань для його теоретичного обґрунтування;

в) між життєвим досвідом студентів, їх побутовими поняттями і уявленнями та науковими знаннями.

Така ситуація використовується в основному при вивченні фізичних теорій та фундаментальних дослідів. Конфліктні ситуації виникають кожен раз, коли нові факти, досліді, теоретичні висновки вступали у протиріччя з відомими законами природи, теоріями, встановленими уявленнями. Так було в період, коли під натиском дослідних даних захитались, а потім зруйнувались «теорія теплороду»; коли виникла проблема «ультрафіолетової катастрофи», що поставила під сумнів закони електродинаміки; коли було отримано негативний результат досліді Майкельсона тощо. При цьому ступінь участі студентів у розв'язанні поставлених проблем невелика. Розв'язання таких проблем переважно має характер проблемного викладання. Мета таких ситуацій: залучення та зацікавлення студентів до проблеми та демонстрація способів розв'язання

наукових проблем, які зустрічались в історії.

3. Ситуація припущення виникає коли існування певного закону (явища, теорії тощо) розбігається з отриманими раніше знаннями, або треба довести справедливність будь-якого припущення. В такому випадку висловлюється припущення про можливість існування деякої нової закономірності або явища з притягненням студентів до дослідницького пошуку. Наприклад, на початку вивчення явища електромагнітної індукції (фізика), викладач може висловити таке припущення: «Відомо, що виникнення електричного струму завжди викликає появу магнітного поля. Чи не можна отримати зворотне явище: породження електричного струму в провіднику за допомогою магнітного поля?». Студенти обговорюють різні припущення та відтворюють деякі запропоновані експериментальні способи дослідження проблеми. Роль викладача полягає в тому, щоб направляти обговорення в певному напрямі, не затримуючись на помилкових міркуваннях.

4. Ситуація заперечення створюється коли студентам пропонують довести хибність деякої ідеї, припущення, висновку, проекту, спростувати антинауковий висновок тощо. Наприклад, довести несправедливість проекту, що покладений в основу роману Жуля Верна «З гармати на Місяць», хибність проектів вічних двигунів першого та другого роду, «гіперболоїда інженера Гаріна» тощо.

5. Ситуація невідповідності виникає у випадках, коли життєвий досвід, поняття та уявлення, які стихійно сформувались в студентів, вступають в протиріччя з науковими даними. Наприклад, студенти дуже часто роблять помилку, яку в свою чергу зробив Арістотель, про характер руху тіл під дією постійної сили (технічна механіка). Студентам тяжко зрозуміти, що рівномірний та прямолінійний рух тіл можливий тільки при відсутності дії сили (результуюча дорівнює нулю). В студентів часто формуються хибні уявлення і про прискорення вільного падіння тіл, що

мають різну масу. І лише дослід з ньютонівською трубкою стане для студентів несподіваним доказом правильної точки зору.

6. Ситуація невизначеності виникає коли студенти отримують завдання з недостатніми (або зайвими) даними для отримання однозначної відповіді. При цьому студент повинен визначити нестачу (надлишок) даних, потім ввести додаткові умови (відкинути зайві), при яких розв'язок стане визначеним, або треба провести дослід і визначити межі, в яких може змінюватись невідоме.

Дуже часто сформульована викладачем проблема своїм змістом вже зацікавлює студентів, захоплює їхнє мислення, залучає до активної пізнавальної діяльності, тобто створює проблемну ситуацію.

УДК 378.4:005.6

НАПРЯМИ ЯКІСНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

*Новіцька С.С., лаборант, Бугай І.В., лаборант
Донецький національний медичний університет*

Україна, після приєднання до Болонського процесу, взяла на себе відповідальність щодо забезпечення управління якісної підготовки фахівців згідно європейської системи та у відповідності європейських стандартів [2]. Перед українським суспільством постало важливе завдання по підвищенню ефективності та якості підготовки фахівців, конкурентоспроможності вищих навчальних закладів та випускників на європейському і світовому ринку праці. Тому перед сучасною українською освітою ставиться непросте подвійне завдання: зберегти всі позитивні здобутки й досвід української освіти та збагатити їх інноваційними

досягненнями європейських освітніх середовищ, гармонійно узгодити їх із українськими.

Управління якістю освіти в системі професійної підготовки висококваліфікованих кадрів стає головною метою політики сталого розвитку забезпечення неперервного навчання протягом життя, зайнятості й задоволення потреб якості й безпеки людства на сучасному етапі цивілізації – інформаційного суспільства випереджувальних знань і наукового пізнання.

Відповідність реальних результатів і змісту освіти вищих навчальних закладів державним стандартам є необхідною, але недостатньою умовою якості. Тому кожен навчальний заклад, для досягнення оптимальної якості професійної освіти, зумовлений створити систему якості, яка б забезпечувала повну реалізацію власних інтересів, держави та суспільства загалом [2]. Тому можна виділити основні зміни в освітньому процесі вищих навчальних закладах спрямовані на підвищення рівня якості освіти: структурні перебудови закладів, зміни у фінансово-економічному, матеріально-технічному, інформаційному, кадровому, правовому забезпеченні. Науково-педагогічні працівники та керівники закладів вищої освіти звертають увагу на зміст освіти, методики викладання фахових предметів, технології навчання, організацію аудиторної та позааудиторної діяльності студентів тощо. Зазначене пов'язане з необхідністю досягти в процесі професійної підготовки особистості певних результатів, сукупних характеристик, які будуть показниками професійної компетентності фахівця, його соціальної спрямованості, ціннісної орієнтації, можливості задовольнити власні духовні й матеріальні потреби та потреби суспільства.

Розвиток професійної компетентності майбутніх фахівців реалізується в органічній єдності трьох складових: навчального процесу, позанавчального процесу і саморозвитку студентів.

Для ефективної підготовки викладання навчальних дисциплін студентам необхідне створення організаційно-педагогічних умов, що б сприяли ефективному розвитку професійної компетентності майбутніх фахівців з урахуванням специфіки та особливостей майбутньої професійної діяльності у глобальному середовищі [3].

Якість підготовки фахівців залежить від професорсько-викладацького складу, наукових співробітників, які зможуть створити та втілити навчальні програми, що поєднують навчальну та дослідну діяльність; якість підготовки фахівців повинна бути логічним продовженням середньої освіти, з достатнім професійним орієнтуванням для логічної мотивації молоді до навчання; якість інфраструктури вищих навчальних закладів та матеріально-технічного забезпечення навчального процесу [2].

Важливою умовою конкурентоспроможності майбутніх фахівців на національному та міжнародному рівнях є не тільки якість набутих спеціальних знань та вмінь у обраній сфері, а й вміння застосувати їх, взаємодіяти з оточуючими, пристосовуватися до змін у суспільстві, виробництві, економіці, законодавстві, своєчасно підвищувати кваліфікацію та розвивати особистісні якості.

Література:

1. Зінченко В.О. Моніторинг якості навчального процесу у вищому навчальному закладі: монографія. Луганськ: Вид-во ДЗ, ЛНУ імені Тараса Шевченка, 2013. 360 с.
2. Козубцов І. М., Герасименко О. О., Ткач В. О. Якість підготовки фахівців – проблема сучасності. *Військова освіта*. 2013. № 2. С. 120-127
3. Кузнецова О. В. Шляхи підвищення рівня якості підготовки фахівців у педагогічному ВНЗ: *Наукові записки кафедри педагогіки*. 2015. Вип. 38. С. 136-143.

СТУДЕНТОЦЕНТРОВАНИЙ ПІДХІД ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З МЕНЕДЖМЕНТУ

*Догадайло Я.В., к.е.н., доцент
Харківський національний автомобільно-дорожній університет*

Студентоцентрований підхід передбачає розроблення освітніх програм, які зосереджено на результатах навчання, ураховують особливості пріоритетів особи, що навчається, ґрунтуються на реалістичності запланованого навчального навантаження, що узгоджується із тривалістю освітньої програми. При цьому студенту надаються більші можливості щодо вибору змісту, темпу, способу та місця навчання [1].

Під час підготовки фахівців з менеджменту на кафедрі управління та адміністрування студентоцентрований підхід в освітньому процесі реалізується завдяки тому, що особи, які навчаються у ЗВО, мають право на:

1. вибір форми навчання;
2. здобуття додаткової освіти відповідно до угоди з Університетом;
3. вибір навчальних дисциплін у межах, передбачених відповідною ОП та робочим навчальним планом, в обсязі, що становить не менше як 25% загальної кількості кредитів ЄКТС; вибір навчальних дисциплін, що пропонуються для інших рівнів вищої освіти, однак за погодженням декану факультету;
4. навчання за декількома ОП, а також одночасно у декількох вищих навчальних закладах, однак з умови отримання тільки однієї вищої освіти за кожним ступенем за кошти державного бюджету;
5. участь науковій діяльності, конференціях, олімпіадах, виставках, конкурсах, що проводяться в Україні та за кордоном, подання своїх робіт

для публікацій;

6. участь у обговоренні та вирішенні питань удосконалення навчально-виховного процесу, науково-дослідницької роботи тощо;

7. вибір теми наукового дослідження здобувача вищої освіти;

8. вибір нетрадиційних методів навчання за певними освітніми компонентами – під час занять з певних освітніх компонент (ОК).

На кафедрі управління та адміністрування під час навчання використовуються традиційні та нетрадиційні (неформальні) методи навчання. В якості традиційних методів (Т) використовуються: словесні, наочні та практичні; індуктивні та дедуктивні; репродуктивні та проблемно-пошукові; під керівництвом викладача та самостійна робота. В якості нетрадиційних (неформальних) за певними освітніми компонентами використовуються наступні методи (НТ): кейсу - К, портфоліо - П, інтерактивні тренінги - ІТ, проблемні семінари - ПС, участі у конкурсах - УК, наукових конференціях – УНК, проектні - ПР, навчання на основі досліджень - Д та інші. Таким чином освітній процес здійснюється в таких основних формах пояснювально-ілюстративно-репродуктивній, проблемно-орієнтованій, програмованій, аналітично-дослідницькій, індивідуальній та командній. Для контролю процесу навчання використовуються наступні методи оцінювання: - іспит – І; залік – З; поточне опитування (контроль) - ПК: тестовий контроль, презентація індивідуальних завдань, оцінювання доповідей на семінарських заняттях, звіти з практики, оформлені та захищені практичні роботи; захист курсової роботи/проекту – ЗКР/ЗКП; захист індивідуальної роботи студента – ЗІРС.

Завдяки використанню в освітньому процесі обраних форм навчання, методів навчання та оцінювання за певними освітніми компонентами всі програмні результати освітніх програм досягаються. Так, наприклад для освітньої програми «Логістичний менеджмент», матриця відповідності програмних результатів навчання (ПРН), двох освітніх компонентів,

методів та оцінювання; в якості освітніх компонент розглядаються дві: 1.«Методологія і організація наукових досліджень», 2. «Управління проектами та змінами» (таблиця).

Таблиця 1 - Матриця відповідності програмних результатів навчання, освітніх компонентів, методів навчання та оцінювання

Програмний результат навчання (ПРН)	Номер освітньої компоненти (ОК)	
	1	2
1. Застосування знань та розумінь концепції, методів та інструментів менеджменту для результативного та ефективного управління організацією	<u>Т, НТ:ПС,</u> <u>УК,УНК,</u> <u>Д</u> <u>З,ПК,ЗІКР</u>	
3. Уміння застосовувати навички обґрунтування та управління проектами, генерування підприємницької ідеї	<u>+, ПР</u>	
6. Уміння практикувати використання сучасних інформацій-но-комунікаційних технологій в управлінні	<u>+,ІТ</u>	
7. Аргументувати власну точку зору в дискусії на основі етичних міркувань, соціально відповідально		<u>Т, НТ:</u> <u>УК,УНК,</u> <u>ПР, Д</u> <u>І,ПК,ЗКП</u>
8. Демонструвати вміння взаємодіяти з людьми та впливати на їх поведінку	<u>+, К</u>	<u>+, К</u>
9. Вміння виявляти здатність до саморозвитку, навчання впродовж всього життя та ефективного самоменеджменту		<u>+, К</u>
10. Формування суджень щодо результатів аналізу та структурування проблем організації, вміння ухвалювати управлінські рішення та забезпечувати умови їх реалізації		<u>+, К</u>
11. Вміти управляти організацією, її змінами, здійснюючи їх інформаційне, методичне, матеріальне, фінансове та кадрове забезпечення, в тому числі у відповідності до міжнародних стандартів та рекомендацій моделей досконалості		<u>+</u>
12. Демонструвати глибоку обізнаність щодо теоретичних і практичних основ логістики та менеджменту		<u>+</u>
13. Вміти на основі інформаційного забезпечення та комп'ютерних технологій розробляти альтернативні варіанти управлінських рішень, також визначати інформаційну базу, в тому числі іноземною мовою, аналізу логістичної діяльності підприємства, способи її опрацювання, систематизації та подання		<u>+, ІТ</u>

- Методи навчання
- Методи оцінювання
- «+» - дані аналогічні першому заповненому рядку у відповідному стовбці.

Використання цих прав дозволяє зосередитися на результатах навчання, ураховує особливості пріоритетів студента, ґрунтується на реалістичності запланованого навчального навантаження, що узгоджується із тривалістю освітньої програми. Все це надає студенту більші можливості щодо вибору змісту, темпу, способу та місця навчання.

Таким чином на кафедрі управління та адміністрування під час підготовки фахівців з менеджменту студентоцентрований підхід до управління реалізується на рівні, що відповідає національним та міжнародним вимогами.

Література:

1. Положення про організацію освітнього процесу у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка. *Київський національний університет імені Тараса Шевченка*. URL: <http://www.univ.kiev.ua/pdfs/official/Organization-of-the-educational-process.pdf> (дата звернення: 16.09.2019).

УДК 378.11

**ІННОВАЦІЇ У НАВЧАННІ ІНШОМОВНОГО СПІЛКУВАННЯ ЯК
СТРАТЕГІЧНИЙ НАПРЯМ РОЗВИТКУ ОСВІТЯНСЬКОГО
ПРОСТОРУ**

*Комар О. С., викладач
Уманський державний педагогічний університет ім. Павла Тичини*

Успішну професійну діяльність в сучасних умовах складно уявити без знання іноземної мови. У наш час повноцінне володіння іноземною

мовою в сфері ділового спілкування є неодмінною умовою трудової діяльності сучасного фахівця [1, 25]. Саме через це в Україні, як і в решті європейських країн, особлива увага приділяється проблемі викладання іноземних мов з урахуванням вимог сучасного ринку праці та майбутніх фахівців. Навчання іноземної мови як невід'ємного компоненту професійної підготовки фахівців будь-якого профілю має носити комунікативно-орієнтований і професійно направлений характер.

Опанувати комунікативну компетентність іноземною мовою, не перебуваючи в країні мови, що вивчається, справа дуже кропітка. Однією з причин, ми вбачаємо в обмеженій можливості спілкування з носіями мови і використанні навичок розмовної мови поза межами навчальної аудиторії. У зв'язку з тим, що при визначенні цілей навчання іншомовного спілкування основна увага має зосереджуватися на головному суб'єкті освітньої системи – студенті, його реальних потребах, то важливим завданням для викладача іноземної мови виступає створення на занятті наближеного до реального іншомовного середовища.

Використання сучасних інноваційних мультимедійних засобів забезпечує можливість максимально наблизитися до реальної комунікації з носіями мови і віртуально зануритися в автентичне середовище. Серед них, ключовими є Інтернет-технології.

Е.С. Полат стверджує, що використання Інтернет-технологій у навчанні іноземних мов розпочалося відносно недавно. Однак темпи їх поширення неймовірно стрімкі, що пояснюється такими можливостями Інтернет-технологій як доступ до різного роду інформаційних ресурсів, в тому числі і автентичним матеріалам з професійної тематики майбутніх фахівців, передача різного виду повідомлень, відсутність просторових і часових обмежень пошуку інформації, підвищення інформаційної культури майбутнього фахівця, можливість взаємодії з експертами в різних областях науки і виробництва, можливість організації спільних веб-

проектів, створення як штучного, так і автентичного мовного середовища в процесі навчання іноземної мови [1, с. 276].

В даний час в практиці викладання іноземних мов застосовуються різноманітні Інтернет-ресурси. Деякі з них (blogs, wiki, skype, moodle, classroom) пройшли апробацію під час навчання студентів як мовних так і немовних спеціальностей. Використання блогів (blogs) в процесі викладання іноземних мов довело свою ефективність для організації самостійної роботи студентів.

Блоги дають можливість розмістити навчальний матеріал для самостійної позааудиторної роботи студентів. У блозі можна розмістити аудіоматеріали, відеоматеріали, посилання на корисні сайти, Інтернет статті, спеціально відібрані викладачем з урахуванням цілей і завдань курсу.

Одним із засобів асинхронної комунікації є Wiki (вікі). Вікі - це гіпертекстове середовище, веб-сайт для збору і структуризації письмової інформації. На відміну від блогів, вікі надає можливість кожному користувачу брати участь в розробці контенту, і не тільки в якості коментатора, а й як автора і редактора. Цей сервіс можна використовувати в якості засобу створення студентських колективних творчих проектів, для розміщення створених студентами презентацій за різноманітною тематикою, а також для розміщення додаткового матеріалу і оголошень [2, 307].

Платформи Moodle та Classroom дозволяють викладачам іноземних мов створити додаткові курси, наприклад, спрямовані на вдосконалення навичок читання текстів з професійної тематики майбутніх фахівців. Освітнє середовище Moodle дозволяє вирішувати наступні завдання: створювати навчальні курси, завдання і вправи, використовуючи як власні програмні засоби, так і комп'ютерні матеріали, створені за допомогою інших програм; керувати навчальною діяльністю студентів; контролювати

виконання завдань; організовувати навчання іноземного спілкування; інтенсифікувати і оптимізувати самостійну роботу студентів. Особливий інтерес для викладачів іноземної мови являє www.hotpotatoes.net сайт, що пропонує п'ять програмних продуктів: JClose (a fill-in-the-blanks exercise), JQuiz (a multiple choice or short-answer quiz), JCross (a crossword puzzle), JMix (a jumbled sentence exercise), JMatch (a matching exercise). Hot Potatoes - інструментальна програмна оболонка, що надає безкоштовну можливість створювати інтерактивні завдання без знання мов програмування [2, с. 289].

Дослідники відзначають, що повне навчально-методичне забезпечення роботи студентів під час вивчення іноземних мов, що відповідає усім викликам розвитку освітянського простору, неможливо без Інтернет-ресурсів [3, 5]. Ступінь їх інтеграції в процес викладання іноземних мов залежить від матеріальної оснащеності навчального закладу і готовності самого викладача до інновацій та творчості.

Література:

1. Полат Е.С., Бухаркина М. Ю. Современные педагогические и информационные технологии в системе образования. М.: Академия, 2008. С. 368
2. Минькова Н. О. Краткий обзор информационных ресурсов Интернета для выполнения курсовых работ химического содержания. *Новые образовательные технологии в вузе: материалы докладов V междунар. науч.-метод. конф.*, Екатеринбург, 2008. С. 299–308.
3. Сысоев П.В. Языковое поликультурное образование : Что это такое? ИЯШ. 2006. № 4. С. 2–14.

СКЛАДОВІ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПОСЛУГ ОСВІТИ

Касатонova I.A., к.е.н., доцент

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

В даний час до проблем конкуренції на ринку послуг освіти та забезпечення конкурентоспроможності вищих навчальних закладів (ВНЗ) спостерігається підвищений інтерес і для вирішення завдань адаптації до зовнішніх умов практично у будь-якого ВУЗу з'являється потреба в аналізі тенденцій ринку освітніх послуг і визначенні свого положення на цьому ринку. У сучасній літературі досить глибоко досліджено питання про рейтинг ВУЗів як комплексного показника рівня послуг освіти, їх якості.

Рейтинг, за своєю суттю, свідчить про переваги абітурієнтів вступити в той чи інший ВУЗ. Однак якщо розглянути систему освіти з економічної точки зору як ринок освітніх послуг, виникають розбіжності між рейтинговою постановкою питання і реальною конкурентоспроможністю послуг ВУЗу. Так рейтинг не враховує багатьох економічних і соціальних особливостей вибору абітурієнтом вишу під час вступу, а вказує на переваги в його виборі. При цьому в стороні залишається оцінка дійсної конкурентоспроможності освітніх послуг ВУЗу, які можуть не відповідати рейтинговій оцінці.

Для оцінки конкурентоспроможності послуг вузу пропонується розглядати не рейтинг, а похід до визначення ринкових позицій вузів з точки складових конкурентоспроможності ВНЗ. Під конкурентоспроможністю освітніх послуг, що надаються вищими навчальними закладами, розуміється ряд специфічних властивостей і характеристик, що визначають ступінь їх привабливості на споживчому

ринку, що виділяють сегменти цього ринку, що належать конкретному вузу і перешкоджають перерозподілу цього ринку на користь інших організацій вищої школи, як в сьогоденні, так і в майбутньому [1].

Як елементи конкурентоспроможності освітніх послуг вузу можуть виступати наступні показники:

- престижність диплома даного вузу на ринку праці;
- ціна на послуги освіти;
- географічна віддаленість вузу;
- цей стан справ вузу на ринку освітніх послуг;
- якість освіти;
- можливість отримання другої вищої та післядипломної освіти та інші.

Сьогодні серед українських вузів широке поширення отримав процес створення філій і навчально-консультаційних центрів з метою наближення до споживачів (студентів). Однак в даному випадку виникають сумніви в збільшенні цінності послуг освіти для споживачів, як навчання, здійснюваного в цих організаціях. Тому для створення конкурентних переваг і більш повного задоволення потреб населення в послугах освіти вузам слід шукати оптимальне поєднання між тенденцією укрупнення навчальних закладів зі збереженням певної кількості невеликих спеціалізованих вузів.

Підвищення якості освіти є необхідною складовою збільшення конкурентоспроможності послуг переважної більшості вузів. Даний фактор часто є вихідним для поліпшення конкурентних позицій вузу, оскільки в тривалому періоді впливає на ринкове становище вузу, на престижність на ринку праці освіти отриманого в даному вузі і на інші показники конкурентоспроможності. Крім перерахованих вище на конкурентоспроможність освітніх послуг вузу впливає безліч всіляких чинників серед яких можна згадати сформовану думку про рівень корупції

в даному вузі. Для порівняльної оцінки конкурентоспроможності ВНЗ пропонується метод, заснований на оцінюванні елементів конкурентоспроможності вузу як джерело первинної інформації можливе використання анкетування, де конкурентоспроможність комплексу освітніх послуг, що надаються вузом, оцінюється їх споживачами (абітурієнтами) на основі парних порівнянь вузів з урахуванням значущості кожного показника. При цьому необхідно враховувати також безліч факторів, які впливають на вибір вузу незалежно від його ринкових позицій. Метою такого дослідження може бути оцінка стратегії вузу на ринку послуг освіти, правильності вибору цільового сегмента, оцінка задоволення потреб населення в освітніх послугах даними вузом та ін.

Проводячи регулярну оцінку своїх конкурентних позицій на ринку, ВУЗ отримує можливість чіткого реагування на зміни зовнішнього середовища, підвищення якості освіти та отримання додаткових переваг перед вузами-конкурентами, розташованими як всередині країни, так і за її межами.

Контроль якості підготовки випускника ВНЗ в Україні на сучасному етапі є досить складною проблемою. Ця проблема викликана кількома причинами:

- абітурієнт не має повної інформації про майбутню своєї спеціальності (місце роботи, зарплати, житлові умови). Досвід показує, що проводяться у ВНЗ, «дні відкритих дверей», великого ефекту не дають;

- розподіл випускників на сучасному етапі проводиться формально, що призводить до втрати навчальним закладом своїх випускників, тобто відсутній зв'язок між роботодавцем і навчальним закладом;

- якщо абітурієнт вступає на бюджетну основу (60% вступників), то ВНЗ створює йому такі умови, що студент переходить на контрактне навчання, яке вигідно для ВНЗ [2].

Сьогодні в системі освіти України спостерігається перехід ВНЗ до

ринкового підходу в сфері своєї діяльності. ВУЗи вирішують завдання адаптації до сучасних економічних умов і вимог, що змінюються, як ринку праці, так і ринку освітніх послуг. При цьому навчання у вузах різних форм власності проводиться на платній основі і природним буде виглядати прагнення вищого навчального закладу до збільшення кількості студентів. В результаті між вузами, що надають схожі послуги в сфері освіти (що роблять навчання за однією спеціальністю), відбувається зіткнення інтересів в плані залучення студентів, що є рисою конкуренції.

Література:

1. Касатонова І. А. Оцінювання чинників конкурентоспроможності освітніх послуг. *Викладання економічних дисциплін в умовах глобалізації та європейської інтеграції України* : збірник матеріалів Міжн. наук.-метод. конф., 02 червня 2017 р. Харків : ХНАДУ, 2017. С. 109 – 111.
2. Козонова Ю. А., Титлова О. А., Терновский В. Б. Организация контроля качества подготовки специалистов. *Управління якістю підготовки фахівців*. Ч. 1. Одеса: ОДАБА., 2013. С. 37.

УДК 378.1

ХАРАКТЕРИСТИКА САМОРЕГУЛЯЦІЇ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

*Радткіна Д. В., магістр
наук. керівник: Вдовиченко І. Н. к. т. н., доцент
Криворізький національний університет*

Успішність у підготовці фахівців до професійної діяльності стає особливо значущою й актуальною. Серед актуальних завдань сучасної вітчизняної вищої освіти є забезпечення якісної підготовки майбутніх

фахівців різних галузей. Фахівцеві необхідно володіти ґрунтовною теоретичною підготовкою, творчим мисленням, навичками управлінської та організаційної роботи: знати і вміти використовувати сучасні комп'ютерні та інформаційні технології відповідно до профілю своєї діяльності. Підготовка конкурентоспроможного фахівця є основним завданням усієї навчальної, науково-дослідної, виховної та практичної діяльності під час здобуття людиною вищої освіти і водночас стає передумовою успішних кар'єрних стратегій фахівця в майбутньому.

Негативні емоційні стани, дезадаптація та високий рівень емоційності породжують сильну нервову напруженість, складність інтелектуальної праці, підвищене навантаження на фізичний, а також психоемоційний стани людини. Задля успішної підготовки майбутніх фахівців, виконання професійних обов'язків, збереження гарних стосунків із родиною, друзями та колегами необхідно здобути вміння боротися з такими негативними наслідками, як погіршення самопочуття, конфліктність, втома, дратівливість, фрустраційний стан тощо.

Емоційні переживання впливають на всі сфери життєдіяльності людини, зокрема й на професійну діяльність. Вони мають як позитивні наслідки, так і негативні, навіть руйнівні. Зважаючи на це, важливим аспектом у професійній діяльності будь-якого працівника є саморегуляція емоційного стану. Необхідність саморегуляції з'являється, коли особистість перетинається з новою, незвичною, важкою для неї проблемою, що не має однозначного рішення або передбачає кілька альтернативних варіантів. Саморегуляція необхідна в ситуації, коли людина знаходиться в стані підвищеного емоційного та фізичного напруження, що спонукає її до імпульсивних дій або вчинків.

Проблема саморегуляції людини за останні десятиліття стала однією з ключових у психологічній науці, її дослідження здійснювали науковці: І. Захарова, О. Зобков, Н. Киселевська, Т. Кириченко, О. Конопкін,

В. Моросанова, Ю. Нордгеймер, Н. Олейник, І. Плахотнікова, Г. Пригін, О. Стаканова та інші. Дедалі більшу увагу вчених привертає питання зв'язку саморегуляції з успішністю навчальної або трудової діяльності [0, 4, 5].

Саморегуляція здійснюється як єдиний процес, забезпечуючи мобілізацію та інтеграцію психологічних особливостей людини для досягнення цілей діяльності. Процес саморегуляції сприяє виробленню гармонійної поведінки, на його основі розвивається здатність керувати собою відповідно до визначеної мети та поставлених навчальних завдань [6].

Професійна саморегуляція – це психологічний феномен, який досліджували Б. Ананьєв, Г. Балл, Є. Климов, О. Молл, К. Платонов, А. Бандура, Е. Еріксон, А. Маслоу та інші. Наукові праці зазначених науковців базувалися на ідеях цілісності особистісного та професійного розвитку людини. Саморегуляція надає цілеспрямованості професійному зростанню, дозволяє сконцентрувати зусилля на досягненні поставлених цілей. Адже особистість не лише накопичує знання, але й здійснює перетворюючу діяльність – опрацювання нової інформації, співставлення з власним стилем поведінки, розвиток професійних компетенцій, вдосконалення як особистісних, так і ділових якостей. Тому, основними критеріями готовності особистостей до професійної саморегуляції є творчість, активність, воля та рефлексивні вміння (самопізнання; самоаналіз; самооцінка; самоконтроль, самовдосконалення та ін.) [3; 2].

У структурі професійної саморегуляції науковці виокремлюють ряд компонентів: мотиваційний (відображення усвідомлених особистостями моральних понять, загальнокультурних та професійних цінностей); рефлексивний (співставлення власного досвіду з досвідом інших людей, спосіб виходу за межі очевидності індивіда і групи); емоційно-вольовий (прояв витримки, усвідомлення власних почуттів, регуляція спілкування й

міжособистісних стосунків); діяльнісний (самоконтроль, самокорекція поведінкових проявів, усвідомлення мети та завдань діяльності) [2].

Також професійну саморегуляцію можна розуміти як емоційно-вольову саморегуляцію, процес якої будується в межах свідомого підходу на трьох основних принципах:

- релаксації (підготовка тіла та психіки до спільної роботи шляхом розслаблення та заспокоєння);
- візуалізації (створення внутрішньої уяви, використання власних внутрішніх ресурсів, активізація психічних процесів);
- самонавіювання (трансформація внутрішніх образів у слова, що спрямовані до свідомості як активна установка: «Я можу це зробити» тощо).

Методи саморегуляції допомагають створити оптимальні внутрішні умови для успішного засвоєння теоретичних та практичних знань людиною, покращити результативність та продуктивність навчального процесу, а також дають змогу бути врівноваженим і не піддаватись стресогенним ситуаціям. Проте, варто розуміти, що універсального методу, придатного для використання всіма особистостями, не існує. Тому методи саморегуляції доцільно обирати з урахуванням особливостей індивідуально-типологічних особливостей особистості, специфіки її діяльності та інших обставин [4].

Формування професійної саморегуляції є особливо важливим на етапі становлення особистості, коли формуються моральні переконання та ціннісні орієнтації, згідно з якими поведінка стає свідомо керованою. Саморегуляція не лише допомагає формувати ряд умінь, але й дозволяє усвідомити значущість майбутньої професії, бути самостійним та здатним до дії в умовах невизначеності, вміти використовувати найпростіші прийоми саморегуляції поведінки в процесі міжособистісного спілкування та здійснення діяльності. Таким чином, саморегуляція особистості

передбачає систему вмінь: не лише проектувати власний досвід на певну ситуацію, але й вирізняти приховані умови, що виникли внаслідок недостатньої поінформованості або ж розробленості проблеми, визначати та аналізувати приховані вимоги шуканого способу дій, що можливо в результаті суб'єктивного чи об'єктивного відкриття [2].

Отже, особистість повинна усвідомити чи визначити навчальні цілі, проаналізувати умови навчальної діяльності та продумати послідовність виконання дій, іншими словами, пристосувати програму дій до значущих умов навчальної діяльності. Процес виконання супроводжується контролем, оцінкою та корекцією дій відповідно до отриманих результатів, змінених умов та визначених цілей. Зазначені процеси взаємопов'язані й можуть здійснюватися як послідовно, так і паралельно. Мета цих процесів – саморегуляція особистості, яка окрім вищезазначених особливостей впровадження, має значний вплив на професійну мобільність фахівців. Адже, якщо фахівець буде здатний до регуляції свого емоційного стану, поведінки, вербальних та невербальних засобів комунікації, то він зможе легко пристосуватись до нових умов у професійній діяльності.

Література:

1. Абульханова-Славская К. А. Деятельность и психология личности. М., 1980. 237с
2. Джеймс–Ланге К. Г. «Периферична теорія». Спб.: АСТ, 2009.402 с.
Додонов Б. И. У світі емоцій. Київ, 1987.
3. Захарова И. М. Структурно-функциональные и информационные особенности типологии осознанной саморегуляции деятельности: Дис.... канд. психол. наук: 19.00.01. М, 2005. 164 с.
4. Капаева А. Е. Методика организации самостоятельной работы по изучению иностранного языка у студентов младших курсов факультетов иностранных языков: Дис.... канд. пед. наук: 13.00.02. М., 2001. 226 с.

5. Моросанова В. И. Опросник «Стиль саморегуляции поведения» (ССПМ) : Руководство. М.: Когито–Центр, 2004. 44 с.

УДК 378.147

ВИКОРИСТАННЯ АКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ ПРИ ВИКЛАДЕННІ УПРАВЛІНСЬКИХ ДИСЦИПЛІН

*Сахно І.В., к.е.н., доцент
Національна академія Національної гвардії України*

Активне впровадження сучасних інформаційних технологій у життя людини призвело до розвитку інноваційних процесів і в освіті. Прагнучи до європейських стандартів, Україні необхідно забезпечувати ефективну підготовку фахівців у вищих навчальних закладах для підвищення їх конкурентоспроможності на національному та міжнародному рівнях. Це вимагає застосування активних методів навчання при викладенні дисциплін, у тому числі дисциплін управлінського характеру, що дозволяють підготувати висококваліфікованих фахівців-управлінців, здатних ідентифікувати та розв'язувати складні задачі і проблеми у сфері менеджменту.

Сучасний ринок праці висуває до молодих фахівців нові вимоги ділової активності. Це не тільки компетентність, професіоналізм, але і комунікабельність, ініціативність, відповідальність, самостійність, здатність пристосовуватися до складних ринкових умов. Тому завдання вищих навчальних закладів – не тільки дати студентам необхідні фахові знання, але і навчити їх креативно, творчо мислити, вміти знаходити

нестандартні шляхи вирішення проблем, працювати в команді, йти на компроміс, а в разі потреби вміти відстоювати власну точку зору.

У зв'язку з цим, у вітчизняних закладах вищої освіти поряд з традиційними методами викладання, такими як лекції, семінарські та практичні заняття, самостійна робота студентів, широкого використання набувають активні (нетрадиційні) методи навчання.

Суть цих методів полягає у тому, щоб організувати навчальний процес у формі діалогу, що допоможе здобувачам вищої освіти навчитись висловлювати власні думки, аналізувати проблемні ситуації та знаходити ефективні шляхи їх вирішення. Такі методи дозволяють підвищити рівень освіти, розвивають студентів, формують навички та вміння, що будуть використовуватись ними у подальшій професійній діяльності.

На сьогоднішній день всю сукупність активних методів навчання можна поділити на дві групи – імітаційні та неімітаційні методи. До імітаційних методів відносять ділові ігри, ігрове проектування, індивідуальний ігровий тренінг на ПК, метод кейса, аналізу ситуацій («case studies») тощо. Неімітаційні методи включають інтелектуальну розминку (експрес-опитування), навчальні дискусії, мозковий штурм, самостійну роботу з літературою; використання навчальних і контролюючих машинних програм, активно-групові консультації, олімпіади, наукові конференції, тестування тощо.

Досить актуальними при викладенні управлінських дисциплін є застосування методу «case studies» (або метод конкретних ситуацій – МКС, або ситуаційне навчання). Цей метод являє собою спеціальну методику навчання, яка передбачає використання конкретних ситуацій (випадків з практики) для сумісного розбору, обговорення та прийняття рішення. Робота з «case studies» передбачає аналіз конкретних бізнес-ситуацій за певним сценарієм, який включає і самостійну роботу студентів, і

«мозковий штурм» в межах малої групи, і публічний виступ з презентацією і захистом запропонованого рішення [1].

При проведенні лекційних занять Межова О.В. пропонує використовувати сучасні інноваційні технології, які сприятимуть творчому мисленню молоді, вмінню самостійно знаходити відповіді на необхідні питання, систематизувати і узагальнювати матеріал, працюючи з навчальною літературою та сучасними комп'ютерними технологіями. Мова йде про лекцію-діалог, лекцію-конференцію, лекцію-дискусію, лекцію-візуалізацію. Активізації творчої діяльності здобувачів вищої освіти при проведенні занять з управлінських дисциплін сприяють завдання, що спрямовані на закріплення і застосування набутих теоретичних знань. До таких форм роботи можна віднести: аргументований аналіз економічних ситуацій, понятійний диктант, тестові і проблемно-пошукові завдання [2].

Ефективність та успішність застосування методів активного навчання в першу чергу залежить від того, наскільки чітко здобувачі вищої освіти усвідомлюють цілі такого навчання, наскільки активну участь приймають у ньому. Перевага даних методів полягає в тому, що студенти не лише чують факти, але й застосовують їх.

Позитивними результатами використання методів активного навчання у викладанні управлінських дисциплін є краще розуміння концепцій, методів, інструментів менеджменту, покращення здатності запам'ятовувати матеріал, підвищення ентузіазму здобувачів вищої освіти та рівня задоволення від навчання.

Ефективність застосування активних методів викладання управлінських дисциплін очевидна. Дані методи сприяють підвищенню рівня засвоєння знань, вчать студентів творчо мислити, застосовувати теорію на практиці, підвищують активність студентів та їх зацікавленість у навчальному процесі.

Література:

1. Гай О. М., Захарова Є. Ю. Інтерактивні методи викладання економічних дисциплін у вищих навчальних закладах в контексті забезпечення якості підготовки вітчизняних фахівців. *Наукові праці Кіровоградського національного університету. Економічні науки*. 2015. Вип. 27. С. 36–42.
2. Межова О.В. Інноваційні методи викладання економічних дисциплін у сучасному коледжі. *Соціум. Документ. Комунікація*. Збірник наукових статей. Випуск 5 (Спецвипуск). Серія «Історичні науки». С. 236–249.

УДК 37.04

ВИКОРИСТАННЯ ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ ПРИ ПІДВИЩЕННІ РІВНЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Попова А.М., к.т.н.

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Психологічна сутність процесу виховання складається у переводі особистості з одного стану в інший, а саме психологія говорить про те що є процес переводу зовнішнього до особистого досвіду, знань, цінностей, норм у внутрішній психічний план особистості у її переконання, установки, поведінку.

Аналізуючи це можна зробити висновки, що сам процес виховання це свідомо організований вплив і взаємодія педагогів та тих хто навчається, організація та стимулювання активної діяльності вихованців по отриманню ними соціально-духовних цінностей та знань.

При цьому взаємодія повинна носити комплексний характер, котрий повен мати запроектовані та реальні результати, а також виконуватися усіма учасниками виховного процесу.

Структура виховного процесу представляє собою взаємозв'язок основних складових: мети та змісту, засобів та методів, а також досягнутих результатів.

Виховання є багатовекторним процесом. Вплив на нього мають широке коло факторів. Більш доцільно зобразити це графічно на семі на рис. 1.

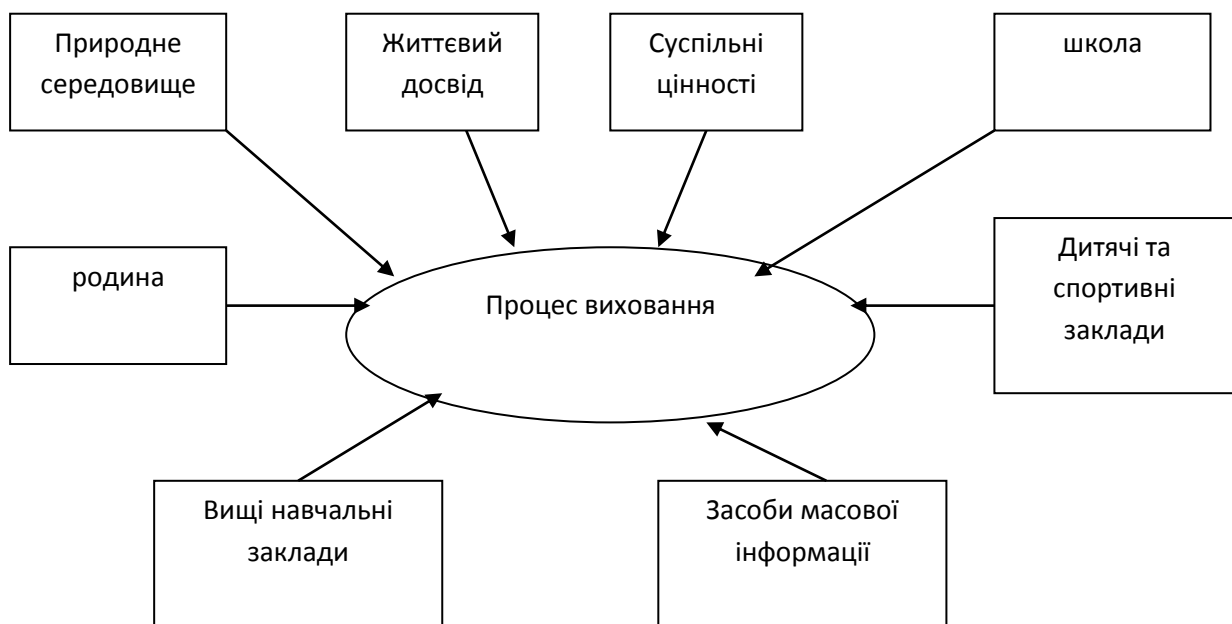

Рисунок 1 – Багатовекторність процесу виховання

Серед різноманіття векторів та факторів впливу варто визначитися з основними їх характеристиками: суб'єктивні та об'єктивні. Наведену схему можна розділити за даною характеристикою, але ж це буде мати формальний характер через те, що усі фактори пов'язані.

Однак можна чітко виділити зовнішні фактори, що демонструє вихована людина: за зовнішнім виглядом, манері поведінки, мова, по відношенню до суспільства та стилю спілкування.

Головною метою виховання є формування всебічно розвинутої особистості водночас з формуванням пакету знань необхідної для професійної діяльності та збільшення освітньо-кваліфікаційного рівня особистості.

Сучасні вимоги ринку праці постійно змінюються і підвищуючи стандарти для працівника.

Одним з важливих «навичок» при формуванні майбутнього спеціаліста є орієнтованість на «позитив». Бачення гарних якостей у студентах, формування стрес стійкості, що важливо у сучасному бурхливому діловому середовищі.

Головним питанням як абітурієнта так і студента залишається: «Що я робитиму з цими знаннями?». Спочатку ці питання виникають у школі, найчастіше у старших класах школи. Відповіді на ці питання матимуть прямий вплив на подальший вплив при виборі вищого навчального закладу. А отже мають важливе значення для освітян, які зацікавлені саме у виборі конкретного закладу.

В даний час навчальний процес вимагає постійного вдосконалення, так як відбувається зміна пріоритетів і соціальних цінностей: науково-технічний прогрес все більше усвідомлюється як засіб досягнення такого рівня виробництва, який в найбільшій мірі відповідає задоволенню потреб людини, розвитку духовного багатства особистості. Тому сучасна ситуація в підготовці фахівців вимагає докорінної зміни стратегії і тактики навчання у вузі. Головними характеристиками випускника будь-якого освітнього закладу є його компетентність і мобільність. У зв'язку з цим акценти при вивченні навчальних дисциплін переносяться на сам процес пізнання, ефективність якого повністю залежить від пізнавальної

активності самого студента. Успішність досягнення цієї мети залежить не тільки від того, що засвоюється (зміст навчання), але і від того, як засвоюється: індивідуально або колективно, в авторитарних або гуманістичних умовах, з опорою на увагу, сприйняття, пам'ять або на весь особистісний потенціал людини, за допомогою репродуктивних або активних методів навчання.

Література:

1. Булгакова Н. Б. Педагогіка вищої школи: Конспект лекцій: К. : НАУ, 2003. 40 с.
2. Вища освіта: європейський вимір та українські перспективи. К. : Парламентське вид-во, 2009. 632 с.
3. Вітвицька С. С. Основи педагогіки вищої школи : методичний посібник для студентів магістратури. К. : Центр навчальної літератури, 2003. 316 с.
4. Гессен С. И. Основы педагогики. Введение в прикладную философию / Отв.ред.исост. П. В. Алексеев. М. : Школа-Пресс, 1995. 448 с.
5. Дроб'язко П. І. Українська національна школа: витоки і сучасність: посібник. К. : Академія, 1997. 184 с.
6. Економіка вищої освіти України : тенденції та механізм розвитку [За заг. ред. В. П. Андрущенко]. К. : Пед. преса, 2006. 208 с.
7. Енциклопедія освіти. *Акад. пед.. наук України*; головний ред. В. Г. Кремень. К. : Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.
8. Кудіна В. В., Юрченко В. І. Психологія вищої школи: курс лекцій. К. : КСУ, 2004. 175 с.

ЗАКОРДОННА ПРАКТИКА ЯК ПРАКТИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ

*Красномовець В.А., к.е.н, доцент,
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького*

У сучасному глобалізованому світі вимоги до фахівця з вищою освітою не обмежуються лише теоретичними знаннями. Вагомою і надзвичайно важливою складовою сучасного фахівця є «жива» практична підготовка. Мова йде не лише про номінальні навчальні практики, що передбачено навчальними планами, а можливістю для здобувачів вищої освіти набуття неоціненного досвіду безпосереднього перебування у статусі працівника ще в період навчання у закладі вищої освіти. Переваги набуття такого досвіду полягають у можливості розуміння теоретичного блоку дисциплін, що вони його щойно отримали або отримають у найближчому часі. Окрім того для студентів це чудова нагода отримати кроскультурні навички комунікації.

Студенти спеціальностей «Готельно-ресторанна справа» та «Туризм» Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького мають можливість пройти закордонне стажування, починаючи з другого року навчання. Найпопулярнішими напрямками є Болгарія, Туреччина, Кіпр, Німеччина, Іспанія та ОАЕ. Основними вимогами, що пред'являються до кандидатів є: знання англійської мови (рівень володіння відрізняється залежно від країни: найнижчі вимоги у підприємств туристичної галузі Болгарії, найвищі – Кіпр, Іспанія, ОАЕ); досить бажаним є вже наявний досвід роботи (обов'язкові для закладів Кіпру, Іспанії, ОАЕ) та бажання працювати. Основні завдання, які переслідують студенти під час проходження закордонної практики це, перш за все,

набуття безцінного практичного досвіду. Окрім того, перед від'їздом студенти отримують ряд завдань, що передбачають опрацювання. Зокрема, це питання про: категорію готелю, місце його знаходження, кількість працівників (їх посади), назви підрозділів підприємства; загальна характеристика закладу (кількість номерів та їх характеристика, вартість проживання, перелік додаткових послуг; рівень завантаженості в період стажування, репутація готелю, рейтинг на TripAdvisor; національний склад гостей; особливості закладу та форма позиціонування на ринку. Підлягають детальній оцінці та характеристиці функціональні обов'язки молодих людей на час стажування; тривалість зміни і графік роботи; пільги для працівників на території готелю. Пізнавальними є характеристики ментальних особливостей працівників різних національностей та способи комунікації в команді.

Підбиваючи підсумки теоретичного огляду і, власне, наявного практичного запиту на подібну форму навчального досвіду, слід відзначити необхідність офіційного впровадження терміну «закордонна практика» в освітні програми напрямів підготовки «Сфера обслуговування». Переконані, що можливість проходження саме таких – закордонних практик і є тим важливим джерелом набуття передового досвіду, яким славляться іноземні підприємства сфери гостинності. Саме занурюючись у розуміння сутності роботи, а не лише споглядаючи з позиції відпочиваючого, можна відчутти усі нюанси професії.

За підсумками літнього стажування, як правило, відбувається звітна конференція, на якій підбиваються підсумки та головне – кожен практикант виокремлює кілька найвагоміших аспектів у професійному плані. Здобувачі відзначають особливі форми обліку гостей, облік їх звичок, жорсткі вимоги щодо стандартів обслуговування та безліч інших специфічно-професійних якостей та навиків.

РІЗНОВИДИ ПІДТРИМКИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

*Величко Я.І., асистент кафедри управління та адміністрування
Харківський національний автомобільно-дорожній університет*

Сучасне реформування системи вищої освіти (СВО) України йде у напрямку: створення привабливої та конкурентоспроможної національної СВО, інтегрованої у Європейський простір вищої освіти (ЄПВО) та Європейський дослідницький простір; створення системи забезпечення та постійного поліпшення якості СВО, яка враховує кращі світові практики та виступає головною технологією досягнення відповідності освітньої системи вимогам і потребам суспільства та особистості [1]. Задля цього в будь-якому вищому навчальному закладі, і Харківський національний автомобільно-дорожній університет (ХНАДУ) не є виключенням, створені та забезпечуються механізми різнобічної підтримки здобувачів вищої освіти під час навчання. Розрізняють освітню, організаційну, інформаційну, консультативну та соціальну підтримки [2].

Освітня підтримка здобувачів вищої освіти розглядається у контексті питань, що безпосередньо стосуються організації навчання і викладання. Тобто, йдеться про якість роботи деканатів, інших допоміжних підрозділів та їх взаємодії із студентами.

Наприклад, в ХНАДУ забезпечена можливість додаткового навчання та сприяння академічній мобільності. Так, починаючи з 5 курсу навчання студенти мають можливість навчатися за програмою подвійного диплому та отримати другий диплом магістра європейського зразку: Swiss Montreux Business School - вищого навчального закладу в галузі бізнес-адміністрування в Швейцарії; Wyższa Szkoła Zarządzania Ochroną Pracy

(WSZOP) (Вища школа управління та охорони праці в Польщі (м. Катовиця, Польща). Регламентована можливість навчання студентів за індивідуальним графіком, суміщення роботи і навчання студентів денної форми.

Крім того, в ХНАДУ забезпечена можливість на добровільних засадах пройти військову підготовку за програмою підготовки офіцерів запасу, спрямовану на міцне засвоєння знань і відпрацювання стійких практичних навичок щодо застосування озброєння й експлуатації військової техніки, управління підрозділами відповідно до отриманої військово-облікової спеціальності, формування моральної та психологічної готовності до захисту Батьківщини, вірності конституційному і військовому обов'язку, виховання дисциплінованості та почуття відповідальності [3].

Також освітня підтримка включає в себе індивідуальну взаємодію викладачів із студентами.

Організаційна підтримка стосується, наприклад, взаємовідносин студентів із ЗВО з адміністративних питань (отримання довідок і т. ін.) з метою реалізації студентами індивідуальної освітньої траєкторії.

Інформаційна підтримка включає у себе наявність зручної та ефективної системи інформування здобувачів освіти як з освітніх, так і позаосвітніх питань (файловий архів ХНАДУ, навчальний сайт), в тому числі забезпечення навчально-інформаційними матеріалами і відкритим доступом до регламентуючих документів освітньої програми, наявні інформаційні системи супроводу студента, орієнтовані на покращення його результатів, здійснюється моніторинг індивідуального прогресу студентів протягом усього періоду навчання.

Консультативна і соціальна підтримка стосується насамперед сервісів, які надає ЗВО у відповідних сферах (консультування з приводу працевлаштування, психологічна підтримка і т. ін.). Так в ХНАДУ

створено можливості для всебічного фізичного та особистісного розвитку студентів, у тому числі, наявна спортивна та соціальна інфраструктура, служба психо-соціальної підтримки. Студенти мають змогу відвідувати 25 спортивних секцій, є манеж, тренажерний та тенісний зали, стрілецький тир, зали фітнесу, боксу, боротьби та гирьового хортингу. У ХНАДУ зі студентами працюють Заслужені тренера України та судді міжнародної та національної категорії.

Працює система заохочень за досягнення в навчальній і позанавчальній діяльності. В 1992 році, вперше серед вищих навчальних закладів України, було засновано комплексну програму «Відмінник ХНАДУ». Кроки реалізації програми: відбір претендентів серед студентів, які навчаються на «добре» та «відмінно»; створення системи індивідуалізації навчання серед студентів-відмінників; впровадження системи заохочення до навчання (зустрічі з ректором, грамоти, премії, подяки батькам та вчителям, участь у святкуванні «Дня відмінника»).

Для підтримки студентів у працевлаштуванні та сприянню їх кар'єрному старту працює Відділ організації сприяння працевлаштуванню студентів, який займається проведенням постійного моніторингу ринку праці; накопиченням та оновленням банку даних потенційних роботодавців за основними видами економічної діяльності; презентацією спеціальностей, за якими університет здійснює підготовку фахівців; налагодженням співпраці та встановлення соціального партнерства з державними установами, рекрутинговими агенціями, Харківським обласним центром зайнятості, організаціями та підприємствами всіх форм власності, які можуть бути потенційними роботодавцями для випускників та студентів; формуванням банку даних та пропонуванням резюме випускників ХНАДУ на ринку праці; наданням консультацій майбутнім випускникам щодо питань працевлаштування; запровадженням системи зворотного зв'язку з підприємствами з метою отримання об'єктивної

оцінки якості фахової підготовки та відстеження кар'єрного зростання випускників, тощо.

В ХНАДУ працює німецько-український центр, який допомагає студентам та випускникам знайти роботу, підвищити свою кваліфікацію та конкурентоспроможність на ринку праці шляхом співпраці з різними організаціями та установами Німеччини та України.

Якість підтримки здобувачів вищої освіти оцінюється виходячи з їхньої зручності та корисності для здобувачів, задоволеності останніх. Для забезпечення цього процесу, протягом навчального року в ХНАДУ проводяться соціальні дослідження серед викладачів та студентів з метою вивчення стану виховного процесу, загальної ерудиції, духовного світу студентства.

Література

1. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 р. №1556-VII. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T141556.html (дата звернення: 02.11.2019).
2. Методичні рекомендації для експертів Національного агентства щодо застосування Критеріїв оцінювання якості освітньої програми / Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти України. URL: https://naqa.gov.ua/wp-content/uploads/2019/09Методичні-рекомендації_для-експертів.pdf (дата звернення: 03.11.2019).
3. Зорій Я. Б., Хомчак Р.Б. Особливості військово-професійної підготовки майбутніх офіцерів запасу у вищих навчальних закладах України. Збірник наукових праць Херсонського державного університету. Педагогічні науки. 2018. Вип. 81(1). С. 143-149.

СУЧАСНІ ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ АГРАРІЇВ

Нісходовська О.Ю., к.е.н., асистент

Подільський державний аграрно-технічний університет

Професійна діяльність фахівця пов'язана із безперервним розв'язанням проблемних ситуацій на виробництві. Аграрний сектор не виявляється у цьому аспекті винятковим. Розробка теоретико-методичних засад залучення студентів аграрних ЗВО до креативного навчання можлива за умови комплексного врахування розвитку виробництва, еволюції дидактичних систем, розвитку психологічних діяльнісних структур майбутніх аграріїв.

В аграрних університетах навчаються майбутні фахівці за різними напрямками підготовки, ми розглянемо сучасні підходи до креативного навчання на прикладі технічного напрямку підготовки.

У серпні освітня асоціація Educause опублікувала звіт NMC Horizon Report 2018, присвячений освітнім технологіям. Він охоплює основні тенденції, виклики та розробки технологій для вищої освіти. Ми в EdEra завжди слідкуємо за освітніми інноваціями, а тому — підготували для вас короткий огляд звіту.

NMC Horizon Report складає група освітніх експертів з різних країн. Технології оцінюються за різними критеріями, проте ключовий — потенціал для викладання, навчання та досліджень у вищій освіті.

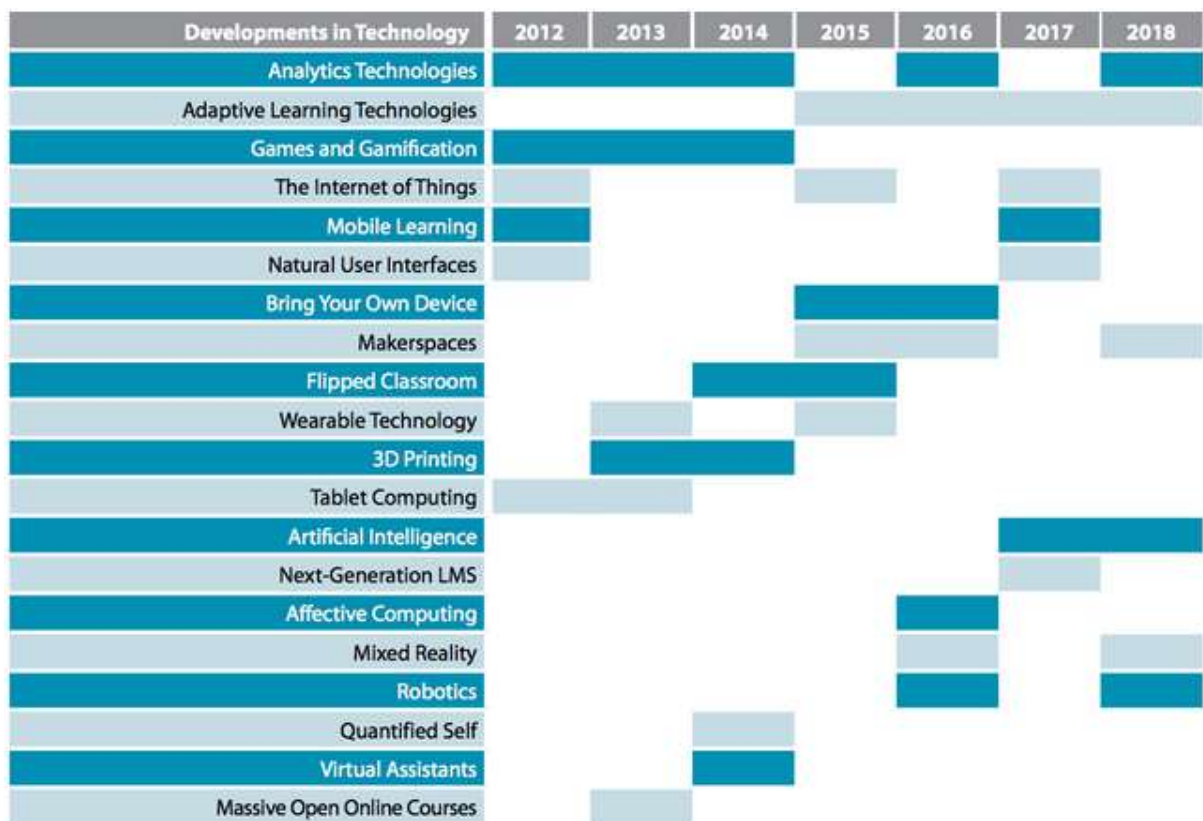

Рисунок 1.- Прогнози впровадження розробок освітніх технологій за останні сім років у NMC Horizon Report. (кольорові прямокутники позначають роки, коли технологія згадувалася у звіті)

Сучасні он-лайн технології формують значні перспективи для урізноманітнення складу студентства, надаючи можливість навчатись у будь- який час, у будь-якому місці та у будь-кого. Така гнучкість є важливою для «нетрадиційних» студентів і сприяє змінам ролі закладів вищої освіти у забезпеченні освіти протягом життя і забезпеченні післядипломної професійної підготовки.

Зміни в організації вищої освіти зумовлені також економічними і соціальним факторами, потребою у спеціалістах високої кваліфікації, необхідністю оновлювати і підвищувати кваліфікацію, необхідністю запровадження нових моделей здобуття вищої освіти.

Розвиток інформаційних електронних технологій провокує суттєві зміни у сфері вищої освіти, уможливаючи розширення доступності вищої освіти, доступності навчальних ресурсів, забезпечення індивідуалізації навчання, спрямованість навчального процесу на потреби студентів, впровадження нових форм і методів навчання. Нові моделі вищої освіти такі, як відкриті он-лайн курси, є безпосередньо важливими для реалізації концепції протягом життя і післядипломної професійної підготовки, що актуалізує важливість науково-практичної роботи з розробки дидактичного забезпечення он-лайн моделей, механізмів нарахування кредитів та оцінювання і сприятиме їх впровадженню як надійної альтернативи традиційним навчальним програмам на здобуття вищої освіти.

Література:

1. Голубничка Л. О. Розвиток педагогічних технологій у дидактичній науці. *Педагогіка та психологія*: зб. наук. пр. Харків, 2014. Вип. 45. С.1-10.
2. Кузнецова О. Ю. Перспективи іншомовної освіти у вищих навчальних закладах в євроінтеграційному вимірі. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. Житомир, 2013. Вип.6 (72). С. 76-81.
3. Кузнецова О. Ю. Education content issues: theoretical and practical aspects. *Проблеми законності*. Харків, 2017. Вип.138. С. 230-236.
4. Address by Irina Bokova. UNESCO. URL: <http://unesdoc.unesco.org/images/0019/001924/192417m.pdf>

**ХАРАКТЕРИСТИКА РАЗВИТИЯ СПЕЦИАЛЬНОСТИ
275 «ТРАНСПОРТНЫЕ ТЕХНОЛОГИИ»
(ВСТУПИТЕЛЬНАЯ КОМПАНИЯ 2019 ГОДА)**

*Горяинов А.Н., к.т.н., доцент,
Харьковский национальный технический университет сельского хозяйства
имени Петра Василенко*

С каждым годом растет конкуренция в образовательном секторе на национальном и международном уровне. Необходимо отслеживать динамику условий предоставления услуг (законодательное регулирование со стороны государства), а также поведение университетов-конкурентов.

В работе [1] была осуществлена одна из первых попыток систематизации ситуации на рынке образовательных услуг для специальности «Транспортные технологии». В данной работе продолжим исследовать вопрос развития указанной специальности.

Воспользуемся данными из [2].

В 2019 году 36 университетов представили 199 предложений по специальности 275 «Транспортные технологии». Две и более образовательных программ представили 9-ть университетов. Результаты обработки массива данных представлены в табл. 1. Код учебного заведения в табл. 1 соответствует коду в [2] (табл.2).

Отметим ряд особенностей:

1. Количество предложений университетов может быть как больше количества образовательных программ, так и меньше. Например, Национальный транспортный университет (код 24), с помощью двух предложений представил 6-ть образовательных программ. Другой пример -

Таблица 1 – Характеристика результатов вступительной компании по специальности 275 «Транспортные технологии» (2019 год, бакалаврат)

Код учебного заведения	Количество		Лицензия				Количество студентов			
	Пред-ложе-ний	Образова-тельных программ	Дневная форма		Заочная форма		Дневная форма		Заочная форма	
			бюд-жет	кон-тракт	бюд-жет	кон-тракт	бюд-жет	кон-тракт	бюд-жет	кон-тракт
333	2	1	40	0	0	10	3	0	0	0
299	4	1	6	2	7	3	4	0	4	0
137	4	1	17	3	0	10	2	2	0	0
919	8	1	5	5	5	0	2	2	0	1
42	7	2	120	5	0	110	46	1	0	8
208	3	1	8	0	0	4	6	0	0	0
3969	10	2	155	0	145	0	25	2	0	7
280	14	3	205	205	0	290	46	2	1	2
470	2	1	10	0	10	0	0	0	0	0
218	2	1	50	50	0	0	9	2	0	0
309	5	1	45	5	45	5	9	7	0	2
955	7	1	25	25	0	225	7	1	0	3
154	2	1	0	58	0	30	0	22	0	4
183	4	5	210	195	137	0	69	15	0	1
36	4	1	50	20	40	5	17	0	0	0
24	2	6	480	0	700	0	110	20	3	0
7	5	1	45	30	45	40	21	6	0	0
9	8	1	60	11	30	10	14	11	11	1
91	8	2	65	20	55	15	20	14	2	3
97	4	1	140	5	0	125	54	4	0	1
964	1	1	0	40	0	0	0	0	0	0
220	5	4	300	300	0	450	100	84	0	8
177	4	1	20	5	12	8	4	3	0	4
1365	5	1	0	0	0	0	0	0	0	0
151	2	1	20	5	0	0	5	4	0	0
21	16	2	204	45	0	156	15	2	0	15
166	6	1	20	10	0	10	11	4	0	0
266	2	1	0	25	0	25	0	0	0	0
39	12	5	258	88	31	100	36	17	3	12
1486	2	1	60	35	0	0	53	21	0	0
212	8	1	200	25	19	11	40	17	5	2
122	13	1	20	10	4	2	12	2	0	1
316	4	1	80	20	0	90	24	5	0	2
86	4	1	25	10	0	5	2	1	0	0
90	6	1	80	80	40	40	2	0	0	1
248	4	1	20	10	0	10	0	0	0	0

Таблиця 2 – Коды учебных заведений (согласно [2])

Код	Учебное заведение
7	НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
9	НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВОДНОГО ГОСПОДАРСТВА ТА ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
21	СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ
24	НАЦІОНАЛЬНИЙ ТРАНСПОРТНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
36	НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ "ДНІПРОВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА"
39	УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ
42	ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД "ПРИАЗОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ"
86	ХЕРСОНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
90	ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
91	НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ "ЗАПОРІЗЬКА ПОЛІТЕХНІКА"
97	НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ "ЛЬВІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА"
122	ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ІМЕНІ ПЕТРА ВАСИЛЕНКА
137	ВІННИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
151	СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
154	ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ
166	ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ПУЛЮЯ
177	ПОДІЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
183	НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
208	ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ "ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА"
212	ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АВТОМОБІЛЬНО-ДОРОЖНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
218	КРЕМЕНЧУЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ МИХАЙЛА ОСТРОГРАДСЬКОГО
220	ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МОРСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
248	ЧЕРКАСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
266	ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "ІЗМАЇЛЬСЬКИЙ ІНСТИТУТ ВОДНОГО ТРАНСПОРТУ"
280	ДНІПРОВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ ІМЕНІ АКАДЕМІКА В. ЛАЗАРЯНА
299	ВІДОКРЕМЛЕНИЙ ПІДРОЗДІЛ НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ "НІЖИНСЬКИЙ АГРОТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ"
309	ЛУЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
316	ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ІМЕНІ О.М. БЕКЕТОВА
333	ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД "ОДЕСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ ТЕХНІЧНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ТА ЯКОСТІ"
470	ІНДУСТРІАЛЬНИЙ КОЛЕДЖ ДЕРЖАВНОГО ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ "УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ХІМІКО-ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ"
919	ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД "КРИВОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ"
955	ЛЬВІВСЬКА ФІЛІЯ ДНІПРОВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ ІМЕНІ АКАДЕМІКА В. ЛАЗАРЯНА
964	ОДЕСЬКИЙ АВТОМОБІЛЬНО - ДОРОЖНИЙ КОЛЕДЖ ОДЕСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ПОЛІТЕХНІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
1365	ПРИВАТНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД "МІЖНАРОДНИЙ КЛАСИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ПИЛИПА ОРЛИКА"
1486	УНІВЕРСИТЕТ МИТНОЇ СПРАВИ ТА ФІНАНСІВ
3969	ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІНФРАСТРУКТУРИ ТА ТЕХНОЛОГІЙ

Харьковский национальный технический университет сельского хозяйства имени Петра Василенко (код 122) представил одну образовательную программу с помощью 13-ти предложений.

2. Наиболее распространенной является название образовательной программы «Транспортные технологии» и ее вариации.

3. Большинство профильных транспортных университетов представили несколько образовательных программ. Исключением стал Харьковский национальный автомобильно-дорожный университет (код 212).

4. Профильные транспортные университеты предлагают следующие образовательные программы: Организация международных перевозок, Таможенное дело в транспортной отрасли, Транспортные системы грузовых перевозок и логистическое управление, Транспортные системы городов, Управление дорожным движением, Мультимодальный транспорт и логистика, Таможенное обеспечение транспортных процессов, Транспортный сервис и логистика, Таможенный контроль на транспорте, Организация правовой и экспедиторской деятельности и др.

Литература:

1. Горяинов А.Н. Тенденции на образовательном рынке Харькова в области транспортной логистики (уровень бакалаврата). *Актуальні проблеми розвитку галузевої економіки та логістики*: матер. VI міжнарод. наук.-практ. конф. з міжнар. участю 25-26 жовтня 2018 р. / ред. кол.: О.В. Посилкіна, О.В. Літвінова, Я.Г. Онищенко. – Х.: Видво НФаУ, 2018. – С. 159-162 (268 с.) URL:

<http://bit.ly/Article-211-2018-Goryainov>

2. Конкурсні пропозиції (Єдина державна електронна база з питань освіти, Державне підприємство «Інфоресурс») URL: <https://vstup.edbo.gov.ua/> - 2019.11.11

**ФОРМУВАННЯ ФАХІВЦЯ З ТРАНСПОРТНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ
ПІДВИЩЕННЯ ЇХ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ НА
НАЦІОНАЛЬНОМУ ТА МІЖНАРОДНОМУ РИНКАХ ПРАЦІ.**

Павленко О.В., к.т.н., доцент

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Сучасний розвиток світового господарства відбувається в умовах і під впливом становлення нової глобальної моделі технологічного розвитку, що отримала назву «четверта технологічна революція» або «Індустрія 4.0». Основою розвитку «Індустрії 4.0» є шостий технологічний устрій, під яким розуміється великий комплекс технологічних сукупностей, пов'язаних один з одним однотипними технологічними цілями, які утворюють технологічну основу економіки.

В умовах глобалізації та інтеграції всіх сфер життєдіяльності сучасного суспільства виникає актуальна необхідність в інтенсивному розвитку автотранспортної галузі. Це пояснюється тим, що стан автомобільного транспорту та дорожньої системи в країні значною мірою зумовлюють результативність вирішення великомасштабних проблем, пов'язаних з переміщенням людей і матеріальних цінностей.

Для того щоб ефективно здійснювати стратегічні перебудову усіх видів транспорту, перед усім, необхідно розробити комплекс функціональних стратегій людського розвитку. Актуальність розробки цієї стратегії пов'язана з тим, що визначальним фактором розвитку соціально-економічної системи будь якого рівня, є людина, яка, з одного боку виступає як продуктивна сила, ресурс суспільного виробництва, а з іншого – як цілісна особистість.

Результативність економічних і інноваційних трансформацій транспортного комплексу в системі підготовки фахівців багато в чому залежить від: реалізації організаційних перетворень у системі управління якістю освіти; стабілізації процесів розробки та впровадження освітніх стандартів і стандартизації викладацької діяльності; розробка сучасних напрямів реалізації реформи системи підготовки та перепідготовки викладачів; формування напрямів реформування системи навчально-методичного забезпечення; реформування механізму фінансування освітніх організацій і підвищення ефективності використання коштів у системі підготовки спеціалістів транспорту; розвитку механізмів залучення позабюджетних джерел фінансування освіти; створення ефективної системи підготовки фахівців, що відповідає міжнародним стандартам системи управління освітою в світі.

Впровадження нових технологій кардинально змінює характер праці в усіх галузях і професіях, тому ринок праці висуває нові вимоги стосовно компетенції фахівців будь-яких галузей, в том числі транспорту. Задача навчальних закладів підготувати висококваліфіковані кадри, які б мали глибокі ґрунтовні знання для виконання професійних завдань та обов'язків науково-дослідницького та інноваційного характеру в галузі транспорт, здатності до самостійної постановки і вирішення завдань, науково-практичної і науково-дослідної діяльності. Для цього кафедрою транспортних технологій використовуються наступні види викладання та навчання: студентсько-центроване навчання; самонавчання; проблемно-орієнтоване навчання та навчання через практичні роботи.

У викладанні навчальних дисциплін кафедри беруть участь доктори наук, професори, кандидати наук, доценти, фахівці даної галузі знань, які мають певний стаж практичної, наукової та педагогічної роботи.

Для підготовки якісного фахівця кафедрою розроблений та впроваджений контроль знань та умінь студентів у формі поточного та

підсумкового контролю. Оцінювання рівня знань студентів проводиться за рейтинговою системою. Поточний контроль включає контроль знань, умінь та навичок студентів на лекціях, практичних заняттях та під час виконання індивідуальних навчальних завдань, контрольних, розрахункових, розрахунково-графічних, курсових робіт. Підсумковий контроль проводиться у формі екзаменів, заліків, підсумкового контролю та атестаційної роботи магістра з захистом.

Для підготовки сучасних та перспективних фахівців кафедрою використовуються інформаційні ресурси та літературні джерела іноземних навчальних закладів та індексованих журналів Scopus або Web of Science Core Collection, також основними джерелами інформаційного забезпечення є методичний фонд кафедри, бібліотеки університету з їх фондами. На території кафедри надано безкоштовний доступ до мережі Internet.

Випускники кафедри транспортних технологій можуть займати первинні посади: науковій співробітник (транспорт); інженер по транспорту; інженери (інші галузі інженерної справи); викладачі університетів та вищих навчальних закладів; викладачі середніх навчальних закладів.

Таким чином, кафедрою транспортних технологій створені всі умови для підготовки кваліфікованих та якісних фахівців, які зможуть бути конкурентоспроможними за своїм рівнем знань та вмінь на національному та міжнародному ринках праці.

ИННОВАЦИИ В СФЕРЕ ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ И СПОРТА ПРИ ПОДГОТОВКЕ СПЕЦИАЛИСТОВ

Курилко Н.Ф., доцент

Харьковский национальный автомобильно-дорожный университет

Физическая культура и спорт в Украине столкнулись с целым рядом вызовов обусловленных экономическими процессами. Спорт как важный социальный феномен сегодня охватывает все уровни современного социума, влияя на основные сферы жизнедеятельности общества.

В условиях сегодняшней экономики приоритетными для физкультурно-спортивного движения являются развитие и использование новейших знаний экономической, управленческой и организационной науки, что позволяет поэтапно осуществлять переход в практике решения физкультурно-спортивных проблем на механизмы менеджмента и маркетинга, на современные социальные технологии и на балансовые методы экономических расчетов.

Оптимизация физкультурно-спортивной работы на верхнем уровне управления касается таких организационно-экономических сегментов, как - инновационная ориентация сферы физической культуры и спорта - направленность на поддержку учебно-тренировочных процессов, программ инновационного развития в образовании, на обновление методов тренировочных процессов.

Для достижения цели предусматривается решение следующих основных задач:

1) формировать современные знания и навыки применения основ экономической теории в практической хозяйственной деятельности руководителя сферы физической культуры и спорта;

2) ознакомливать студентов с основными аспектами управления в сфере физической культуры и спорта;

3) информировать студентов про основы предпринимательства и бизнеса в спорте;

4) формировать комплексное представление о физической культуре и спорте как об отрасли народного хозяйства, производящей многообразные социально-культурные услуги;

5) давать студентам необходимые умения эффективного применения механизмов рыночной экономики в практике деятельности различных физкультурно-спортивных организаций.

В современный век от инноваций зависит будущее целых государств, развитие и состояние цивилизаций. Инновации это основа создания новых товаров, услуг, новых продуктов на основе более совершенных знаний, новой организации труда и производства, более совершенных методов управления. Инновационной экономике должны соответствовать широкий и высокий профессионализм, квалификация кадров, новые знания, умения всех категорий работающих. Инновации нужны во всех отраслях знаний и производства, а также в сфере физической культуры и спорта.

Инновационная деятельность характерна для учебно-тренировочных процессов и процессов подготовки спортсменов. Основу инновационной деятельности в этом направлении составляет план-прогноз спортивных достижений. Он предусматривает подготовку учителей физкультуры, тренеров повышение их квалификации, применение передовых приемов и методов учебно-тренировочной работы.

Состояние современного детско-юношеского спорта характеризуют определенные проблемы, связанные с переустройством общества, это:

- несовершенство практики диагностики уровня здоровья занимающихся детей спортом;
- отсутствие системы определения физических качеств, функциональной подготовки, потенциальных возможностей, психологических способностей, спортивного таланта и ориентации детей;
- несовершенство модельных характеристик и игровых показателей привлекательности занятий физической культурой и спортом обучающихся детей и молодежи.

Основными задачами в сфере развития детско-юношеского спорта на обозначенный период является повышение качества работы детско-юношеских спортивных школ и расширение сети физкультурно-спортивных организаций, доступных для посещения всеми желающими.

Приоритеты развития детско-юношеского спорта – это модернизация системы подготовки спортивного резерва. Приоритеты развития детско-юношеского спорта в образовательных учреждениях – это поиск новых привлекательных форм, методов и средств организации физкультурно-спортивных занятий, призванных обеспечить укрепление здоровья и повышение физической подготовленности школьников.

Приоритетом развития системы физической культуры и спорта в высших учебных заведениях можно назвать применение новых технологий при проведении учебных занятий и применение новых форм и методов учебно-тренировочной работы в секциях по видам спорта.

В последнее время большинство ВУЗов Украины стали переходить на специализацию студентов при занятиях физическим воспитанием, при этом успешно применяются новые виды спорта, направленные на быстрое, оптимальное развитие основных физических качеств студентов. В ХНАДУ успешно применяются: аэробика, гиревой кроссфит, фитнес, атлетическая гимнастика, кардио тренировки и многие другие направления физической деятельности.

Для успешного осуществления инновационных проектов и дальнейшего развития инновационной деятельности в сфере физической культуры и спорта необходимо осуществление совокупности мер как на уровне государства, так и на уровне организаций.

Литература:

1. Авсяников Н.М. Инновационный менеджмент. М., 2002.
2. Верхошанский Ю.В. На пути к научной теории и методологии спортивной тренировки. Теория и практика физической культуры. 1998. № 2.
3. Золотов М.И. и др. Менеджмент и экономика физической культуры и спорта : учебн. пособие. М.: изд. Центр «Академия», 2001.

УДК 378

**ВЛИЯНИЕ ОПТИМИЗАЦИИ СИСТЕМЫ ФИЗИЧЕСКОГО
ВОСПИТАНИЯ НА ПОДГОТОВКУ КВАЛИФИЦИРОВАННЫХ
СПЕЦИАЛИСТОВ В ВУЗЕ**

Алиев Р.А., преподаватель

Харьковский национальный автомобильно-дорожный университет

Второстепенная роль физического воспитания в режиме жизнедеятельности учащейся молодежи, постоянная реклама спиртных напитков, курения, различных фармацевтических средств на уменьшение лишнего веса, лечения от различных заболеваний, призывы жить "на полную" привели к резкому снижению физической подготовленности

подростающего поколения, что отмечает официальная статистика оценки состояния здоровья населения. Украина одна из передовых стран Европы по скорости вымирания населения. Обращая внимание на создавшееся положение, Т. Круцевич подчеркивает, что основное задание физического воспитания является оздоровительная его направленность, поэтому необходимой физической подготовки должна быть такая, которая обеспечивает высокий уровень здоровья. Объясняя содержательный смысл нормативных критериев, автор подчеркивает, что критерием нормы двигательных качеств должны выступать не сравнительные нормы средних стандартов, а такие, которые отвечают высокому уровню здоровья, профессиональной и бытовой работоспособности. Средневозрастные нормативы могут служить ориентирами оценки физической подготовленности соответствующих возрастных групп населения. Из этого следует, что в основе построения контроля за физической подготовленностью учащейся молодежи, в частности, и населения в целом, должны лежать индивидуальные особенности развития, которые определяют доступный уровень возможной физической подготовленности и обеспечивающей сохранение здоровья и достаточный для осуществления профессиональной и бытовой работоспособности на необходимом уровне их протекания.

Норма физической подготовленности курсантов университета гражданской безопасности, будущих спасателей и студентов технического университета радиоэлектроники или педагогического университета, существенно разнятся и практически не могут быть приравнены. Следовательно, для установления нормы профессиональной физической подготовленности необходимо иметь паспорт предъявляемых физических нагрузок, которые в последующем выступают фактором отбора профессиональной физической пригодности. Следовательно, в каждом конкретном случае нормативы физической подготовленности и

используемые тесты должны иметь профессиональное предназначение и не могут быть одинаковыми для различной профессиональной направленности. Общими должны быть нормативы и тесты оценки физической подготовленности только применительно общности организации студенческой жизнедеятельности, которая по своему характеру совпадает во многих ВУЗах. В основе ее организации лежит норма двигательной деятельности характерная возрастному периоду студентов.

Растущая гиподинамия в режиме рабочего дня студента естественно нарушает здоровый образ жизни студента и приводит к снижению, как физической, так и мыслительной деятельности. В данном случае в организации физического воспитания необходимо учитывать не только требуемый объем двигательной деятельности, но и характер его распределения в течение профессиональной физической пригодности рабочего дня.

Существенную роль в осуществлении правильного режима распределения физической нагрузки в течение дня играют самостоятельные занятия физической подготовкой с систематически консультативными рекомендациями со стороны преподавателей кафедры физического воспитания и врачей. Основная система контроля за физическим состоянием осуществляется на основании реакций сердечно-сосудистой и дыхательной систем, на стандартные комплексы физических нагрузок. В осуществляемом контроле оценка физического состояния проводится на основании общепринятых норм.

Построение структуры массовой оздоровительной физической подготовки в высшей школе должно основываться на необходимом объеме двигательной деятельности для возрастного уровня физического развития студенческой молодежи. Объемы нагрузки, арсенал средств, режим ее применения в течение рабочего дня студентов должны основываться на

индивидуальных особенностях их развития, исходного уровня подготовленности и текущего физического состояния.

Для создания региональных норм физической подготовленности, физического развития и физического состояния необходимо материалы систематического контроля накапливать в банк данных, который позволит более эффективно координировать организацию массовой оздоровительной студенческой оздоровительной культуры и здорового образа жизни студенческой молодежи в целом. Особенность профессиональной физической подготовки, в зависимости от направленности ВУЗовского обучения, может осуществляться в выборе средств, а не объемов двигательной деятельности, которые определяются только возрастными нормами физического развития.

Литература:

1. Апанасенко Г.П., Попова Л.А. Медицинская валеология. К.: Здоров'я, 1998. 248 с.
2. Головина Л. Л., Копылов Ю. А., Полянская Н. В. Сила мышц кости детей 7-10 лет с различной длиной и массой тела. *Физическая культура*. - 2004. № 2. С. 46 - 47.
3. Изаак С. И. Аналитическое обеспечение федерального банка данных состояния физической подготовленности школьников по результатам Президентских состязаний. *Физическая культура*. 2004. № 4. С. 20 - 22.
4. Круцевич Т. Ю. Експрес-контроль фізичної підготовленості дітей та підлітків в умовах фізкультурно-оздоровчих занять. *Теорія і методика фізичного виховання і спорту*. 2007. № 1. С. 64 - 69.

АНАЛІЗ ПЕДАГОГІЧНИХ УМІНЬ СТУДЕНТІВ НА ЗАНЯТТЯХ З ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ

Зайцев С. С.

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Величезний потенціал фізичної культури в системі вищої освіти не повинен обмежуватися тільки поліпшенням фізичної підготовленості студентів, здоров'я або іншими формами рухової активності. Фізична культура - засіб розвиваючого, формує і вдосконалює впливу на особистість студента і може бути спрямована на вирішення низки психофізичних, естетичних, гуманістичних, творчих завдань. Зазначений потенціал слабо реалізується в практиці фізичного виховання студентів, його слід розширювати і культивувати в змісті і побудові навчального предмета 'фізична культура' у вузі.

Процес фізичного виховання у вузі побудований так, щоб зорієнтувати студентів на навчання різним руховим діям, їх правильне виконання для управління фізичним розвитком.

Відсутність прагнення до активного оволодіння руховими діями, підвищенню психофізичних кондицій може бути пов'язано з переважанням на сьогоднішній день технократичного або предметно орієнтованого навчання. У процесі фізичного виховання слабо враховується особистісний розвиток, прагнення студента до успішності, творчості, самостійності та ініціативності виконання завдання на заняттях. Дидактичні пошуки в руслі технократичного підходу:

- виходять з ефективної репродуктивної діяльності як самостійної цінності;

- роблять акцент на стандартизованих навчальних процедурах і припускають позитивний емоційний фон, але разом з тим особистісно нейтральний характер включення учня і вчителя в навчальний процес;

- ставлять вчителя в позицію викладача-оператора.

У орієнтованому навчанні увага робиться все ж більше на формуванні вмінь, на навченості і на вправності через багаторазові повторення рухових дій.

В даний час в фізкультурній освіті увага все більше акцентується на дидактичних технологіях в руслі особистісно орієнтованого підходу. Організація навчання на основі особистісно орієнтованого підходу означає, що всі методичні рішення викладача, наприклад організація навчального матеріалу, використання тих чи інших прийомів, способів фізичних вправ, повинні переломлюватися через призму особистості учня, його потреб, мотивів, досвіду, здібностей, активності, інтелекту та інших індивідуально-психологічних особливостей. Згідно особистісно орієнтованого підходу в центрі навчання знаходиться сам студент, його мотиви, цілі, його неповторний психологічний склад, тобто студент як особистість. Викладач в контексті такого підходу визначає навчальну мету заняття і організовує, спрямовує і коректує весь навчальний процес, виходячи з інтересів студента, рівня його знань і умінь. Відповідно мета заняття при реалізації даного підходу формується з позиції кожного конкретного студента.

Таким чином особистісно орієнтований підхід більше акцентує увагу на формуванні особистого досвіду. З огляду на важливість розвитку та формування різних видів педагогічних умінь: загальнотрудових, власне педагогічних, узагальнених, основний теоретичний, експериментальний і практичний аналіз в нашому дослідженні був спрямований на вивчення рефлексивних умінь у процесі фізичного виховання студентів вузу. Структурно-функціональна модель формування педагогічних умінь

студентів на заняттях фізичною культурою і об'єктами може бути співвіднесена з різними формами діяльності вчителя: підготовкою та проведенням заняття, його аналітичним розбором, оцінкою самим викладачем проведеного заняття. Уміння здійснювати вправно-рефлексивний аналіз - високий показник професійно-педагогічної майстерності викладача, воно ґрунтується на вправно-особистісної рефлексії, припускає високорозвинений рівень рефлексивних здібностей і відповідних умінь. Уміння здійснювати рефлексивний аналіз у процесі занять повинно служити одним з важливих показників професійно-педагогічної майстерності. Ряд дослідників вказують, що до 17% вчителів здатні аналізувати процес заняття і перебудовуватися відповідно наміченої мети, тому даному аспекту педагогічної діяльності необхідно спеціально навчати і науково культивувати його у вищій школі. В системі фізичної освіти таких наукових робіт одиниці. Навчальна діяльність як основна область розвитку рефлексивних умінь будувалася на основі створюваних викладачем педагогічних ситуацій на заняттях з фізичного виховання. В ході проведення експерименту заняття починалися з відзначенням викладачем бесіди, метою якої було з'ясування емоційно-вольового настрою, виявлення інтересів студентів до даного заняття; Стан здоров'я та ін. Тільки після цього викладач міг будувати свої дії і дії студентів. Успіх заняття залежав від швидкої реакції викладача, його умінь проаналізувати виниклу обстановку, зорієнтуватися в ній, адекватно змінюючи план дій. Таким чином, в процесі фізичного виховання для формування особистості студента ставилися завдання виховання здатності організувати самостійну фізкультурну діяльність (оздоровчу, спортивну, організаторську і ін.), Закріплення і вдосконалення методичних і методико-практичних знань і умінь, навчання способам планування, контролю і корекції діяльності В галузі фізичної культури. Ми поділяємо точку зору Н.Є. Щурковой: це сприяння формуванню особистості, здатної

усвідомлювати вільний вибір, який вона робить, співвідносячи бажане і реальне, передбачуване і доконаний, вчинок і його наслідки, інтереси власні та інтереси навколишніх. Особливу роль відіграють розвиток самосвідомості при спілкуванні і взаємодії з іншими людьми в процесі здійснення зворотного зв'язку. У нашому дослідженні аналіз виділяється як особлива психологічна реальність, суть якої полягає в унікальному досвіді особистісного 'усвідомлення - осмислення, переосмислення', переживання, оцінки, відношення до того, що пов'язано з діяльністю на заняттях з фізичного виховання. При орієнтації студентів на самоаналіз педагог спонукав студентів експериментальної групи до того, щоб предметом самоаналізу стали їхні можливості в даній діяльності. У процесі самоаналізу учню важливо показувати його актуальні і потенційні можливості.

Використання викладачем аналізу умінь позначається на його успішності в різних сферах діяльності. Така система формує у студента особистісний досвід 'усвідомлення, осмислення, переосмислення' своєї навчальної діяльності. Викладач організовує діяльність групи і поступово передає студентам багато свої функції і ролі, надаючи їм повну довіру і розвиваючи у них осмислену діяльність.

Література:

1. Андреев В.І. Діалектика виховання і самовиховання творчої особистості. Казань, 1988. 240 с.
2. Бальсевич В. К., Лубишева Л. І. Фізична культура: молодь і сучасність. *Теорія і практика фізичної культури*. 1995, № 4. С. 2-8.
3. Божович Л. І. Проблеми формування особистості. Вибрані психологічні праці / За ред. Д.І. Фельдштейна. М., 1995. 352 с.
4. Бондаревська Є. В. Педагогічна культура як громадська та особиста цінність. *Педагогіка*. 1999, № 3, С. 37 - 43.

МОТИВАЦІЙНА СКЛАДОВА ЯК ОСНОВНИЙ КОМПОНЕНТ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Кірсанов М.В., викладач

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Однією з найбільш актуальних проблем сучасної освіти є побудова такого процесу учення, який міг би бути основою самотворення мотиваційної сфери студентів та учнів. У дослідженнях присвячених вивченню студентського віку в основному розглядаються питання пов'язані з віковими та індивідуальними особливостями студентів (Т. Корнілова, Є. Григоренко, Р. Бугаєвський), залежності професійних переваг студентів від їх індивідуально-типологічних особливостей (В. Морошин, І. Соколов, Г. Котвицкий) Розглядаються також питання професіоналізації пам'яті студентів (В. Мараєв, Г.Копаєва, В. Шевченко). Значення навчальної мотивації розглядалося М. Липкіним, А. Реан, В. Андреева та ін [6, с. 47].

Серед найважливіших якостей особистості сучасного фахівця можна виділити ініціативу та відповідальність, спрямованість до новаторських рішень, потребу у постійному оновленні професійних знань. Загально визнаним, необхідним та най важливішим є факт про те, що структура мотивів студента а також учня, сформована у час навчання, стає стержнем особистості майбутнього фахівця. Отже, розвиток позитивних навчальних мотивів - невід'ємна складова частина виховання особистості студента і учнів.

Мотиваційні чинники, які впливають на сприймання, залежать від настанови. Як правило, студент або учень чутливі ший до того об'єкта,

який відповідає його настанові. Вплив мотивів на сприйняття і у так званому феномені сензитивізації, або принципі резонансу, тобто студент або учень завжди сприйнятливий до того об'єкта, який для нього є актуально значущим.

Мотиви мислення виникають у самому його процесі. Традиційно їх поділяють на дві групи: 1) зовнішні (розумова діяльність спрямована на результат, не пов'язаний з пізнанням об'єкта), 2) внутрішні (розумова діяльність, пов'язана з пізнанням об'єкта). Зміни в мисленні відбуваються під впливом змін у мотивації. Наприклад, в одній ситуації студент або учень розв'язував задачу за нейтральною інструкцією, а в іншій повідомлялося про дослідження розумової обдарованості.

Навчальна мотивація студентів та учнів залежить від груп факторів, що й визначають її специфіку:

- а) об'єкт або мета навчальної взаємодії;
- б) інтереси студента;
- в) інтереси іншої людини або суспільства в цілому.

Однією з проблем оптимізації навчально-пізнавальної діяльності студентів та учнів є вивчення питань, пов'язаних з мотивацією учіння. Це визначається тим, що в системі «навчальний - навчальний» студент або учень є не тільки об'єктом управління цієї системи, але і суб'єктом діяльності, до аналізу навчальної діяльності якого у ВНЗ не можна підходити односторонньо, звертаючи увагу лише на «технологію» навчального процесу, не враховуючи мотивацію. Як доводять численні соціально-психологічні дослідження, мотивація навчальної діяльності неоднорідна, індивідуальних особливостей студентів а також учнів, характеру найближчої референтної групи, рівня розвитку студентського колективу тощо. З іншого боку, мотивація поведінки людини, виступаючи як психічне явище, завжди є віддзеркаленням поглядів, ціннісних

орієнтацій, установок того соціального шару (групи, спільності), представником якого вона є.

Необхідна умова для створення у студентів та учнів навчальної мотивації - можливість проявляти у навчанні розумову самостійність і ініціативність. Чим активніші використовувані методи навчання, тим легше зацікавити предметом студентів або учнів. Основний засіб формування стійкого інтересу до навчання - використання таких питань і завдань, вирішення яких вимагає від студентів активної пошукової діяльності.

Використання раніше засвоєних знань - одна з основних умов появи інтересу. Істотний чинник формування навчальної мотивації - емоційне забарвлення змісту навчання, живе слово педагога. Ці положення, сформульовані Є.Бондарчуком, можуть служити певною програмою організації навчального процесу у ВНЗ. Адже сучасні соціальні фактори змінили психологію молодшої людини. Вона звикла до образної й емоційної інформації по телебаченню, тому академічний стиль у ряді випадків сприймається як анахронізм. Слухачі студенти, як правило, дуже легко поєднують розумове з емоційним [2, с. 67].

Серед чинників, які впливають на внутрішньоструктурну динаміку навчальної мотивації студентів і учнів, варто визначити пріоритетними наступні: зняття оцінки і тимчасових обмежень, демократичний стиль спілкування, ситуацію вибору, особова значущість, вид роботи (продуктивний, творчий). Творчий характер проблемної ситуації стимулює тенденцію до диференціювання і впорядкування компонентів структури, тобто тенденцію до стійкості.

Важлива умова поліпшення якості умов організації навчальної діяльності є творчий підхід та самостійна постановка навчальних цілей у студентів та учнів. Використання найбільш раціональних способів

організації процесу учення й досягнення оптимального навчального процесу у навчальних закладах та рівня отримання знань.

Все розглянуте вище свідчить про складність навчальної мотивації як психолого-педагогічного феномена, управління яким в навчальному процесі вимагає обліку її структурної організації, динамічності, вікової обумовленості. Подальшого аналізу потребують групи ситуаційних характеристик навчальної мотивації студентів та учнів.

Література:

1. Бибрих Р. Р. Васильева И. А. Особенности мотивации и целеобразования в учебной деятельности студентов младших курсов. Вестник МГУ. Серия 14. *Психология*. 1987. № 2. С. 12.
2. Бондарчук Е. И., Бондарчук Л. И. Основы психологии и педагогики : курс лекций. 2-е изд., перераб. и доп. К. : МАУП, 2001. 168 с.
3. Гордієнко В. І. Розвиток особистості в процесі професіоналізації: професіогенез особистості. *Психологія праці та професійної підготовки особистості*. За ред. П. С. Перепелиці, В. В. Рибалки. Хмельницький : ТУП, 2001. С. 48-67.
4. Занюк С. С. Мотиваційний тренінг. Формування мотивації навчальної діяльності у студентів та старшокласників. *Практична психологія та соціальна робота*. 2002. № 8. С. 31-42.
5. Леонтьев А. Н. Деятельность. Сознание. Личность. М., 1975.
6. Реан А. А., Андреева Т. В., Киреева Н. Н. О ценностно-мотивационной сфере студентов-универсантов. *Ананьевские чтения - 99: Тезисы научно-практической конференции*. СПб., 1999. С. 147.

ВИЗНАЧЕННЯ РІВНЯ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВЛЕНОСТІ СТУДЕНТІВ МЕХАНІЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ ХНАДУ

Плотніков О.І., викладач

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Розглянуто питання щодо рівня фізичної підготовленості студентської молоді Харківського національного автомобільно-дорожнього університету. Викладено результати тестування фізичної підготовленості студентів. Отриманні результати дослідження дають можливість оптимізувати процес фізичної підготовки студентів, рекомендувати вправи, спрямовані на розвиток певних фізичних якостей, і тим самим підвищити рівень фізичної підготовленості студентів-першокурсників.

З кожним роком все більше сфер трудової діяльності охоплює комп'ютерне управління, в той же час безперервно зростає рівень розумового навантаження на сучасного фахівця, що у свою чергу, веде до зниження фізичної активності та розвитку гіподинамії [2]. Тому для зміцнення здоров'я, покращення професійної працездатності, здатності витримувати багатогодинні, а інколи і екстремальні розумові навантаження все більш важливою стає проблема формування високого рівня фізичної підготовленості та професійної надійності майбутнього спеціаліста. Сучасна людина повинна відповідати тим вимогам, що діють на європейському і світовому ринку праці, мати високий рівень професіоналізму та конкурентоспроможності [3,1].

Студенти – це особлива соціальна група, аксіологічні настанови якої пов'язані із навчанням у вищому навчальному закладі та бажанням

здобути знання необхідні для майбутньої професії. Навчання, успішність і працездатність студентів тісно пов'язані зі здоров'ям, яке в свою чергу обумовлюється способом життя. Так, відомо, що недостатня рухова активність у цей період зумовлює детренованість різних систем організму, що стає причиною зниження опірності до захворювань і погіршення фізичної працездатності [4].

Питанню збереження здоров'я студентської молоді та покращенню рівня її загальної фізичної підготовленості в процесі підготовки до майбутньої 74 професійної діяльності присвячена велика кількість публікацій [5]. Проте, актуальність даного питання не знижується і сьогодні, оскільки багато авторів вказують на її низький рівень у студентів ВНЗ. У зв'язку з чим виникає необхідність дослідження рівня фізичної підготовленості студентів, майбутніх фахівців історії і археології.

В дослідженні взяли участь 28 студентів (юнаків) першого курсу ХНАДУ механічного факультету. Тестування проводилося на спортивній базі ХНАДУ у вересні-жовтні 2016 року. Рівень фізичної підготовленості студентів визначався за показниками розвитку витривалості, швидкості, спритності, гнучкості та сили. Для їх визначення були застосовані контрольні нормативи з фізичного виховання.

Показники рівня витривалості в порівнянні з контрольними нормативами програми з фізичного виховання виявилися відповідними «2» балам. Показники вибухової сили досліджуваних визначалися за результатами стрибку довжину з місця та відповідали «3» балам. Результати бігу на 100 м. і стрибків через скакалку виявилися на рівні «3» балів. За результатами піднімання тулубу в сід за 1 хв. з положення лежачі на спині, ноги зігнуті в колінах у порівнянні з нормативами студенти отримали «4» бали. Рівень розвитку гнучкості визначався за результатами нахилу тулуба вперед з положення сидячи і відповідав «2» балам. Показник розвитку сили яка оцінювалась за результатами підтягування на

перекладині становить «3» бали. Результати човникового бігу становлять «3» бали.

За даними проведеного тестування було виявлено, що найгірші результати під час випробування студенти показали в бігу на 1000м. і нахилу тулубу вперед із положення сидячи. Найкращі показники виявилися в підніманні тулуба в сід за 1 хв. з положення лежачи на спині, ноги зігнуті під прямим кутом.

За результатами тестування був визначений рівень фізичної підготовленості кожного студента. На основі цього вони були розподілені на групи, які відповідали рівню фізичної підготовленості добрий, задовільний, незадовільний.

Аналіз фізичної підготовленості студентів представлений на рис.1.

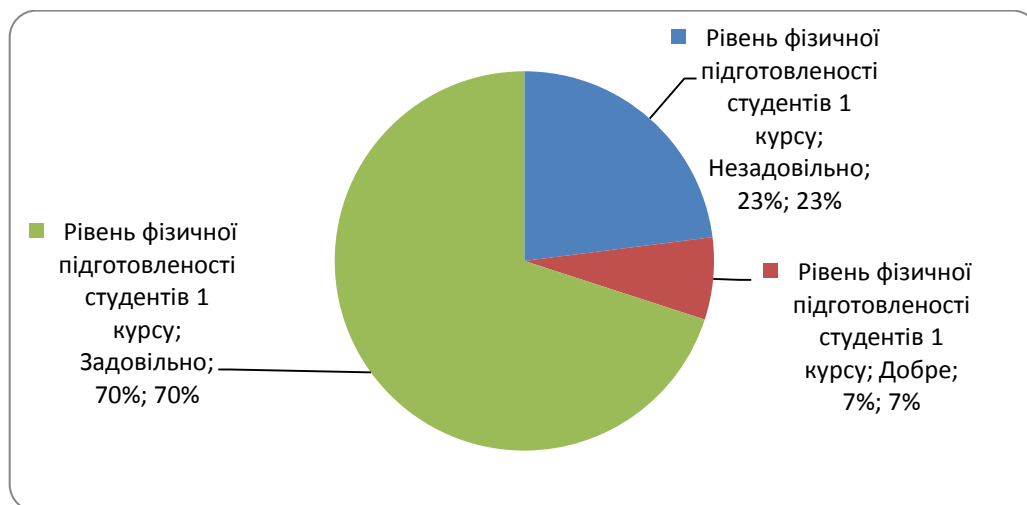

Рисунок 1 - Рівень фізичної підготовленості студентів 1 курсу

Аналіз науково-методичної літератури свідчить про недостатню кількість інформації щодо рівня фізичної підготовленості та його динаміку за останні роки у студентів ХНАДУ механічного факультету. За даними дослідження було виявлено, що найгірші показники студенти показали в бігу на 1000м. і нахилу тулубу вперед із положення сидячи, що свідчить про низький рівень розвитку витривалості і гнучкості.

На основі проведеного експерименту було встановлено, що 7% студентів 1 курсу мають добрий рівень фізичної підготовленості, 70%-задовільний, 23%-незадовільний. Результати дослідження фізичної підготовленості студентів 1 курсу свідчать про необхідність включати в заняття з фізичного виховання більше вправ спрямованих на підвищення розвитку витривалості, гнучкості і сили.

Література:

1. Болтенкова О.М. Визначення рівня фізичної підготовленості студентів як умова створення науково-обгрунтованої системи оцінювання *Слобожанський науково-спортивний вісник*. ХДАФК. 2010.№ 4.С.44-47.
2. Гостіщев В.М. Рівень фізичної підготовленості як чинник мотивації студентів до фізичної активності в умовах навчального процесу та у вільний час. *Слобожанський науково-спортивний вісник*. ХДАФК. 2010.№ 1.С. 15-18.
3. Павлова Ю., Тулайдан В. Рухова активність як компонент якості життя студентів. *Педагогіка, психологія та медикобіологічні проблеми фізичного виховання і спорту*. 2011.№ 1.С. 102-106.
4. Тулайдан В.Г. Вплив фізичної активності на якість життя студентів вищих навчальних закладів 3-4 рівнів акредитації: автореф. дис. на здобуття ступеня канд.наук з фіз. вих. та спорту: спец.24.00.02.-фізична культура, фізичне виховання різних груп населення. Львів, 2013. 22 с.
5. Осіпцов А. В. Пристинський В. М., Пристинська Т.М. Шляхи удосконалення психолого-педагогічних умов організації професійно-прикладного фізичного виховання учнів і студентів в системі неперервної освіти. *Теорія та методика фізичного виховання*. Харків:ОВС, 2006. № 3(23). С. 9-12.

ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ФІЗИЧНОГО НАВАНТАЖЕННЯ ЗАСОБАМИ РУХОВОЇ АКТИВНОСТІ

*Курилко М.Ф., доцент
Харківський національний автомобільно-дорожній університет*

Добре відомо, що правильно організована рухова активність - найважливіший чинник формування здорового способу життя та зміцнення здоров'я людини незалежно від її віку. Це тим більше справедливо по відношенню до підростаючого покоління, для яких процеси росту і розвитку є тим морфофункціональним фоном, на якому вплив адекватної рухової активності особливо значимий. Крім того, спортивна підлітків служить ключовим інструментом організації їх дозвілля, що багато в чому визначає їх резистентність до наркогенного зараження та іншими соціально значущими несприятливими впливами навколишнього середовища .

Якщо людина обмежена у цій природній потреби, її природні задатки поступово втрачають своє значення. Бездіяльність губить, і душу, і тіло! Обмеження рухової активності призводить до функціональних і морфологічних змін в організмі і зниження тривалості життя [2].

Тісний зв'язок стану здоров'я та фізичної працездатності з образом життя, обсягом і характером повсякденної рухової активності доведена численними дослідженнями вчених (М.М. Амосов, Г.Л. Апонасенко, В.К. Бальсевич, Л.П. Матвєєв та ін.), які свідчать про те, що оптимальна рухова активність у поєднанні із раціональним харчуванням і способом життя є найбільш ефективною в подоланні серцево - судинних захворювань, попередженні їх, а також збільшенні тривалості життя.

Здоров'я людини визначається безліччю чинників, проте вирішальне значення серед них належить руховій активності, яка залежить від людини і може бути перетворена нашою волею та наполегливістю. Цей фактор - основний засіб, що використовується у фізичному вихованні та спорті.

Недостатнє рухове навантаження є одним із наріжних каменів у попередженні серцево - судинних та інших захворювань, що включають ішемічну хворобу серця, інсульт, підвищення артеріального тиску, інсулінозалежний діабет, остеопороз. Низька рухова активність або сидячий спосіб життя є доведеним чинником ризику їх виникнення та розвитку.

Для організму рухова активність - це фізіологічна потреба. Кожний прояв рухової активності індукує утворення метаболітів, які необхідні для нормального функціонування організму. Для компенсації недостатньої рухливості використовуються оздоровчі фізичні вправи [3].

Щоб фізична культура надавала позитивний вплив на здоров'я людини, необхідно дотримуватись певних правил:

1) засоби і методи фізичного виховання повинні застосовуватися тільки такі, які мають наукове обґрунтування їх оздоровчої цінності;

2) фізичні навантаження повинні плануватися відповідно з можливостями тих, хто займається;

3) у процес використання всіх форм фізичної культури необхідно забезпечувати регулярність і єдність лікарського, педагогічного та самоконтролю [1,2].

Принцип оздоровчої спрямованості зобов'язує спеціалістів з фізичного виховання і спорту так організувати процес навчання, щоб він виконував і профілактичну і розвиваючу функції. За допомогою фізичного виховання необхідно:

- удосконалювати функціональні можливості організму, підвищуючи його працездатність і опірність несприятливим факторам;

- компенсувати недолік рухової активності, яка виникає в умовах сучасного життя.

Провідна роль відводиться проектуванню різних форм фізкультурно-оздоровчих систем на основі науково обґрунтованих і адекватних співвідношень зовнішніх і внутрішніх факторів розвитку людини.

Найбільш часто профілактично - оздоровчий ефект пов'язують із застосуванням вправ помірної (аеробної спрямованості) інтенсивності (К.Купера). У зв'язку з цим отримали широке розповсюдження рекомендації до використання з оздоровчою метою циклічні вправи (біг, їзда на велосипеді, плавання, ходьба та ін). Циклічні вправи втягують в роботу найбільш великі м'язові групи, що вимагають значної кількості кисню і тому розвивають переважно серцево - судинну і дихальну системи.

Вибір тих чи інших занять з оздоровчою спрямованістю співвідноситься з реальною обстановкою, можливостями, запитами і є справою смаку та інтересу.

Оздоровчий ефект фізичних вправ спостерігається лише тільки в тих випадках, коли вони раціонально збалансовані за обсягом, потужністю і можливостям тренуючихся. Заняття фізичними вправами активізують і удосконалюють обмін речовин, покращують діяльність центральної нервової системи, забезпечують адаптацію серцево - судинної, дихальної та інших систем до умов м'язової діяльності.

Висновки. Фізичні навантаження потрібні людині протягом усього життя. Без них людина швидше старіє, набуває букет хвороб. Регулярне застосування фізичних вправ і загартовуючих факторів підвищують життєвий тонус організму, його природний імунітет, покращують функції вегетативних систем, працездатність і попереджує передчасне старіння.

Рухова активність людини, повинна бути систематичною, але помірної дії, без великих перевантажень і напруг.

Рекомендована частота, тривалість та інтенсивність вправ повинні відповідати можливостям кожної конкретної людини і залежати від вихідного рівня його тренуваності. Ті, хто веде сидячий спосіб життя і неактивні фізично, повинні починати повільно (але регулярно) з нетривалих та не дуже інтенсивних вправ, поступово підвищувати свою тренуваність.

Література:

1. Волков В. Ю., Ланев Ю. С., Петленко В. П. и др. Научные основы физической культуры и здорового образа жизни [Под общ. ред. Д.Н. Давиденко]. СПб.: СПбГТУ, БПА, 2001.
2. Психология здоров'я : учебник для вузов [Под ред. Г.С.Никифорова]. СПб.: Питер, 2006. 607 с.
3. Фомин Н. А., Вавилов Ю. Н. Физиологические основы двигательной активности. М.: Физкультура и спорт, 1991. 224 с., ил.

УДК 37.015

**МОТИВАЦІЯ ДО МАЙБУТНЬОЇ УСПІШНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ ХНАДУ**

Зайцев С. С. викладач

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

У літературі є значна кількість робіт, присвячених впливу мотивації на успішність освоєння і виконання конкретної професійної діяльності.

Основні напрямки досліджень в цій області стосуються мотивів вибору професії, мотивів вступу до навчального закладу, мотивів навчання у ВУЗі, мотивів трудової діяльності [4].

Для успішного навчання у ВУЗі необхідні не тільки відповідні задатки і здібності, а й позитивна мотивація до пізнання, самостійного навчання, що може зіграти роль компенсаторного фактора за умови - недостатньою теоретичною підготовленості та розвитку спеціальних здібностей. Усвідомлення визначального значення мотивації для навчальної діяльності призвело до формування принципу мотиваційного забезпечення навчального процесу і спонукало нас до дослідження даного питання стосовно сфери фізичного виховання і спорту.

Згідно з опитуванням, тільки від 30 до 45% абітурієнтів, які надійшли в технічний ВУЗ, позитивно ставляться до майбутньої професії. У першому варіанті розглядається обумовленість навчальної діяльності, як пізнавальними, так і соціальними потребами, що додають цій діяльності двоякий сенс [1,3]. У іншому варіанті полімотивації береться за основу поєднання змістостворюючого мотиву, який здійснює функцію спонукання, спрямування і змістоутворення, з мотивами-стимулами, які грають роль лише додаткової стимуляції даної діяльності [6].

Стратегія сучасної системи вищої освіти полягає в тому, щоб забезпечити посилення професійної мотивації майбутнього фахівця. Дослідники звертають увагу на мотивацію досягнення, яка є позитивним фактором, що визначає ефективність професійної діяльності людини, задоволеності працею, обумовлює позитивне ставлення до засобів досягнення мети - навчання [2, 3].

Психологи під мотивом досягнення розуміють стійку потребу в досягненні результату в роботі, як прагнення 'зробити щось добре і

швидко'. Для особистості з мотивацією досягнення характерно реалістична оцінка своїх можливостей при постановці цілей і завдань, прагнення до подолання труднощів, досягнення високих результатів діяльності [4]. Мотив досягнення успіху у взаємозв'язку з особистісно-професійними якостями, здібностями сприяє зростанню рівня їх розвитку за умови включеності студентів у професійно спрямовану діяльність [1].

Зіставляючи результати тестувань студентів 1-3 курсів можна відзначити, що показники ідентичні, основний відсоток зосереджений на рівні середніх результатів, що свідчить про слабку чутливості методики. Це спонукало нас до більш ретельного аналізу відповідей на запропоновані запитання методики. Ми їх розділили на дві частини: ті, які вимагають ствердних відповідей, і ті, які вимагають негативних відповідей. Систематизація питань, які потребують позитивних відповідей дозволила виділити три групи думок, які ми виділили згідно процентному співвідношенню відповідей 'так' і 'ні'. Від 45 до 55% нестійке думку групи, 44% і нижче - негативну думку, 56% і вище - переважаючі більшість.

Мотиваційні ситуації, які оцінюються студентами в більшій мірі як негативні, свідчать про низьку зацікавленість у виконуваній роботі і про дієвих стимулів. Однак оцінку цього питання студентами займаються спортом можна розглянути і в тому плані, що під час змагань виникають складні тактичні ситуації, що вимагають швидкого прийняття рішень.

Відзначаються певні відмінності в оцінці деяких ситуацій студентами різних курсів. Так, при відсутності справ, якими можна зайнятися студенти 1-го курсу втрачають спокій тільки в 49% випадків. Нестійкий думку з цього приводу мають студенти IV курсу (54%), і в більшій мірі в цьому впевнені студенти 2го (66%) і 3го (59%) курсів.

Строгість до себе в більшій мірі властива студентам 3-х курсів (61%), в меншій мірі 2му курсу (51%). Деякі сумніви оцінки себе оточуючими як ділової людини виникають у студентів 3го курсу (51%) та 2-го курсу (54%), більшою мірою впевнені в своїх ділових якостях студенти 3го курсу (68%) і 1-го курсу (59%). Чи не відчують радості у виході на навчання після канікул 54% студентів 2го і 3го курсів.

Дещо більше ентузіазму проявляється на 1ому (56%) курсі. Чи не надто переймаються студенти 3го курсу при відсутності справ (49%), на 1ом курсі 54%, тих які відчують тягу до роботи, а на 2Ом курсах відзначається найбільше прагнення до заняття справою (61%), ймовірно тих, хто вже втягнувся в навчальний процес. Не згодні з думкою, що успіхи в певній мірі залежать від колег 54% студентів 3го курсу, може бути тому, що вони мають на увазі навчання і закінчення бакалаврату, коли результати залежать тільки від них самих. На II, III курсах немає повної одностайності в цьому питанні (51 і 54% відповідно). Більшість студентів 2го курсу (63%) відчують почуття заздрості до тих, хто прагне до влади і положенню. На 1ом і 3ем курсах близько 40% відчують це почуття.

Таким чином, співпали позитивні відповіді у студентів 1-го курсу - 70%, нестійкий думку у 22% студентів, протилежну думку має 8% студентів. На 2Ом курсі згоду з поставленими ситуаціями у 63% студентів, по 18, 5% сумніваються або мають протилежну думку. На 3ем курсі відповіді 'так' збігаються в 74% випадків, не впевнені у своїй думці - 14, 5%, негативно оцінили ситуацію - 11, 5. Заперечують твердження про те, що друзі вважають їх ледачими від 59 до 73%, однак одна третина дотримується іншої думки. У цьому питанні вони більш категоричні і на 3ем курсі таких студентів 85% .У інших питаннях - ситуаціях студенти швидше підтверджують запропоновану характеристику, ніж спростовують її. Так більше число студентів згодні

з тим, що в деякі дні їх успіхи нижче середніх, що свідчить про непостійність старанності і систематичності в роботі. Таких студентів від 51 до 68% на різних курсах. Також більшість студентів (54 - 61%) 1х і третій курсів вказують, що ретельність в роботі не є їх основною якістю.

Література:

1. Ільїн Є.П. Мотивація і мотиви. СПб: Пітер, 2003. 508 с.
2. Круцевич Т. Ю., Марченко О. Ю., Багрій Т. В. Формування потребностно - мотиваційної структури особистості студентів в процесі фізичного виховання. *STINTA CULTURII FIZICE*. Chisinau: Editura USEFS., 2011. № 8 / 2. С. 123 - 128.
3. Леонтьєв А. Н. Психологічні питання формування особистості студента. *Психологія у ВУЗі*. 2003. № 1 - 2. С. 232 - 241.
4. Мазін В. М. Формування культури професійної самореалізації майбутніх учителів фізичних виховання. Автореф. дис .. на здоб. наук. ступеня канд .. пед. наук. 13.00.04. Запоріжжя, 2008. 22с.

СЕКЦІЯ 2.

САМОСТІЙНА ТА НАУКОВА РОБОТА СТУДЕНТІВ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦЯ

УДК 378.4

ПРО ЦІННІСНІ ОРІЄНТАЦІЇ СТУДЕНТІВ В ЇХ ПРОФЕСІЙНОМУ САМОВИЗНАЧЕННІ

*Ковальов П.А., к.т.н., доцент
Національний університет цивільного захисту України
Ковальова Т.В., к.е.н., доцент
Харківський національний автомобільно-дорожній університет*

Самовизначення це можливість людини оцінити саму себе, розробка нею власних критеріїв та норм, що спонукають її до розвитку. Якщо говорити про професійне самовизначення, то його сутність полягає в орієнтації особистості у професійно-трудоному середовищі, розвитку та сомореалізації духовних і фізичних можливостей, формування адекватних професійних намірів і планів, реалістичного образу себе, як професіонала [1]. Питання професійного самовизначення є актуальним у зв'язку із зростаючими вимогами до формування активної творчої особистості, здатної знайти своє місце у професійному житті. З іншого боку, дослідженням ціннісних орієнтацій студентської молоді у сучасних умовах є запорукою її адаптації в складних умовах суспільно-економічних відносин. Незважаючи на значну кількість публікацій питання щодо ціннісних орієнтацій студентів їх професійному самовизначенні потребують подальшого поглибленого вивчення. Серед авторів, що

займались вивченням цього питання слід відзначити О. Камінську, Є. Куц, Є. Подольську, Н. Панчука, В. Синякову, Ю. Щербакова та ін..

У будь-якій діяльності, працюючи, перебувають у тісній співпраці з іншими суб'єктами трудових відносин, тому «людський фактор», «особистісний капітал», кваліфікація, досвід, інтелект, моральна відповідальність, психологічна толерантність, ввічливість, сумлінне ставлення до роботи – мають велике значення і панівну роль. Під час навчання студента слід його орієнтувати на особистісні і професійні якості, а саме: професійно-ділові; соціально-психологічні; моральні. Фахівці повинні відповідати наступним вимогам: розуміння людей, лідерські якості, знання основ сучасного менеджменту й уміння застосовувати їх на практиці, компетентність, емпатія, уміння висувати мету і досягати її, здатність організовувати взаємодію і налагоджувати оптимальний контроль. Основними цінностями, на які звертають увагу науковці є: цінності професії, що пов'язані із самовизначенням у професійній діяльності; цінності професії, що виникають на основі різних видів винагороди професійної діяльності з боку суспільства; цінності, що утворюються на базі різних рис тієї чи іншої професії; цінності вищого гатунку, що використовуються в суспільстві для регуляції ставлення до професії [2].

Саме у стінах університету, під керівництвом викладачів, відбувається процес формування ціннісних орієнтацій майбутніх фахівців. Викладачі, передаючи студентам усі необхідні знання, вміння та навички, створюють ціннісні орієнтації, необхідні для подальшого професійного зростання. При цьому методи викладання мають ґрунтуватися на пізнавальній активності студентів. Виховання у ВНЗ повинно сприяти соціальному розвитку майбутнього фахівця. Науковці у рамках концепції організації виховного процесу виділяють три групи задач, які стоять перед вихованням:

- перша група пов'язана з формуванням гуманістичного світогляду. В процесі розв'язання цих задач відбувається інтеріоризація особою загальнолюдських цінностей, формування у людини гуманістичних поглядів і переконань;

- друга група нерозривно зв'язана з першою і направлена на формування потреб і мотивів етичної поведінки;

- третя група припускає створення умов для реалізації цих мотивів і стимулювання етичної поведінки особи [3].

Мета вищої освіти полягає у підготовці професіоналів, а не просто підготовка фахівців. Професіонал повинен мати якості, які відображають фахову компетентність (сукупність знань, умінь, навичок і здатність їх використовувати в певній галузі фахової діяльності, уміння навчатись протягом усього життя, здатність орієнтуватись у життєвих ситуаціях; працювати над своїм розвитком), ціннісні орієнтації, соціальну спрямованість [3]. У той же час, на процес формування професійних цінностей студента впливає середовище економічних, соціальних, політичних, професійних, психологічних, педагогічних і інших факторів. Характер його професійної праці, його свідомість, поведінка, потерпає від цих факторів, і як результат все це впливає на його професійну діяльність. Важливим є те, що процес професійного самовизначення лише тоді вважають завершеним, коли у молодій людини сформується позитивне відношення до себе як до суб'єкта майбутньої професійної діяльності [4].

Студентів вищих навчальних закладів слід перш за все прилучати до професійної культури (звісно, що не тільки професійної; власне, остання має поставати як органічна складова культури загальнолюдської)” [5]. Кожній професії або групі споріднених професій можна поставити у відповідність провідну для неї цілісну особистісну якість, і саме її розвитку слід приділяти найбільше уваги. Система цінностей є дієвою стороною суспільної свідомості, узятій в сукупності всіх його форм, їх

традиційний розгляд представлений як об'єднання філософського і світоглядного, етичного і естетичного, політичного і ідеологічного, раціонального і емоційного компонентів [3].

Підводячи підсумок, слід зазначити, що студент, закінчивши ВНЗ, маючи певну систему знань та вмінь, вже не задовольняє вимоги сучасного суспільства. Сучасний ринок праці вимагає професіоналів, які здатні вирішувати задачі комунікативного та концептуального характеру. При цьому викладачі, використовуючи певні компоненти навчального процесу, повинні це забезпечити.

Література:

1. Синякова В. Б. Професійне самовизначення особистості. URL: http://kyivobl.man.gov.ua/zakhody/Poradi_psihologa/PROFESIJNE_SAMOVIZNACHENNJA_OSOBISTOSTI/
2. Федоренко М. В. Щодо проблеми формування ціннісних орієнтацій у майбутніх вчителів початкової школи. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*. 2011. № 3. С. 8-12.
3. Краснова Н.П. Формування професійних ціннісних орієнтацій як ціль виховання у вузі. URL: http://ps.stateuniversity.ks.ua/file/issue_44/58.pdf.
4. Камінська О. Формування професійно ціннісних орієнтацій студентів технічного університету. URL: [file:///C:/Users/user/Downloads/Mir_2011_5_27%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/user/Downloads/Mir_2011_5_27%20(1).pdf)
5. Кайтан Н. В. Ціннісні орієнтації студентів, майбутніх менеджерів туризму, в їх професійному самовизначенні. URL: http://ecopsy.com.ua/data/zbirki/2008_15/sb15_29.pdf
6. Балл Г.О. Гуманізація загальної та професійної освіти: сучасна актуальність і психолого-педагогічні орієнтири. *Неперервна професійна освіта: проблеми пошуку, перспективи*. К.: Вiпол, 2000. С.134 –157.

УДК 378.147.88

**УПРАВЛІННЯ САМОСТІЙНОЮ РОБОТОЮ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ
ОСВІТИ ЯК ЗАСІБ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ПІДВИЩЕННЯ
ПІДГОТОВКИ ТА ЗАСВОЄННЯ МАТЕРІАЛУ**

Гончаренко Н.Г., канд. екон. наук, доцент

Національна академія Національної гвардії України

Інтеграційні процеси, які сьогодні відбуваються в системі вищої, освіти України передбачають можливість визнання отриманих результатів навчання та гарантують підготовку висококваліфікованих спеціалістів не тільки в нутрі країни, а й у світовому просторі.

Тому сьогодні значна увагу в системі підготовки здобувачів вищої освіти направлена на формування в них таких компетентностей, які будуть відповідати міжнародним стандартам. Умовами світової спільноти, які пред'являються і приймаються до уваги при влаштуванні на роботу за фахом є обов'язкове знання мови, уміння креативно мислити, приймати рішення, знаходити та реалізовувати нові ідеї тощо.

Вагомість самостійної роботи в процесі підготовки зростає ще й з нагальною проблемою самовдосконалення фахівців. В своєму дослідженні Шевчук М.О., Киричок І.І., Новгородська Ю.Г, зокрема підкреслюють, що «Конкурентоспроможність фахівця на сучасному ринку праці сьогодні пов'язана з виявленням здатності самостійно приймати рішення у нестандартних ситуаціях, рухатися шляхами індивідуальних маршрутів самовдосконалення, власними зусиллями розширювати сферу професійних знань та вмінь. У зв'язку з цим головним завданням вищої школи у підготовці випускників стає оволодіння майбутнім фахівцем ефективними

і раціональними методами самостійної навчальної роботи відповідно конкретного фаху» [1, с. 407].

То ж зрозуміло, що цією роботою необхідно управляти, щоб вона динамічно розвивалась, приносила конкретні результати та головне відповідала вимогам міжнародних стандартів до якості підготовки фахівців. Відповідно в ході управління цим процесом необхідно підтримувати у здобувачів вищої освіти їх прагнення до різних видів наукової дослідницької роботи від підготовки рефератів на перших курсах навчання до реалізації власних проектів на старших курсах.

Як зазначає С. Мартиненко «Забезпечення якості освіти має міжнародний вимір і здійснюється на основі взаємоповаги та довіри. Одним із провідних принципів організації європейської вищої освіти, що виокремлюються Асоціацією європейських університетів, є розвиток культури якості та дослідницької роботи майбутніх фахівців із метою не лише здобуття освіти, а й навчання їх дослідницьким методам, формування навичок критичного мислення» [2, с. 163-164].

В процесі підготовки спеціалістів, що реалізується в ході навчання, здобувачі вищої освіти отримують глибокі та всебічні знання, що відносяться до майбутньої професії, діяльності галузі їх застосування та сфери використання. Крім того підготовка здобувача вищої освіти передбачає, що лєвова частина матеріалу відводиться на самостійне вивчення, яке і передбачає організацію самостійної роботи, а відповідно і важливість управління цим процесом.

Самостійна робота передбачає глибокий аналіз досліджуваного матеріалу, уміння поєднувати думки авторів, формує здатність висловлювати та відстоювати власні думки, які ґрунтуються на всебічному вивченні проблеми та підтверджуються здобутими власними результатами.

Як відмічає в своєму дослідженні О.Гурська «Навчальний процес у вищій школі після підписання в 2005 році Болонської декларації значно

підвищив свої вимоги до студента – майбутнього фахівця, професіонала. Основне завдання вищої освіти полягає у підготовці спеціаліста, який уміє ініціативно, творчо мислити, самостійно поповнювати свої знання та застосовувати їх у практичній діяльності, фахівця, здатного до саморозвитку, самоосвіти, інноваційної діяльності.» [3, с. 103].

В ході організації самостійної роботи саме і реалізується глибоке та всебічне вивчення проблеми конкретної галузі або ж сфери застосування та формується власний світогляд досліджуваного явища. [4, с. 13].

Тож беручи до уваги важливість самостійної роботи в системі підготовки здобувачів вищої освіти слід зосередити значну увагу на процесі управління нею, розвивати у здобувачів вищої освіти їх прагнення до самоорганізації та самовдосконалення.

Література:

1. Шевчук М. О., Киричок І. І., Новгородська Ю. Г. Проблеми управління самостійною роботою студентів вищих навчальних закладів. *Молодий вчений*. 2018. № 1(1). С. 407-412.
2. Мартиненко С. Європейський простір вищої освіти: тенденції розвитку та пріоритети. *Освітологія*. 2013. Вип. 2. С. 163-167
3. Гурська О. Місце та роль самостійної роботи студентів у навчальному процесі. *Витоки педагогічної майстерності*. Сер. : Педагогічні науки. 2014. Вип. 13. С. 103 -107.
4. Гончаренко Н. Г. Необхідність формування сучасного економічного мислення у майбутніх офіцерів. *Наукове забезпечення службово-бойової діяльності внутрішніх військ МВС України* : збірник тез доповідей 4 науково-практичної конференції. Харків, 22 лютого 2012 р. – Харків: АВВ МВС України.2012.С. 13 – 15.

**ОРГАНІЗАЦІЯ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ РОБОТИ МАЙБУТНІХ
ФАХІВЦІВ ІЗ ТУРИЗМУ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ
УКРАЇНИ**

*Марусей Т.В, к.е.н., доцент
Кам'янець-Подільський національний університет
імені Івана Огієнка*

Сьогодення характеризується змінами, зумовленими процесами глобалізації та інтеграції, створенням єдиного європейського простору та формуванням світового ринку. У цих умовах туризм як засіб міжнаціонального спілкування набуває особливого значення. Саме тому формуються нові вимоги до професійної підготовки фахівців з туризму, які спрямовані на забезпечення сформованості світоглядного, інноваційного, наукового мислення особистості фахівця, готовності до професійного вдосконалення впродовж життя.

На сучасному етапі розвитку системи вищої освіти однією з ефективних форм реалізації творчої діяльності студентів є науково-дослідна робота студентів, що набуває все більшого значення і стає важливим компонентом професійної підготовки майбутніх конкурентоспроможних фахівців з туризму. Оволодіння студентами наукового дослідження, самостійного, творчого виконання професійно спрямованих дослідних завдань має важливе значення в підвищенні якості їх професійної підготовки та слугує запорукою їх ефективної майбутньої професійної діяльності в туристичній індустрії.

Науково-дослідна діяльність студентів є невід'ємною складовою роботи ВНЗ і сприяє формуванню творчої особистості майбутнього фахівця. Вона дозволяє: забезпечити ефективне засвоєння та використання

знань; закласти основи науково-дослідної роботи; найбільш повно реалізувати індивідуальний підхід у навчанні студентів та диференціювати їх спеціалізацію; залучати студентів до наукових досліджень і розв'язання виробничих, економічних та соціальних завдань; розвивати у студентів здатність до самостійних обґрунтованих висновків; використовувати самостійно здобуті наукові знання у динамічному середовищі господарювання підприємств, науково обґрунтовувати результати власної праці тощо.

Як стверджує теоретичний аналіз, науково-дослідна робота студентів охоплює два взаємозв'язаних аспекти – це навчання студентів елементів дослідної діяльності, організації та методики наукової творчості та наукові дослідження, які здійснюють студенти під керівництвом професорсько-викладацького складу.

Слід зазначити, що науково-дослідна діяльність студентів вищого закладу освіти здійснюється в таких напрямках: науково-дослідна робота як невід'ємний елемент навчального процесу, що належить до календарно-тематичних та навчальних планів, навчальних програм і є обов'язковою для всіх студентів; науково-дослідна робота, що здійснюється поза навчальним процесом у межах студентського науково-творчого товариства, у наукових гуртках, проблемних групах тощо; науково-організаційні заходи (конференції, конкурси, олімпіади тощо) [2].

Необхідно також відзначити, що на сучасному етапі розвитку системи вищої освіти реалізована в комплексі науково-дослідна діяльність студентів забезпечує розв'язання таких завдань: формування наукового світогляду студентів, оволодіння методологією і методами наукового дослідження; надання допомоги їм у прискореному оволодінні спеціальністю; розвиток творчого мислення та індивідуальних здібностей у розв'язанні практичних завдань; прищеплення навичок самостійної науково-дослідної діяльності; розвиток ініціативи, здатності застосовувати

теоретичні знання у своїй практичній роботі; залучення найздібніших студентів до розв'язання наукових проблем, що мають суттєве значення для науки і практики; постійне оновлення і вдосконалення своїх знань; розширення теоретичного кругозору і наукової ерудиції майбутнього фахівця тощо.

Зазначимо, що динамічний та швидкий розвиток туристичної галузі вимагає від вищої освіти спрямування науково-дослідної роботи студентів на розвиток системи інтелектуальних творчих якостей особистості: інтуїції (пряме бачення суті речей без обґрунтування); креативності (творче) мислення (здатність продукувати нові ідеї, гіпотези, способи розв'язання проблемних задач); творчої уяви (самостійне створення нових образів, які реалізуються в оригінальних результатах діяльності); дивергентності мислення (здатність запропонувати декілька підходів до розв'язання задачі та міняти їх, бачити проблеми, об'єкти в різних ракурсах); оригінальності мислення (своєрідність якостей розуму, способу розумової діяльності); асоціативності мислення (здатність використовувати асоціації, у т. ч. аналогії) [5].

Для організації науково-дослідної роботи майбутніх фахівців сфери туризму характерною є єдність цілей і напрямів навчальної, наукової і виховної роботи, тісна взаємодія всіх форм і методів роботи, що реалізується в навчальному процесі та в позанавчальний час. Це забезпечує безперервну їх участь у науковій діяльності протягом періоду навчання. Згідно з навчальними планами і програмами загальноосвітніх і фахових дисциплін кожний студент повинен оволодіти процесом наукового пізнання, виконуючи протягом усього періоду навчання завдання, які поступово ускладнюються і поглиблюються.

Отже, належно організована науково-дослідна робота студентів у навчальному процесі сприяє поглибленому засвоєнню навчальних дисциплін, виявленню індивідуальності, формуванню власної думки щодо

конкретної дисципліни. Важливим при цьому, на нашу думку, є зміст і характер науково-дослідної роботи студентів, що визначаються проблематикою науково-дослідної і науково-методичної діяльності кафедр, факультетів, вищого навчального закладу загалом; тематикою досліджень, що здійснюються кафедрами у творчій співпраці із виробництвом; умовами дослідної роботи студентів, наявністю бази дослідження, можливостей доступу до потрібної наукової інформації, наявністю комп'ютерної техніки та кваліфікованого наукового керівництва.

Література:

1. Гладуш В. А., Лисенко Г. І. Педагогіка вищої школи: теорія, практика, історія: навч. посіб. Д., 2014. 416 с.
2. Обозний В. В. Організація науково-дослідної роботи майбутніх фахівців із туризмознавства у вищих навчальних закладах України. Педагогічні науки: Збірник наукових праць [Херсонського державного університету] 2017. Вип.78(3). С.154-158. URL:
[http://nbuv.gov.ua/UJRN/znppn_2017_78\(3\)__32](http://nbuv.gov.ua/UJRN/znppn_2017_78(3)__32).
3. Самохвал О. А. Теоретичні основи змісту професійної підготовки майбутніх фахівців туристичної галузі у ВНЗ України. Молодий вчений. 2016. № 1 (38) листопад. С. 497-500.
4. Стоян Т. А., Цишнатій К. Підготовка кадрів для туристичної галузі в сучасній Україні. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 6: Історичні науки : [збірник наукових праць] М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова. К. : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2013. Вип. 10. С. 276- 284.
5. Фіцула М. М. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. К.: «Академвидав», 2006. 352 с.

**ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ПРОВЕДЕННЯ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ
РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗА СПЕЦІАЛЬНОСТЮ
«МЕНЕДЖМЕНТ»**

Догадайло Я.В., к.е.н., доцент

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Організація науково-дослідної роботи студентів на кафедрі ведеться за такими напрямками: науково-дослідницька робота в навчальному процесі, участь у виконанні бюджетних досліджень, наукових студентських конференціях, олімпіадах, конкурсах, написання тез, статей, участь в наукових гуртках та у виступах з доповідями. У 2018-2019 навчальному році студенти закріплювалися за викладачами та одержували індивідуальне завдання на розробку теми дослідження. Тематика наукових робіт розглянута та затверджена на засіданні кафедри. Теми відображають актуальні напрямки розвитку сучасної економіки, управління країни та автомобільного транспорту. Теми достатньо різноманітні. Напрямки тем студентів 4 курсу надані в таблиці 1

Таблиця 1 – Напрямки науково-дослідних робіт студентів

Напрямки дослідження	41Е	
	Кількість	Питома вага, %
Менеджмент організацій	7	37
Менеджмент персоналу та маркетинг	4	21
Логістичний менеджмент	7	37
Економіка і фінанси АТП	1	5
Всього	19	100

В цілому теми за двома напрямками розподілилися рівномірно – по 37% «Менеджмент організацій» та «Логістичний менеджмент». Знизилася питома вага наукових досліджень за напрямками «Економіка і фінанси АТП»

та «Менеджмент персоналу та маркетинг». Науково-дослідна робота студентів починається з вивчення дисципліни «Основи наукових досліджень». Далі проводяться семінари студентів з науково-дослідницької роботи, на яких студенти розповідають та оговорюють результати своїх наукових досліджень у вигляді виступів та дискусій. Наукові роботи студентів виконуються за допомогою ЕОМ за стандартами та спеціальними програмами. При проходженні виробничої практики студенти виконують експериментальну частину дослідження. Студенти магістратури вивчають дисципліну «Методологія і організація наукових досліджень». Питання про хід виконання робіт по НДРС розглядаються на засіданні кафедри. Контроль ходу виконання НДРС проводиться при складанні звітів, заліків; поточний контроль проводився керівниками НДР на семінарах.

Підвищення кваліфікації керівників НДРС відбувалися у індивідуальному порядку, на науково-методичних семінарах кафедри. В 2018-2019 навчальному році викладачі кафедри брали активну участь у Всеукраїнській науково-методичній інтернет-конференції з проблем вищої освіти і науки «Організаційно-методичне забезпечення підготовки фахівців в умовах міжнародної наукової та освітньої інтеграції», у II міжнародній науково-методичній конференції «Розвиток освітньої системи: європейський вектор» та у Всеукраїнській науково-методичній інтернет-конференції «Методологічні засади розвитку сучасних систем вищої освіти».

По закінченню 4 та 5 курсів студенти складають залік з НДР, також під час навчання вони приймають участь у виконанні робіт по бюджетній та госпдоговірній тематиці кафедри, розробляють разом з викладачами окремі питання. Кращі роботи студентів рекомендуються для представлення на студентську наукову конференцію та для участі у Всеукраїнському та міжнародних конкурсах студентських наукових робіт. Загальна кількість доповідей студентів кафедри на студентських конференціях ХНАДУ надана в таблиці 2.

Таблиця 2 – Кількість доповідей на студентських наукових конференціях

Назва показника	Кількість за роками				
	2014-2015	2015-2016	2016-2017	2017-2018	2018-2019
Зроблено доповідей	62	64	51	68	30
в тому числі:					
студентів-іноземців	6	12	4	12	4
студентів з інших ВНЗ	18	21	16	11	6

Кількість доповідей в 2018-2019 навчальному році зменшилася на 56% (35 доповідей), що пов'язано зі зменшенням кількісного складу викладачів кафедри управління та адміністрування. В 2017-2018 році в конференції прийняло участь 4 іноземних студенти з трьох країн: Туркменістан, Марокко, Кот-д'Івуар. В конференції прийняло участь 6 студентів з двох інших вищих навчальних закладів: Харківський торговельно-економічний інститут КНТЕУ та Харківський національний університет міського господарства ім. О.М. Бекетова). В середньому кількість студентів кафедри, які прийняли участь у конференції 2018-2019 навчального року, на одного викладача кафедри склала 2,67. В середньому кількість студентів, які прийняли участь у конференції 2018-2019 навчального року, на одного викладача кафедри склала 3,3, що незначно перевищує нормативні значення встановлені в ХНАДУ. В наступному навчальному році планується цей показник підвищити.

Кращі роботи студентів 4 та 5 курсу брали участь у Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт 2018-2019 навчального року, за результатами якого переможцями стали 11 здобувачів вищої освіти кафедри управління та адміністрування. Окрім того здобувачі вищої освіти брали участь у XII Харківському регіональному конкурсі студентських наукових робіт – всього прийняло участь 9 учасників та три стали переможцями. Також по кафедрі управління та адміністрування під час 2018-2019 навчального року у інших конференціях та семінарах з публікацією тез доповіді або статті прийняло участь 201 здобувач вищої освіти, серед яких 31 визнаний переможцем, та був відзначений дипломом з відповідним ступенем. У

навчальному 2018-2019 році всього здобувачами опубліковано: 82 статті (77 статей самостійно та 5 статей у співавторстві з викладачем, у тому числі у наукових фахових виданнях та зарубіжних виданнях) та 54 тез доповідей матеріалів конференцій (41 самостійно та 13 у співавторстві з викладачем).

Протягом навчального року на кафедрі працювали наукові гуртки за двома напрямками, на яких вирішувались та обговорювались актуальні питання менеджменту, логістики, маркетингу, аналізу результатів діяльності, корпоративного управління, управління інноваційно-інвестиційною діяльністю та економіки автотранспортного підприємства. Кафедрою управління та адміністрування було проведено четверту Всеукраїнську науково-практичну конференцію студентів, аспірантів та молодих вчених "Сучасні напрямки розвитку економіки та менеджменту на підприємствах України". В роботі конференції прийняли участь 151 учасник з 8 областей України, серед яких найактивнішу участь прийняли три: Харківська, Київська та Сумська області. В цілому на конференцію подано 137 тез доповідей (в т.ч. сторонніми організаціями – 57 тез). Для участі в конференції було надіслано тези доповідей з 20 вищих навчальних закладів України. В роботі цієї конференції безумовно також приймали участь здобувачі вищої освіти по кафедрі управління та адміністрування.

Таким чином, наведені показники свідчать про всебічну організацію науково-дослідницької роботи під час підготовки фахівців за спеціальністю «Менеджмент», що сприяє формуванню фахівця за сучасними вимогами суспільства.

Література:

1.10 ключових навичок до 2020-го: веб-сайт. URL: https://www.eduget.com/news/10_klyuchovix_navichok_do_2020-go-907 (дата звернення: 11.11.2019).

**САМООСВІТНЯ КОМПЕТЕНТНІСТЬ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ІЗ
ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ, ЕРГОТЕРАПІЇ ЯК КРИТЕРІЙ ОЦІНКИ
КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ВИПУСКНИКА ЗВО**

Середа Л.В., аспірант,

Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка

Сучасні демографічні, економічні і суспільно-політичні трансформаційні процеси обумовили докорінну адміністративно-правову перебудову системи медико-соціальної реабілітації. Наразі спектр професійних завдань фахівців з фізичної терапії, ерготерапії охоплює обстеження пацієнтів із метою виявлення рухових дисфункцій і визначення рухового потенціалу, розробку індивідуального плану фізичної реабілітації, організацію роботи з профілактики захворювань та формування здорового способу життя тощо. У зв'язку з цим змінюються вимоги суспільства до професійної підготовки майбутніх фізичних терапевтів, ерготерапевтів, формування в них ціннісного ставлення до професійної діяльності, усвідомлення відповідності професійного вибору індивідуальним якостям та здібностям. Сучасні реабілітаційні установи потребують конкурентоспроможного, професійно мобільного, відповідального фахівця, який здатний активно та творчо будувати свої відносини з людьми, адекватно оцінювати себе як професіонала, готового до постійного професійного розвитку.

Отже, сучасний фахівець повинен володіти науковими знаннями, ефективними прийомами та вміннями, що дозволяють самостійно та швидко адаптуватися в мінливому інформаційному середовищі. При цьому

необхідно, щоб підготовка студентів до самостійного поповнення знань і подальшого саморозвитку здійснювалася ще у закладі вищої освіти.

Таким чином, самоосвітня компетентність є одним із критеріїв оцінки якості випускника, невід'ємною й природною складовою частиною його способу життя в будь-якому віці, виступає показником професійної готовності. Аналіз наукових джерел дозволяє стверджувати, що самоосвітня компетентність особистості передбачає наявність:

- системи цінностей, усвідомлення важливості освіти в сучасному житті, особистісної відповідальності за власне життя;
- системи знань про методи пізнання, інформаційний пошук;
- уміння та прагнення використовувати їх у навчанні, для потреб власної самоосвіти, у повсякденному житті;
- активної позиції;
- здатність до самоосвіти, організації власних прийомів самонавчання;
- відповідальність за рівень власної самоосвітньої діяльності;
- гнучкість застосування знань, умінь і навичок в умовах швидких змін;
- постійний самоаналіз, контроль своєї діяльності [2; 3].

Отже, самоосвітню компетентність майбутнього фізичного терапевта, ерготерапевта розуміємо як якість особистості, що характеризується здатністю та готовністю до безперервної самоосвіти у професійній сфері, а також до використання можливостей інформаційно-комунікаційного середовища з метою забезпечення ефективності цієї діяльності.

За результатами вивчення наукових джерел [1] були визначені критерії сформованості самоосвітньої компетентності майбутнього фахівця з фізичної терапії, ерготерапії:

- наявність мотивації для здійснення самоосвітньої діяльності (усвідомлення особистісної та суспільної значущості самоосвіти, стійкі внутрішні мотиви самоосвіти, потреба у власному професійному й особистісному росту, використання вільного часу для самоосвітньої діяльності, здатність до творчості);

- якість базових і інформаційних знань (повнота, системність і глибина фундаментальних і професійно-орієнтованих знань, знання у сфері використання інформаційно-комунікаційних технологій, вміння використовувати власну базу знань у самоосвітній діяльності, вміння переносити знання із професійної області в область інформаційних технологій);

- реалізація професійного досвіду в контексті застосування інформаційно-комунікаційних технологій (уміння самостійного освоєння програмних продуктів, необхідних для підвищення рівня своєї професійної кваліфікації, використання інформаційно-комунікаційних технологій як універсального засобу отримання, перетворення та застосування інформації);

- наявність умінь і навичок самоосвіти (уміння планувати, реалізовувати й контролювати самоосвітній процес; уміння самостійного цілепокладання й організації досягнення поставленої мети; навички раціональної організації робочого та вільного часу; навички правильної роботи із книгою, швидкого пошуку інформації, зберігання й обробки інформації засобами реєстрації, класифікації, систематизації та за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій; навички аналізу й синтезу, творчого й абстрактного мислення, узагальнення, конкретизації);

- рефлексія (здатність до рефлексії, адекватної оцінки своїх досягнень, вміння самоаналізу та самооцінки, вміння самоконтролю та саморегуляції).

Література:

1. Воропай Н. Сутність поняття «самоосвітня компетентність» та рівні її сформованості у майбутніх учителів початкових класів. *Педагогічні науки: збірник наукових праць*. 2011. Вип. 58. Ч. 1. С. 216-221.
2. Иванютина В. И. Формирование ключевых компетентностей учеников на уроках математики. URL : <http://festival.1september.ru/articles/416315/>
3. Коваленко Н. В. Формування самоосвітньої компетентності учнів основної школи сільської місцевості: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: 13.00.09. Київ, 2009. 20 с.

УДК 371.13

МОТИВАЦІЯ НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

*Крамаренко К.М., к.е.н., доцент
Національна академія Національної гвардії України*

Наукова робота здобувачів вищої освіти є першим кроком у формуванні наукового потенціалу держави, а тому правильне планування, організація та мотивація, формування сприятливих умов до наукового пошуку є важливим завданням. Так, не всі наукові співробітники були аспірантами, але всі вони мають вищу освіту.

Активізацію наукової роботи треба розглядати як реалізацію триєдиного завдання: формування мотиваційного клімату, підтримування його на організаційному рівні в навчальному закладі та «внутрішньому» особистому рівні здобувачів вищої освіти, які реалізуються через формування:

- мотивів і мотивації професійної діяльності через застосування методів, які стимулюють наукову роботу;
- мотивації навчальної діяльності в інтенсивних технологіях навчання;
- здатності до критичного аналізу, цілеспрямованості, впевненості у своїх силах, здатності правильно формулювати проблему, оптимізм, гнучкість думки, толерантність, образність мислення, концентрацію уваги, дисциплінованість [1].

Сучасна організація освітнього процесу в ВНЗ України включає дві форми реалізації наукової діяльності здобувачів вищої освіти:

- наукова діяльність, яка здійснюється в межах навчального процесу (робота з науковими та інформаційними джерелами, пошукова діяльність під час проходження практики, підготовка та захист курсових і випускних кваліфікаційних робіт, участь у дискусіях та наукові виступи в межах навчальних занять та ін.);
- наукова діяльність поза межами навчального процесу (підготовка наукових публікацій, участь у наукових конференціях, конкурсах, олімпіадах, проектах, темах, гуртках тощо) [2].

Очевидно, що за переліком першої групи стоїть конкретна офіційна мотивація – необхідність отримання атестації (залік, факт складання, допуск до іспитів). Для другої групи офіційний примус відсутній, наукова діяльність поза межами навчального процесу залежить тільки від наявності мотивації. Сукупність мотивів здобувачів вищої освіти до наукової діяльності поділяють на дві групи:

- зовнішні, пов'язані з визнанням науковця у суспільстві, обумовлені ймовірністю отримання певних матеріально-іміджевих винагород та задоволенні статусних потреб особистості;
- внутрішні, які пов'язані з реалізацією пізнавально-дослідницьких потреб, інтересом до наукового пошуку та бажанням отримати якісно нові

наукові результати у відповідній сфері; вони активізуються незалежно від ймовірності отримання певних матеріально-статусних винагород за результатами дослідження [2].

Очевидно, що надзвичайно важливою є роль викладачів у мотивації наукової діяльності здобувачів вищої освіти. Але слід враховувати, що залучення до поза навчальної наукової діяльності не може носити масовий характер, оскільки така діяльність передбачає наявність певних якостей дослідника, зокрема високий рівень фахових знань; допитливість; спостережливість; ініціативність; почуття нового; зацікавленість у справі; пунктуальність і ретельність; відповідальність і надійність; організаторські здібності; комунікабельність тощо. Поряд з цим правильно організована студентська науково-дослідна робота обов'язково має носити системний характер,

Отже, головним засобом залучення здобувачів вищої освіти до наукових досліджень є мотивація. Для того, щоб наукова робота була успішною, здобувачі мають бути зацікавлені у її результатах, і не тільки за допомогою високих оцінок. Вагомішим заохоченням є робота у творчому колективі над цікавою темою і досягнення реальних наукових результатів.

Література:

1. Бендера І.М. Мотивація самостійної роботи студентів вищих навчальних аграрних закладі. *Вісник Українського відділення Міжнародної академії аграрної освіти*. 2013. Вип. 1. С. 8–16.
2. Дороніна О.А. Роль наукової діяльності студента у формуванні компетенцій сучасного фахівця в сфері економіки та управління. *Економіка і організація управління*. 2017. Вип. 4. С. 207–215.

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ ТРАЕКТОРІЇ ОСВІТИ СТУДЕНТА

Ачкасова Л.М., к.е.н., доцент

*Харківський національний автомобільно-дорожній
університет*

В теперішній час, від сучасного фахівця потребується вміння швидко переробляти великі обсяги інформації, бути мобільним і вміти застосовувати інноваційні технології у своїй діяльності. Для цього необхідно володіти певним набором компетенцій, необхідних у професійній діяльності. Крім того, багато студентів, ще навчаючись у виші, починають працювати і розуміють, які саме знання, навички та вміння йому необхідні для роботи.

Для формування у фахівця компетенцій, що відповідають сучасним вимогам, необхідно впроваджувати відкриту систему освіти.

«Відкрита освіта» - це система навчання, доступна будь-якому охочому, без аналізу його вихідного рівня знань, що використовує елементи дистанційних освітніх технологій і методів навчання і забезпечує навчання в ритмі, зручному для навчання [9].

Українська система освіти та система управління навчальним процесом дуже довго були консервативними. Тому будь-які, навіть незначні, зміни в управлінні переносяться важко.

Для того, перехід до нової системи освіти більш успішним, необхідно точніше визначити механізм формування індивідуального навчального плану. Багато авторів, що займаються питанням індивідуальної освіти, сходяться на тому, що індивідуальна освітня

траєкторія це напрямок, індивідуальний процес просування до наміченої освітньої мети шляхом поетапного освоєння навчального матеріалу з урахуванням індивідуальних пізнавальних потреб студента. В процесі такого руху у студента є можливість реалізувати свій особистісний потенціал. Цей рух неможливий без індивідуальної навчальної програми.

Формування індивідуальної навчальної програми студента передбачає вивчення обов'язкових дисциплін за спеціальністю та вільний вибір студентом тих дисциплін, які він хотів би вивчати з Каталогу вибіркових дисциплін вищого навчального заходу. Дисципліни, які входять до навчального плану за спеціальністю, створюють певну систему, які формують знання, навички і уміння студента, на основі спадкоємності дисциплін. Це формує своєрідну багат шаровість отриманих компетенцій.

Дисципліни, які обирають студенти можуть бути дисциплінами, що відносяться до іншої спеціальності. У зв'язку з цим, виникає проблема освоєння дисципліни, тому що вона може передбачати наявність у студента певних базових знань. Якісно сформувати компетенції, або хоча б їх елементи, які прописані в ОПП, за обмежений час складно. Саме тому, дисципліни за вибором, особливо, коли вони відносяться до іншої спеціальності, повинні мати сильну методичну підтримку самостійної роботи студентів.

Зараз широкого застосування набули методи індивідуального навчання: робота над презентаціями, проектами, написання творчих завдань, ситуативні вправи. Не менш важливим є підвищення ролі взаємодії викладач-студент, де поступово змінюється центр навчального процесу до студента і реалізується якісний зворотній зв'язок за допомогою комунікаційних технологій.

Під час навчання студент проявляє свої індивідуальні здібності й усвідомлює, з якою метою і що йому потрібно вчити, це є результатом

внутрішньої мотивації, які базуються на індивідуальному сприйнятті. Саме тому задача викладача - це підтримка засвоєної інформації.

Тут на допомогу можуть прийти інноваційні педагогічні технології: інтерактивні, які передбачають створення комунікативного середовища студент-викладач, розвивально-інтегровані технології, які передбачають реалізацію ігрової і емоційної взаємодії викладача і студента (ділові ігри, кейс-завдання); інформаційно-комунікативні технології навчання, що реалізуються через навчаючі програми.

Інтерактивне навчання є одним з найпродуктивніших інноваційних підходів. Воно має діалогічний характер, спрямований на повну взаємодію викладача та студента і дозволяє імітувати проблемні ситуації, які наближають до реалізації набутих знань. Внутрішню мотивацію інтерактивного навчання забезпечує відчуття студентом себе, як активного учасника власного саморозвитку. Це, відповідно, впливає на підвищення ефективності навчання. Комунікативні ситуації, рольові ігри слугують помічниками в реалізації індивідуальної освіти студента.

Ще одним напрямком, який сприятиме формуванню індивідуальної траєкторії освіти студента є використання інформаційних технологій в освітньому просторі. Вони дозволяють по-різному подавати навчальний матеріал: текстовий, звуковий, відео формати. Використовуючи інформаційні технології студент вибудовує індивідуальну стратегію сприйняття навчального матеріалу і може підвищити інтенсивність навчання.

Однією з продуктивних технологій навчання також є проектна методологія. Її мета – формування пізнавальних навичок, критичного мислення та орієнтація в інформаційному середовищі. Проектна методологія утворює власний дослідницький досвід студента, забезпечуючи формування професійної компетентності.

Неповне формування індивідуальної траєкторії освіти студента часто пов'язане з недостатньою організацією цього процесу або неможливістю його впровадження в повній мірі.

Часто це проблема невеликих навчальних закладів, коли викладання окремих дисциплін, які обирає студент, відбувається майже індивідуально з причини відсутності набору повноцінної групи. Саме тому інноваційні педагогічні технології і є виходом з такого становища. Вони зорієнтовані на особистість майбутнього фахівця, розвивають творчу активність студентів, їх професійні і ціннісні якості.

Література:

1. Хохлова Н. В. Формирование индивидуальных образовательных траекторий студентов средствами элективного контента. *Ярославский педагогический вестник*, 2018. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/formirovanie-individualnyh-obrazovatelnyh-traektoriy-studentov-sredstvami-elektivnogo-kontenta>
2. Ковальчук В. І. Формування індивідуальних стратегій навчання студентів засобами інноваційних педагогічних технологій. *Молодий вчений*. 2018. № 4. С. 100-102 URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2018/12/26.pdf>
3. Андрущенко О. Англомовне професійне спілкування з використанням ІТ. *Відкритий урок*. 2012. № 1. С. 56-60.
4. Шапошникова Н. Ю. Индивидуальная образовательная траектория студента: анализ трактовок понятия. *Педагогическое образование в России*, 2015. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/individualnaya-obrazovatel'naya-traektoriya-studenta-analiz-traktovok-ponyatiya>

ЗМІСТ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА СУТНІСТЬ ІНФОРМАЦІЙНИХ ПОТРЕБ

*Рикова Л.М., кандидат педагогічних наук, старший викладач
Комунальний заклад «Харківська гуманітарно- педагогічна
академія» Харківської обласної ради*

*Дорошенко Т.І., викладач
Коледж переробної та харчової промисловості Харківського
національного технічного університету сільського господарства
ім. П. Василенка*

Наявність інформаційної культури обов'язкова в процесі вивчення дисциплін та для виконання будь-яких видів робіт, пов'язаних із обробкою інформації та інформаційними процесами. Основним завданням, на розв'язання якого має бути спрямована інформаційна культура студента, є підвищення ефективності його навчальної діяльності. Тому в процесі виконання дипломної роботи ми звернемо особливу увагу на аналіз змісту роботи з інформацією з позицій діяльнісного підходу, а саме зміст і сутність поняття інформаційної діяльності. Для цього спочатку коротко розглянемо поняття діяльності в когнітивному і пізнавальному аспектах.

За О. Леонтьєвим, діяльність є молярна неадитивна одиниця життя тілесного, матеріального суб'єкта. Діяльність – це не реакція і не сукупність реакцій, а система, що має свою будову, свої внутрішні переходи і перетворення, свій розвиток [2].

П. Каплан розуміє під діяльністю різнобічний процес створення людиною умов свого існування і розвитку, процес перетворення соціальної реальності відповідно до суспільних потреб, мети і завдань. Діяльність – це специфічна форма активного ставлення людини до навколишнього світу, зміст якої складає доцільна зміна та перетворення [1].

За Т. Дрідзе, діяльність виступає як усвідомлена, мотивована, тобто психічно регульована предметна і цілеспрямована соціально регламентована активність суспільного суб'єкта, яка опосередковує всі його зв'язки з природним, техніко-економічним і соціокультурним відображенням [3].

Основою або базовою характеристикою діяльності є її предметність. У самому понятті діяльності вже міститься поняття її предмета. Предмет діяльності виступає дwoяко: первинно – в своїй незалежній наявності, як такий, що підкоряє собі та перетворює діяльність суб'єкта; вторинно – як образ предмета, як продукт психічного відображення його властивостей, яке здійснюється в результаті діяльності суб'єкта й інакше здійснюватися не може.

Діяльність носить цілеспрямований характер, тобто це така активність, яка спрямована на досягнення свідомо поставленої мети. Крім того, для будь-якої діяльності властива попередня продуманість. Після того, як мета поставлена, людина аналізує ситуацію, в якій їй доведеться діяти, й обирає способи та засоби досягнення мети.

Таким чином, можна стверджувати, що будь-яка діяльність детермінується активністю, предметністю, цілеспрямованістю, а також потребами. Крім того, будь-яка діяльність характеризується наявністю мети діяльності, мотиву діяльності, предмета діяльності, умови діяльності та результату діяльності.

Під метою діяльності розуміють очікуваний результат діяльності, спрямований на предмет, за допомогою, якого суб'єкт має намір задовольнити ту чи іншу потребу.

Мотиви – діяльності це психічні явища, які стали збудниками для виконання тієї чи іншої дії, вчинку.

Суб'єкт діяльності – це індивід, який цілеспрямовано діє щодо змінення своїх потреб.

Процес діяльності визначається як сукупність цілеспрямованих дій щодо змінення стану предмета діяльності у відповідності до поставленої мети. Предмет діяльності – це те, що перетворюється в діяльності.

Умова діяльності – це середовище, засоби, в якому або за допомогою, яких здійснюється діяльність. Результат діяльності – це досягнення мети через задоволення потреб. Діяльність має бути результативною, тобто вона повинна досягати своєї мети.

Людська діяльність складна за своєю будовою. Її структура являє собою діалектичний взаємозв'язок перш за все двох підсистем – предметної (інтелектуальної) діяльності й комунікативної діяльності. Взагалі діяльність є розчленованою цілісністю двох зазначених видів діяльності.

Діяльність опосередковується матеріальною і духовною культурою, виробленою в суспільстві. Ця культура міститься нібито між суб'єктом і предметом діяльності. Тому суб'єкт, який не досяг певного культурного розвитку, не в змозі перетворювати навколишнє середовище, не здатний здійснювати предметну діяльність. В процесі цього сама культура виробляється під час предметної діяльності.

Однак діяльність генетично пов'язана не лише з культурним, а й із інформаційним аспектами. Зокрема, духовна діяльність, що в якості підсистеми нарівні з практичною діяльністю входить до системи діяльності, в свою чергу ділиться на три основні форми: пізнавальну, прогностичну та цінісно-орієнтаційну. Кожна з цих форм безпосередньо пов'язана з інформацією та знаннями. Діяльність не може здійснюватися в умовах інформаційного вакууму, без інформаційної підтримки. В зв'язку з цим доцільно навести визначення, яке дав Є. Маркарян. Науковець вважає, що діяльність – це інформаційно спрямована активність живих систем, яка виникає на основі їхнього ставлення до середовища з метою самопідтримки. Отже, діяльність, окрім іншого, детермінується ступенем

інформаційної підтримки. Тому одним із підвидів предметної діяльності є інформаційна діяльність, яка й забезпечує підтримку інших видів діяльності.

У загальному випадку під інформаційною діяльністю розуміють сукупність операцій із сприйняття, переробки та видачі інформації в межах системи комунікацій [5]. За своєю сутністю інформаційна діяльність є відтворюючою, оскільки здійснюється через відображення інформації у свідомості людини.

Проаналізуємо структуру інформаційної діяльності студентів на заняттях інформатики.

Метою інформаційної діяльності є задоволення інформаційних потреб основних споживачів, якими є студенти. Об'єктом інформаційної діяльності є програма з дисципліни «Інформатика», яку студенти повинні опанувати за певний термін. Суб'єктами інформаційної діяльності виступають студенти.

Процес інформаційної діяльності становить сукупність цілеспрямованих дій щодо збору, зберігання, пошуку, перетворення й обміну інформацією.

Умовами інформаційної діяльності є організований навчальний процес. Результатом інформаційної діяльності є досягнення мети студентів шляхом задоволення інформаційних потреб.

Інформаційна діяльність безпосередньо пов'язана з інформаційними потребами. В процесі цього роль інформаційної культури в інформаційній діяльності зводиться до підвищення адекватності вияву, формулювання інформаційних потреб і якості їх задоволення.

Тому надалі розглянемо зміст і сутність потреб взагалі й інформаційних потреб зокрема, а також їх роль у деяких видах діяльності.

Потреба – це властивість (здатність) живих систем активно реагувати на неузгодженість між наявними й оптимальними зовнішніми та

внутрішніми умовами їх життєдіяльності. Потреба в широкому розумінні слова – це нестаток суб'єкта в дечому, для задоволення якого необхідна та чи інша форма активності. Суб'єктом потреб виступають окремі особистості, в яких у процесі виконання будь-якої роботи виникають потреби. Ці потреби можна розглядати як певне ставлення індивіда до умов його життя [137]. Будь-яка конкретна потреба становить єдність двох сторін: суб'єктивної, яка виступає як необхідність у певних умовах нормального життя та розвитку суб'єкта, й об'єктивної, що виступає як предмет потреби.

З точки зору психологічної науки, потреба – це психічне явище відображення потреби організму особистості в необхідних умовах, які забезпечують її життя або розвиток [1].

Участь потреб у детермінації людської діяльності виявляється різноманітно. Потреби – це внутрішні об'єктивні чинники, які виступають як причини виникнення і здійснення діяльності, оскільки остання в кінцевому рахунку завжди здійснюється для задоволення соціальних або індивідуальних, актуальних або потенційних потреб.

Згідно з уявленнями сучасної психології та соціології, людські потреби мають складну структуру, яку можна подати у вигляді так званої піраміди Маслоу, яка умовно складається з двох частин. Основу піраміди становлять фізіологічні потреби (потреби в сні, їжі тощо), а вершину – інтелектуальні потреби (потреби в спілкуванні, самовдосконаленні, самореалізації тощо).

Невід'ємною складовою іншого виду потреб є пізнавальні потреби, які формуються в процесі індивідуального розвитку людини під впливом виховання і навчання з первинної природної потреби в притоці сенсорної інформації. Пізнавальна потреба є певним внутрішнім динамічним чинником усвідомлення, котрий ініціює мотивацію і діяльність. Передумовою виникнення пізнавальної потреби в суб'єкта є наявна у нього

неповна та невизначена інформація, яка не здатна задовольнити деякі потреби в досягненні поставленої мети. Пізнавальна потреба може розвиватися лише за наявності певної апріорної інформації. Вона відкриває перед людиною нові «інформаційні горизонти», до яких ця людина прагне. Відсутність такої інформації обмежує пізнавальні потреби, виключає їх стимулювання.

Активний стан виникає у людини тоді, коли вона володіє відносно розвиненою структурою пізнавальних потреб. Пізнавальна потреба формується і задовольняється в процесі соціалізації особистості. Однак знань, одержаних на початковому етапі становлення особистості, недостатньо для нормальної життєдіяльності. І тоді потрібні додаткові знання як для загального розвитку, так і для розв'язання конкретних завдань. Отже, формується інформаційна потреба, яка сприяє процесу мотивованого споживання інформації в прагматичному аспекті. В цьому й полягає сутність інформаційної потреби, яка є другорядною стосовно потреби пізнавальної.

Необхідність в інформації суб'єктивно виражається в інформаційній потребі як в певному ставленні суб'єкта до соціального й природного середовища в процесі його діяльності [7].

За своєю природою інформаційна потреба носить подвійний характер. Вона може розглядатися як одна з базисних потреб, що властива всім високоорганізованим істотам, і як потреба в інформації, що формуються в процесі людської діяльності. Сутність інформаційної потреби багато у чому залежить від інформації, під якою розуміють відображену різноманітність. Тоді сама інформаційна потреба визначається як: властивість суб'єкта, яка відображає необхідність одержання інформації; необхідне ставлення суб'єкта до інформації, відображене його (суб'єкта) психікою і свідомістю; визначена форма ставлення суб'єкта до предмету потреби інформації; властивість, яка

відображає необхідність одержання інформації; вираження неузгодження між метою, яка стоїть перед споживачем і можливістю її досягнення без керуючого впливу; відношення людини, спрямоване на присвоєння або використання інформації; вираження необхідності раціонального використання наявних ресурсів для розв'язання прикладних завдань; необхідність одержання в продовж обмеженого часового проміжку інформації за визначеною тематикою.

Як вважає Б. Єлепов, загальним базисом, на якому ґрунтуються судження з проблематики інформаційних потреб, є визначення останніх як атрибута діяльності споживачів. Якщо вважати, що в процесі діяльності будь-якого роду в свідомості суб'єкта має виникнути «ідеальна модель», яка відображає цілі, предмет, умови, взаємозв'язки, засоби і методи його конкретних дій, то інформаційні потреби є ніщо інше, як прагнення мати у своїй свідомості інформаційні компоненти, яких не вистачає для побудови «ідеальної моделі», тобто одержати знання про об'єкти, на які спрямована діяльність [4].

Іншими словами інформаційна потреба виникає лише тоді, коли в процесі прагнення до досягнення якої-небудь більш-менш усвідомлюваної, але безпосередньо недоступної мети у свідомості людини не проявляється необхідний для цього спосіб або засіб, а їх потрібно свідомо шукати. Знаходження способу або засобу досягнення мети й означає задоволення потреби.

Інформаційні потреби зумовлені функціонально – характером доцільної діяльності оточуючої системи. Інформаційні потреби задовольняються не стільки в результаті, скільки в процесі споживання інформації. Тому перетворення інформації є моментом її споживання.

Різноманітність інформаційних потреб за формою і змістом характеризується різноманітними мотивами звернення до інформації, які визначаються видами діяльності.

Інформаційні потреби, будучи суспільним продуктом, відображають форми прояву пізнавальної активності і діяльності особистості. В процесі цього динаміка інформаційних потреб є результатом інформаційної активності особистості.

Важливим детермінантом інформаційних потреб є інформаційні мотиви. Будь-яка діяльність, у тому числі й інформаційна, відбувається під впливом цілого комплексу таких мотивів (спонукань). Сила мотиву пов'язується із зовнішніми потребами через відношення із внутрішніми особистісними спонуканнями індивіда. В процесі цього мотив виконує роль спонукаючого моменту, певного суб'єктивного образу мети, яку необхідно досягнути. Мотив однозначно визначається як спонукання поведінки й діяльності. Мотиви поведінки і діяльності виникають у процесі відображення потреб – їх усвідомлення й, таким чином, можуть відноситися до властивостей особистості. Оскільки інформаційна діяльність детермінується професійною діяльністю, то інформаційний мотив може бути визначений як різновид мотиву професійної діяльності, спонукальна функція якого спрямовує процеси задоволення окремих інформаційних потреб або їх систем.

Окрім того, інформаційні потреби можуть розглядатися у співвіднесеності з інформаційними інтересами. Інформаційний інтерес виступає як відображення об'єктивної інформаційної потреби у свідомості. Інформаційні потреби, інтереси, мотиви, прямо співвідносяться з цілями інформаційної і професійної діяльностей. Звичайно мета визначається як відображення об'єктивної потреби.

Розрізняють три типи інформаційних потреб: суспільні (визначаються соціальними завданнями суспільства); колективні (потреби групи фахівців, які розв'язують спільні завдання); індивідуальні.

Інформаційні потреби мають складну структуру, яка формується в результаті органічного синтезу двох компонентів – особистісного

(суб'єктивного) і діяльнісного або предметного (об'єктивного). Перший є продуктом виховання і розвитку особистості, результатом внутрішніх психічних процесів. Суб'єктивний компонент багато у чому залежить від рівня соціалізації індивіда. Інший компонент є абсолютним інваріантом стосовно особистості й визначається зовнішніми чинниками, тобто безпосередньо практичними завданнями, які підлягають розв'язанню.

Література:

1. Каплан Г.А. Соціальна діяльність: сутність, види, форми. Харків: Прапор, 1998. 59 с.
2. Леонтьев А. Н. Деятельность. Сознание. Личность. М., 1975. С. 104-105.
3. Дризде Т.М. Две новые парадигмы для социального познания и социальной практики. *Социальная коммуникация и социальное управление в экоантропоцентрической и семиосоциопсихологической парадигмах*. М., 2000. Кн. 1. С. 5-42.
4. Елепов Б. С., Соболева Е. Б. Научные библиотеки в новом тысячелетии: проблемы взаимодействия ресурсов. *Научные библиотеки в новом тысячелетии: проблемы взаимодействия ресурсов*: материалы регион. науч.-практ. конф. Новосибирск, 2002. 215 с.
5. Бородьян В. И. Информационные потребности, их виды и свойства. К., 1970. 123 с.
6. Ващекин П. П., Абрамов Ю. Ф. Информационная деятельность и мировоззрение. Иркутск, 1990. 78 с.
7. Гиляревский Р. С. Маркусова В. А., Черный А. И. Научные коммуникации и проблема информационной потребности. НТИ. Серия 1. № 9. 1993. С. 1-7.

**ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
СТУДЕНТІВ-МАГІСТРІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 051 «ЕКОНОМІКА»
ПРИ ВИВЧЕННІ ДИСЦИПЛІНИ «ЕКОНОМІЧНЕ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

Онiсiфорова В.Ю., к.е.н., доцент

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Дисципліна «Економічне управління підприємством» є однією з обов'язкових для вивчення при підготовці магістрів спеціальності 051 «Економіка». Вона є логічним продовженням, акумулює та розширює компетенції, знання та практичні навички, отримані студентами при вивченні таких дисциплін, як економічна теорія, мікроекономіка, економіка підприємства, управління витратами, фінанси підприємств, ціноутворення, капітал підприємства.

Робоча програма навчальної дисципліни передбачає 3 кредити та 90 годин, значна частина з яких відведена на самостійну роботу студентів та підготовку до екзамену, а саме 28 та 30 годин, відповідно. Тобто 64% робочого часу студентів при вивченні дисципліни «Економічне управління підприємством» - це позааудиторна робота.

Слід зауважити, що самостійна робота студентів на сьогодні вже має чіткі форми організації, регламентується відповідними методичними вказівками з чітким переліком тем та обсягом робочих годин. Організація ж роботи студентів при підготовці до екзамену все ще не має чіткого вигляду та має вільний характер, що іноді стає проблемою під час складання іспиту через невідповідність поглядів студента на підготовку та вимог екзаменуючого викладача.

Однією з причин цього є наявність значної кількості форм завдань, які може містити в собі екзаменаційний білет в сучасних умовах. На сьогодні екзаменаційний білет – це комбінація теоретичних, практичних, логічних завдань, які надають можливість всебічно оцінити рівень підготовки студента. Тому важливо до іспиту донести до студента інформацію, що підготовка до екзамену - це не лише вивчення теоретичних питань відповідно до наданого переліку.

Отже, сформуємо головні аспекти, які мають бути донесені до студентів ще до початку підготовки до екзамену:

- студент має чітко бачити який вигляд має екзаменаційний білет з дисципліни та які форми завдань він передбачає;

- студент має чітко бачити та розуміти різну вагомість завдань різних форм під час визначення підсумкової оцінки;

- до студента має бути доведена інформація про критерії оцінювання якості виконання завдань.

Такий мінімальний перелік заходів дозволить студенту більш коректно розподілити свій час при підготовці до екзамену та побачити об'єктивність підходу до оцінювання його знань екзаменатором.

Слід відзначити, що на сьогодні дуже важливим є також розуміння студентом важливості аудиторного навантаження, особливо через значну його стислість. Тому при визначенні підсумкової оцінки повинні бути наявні заходи та інструменти врахування роботи та результатів студента під час аудиторних занять, що дозволить підвищити мотивацію студентів до відвідування аудиторних занять та активної роботи в аудиторії на лекціях та практичних заняттях.

САМОСТІЙНА РОБОТА ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦЯ

*Кузняк Г. М. кандидат с.- г. наук, доцент
Подільський державний аграрно-технічний університет*

У сучасних умовах реформування системи освіти України набула актуальності проблема профпідготовки фахівців. Її розв'язання полягає у відродженні українським суспільством національної ідеї, відкритості зарубіжному досвіду, утіленні перспективних технологій розвитку, навчання, викладання у вищих навчальних закладах. У цьому процесі особливої актуальності та визначального значення набувають методика, методи, технології та техніки викладання дисциплін у вищій школі.

Сучасній системі освіти України необхідні педагоги нового покоління, які мають досконало знати свій предмет, вікові та індивідуальні особливості здобувачів вищої освіти, уміти використовувати новітні технології в навчально-виховному процесі, активізувати пізнавальну діяльність та творчі здібності у них [1, 2].

Еволюційний розвиток суспільних відносин і світового прогресу перед викладачами вищої школи ставить все нові завдання, мета яких полягає в удосконаленні методів викладання та пошук нових форм роботи зі студентами, при цьому можна виділити ряд особливостей методологічного і методичного характеру при викладанні загальнобіологічних дисциплін.

Провідною формою організації навчання у вищій школі традиційно вважають лекцію. Проте на сучасному етапі інтеграції вітчизняної системи освіти до європейського освітнього простору, лекція поступово

втрачає своє домінуюче положення у навчально-виховному процесі, поступаючись самостійній роботі студентів, виконанню індивідуальних науково-дослідних завдань тощо. Існують навіть думки про витіснення лекції іншими формами навчання, зокрема за допомогою новітніх інформаційних технологій. Однак, як зазначає А.І. Кузьмінський, усі ці міркування не мають аксіоматичного характеру, а є лише предметом дискусії [7].

А.І. Кузьмінський зазначає, що суттєвими перевагами лекції є такі: можливість реалізувати творчу співпрацю педагога зі студентами, спільну емоційну взаємодію; активізація мислення студентів; акумуляція великого обсягу наукової інформації з урахуванням новітніх досягнень науки; врахування специфіки професійної підготовки студентів, їхніх інтересів; зміст лекції, процес читання містять у собі значні виховні можливості з погляду розвитку інтелекту студентів, формування морально-духовних якостей, культури спілкування, становлення професійної культури майбутніх фахівців; економічність (за порівняно короткий час студент отримує значний обсяг найновішої наукової інформації); участь студентів у педагогічному дійстві, яке називається лекцією, є корисною школою для тих, хто у майбутньому буде займатися науково - педагогічною діяльністю; є своєрідним дороговказом для студентів, компасом у недосяжному морі наукової інформації; незамінна, коли є дефіцит літератури [1- 5,7].

На думку багатьох учених, типовими недоліками лекції є пасивність студентів, «привласнення» чужих поглядів, відсутність індивідуального та диференційованого підходу, критичного аналізу інформації та ін.

Методичні підходи, щодо вивчення студентами загально біологічних дисциплін і прищеплення їм практичних навиків, постійно повинні вдосконалюватись. На сучасному етапі розвитку педагогіки, як науки, при підготовці лікарів ветеринарної медицини, все частіше

з'являються пропозиції використання нових методів у навчальному процесі, які не передбачають інтенсивного використання лабораторних тварин при розгляді тих чи інших біохімічних, фізіологічних особливостей організму [7].

На кафедрах університетів багатьох країн почали інтенсивно використовувати комп'ютерне моделювання, які ще недавно демонстрували на лабораторних тваринах.

Останнім часом, у зв'язку із зменшенням аудиторного навантаження, набуває особливого значення самостійна робота здобувачів вищої освіти, як основний засіб оволодіння навчальним матеріалом у поза аудиторний час. Самостійне вивчення здобувачами вищої освіти матеріалу окремих розділів біологічних дисциплін є складовою частиною навчальної програми по дисципліні і спрямоване на зменшення аудиторного навантаження студентів. Це дає змогу більш широко ознайомитися із сучасною фаховою літературою і науковими розробками з окремих питань, що дає можливість у порівняльному аспекті оцінити наукові здобутки вчених та фахівців.

Планомірна систематична і послідовна робота над сучасними джерелами наукової інформації сприятиме покращенню аналітичного мислення і об'єктивної оцінки отриманої науково-популярної інформації, що в кінцевому результаті впливатиме на вироблення потреби до самонавчання і вдосконалення професійних знань впродовж всього життя [8].

Сучасні підходи і методи вдосконалення навчального процесу у закладах вищої освіти України вимагають поєднання аудиторного і самостійного вивчення навчальних предметів під безпосереднім керівництвом викладача. Виконання здобувачами вищої освіти програм навчальних дисциплін потребує підбору та створення відповідних джерел інформації.

Самостійна робота забезпечується системою навчально-методичних засобів, до яких відносяться підручники, навчальні та методичні посібники, конспекти лекцій, унаочнення, технічні засоби навчання, електронний навчальний курс на платформі Moodle, наукова періодична і фахова монографічна література. Вони дають змогу здобувачам вищої освіти продуктивно працювати над темами, винесеними на самостійне опрацювання, а викладачу здійснювати методичну допомогу і контроль за ходом і якістю опрацювання цього матеріалу [8, 9,10].

Перелік тем для самостійного опрацювання наведено у логічній послідовності до типової і робочої програм навчальної дисципліни та структурно - логічного зв'язку між окремими розділами дисципліни згідно навчального плану. Кожна тема включає чітко визначену мету і завдання, контрольні питання, відповіді на які, здобувач вищої освіти може дати лише після самостійного опрацювання рекомендованої літератури та короткого конспектування вивченого матеріалу.

Навчально-методична література допомагає здобувачам вищої освіти опрацювати самостійно матеріал з різних джерел літератури, сконцентрувати увагу на особистому осмисленні прочитаного матеріалу та його власної оцінки. При самостійному вивченні окремих тем навчальної дисципліни здобувачі вищої освіти аналізують рівень його засвоєння шляхом відповідей на контрольні запитання, які передбачені в кінці кожної теми, де також вказано джерела літератури.

Самостійна робота повинна забезпечуватися відповідною системою навчально-методичних засобів, передбачених для вивчення навчальної дисципліни: підручники, навчальні та методичні посібники, методичні рекомендації та вказівки, конспект лекцій, фахова та наукова монографічна та методична література. Ефективність самостійної роботи значною мірою залежить від організаційно-методичних заходів, відповідної матеріально-технічної бази кафедри [10,11].

Активна самостійна робота здобувачів вищої освіти можлива тільки за наявності серйозної та стійкої мотивації. Найсильніший мотивуючий фактор - підготовка до подальшої ефективної професійної діяльності. Формування мотивації здобувачів вищої освіти під час аудиторних занять до вивчення дисципліни відбувається шляхом демонстрації зв'язку основних її положень з навиками і знаннями майбутнього фахівця, які передбачаються освітньо-кваліфікаційною характеристикою.

Тобто необхідно показати, які знання і навички, набуті при вивченні дисципліни, будуть необхідні здобувачу вищої освіти в його подальшій професійній діяльності або при вивченні наступних дисциплін. До внутрішніх чинників, що сприяють активізації самостійної роботи, належать:

- корисність виконуваної роботи (усвідомлення доцільності результатів роботи в професійній підготовці);
- участь здобувачів вищої освіти у творчій діяльності (участь у науково-дослідній, методичній роботі, що проводиться на певній кафедрі);
- мотивувальні фактори контролю знань (накопичувальні оцінки, рейтинг, тести);
- участь в олімпіадах з навчальних дисциплін, конкурсах науково-дослідних або прикладних робіт тощо.

На першому занятті кожного семестру передбачено ознайомлення і доведення до відома здобувачів вищої освіти певної системи організаційних заходів, що включає такі основні моменти:

- ознайомлення з методикою вивчення навчального предмету і принципами організації самопідготовки в позааудиторний час;
- організація викладачами кафедри щоденних консультацій та надання методичної допомоги при вивченні окремих тем;

- обладнання аудиторій препаратами з унаочненням і пояснюючими текстами до кожного з них.

Контроль самостійної роботи здобувачів вищої освіти є складовою частиною системи навчання як один з факторів, що стимулюють підвищення успішності. Вимогами до контролю самостійної роботи здобувачів вищої освіти є об'єктивність перевірки та оцінки; індивідуальний характер контролю; гласність, всебічність перевірки, яка має охоплювати всі модулі дисципліни; диференційованість перевірки, яка передбачає врахування специфіки програмного матеріалу, предмета, індивідуальних особливостей здобувачів вищої освіти; різноманітність форм контролю і всебічність, що створюють умови для реалізації функцій контролю, підвищення інтересу здобувачів вищої освіти до його проведення і результатів [12].

Контроль компетентності здобувачів вищої освіти є формою зворотного зв'язку, джерелом інформації для викладача про хід самостійного опанування здобувачем вищої освіти навчального матеріалу та міцність його засвоєння. Основними формами контролю самостійної роботи здобувачів вищої освіти є:

- поточний, під час практичних, лабораторних, семінарських занять у вигляді експрес-опитування, співбесіди, тестових завдань, контрольних робіт, колоквиумів, контролю практичних умінь і навичок;
- підсумковий – контроль питань, тем, які виносяться на самостійне вивчення, реферати, курсові роботи, державна атестація.

Важливе значення у засвоєнні навчального матеріалу з біологічних дисциплін має принцип наступності і почерговості в роботі по закріпленню знань, отриманих на теоретичних і лабораторних заняттях, а також під час самостійної роботи [12,13].

Отже, компетентність, конкурентоздатність, динамізм та інформованість сьогодні стають головними якостями особистості, що

впливають на її професійне самовизначення і становлення. Значну роль у розвитку індивідуальності, саморозвитку, самоосвіти, застосування одержаних знань та досягнення професійного успіху майбутнього фахівця відіграють викладацькі кадри.

Головним у стратегічній лінії організації самостійної роботи здобувачів вищої освіти на кафедрах є не оптимізація її окремих видів, а створення умов високої активності, самостійності і відповідальності здобувачів вищої освіти в аудиторії і поза аудиторією, а також під час усіх видів освітньої діяльності.

Контроль компетентності, знань, умінь і навичок здобувачів вищої освіти є формою зворотного зв'язку, джерелом інформації для викладача про хід самостійного опанування здобувачем вищої освіти навчального матеріалу та якість його засвоєння.

Втілення у навчальний процес сучасних технологій і забезпечення ефективності самостійної та індивідуальної роботи студентів вимагає покращення матеріальної бази кафедр [12,13].

Література.

1. Авдеєнко А. П., Дементій Л. В., Поляков О. Є. Інтенсифікація навчального процесу та організація самостійної роботи студентів. *Проблеми освіти*. К., 2001. Вип.24. С. 108-111
2. Алексюк А. М. Педагогіка вищої освіти в Україні: Історія, Теорія: підручник. К.:Либідь, 1998. 560 с.
3. Болюбаш Я. Я. Організація навчального процесу у вищих закладах освіти. К., 1997. 63 с.
4. Вітвицька С.С. Практикум з педагогіки вищої школи. За модульною системою навчання. К., 2005. 395 с.
5. Волкова Н.П. Педагогіка. К., 2003. 575 с.

6. Кузьмінський А. І. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. К.: Знання, 2005. 486 с.
7. Бабенко Д. В., Давиденко В. М. Щодо євроінтеграції вищої освіти. *Наука і методика*. 2006, № 6. С. 7-13.
8. Бондар В. І. Теорія і практика модульного навчання у вищих закладах освіти. *Освіта і управління*. 2005, Т.3. №1. С. 19-40.
9. Пастушенко С. І. Методичне забезпечення самостійної роботи студентів за кредитно - модульною системою навчання. *Наука і методика*. 2006. № 6. С. 38-41.
10. Присяжнюк В. Я. Самостійна робота студентів. *Науковий вісник ЛНУВМБТ імені С.З. Гжицького*. 2012, Т.14. № 2 (52) С. 235-238.
11. Герасімова Н. Є. Психологія: самостійна робота студентів: навч.-наук. посіб. Черкаси: ЧНУ ім. Б. Хмельницького. 2010. 56 с.
12. Герман Н. А., Тягунова Н. В. Адаптація форм організації самостійної роботи студентів до сучасних технологій навчання. *Вища школа*. 2010. № 4-5. С. 53–61.

УДК 378

ЗАСТОСУВАННЯ КЕЙСІВ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

*Стороженко Т.В., викладач
Харківський національний педагогічний університет
Ім. Г.С. Сковороди*

Існує безліч методів проведення практичних занять у вищих закладах, але вони проводяться в аудиторіях і найчастіше у вигляді

якихось письмових робіт, що не дає студентам розвивати мислення в якихось нестійких ситуаціях. Закінчивши вуз, студенти не можуть застосувати свої знання на практиці, так як це від них вимагають, тому проблемою стає ставлення студентів до навчання, яка, на їхню думку, не дає всього того, що дає практика. Виходом з цього можуть стати практичні заняття по методу "кейсів".

Найважливішим завданням у вузах в ході навчального процесу є те, що студент повинен навчитися мислити і засвоювати свої знання. Зараз всі форми навчального процесу націлені на те, щоб студент навчався самостійно, так би мовити, розвивав самостійне мислення. Але економічна реальність є складною і різноманітною, в ній логічні моделі економічної теорії не проявляються прямолінійно. Від педагогів-викладачів економічних дисциплін потрібно цілеспрямоване використання інтерактивних методик навчання, тестових завдань, конкретних ситуацій, щоб на основі теоретичних положень аналізувати суперечливі процеси ринкових перетворень [1].

Кейс-метод - техніка навчання, що використовує опис реальних економічних, соціальних і бізнес-ситуацій [2]. Ті, що навчаються в ході роботи досліджують ситуацію, розбираються в суті проблем, пропонують можливі рішення і вибирають кращі з них.

Кейси ґрунтуються на реальному фактичному матеріалі або ж наближені до реальної ситуації. Даний метод дає нам поглиблений аналіз бізнес-ситуації, він так само акцентує увагу на участі в обговоренні, а не сам процес навчання, де викладачі є модераторами, які задають відповідні питання в ході дискусії студентів і оцінюють ідеї, які вони генерують [1].

Ще однією важливою метою даного методу є те, що метод кейсів дає можливість студентам аналізувати реальні ситуації, які викликали конфлікт в діловому житті, що змушує студентів вирішувати їх. Суть поставленої задачі така, що в реальному житті студенти рано чи пізно

зіткнуться з ними на практиці, що так само, можливо, дозволить їм стати лідером в даній ситуації, що так само є перевагою даного методу [2, 3].

Ще одним, і чимало важливим, перевагою такого методу, з точки зору студентів, є необхідність групової роботи, яка провокує дискусію навколо заданої теми і, даючи поради іншим, або ж отримують його від іншого учасника, буде краще для засвоєння матеріалу, ніж просто конспектування робіт. Це так само дасть можливість отримати нові ідеї і видати нестандартні рішення.

Кейси, опрацьовані в групі, дають можливість набуття впевненості в собі і в той же час позбутися зайвої самовпевненості і агресивності, і так само дають можливість чути інших і прислухатися до їхньої думки, оцінювати різні сторони думок, розуміти, яку роль в групі ти посідаєш. Приходячи на місце роботи, стає така необхідність, як робота в колективі, тому дана методика сприяє зниженню суб'єктивності сприйняття, зростання колективізму, схильності до співпраці.

Кейс-метод можна підганяти під будь-які завдання курсу і навіть додумувати деякі деталі, для більшого інтересу студентів, що з точки зору викладача, є великою перевагою кейсів.

Дана методика може створювати враження "реальності", що ті студенти, які не мають досвіду роботи в організаціях, отримують багато нової інформації стосовно тих галузей і сфер діяльності, з якими досі не стикалися, що є особливо цінним. Однак передчасна зустріч з конкретними ситуаціями може привести до стресу, дискомфорту або напруги через невизначеність ситуації або нестачу інформації [3].

Але саме тому робота студентів над конкретною ситуацією корисна, адже завдяки її здатності генерувати це почуття незадоволеності в ході рішення, сприяють кращому запам'ятовуванню застосовуваних теорій, знань і концепцій. Після виходу з даної ситуації студент буде відчувати

радість, що згодом буде його мотивувати працювати над наступними поставленими завданнями.

Особливість методу полягає в тому, що студент, який не має необхідної бази теоретичних знань, може і не знайти правильного рішення, але межа між правильною відповіддю і неправильним рішенням майже непомітна. Конкретної відповіді в даних завданнях немає, як і в реальному житті. Такий студент має набагато більше шансів для прийняття нестандартного рішення, так як у нього немає ніяких «рамоч», нав'язаних теорією. Найчастіше саме такі рішення могли б бути тим найкращим виходом з проблемної ситуації, до якого не змогли дійти в реальній практиці реальні фахівці [4].

На закінчення слід додати, що у сучасного менеджера і підприємця повинна бути розвинена інтуїція, яку допомагають розвивати саме такі методики навчання, коли багато завдань повинні вирішуватися за короткий період часу, що не дає багато часу на роздуми і аналіз.

Література:

1. MBA в Украине URL :

<http://ru.osvita.ua/add-education/mba-ukraine/36530/>

2. Понятие "бизнес-кейсов" и методика их решения URL:

<http://www.trainings.ru/library/exclusive/?id=6812>

3. Арканова Т. А. Использование метода кейс-стади в профессиональной подготовке студентов-экономистов. *Вестник университета Российской академии образования*. 2011. № 1. С. 164-166.

4. Гатауллин Р. М. Case-технологии в высшем профессиональном образовании / *Высшее образование сегодня*. 2008. № 1. С. 43-46.

ЕФЕКТИВНІСТЬ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ

Хорошилова І.О., к.е.н., доцент

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Байдала В.В., к.п.н., доцент

*Харківський національний педагогічний
університет імені Г.С. Сковороди*

Незважаючи на суттєві зміни в системі професійної освіти, направлені на підвищення якості підготовки фахівців на всіх ланках освіти, зараз все ще можна спостерігати невідповідність рівня практичної підготовки спеціалістів вимогам реального сектору економіки. Ефективність практичної підготовки може бути забезпечена реалізацією організаційно-педагогічних умов, що враховують об'єктивні особливості сучасної системи професійної освіти, індивідуальні освітні потреби абітурієнтів й обумовлена акмеологічними рівнями сформованості компетенцій.

Сучасний етап розвитку системи професійної освіти характеризується:

- галузевим об'єднанням закладів початкової, середньої та вищої освіти, реалізацією програм підготовки фахівців вищих навчальних закладах;

- зміною освітніх парадигм, з теоретичною та практико-орієнтованою, що передбачає інтенсивне залучення студентів в практичну діяльність та їх раннє занурення в професію;

- організацією освітнього процесу на основі компетентностного підходу, спрямованого на підвищення конкурентоспроможності майбутнього фахівця, взаємодію з ринком праці, оновлення компонентів системи освіти [3], [2].

Проведений нами аналіз організації освітнього процесу підготовки спеціалістів показує, що:

- в більшості випадків освітній процес інерційно зберігає свою направленість на вузьку підготовку в залежності від того, на підготовку яких фахівців раніше був орієнтований освітній процес в відповідності з державним освітнім стандартом минулого покоління, хоча на ринку праці затребувані фахівці, здатні до поліфункціональної діяльності, працювати в команді, швидко адаптуватися до виконання нових професійних функцій при зміні видів діяльності;

- виховний процес головним чином спрямований на виховання таких професійно важливих якостей, як виконавча та технологічна дисципліна, в той час коли суспільством та виробництвом затребувані такі якості особистості фахівців, як готовність і спосібність до прийняття самостійних рішень та до покладання відповідальності за них, проявляти ініціативу в постановці і вирішенні творчих завдань, швидко адаптуватися до нових умов професійної діяльності, навиків з'єднання суміжних професійних функцій, комунікативних навиків;

- недостатньо використовується потенціал практик за для забезпечення ефективності практичної підготовки, з огляду на не упорядкованість змістовного забезпечення практик, їх нерівномірність розподілу в структурі програми підготовки фахівців, відсутність єдиних теоретично обумовлених концептуальних і технологічних підходів до розв'язання проблеми організаційно змістовного забезпечення практик. Таким чином, з огляду на існуючі позитивні зміни в цілому в системі професійної освіти, в даний час можна спостерігати невідповідність рівня

підготовки реальним потребам і, відповідно забезпечення ефективності практичної підготовки будучих фахівців є актуальною проблемою що постає перед освітнім закладом.

Ефективність практичної підготовки майбутнього фахівця може бути визначена акмеологічними рівнями сформованості компетенцій, тобто рівнями сформованості, затребуваними суспільством і виробництвом.

Таким чином, професійна підготовка майбутніх фахівців може бути описана інноваційною моделлю практико-орієнтованої підготовки фахівців. В якості основних принципів навчання інноваційної моделі практико-орієнтованої підготовки фахівців в освітньому середовищі навчального закладу нами виділені наступні:

- комплексності і контекстності, передбачаючий забезпечення не тільки функціональної взаємозалежності елементів освітнього процесу, але й єдності різних сфер особистості (інтелектуальної, емоційної, дієво-практичної), що реалізується через взаємозв'язок навчальної, виконавчої та творчої діяльності та передбачаючої організацію різноманітних видів практичних робіт студентів в рамках аудиторної та поза аудиторної роботи, спрямованих на засвоєння знань в контексті майбутньої професійної діяльності;

- єдність теорії та практики, спрямованої на забезпечення осмисленого засвоєння та застосування навиків, вмінь на базі ґрунтовних знань, розвитку професійного мислення, професійної культури та інших елементів професіоналізму;

- безперервності й варіативності, вказуючої на приємственність етапів підготовки фахівців середньої ланки та необхідність обліку індивідуальної особливості студентів (наприклад, рівня пізнавальних можливостей та особистого розвитку) при виборі змісту, форми та методів навчання. В якості основних компонентів моделі як системи виступають цільовий, діагностичний, змістовно-процесуальний та оціночно-

результативний. Системообразуючим компонентом моделі є цільовий компонент, що визначає зміст інших компонентів моделі.

Тому правильна організація практичної підготовки та засвоєння студентами достатнього обсягу знань, визначених програмами навчальних дисциплін, сформованість у студентів до моменту їх виходу на практику первинних фахових умінь та компетенцій, одержаних на практичних заняттях у процесі теоретичного навчання, в подальшому сприятимуть легкому включенню у виробничу діяльність. Чітка співпраця вищого навчального закладу та підприємств – баз практик з питань організації та якісного проведення практики студентів, дозволить сформувати професійні компетенції фахівця, виховати стійкий інтерес до майбутньої професії, потребу систематично поновлювати свої знання та творчо їх застосовувати в практичній діяльності.

Література:

1. Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України. *Інформаційний вісник ВНЗ*. 2003. 28–37с.
2. Варганова, О. А. Практична підготовка як конкурентна перевага випускників ВНЗ на ринку праці: (На прикладі ХГУ «НУА»). *Вища освіта України*. 2005. № 4.84–89 с.
3. Байденко, В.И. Компетенции в профессиональном образовании (к освоению компетентностного подхода). *Высшее образование* 2004 . № 11. С 4-13.

ІНФОРМАЦІЙНА ВЗАЄМОДІЯ МІЖ ВИКЛАДАЧЕМ І СТУДЕНТАМИ : ОСОБЛИВОСТІ ПРОЦЕСУ

*Вербицька В.І., доцент
Харківський національний автомобільно-дорожній університет*

Для підготовки кваліфікованих фахівців у стінах вищого навчального закладу використовують чимало освітніх технологій. Хочеться звернути особливу увагу на можливості застосування викладачами соціоніки – універсальної методики по підбору ефективних педагогічних технологій.

Соціоніка виділяє у людей дві пари функцій: функції оцінки і прийняття рішень (логіка, етика) та функції сприйняття реальності (сенсорика – інтуїція); дві установки свідомості – орієнтація на зовнішній чи внутрішній світ (екстра- , інтроверсія), а також два класи наступних характеристик (раціональність – ірраціональність).

Кожен викладач і студент є представниками одного із 16 соціотипів. Важливо правильно визначати належність людини до того чи іншого соціотипу, щоб ефективно моделювати процес інформаційної взаємодії між людьми. «Соціонікою володіє не той, хто самовпевнено розпізнає соціонічні типи, а той, хто використовує соціоніку як модельний рівень гуманітарних знань» [1].

Згідно з рекомендаціями спеціалістів з соціоніки, для викладача типу СЕЕ (сенсорно-етичний екстраверт) найкраще підходять методики, побудовані на колективних методах спілкування, а для викладача типу ІЕЕ (інтуїтивно-етичний екстраверт) – методики, пов'язані з різними способами самовираження студентів.

В роботі [1] аналізується аспектна структура інформаційного

педагогічного середовища: виявляється, що досвідчений викладач емпіричним шляхом використовує на заняттях всі 8 аспектів інформаційного потоку – етику емоцій, етику стосунків, вольову сенсоріку, сенсоріку відчуттів, інтуїцію часу, інтуїцію можливостей, ділову логіку, системну логіку. Дослідниця зауважує, що учні з типом мислення, у якому домінують функції, орієнтовані на етичні аспекти, часто відповідають на запитання викладача, звернені до логічного мислення, поспішно, неточно, емоційно, і лише пізніше, з деяким зусиллям, підключають логічне мислення.

Зазначимо, що викладач – інтуїт повинен пояснювати новий матеріал або формулювати завдання студенту – сенсоріку, вдаючись у дрібні деталі (очевидні для нього самого, але «розмиті» для людини із сенсорним сприйняттям дійсності). Взагалі, спілкування ірраціонала з раціоналом вважають досить складним – відмінності між цими типами нерідко дратують їх обох.

При плануванні навчальних занять і консультацій для студентів слід враховувати динаміку розумової працездатності людини протягом доби. Автори дослідження [2] вивчали показники уваги, пам'яті, мислення у військовослужбовців чоловічої статі віком 18-20 років. Виявилось, що протягом дня спостерігалось два максимума у кривій працездатності: від 10 до 13 години та від 18 до 22 години. У цей час ефективність роботи на 8,4%-28,2% перевищувала середньодобове значення цієї величини, а в період спаду продуктивність знижувалася на 43,9%.

Головним чином на ефективність розумової працездатності, як виявилось, впливає тип інформаційного метаболізму (ТІМ), або спосіб акцентуації мислення. Дослідники виявили, що у осіб з домінуючим конкретним мисленням (у яких однією з головних є сенсорна функція інформаційного метаболізму) пік розумової діяльності припадає на ранкові години. У вечірній час підвищення ефективності мозкової діяльності

спостерігалось, як правило, у осіб з переважно абстрактним мисленням (у них однією із сильних є інтуїтивна функція інформаційного обміну). Особливо високою виявилася якість розумової діяльності у першій половині дня у представників типів інформаційного метаболізму СЕІ, СЕЕ, а у вечірні години – у осіб з типами інформаційного метаболізму ІЛЕ, ЕІЕ, ІЕІ, ЕІІ.

Представляє інтерес дослідження можливостей групи, утвореної поділом типів інформаційного метаболізу за ознакою Рейніна праві – ліві (налаштовані, відповідно, на процес чи на результат) і за класами функцій раціональність – ірраціональність [3].

Так, *ліві ірраціонали* здатні швидко і легко орієнтуватися в ситуації, «переключатися»; їм легко працюється у змінному ритмі. Особи з такими характеристиками складають кістяк груп швидкого реагування у складних ситуаціях.

Ліві раціонали у випадку стресової ситуації теж швидко «включаються», але їм потрібен певний час для коректування планів, прийняття рішень. Таку групу доцільно спеціальним чином тренувати, щоб її дії виявилися успішними в екстремальних ситуаціях.

Праві ірраціонали потребують часу для прийняття рішень, реагування на нову ситуацію; їх ірраціональна сутність дозволяє успішно передбачати можливі варіанти розвитку подій.

Праві раціонали налаштовані на стабільність, на спокійні умови діяльності. Їм не показана робота, пов'язана з необхідністю швидкого реагування.

Отже, за допомогою соціонічних рекомендацій кожній людині, яка працює чи навчається, легше виявити свої сильні і слабкі сторони (які є у кожного). На сильні сторони можна сміливо опиратися, в той час як слабкі слід «прикривати» і захищати. На закінчення слід додати, що в сучасних досить складних та непередбачуваних освітніх умовах перед викладачем

вищого навчального закладу постають завдання не тільки ті, що стосуються його безпосередньої професійної діяльності викладача, а в не останню чергу такі, що мають кінцевою метою навчити студента самому процесу навчання, оскільки в останні роки вища школа отримує в свої лави студентів, які просто не вміють вчитись. Вважаю, що саме на це повинні бути в першу чергу спрямовані зусилля викладачів, і в такому нелегкому процесі спілкування із студентами повинна надати допомогу соціоніка.

Література:

1. Румянцева Е. А. Соционический анализ педагогических ситуаций. *Психология и соционика межличностных отношений*. 2009. № 10, С. 51–54.
2. Варус В. И., Лишенко С.В., Уваров В.В., Иванов Д.А. Профессиональный отбор военных специалистов: биоритмический уровень исследований. *Менеджмент и кадры: психология управления, соционика и социология*. 2013. № 2, С. 46–48.
3. Луценко М. А. Соционика в выборе профессии. *Менеджмент и кадры: психология управления, соционика и социология*. 2011. № 10, С. 5–10.

УДК 378

САМОСТІЙНА РОБОТА ТА ЇЇ РОЛЬ В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

*Кальченко В.І., викладач вищої категорії
Харківський державний автотранспортний коледж*

Останнім часом здійснюються активні пошуки нових педагогічних технологій професійної підготовки майбутнього спеціаліста, які орієнтовані на формування особистості, розвитку її творчості й

самостійності. Мова йде про розробку нової концепції навчання, де всі її складові спрямовані на розвиток майбутнього фахівця, формування його як творця, здатного не лише самостійно здобувати знання, а й реалізувати їх відповідно до практичних вимог сьогодення. Важлива роль у цьому складному процесі належить самостійній роботі студентів.

З усіх видів навчальної діяльності лише самостійна робота у повній мірі забезпечує формування самостійності як риси особистості з науковим світоглядом, що бажає і вміє працювати.

Самостійна робота насамперед завершує завдання усіх інших видів навчальної діяльності. Але ця форма навчально-виховного процесу, яка оптимально забезпечує засвоєння дисципліни, дає високі результати лише у самовдосконаленні особистості, яка реалізується лише у самовиявленні внутрішньої потреби у знаннях, пізнавальних інтересах студентів.

Самостійна робота студента над засвоєнням навчального матеріалу з конкретної дисципліни може виконуватись у бібліотеці вищого навчального закладу, навчальних кабінетах, комп'ютерних класах (лабораторіях), а також в домашніх умовах. Значні можливості в організації самостійної роботи студента відкриває комп'ютеризація навчального процесу, коли кожен студент може індивідуально "поспілкуватися" з комп'ютером, одержати від нього завдання, перевірити свої відповіді, скласти для себе програму навчання, послідовність проходження певних курсів.

Ми передбачили такі чотири основні види самостійної роботи студентів: робота над навчальним матеріалом, з'ясованим на лекції; самостійне опрацювання матеріалу, який не викладався; дослідницька робота і праця над самовдосконаленням студента. Ці види самостійної роботи, представлені у таблиці 1.

Таблиця 1 - Види самостійної діяльності студентів

Мета	Види самостійної діяльності студентів
Первинне оволодіння знаннями	Читання підручника, першоджерел додаткової літератури; складання плану; конспектування прочитаного, графічне зображення тексту; виписка, робота зі словником, довідником; ознайомлення з нормативними документами і спостереження.
Закріплення і систематизація знань	Робота з конспектом лекцій, робота з підручником, першоджерелами, складання плану, відповідь на запропоновані запитання; складання таблиць, графіків, схем; вивчення нормативної документації; відповідь на контрольні запитання; підготовка виступів для семінарів, рефератів, доповідей, складання бібліографії.
Застосування знань, формування умінь	Розв'язання задач і вправ за взірцем, виконання графічних робіт, розв'язання ситуативних виробничих задач, підготовка до ділових ігор; підготовка курсових, дипломних робіт, робота на комп'ютері, дослідно-пошукова робота.

На основі запропонованої В.А.Козаковим класифікації самостійної роботи по характеру управління нею з боку педагога, ми вважаємо логічним виділити самостійну учбову роботу під керівництвом педагогів, а також здійснювану без його керівництва. Керівництво самостійною роботою студентів з боку педагогів може бути як безпосереднім, так і опосередкованим. На аудиторних заняттях при безпосередньому спілкуванні із студентами керівництво в основному є безпосереднім, на інших видах занять – опосередкованим.

Слід відмітити, що об'єм та послідовність виконання видів завдань, що характеризуються різним рівнем самостійності, можуть бути різними. Наприклад, закріплення способу вирішення ситуаційних задач може бути проведено перш за все на аудиторному занятті під безпосереднім керівництвом викладача, а потім – без його керівництва з використанням засобів впорядкованого управління: збірок завдань з методичними вказівками до їх виконання.

В іншому випадку студенти повинні самостійно засвоїти теоретичний матеріал та підготувати відповіді на задані питання, а потім обговорити ці відповіді на занятті при безпосередньому керівництві з боку викладача.

Якнайповніше самостійність студентів реалізується в роботі без керівництва педагога: коли студенти самостійно ставлять собі учбову задачу на основі усвідомлення необхідності придбання додаткових знань і навиків, що виходять за рамки кваліфікаційних вимог, та наявності пізнавального інтересу; самостійно знаходять та засвоюють навчальну інформацію; без допомоги педагога визначають необхідний об'єм вправ для засвоєння різних способів діяльності, планують, організують і контролюють свою навчальну роботу, оцінюють її результати; корегують її виконання; розвивають здібність до самоосвіти, яка необхідна сучасному фахівцю.

Підсумком впровадження самостійної роботи студентів є перетворення діяльності студентів від спостереження, слухання, запам'ятовування, виконання дій за зразком до активної участі в вирішенні проблем, висуванню гіпотез і можливого рішення завдань [4]. Виявляючи при цьому репродуктивний і продуктивний рівень пізнавальної діяльності.

Форми і методи самостійної роботи студентів, про які йшлося, утворюють відповідну систему знань студентів. Вона, як показують спостереження, розкриває їхні творчі здібності, готує до активного пошуку, викликає потребу вдосконалювати свою майстерність. Інакше кажучи, правильно організована система самостійної роботи студента покликана готувати фахівця, спроможного вирішувати завдання побудови сучасного демократичного суспільства в Україні.

Література:

1. Буряк В. К. Керування самостійною роботою студентів. *Вища школа*. 2001. № 4-5. С. 48-52.
2. Козаков В.А. Самостійна робота студентів як дидактична проблема. К. : НМК ВО, 1990. 62 с.
3. Підкасистий І. Ф., Євдокимов В. І. Педагогічні технології: навч. посібник; за заг. ред. І.Ф. Прокопенко. Х.: Колегіум, 2006. 224 с.
4. Шимко І. Проблеми організації самостійної роботи у вищій школі. *Рідна школа*. 2005. № 8. С. 34–35.

УДК 378

САМОСТІЙНА ТА НАУКОВА РОБОТА СТУДЕНТІВ

*Оксак І.Ю., Пугло Ю.О, студентки
Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені Петра Василенка*

Самостійна та наукова робота студентів є одним із важливих засобів підвищення якості підготовки і професійного виховання фахівців з вищою освітою, здатних творчо застосовувати в практичній діяльності сучасні досягнення науково-технічного прогресу. Головна ціль це визначення особистого ставлення студента до певних проблем та аспектів господарського життя, які різною мірою розкриваються в навчальних планах [2].

Основними завданнями самостійної та наукової роботи студентів є:

1. поглиблене і творче засвоєння програмного матеріалу.
2. оволодіння студентами науковими методами пізнання.
3. навчання методиці й засобам самостійного вирішення наукових і технічних задач, стилю й навичкам праці в наукових колективах.
4. сприяння успішному вирішенню актуальних наукових і технічних задач.

Самостійна та наукова робота охоплює три етапи: підготовка студента до виконання завдання (теоретичне, психологічне, організаційно-методичне і матеріально-технічне забезпечення самостійної роботи), безпосереднє виконання навчального завдання, аналіз виконаного завдання. Теоретична готовність студента виявляється в його інтелектуальній підготовленості, тобто у здатності застосувати свої знання для виконання завдання. Практична готовність полягає у здатності оптимально планувати самостійну роботу, вміло використовувати конспект лекцій, підручники, посібники, комп'ютер, розумові операції. Психологічна готовність студента передбачає передусім наявність у нього мотивів до виконання конкретного завдання. Для того щоб поставлене перед студентом завдання стало мотивом його розумової, практичної діяльності, воно повинно бути ним сприйняте. Успіх підготовчого етапу залежить і від організаційного, методичного, матеріально-технічного забезпечення самостійної роботи студента (забезпеченість літературою, методичними рекомендаціями, наочними посібниками, інформаційно-комп'ютерною базою тощо). Аналіз виконаного завдання є завершальним етапом самостійної роботи. Під час аналізу студент оцінює (шляхом самоконтролю, іноді взаємоконтролю) якість і час виконання завдання, ефективність використаних у процесі самостійної роботи методів і засобів.

Організація і методика самостійної роботи студентів мають бути підпорядковані певним вимогам[3]

1. розвиток мотиваційної установки у студентів.
2. систематичність і безперервність.
3. послідовність у роботі.
4. правильне планування самостійної роботи, раціональне використання часу.
5. використання відповідних методів, способів і прийомів роботи.
6. керівництво з боку викладачів.

Багато студентів наштовхуються на труднощі під час виконання письмових домашніх завдань (розв'язання задач з математики, статистики, економіко-математичного моделювання, підготовки рефератів, контрольних і курсових робіт). Письмову роботу виконують передусім для того, щоб викладач зміг оцінити ступінь і якість засвоєння студентом навчального курсу, рівень сформованості у нього вмінь і навичок використання теорії при розв'язанні практичних завдань.

Самостійна робота сприяє формуванню у студентів інтелектуальних якостей, необхідних майбутньому спеціалістові. Вона виховує у студентів стійкі навички постійного поповнення своїх знань, самоосвіти, сприяє розвитку працелюбності, організованості й ініціативи, випробовує його сили, перевіряє волю, дисциплінованість тощо.

Під час самостійної роботи студенти мають змогу краще використати свої індивідуальні здібності. Вони вивчають, конспектують літературні джерела, за потреби повторно перечитують їх окремі розділи, абзаци, звертаються до відповідних довідників і словників. Все це сприяє глибокому осмисленню навчального матеріалу, виробляє в студентів цілеспрямованість у здобутті знань, самостійність мислення. Самостійна робота здійснює і виховний вплив на студентів, сприяючи формуванню і розвитку необхідних моральних якостей.

Література.

1. Мірутенко В. В., Демчинська М. І., Симочко Л. Ю. Методичний посібник до виконання практичних робіт з курсу “Науково-дослідна робота студентів”. Ужгород, 2011. 72 с.
2. Яковенко Р. В. Наукова робота студентів : методичні поради та рекомендації. Кіровоград: „ПіК”, 2009. 40 с.
3. Самостійна робота студента в системі навчального процесу URL: https://pidruchniki.com/1228112860996/dokumentoznavstvo/samostiyna_robota_studenta_sistemi_navchalnogo_protsestu (Дата звернення: 09.11.19)

УДК 371.84

НАУКОВО-ДОСЛІДНА РОБОТА СТУДЕНТІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ТЕХНІЧНОГО ПРОФІЛЮ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

*Данилейчук Р.Б., к.е.н.
Івано-Франківський національний технічний
університет нафти і газу*

Сучасний світ – світ кардинальних змін умов розвитку людської цивілізації. Ці зміни можна охарактеризувати наступним чином:

- 1) зростання ролі знань;
- 2) виникнення та розвиток нових технологій, які можуть впливати на біосоціальну природу людини;
- 3) глобалізація світової економіки та розвиток глобального інформаційного простору, що збільшує можливості людини користуватись накопиченими знаннями та інформацією [1].

Основне завдання системи технічної освіти в сучасних умовах – готувати фахівців з таким рівнем знань та навиків, що забезпечував би їм достатній рівень конкурентоспроможності на світовому ринку. Отже система освіти повинна враховувати та передбачати ті вимоги, які ставить та ставитиме в майбутньому життя до молодих спеціалістів.

У цьому відношенні необхідно по-новому поглянути на роль і значення науково-дослідної роботи студентів (НДРС). Даний вид роботи завжди був необхідною складовою в системі підготовки фахівців високого рівня. В даний час зростає значення таких компонентів науково-дослідної роботи, як вміння точно та критично підходити до будь-якого питання, шукати шляхи розв'язання практичних проблем. При захисті студентом своєї роботи, виступі на науковій конференції надзвичайно важливо для майбутнього спеціаліста вміння брати участь у дискусіях та обмінах думками, доводити інформацію до слухачів (в такій формі, яка б полегшувала її сприйняття – з допомогою графіків, діаграм та інших засобів), а також навички публічних виступів.

Недарма провідні зарубіжні та вітчизняні компанії при прийнятті на роботу віддають перевагу тим кандидатам, у яких в резюме зазначено, що протягом навчання в університеті претендент приймав участь у НДРС, був призером студентських наукових конференцій. Керівництво таких компаній розуміє важливість навичок, які були набуті претендентом в студентські роки.

Важлива НДРС не тільки для студента, але і для викладача, який керує цією роботою. Саме так викладачі реально розкривають нахили студентів, формують об'єктивне враження про їх здібності, людські якості, здатності визначати та аналізувати проблему. Участь студента у науковій роботі може слугувати одним із критеріїв при прийомі в аспірантуру або при прийнятті на викладацьку роботу після закінчення закладів вищої

освіти (ЗВО). Участь у НДРС повинна стати визначальною у виборі сфери діяльності молодшої людини, її наукових інтересів.

Також НДРС сприяє гуманізації освіти, оскільки при її здійсненні посилюється особистісний підхід до студента, створюються належні умови для його всебічного розвитку. При цьому система освіти сприяє формуванню людини з гнучким мисленням, здатну легко адаптуватись до мінливих вимог соціально-економічного середовища в ХХІ столітті та знайти гідне місце в житті [2, 245].

В даний час НДРС в українських ЗВО проводиться нерегулярно, немає чіткої концепції її здійснення та досить часто відсутнє розуміння її необхідності та корисності. Часто науково-дослідна робота не пов'язана тісно з навчальними програмами, не диференційована по роках та ступенях навчання студентів.

Враховуючи викладене вище, вважаємо за доцільне:

1) для забезпечення високої якості НДРС та підвищення зацікавленості професорсько-викладацького складу ЗВО включати керівництво науково-дослідною роботою студентів до педагогічного навантаження викладачів;

2) узгодити тематику НДРС з навчальними програмами та науково-дослідною тематикою кафедр;

3) диференціювати зміст науково-дослідної роботи по роках та ступенях навчання;

4) організувати щороку конкурси наукових робіт студентів та забезпечити публікацію кращих робіт;

5) регулярно проводити студентські конференції та олімпіади.

Література

1. Єфремов С. В. Професійна спрямованість науково-дослідної роботи студентів у вищих навчальних закладах України у другій половині ХХ

століття : автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.01. Харків, 2010. 23 с.

2. Уйсімбаєва Н. Науково-дослідна діяльність майбутнього фахівця. *Наукові записки КДПУ ім. В. Винниченка*. Вип. 88. 2007. С. 243–246.

УДК 378

**СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ ПРИ ВСТУПІ ДО
ОКСФОРДСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА
ЗБІЛЬШЕННЯ ОСОБИСТІСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ АБІТУРІЄНТІВ
ТА РОЗВИТКУ НАВИЧОК САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ**

*Зарудна І.А. аспірант
Харківський національний педагогічний університет ім.Г.С.Сковороди*

Оксфордський університет славиться винятковими можливостями викладання, досліджень та навчання та довгою історією досконалості навчання. Студенти та співробітники приїжджають з усього світу з дивовижним спектром досвіду та інтересів. Найстаріший університет в англomовному світі, викладання якого починається з 1096 року та який ще у далекому 1190 році прийняв свого першого міжнародного студента та у ХІХ сторіччі відкрив свої двері для жінок.

Мало який університет світу може пишатися такими славетними студентами, яких має Оксфорд:

- 28 лауреатів Нобелівської премії, включаючи Дж. Майкла Костерліца (Фізика, 2016) та сер Джона Гурдона (Медицина, 2012);
- 27 прем'єр-міністрів Великобританії та 30 міжнародних глав урядів, серед яких Білл Клінтон, Беназір Бхутто, д-р Манмохан Сінгх;

- 160 олімпійських медалей завоювали 120 оксфордських випускників, серед яких Костянтин Лулудіс та Зоя де Толдео;
- вчені, серед яких JBS Haldane, Dame Janet Vaughan, Dorothy Hodgkin, Stephen Howking;
- журналісти та економісти, серед яких Фіона Брюс та Кейт Баркер;
- фахівці з питань безпеки та правоохоронних органів, зокрема Дама Еліза Меннінгем-Буллер та Крессіда Дік;
- поети та письменники, серед яких Джон Донн, Оскар Уайльд, Дороті Л Сайерс, Айріс Мердок, Джуліан Барнс, Моніка Алі;
- актори, коміки та режисери, серед яких Емілія Фокс, Саллі Філліпс та Майкл Вінтерботтом.

Як вже вдається такому славетному навчальному закладу відібрати кращих з кращих, а потім створити всебічні умови для розвитку природних талантів?

По-перше: майбутній абітурієнт починає готуватися до вступу University of Oxford , особливо якщо він народився не в англomовній країні, ще з дитинства. Тому що навчання в університеті вимагає знання англійської мови на дуже високому рівні та необхідність надання до приймальної комісії міжнародного сертифікату IELTS на рівні 7.0-7.5 .

По-друге: дуже висока конкуренція. Оксфорд отримує близько 21 500 заявок на близько 3 300 місць щороку та проводить близько 10 000 інтерв'ю. Оскільки так багато запитів просто неможливо взяти інтерв'ю у всіх. Репетитори відбирають перелік кандидатів, які, на їхню думку, мають найсильніший потенціал і найкраще відповідають критеріям їх відбору. На інтерв'ю в Оксфорд запрошуються лише ті, хто входить до списку. Тобто на одне місце на навчання надходить 6.5 заявок. Після розгляду документів до запрошення до інтерв'ю конкурс стає 3.5 заявки на одне місце. Таким чином, аби бути запрошеним на інтерв'ю необхідно надати сертифікат з достатньо високим рівнем володіння англійською

мовою, атестат з гарними оцінками про завершення школи, мотиваційний лист, інформацію про наявні наукові або соціальні досягнення (спортивні досягнення, волонтерство, участь в Олімпіадах та інше). Якщо конкурс документів пройдено успішно, то на абітурієнта чекає третій етап - інтерв'ю.

По-третє: інтерв'ю проводять академічні викладачі. Вони викладають та досліджують в університеті та вирішують, хто тут навчається. Зазвичай проходять співбесіди два репетитори, інколи більше. Якщо абітурієнт подає заявку на спільний курс з двома або більше предметами, то слід розраховувати на співбесіду репетиторів, які представляють кожен із предметів. Необхідно продемонструвати свої вміння та навички. Можливо розповісти, про щось у особистій заяві або чому подали заявку на певний курс. Потім бесіда перейде до питань до питань щодо обраної теми. Залежно від того, що стосується курсу, на який подано заявку, може бути наданий текст, вірш, графік чи об'єкт, а потім запропоновано відповісти на запитання та прокоментувати його. Репетитори можуть також посилатися на будь-які письмові роботи, які попросили подати. Питання можуть стосуватися предметів, які зараз вивчаються в школі чи коледжі. Однак також будуть запропоновані можливості продемонструвати знання та інтерес поза навчальною програмою в школі чи коледжі.

Приклади з питань з інтерв'ю з якими University of Oxford пропонує ознайомитися:

З якою людиною (чи такою особою) у минулому ви найбільше хотіли б взяти інтерв'ю, і чому?

Кандидати знають, що це неправильне / неправильне питання типу. Питання полягає не стільки в тому, з якою людиною кандидат бажає зустрітися, а в тому, які саме питання він хоче дізнатися (які можуть бути досить показовими), а потім у розробці найкращого способу для цього.

"Зустріч" Елізабет I або Вінстона Черчілля може бути цікавою, але якщо кандидат хоче дізнатися про, скажімо, їхній стиль керівництва, їм може бути краще задати питання про придворного чи члена військового кабінету. Або якщо вони хотіли б дізнатися, про що ми не знаємо про певний період, вони можуть захотіти взяти інтерв'ю у людей, які не залишили жодної письмової інформації.

Що історики не можуть дізнатися про минуле?

Мета цього питання - спонукати кандидатів критично, творчо та порівняно мислити про те, як історики знають, що відбувалося в минулому. Подібне відкрите запитання використовується, щоб дозволити кандидату говорити про наявність історичних доказів у будь-який часовий період, місце чи тему, яка їх зацікавила у школі. Наприклад, кандидат може почати, кажучи, що вони вивчали Англію Тюдора, і історики не знають багато про життя бідних людей, оскільки вони мали меншу ймовірність писати. Враховуючи ці нижчі рівні грамотності, ми могли б потім подискутувати про те, які джерела можуть використовувати історики, щоб дізнатися про життя більшості населення в Англії шістнадцятого століття. Це вимагає від кандидата творчо задуматися про альтернативні джерела (та їх недоліки),

Історикам завжди цікаво пояснити наступність і зміни з часом, тому можуть попросити кандидата порівняти, що історики можуть знати про Тудор Англію з іншим часовим періодом або місцем, яке їх цікавить. Наприклад, якби вони також вивчали США під час депресії, можуть запитати кандидата, чи не відрізняються історичні докази в міжвоєнній Америці. Розмірковуючи порівняно протягом чотирьох сотень років та на різних континентах, кандидат міг би зробити кілька продуманих висновків. Вони, можливо, захочуть подумати про те, як змінилися структури влади з часом або про те, як змінилися соціальні норми того, що можна записати і зберігати в архівах. Це така розмова, яку жоден кандидат не міг заздалегідь

передбачити. Така дискусія дозволяє кандидатам показати своє розуміння.

Виходячи з наведеного, можливо дійти до висновку, що сам процес підготовки до вступного оцінювання до Oxford of University вимагає від абітурієнтів наполегливої багаторічної праці щодо вивчення на достатньому рівні англійської мови, отримання відмінних оцінок в шкільному атестаті, значних досягнень у спорті та суспільному житті, навичок самопрезентації, вміння вибудовувати ефективні комунікації, вміння розмірковувати над питаннями з галузі загальних знань та філософії, навичок самостійної роботи, що безперечно сприяє розвитку особистісного потенціалу.

Література:

1. University of Oxford URL:

<https://www.thecompleteuniversityguide.co.uk/oxford>

(Дата звернення 16.11.2019)

2. Вопросы, которые задают при поступлении в Оксфорд . URL:

<https://slovoфраза.com/voprosy-kotorye-zadayut-pri-vstuplenii-v-oxford/> (Дата звернення 16.11.2019)

3. University of Oxford. URL :

[http://www.ox.ac.uk/admissions/undergraduate/applying-to-](http://www.ox.ac.uk/admissions/undergraduate/applying-to-oxford/guide/interviews?wssl=1#content-tab--3)

[oxford/guide/interviews?wssl=1#content-tab--3](http://www.ox.ac.uk/admissions/undergraduate/applying-to-oxford/guide/interviews?wssl=1#content-tab--3) (Дата звернення 16.11.2019)

4. Особистісний ріст як процес. URL:

<https://www.psychologos.ru/articles/view/lichnostnyy-rost-kak-process> (Дата звернення 16.11.2019)

СУЧАСНІ НАПРЯМИ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ З ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ

Плотніков О.І., викладач

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

У статті проаналізовано сучасний стан організації навчального процесу фізичного виховання у ВНЗ. Розглянуто сучасні напрями організації самостійної роботи студентів фізичними вправами.

Сьогодні відбувається активний пошук нових форм і методів організації фізичного виховання, які б сприяли підвищенню якості підготовки майбутніх фахівців у вищих навчальних закладах. Проте аналіз спеціальної літератури (А. І. Драчук, 2001; О. В. Дрозд, 1999; Л. П. Сущенко, 2005 та ін.) показує, що методи, які застосовуються в організації фізичного виховання у вищих навчальних закладах, недостатньо ефективні для забезпечення належного рівня фізичної підготовленості студентів. За останні десять років методика проведення навчальних занять у вищих навчальних закладах особливо не змінилася, її ефективність відносно низька, що не відповідає сучасним вимогам вищої школи (С. М. Канішевський, 2002; Т. Ю. Круцевич, 2003; Р. Т. Раєвський, 2003).

Для нормального функціонування організму людини необхідна певна «доза» рухової активності. Обсяг рухової активності залежить від фізіологічних, соціально-економічних і культурних факторів: віку, статі, рівня фізичної підготовленості, способу життя, умов праці й побуту, географічних та кліматичних умов тощо [2].

Найбільш сприятливими для покращення здоров'я й фізичної підготовленості студентів є триразові заняття з фізичного виховання на

тиждень, що обумовлено фізіологічними особливостями організму людини. Проте реалії сьогодення не дають більшості ВНЗ планувати таку кількість годин, навіть дворазові заняття в деяких ВНЗ вважають зайвими та, застосовуючи одноразові заняття на тиждень, заощаджують на здоров'ї студентів, що неприпустимо. Дефіцит рухової активності студентів вимагає від викладачів подальшого пошуку прихованих резервів і способів оптимізації навчального процесу з фізичного виховання [1].

Самостійна робота студентів – це форма виконання студентами певного завдання. Самостійні заняття фізичними вправами, заповнюють дефіцит рухової активності, сприяють більш ефективному відновленню організму після стомлення, підвищенню розумової й фізичної працездатності, поліпшують здоров'я людини. Здорова людина – звичайно життєрадісна людина, оптимістично настроєна, інтереси її широкі й різноманітні, їй легше обходити життєві перешкоди, переборювати труднощі на шляху до мети. Приступаючи до регулярних самостійних занять, необхідно засвоїти основні правила тренування, навчитися оцінювати різні сторони своєї рухової підготовленості й особисті досягнення. Саме у процесі фізичного виховання викладачами проводиться навчання студентів методиці самостійних занять фізичними вправами. Підвищення рівня методичних знань і вмінь студентів самостійно займатися фізичними вправами дає змогу підвищити їх рухову активність, націлює на свідоме ставлення до удосконалення власної фізичної підготовленості, розвитку основних фізичних якостей.

Вправи з масажним м'ячем. Масажний м'яч – це гумовий голчастий (з шипами) м'яч, призначений для масажу, рефлексотерапії та релаксації всіх частин тіла. При перекочуванні м'яча наявні на його поверхні шипи впливають на нервові закінчення, покращують приплив крові і стимулюють кровообіг. Великий гімнастичний масажний м'яч використовується для гімнастики, ЛФК, розвитку гнучкості, зміцнення

хребта, формування постави, посттравматичної або післяопераційної реабілітації. Маленькі м'ячі розвивають дрібну моторику рук, тому дуже рекомендовані для профілактики хвороб суглобів; вони дозволяють добре опрацювати будь-яку проблемну зону на тілі. М'ячики маленького діаметру добре зарекомендували себе в боротьбі з целюлітом і зайвою вагою. Регулярні заняття з масажними м'ячами благотворно впливають на організм в цілому, покращують живлення тканин, сприяють відновленню м'язових функцій, зменшують болісні відчуття, підвищують пружність шкіри.

Стрибки зі скакалкою. Скіпінг – напрям у фітнесі пов'язаний зі стрибками через скакалку. В усьому світі скіпінг вважається окремим видом спорту. Скіпінг дозволяє спалювати до 1000 ккал в годину. За такого тренування підвищується частота серцевих скорочень, а при дотриманні техніки безпеки навантаження на суглоби зовсім незначне. Стрибки розвивають гнучкість, поставу, почуття рівноваги та координацію рухів. До роботи залучаються не тільки м'язи сідниць та ніг, а й м'язи рук, плечей та преса. Протипоказання: краще відмовитися від скіпінга, якщо ви страждаєте гіпертонією або є проблеми з серцево-судинною системою.

Вправи з хулахупом. Обертаючи хулахуп, доводиться прикладати певні зусилля, що сприяє підвищенню пульсу і збільшенню споживання кисню. Це означає, що тренується серце, а клітини активно насичуються киснем. Рухи стегнами по спіралі підсилюють роботу всього корпусу і змушують тіло спалювати близько 4 кілокалорій у хвилину. Це спортивне знаряддя можна використовувати для опрацювання м'язів ніг, корпусу, рук. Обертати хулахуп рекомендовано до 10 хвилин в одному темпі. Обертання треба чергувати з паузами для відновлення дихання і виконання вправ на гнучкість. Для кращого опрацювання м'язів можна використовувати більш важкий обруч.

Вправи з фітболом: Фітбол представляє з себе м'яч діаметром від 35 до 85 см, зроблений з міцного синтетичного матеріалу. Головна перевага футболу – його багатофункціональність. З його допомогою можна виконувати багато різноманітних вправ з вагою власного тіла, а також традиційних силових з гантелями, штангою, амортизатором. Фітбол – один з найкращих снарядів для тренування балансу та координації, для опрацювання м'язів черевного пресу.

Підсумовуючи все вище зазначене, необхідно відзначити, що сучасні можливості для організації самостійної роботи студентів дуже різнобічні. Темп поновлення оздоровчих технологій, якість спортивного інвентарю й обладнання, особистість фахівців-професіоналів позитивно впливають на залучення студентів до рухової активності. Саме викладачу фізичного виховання належить провідна роль у формуванні потреби студентів в систематичних самостійних заняттях.

Література:

1. Вихляєв Ю., Чиченьова О. Планування та контроль самостійної роботи студентів із фізичного виховання. *Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві*: зб. наук. пр. Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки; [редкол.: А. В. Цьось та ін.]. Луцьк, 2012. № 2(18). С. 160-163.
2. Левків В. І. Шляхи оптимізації фізичного виховання в освітніх закладах. *Актуальні проблеми організації фізичного виховання студентської та учнівської молоді*. Львів, 2001. С. 56–58.
3. Пильненький В. В. Організаційно-методичні основи організації оздоровчого тренування студентів з низьким рівнем соматичного здоров'я : дис. канд. наук з фіз. вих. і спорту. за спец. 24.00.02 «Фізична культура, фізичне виховання різних груп населення». Львів, 2005 р

САМОСТІЙНА І НАУКОВА РОБОТА СТУДЕНТА

Перунова О.М., к.ю.н., доцент

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Одним із факторів розвитку української державності на світовому ринку, працездатності є підготовки майбутніх фахівців різних галузей освіти. Інтеграція України у Євросоюз потребує виховання спеціалістів, знання яких повною мірою буде відповідати сучасному етапу розвитку різних галузей освіти.

Наукове і практичне виховання студента певною мірою залежить від його професійного самовдосконалення. Професійне самовдосконалення – це свідомий, цілеспрямований процес підвищення рівня власної професійної компетенції і розвитку професійно значущих якостей відповідно до соціальних вимог, умов професійної діяльності і власної програми розвитку [1. С. 51].

Професійне самовдосконалення майбутніх фахівців відбувається у двох взаємопов'язаних формах – *самоосвіта і самовиховання*. Основним змістом самоосвіти є вдосконалення наявних у студента знань, умінь і навичок з метою досягнення бажаного рівня професійної компетенції. Самовиховання – активна цілеспрямована діяльність студента із систематичного формування і розвитку в собі позитивних якостей та усунення негативних.

На нашу думку, самоосвіта перш за все – бажання студента до відкриття нових знань. Це бажання розкривається у системі знань, умінь, навичок із самоосвіти, яку засвоює особистість, розумінні наукових понять. Не останнє місце у системі самовиховання студента, майбутнього

фахівця займає грамотне, відношення, вміння працювати з основними джерелами інформації, автоматизованими інформаційно - пошуковими засобами, радіо, телебаченням. Тобто уміння орієнтуватися у великих обсягах інформації, а також фіксувати наукові висновки у дослідницьких роботах.

Вважаємо, що вищим проявом організації самостійної та наукової роботи студента є контроль його самого над собою. Самоконтроль є одним із видів усвідомленої регуляції людиною власної поведінки та діяльності з метою забезпечення відповідності їх результатів поставленим цілям, вимогам, правилам, зразкам.

Наостаннє місце у розвитку самоконтролю майбутнього фахівця займає педагогічна участь. Педагогічна діяльність передбачає безпосередні контакти зі студентами. У процесі такого спілкування викладач впливає на них не лише своїм знанням, а й емоційно-вольовими якостями, світоглядом тощо.

Педагог, на нашу думку, для студента повинен бути старшим колегою, який буде вести його по дорозі знань сьогоденної науки. Педагог, повинен акцентувати увагу студента на питання саморозвитку, відповідальності за себе, на своє сьогоденне та майбутнє, а також стимулювати його в вихованні, давати мотивацію, знати підходи к кожній особистості, як є його студентом.

Робота педагога складається з різних форми навчань (лекції, практичні та ін.). Метою цих форм навчань є: по-перше, перевірка рівня засвоєння програмного матеріалу студентами; по-друге, залучення до активної участі у процесі отримання знань, вмінь та навичок у сфері професійної підготовки.

Так, практичні заняття можуть проводитися у формі: семінарського заняття, колоквиуму, що передбачає опитування викладачем усіх студентів групи за темою семінарського заняття. Крім того, практичні заняття

можуть відбуватися у формі дискусії окремих питань теми чи доповідей студентів для більш детального та повного засвоєння матеріалу, ця форма виховання на нашу думку, є найбільш сприятливою для студента в пізнанні певних питань науки.

У майбутнього фахівця, повинна бути позитивна спрямованість на володіння майбутньою професією. Професійна спрямованість передбачає прийняття цілей і завдань професійної діяльності, інтересів, ідеалів, установок, переконань, поглядів, які їй притаманні.

Отже, ефективне самовдосконалення майбутніх фахівців можливе лише за тісної співпраці студентів і педагогічного колективу вищого навчального закладу, проїнятої взаємною повагою і вірою в людину та фахівця.

Педагогічна праця викладача вищого навчального закладу є особливою формою висококваліфікованої розумової діяльності творчого характеру. Вона спрямована на навчання, виховання і розвиток студентів, формування у них професійних знань, умінь та навичок, виховання активної життєвої позиції.

Література:

1. Фіцула М. М. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. 2-ге вид., доп. К.: Академвидав, 2014. 456 с.

СЕКЦІЯ 3.

СУЧАСНІ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОСВІТІ

UDC 378.14

COMPUTER TECHNOLOGIES IN TRAINING ENGLISH AS A WAY TO STAY IN TREND

Ponikarovska S., senior lecturer

Kharkiv National Automobile and Highway University

Education is one of the main factors of civilizational and economic development of the state. Modernization of education includes new technologies as an integral part of the progress and new approaches to developing the right atmosphere at the classes. Higher schools have always been quick to adopt new technologies. The 21st century has shown increased use of technology-dependent resources in the classrooms and in the independent work. Technology has the potential to revolutionize the traditional teaching and learning process. It can eliminate the barriers of space and time and dramatically expand possibilities of lifelong learning. Fundamentally, modern technologies have the ability to change the conception of higher education. It is no longer only a physical place with classrooms. The standard image of a college or a university may need to be revised for the first time since the founding of Harvard in 1636. Yet, this can be a case of some very near future, but right now computers and telecommunications are the principal technologies reshaping higher education, and it is the absolute truth. They alter the daily operations and expand the missions and opportunities of colleges and universities. Together with new

attitude and creating a friendly atmosphere of mutual understanding and friendly communication this can bring a desired result in teaching foreign language in today's reality.

The advance of globalization that is destroying, or at least lowering international barriers, competition among higher educational institutions contributes to “arms race” in technology that requires adoption of new technological innovations as soon as they become available. The alternative is falling behind other schools whose task is to recruit the students that could have become yours. This process can be painful for many reasons, not the smallest of them being material resources, shortage of space, cost of technological applications and software. Technology disrupts almost every area of our lives, causing shifts across all segments of our society. The education sector is no exception. In fact, the nature of its target audience – mostly young and highly connected – means that the sector must adapt to accommodate their expectations. Most students have grown up “online”, and they expect the same level of technology in their learning environments [1].

Educational technology today is beneficial for teaching process in many ways. Only traditional teaching is not efficient any more. Teachers must be equipped with complete manual having unlimited source of exercises and activities for all levels, students must be much more involved and active. Here technology helps too as it is very motivating and stimulating for students. They like using devices in the classroom and outside, they can practice a language through numerous features like voice recognition or interactive exercises. It is great when they can easily switch between individual work and communication (work with earphones and smartphones when watching videos switching to subsequent discussion, the practice that we often use at the practical classes). Students use different apps enriching their vocabulary profoundly, they are interested to the extent that they can even open the educational apps in transport or waiting for some event.

Managing and monitoring student progress become much easier and more comfortable with students' groups in messengers and e-mails. In the classroom sharing and debating becomes more "nurtured" with audio and video, a teacher just standing at the blackboard and explaining something is a history now, it happens only when a necessity arises.

In addition, maybe, one of the most important feature in learning with technologies is promoting individual work, when students become more creative and participative. They prepare some basis outside the classroom, engaging all the possible content online and share it in the classroom or even online. They want to demonstrate what they have learned and use the language not just for the language's sake, but to communicate some interesting information in their specialty or some other area of life they are interested in.

The internet can offer abundant information, more plentiful than textbooks, and help them get true-to-life language material, vivid cultural background and rich content, which are much more natural and closer to life. They can not only improve their listening and reading skills, but also learn the western culture straight from the source. They become equipped with firsthand knowledge and can share it with their friends through discussion and communication; they can make new friends in social networks and become live friends with them later, which happens with increasing frequency.

Teaching using multimedia creates a context of teaching. It helps make the class lively and interesting. Multimedia has its features such as visibility and audibility of the native speakers. All this nurtures students' interest in learning and, which is also important, enhances teachers' interest in teaching. Thus, through multimedia and network technology we can offer students not only rich sources of authentic learning materials, but also an attractive and friendly interface, vivid pictures and pleasant sounds, which, largely, overcomes the lack of authentic language environment and arouses students' interest in learning language [2].

But the challenge arises when educators realize that the technology can become an expensive toy without the right infrastructure, strategy or a learning plan. Application of multimedia technology is an assisting instrument to achieve the effect, while, if totally dependent on multimedia devices during teaching, the teacher can be turned into a slave to multimedia without any reason and any sensible effect. There are teachers who use technology very actively but do not handle it properly. Usually they just duplicate the textual material to the screen so the result is the students staring on the screen, no eye contact with the teacher, no actual use and no result whatsoever. Any technologies and approaches prove useful only if they have a positive effect.

Литература:

1. Beatty K. Mobile language learning: the world in our hands. Anaheim University, USA. 2015 №17 URL: www.anaheim.edu/schools-and-institutes/graduate-school-of-education/diplomain-tesol/243-about/faculty-and-staff/tesol-faculty/886-ken-beatty-phd-ken-beatty-phd
2. Frank V.M., Freynik S., Richardson D.L. Technologies for foreign language learning: a review of technology types and their effectiveness. Center for Advanced Study of Language, University of Maryland, College Park, MD. 2014. №1. P. 27 URL: <https://www.learntechlib.org/p/153571>

UDK 378

ONLINE EFL TEACHING IN UNIVERSITY

*Chaikovska O.V., PhD in Philological Sciences
State Agrarian and Engineering University in Podillia*

All modern social culture is becoming digital. To make teaching the foreign language both effective and motivating EFL teachers practice up-to-date

techniques and methods, implement new strategies in language classroom. Teachers participate the webinars [3] and online courses, use the potential of social media, comics [2], podcasts [1] to make EFL (English as a foreign language) studying both effective and interesting. Online EFL teaching becomes more and more popular lately. Especially in the context of distance learning in High school. The aim of our study is to focus on delivering effective receptive skills lessons online and on determining the appropriate online lesson tasks. We'll talk about the similarities and differences between face-to-face reading and listening lessons and online receptive skills teaching.

To become a top-notch professional in the sphere of live language learning every teacher should remember that teaching online differs from face-to-face environment. On the one hand, teaching the four basic skills such as reading, writing, listening and speaking in a familiar classroom with the classmates seem to be easier. But having learnt the tips of online teaching everybody will realize that using digital tools will certainly benefit language study.

Teaching speaking online requires the teacher to listen and watch the students all the time, monitor their language, give feedback, and encourage participation and engagement just as teachers do in the face-to-face classroom. In a live session a teacher uses the chat box or a screen to clarify the questions. One of the advantages of teaching online is the ability to record the lesson and to watch it again. It is very important in the context of teaching speaking.

It's not a secret that digital tools completely removed the hardcover books. There is a wide range of digital books, websites and a lot other resources which contain trendy vocabulary. News reports, blogs, reviews, social media posts, advertisements, shopping sites and magazine articles allow us to create lessons that give learners access to language used authentically. Additionally, students can use the drawing tools on Zoom for annotation on the screen, which is great when they are scanning or skimming a text. Alternatively, the teacher or

student can take a screenshot of their reading materials, save it as a picture or pdf and add it to the cloud or a Google Drive folder, thus going paperless, protecting the environment and staying focused and organized.

While teaching listening the students can use earplugs and headset to listen to the sound as clear as it can be. Such platform as Zoom provides sharing video and audio and they can be rewound as many times as needed. A set of listening tasks that can be used in online teaching is almost the same as in face-to-face environment: pre-listening tasks, watching a video or listening to an audio file, post-listening tasks. The decoding techniques can be done with the help of the whiteboard, chat box or by sharing resources on the screen. One of the most popular English language resource gives us examples of listening activities that can be incorporated into online lessons or set for homework:

Jigsaw listening – for homework, half the class watch one talk and the other half watch a different talk but on the same topic. In the next lesson, learners work in pairs in breakout rooms and compare the speakers' views and justifications.

A song – a young learner watches a video of people performing a song. The teacher helps the learner to learn the words using pictures and mime, and they sing along.

A dictogloss – in class, the teacher reads out a short text giving factual information. The learner listens and then takes notes about what they heard. These two steps are repeated. The learner then uses their notes to reconstruct the text, typing it onto the whiteboard. The teacher offers feedback and support to help the learner be more accurate. Finally, the learner compares their text to the original.

A film clip – in class, learners watch a short clip from a film with no sound. They predict what they think the people were saying and type their ideas into the chat box. They then watch with the sound on to check.

Questions – in class, the teacher reads out a set of questions. Each time, the learner has to count the number of words they hear. The teacher asks the questions again and the learner answers them.

Which photo? – in class, the teacher displays six photos using the share screen option. The teacher then reads out a sentence to describe one of the photos, saying where something is, e.g. The cat's sitting on the table. The young learner says which photo the teacher is describing.

The incorporation of online digital tools into language classroom will benefit teaching languages.

References:

1. Chaikovska O. Podcasts in teaching ESL / O. Chaikovska. *Scientific Herald of the Institute of Vocational Education and Training of the National Academy of Pedagogical Sciences*. vol.16. 2018. P. 142-146.
2. Chaikovska, O. V. Benefits of teaching ESL through comic strips. *Web of Scholar*, 4(19), P. 8-12.
3. Chaikovskaya O. How webinars work to engage and motivate teachers towards success. *International Scientific conference devoted to 26th anniversary of Comrat University [«Science, Education and Culture»]*, (Moldova, February 10, 2017). Comrat: Comrat university publishing, 2017. P 238-240.
4. Teach online from anywhere in the world. URL: <https://www.teachingseslonline.com/planning-resources-online-english-lessons/> (Retrieved on 01.09.2019).
5. Teaching English online Cambridge assessment English. URL: <https://www.futurelearn.com/courses/online-tutoring/4/steps/613744> (Retrieved on 04.10.2019).

ВНЕДРЕНИЕ ИНФОРМАЦИОННЫХ БАЗ ДАННЫХ В ПРОЦЕСС ОБУЧЕНИЯ СТУДЕНТОВ

*Кривошапов С.И., к.т.н., доцент
Харьковский национальный автомобильно-дорожный университет*

Общее количество информации постоянно возрастает. По прогнозам [1] общий объем мировых данных в 2025 году составит 175 зеттабайт. Это в тысячу раз больше, чем вся произведенная человеком информация до 2006 года. К 2025 году три четверти людей будут иметь постоянный доступ к сети Интернет. Сейчас подключение к Интернету имеют 4,1 миллиарда человек, что составляет чуть более половина жителей Земли. В 2025 году большая часть данных будут храниться в облачных хранилищах на корпоративных и публичных серверах.

Обучение, процесс передачи и усвоения знаний, умений, навыков деятельности, основное средство подготовки человека к жизни и труду [2]. В университетах под руководством учителя знания передаются учащимся по общим и специальным направлениям. Формы обучения: лекции, лабораторные и практические занятия, консультации, выполнение курсовых и дипломных работ и др.

Процесс обучения связан с передачей информации (от лат. informatio — разъяснение, изложение). Информация может передаваться в текстовой, числовой, графической, видео, звуковой форме. Основными свойствами информации являются: полнота (достаточность); достоверность; адекватность; доступность; актуальность.

Лавинообразное возрастание количества информации в мире накладывает отпечаток на процесс обучения. Во-первых, основным источником получения разнообразных сведений является Интернет,

поскольку другие физические носители информации имеют большую стоимость и меньшую скорость доставки потребителю. Во-вторых, информационные технологии позволяют представлять материал в разнообразном виде. В-третьих, возникает проблема с поиском необходимой информации, несмотря на наличие специальных поисковых систем.

Информация из сети Интернет не всегда качественная. Место расположение ее в сети может меняться. На страницах сайтов присутствует отвлекающая информация рекламного и прочего характера. Поэтому использовать ее «в чистом виде» в процессе обучения не удобно.

Эффективность процесса обучения зависит от последовательности представления системы знаний об изучаемом объекте, процессе или явлении. В сети Интернет данные расположены в относительной хаотичности. Около 95 % приходится на неструктурированные данные и только 5 % имеют некоторую логическую структуру. Наличие гиперссылок, с одной стороны, приводит к разветвленности (альтернативности) представления материала, с другой - снижает ее структурность.

Роль педагога в эпоху глобализации информационного пространства требуют дополнительных функций – это накопление и систематизация научной и методической информации, оценка ее правдивости и представления в форму для удобного понимания студентами. Единых рекомендаций нет, каждый решает эту задачу своими методами и средствами.

Сетевые и информационные технологии могут оказать посильную помощь при организации учебного процесс, путем создания единой информационной базы научной, учебной и мультимедийной информации.

Для организации хранения данных используют СУБД [3]. В зависимости от решаемых задач и объема данных используют следующие

системы управления базами данных: Oracle Database, Microsoft SQL Server, Firebird, PostgreSQL, MySQL, SQLite, Microsoft Access, Visual FoxPro, DB2, Informix, InterBase и др.

База данных должна быть специализирована по направлениям обучения (автомобильный транспорт, строительство, экономика и др.); может содержать сами объекты (книги, статьи, презентации, видео, документы) или ссылки на ресурсы в сети Интернет; информация должна быть структурирована и увязана с программами дисциплин университета.

Совместно с базой данных должна быть разработана и использована система управления (пользовательский интерфейс), которая организует доступ к необходимым материалам в соответствии с задачами и планами учебного процесса. Преподаватель на основе модулей составляет структуру дисциплины, контролирует весь процесс и качество обучения.

Использование такой системы позволит решить ряд задач:

- 1) привлекать ведущих специалистов по направлениям для наполнения базы знаний и оценки качества хранимого материала;
- 2) паритетное использование представленного материала всеми студентами и преподавателями университета;
- 3) накапливать знания в объемах значительно превышающих необходимого для читаемой дисциплины количествах, для организации самостоятельной работы студентов, повышения квалификации, освоения смежных направлений, самообразования;
- 4) исключить дублирование материала, которое используется в разных учебных дисциплинах;
- 5) использовать в учебном процессе только новую информацию;
- 6) оперативно изменять наполнение учебных курсов.

Использование сетевых технологий позволяет развивать различные формы образования (дистанционное и экстернат), расширить границы образовательной среды.

Внедрение информационной базы знаний позволит облегчить творческий труд преподавателя и повысить качество обучения студентов в ВУЗе.

Литература:

1. David Reinsel, John Gantz, John Rydning. Data Age 2025. *The Digitization of the World. From Edge to Core*. IDC, November 2018. URL: <https://www.seagate.com/files/www-content/our-story/trends/files/idc-seagate-dataage-whitepaper.pdf>.
2. Большая Советская Энциклопедия. 1954. Т. 30. с. 406.
3. Дейт, К. Дж. Введение в системы баз данных. Пер. с англ. - 8-е издание. М.: Издательский дом "Вильямс", 2005. 1328 с.: ил.

УДК 378.147.31

**ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНИХ
ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ
МАГІСТРІВ З МЕНЕДЖМЕНТУ**

*Чикуркова А.Д., д.е.н., професор
Подільський державний аграрно-технічний університет*

Сучасна науково-педагогічна діяльність вимагає пошуку нових методичних і методологічних підходів у процесі формування компетенції майбутнього менеджера – високоосвіченого та високоінтелектуального фахівця галузі менеджменту і управління. Йдеться насамперед про використання інформаційно-комунікативних технологій, які інтенсифікують процес навчання, підвищують його ефективність. Саме тому сучасні засоби навчання доповнюються новими мультимедійними

комп'ютерними програмами, дистанційними курсами, інтернет-технологіями, які дають змогу не тільки доступно подати необхідний матеріал, а й вдало його використати, перевіривши основні знання, уміння й навички студентів [5].

Нині у мовознавстві навіть сформувався окремий напрям – комп'ютерна лінгводидактика, яка вивчає теорію і практику використання комп'ютерних і мережевих технологій у навчанні мови. Безумовно, комп'ютерні технології не повинні замінити живе спілкування викладача та студента, але їх варто застосовувати там, де необхідно організувати творчий процес, зосередити чи переключити увагу студентів, наголосити на головних моментах, урізноманітнити виклад матеріалу, залучити до роботи всіх без виключення, створити можливість неформальної дискусії, використати ініціативність студентів, їхнє креативне мислення, а також стимулювати процес кращого запам'ятовування навчального матеріалу. Зауважимо, що інновації – це новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені конкурентоздатні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальні сфери [1, С.].

Інтернет-технології акумулюють сучасні інновації в галузі інформаційних комп'ютерних технологій, а їхній розвиток дає підстави твердити, що з'являється можливість створити інтерактивне навчальне мовне середовище (навіть віртуальне мовне середовище) [2, с. 185].

Інтерактивність у сучасному розумінні – це активна двостороння взаємодія викладача і студента, що передбачає зацікавленість студента, творчу переосмисленість ним отриманих знань [3, с. 168].

У зв'язку з цим до навчального процесу Подільського державного аграрно-технічного університету активно залучають новітні інтерактивні

інтернет-технології, котрі допомагають урізноманітнити традиційні форми навчання менеджерів, в тому числі дисципліни "Ділове адміністрування".

Зокрема, в університеті ефективно використовується система дистанційного навчання „Moodle”, яка працює як засіб отримання студентами необхідної інформації, засіб навчання, засіб комунікації (зокрема, у ситуації викладач – студент), засіб перевірки знань, умінь та навичок. На сторінці навчальної дисципліни „Ділове адміністрування” розміщено необхідну теоретичну інформацію з усіх тем відповідно до програми, навчально-методичні матеріали, аудіо-, відеоматеріали, відеопрезентації з ключових тем; система тестових завдань і вправ для самостійного контролю знань, умінь та навичок студентів з конкретної теми, а також з дисципліни загалом; глосарій, корисні поради, словники, довідники, зразки оформлення документів, в тому числі засновницьких; відеопрезентації та відеопроєкти; відеофільми та аудіоматеріали.

Такі технології допомагають студентам у здійсненні пошуку інформації, дають можливість самостійно перевірити свої знання, уміння й навички, дізнатися про мовні новинки, долучитися до мовних та культурно-історичних проблем, зрештою удосконалювати свої знання з мови.

Активне навчання формує здатність самостійно набувати знання, формувати творчу активність, розкривати професійно-пізнавальні потреби та інтереси, виробляти здатність вирішувати поставлені задачі, виховувати вміння працювати в колективі. До таких активних форм навчання відноситься гра [4, с. 203].

Вважаємо за доцільне застосування у процесі навчання таких мультимедійних засобів, як електронні підручники, словники, енциклопедії (особливо при вивченні української мови як іноземної); відео-, та аудіоматеріали; ресурси Інтернету, мультимедійні дошки. Залучення таких технологій поліпшує якість презентації навчального

матеріалу та ефективність його засвоєння, збагачує зміст освітнього процесу, підвищує мотивацію до вивчення української мови. Відповідно до цього викладачами кафедри менеджменту організацій і адміністрування ПДАТУ створено низку відеопрезентацій з ключових тем для засвоєння нормативних і вибіркових дисциплін як вітчизняними студентами, так і студентами-іноземцями. Ефективність презентації або відеоінформації у вивченні дисципліни "Ділове адміністрування" ґрунтується на зверненні до зорових образів. Ці технології є ефективними для сприйняття нового матеріалу, адже зоровий образ активізує пам'ять та уяву.

Отже, застосування новітніх технологій має значні освітні можливості. Це сучасний засіб підвищення мотивації до навчання, перевага якого насамперед у тому, що студент сам обирає місце, час і темп навчання, має вільний доступ до інформації, може тренуватися і сам контролювати свої знання, уміння та навички. Крім того, застосування мультимедійних засобів на практичних заняттях дає змогу збільшити обсяг засвоєної інформації, активізувати роботу студентів тощо. Проте, незважаючи на процеси глобалізації, які стосуються й освітнього простору, варто пам'ятати, що залучення новітніх технологій до процесу навчання поліпшує якість презентації навчального матеріалу та забезпечує ефективність його засвоєння студентами, але має лише допоміжний характер, а центральним об'єктом навчального процесу залишається викладач.

Література:

1. Алексюк А. М. Педагогіка вищої освіти України. Історія. Теорія: підручник. К.: Либідь, 1998. 560 с.
2. Безносок О. О., Прохоров О. А., Уліч В. Л. Педагогічні умови запровадження кредитно-трансфертної системи організації навчального процесу. К.: ТОВ „Інфодрук“, 2015. 200 с.

3. Безносюк О. О., Прохоров О. А., Уліч В. Л. Педагогічні умови запровадження кредитно-трансфертної системи організації навчального процесу. Видання 2-е, доп. К. : ТОВ Інфодрук, 2014. 228 с.
4. Чикуркова А. Д., Славіна Н. А. Використання активних методів навчання у підготовці магістрів з менеджменту. Проблеми підготовки фахівців–аграріїв у навчальних закладах вищої та професійної освіти: збірник наукових праць III міжнар. наук.- метод. конф. 04 жовтн. 2019 р. Ч. 2. (ПДАТУ, м. Кам'янець– Подільський). Тернопіль : ФОП Осадца Ю.В., 2019. С. 203-206.
5. Markina, I., Chykurkova, A., Dudziak, O., Opaliuk, T. and Dobrenko, I. Globalization-induced changes in higher education management in Ukraine. *International Journal of Educational Management*. 2019. Vol. 33. No. 6. pp. 1291-1302. URL: <https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/IJEM-01-2019-0037/full/ris>

УДК 37.02

ВИКОРИСТАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ІГОР, ЯК ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ ПРИ ВИКЛАДАННІ ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН

*Пилипенко Н.М., к.е.н., доцент, Пилипенко В.В., к.е.н., доцент
Сумський національний аграрний університет*

У зв'язку з глибокими соціальними й економічними перетвореннями у суспільстві в умовах глобалізації та інформатизації економіки

посилюється ціннісно-орієнтаційна вага соціально-економічних знань, зростає значення наявності в молодій людини економічного мислення.

В практиці викладання економічної теорії найважливішим є не тільки розкрити зміст економічних категорій та концепцій, а й знайти ефективні форми знань, домогтись їх засвоєння на рівні мислення та поведінки людини. Пріоритетом у навчанні, є не стільки максимальне засвоєння наукової інформації, скільки формування вмінь креативно мислити і самостійно отримувати нові знання, і це завдання стає найважливішим у вищій школи [1, с.6].

У зв'язку із неможливістю традиційних методів навчання (розрахованих на відносно постійну навчальну інформацію) забезпечити в сучасних умовах належний творчий розвиток здібностей студентів, зростає необхідність у стимулюванні студентів до активного навчання, до самостійного пошуку вирішення проблем, творчого та гнучкого мислення [2]. Дані досліджень психологів свідчать, що в пам'яті людини закарбовується 10% почутого, 50% побаченого і почутого. Зроблене ж самою людиною закарбовується в пам'яті на 90% [3].

У вищій школі України поряд з традиційними методами викладання, такими як лекції, семінари, самостійна робота студентів, все більш широкого використання набувають нетрадиційні методи, суть яких полягає у тому, щоб організувати навчальний процес у формі діалогу. Це допоможе студентам навчитись висловлювати власні думки, аналізувати проблемні ситуації та знаходити ефективні шляхи вирішення. При викладанні економічних дисциплін дуже важливим є використання активних методів навчання – рольові, управлінські та навчальні ігри, соціально-психологічні тренінги – які забезпечують максимальну активність викладачів і студентів [4].

Інтерактивні технології навчання найбільше відповідають особистісно зорієнтованому підходу в навчально-виховному процесі. В основі інтерактивного навчання лежать принципи:

- безпосередньої участі кожного учасника занять, що зобов'язує викладача зробити кожного учасника занять активним шукачем шляхів і засобів розв'язання тієї чи іншої проблеми;

- взаємного, інформаційного, духовного збагачення: навчальний процес необхідно організовувати таким чином, щоб його учасники мали змогу обмінятися життєвим досвідом та отриманою інформацією;

- особистісно зорієнтованого навчання.

Використання інтерактивних методів допомагає забезпечити глибину вивченого змісту [3, С.34-36].

Незважаючи на те, що використання інтерактивних методів у навчанні є більш ефективним у порівнянні із традиційними, значна кількість студентів вважають достатнім метод навчання, який дозволяє їм пасивно слухати предмет і за яким вони гарно будуть підготовлені до випробувань (в протиположності необхідності практичного застосування отриманих знань). До тих пір, поки основним завданням буде теоретичне вивчення матеріалу і отримання позитивної оцінки під час сесії, доти становище не зміниться.

Одним з найбільш перспективних методів інтерактивного навчання, на нашу думку, є методом є навчальні ігри. Цей метод вперше був опрацьований на початку 1940-х років американськими економістами [5]. Гра – це спосіб практичного освоєння економічної теорії, економічних відносин. За допомогою ігор можна змодельовати реальні процеси, які відбуваються в економіці. Основна перевага навчальних ігор – можливість застосування теоретичних знань на практиці. Безсумнівно ефективними є рольові ігри, оскільки студент має змогу самостійно розкрити суть конкретної ролі.

Використання навчальних ігор пробуджує інтерес у студентів, сприяє розвитку критичного мислення, допомагає стимулювати креативність, пошук нестандартних рішень, привчає до командної роботи. Іншими словами, формуються необхідні компетентності, які затребувані бізнесом XXI століття.

Література

1. Авсянский В. Н. Использование модели активного обучения в курсах «Макроэкономика» и «Международная экономика». *Инновационные методы, как способы активного обучения*. Минск, 2014. URL: <http://www.bsu.by/Cache/pdf/631703.pdf>
2. Айламазьян А.Н., Лебедева М.М. Деловые игры и их использование в психологическом эксперименте. *Вопросы психологии*. 1983. № 2. С. 10-12.
3. Аксьонова О.В. Методика викладання економіки: [навч. посіб.]. К.: КНЕУ, 1998. 280с.
4. Балягіна І. А., Богород М. А., Ковальчук Г.О. Методика викладання економіки: навч. - метод. посіб. для самост. вивч. дисц. К.: КНЕУ, 2006. 341 с.
5. Войнаровська Н. В. Інноваційні методи викладання економіки у сучасних вищих навчальних закладах США. URL: <http://conf.vntu.edu.ua/humed/2010/txt/Voynarovska.php>

СУЧАСНІ ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В МАТЕМАТИЦІ

*Коломойська Н.Є., викладач вищої категорії,
Харківський державний автотранспортний коледж
Ахієзер О.Б., к.т.н., доцент, Дунаєвська О.І., к.т.н., доцент,
Національний технічний університет «Харківський політехнічний
інститут»*

У навчанні дітей треба прагнути до того,
щоб поступово поєднувати знання і вміння.

З усіх наук математика здається,
єдина, що спроможна задовольнити
цю вимогу якнайповнішою мірою

I. Кант

Наше суспільство усвідомило, що майбутнє неможливе без інформатизації всіх сфер людської діяльності. ХХІ століття – це час переходу до високотехнологічного інформаційного суспільства, в якому якості людського потенціалу, рівень освіченості набувають вирішального значення. Світ змінюється дуже швидко. Удосконалюються технології практично у всіх галузях науки і техніки. Міняються цілі і задачі сучасної освіти. Державний стандарт базової і повної середньої освіти (постанова Кабінету міністрів України від 14 січня 2004 р. №24) визначає значення математичної освіти для життєдіяльності особистості в сучасному суспільстві. В ньому зазначено: “Якість математичної підготовки молодого покоління – індикатор готовності суспільства до соціально-економічного розвитку, мобільності особистості в освоєнні і впровадженні нових технологій, розумінні принципів будови і правильного використання сучасної техніки, сприйманні наукових і технічних ідей. Тобто від якості математичної підготовки залежить науковий, технічний, технологічний, економічний і оборонний потенціал держави...”. Математика - це наука,

яка вчить нас аналізу того, що відбувається, моделюванню різних ситуацій. Сучасний фахівець повинен володіти фундаментальною інформаційною підготовкою. Але якісну математичну підготовку неможливо надати студентам, використовуючи лише традиційні прийоми та методи навчання. Для розвитку зацікавленості студентів до навчання необхідно створити для цього нові технічні умови.

В сучасному розумінні інформаційна технологія навчання – це педагогічна технологія, що застосовує спеціальні програмні й технічні засоби для роботи з інформацією. За визначенням ЮНЕСКО педагогічна технологія є системним методом створення, застосування й визначення всього процесу викладання і засвоєння знань із врахуванням технічних та людських ресурсів та їхньої взаємодії, що має на меті оптимізацію форм освіти [1]. Інтерес до вивчення предмету багато в чому залежить від того, як проходять заняття. Застосування комп'ютерної техніки на заняттях дозволяє зробити його більш насиченим. Один із предметів, де найбільш виправдану використання комп'ютера – математика. Комп'ютер сприяє не тільки розвитку самостійності, творчих здібностей студентів, а й дозволяє змінити саму технологію надання освітніх послуг.

Вивчити математику, це як виїхати у велике місто з багатою історією. Ти спочатку вивчаєш стародавні вулички, щоб зрозуміти з чого все почалося і чому стародавні дороги приводять до різних сучасних районів. Іноді для розуміння доводиться повертатися на початок маршруту і, осмисливши логічно, поблукавши по закутках, ти виходиш вже на нову дорогу. Іноді залишається відчуття, що ти чогось не догледів, щось важливе пропустив. І хочеться знов повернутися до старих двориків і перевірити чи немає там чогось потрібного, того, що може стати в нагоді для дослідження вже більш сучасних кварталів.

Інформаційні технології - це як гід в сучасних туристичних автобусах. Включив мову, підключив навушники і дивишся і слухаєш.

Вийшов на зупинці подивитися історичний об'єкт, що тебе зацікавив і назад в автобус. А в навушниках - «Ми від'їхали від ...». Пізнавально, цікаво, компактно. І нова інформація і закріплення попереднього матеріалу.

Ось такий підхід і є найбільш ефективним на сьогодні. Це пояснює появу достатньої кількості програмно - методичних комплексів різного рівня складності, які полегшують доступ до інформації і забезпечують варіативність всього навчального процесу. Комп'ютеризація процесу навчання математики дозволяє підключити одночасно всіх студентів групи до активної діяльності, підвищує наочність навчального матеріалу.

Але ж повернемося до нашого туристичного автобуса. Хтось підібрав для нас об'єкти вивчення, продумав маршрут руху? Хтось відокремив найцікавіше, підібрав найважливіші дані про ці пам'ятки. Подбав, щоб інформація йшла в потрібному порядку. Отже комп'ютер не замінює викладача, а тільки доповнює його. Все ж таки не комп'ютер, а викладач – є найважливішою складовою учбового процесу. Сьогодні потребує від викладача високого професіоналізму, володіння сучасними технологіями навчання та виховання, постійно самовдосконалюватися.

Однією з нових інформаційних технологій навчання є проектна технологія організації навчальної діяльності. Такий підхід до навчання вчить студентів виходити за межі стандартного навчального матеріалу, вимагає від них постійної самоосвіти. Робота над проектом дає можливість розкрити творчий потенціал. Проектна складова в освіті сприяє поглибленню між предметних зв'язків. У процесі роботи над проектом студенти вчаться планувати дії необхідні для вирішення поставленого завдання. Крім того, проектна діяльність привчає до дослідницької роботи та вмінню презентувати отриманий результат на основі сучасних INTERNET - технологій.

Література:

1. Hamburg Declaration on Adult learning. The Fifth International Conference on Adult Education. Hamburg. URL: <http://www.unesco.org/education/uie/confintea/declaeng.htm>
2. Абдалова О. И., Исакова О. Ю. Использование технологий электронного обучения в учебном процессе. *Дистанционное и виртуальное обучение*. 2014. № 12. С. 50–55
3. Концепція впровадження медіа-освіти в Україні. *Інститут соціальної та політичної психології Національної академії педагогічних наук України*. URL: http://www.ispp.org.ua/news_44.htm

.УДК 378. 335.03

**COMPETENCE APPROACH AS A METHODOLOGICAL BASIS FOR
IMPROVEMENT OF THE TRAINING OF FACULTY SPECIALISTS
ON INFORMATION AND TECHNICAL SYSTEMS OF
KHARKIV NATIONAL UNIVERSITY OF THE AIR FORCES
NAMED AFTER I.N. KOZHEDUB**

*Fainer A.I., Candidate of Technical Sciences, Associate Professor
Ulyanov N.V., Candidate of Physical and Mathematical Sciences, Associate
Professor
Kharkiv National University of the Air Force*

Proposed in the European project TUNING "... the concept of competences includes:

knowledge and understanding (theoretical knowledge of the professional field, ability to know and understand),

knowledge of how to act (practical and operational application of knowledge to specific situations),

knowing how to be (values as an integral part of the way we perceive and live with others in a social context). "

The concept of "competence" includes not only the cognitive and operational-technological components, but also the motivational, ethical, social, behavioral aspects (educational outcomes, knowledge, skills, value system). Not only the content of education, but also the educational environment of higher education institutions, the organization of the educational process, educational technologies, including the independent work of specialists, etc. play a crucial role in the formation of competence.

The general, integral nature of the concept of "competence" in relation to the concepts of "knowledge", "ability", "skill" must be emphasized. The European Commission identifies 8 key competences that every European should possess:

1. competence in the field of the mother tongue;
2. competence in the field of foreign languages;
3. mathematical and fundamental natural and scientific competences;
4. Computer competence;
5. educational competence;
6. interpersonal, intercultural and social competences, as well as civic competences;
7. competence of entrepreneurship;
8. cultural competence.

These competences are backed up by certain competencies, which include, in all walks of life, such essential aspects as critical thinking, creativity, the "European dimension" and an active life position. Together, these abilities contribute to the development of personality. In today's context, for graduates of educational institutions it is especially important to understand the social

importance of their profession and, accordingly, to understand their place in the system of social relations, as well as the ability to critically evaluate their life and professional experience, conscious choice of ways and methods of improving their personal and professional qualities.

The competence of the graduate specialist to meet the requirements of the industry standard of higher education should be determined by his competencies:

Improving the training of IT and IT professionals should be based on a competent approach.

The competence approach in the system of training specialists is implemented with the help of the following mechanisms:

1. The principle of building the content of the training system "Through the development and activation of cognitive competencies to the formation of professional competencies".

2. Portfolio of the discipline (as a whole or on separate topics studied).

3. The presence of components that support the reproductive and creative activities of the specialist in the development of discipline.

4. Learning tasks are products that are fully or partially realized competencies.

5. According to the results of the training tasks, a specialist's portfolio is formed.

6. Question-and-answer method for constructing texts (What? Where? When? How? Why? Who needs it? Etc.)

7. Formation of motivational component of competence: "Why do you know this? - It is interesting to me ", " How to do it? - I can and can do it ", " Where does it apply? "I want to be successful."

8. Built-in memory card builder. Creating a memory card from the topic studied, the specialist concentrates on the basic concepts, ideas and other objects of the topic, understands their essence and relationship.

All researchers highlight the motive, purpose, actions and result (product) among the common components. All actions and actions of the specialist are motivated by the needs, so we agree that the first component of the activity is the need. According to the psychological vocabulary, the need is the "initial form of activity" [1-7]. Another element of the activity is the motive - "an incentive for activity related to meeting the needs of the subject" [2]. Motives can be interests, aspirations, emotions, attitudes and ideals.

All authors distinguish in the activity of the goal, which is the determining factor of the activity of the specialist. Aim is a "conscious image of the intended desired result, to which the action of a specialist is directed, a pre-imagined result of conscious activity" [3]. But to get the result, some operations or actions must be performed. Action is "arbitrary deliberate indirect action aimed at achieving an informed purpose" [5].

One operation will not produce the desired result; this requires a set of actions. In addition to actions, to achieve the goal, you should use the means - objects, which are determined by the nature of the purpose and characteristics of the object of activity [6]. The consequences of the action are a real result that must be compared with the goal. To do this, use reflection - "reasoning full of doubts, contradictions" [7]. So, in our opinion, activity (educational and professional) consists of the following components: need - motive - goal - action - means - result - reflection.

The development of the managerial competency component of future specialists takes place when mastering appropriate methods of action that are combined with those managerial skills, abilities and abilities, which is actualized in the process of management and decision making.

So, the development of a motivational component is aimed at the formation of sustainable motivation for success, which is the key to the effective implementation of future management in the functions of the line. Study

subjects Faculty fully contributes to this, as strong interest in developing future management actively with those.

The personal component management competence formed during mastering future specialist management knowledge and skills aimed at developing their aggregate pro and but important professional qualities that influence the formation of individual style of specialists .

Literature:

1. Psychological Explanatory Dictionary / [ed. Victor Boris Shapar of HIV]. X .: Flag, 2004. 640p.
2. Mashbits EI Psychological bases of management of educational activity with th. K .: High School, 1987. 224p.
3. Verbitsky A.A. High society. Aktyvnoe Learning in Schools: kontekstny by Dr Hod [Method. manual] : Higher School, 1991. 207p.
4. Mescon, M. Albert, F. Hedowrie. Fundamentals of Management; trans. with English. M .: Delo, 2000. 704p.
5. Ilyasov II Structure of the teaching process. M .: Publishing House Mosk at vskoho University. 1986. 200p.
6. Zamkova N.L. Formation of professional skills of future managers of foreign economic activity in the study of foreign languages and in toref. diss. for the sciences. degree of Cand. ped. Sciences: Special. 13.00.04 "Theorya and. Methods of Professional Education" / Natalie L. Castle. K. 2005. 20p.
7. Tarasova S.M. Formation of future managers of financial and economic profile of readiness for management activity: author. diss. for the sciences. degree of Cand. ped. Sciences: Special. 13.00.04 "Theory and methodology of professional education". Kirovograd. 2006. 20p.

ВІРТУАЛЬНЕ СЕРЕДОВИЩЕ ЯК ЗАПОРУКА ЕФЕКТИВНОСТІ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ВНЗ

*Безніс О.Є., викладач
Харківський національний автомобільно-дорожній університет*

Динамічний темп сучасного життя, стрімкий розвиток і розповсюдження нових інформаційно-комунікаційних технологій змушує вищі навчальні заклади поглянути на роль комп'ютерних технологій в навчальному процесі. Одним з найбільш ефективних інноваційних засобів поліпшення якості освітнього процесу є створення віртуального освітнього середовища. Віртуальне навчальне середовище — це особливий комунікаційний механізм, який дозволяє підвищити ефективність освітнього процесу, вирішити цілий ряд педагогічних завдань та додати інтерактивний on-line компонент до навчального процесу.

Досвід багатьох міжнародних університетів свідчить про те, що змістовні елементи такого середовища в рамках окремої кафедри університетів можуть бути різними: навчально-методичний комплекс з дисципліни (навчальні робочі програми з дисципліни, навчально-методичні матеріали, навчальні видання, інформаційно-аналітичні матеріали, словники, відео- та аудіоресурси, ілюстративний матеріал), віртуальні лабораторії, симулятори, тренажери тощо.

Електронний навчально-методичний комплекс є сукупністю інтегрованих між собою систематизованих навчальних, наукових та методичних матеріалів з окремої навчальної дисципліни, що забезпечують умови для опанування студентами навчальної програми. Електронний навчально-методичний комплекс містить теоретичний

розділ, практичний розділ, розділ контролю знань та допоміжний розділ. Надання матеріалу з використанням комп'ютерних технологій дає можливість стимулювати у студентів наочно-образне мислення, пізнавальну активність та творчу ініціативу, сприяє значному збільшенню об'єму засвоюваного навчального матеріалу, підтримуючи стійкий інтерес студентів до предмету, що викладається.

На відміну від електронних навчальних матеріалів віртуальні лабораторії та тренажери є порівняно новою областю в системі вузівської освіти. Прикладами віртуальних лабораторій можуть служити проекти з загальної біології, біохімії, генетики, соціально-гуманітарних дисциплін Массачусетського технологічного інституту STAR (Software Tools for Academics and Researchers) Virtuallab — найбільша збірка віртуальних дослідів з різних навчальних дисциплін, PhET проект, розроблений співробітниками Університету Колорадо — інтерактивні анімаційні симуляції з природничих дисциплін та математики, Wolfram Demonstrations Project, який містить близько 9000 інтерактивних демонстрацій, віртуальна лабораторія з хімії Chemcollective, серія платних віртуальних лабораторій з хімії, біології та мікробіології Late Nite Labs.

Основні переваги віртуальних лабораторій полягають у економії часу та ресурсів, безпеці використання, виразній наочній візуалізації на екрані комп'ютера складних процесів.

Ще однією формою електронних ресурсів кафедри можуть бути електронні тренажери-конструктори та тест-тренажери, пристосовані до потреб навчальних дисциплін як фізико-математичного та природничого профілю, так і дисциплін гуманітарної спрямованості. Вони дозволяють закріпити отримані знання та практично застосовувати їх у реальних ситуаціях.

Таким чином, освітні можливості віртуального освітнього середовища як інноваційного ресурсу є дуже потужними, вони

відкривають нові горизонти перед викладачем. Використовуючи інтерактивні можливості віртуального освітнього простору студенти стають активними суб'єктами процесу навчання.

Література:

1. Програма «Партнерство в навчанні» URL:
<http://www.microsoft.com/ukraine/news/issues/2012/03/eskills-survey.mspx>.
2. Морзе Н. В. Підготовка педагогічних кадрів до використання комп'ютерних телекомунікацій. *Академія праці і соціальних відносин ФПУ*. URL:
<http://www.ii.npu.edu.ua>
3. Смульсон М. Л. Середовище дистанційного навчання: психологічні засади проектування. *Дистанційне навчання: психологічні засади*. К., 2012.

УДК 378

**ВПРОВАДЖЕННЯ SMART-ТЕХНОЛОГІЙ В ПРОЦЕС
НАВЧАННЯ В ОСВІТНЬОМУ ЦЕНТР VOLT**

*Роганов М.Л. к.т.н., доцент, Лихно К.В., магістр
Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»*

Харківської обласної ради

Роганов М.М., магістр

*Національний університет біоресурсів та природокористування
України*

Одним з основних орієнтирів сучасної державної політики України, базованої на засадах соціальних свобод і принципах демократії, є курс на

активну інтеграцію до середовища європейських та світових держав. Використання сучасного європейського та світового досвіду є головним пріоритетом для розвитку вищої освіти в Україні. Сучасне суспільство перебуває на етапі зміни технологічної парадигми. Інформаційні технології, що визначили образ і сутність ХХ сторіччя, поступаються смарт-технологіям, які відкривають новий шлях розвитку світових держав.

З метою встановлення шляхів впровадження смарт-технологій та їхньої адаптації до використання в умовах освітнього середовища у статті використано матеріали вітчизняних та зарубіжних дослідників, зокрема: Г. Бонч-Бруєвича, К. Джонсона, С. Кадзіти, К. Кіма, Г. Косенка, Х. Пена, С. Якубова та ін.

На сьогоднішній день одними з найбільш сучасних інноваційних інформаційних технологій є смарт-технології в освіті. Впровадження їх у сферу освіти веде за собою перехід від старої схеми репродуктивної передачі знань до нової, креативної форми навчання. Використання в навчальному процесі ідеології Smart education вимагає нині серйозного педагогічного осмислення, впровадження нових педагогічних розробок, що дозволяють інтенсифікувати навчальний процес і підвищити його якість [3].

Для здійснення – впровадження смарт-освіти необхідна реалізація трьох основних складових: технологічної, організаційної, педагогічної.

Технологічна складова базується на інформаційних смарт-технологіях. Властивостями інформаційних технологій є інтерактивність, можливість персоналізації даних, здатність до інтелектуального аналізу даних, створення віртуальної особистості користувача. В навчальному процесі можуть бути використані різноманітні мультимедійні можливості, що дозволяють створювати навчальний контент. Технології «смарт», з одного боку, дозволяють створювати «ефект присутності», з іншого, –

значно прискорити обмін контентом, змінювати його якість, можливість здійснення комунікації між учасниками навчального процесу.

Організаційна складова смарт-освіти базується на ефективності використання смарт-технологій. Освітні програми мають формуватися на основі профілізації навчання, з урахуванням індивідуальної освітньої траєкторії та можливості інтеграції різних освітніх програм, ураховуючи те, що освітні програми мають відповідати принципу неперервності навчання (life long learning).

Педагогічна складова смарт-освіти – це сукупність результатів навчання і педагогічних методів і технологій для їх досягнення. На їх основі формуються засоби навчання і використовуються спеціалізовані інформаційні смарт-технології. Особлива роль у системі результатів смарт-освіти відводиться когнітивній компетентності, коли формуються комплексне бачення проблеми, здатність бачити складні структури явищ, причини їх виникнення, альтернативи, давати власну оцінку, захищати та відстоювати власну точку зору тощо. Це відкриває можливість кожному формувати власне уявлення про світ[1].

З цією метою у Комунальному закладі «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради здійснюється розроблення програми комплексного педагогічного супроводу процесів упровадження засобів ІКТ в освітнє середовище ЗВО за такими напрямками:

- специфіка взаємодії, «тьютор-студент» і «тьютор-викладач» в електронноосвітньому середовищі;
- організація самостійної роботи студентів із застосуванням засобів ІКТ;
- сучасні ІКТ як засіб творчого розвитку особистості студентів;
- використання засобів ІКТ у формуванні професійних компетенцій студентів;

- формування інформаційної компетентності у випускників ВНЗ; – використання засобів ІКТ для розвитку професійних компетенцій фахівців, підвищення їхньої кваліфікації;
- можливості інформаційно-освітнього середовища для розвитку студентів;
- специфіка міжкультурної комунікації;
- самореалізація студента в інформаційному просторі ВНЗ з використанням засобів ІКТ;
- проектування електронних освітніх ресурсів і навчально-методичних комплексів для використання в Smart education [2].

Таким чином, впровадження smart-технологій в процес навчання в освітньому центрі забезпечує –підвищення комп'ютерної грамотності всіх учасників освітнього процесу (100%); підвищення конкурентноздатності випускників школи на ринку праці; розвиток матеріальної бази загальноосвітнього закладу; підвищення престижу освітнього закладу (публікації в пресі та на Інтернет-ресурсах, репортажі на телебаченні і в радіоефірі); підвищення іміджу і привабливості освітнього закладу.

Література:

1. Смарт-технології в Україні і світі. URL: [http // molodi.in.ua/smart-tehnolohiji/](http://molodi.in.ua/smart-tehnolohiji/) 8. Smart технологии изменят систему образования/ URL: http://trainings.ru/library/education_experience/?id=14024
2. Электронные интерактивные доски Smart Board, новые технологии в образовании. URL: <http://www.smartboard.ru/> 10. What is smart technology for the smart classroom? URL: <http://www.education.vic.gov.au/Documents/about/news/archive/7ensmarttech.pdf>

3. Kim K. Ubiquitous Learning Supporting System for Future Classroom in Korea. *Proc. Soc. for Information Technology and Teacher Education Int'l Conf.*, K. McFerrin et al., eds. 2008, Mar. P. 2648–2657.
4. H. Peng, Y. Su, C. Chou, C. Tsai (2009). Ubiquitous knowledge construction: mobile learning re-defined and a conceptual framework. *Innovations in Education and Teaching International*. 2009. 46(2). P. 171–183.

УДК 378:004/061.2

**ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ФОРМУЮЧОГО ОЦІНЮВАННЯ
НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ У ВИМІРІ ЦИФРОВИХ
ТЕХНОЛОГІЙ**

*Мамедова І.О, завідувача навчально-методичною лабораторією
інноваційної діяльності в освіті*

*Соколова Е.Т., методист навчально-методичної лабораторії природничо-
математичних дисциплін
Дніпровська академія неперервної освіти*

У час концептуальних змін побудови освітнього процесу в Україні виникає необхідність у переорієнтації підходів до оцінювання навчальних досягнень. Запровадження світового досвіду формуючого оцінювання дозволить замінити процес фіксування контрольної діяльності на об'єктивізацію та індивідуалізацію оцінювання навчальних досягнень студентів, позбавити негативного психологічного аспекту порівняння студентів між собою. В контексті активного розвитку інформаційно-комунікаційних систем і технологій доречно використовувати можливості

інтернет-сервісів з метою впровадження формуючого оцінювання в освітній процес.

Імплементация формуючого оцінювання у вітчизняну освітню практику слід співвіднести з загальним євроінтеграційним процесом, глобалізацією світового ринку освітніх послуг. Саме у європейських джерелах (англо-, німецько- та польськомовних за останні 30-40 років) знаходимо матеріали щодо компетентнісного підходу та особливості поступального розвитку особистості, набуття та використання практичного досвіду, які гарантують успішність та конкурентоспроможність студентів на ринку праці XXI століття [2, с. 233]. В англійській мові існує два поняття (assessment and evaluation), які українською перекладаються однаково як «оцінювання». Проте різниця у трактуванні очевидна, так під визначенням «assessment» слід розуміти формуюче оцінювання, яке відповідає оцінюванню освітнього процесу, а «evaluation» - підсумкове оцінювання, яке відповідає за результативність навчання. У першому й другому видах оцінювання є однакові складові – доказовість, потреба у критеріях і засобах вимірювання. А відрізняє «assessment» саме можливість оцінити безпосередньо процес, врахування ціннісного підходу, індивідуалізація та необхідність у зворотньому зв'язку. Таким чином метою формуючого оцінювання є підвищення якості навчання [3, с.8].

Досвід Німеччини у запровадженні формуючого оцінювання дає змогу комплексно та системно визначити рівень успішності, оцінити навчальні досягнення та соціальну поведінку студентів. У Польщі велика увага приділяється описовій складовій оцінки досягнень та цифровізації навчальних матеріалів, за якими здійснюється процес оцінювання. У Великій Британії акцентується увага саме на засобах та інструментах, за допомогою яких відбувається формуюче оцінювання. Формулювання мети щодо досягнення результатів спирається на принцип SMART (specific,

measurable, achievable relevant) [1с. 96]. Для прискорення досягнення мети у запровадженні формуючого оцінювання велика кількість європейських педагогів та дослідників пропонують використання цифрових інструментів, таких як сервіси для онлайн -опитування, освітніх вікторин, інтерактивних дошок спільного доступу, форм онлайнного звітування, тощо.

Розглянемо лише невелику частину веб-сервісів, які відповідають усім вищеперерахованим вимогам щодо побудови процесу формуючого оцінювання, зокрема наявності миттєвого зворотнього зв'язку, забезпечення процесу навчання.

1. Kahoot – сервіс для швидкого опитування та онлайнних вікторин. Після реєстрації можна користуватися готовою базою швидких тестів та створювати свою власні. Студенти на своїх смартфонах будуть бачити лише варіанти відповідей, а самі запитання проєктуються на дошку чи телевізор. Можливість додавати фото- та відеоматеріали, нарахування бонусів у разі надання першої відповіді гейміфікують освітній процес. Викладач одразу бачить поіменний перелік студентів, які надали відповіді та може завантажити їх собі у вигляді таблиці.

2. Quizalize – онлайн-конструктор різноманітних вікторин, тестів та ігор. Перевагою цього сервісу є індивідуальний вибір часу для проходження опитування кожним студентом, що дає змогу вивільнити час викладачу під час заняття, а студентам дає змогу підготуватися більш ретельно. Студенти можуть обрати собі особистий нікнейм, для того, щоб інші не знали, хто саме відповідає на запитання – і лише викладач має доступ до поіменної бази наданих відповідей з врахуванням швидкості та часу виконання завдань.

3. Nearpod – онлайн-сервіс для створення презентацій з відкритим доступом. Викладач заздалегідь готує презентацію за обраною тематикою, а студенти під час заняття мають можливість додавати свої відповіді,

коментарі, фото, відео, будувати графіки зі своїх смартфонів. Таким чином сервіс дозволяє уникнути ситуації напруженості, яка звична для проходження звичайного тестування, але при цьому викладач контролює ситуацію успішності колективу.

4. Форми Google як універсальний інструмент швидкого анкетування, опитування, надання зворотнього зв'язку. Легкість у створенні, передачі посилань студентам роблять цей сервіс незамінним для багатьох педагогів.

5. LearningApps – відомий та надійний сервіс для створення різноманітних інтерактивних вправ, опитувань. Велика база готових завдань, які підходять для тренування знань і навичок. Викладач також поступово створює свою мережу завдань, які можна вбудовувати у структуру окремих сайтів та платформ дистанційного навчання.

Підсумовуючи, слід відзначити позитивний європейський досвід у впровадженні формуючого оцінювання та цифровізації освітнього простору, які сприяють підвищенню об'єктивності процесу навчання, ефективності у засвоєнні програмового матеріалу, індивідуалізації освітніх потреб. На сьогодні для полегшення переходу викладачів до формуючого оцінювання існує велика кількість безкоштовних сервісів. У подальшому планується здійснення дослідження щодо психолого-емоційного аспекту застосування цифрових інструментів формуючого оцінювання.

Література

1. Веремей Є. Р. Використання формуючого оцінювання в електронному навчальному курсі. *Open educational e-environment of modern University*. 2019. № 6. С. 90–100.
2. Локшина О. І. Зміст шкільної освіти в країнах Європейського Союзу : теорія і практика (друга половина ХХ – початок ХХІ ст.) : монографія К. : Богданова А.М. , 2009. 404 с.

3. Морзе Н. В., Глазунова О. Г. Моделі ефективного використання інформаційнокомунікаційних та дистанційних технологій навчання у вищому навчальному закладі . *Інформаційні технології і засоби навчання*, 2008. с.8. URL: <https://journal.iitta.gov.ua>

УДК 378.1

**ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-
КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СУЧАСНОГО
ФАХІВЦЯ З ВИЩОЮ ЕКОНОМІЧНОЮ ОСВІТОЮ**

Болдовська К.П., к.е.н., доцент

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Завданням сучасної вищої економічної освіти є підготовка конкурентоспроможного фахівця з високим рівнем сформованості загальних і професійних компетентностей.

З огляду на те, що у ХХІ столітті характер побудови відносин у суспільстві багато в чому визначається інформаційно-комунікаційними технологіями і телекомунікаційними системами зв'язку, зокрема Інтернет, а сучасне «мережеве суспільство» являє собою єдине комп'ютеризоване інформаційне співтовариство, орієнтоване на виробництво інформації й опрацювання інформаційно-комунікативних потоків, у процесі підготовки сучасного фахівця значна увага має приділятися формуванню його інформаційно-комунікативної компетентності. При цьому реформування

сучасної освіти в контексті формування останньої обумовлене не лише засвоєнням здобувачами вищої освіти новітніх інформаційно-комунікатційних технологій (ІКТ), а й зміною самих підходів і методів навчання.

Так, інформаційно-комунікативна компетентність включає вміння особистості орієнтуватися в інформаційно-комунікативному просторі, ефективно знаходити, оволодівати й оперувати різноплановою інформацією, використовувати її у майбутній професійній діяльності, створювати власні електронні продукти. Також інформаційно-комунікативна компетентність допомагає краще орієнтуватися в динамічному соціокультурному просторі, а також нарощувати обсяги інформації і знань, вибудовувати власний стиль комунікації, який відрізняється підвищеною особистісною активністю в процесі мережевої взаємодії.

Формування інформаційно-комунікативної компетентності особистості відбувається як в межах, так і поза межами формальної освіти. При цьому розвиток інформаційно-комунікативної компетентності однаково значущий як для тих, хто навчається, так і для тих, хто навчає. Фактично всі основні характеристики освіти, особливо її динаміка та якісний рівень, істотно залежать від якості та рівня інформаційно-комунікативної компетентності як окремих особистостей, так і освітнього співтовариства в цілому.

Проаналізувавши думки різних дослідників, інформаційно-комунікативну компетентність здобувача вищої економічної освіти можна визначити як інтегративну якість особистості, що проявляється у його позитивному ставленні і спрямованості на використання ІКТ у навчанні, професійній сфері і повсякденному житті (аксіологічний компонент); збалансованості знань і вмінь використання комп'ютерних технологій для розв'язання навчальних та професійних завдань (когнітивний компонент);

готовності до творчого застосування ІКТ при розв'язання нових економічних проблем та наявності певних особистісних якостей, що позитивно впливають на успішність цих процесів (особистісно-діяльнісний компонент).

Відповідно, критеріями, що дозволяють оцінити сформованість інформаційно-комунікативної компетентності фахівця, є такі:

– аксіологічний критерій, який дозволяє визначити рівень сформованості мотивів, цінностей, прагнення здобувачів вищої освіти до саморозвитку і самореалізації, що сприяють використанню ІКТ у навчанні;

– когнітивний критерій, який дозволяє оцінити теоретичні знання, уміння і навички, необхідні для ефективної роботи з інформацією за допомогою ІКТ;

– особистісно-діяльнісний критерій, який визначає ступінь оволодіння ІКТ і науково-методологічними засадами їх використання у професійній діяльності, рівень прагнення особи до успіху та здатність критично оцінювати власну діяльність, її результати.

У цілому, розвиток інформаційно-комунікативної компетентності особистості дає змогу їй швидше інтегруватися в інформаційне суспільство, істотно полегшити процес навчання, а також є ключовою умовою її соціалізації.

На жаль, досі не існує цілісних програм розвитку інформаційної грамотності, інформаційно-комунікативної компетентності і культури. Всі ці напрями мають вузьку спрямованість, тобто пов'язані з техніко-технологічними аспектами інформатизації, або ж фрагментарний, несистемний характер, тобто здійснюються в межах невеликого обсягу навчального матеріалу і не набувають особистісної, ціннісної значущості. Важливо створювати умови для системного включення сучасного методичного інструментарію із формування інформаційно-комунікаційної компетентності у всі наявні програми навчально-виховної діяльності,

починаючи із дошкільної освіти, які мають в подальшому наскрізно проходити через освітній (самоосвітній) процес.

Таким чином, інформаційно-комунікаційні технології набувають глобального значення в житті сучасного суспільства, а інформаційно-комунікативна компетентність стає ключовою навичкою особистості, необхідною для її активної соціалізації.

УДК 378

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА ІНОЗЕМНА МОВА

Лященко О. В., асистент

Харківський торговельно-економічний інститут

Київського національного торговельно-економічного університету

Ми живемо у часи інновацій, які стають необхідністю у будь-якій сфері.

Сучасні соціальні та економічні тенденції вимагають все більшого від вищої освіти. Для цього необхідно додавати інноваційні методи та технології, які націлені на навчання нових майбутніх спеціалістів.

Важливість та необхідність інформаційних технологій у секторі освіти стала однією з найпоширеніших тем. Не тільки аналіз застосування нових технічних засобів, а й дослідження і впровадження інноваційних форм і методів викладання.

Сьогодні суспільство відчуває гостру потребу в експертах, які знають одну чи кілька іноземних мов як у рамках щоденного спілкування,

так і в професійній сфері з огляду на швидкий процес глобалізації та інформатизації суспільства.

Сучасні методики викладання іноземних мов пов'язані з безперервним технічним прогресом, а також з технологічним оновленням процесу навчання. Освітні технології, особливо комп'ютери, проникли у всі сфери нашого життя. Саме тому, в останні роки в сфері навчання іноземним мовам все частіше та детально обговорюється питання про важливість і доцільність використання Інтернету.

Інформаційні технології допомагають студентам, а також викладачам легко вивчати навчальний матеріал завдяки швидкому доступу. Створення онлайн-бібліотек та словників, мультимедійних презентацій, освітніх програм, відео-конференцій... Інформаційні технології роблять вивчення іноземної мови більш доступною.

Сьогодні активно розвивається дистанційна освіта та заняття онлайн. Дуже зручно, що можна обирати час і темп навчання, мати постійний доступ до курсу та можливість слідкувати за своїми завданнями та досягненнями.

Інтернет допомагає попрактикуватися: Можна читати книги чи статті в газетах, слухати музику чи подкасти та переглядати відео.

Для вивчення іноземної мови найважливішим є не лише швидкий пошук та новітні матеріали, а спілкування. Можливість самостійно розпочати міжкультурне навчання, що забезпечує краще розуміння інших країн та культурних відмінностей, а також покращити навички міжкультурної комунікації.

Найбільш захоплююча можливість, яку Інтернет пропонує тим, хто вивчає іноземну мову - це можливість спілкуватися в реальному часі з носіями мови. Використання відео-дзвінків, обміну миттєвими повідомленнями та форумів в Інтернеті означає, що ви можете долучитися

до розмов та дискусій у прямому ефірі - чудовий спосіб практикуватися та навчитися новому.

Безумовно, Інтернет здійснив революцію у світі, включаючи й сам процес вивчення мови. В Інтернеті зручніше і швидше вивчати мову, більш розважальну, більш соціальну та просто життєву.

Ніщо не може замінити важку роботу, пов'язану з вивченням нової мови, але Інтернет, безумовно, може зробити процес більш цікавим.

УДК 378.147

ТЕЛЕГРАМ-КАНАЛ ЯК ЗАСІБ ВЗАЄМОДІЇ ВИКЛАДАЧА Й СТУДЕНТА

*Болілий В.О., к.ф.-м.н., доцент
Центральноукраїнський державний педагогічний університет імені
Володимира Винниченка
Лунгол О.М., к.пед.н.
Донецький національний медичний університет
Суховірська Л.П., к.пед.н.
Донецький національний медичний університет*

Сучасним засобом спілкування викладачів та студентів стає Месенджер Telegram («Телеграм»). Telegram забезпечує зв'язок з цільовою аудиторією студентів, під час ведення занять, під час самостійної роботи [1].

Створення і «розкрутка» викладацького каналу в Telegram має переваги: отримання додаткового трафіку, підвищення зацікавленості студента, альтернатива e-mail розсилці чи sms-повідомленням, високий показник залученості аудиторії у публікації [2].

Головними особливостями каналів Telegram є те, що студенти підписуються тільки на ті канали, які їм дійсно цікаві; про кожну нову публікацію викладача одразу отримують сповіщення, й вони не пропускають важливе для себе повідомлення.

Для створення власного каналу в месенджері Telegram необхідно обрати опцію New Channel («Створити канал»), в діалоговому вікні ввести ім'я каналу (Name) й опис (Description), вказати, чи є канал публічним (Public), підготувати коротке посилання на канал (Link).

За посиланням на канал (Link) поширюється інформація про канал від викладача до студента, наприклад за посиланням https://t.me/medical_physics_2_DNMU розповсюджується інформація кафедри медичної фізики та інформаційних технологій № 2 Донецького національного медичного університету до учасника.

Для того, щоб канал став цікавим для студентської аудиторії, необхідно правильно підібрати тематику каналу, не завантажувати його сухими повідомленням, бо він не стане популярним і нічим не допоможе у викладанні. Цікава й корисна інформація для студентів, надає шанс викладачу розраховувати на успіх.

Тематика каналу підбирається максимально близькою до тематики самого предмету. Для наповнення каналу використовуються тематичні поради та лайфхаки, добірки посилань на корисні матеріали, цікава інфографіка, текстова інформація і медіа-файли.

Вдалими є короткі публікації – приблизно 500 символів тексту. Довші «пости» прокручувати та читати на екранах своїх мобільних пристроїв студенти не будуть, їм це швидко набридає.

Оптимальна частота публікацій 1 раз на добу.

Основні шляхи розповсюдження каналу – зовнішні ресурси: за допомогою згадування каналу на сайті університету, на сайті кафедри, на

сторінці у соціальних мережах, в буклетах, в інформаційних повідомленнях.

Для «розкрутки» Telegram-каналу не рекомендується проявляти нав'язливість та застосовувати наказові методи залучення студентів до підписки на канал.

Головне правило: з самого початку ведення каналу запропонувати підписникам щось цікаве, заготовити ідеї на майбутнє, бо залучені підписники швидко підуть з Telegram-каналу, якщо не отримають цікавого їм контенту.

Література:

1. Tole Sutikno, Lina Handayani, Deris Stiawan, Munawar Agus Riyadi, Imam Much Ibnu Subroto WhatsApp, Viber and Telegram: which is the Best for Instant Messaging? *International Journal of Electrical and Computer Engineering (IJECE)*. 2016. Vol. 6, No. 3. S. 909–914. Bibliogr.: pp. 913–914.
2. Negreira-Rey. María-Cruz, Xosé López-García, and Lara Lozano-Aguilar. Instant Messaging Networks as a New Channel to Spread the News: Use of WhatsApp and Telegram in the Spanish Online Media of Proximity. *World Conference on Information Systems and Technologies*. 2017.
3. Mohammad Nizam Bin Ibrahim, Emilia Binti Norsaal, Mohd Hanapiah Bin Abdullah, Zainal Hisham Bin Che Soh, Ali Bin Othman. Teaching and Learning Enhancement Based on Telegram Social Media Tool. *Jurnal Intelek*. 2016. Vol. 11, No. 1. S. 7–11. Bibliogr.: s. 11.

**ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ВПРОВАДЖЕННЯ
ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
В НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ**

*Нікітіна А.В., к.е.н., доцент
Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця
Шершенюк О.М., к.е.н., доцент
Харківський національний автомобільно-дорожній університет*

Сучасні реалії освітньої діяльності потребують постійного оновлення й адаптації до швидко змінюваних вимог та умов інформаційного суспільства, тому впровадження інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) в навчальний процес закладів освіти є необхідним і обґрунтованим кроком, що базується на філософських парадигмах, яким притаманна багатоманітність і взаємодоповнюваність.

Видатний вчений В. Кремень вважав, що одне з головних завдань освіти в умовах розвитку інформаційного суспільства – навчити учнів і студентів використовувати сучасні інформаційні та комунікаційні технології [1]. Інший науковець В. Андрущенко наголошував, що функція викладача при використанні інформаційних технологій у навчальному процесі стає іншою: він повинен навчити студента орієнтуватися в цьому інформаційному середовищі, повинен розвинути його творчі та інтелектуальні здібності, у тому числі здатність до самоосвіти. Саме ця обставина робить використання інформаційних технологій, інформатизацію навчального процесу головним засобом здійснення переходу до інноваційної освіти, на що вказується в цілому ряді документів стратегічного і науково-дослідного характеру [2].

Під сучасними інформаційними технологіями навчання розуміємо сукупність впроваджуваних в системи організаційного управління освітою

і в системи навчання принципово нових систем і методів обробки даних, що є цілісними навчальними системами. Вони відображають інформаційний продукт (дані ідеї, знання) з найменшими витратами і відповідно до закономірностей того середовища, в якому вони розвиваються.

Варто підкреслити, що впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в навчальний процес закладів освіти як важливої складової якісної та багатоцільової системи впливає на всі компоненти методичної системи процесу навчання. При чому, що інтенсивний розвиток засобів ІКТ випереджає розвиток методів використання цих засобів у навчальному процесі. Основні функції, що виконуються у навчальному процесі, надано на рис.1.

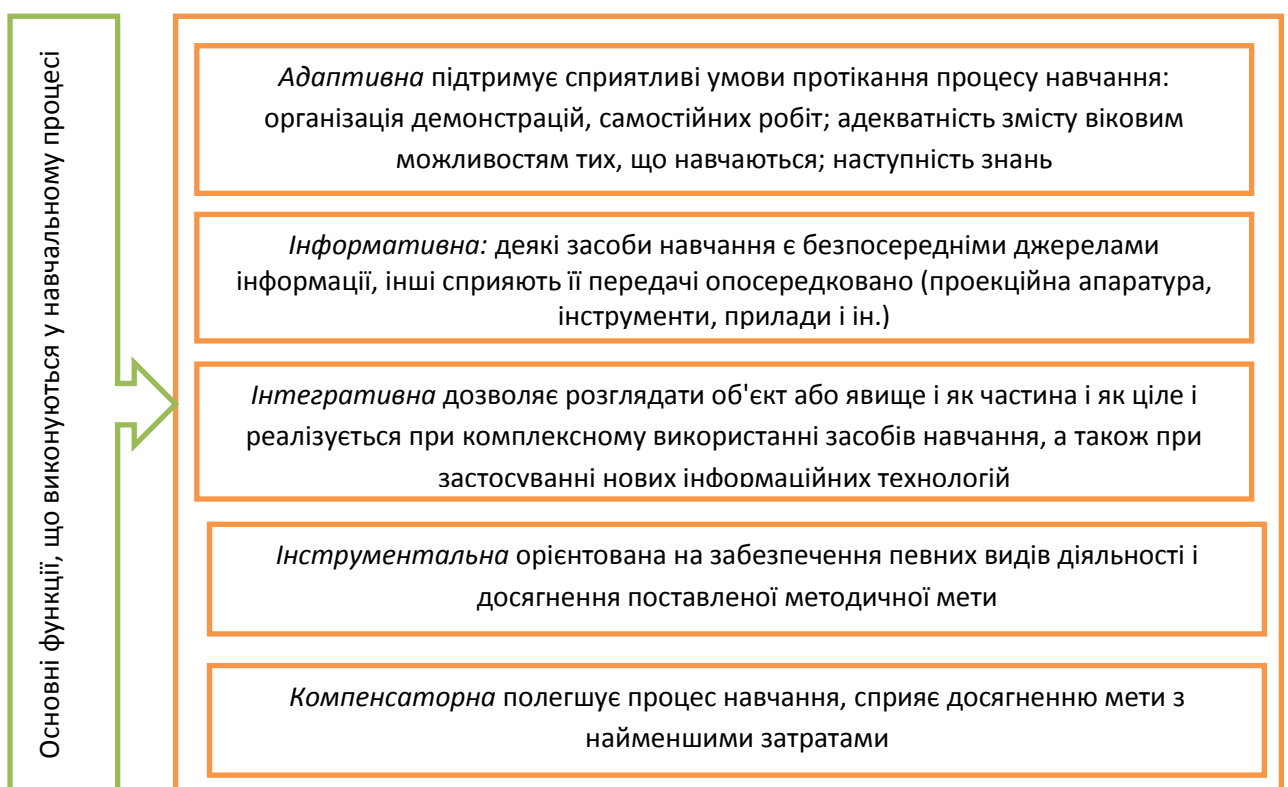

Рисунок 1- Основні функції, що виконуються у навчальному процесі

Отже, впровадження інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) в навчальний процес закладів освіти є запорукою виокоефективної

системи отримання необхідних компетенцій майбутнього фахівця, що дозволяє перейти від методів і форм пасивного навчання до активних способів організації навчальної діяльності, оскільки ІКТ як методи активного навчання сприяють розв'язанню таких його завдань, як: оволодіння професійними знаннями; формування особистісних та спеціальних умінь і навичок; вироблення установок, необхідних для різноманітної успішної діяльності; розвиток здатності адекватного та повного пізнання себе й інших людей; активізація системи стосунків.

Література:

1. Вища освіта в Україні: навч. посіб. за ред. В.Г. Кременя, С.М. Ніколаєнка. К.: Знання, 2005. 327 с.
2. Андрущенко В. П. Філософські засади трансформації вищої освіти в Україні на початку ХХІ століття: монографія. К.: Педагогічна думка, 2007. 350 с.
3. Кремень В. Г. Освіта і наука України: шляхи модернізації (*Факти, роздуми, перспективи*). К.: Грамота, 2003. 216 с.

УДК 378:37.018.4

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ В ІТ-ГАЛУЗІ

*Стяглик Н. І., к.п.н,
Харківський навчально науковий інститут
ДВНЗ «Університет банківської справи»*

Сучасний стан галузі інформаційних технологій вимагає від фахівців постійного вдосконалення не лише професійних компетентностей, але й

загальних, пов'язаних, на самперед, із потребою в комунікаціях в рамках міжнародних проєктів. Таким чином сучасна інформатизація та діджиталізація суспільства значною мірою впливає на роль і характер освіти у процесі формування та розвитку особистості, зокрема, професійне становлення кваліфікованих спеціалістів.

Її сучасним завданням стає забезпечення всезагального доступу до різних форм неперервної освіти з метою здобуття й оновлення ключових і професійних компетентностей особистості, перелік яких відповідає вимогам сучасності [1]. Неперервна освіта супроводжує процес зростання освітнього потенціалу особистості протягом життя. На сьогодні цей процес забезпечений системою державних та суспільних інститутів і відповідає внутрішнім потребам особистості й зовнішнім вимогам соціально-економічного стану держави.

Єдність цілей неперервної освіти і специфічних завдань кожної її ланки органічно поєднуються з її варіативністю, різноманітністю типів освітніх закладів, педагогічних технологій та форм державно-суспільного управління.

Для держави неперервна освіта є провідною сферою соціальної політики із забезпечення сприятливих умов загального й професійного розвитку кожної особистості. Для суспільства в цілому неперервна освіта є механізмом розширеного відтворення його професійного та культурного потенціалу, умовою розвитку суспільного виробництва, прискорення соціально-економічного прогресу країни.

Сучасний стан інформатизації та діджиталізації всіх сфер діяльності людства має вагомий вплив на галузь інформаційних технологій, зокрема освітню діяльність в цій сфері. Оскільки процеси автоматизації та питання використання інформаційних систем, мереж і технологій торкнулись кожної галузі народного господарства, питання організації та впровадження неперервної освіти в ІТ-галузі набуває актуальності.

Класична схема отримання освіти має певну спадкоємність: початок навчання в загальній або профільній школі, продовження у профільному закладі вищої освіти. Здійснюючи вибір професії, людина обирає фах і певну траєкторію набуття фахових компетентностей, адже може обрати професійно-технічну освіту або вищу освіту у закладах відповідного рівня акредитації. Сучасна система вищої освіти пропонує здобувачеві отримання обраної кваліфікації шляхом поступового оволодіння загальними та професійними компетентностями. Наразі маємо декілька рівнів вищої освіти, а саме: перший (бакалаврський), другий (магістерський), третій (освітньо-науковий/освітньо-творчий) та науковий рівень. Здобувач може зупинитися отриманням освіти будь-якого з цих рівнів, але сучасний стан ринку праці та постійне підвищення вимог до кваліфікованих фахівців, зокрема ІТ-галузі, вимагає безупинної роботи над собою від кожного працівника. Тому неперервна освіта трансформується в постійну потребу вдосконалення особистості шляхом набуття нових специфічних компетентностей. На допомогу класичній освіті, яка може не покривати всіх потреб особистості, приходять нові тенденції: дистанційна освіта, неформальна, дуальна тощо. Наразі не існує вікових обмежень на отримання освіти, тому все більша частка кваліфікованих працівників долучається до освітніх процесів у різних їх формах. Серед найбільш поширених форм продовження навчання назвемо освітні курси, курси підвищення кваліфікації, стажування, тренінги, післядипломну освіту.

На сьогодні потреби ринку в кваліфікованих ІТ-фахівцях досягли таких масштабів, що більшість великих ІТ-компаній мають власні центри підготовки кадрів. Такі центри проводять тренінги та навчальні курси для слухачів, які пройшли попередній відбір та мають достатній рівень необхідних знань, вмінь та навичок. Як правило, відбір здійснюється шляхом тестування та співбесід серед студентів відповідних спеціальностей вишів. Таким чином, студенти паралельно з навчанням

вдосконалюють практичні фахові навички за рахунок потенційних роботодавців та можуть претендувати на працевлаштування в ті ж компанії. Крім того, доступність і неперервність освіти підтримується великою кількістю курсів, тренінгів, вебінарів, відеолекцій, розташованих в мережі Інтернет. Кожна людина, що має хоча б початкові навички користувача ЕОМ та технічний доступ до всесвітньої мережі, отримує безліч пропозицій щодо надання освітніх послуг. Так, мережева академія «Cisco» пропонує навчання у сфері обслуговування мереж віддаленого доступу, сервісів безпеки, мереж зберігання даних, маршрутизації і комутації, потреб комерційного ринку IP-комунікацій і корпоративного ринку, забезпечуючи сертифікацію для фахівців в області мереж за рівнями від фахівця до експерта [2]. Не можна оминати увагою й вітчизняний український громадський проект масових відкритих онлайн-курсів Prometheus [3], який вже багато років забезпечує потреби суспільства в додатковій освіті, надаючи доступ як до загальних курсів відповідних шкільній програмі, так і до спеціалізованих курсів з технічних спеціальностей, економіки, менеджменту тощо.

Велику кількість онлайн-курсів, дистанційних програм та тренінгів пропонують не лише заклади освіти різних форм власності, але й комерційні структури. Сучасний стан розвитку інформаційно-комунікаційних систем дає змогу кожній особистості долучитись до процесу здобуття освіти як у вітчизняних так і в зарубіжних закладах, чому сприяє тенденція інтеграції систем освіти та запровадження міжнародних освітніх програм. Ринок пропозицій та умови здійснення навчання доволі різноманітні, що дає змогу здобувачам обрати прийнятний варіант здійснення навчання, підвищення кваліфікації, набуття певних знань та навичок.

Таким чином, завдяки сучасним інформаційно-комунікаційним технологіям традиційний освітній процес можна урізноманітнити

новітніми формами організації онлайн-навчання, що дозволить забезпечити ефективність підготовки фахівців у вищому навчальному закладі для підвищення їх конкурентоспроможності на національному та міжнародному рівнях.

Література:

1. Концепція розвитку неперервної педагогічної освіти : Наказ Міністерства освіти і науки України від 14.08.2013 р. № 1176. URL: http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/36816/.
2. Мережева академія Cisco Networking Academy URL : <https://www.netacad.com/>
3. Український громадський проєкт масових відкритих онлайн-курсів Prometheus. URL: <https://prometheus.org.ua>.

УДК 37. 004.357(043)

ІТ-ІНСТРУМЕНТИ РОЗРОБКИ ВІРТУАЛЬНИХ ЕКСКУРСІЙ

*Кисельова О.Б., к.п.н., Кондратьєва Л.О., магістрантка,
Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради*

Безсумнівним є те, що краще один раз побачити, ніж сто разів почути. Значним дидактичним потенціалом володіють саме екскурсії в освітньому процесі. Вони дають не тільки молодому поколінню, а й дорослим можливість підвищення інтелектуального рівня, розвитку спостережливості, здатності сприймати красу навколишнього світу.

Потужний розвиток високих технологій спонукає людство йти в ногу з часом, що виявляється у створенні різноманітних проєктів. Виникає

потреба у впровадженні віртуальних екскурсій, які за останні декілька років стали незамінним атрибутом презентацій різних культурно-освітніх закладів (музеїв, бібліотек, вищих закладів освіти тощо), міст, країн тощо. Аналіз останніх досліджень і публікацій показав, що питанням застосування цифрових технологій та мультимедіа для віртуалізації у сфері туризму й екскурсійної справи цікавилися такі вітчизняні та закордонні науковці: К. Вельман, Я. Гаврилова, О. Лебедів, Т. Трошина, О. Шликова та інші. Можливості створення віртуальних екскурсій розглядаються у працях О. Андрєєва, І. Латипової, М. Румянцева, І. Слуцької, Н. Хміль, Richard E. Ferdig та інших. У роботах В. Голубкова, П. Підкасистого, І. Підласого зазначено, що одним з важливих інструментів оптимізації освітнього процесу є екскурсія. Однак, висвітленню сучасних ІТ-інструментів розробки віртуальних екскурсій, які надалі можуть бути використані для підвищення професійної підготовки фахівців, приділено недостатньо уваги, що й становить мету даної роботи.

Звісно можна, піти на екскурсію на природу, в музей, в ліс тощо, але не завжди погодні умови дозволяють реалізувати складений план та провести екскурсію за темою. У деяких випадках складно за короткий час в рамках пішохідної прогулянки ознайомитися з різними об'єктами через те, що ті знаходяться на значній відстані один від одного. Віртуальна екскурсія, звичайно ж, не замінить власну присутність, але дозволить отримати повне враження щодо досліджуваного об'єкту та краси планети. Поняття «віртуальна екскурсія» тлумачать як організаційну форму навчання, що відрізняється від реальної віртуальним показом реальних об'єктів із метою створення умов для самостійного спостереження, збору необхідних фактів. До її переваг можна віднести доступність, наочність та можливість повторного перегляду [2].

Віртуальні екскурсії можливі за наявності Інтернет-ресурсів, проте, якщо ж їх немає, то можуть допомогти інтерактивні, мультимедійні

екскурсії, що є програмно-інформаційним продуктом у вигляді гіпертексту з інформаційних фрагментів, пов'язаних між собою спрямованими переходами-посиланнями, в основі якого розміщується як текстова інформація, так і ілюстрації, звукові та відеофрагменти. Це зручний інструмент для моделювання даної екскурсії. Користувач рухається від фрагмента до фрагмента подібно до того, як під час реальної екскурсії переходить від одного об'єкта до іншого, призначений для інтегрованого подання матеріалів екскурсії [1].

Для створення віртуальних екскурсій також можливе використання продукту Microsoft PowerPoint, що дозволяє створювати презентації та слайд-фільми, надаючи користувачеві все необхідне – потужні функції роботи з текстом, засоби для малювання, побудови діаграм, широкий набір стандартних ілюстрацій тощо. Така мультимедійна подорож буде цілком відповідати вимогам щодо створення онлайн-екскурсії.

Існує також багато сучасних веб-сервісів для перегляду та створення віртуальних екскурсій. Корисними можуть бути безкоштовні сервіси та додатки, які, зокрема, пропонує команда Google. Розглянемо деякі з них:

Google Expeditions (https://edu.google.com/products/vr-ar/expeditions/?modal_active=none) був запущений ще в вересні 2015 року і спочатку призначався для використання в класі. Додаток містить понад 200 експедицій. Додаток доступний користувачам Android, а незабаром Google планує запуснути його для iOS.

Google Arts&Culture (<https://artsandculture.google.com/?hl=uk>) – глобальний освітній онлайн-проект, партнерська програма якого об'єднує сотні інститутів культури і архівів світу та дозволяє користувачам здійснювати віртуальні тури галереями музеїв, знайомитись з фізичною та контекстуальною інформацією про художні роботи та створювати свої власні віртуальні колекції. Функція «walk-through» проекту використовує технологію Google Street View. За допомогою спеціальної функції можна

наблизитися до твору мистецтва, роздивитися його з усіх боків. У рамках даного проекту також можна побачити і додати в свої закладки рідкісні експонати з музейних архівів, що не виставляються на загальний огляд. Є багато яскравих прикладів віртуальних екскурсій (<https://artsandculture.google.com/project/street-view>). Також їх можна створити самостійно відповідно до своїх потреб.

Сервіс Tour Creator (<https://arvr.google.com/tourcreator/>) призначений для створення віртуальних турів на базі карт Google. Сервіс дозволяє швидко створити віртуальний тур з використанням фотографій Google Street Map або власних 360-форматних фотографій. Щоб почати роботу в сервісі, необхідний обліковий запис Google, потім робиться опис туру і вставляється фото обкладинки. Також є можливість поділитися створеною роботою через посилання, помістити в блог або на сайт, опублікувати в соціальних мережах.

Перегляд вулиць в Google Картах (<https://www.google.com/streetview/>) – це представлення навколишньої дійсності, створене на основі мільйонів панорамних фотографій, як від компанії Google, так і від користувачів. Завдяки спільним зусиллям кожен має можливість здійснювати віртуальні подорожі по різних країнах. Слід зазначити унікальність панорамної фотографії, яка дозволяє побачити реальні предмети у тривимірному просторі. Таким чином, споглядач уже підготовлений для майбутнього візиту до того чи іншого об'єкта.

Google Earth (<https://www.google.com/intl/ru/earth/>) – це безкоштовна програма компанії Google, що показує віртуальний глобус. В рамках даного проекту в мережу Інтернет було викладено аерофотознімки та сателітні знімки більшої частини Землі.

ThingLink (<https://www.thinglink.com/>) – сервіс, що дозволяє перетворювати статичні картинки в інтерактивні об'єкти, де для кожного об'єкта на зображенні можна вибрати і встановити посилання на веб-

сторінку, презентацію, відео тощо. Є можливість колективної роботи зі створення міток для зображення, додавання додатку в блог та зробити вже наявні фотографії, малюнки в ньому інтерактивними.

Отже, створення віртуальної екскурсії – це складний процес, який потребує багато творчих зусиль. Але за допомогою різних веб-сервісів та програм можливе перетворення звичайної екскурсії в більш зручний формат для перегляду в будь-якому місці та в будь-який час.

Література:

1. Александрова Є.В. Віртуальна екскурсія як одна з ефективних форм організації навчального процесу. *Історія України*. 2010. № 10. С. 22-24.
2. Подліняєва О. О. Особливості використання сучасних медіа в освіті: віртуальна екскурсія. *Фізико-математична освіта*. 2016. Вип. 4. С. 100-104. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/fmo_2016_4_23.

УДК 378.1

ВІРТУАЛЬНА ТА ДОПОВНЕНА РЕАЛЬНІСТЬ ЯК ЗАСІБ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ ВНЗ

*Біднова Я. С., магістр
наук. керівник: Вдовиченко І. Н. к. т. н., доцент
Криворізький національний університет*

Доповнена реальність – це доповнення фізичного світу за допомогою цифрових даних в режимі реального часу.

Віртуальна реальність – це ілюзія реальності, що створена за допомогою комп'ютерних систем, які забезпечують зорові, звукові та інші відчуття.

Апаратне забезпечення доповненої реальності складається з наступних частин: процесор, дисплеї, різноманітні датчики, та пристрої вводу інформації.

Окуляри й шоломи віртуальної реальності – переважно такі пристрої складаються з двох невеликих екранів, розташованих кожен перед оком. Екрани показують дещо зміщені одне відносно іншого зображення того самого об'єкта, створюючи ілюзію тривимірного простору. В шоломах можуть також міститися навушники, акселерометри, датчики положення[1].

Віртуальна та доповнена реальність може стати основним інструментом в освіті й здійснити революцію в навчанні студентів. Викладачі можуть використовувати віртуальну й доповнену реальність для взаємодії студентів з різними об'єктами в тривимірному просторі[2]. Скажімо, під час вивчення студентами авіаційних спеціальностей літака, вони зможуть побачити та відчувати на собі приблизні габарити кабіни та його основні можливості, тощо.

Технології віртуальної та доповненої реальності дають студентам можливість вивчаючи предмет аналізувати, отримувати практичні навички та багато іншого, що дає змогу набути досвіду не виходячи з аудиторії.

Для реалізації технології доповненої та віртуальної реальності в процесі навчання можуть бути використані[3]:

1. Підручники та посібники, в яких містяться спеціалізовані об'єкти з технологією доповненої реальності. За допомогою спеціалізованих мобільних додатків друковані ілюстрації перетворюються на анімовані тривимірні об'єкти за досліджуваною тематикою, які можуть виконувати певні рухи та супроводжуються звуковою інформацією.

2. Розвиваючі ігри. Передовий досвід показує, що у багатьох випадках інформація, яка подається у вигляді інтерактивних ігор,

позитивно сприймається студентами, активізує мотивацію до участі у процесі та сприяє зростанню рівня засвоєння навчальних матеріалів.

3. Моделі об'єктів та ситуацій. Створення графічних об'єктів та конструювання певних ситуацій, що можуть бути використані для засвоєння навчального матеріалу, економить значні матеріальні та фінансові ресурси, а та дають змогу проводити практичні заняття безпосередньо в аудиторіях.

Отже, можна стверджувати, що застосування доповненої та віртуальної реальності в освіті дасть можливість підвищити зацікавленість сучасних студентів, до навчального матеріалу за допомогою використання інтерактивного контенту, сформувати нові компетенції за допомогою технології доповненої реальності, урізноманітнити навчальний процес інноваційними формами роботи з аудиторією, підвищити рівень мотивації студентів до самостійної навчально-пізнавальної діяльності в процесі навчання та створити умови для розвитку особистісних якостей, що врешті призведе до підвищення самооцінки студентів.

Література:

- 1.Грязнова Е.В. Философский анализ концепций виртуальной реальности. NB: Философские исследования (ru) 4 (4). с. 53–82. ISSN 2409-8728. doi:10.7256/2306-0174.2013.4.278.
- 2.Доповнена та віртуальна реальність в освіті. URL: <https://vr-j.ru/stati-i-obzory/dopolnennaya-realnost-vobrazovanii/>
- 3.Задерей Н. М., Мельник І. Ю., Нефьодова Г. Д. Сучасні підходи до STEM-навчання в університетській освіті. *Scientific Journal “Virtus” Issue # 5, February, 2016.* – P. 152 – 155.

ROLE OF INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGY IN EDUCATION

*Khoroshylova I., candidate of economic sciences,
Kharkiv national automobile and highway University
Baidala V., candidate of pedagogical sciences,
Kharkiv National Pedagogical University named after G.S. Scovoroda*

Modern education is rich in a variety of innovative pedagogical technologies that are aimed at achieving the goal, modern tasks. These are technologies based on the personality-oriented pedagogical process, technology based on activation and intensification of students' activity, technology based on didactic improvement and reconstruction of material, technology of educational learning.

The use of information and communication technologies in the educational process is due to the fact that the quality of education is the demand for acquired knowledge in the specific conditions of their application to achieve a specific goal and improve the quality of life. The introduction of new educational technologies is not only a necessity, but also a response to a specific social request, since it is preferable for students to work at a computer in comparison with traditional paper media.

The use of information and communication technologies in education for the active involvement of students in the educational process is one of the most promising areas of educational development. The ever increasing power and versatility of computers open up new possibilities for teaching and learning, allow teachers to expand the set of applied teaching methods, and students to contribute to solving common problems. Educational technologies help to increase the level of education and improve the performance of each student.

Among these technologies we distinguish information and communication technologies, because one of the basic needs of modern society is the ability to find and use the necessary information.

Information and communication technologies have become an integral part of the modern world, serving the needs of our society in a variety of fields, in particular in education.

Informatization of education is aimed at the formation and development of the intellectual potential of the nation, the improvement of forms and content of the educational process, the introduction of computer, distance learning methods and testing, which gives the opportunity to solve the problems of higher education in the light of world requirements.

The use of ICT in lessons enhances:

- positive motivation of learning
- activates the cognitive activity of students.

The use of Information and Communication Technologies in education makes it possible to realize the positions of equality, the principle of confidentiality, feedback, the pursuit of a research position.

Information and computer technologies:

- cover a large amount of didactic material;
- increase productivity increases at times;
- provide a high degree of differentiation of training
- increase the possibility of independent activity;
- forms the skill of research activities;
- provides access to various help systems, electronic libraries, other information resources;
- promotes quality of education.

The peculiarity of the educational process with the use of information technology is that the center of activity is a student who, based on his individual abilities and interests, builds the process of cognition. The teacher often acts as

an assistant, consultant, encouraging original findings, stimulating activity, initiative, independence. There are various ways of using multimedia in the educational process, including:

- use of electronic lectures, simulators, textbooks, encyclopedias;
- development of situational role-playing and intellectual games using artificial intelligence;
- modeling of processes and phenomena;
- providing distance learning;
- conducting interactive educational teleconferences;
- creation of systems of control and testing of students' knowledge and skills (use of control programs-tests);
- creation and support of educational sites;
- creating presentations of educational material;
- project and research activities of students, etc.

It should be emphasized that the use of multimedia in the educational process contributes to:

- increasing students' motivation for learning;
- realization of the social goal, exactly informatization of society;
- intensification of the learning process;
- student personality development;
- development of skills of independent work with educational material;
- increasing the effectiveness of learning through its individualization.

In addition, using computer technology, you can create as a teacher and students, various training and demonstration programs, models, games. Such effective developments form a positive attitude of students to learning, suggest an unobtrusive way of helping, the opportunity to choose the individual pace of learning of students.

Literatures:

1. Koul, L. (2010) *Methodology of Educational Research. Noida: Vikash Publish House.*
2. Richard, C. J. (1986) *Approach and Methods in Language Teaching. Cambridge: Cambridge University Press.*

УДК 37.0

ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ З ВИКОРИСТАННЯМ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ

*Стародубцева О.С., викладач першої категорії
Мархай І.І., викладач другої категорії
Лозівська філія Харківського державного
автомобільно-дорожнього коледжу*

У сучасних умовах господарювання ринкові закони охоплюють все більше сфер суспільної діяльності. Нині їх вплив є досить відчутним і в освітній галузі, де кожен навчальний заклад, постійно удосконалюючи форми і методи роботи, прагне підтримувати рівень своєї конкурентоздатності. Серед суттєвих переваг, які дозволяють молодому спеціалісту по закінченні навчального закладу працевлаштуватися, насамперед є:

- уміння використовувати теоретичні знання на практиці;
- високий рівень самосвідомості й відповідальності;
- здатність до прийняття самостійних рішень;
- уміння працювати в команді тощо.

Щоб набути даних якостей, молоді люди повинні мати можливість упродовж усього періоду навчання розвивати самостійність, навчатися спеціальності та вміню вести себе в суспільстві.

Сучасна освіта вимагає нестандартних підходів до проблем навчального процесу і насамперед до його активізації, творчих рішень та дій у роботі зі студентами. На сьогоднішній день головна мета освіти - створення умов для розвитку і самореалізації особистості як громадянина України, активно діючої ділової людини, фахівця нової формації. Забезпечення досягнення цієї мети можливо тільки при застосуванні інтерактивних методів навчання. Сучасна освіта вимагає нестандартних підходів до проблем навчального процесу і насамперед до його активізації, творчих рішень та дій у роботі зі студентами.

Головною ідеєю застосування інноваційних методів навчання є активізація розумової діяльності студентів, актуалізація опорних знань, індивідуалізація навчального процесу, надання можливості самостійного осмислення студентами значення отриманих знань для використання їх на практиці.

Навчальна інноваційна технологія - це такий підбір операційних дій педагога зі студентом, у результаті яких суттєво поліпшується мотивація студентів до навчального процесу, тобто змінюються потреби у навчанні і зацікавленість, формується нова якість - навчання стає життєвою цінністю.

Однією з найефективніших форм інноваційних технологій навчання - є проведення занять у формі ділових ігор. При проведенні такого виду заняття реалізуються здібності не тільки викладача, а і студентів.

Проблема активізації процесу навчання, формування знань студентів із спеціальних дисциплін - є актуальним завданням. Це цілеспрямована діяльність викладача з метою розробки і застосування таких форм, методів і засобів навчання, які б сприяли підвищенню пізнавального інтересу студентів, активності, творчості в одержанні знань і навичок та подальшого їх використання на практиці.

Формування знань йде тим успішніше, чим вища активність тих, кого навчають. Це призводить не тільки до кращого розуміння, запа-

м'ятовування і відтворення нової інформації, але й виробляє уміння застосовувати отримані знання в практичній діяльності. У процесі вивчення бухгалтерських дисциплін значна увага приділяється придбанню у студентів практичних навичок, які формуються при проведенні навчальних занять з використанням інноваційних технологій навчання.

Основою для даних форм навчання є теоретичний матеріал, який студенти отримують на лекційних заняттях. Безперечно, теорія займає ведучу роль у навчальному процесі, але вона повинна бути не лише проблемною і науковою за змістом, а й забезпечувати створення необхідної основи для наступної самостійної роботи студентів.

Література:

1. Биков В.Ю. та ін. Інформаційне забезпечення навчально-виховного процесу: інноваційні засоби і технології. Київ: Атака, 2006. 288 с.
2. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: навч. посібник. Київ: Академвидав, 2004. 352 с.
3. Нікуліна А.С., Максименко Ю.Б., Матвеев Г.П., Заславська С.О., Сілаєва І.Є., Костюченко М.П., Молчанов В.М. Інноваційні педагогічні технології навчання професії : монографія. за ред. Нікуліної А.С. Донецьк: ДПО ІПП, 2005. 385 с.
4. Коваленко О.Е. Методика професійного навчання: підручник для вищих навчальних закладів. К.: Вид-во Нар. Укр. акад., 2005. 360 с.
5. Концепція розвитку професійно-технічної (професійної) освіти в Україні: Затверджено Міністерством освіти і науки України, Академією педагогічних наук України 05.08.2004р. *Професійно-технічна освіта*. 2004. № 3. С. 2-5.

РОЗРОБКА МОБІЛЬНОГО ДОДАТКУ ДЛЯ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ З КУРСУ «КОМП'ЮТЕРНІ МЕРЕЖІ»

*Русскін В.М., к.т.н., доцент, Селенкова Н.П., магістрант
Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради*

Інформаційно-комунікаційні технології грають в нашому житті дуже важливу роль, в тому числі в спілкуванні та освіті. Тому основною метою сучасної освіти є розробка нових освітніх методик, здатних покращити традиційні форми подачі інформації для підвищення якості навчання в закладах вищої освіти. [1]. Саме мобільне навчання дає змогу усунення бар'єрів у навчанні, можливість кожного студента навчатися незалежно від місця перебування та застосування сучасних технологій навчання. Однією з головних переваг мобільного навчання є те, що студенти мають можливість контролювати свій темп навчальної діяльності, мають змогу вибирати індивідуальну траєкторію навчання, акцентуючи увагу на аспектах, які їм необхідні [2].

Одним з важливих етапів ефективного впровадження мобільного навчання є правильний вибір платформи, на базі якої буде розроблятися додаток. Сьогодні існує велика кількість платформ, завдяки яким можна організувати мобільне навчання, наприклад дуже поширені такі системи як Moodle та Classroom. Однак особливої уваги заслуговує платформа Stepic, яка дає змогу створювати як масові відкриті онлайн курси - MOOC (Massive Open Online Course), так і малі закриті курси - SPOC (Small Private Online Course).

Мобільний додаток дає змогу для передачі додаткових матеріалів за темою, посилань, цікавих відомостей з курсу, на які не вистачає часу в аудиторіях. Мобільний додаток особливо корисний для тих студентів, у яких немає змоги відвідувати всі заняття і при цьому опрацювати матеріал самостійно, незалежно від місцезнаходження. Приклад структури розробленого курсу «Комп'ютерні мережі» представлений на рис.1.

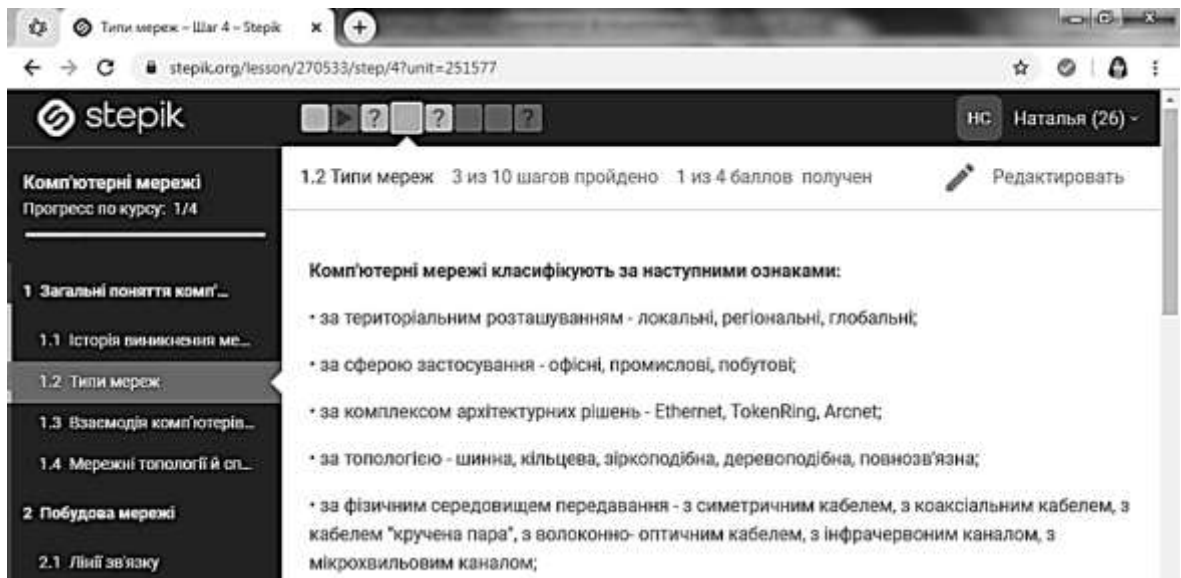

Рисунок 1 – Приклад структури курсу «Комп'ютерні мережі»

Окрім того, завдяки Stepic можна організувати в мобільному додатку автоматизовані тести, які дозволяють перевірити знання студентів онлайн. Платформа Stepic підтримує більше двадцяти варіантів формату завдань в залежності від необхідного курсу. Для курсу «Комп'ютерні мережі» можна використовувати такі варіанти тестів:

множинний вибір (одна або кілька відповідей є правильними) (рис.2);

бінарні запитання (одна з двох відповідей є правильною: правильно/неправильно, так/ні);

завдання на відповідність (рис.3);

завдання на послідовність дій.

Дослідження показали, що курси з регулярними домашніми завданнями мають вищі показники засвоєння знань студентів.

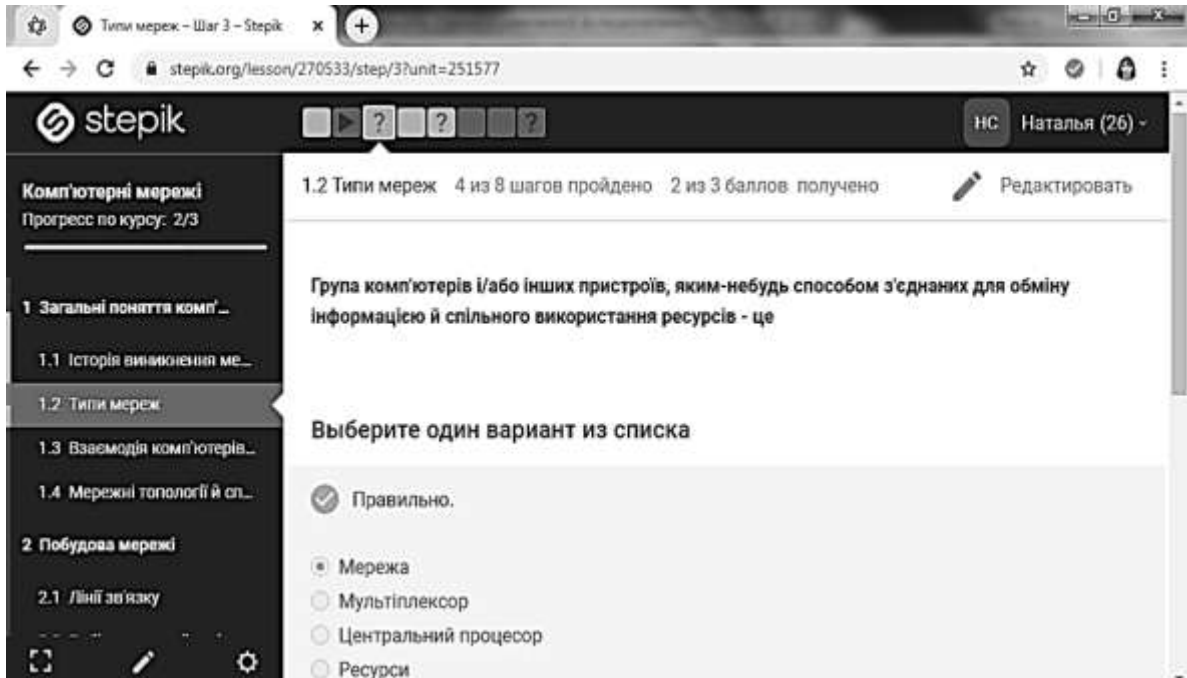

Рисунок 2 – Приклад використання тестових завдань з однією правильною відповіддю

Рисунок 3 – Приклад використання завдань на відповідність

Застосування мобільних технологій при викладанні дисципліни «Комп'ютерні мережі» допоможе у зацікавленості учнів до навчального процесу, а отримання нових знань стає набагато доступнішим. Розроблений додаток стимулює пізнавальну діяльність і мотивацію студентів, підвищує інформативність і наочність заняття. Також дуже зручно завдяки мобільним додаткам повторювати пройдений матеріал, адже це корисно і необхідно для закріплення знань. Система автоматично перевіряє тести, тому студент одразу може оцінити, наскільки він зрозумів тему, і при необхідності повернутися і опрацювати її ще раз.

Таким чином, можна зробити висновок, що використання платформи Stepic в навчальному процесі дозволяє краще організувати роботу викладача, а також зменшити час на розв'язання поставлених завдань. Структура мобільного додатку зручна для використання в навчальному процесі та підвищує ефективність навчання студентів. Також мобільні технології підвищують рівень пізнавальної активності студентів, дозволяють зручно повторювати або вивчати необхідні матеріали перед контрольними та екзаменами.

Література:

1. Тарасова С.М. Інформаційно-комунікативні технології в управлінні загальноосвітнім навчальним закладом. *Науковий вісник Миколаївського державного університету імені В.О. Сухомлинського*. Серія : Педагогічні науки. 2010. Вип. 1.31. С.173-180. URL :

http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmdup_2010_1.31_24

2. Биков В. Ю. Проблеми та перспективи інформатизації системи освіти в Україні. *Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова*. Серія 2 : *Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання*. 2012. № 13. С. 3-18. URL:

http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_2_2012_13_3

НАВЧАННЯ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ОСВІТИ

*Л.О. Беляєва к. е. н., доцент,
Ю.С. Пеняк к. е. н., доцент,
Харківський навчально-науковий інститут
ДВНЗ «Університет банківської справи»*

З появою нових інформаційних і комп'ютерних технологій виникає попит на нові компетенції. Зростає дефіцит кваліфікованих працівників, набуття цифрових навичок стає базовою потребою.

Використання цифрових інструментів при взаємодії зі студентами передбачає створення онлайн-платформ для швидкого та зручного доступу до оцифрованих матеріалів, спілкування із викладачами, дистанційної взаємодії учасників проектних груп, віддаленого доступу до обладнання лабораторій та дослідницьких центрів, моделювання ситуації, вирішення адміністративних питань, тестування тощо. Завдання таких платформ - вивчення найрізноманітніших предметів, як академічних дисциплін, так і практичних навичок, аж до перспективи отримання ступеня магістра відомого університету за допомогою Інтернет-мережі.

До 2010 року стали з'являтися найбільш цікаві різновиди онлайн-курсів, що відрізняються асинхронністю, тобто, можливістю вивчати матеріали обраної дисципліни в довільному темпі, без необхідності дотримуватися режиму роботи навчального закладу, навіть і в дистанційній формі. Останні різновиди електронного навчання поступово впроваджуються, але використовуються, як правило, при змішаній моделі отримання освіти, тобто в якості додаткового навантаження для студентів, що навчаються звичайним чином в тому чи іншому університеті. Тоді як асинхронні курси, найчастіше позначаються аббревіатурою MOOC (Massive

open online courses), є по-справжньому відкритими, практично не мають обмежень по кількості учасників процесу і дозволяють їм займатися в будь-який час і в будь-якому складі, так що ніяких крайніх строків виконання практично немає: користувачі отримують доступ до відеолекцій та інших навчальних матеріалів і опановують їх у зручній для них час, виконуючи одночасно всі завдання і тести на перевірку і закріплення знань.

У той же час, у МООС існують проблеми, пов'язані з формою спілкування з викладачами або іншими студентами, тому виникає необхідність формування умовно віртуальної групи для забезпечення оптимального режиму роботи викладача, для чого можуть вводитися строки виконання того чи іншого етапу курсу. Також важливою проблемою є мотивація студента-заочника, якого ніщо не стимулює до успішного завершення навчання, крім власної дисциплінованості.

Низькі показники успішності були характерні ще для неелектронних форм дистанційної освіти, і в онлайн-режимі справи майже не покращилися: дослідження показують, що якщо на рівні старшокласників курс завершують в середньому 27% учасників, то у студентів цей показник не перевищує 8%, а у аспірантів - 5% [1]. Серед причин, які не дозволяють освоїти курс: висока складність або надмірна простота, так як не кожен викладач може дотримати баланс теорії та практики; рівень підготовки лекцій і завдань, може виявитися зовсім не тим, яким його очікував користувач при реєстрації.

Структура курсу майже у всіх МООС ідентична: курс, розділений на кілька модулів, кожен з яких в свою чергу складається з ряду відеолекцій об'ємом в 10-15 хвилин які, можна як дивитися на сайті, так і завантажити до себе на жорсткий диск. В деякі з відеолекцій можуть вбудовуватися, для закріплення матеріалу, міні-тести класу «Quiz», призначені виключно для самоконтролю, при цьому ніякої перевірки відповіді не передбачено,

просто після вибору відповіді повідомляється правильний варіант. Завершується вивчення курсу іспитом, «Test» з оцінкою, який обов'язково включає практичне завдання.

У більшості випадків вся інформація доступна безкоштовно будь-якому зареєстрованому користувачу, в той же час, надання своєї електронної адреси, за замовчуванням, призводить до частого отримання різних повідомлень від платформ, включаючи рекламні. Платформи здійснюють свою освітню діяльність на комерційній, а не благодійній основі, тому як, певну суму потрібно заплатити як мінімум за опціональний сертифікат про закінчення курсу. МООС також заробляють кошти, надаючи платні послуги корпоративним користувачам у вигляді різних курсів підвищення кваліфікації співробітників.

Найрадикальнішою цифровою трансформацією, до якої українські заклади вищої освіти повинні готуватися, є трансформація моделі навчання, яка поєднає традиційне навчання, елементи дуальної освіти, онлайн-інструменти та доповнену реальність.

Сьогодні очікувати від масових онлайн-курсів чудес в плані загального освіти на безоплатній основі навряд чи має сенс, і освітні інтернет-платформи більш доречні в якості доповнення до традиційних форм навчання, ніж в ролі автономних систем. Отримання, повноцінного університетського ступеня, з використанням платформ, потребують значних матеріальних витрат і ще більшою самодисципліни. У той же час, для поглиблення та закріплення набутих знань та навичок або для першого знайомства з новою сферою діяльності онлайн-платформи є дуже навіть зручним і корисним інструментом.

Література:

1:Юрий Мелков Цифровое образование: куда пойти учиться в интернете?
URL: <https://urlid.ru/bx0p> (дата звернення 12.11.2019).

ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Бойко І.С., викладач-стажист

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

Інформаційні технології являється невід'ємною частиною сучасного світу, вони значною мірою вирішують подальший економічний та суспільний розвиток суспільства. Саме цих революційних змін вимагає й система навчання. Звідси слідує, що актуальність даного питання має місце у сучасному освітньому середовищі, адже сьогодні якісне викладання дисциплін не може здійснюватися без використання засобів і можливостей, які надають комп'ютерні технології та Інтернет.

Інформаційні технології, ІТ – сукупність методів, виробничих процесів і програмно-технічних засобів, інтегрованих з метою збирання, опрацювання, зберігання, розповсюдження, показу і використання інформації в інтересах її користувачів [2]. Сучасна людина має володіти чи не системою завчених знань, а системою навичок, умінь, пов'язаних з творчістю, здатністю до оновлення, самонавчання, підключенню до нових масивів інформації. Майбутня виробнича діяльність студентів, які закінчують вузи і коледжі, має соціальну значимість, бо рішення як технологічних, так і морально-етичних, економічних, соціальних проблем у світі глобалізації економіки, політики і свідомості людини стає необхідним для сучасного працівника. Традиційна, існуюча нині система освіти не в змозі кардинально змінити характер його мислення.

Застосування сучасних інформаційних технологій у навчанні – одна з найбільш важливих і стійких тенденцій розвитку світового освітнього

процесу. У вітчизняних навчальних закладах в останні роки комп'ютерна техніка й інші засоби ІКТ стали все частіше використовуватися при вивченні більшості навчальних предметів [4].

Інформатизація істотно вплинула на процес придбання знань. Нові ІКТ навчання дозволяють інтенсифікувати освітній процес, збільшити швидкість сприйняття, розуміння та глибину засвоєння величезних масивів знань.

Комп'ютер – це знаряддя, яке поліпшує роботу викладача, але спочатку йому треба докласти чимало зусиль для опанування знаряддям, необхідно творчо проводити підбір матеріалу до занять, переглянути методику викладання з точки зору застосування на уроці комп'ютерної техніки, комп'ютерних мереж та можливості наситити заняття мультимедійною інформацією. Досвід використання комп'ютера у процесі проведення навчальних занять з різних дисциплін дозволяє нам сформулювати деякі загальні положення [4]. Насамперед, треба зауважити, що методика застосування комп'ютера на заняттях з різних навчальних предметів не може бути однаковою. Зміст навчальних предметів, вікові особливості студентів, різні можливості педагогічних програмних засобів, різний фаховий рівень підготовки викладача у галузі комп'ютерних технологій впливають на дидактичні прийоми використання комп'ютера у навчальному процесі [1].

Використання ІКТ дає можливість вирішувати такі актуальні питання:

- використовувати у навчанні здобутки новітніх інформаційних технологій;
- удосконалювати навички самостійної роботи студентів в інформаційних базах даних, мережі Інтернет;
- інтенсифікувати освіту, поліпшити засвоєння студентами знань, зробити процес навчання цікавішим і змістовнішим.

Використання ІКТ в комплекті з традиційним підручником сприяє наступному:

- забезпечує особистісно-орієнтований та диференційований підхід у навчанні;
- забезпечує реалізацію інтерактивного підходу (постійне спілкування з ПК, постановка запитань, які цікавлять студентів та отримання відповідей на них);
- підвищує пізнавальну активність студентів за рахунок різноманітної відео та аудіо інформації;
- здійснює контроль завдяки тестуванню і системи запитань для самоконтролю.

Але, поряд з плюсами, виникають різні проблеми як при підготовці до таких занять, так і під час їх проведення. Існуючі недоліки та проблеми застосування ІКТ:

- відсутність наявного програмного забезпечення;
- відсутність комп'ютера в домашньому користуванні студентів і викладачів, відповідно потрібен додатковий час для самостійних занять у комп'ютерних класах;
- додаткові вимоги до викладача для підготовки до заняття, на якому використовуються комп'ютери;
- не вистачає комп'ютерного часу на всіх;
- певні труднощі використання ІКТ в освіті виникають у зв'язку з відсутністю не тільки методичної бази їх використання, а й методології розробки ІКТ для освіти, що примушує педагога на практиці орієнтуватися лише на власний досвід і вміння емпірично шукати шляхи ефективного застосування інформаційних технологій [3].

Отже, застосування комп'ютерів в освіті привело до появи нового покоління інформаційних освітніх технологій, що дали змогу підвищити якість навчання, створити нові засоби впливу, ефективніше взаємодіяти

педагогам зі студентами. На думку багатьох фахівців, нові інформаційні освітні технології на основі комп'ютерних засобів дають можливість значно підвищити ефективність навчання.

Література:

1. Бакушевич Я. М., Капаціла Ю.Б. Інформатика та комп'ютерна техніка: навчальний посібник. Л:«Магнолія», 2009, 312 с.
2. Дибкова Л. М. Інформатика і комп'ютерна техніка: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. 3-є вид., доповнене, К., Академвидав, 2011, 464 с.
3. Інформаційне забезпечення систем прийняття рішень в економіці, техніці та організаційних сферах: Колективна монографія; під заг. ред. Л.М. Савчук. Донецьк: ЛАНДОН-XXI, 2013. 592 с.
4. Швачич Г. Г., Толстой В. В., Петречук Л. М., Іващенко Ю. С., Гуляєва О. А., Соболенко О. В. Сучасні інформаційно-комунікаційні технології: навчальний посібник. Дніпро: НМетАУ, 2017. 230 с.

УДК 372.862

**ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОСВІТІ:
СОЦІАЛЬНІ НАСЛІДКИ**

Нежива М.О., канд. екон .наук, доцент

Київський національний торговельно-економічний університет,

Інформатизація суспільства є перспективним шляхом до економічного, соціального та освітнього розвитку. Інформатизація суспільства є глобальним соціальним процесом, особливість якого полягає

в тому, що домінуючим видом діяльності в сфері суспільного виробництва є збирання, нагромадження, продукування, оброблення, зберігання, передавання та використання інформації. Ці процеси здійснюються на основі сучасних засобів процесорної та обчислювальної техніки, а також на базі різноманітних засобів інформаційного обміну.

Інформатизація суспільства забезпечує: активне використання інтелектуального потенціалу, що постійно розширюється, сконцентрованого в друкованому фонді, науковому, виробничому та іншому видах діяльності його членів; інтеграцію інформаційних технологій з науковим, виробничим, ініціюючим розвитком усіх сфер суспільного виробництва, інтелектуалізацію *трудової діяльності*; *високий рівень інформаційного обслуговування*, доступність будь-якого члена суспільства до джерел достовірної інформації, візуалізацію представленої інформації, правдивість використаних даних.

Інформатизація освіти спрямовується на формування та розвиток інтелектуального потенціалу нації, удосконалення форм і змісту навчального процесу, впровадження комп'ютерних методів навчання та тестування, що надає можливість вирішувати проблеми освіти на вищому рівні з урахуванням світових вимог.

Одним із важливих напрямків розвитку інформатизації освіти є нові комп'ютерні технології. Інтерактивність, інтенсифікація процесу навчання, зворотний зв'язок є помітними переваги цих технологій, котрі зумовили необхідність їх застосування у різних галузях людської діяльності, насамперед у тих, які пов'язані з освітою та професійною підготовкою [1]. Основні напрями формування перспективної системи освіти відображені на рис. 1.

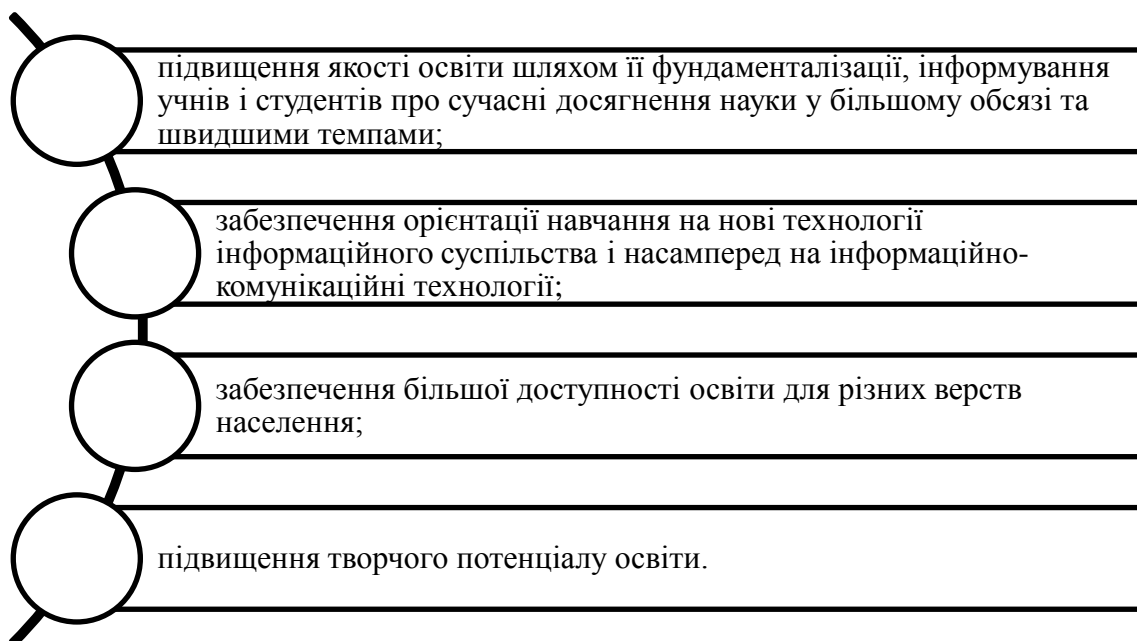

Рисунок 1 - Основні напрями формування перспективної системи освіти

Програмними засобами навчального призначення називають цілий ряд програм, які безпосередньо призначені для забезпечення навчального процесу. Мультимедійні технології є системами комплексної взаємодії візуальних і аудіо ефектів під управлінням інтерактивного програмного забезпечення з використанням сучасних технічних і програмних засобів, які об'єднують текст, звук, графіку, фото, відео в одному цифровому відтворенні. Програмні засоби навчання можна поділити на дві великі групи: засоби з елементами штучного інтелекту (системи комп'ютерного тестування; комп'ютерні тренажери; системи навчального діалогу) та група інших засобів (навчальні бази даних; мультимедійні довідники та енциклопедії; електронні підручники; віртуальні лабораторії) [2].

Таким чином, інформаційно-комунікаційні технології в освіті дозволяють збільшити міру спрямованості інформації на соціальну сферу, подолати кризи цивілізації завдяки створенню передумов для розв'язання глобальної екологічної кризи, вирішення проблеми стійкого розвитку цивілізації в цілому, підвищити культурний рівень, підвищити

компетентності, виникнення нових професій та кваліфікацій, проте виникає загроза елітарного знання, ізоляція індивіда, вирівнювання ієрархії влади, національної незалежності.

Література:

1. Ставицька І. В. Інформаційно-комунікаційні технології в освіті]. URL: <http://confesp.fl.kpi.ua/ru/node/1103>.
2. Швачич Г.Г., Толстой В. В., Петречук Л.М., Іващенко Ю. С., Гуляєва О. А., Соболенко О.В. Сучасні інформаційно-комунікаційні технології. Дніпро: НМетАУ, 2017. 230 с.

УДК 378.147

**ИНТЕРАКТИВНЫЕ МЕТОДЫ ОБУЧЕНИЯ В ПРОЦЕССЕ
ПРЕПОДАВАНИЯ В ВЫСШЕЙ ШКОЛЕ**

Безнис Е.Е., преподаватель

Харьковский национальный автомобильно-дорожный университет

Интерактивные методы обучения ориентированы на более широкое взаимодействие студентов не только с преподавателем, но и друг с другом и на доминирование активности обучающихся в процессе обучения. Место преподавателя при интерактивных формах проведения сводится к направлению деятельности студентов на достижение основной цели занятия. Важным отличием интерактивных упражнений и заданий от обычных заключается в том, что выполняя их, студенты не только закрепляют уже ранее изученный материал, сколько изучают новый.

Основными проблемами в образовательном процессе большинство студентов видят незаинтересованность преподавателей в интересном и качественном изложении учебного материала, отсутствие инновационных технологий и методов в преподавании. От способности преподавателя мотивировать студентов к обучению и самостоятельной работе, зависит успешность учащихся.

Анализ практики интерактивного метода обучения позволяет реализовать активные групповые методы обучения в целях эффективного решения дидактических задач. Эта эффективность обусловлена включением в образовательный процесс потенциала взаимодействия его участников, чаще всего педагога и обучаемых. Предложенное М.В.Клариним интерактивное обучение основано на прямом взаимодействии учащихся с учебным окружением, которое выступает как реальность, где участники находят для себя область осваиваемого опыта, а собственный опыт участника служит центральным источником познания.

Целью интерактивных методов в преподавании состоит в создании комфортных условий обучения, при которых студент чувствует свою интеллектуальную состоятельность и успешность, что делает эффективным сам процесс обучения.

Интерактивные методы обучения довольно широко распространены в различных педагогических системах, однако до сих пор не существует единого мнения по вопросу о теоретико-методических основах их использования. Основные характерные признаки интерактивных методов:

- принудительная активизация внимания и условно-рефлекторной деятельности: обучающиеся вынуждены быть активными, независимо от их желания, на протяжении всего занятия;
- достаточно длительное время вовлечения обучаемых в учебный процесс;

- активность носит не кратковременный, не эпизодический характер, а пролонгированный период активной работы;

- постоянное взаимодействие студентов и преподавателя с помощью прямых и обратных связей;

- направленность на преимущественное развитие или приобретение новых двигательных, поведенческих навыков и умений.

Для решения воспитательных и учебных задач преподавателем могут быть использованы следующие методы интерактивного обучения (круглый стол; мозговой штурм; деловые и ролевые игры; мастер класс; case-study (анализ конкретных ситуаций); метод проектов; работа в мини группах) [2].

При использовании интерактивных методов преподаватели ориентируются на следующие ключевые пункты:

- создание комфортной среды, в которой студент чувствует себя успешным и интеллектуально-состоятельным;

- формирование общекультурных компетенций; - развитие аналитического, креативного мышления и коммуникативных навыков. Взаимодействие является одной из базисных категорий интерактивного обучения. А это, прежде всего, обмен действиями, как между группами, так и внутри группы.

Интерактивное обучение в практике предполагает отличную от привычной логику образовательного процесса: не от теории к практике, а от формирования нового опыта к его теоретическому осмыслению через применение. Опыт и знания участников образовательного процесса служат источником их взаимообучения и взаимообогащения. Таким образом, интерактивное обучение одновременно решает задачи:

- учебно-познавательную;

- умственно-моторную (осуществляющую переход от знаний к умениям);

- синтезирующую (обеспечивающую переход от умений к навыкам и умениям высшего порядка);

- прикладную (результаты которой используются в повседневной жизни).

Эффективность интерактивного обучения выражается в:

- интенсификации процесса учебной деятельности студентов в физическом воспитании за счет более активного включения их в процесс получения и непосредственного использования знаний, умений и навыков;

- повышении мотивации и вовлеченности студентов в решение обсуждаемых проблем, что дает эмоциональный толчок к последующей поисковой активности занимающихся, побуждает их к конкретным действиям;

- активизации процесса прироста знаний, умений, навыков, способов деятельности, раскрытии новых творческих возможностей занимающихся.

Литература:

1. Адейеми Д. П. Применение интерактивных методов обучения на практические занятия по физической культуре. URL: elar.urfu.ru
2. Вишнякова Н. П., Незбудей И. В., Ан В. С., Смелянец С. В. Интерактивные методы обучения в процессе по Физической культуре. URL group-global.org/ru.
3. Дубинин С. Н. Интерактивные методы обучения в процессе преподавания дисциплины «Физическая культура». URL: rusnauka.com.
4. Трофименко А. С. Инновационные методы обучения в высшем образовании. URL : sci-article.ru.

ПРОЕКТНО-ТЕХНОЛОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦЯ

*Комісарова Ю.І., магістрантка I курсу
Рябець С.І., к.т.н., доцент
Центральноукраїнський державний педагогічний університет
імені Володимира Винниченка*

Суттєвим резервом у підвищенні якості підготовки фахівця, який навчається в закладі вищої освіти є його самостійна робота над індивідуальним науковим проектом. Проект розробляється і готується студентом особисто та повинен мати усі необхідні складові такої науково-дослідницької роботи. У зв'язку з цим, актуальним є підбір таких тем, що забезпечували б не тільки відповідність майбутньому фаху, а й дозволили підвищити мотивацію, зацікавленість, доступність для розуміння й дослідження та мали вихід на практичне застосування: робота на конкурс, курсова, кваліфікаційна роботи, стаття, тези, виріб та можливість його використання чи (або) реалізації. Тому, нашою метою і було розглянути на конкретному прикладі проектної діяльності при навчанні Технологіям основні етапи реалізації проекту «Вироби зі старих книг». У численних статтях, підручниках та посібниках вітчизняними науковцями О.М. Коберником, В.К. Сидоренком, А.І. Терещуком, М.І. Садовим та ін. розкриваються проблеми теорії і практики проектного навчання у закладах вищої та середньої освіти. Проте, на нашу думку, методиці реалізації доступних проектів приділено в літературі не достатньо уваги. Саме демонстрація методики створення конкретного об'єкта-виробу дає можливість організувати ефективне навчання-дослідження. За проект було обрано ряд декоративних виробів (за вибором: клітка для метеликів, шкатулка, вазон для квітів, рис.1) зі старих книг [1], які можуть

прикрасити та доповнити інтер'єр приміщення будинку, квартири, закладу освіти тощо. При цьому основні завдання та цілі містили [2]: підбір об'єкта, порівняльний аналіз виробів-аналогів, підбір матеріалів й інструментів, розробку технічної документації на виготовлення, економічне обґрунтування проекту, власне виготовлення та захист роботи.

Розробка здійснювалась за такими етапами: організаційно-підготовчий (постановка проблеми, аналіз відомих конструкцій і технік виконання, постановка вимог до виробу), конструкторський (шляхи

а

б

в

Рисунок 1.- Варіанти об'єктів проекту «Вироби зі старих книг»: а – клітка для метеликів, б – вазон, в – шкатулка

вирішення проблем відповідності виробу поставленим вимогам, вибір оптимального варіанту конструкції, матеріалів та інструментів,

специфікація виробу), технологічний (розробка технологічної картки, виготовлення), заключний (економічна частина, випробування, міні-маркетингові дослідження, аналіз виконаної роботи, самооцінка). Крім того, важливими складовими були висновок за результатами всіх етапів та захист роботи у вигляді презентації.

Результати проекту, який також мав на меті проінформувати про можливість вторинного використання книг та продемонструвати можливі для цього варіанти, зацікавленість студентів (учнів) під час підготовки та звіту довели доцільність вибору подібних видів робіт. В процесі пошукової діяльності удосконалювались навички користування довідковими матеріалами, книгами та журналами, інтернетом. В основі проекту використовувались методи активізації творчої діяльності (контрольних запитань, фокальних об'єктів).

Проект вимагав зосередженості, наполегливості, уваги, а тому сприяв вихованню працелюбності, відповідальності, ініціативності, ретельності, бережливості до результатів праці, поваги до людей праці тощо. Під час обговорення звучала небайдужість до екологічних викликів сьогодення, пропозиції використання тих чи інших матеріалів в реальній практичній діяльності. Даний проект може бути реалізований на уроках трудового навчання, екології, на заняттях гуртків та виховних годинах, а також студентами в інженерно-педагогічній творчості.

Література:

1. Сэкономить и удивить: 17 идей применения старых вещей URL: https://www.houzz.ru/ideabooks/44820049/list/_yeekonomity-i-udivity-17-idey-primeneniya-staryh-veshchey
2. Трудове навчання 5–9 класи. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів. URL:: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-5-9-klas>

СКРАЙБІНГ ЯК СУЧАСНА ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНА ТЕХНОЛОГІЯ У ВИЩІЙ ОСВІТІ

Майборода Ю.В., к.е.н., викладач

Житлово-комунальний коледж ХНУМГ ім. О.М. Бекетова

Підвищення якості освіти нерозривно пов'язане з підвищенням рівня педагогічної майстерності викладачів, їх готовністю швидко опанувати нові технології подання навчального матеріалу, які сприяють активізації пізнавальної діяльності студентів. Однією з таких технологій є скрайбінг.

Скрайбінг (від англ. scribe – «розмічати») – нова техніка презентації, винайдена британським художником Ендрю Парком для британської організації наукових знань. Сутність скрайбінгу полягає у синхронному супроводі усного повідомлення (доповіді, викладу навчального матеріалу) малюнками фломастером на білій дошці (фліпчарті, аркуші паперу). Тобто візуалізація інформації відбувається в процесі її донесення.

Використання скрайбінгу в навчанні створює нові можливості для реалізації на більш високому рівні таких принципів навчання як наочність, доступність, усвідомленість, емоційність, оскільки допомагає організувати та аналізувати навчальний матеріал, розвивати критичне мислення, з легкістю інтегрувати нові знання. Вербальна та візуальна інформація допомагає студентам відновлювати в пам'яті отриману інформацію за допомогою візуальних образів [1].

Наразі існує два види скрайбінгу: скрайбінг-фасилітація – супроподження інформаційного матеріалу схемами, графіками, діаграмами тощо у реальному часі; відеоскрайбінг – короткі яскраві відеопояснення з певних питань, які супроводжуються схематичними малюнками. Таким чином, скрайбінг може бути представлений у вигляді статичних схем,

графіків, скрайб-малюнків, скрайброзповідей (комікси), простих надписів, символів, піктограм, виготовлених в особливому стилі.

Головні переваги скрайбінгу: яскравість; лаконічність; інформативність; креативність представлення інформації. Його використання на заняттях дає змогу викладачеві зацікавити студентів, допомагає легко і нестандартно організувати освітню діяльність та урізноманітнити заняття [2].

Наразі скрайбінг – інноваційна освітня технологія, за допомогою якої можна привернути увагу студентів, забезпечити їх додатковою інформацією та виокремити головні моменти навчального матеріалу. Популярність технології забезпечується завдяки тому, що людський мозок мислить образами, мова малюнка є універсальною мовою [3].

Отже, опанування даною сучасною інформаційно-комунікаційною технологією є перспективним з огляду на її інноваційність та затребуваність студентською аудиторією.

Література:

1. Орешко М. А. Скрайбінг: рисуем презентацию по интересным книгам с подростками-читателями. *Школьная библиотека: сегодня и завтра*. 2013. № 2. С. 49-53.
2. Остапчук Д., Мирончук Н.М. Інтерактивні методи навчання у вищих навчальних закладах. *Модернізація вищої освіти в Україні та за кордоном* : збірник наукових праць. за заг. ред. д.п.н., проф. С. С. Вітвицької, к.п.н., доц. Н. М. Мирончук. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. С. 140-143.
3. Осадчий В. В., Осадча К.П. Інформаційно-комунікаційні технології у процесі розвитку візуального мислення майбутніх учителів. *Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету*. Сер.: Педагогіка. 2014. № 1. С. 128 – 133.

**ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ В СИСТЕМІ РОЗВИТКУ
ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ УПРАВЛІНСЬКИХ КАДРІВ**

*Хмиров І. М. к. психол. н., докторант
навчально-науково-виробничого центру
Національний університет цивільного захисту України*

На складному етапі розвитку нашого суспільства, коли з'являються, здавалося б, нерозв'язні проблеми, особливо відчувається недолік кваліфікованих фахівців в області державного управління. Підготовка кваліфікованих фахівців для нашої країни - це проблема, яку в самий найближчий час необхідно вирішувати за допомогою системи освіти. До повного формування і насичення вітчизняного ринку грамотними управлінськими кадрами ще далеко, але, проте, процес цей йде і він незворотній. Країні потрібні фахівці в області економіки і державного управління здатні вирішити ситуацію позитивним чином.

При усій різноманітності форм навчання і як наслідок здобуття відповідної освіти не можна з повною категоричністю стверджувати, що усі вони використовуються максимально ефективно і є доступними для кожного потенційного суб'єкта.

Можливість отримати освіту і реалізувати свій інтелект має бути надана будь-якому охочому. Цим вимогам в системі вищої освіти відповідає система дистанційного навчання.

Завдання вищої школи - розширити можливості професійного розвитку населення, оскільки тільки творча і діяльна особа може знайти своє місце в суспільстві і реалізувати свої здібності в соціально корисній для цього суспільства діяльності. Мета, яка стає при підготовці економістів і менеджерів, максимальна професіоналізація.

Поза сумнівом, дуже цікавий зарубіжний досвід в області навчання, але важливо здійснювати підготовку фахівців з менеджменту, маркетингу, права, фінансів стосовно умов України. Необхідно виробити методику навчання, засновану на новітніх досягненнях, максимально наближену до вітчизняної практики. Велика частина керівників різних рівнів все ще не готова до роботи в умовах ринку. Тому така актуальна проблема підготовки фахівців нового типу. Потреба країни в них ще не задоволена. Але йде інтенсивна робота за рішенням цієї проблеми. У міру розвитку суспільства, ринку, форм власності, необхідно постійно узагальнювати і аналізувати накопичений вітчизняний і зарубіжний досвід, робити висновки і відповідно до них збагачувати розвивати і удосконалювати форму і методи навчання.

Впроваджувати нове і перспективне в процес навчання - це наполеглива необхідність часу. Умови ринкової економіки вимагають якісно нових фахівців управлінців. Потреби економічної практики в підготовці управлінських кадрів повинні впливати на систему їх підготовки. Сучасним умовам потрібний науковий підхід до системи освіти, яка визначить нове розуміння його ролі в громадському розвитку [1].

Актуальність дистанційного навчання обумовлена складним періодом розвитку української держави і особливо його національної економіки. Оскільки розквіт демократії і цивілізації може забезпечити високоорганізована і освічена нація. Система дистанційного навчання має бути гнучкою і в міру складною. Занадто складна система дистанційного навчання шкодить сама собі, оскільки над діями самої системи може бути втрачений контроль. Той досвід, який є у вітчизняній практиці вищої освіти в області дистанційного навчання, вимагає подальшої розробки і вдосконалення.

У своїй діяльності система дистанційного навчання, як і будь-яка система, повинні прагнути до ефективності. Для цього необхідно проводити постійний аналіз системи дистанційного навчання. Аналіз результатів дає можливість оцінити ефективність роботи системи дистанційного навчання і визначити наявні в ній резерви ефективності.

Ефективна система дистанційного навчання припускає постійну взаємодію зі своїми об'єктами - студентами. Організація дистанційного навчання вважається одним з найскладніших завдань, що стоять перед сучасними системами вищої освіти. У сучасних умовах дистанційне навчання отримує свій подальший теоретичний розвиток і практичне вдосконалення на основі нових можливостей, які відкривають нам демократичний підхід до системи освіти в цілому.

По суті у будь-якій системі навчання : очною, очно-заочною, заочною, екстернаті можуть бути знайдені загальні і специфічні методи, способи і форми навчання і контролю. Ефективність усіх форм навчання і зокрема дистанційного навчання грає значну роль в забезпеченні держави необхідними фахівцями для розвитку національної економіки. Існує декілька причин, що обумовлюють необхідність активнішого використання дистанційного навчання, його теоретичного аналізу і практичного вдосконалення [3].

По-перше, необхідність спостереження за процесом дистанційного навчання і його результатами в інтересах розвитку держави.

По-друге, система дистанційного навчання, що остаточно не сформувалася, як у своєму внутрішньому стані, так і в ефективності кінцевого результату.

По-третє, недостатня теоретична розробленість проблеми стосовно форм вищої освіти в Україні. Лібералізація національної економіки, пошук нової моделі управління суспільством і господарством

здійснюються важко, і допомогти в вирішенні цих проблем можуть висококваліфіковані фахівці - управлінці.

Підводячи підсумок викладеному, відмітимо, що дистанційне навчання є компонентом освітнього процесу і будується на певних теоретичних положеннях, практичному досвіді, методичних принципах. Специфіка такого навчання полягає в тому, що воно протікає у формі самостійної роботи за індивідуальними програмами із застосуванням нових інформаційних технологій. При включенні дистанційного навчання в освітній процес потрібне дотримання певних принципів, таких як: принцип модульного проектування процесу навчання, принцип збалансованого використання резервів традиційного навчання; принцип педагогічної корисності дистанційного навчання - поетапне включення елементів дистанційного навчання в систему навчання в освітніх установах [2].

Принципи забезпечують взаємодію цілей, завдань і технології підготовки фахівців з державною системою освіти в цілому і потребами в них національного ринку. Дистанційне навчання на сучасному етапі розвитку господарства, науки і техніка актуально і своєчасно. Система дистанційного навчання не має бути застиглою. Необхідно розвивати і удосконалювати її в різних організаційних напрямках, починаючи з системи навчання і закінчуючи методами контролю і мотивації.

Література:

1. Васюк О. Теоретико-методичні аспекти організації дистанційної освіти. *Вісник Книжкової палати України*. 2011. № 2. С. 30–32.
2. Домбровська С. М. Механізми впровадження дистанційної освіти у вищих навчальних закладах України. *Дистанційне навчання – старт із сьогодення в майбутнє : II Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю (19.05.2016 р.)*. Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна

3. Дідик Ю. С., Львович О. М. Дистанційне навчання. Рекомендаційний бібліографічний покажчик. К.: *Державна бібліотека України для юнацтва*, 2006. 23 с.

УДК 32.019.51:654.19

**ВЗАЄМИНИ ДЕРЖАВИ І ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ.
ПРЕТЕНЗІЇ НАСЕЛЕННЯ ДО ЗМІ**

*Коленко В. В., аспірантка
навчально-науково-виробничого центру
Національний університет цивільного захисту України*

З усіх гілок влади "четверта" найменше інституалізована і має найкоротшу історію. У розвинених країнах Заходу взаємодія влади і ЗМІ заснована на двох принципах: невтручання державної влади в діяльність ЗМІ, в процесі регулювання їх діяльності; і колегіальність органів, що ведуть таке регулювання, з урахуванням максимально великої частини політичних і соціальних сторін. З цих принципів виходить, що ЗМІ є не інститутом влади, а інститутом суспільства, покликаним представляти інтереси суспільства, його запити, контролювати владу і тим сприяти загальнонаціональному розвитку.

Проте інформація - це передусім бізнес. Відповідно до "четвертої" влади необхідно постійно дотримувати баланс, служачи суспільству, а також виконувати негласні правила взаємин з державою. Ці взаємини можуть носити різний характер.

Принципи діяльності ЗМІ в країнах Заходу орієнтуються на легальні стереотипи і твердо дотримуються меж політкоректності. Органи самоконтролю західних ЗМІ досягли такого рівня самоцензури, який був би неможливий у разі прямого контролю держави.

А в якому стані сьогодні знаходяться вітчизняні ЗМІ і в яких вони взаєминах з державою? Яку модель виражають масмедиа, вітчизняні ЗМІ, які типи ЗМІ представлені в країні, і в якому співвідношенні знаходяться рівні мовлення?

Передусім відмітимо, що головним медіаджерелом в країні є телебачення. Сталося це через кращу оперативність, різноманітність, охоплення аудиторії і відчуття безкоштовності інформації. Центральна і місцева преса, радіо і Інтернет програють ТБ за цими показниками.

Звичайно, на центральних ТБ каналах існує самоконтроль на певні політичні теми. Канали демонструють певну політичну лояльність, але практично не вносять вклад у формування культурного простору країни. В умовах домінування державних каналів саме на них має бути покладене завдання об'єднання суспільства, вироблення загальних національних цінностей. Це завдання надзвичайно важке.

Центральне телебачення є державним в інформаційному аспекті, комерційним в розважальному жанрі, але не є громадським, тобто не виражає інтереси суспільства, що повинно бути спочатку йому властиво.

Фактично преса сьогодні є не об'єктом вираження громадських викликів, а товаром на інформаційному ринку. Але і на ринку доступ до цього товару нерівний. Чи можлива сьогодні реально незалежна преса? Як вважають більшість редакторів газет, це неможливо, оскільки головна умова такої незалежності фінансова незалежність преси. Але для фінансової незалежності газети мають бути рентабельні.

Отже, взаємини держави і ЗМІ далекі від конструктивних і позитивно побудованих. Держава справедливо пред'являє претензії ЗМІ в

тому, що вони, з одного боку, не виражають громадських запитів і, з іншою, - відмовилися від завдання формування національних цінностей. В той же час держава не формує запит на такі завдання, а ЗМІ не в змозі їх сформулювати. Сьогодні ТБ, виражаючи лояльність влади, по суті діє як суб'єкт ринку, орієнтуючись виключно на рейтинги, комерційну діяльність при домінуванні розважальної складової ефірного простору.

Говорячи про претензії суспільства до ЗМІ, до того змісту, яким зайнятий медіапростір, тут слід сказати декілька слів про рейтингову міфологію. Навіть не ставлячи під сумнів методику отримання цих рейтингів, потрібно згадати про таке поняття, як меню. Якщо ви постійно отримуєте інформаційну пропозицію, що складається з низькоякісного матеріалу, ви мимоволі робите вибір з того, що є. Відповідно високий рейтинг отримують і ті матеріали, які за наявності якіснішого меню не мали б високого місця в рейтингу. Іншими словами, суть не в рейтингах, а в принциповому формуванні інформаційної пропозиції.

Виникає цікава ситуація: влада вимагає від ЗМІ змін, суспільство пред'являє претензії, але ЗМІ уперто продовжують дотримуватися своєї лінії, немов не чувши претензій, що пред'являються. Частково, ймовірно, так воно і є. По-перше, на телебаченні, очевидно, переважає певний клановий світогляд, змінити яке украй складно. По-друге, як вже говорилося, громадські запити суспільства міряються виключно телерейтингами як істиною в останній інстанції. По-третє, запити від держави ще не сформульовані і не дають ЗМІ відчуття катастрофічності ситуації. Це можна проілюструвати прикладом того, що суспільство не дуже розуміє, чи є який-небудь контроль над ЗМІ з боку держави або ні.

Мало того, що в суспільстві немає чіткої єдиної думки про те, піддаються або немає ЗМІ державній цензурі. Це дійсно важко зрозуміти, оскільки, з одного боку, певна інформаційна фільтрація очевидна, а з іншої - ми постійно бачимо матеріали, по яких цензура явно плаче, але дістати не

може. У цій ситуації не те, що суспільству - експертам важко зрозуміти істинну картину. У суспільстві немає розуміння і того, чи є взагалі цензура в країні або ні.

Сьогодні перед країною і народом стоять завдання, що стільки не відкладаються є життєво найважливішими, і вирішити їх можна лише "нездоланною силою натиску". Але для цього необхідно пробудити народну самосвідомість. Потрібно відповісти на питання "навіщо". Роль ЗМІ полягає в тому, щоб створити такий культурний простір, в якому це питання змогло б бути поставлене, саме поставлене, а не дозволене. Потрібний громадський національний майданчик, на якому ставитимуться питання і проблеми життя країни. Тоді знайдуться і уми, які приступлять до рішення цих завдань, і громадські сили, які почнуть сприяти прийнятим рішенням.

Сьогодні як ніколи необхідно, щоб ЗМІ створювали громадську атмосферу ініціативи і енергії, щоб вони виявили себе як відповідальний національний соціальний інститут.

Література:

1. Лашкіна М. Г. Взаємовідносини влади і ЗМІ: нові виклики часу. *Актуальні проблеми державного управління на новому етапі державотворення*: матеріали наук.-практ. конф. за міжнар. участю. Київ, 31 трав. 2005 р. : у 2 т. за заг. ред. В. І. Лугового, В. М. Князева. К. : Вид-во НАДУ, 2005. Т. 1. С. 237-238.

2. Тавокин Е.П. ЗМІ як чинник інформації по забезпеченню реформ. *Соціологічні дослідження*. 2006. № 10. С. 100-106.

3. Филиппов С. В. ЗМІ як механізм формування громадянського суспільства в перехідних системах. *Влада*. 2002. № 8. С. 11-14.

4. Халій І.А. ЗМІ і громадянське суспільство : погляд з регіону. *Соціологічні дослідження*. 2006. № 10. С. 104-109.

**ВИКОРИСТАННЯ СЕРЕДОВИЩА MATHCAD НА ДИСЦИПЛІНАХ
КОМП'ЮТЕРНОГО ЦИКЛУ ПРИ ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ
МАШИНОБУДІВНОГО ПРОФІЛЮ**

Карпенко М.А., викладач

Харківський машинобудівний коледж

Для майбутнього технолога, молодшого інженера, дуже важливо використовувати програмне середовище - інструмент для швидких складних розрахунків. Саме майбутні фахівці машинобудівної галузі стикаються зі складними математичними розрахунками протягом всього навчання та в перспективі і у професійній діяльності. Наприклад, у Курсовому та Дипломному проектуванні. Однак, вирішення дуже великих, однотипних складних математичних розрахунків втомлює студента і він втрачає творчу зацікавленість при роботі, наприклад, над Курсовим проектуванням з дисципліни «Теоретична механіка». В таких випадках на допомогу студентам стає сучасне програмне забезпечення.

Одним із поширених таких програмних середовищ – є програма MathCad. Програму MathCad студенти вивчають на дисциплінах Комп'ютерного циклу у загальному її призначенні. Програма MathCad – це набір спеціальних команд для числового аналізу, а також мова програмування, що використовується в даному пакеті. Програмне середовище надає можливості користувачу провести розрахунки з алгебри матриць, лінійних рівнянь, векторів, розраховувати диференціальні рівняння, проводити аналіз даних за допомогою математичних, статистичних функцій. А також проводити оброблення даних на основі будови простих та 3Д - графіків функцій.

Такі самі можливості має і програма Табличний процесор Microsoft Excel, на думку самих студентів. Однак, програми між собою дуже схожі за призначенням, але різні між собою та одна перед іншою мають свої переваги. Тобто, кожна з цих програм потрібна майбутнім фахівцям Машинобудівного профілю. Яку ж програму коли використовувати та в чому їх різниця?

Програма Microsoft Excel – красивий графічний редактор, дуже подобається студентам і вони часто використовують саме її для вирішення складних математичних розрахунках на спец. дисциплінах. Процесор Excel спрямований для презентаційного показу розрахункових результатів: акуратно сформовані данні та результати розрахунків презентаційно записуються у електронні таблиці. Наглядно формуються різноманітні Діаграми. При всіх своїх достоїнствах, Табличний процесор не завжди показує процес розрахункових послідовностей, які можуть знадобитись користувачеві, на відміну від програми MathCad. Інтерфейс MathCad має відкриті математичні функції, готові для швидких розрахунків. Також, термінологія інженерно-математичних інструментів для розрахунків залишається в цій програмі звичайною – стандартною для усіх інженерів, що не можна сказати про Табличний процесор. У Табличному процесорі назви деяких математично-інженерних функцій можуть мати інші схожі назви. Разом з тим, Microsoft Excel не вміє будувати на координатних прямих одночасно декілька функцій, а MathCad – вміє. У MathCad неможливо провести розрахунки, використовуючи неправильні одиниці виміру. Зміни одиниць ведуть до негайної зміни результатів обчислень. Крім того, в MathCad ведеться перевірка одиниць вимірювання – програма не дозволить скласти або відняти вирази з одиницями вимірювання різних за змістом, фізичних величин, наприклад, MathCad не дозволить скласти довжину і масу.

Область застосування програми MathCad простягається від найпростіших обчислень до розрахунку складних завдань в різних галузях знань. За допомогою MathCad можна з успіхом вирішувати завдання механіки абсолютно твердих і деформованих тел. Пакет має надзвичайно зручний математикоорієнтований інтерфейс і прекрасні засоби графіки. Наприклад, використовувати середовище MathCad можливо на Курсовому проекті Теоретичній механіці усім майбутнім фахівцям Машинобудівної галузі. До таких спеціальностей відносяться: «Виробництво двигунів», «Метрологія та інформаційно-вимірвальна техніка», «Технологія обробки матеріалів на верстатах та автоматичних лініях», «Обслуговування транспорту та організація автомобільних вантажних перевезень» та інші спеціальності. MathCad дозволяє проводити аналіз поведінки механічних систем у відповідності з поставленим завданням, що дає можливість вирішувати реальні інженерні завдання тих, хто ще не знайом з чисельними методами і програмуванням, але мають базові знання в курсі інформатики.

На практичних заняттях викладачі Інформатики допомагають студентам набути інформатичні компетенції наступними засобами: підтримати зацікавленість у навчанні, спрямувати та сконцентрувати увагу на конкретних прикладах. За допомогою закріплення у практичних вправах викладеного теоретичного матеріалу відбувається перехід розумової діяльності студентів від запам'ятовування матеріалу до його розуміння.

Наведемо приклад, як можна використовувати програму MathCad на дисциплінах Комп'ютерного циклу при формуванні та розвитку інформатичних компетенцій у студентів для підготовки їх у застосуванні вирішення задач з дисципліни «Теоретична Механіка».

Приклад використання програми MathCad. Завдання для практичного заняття на дисципліні «Інформатика та обчислювальна техніка».

Задача. Формування векторів прискорень вузлових точок для їх відображення на графіку з використанням функції користувача для обчислення координати шаблонів вектора, що рисують по 5 базовим точкам показує частково математичні розрахунки та графіки: Рис. 1. ,Рис.2.

Рисунок 1 .

$$\frac{\phi_0(\text{Tk})}{\text{deg}} = 65$$

$$\frac{\psi_2(\text{Tk})}{\text{deg}} = -27.4473$$

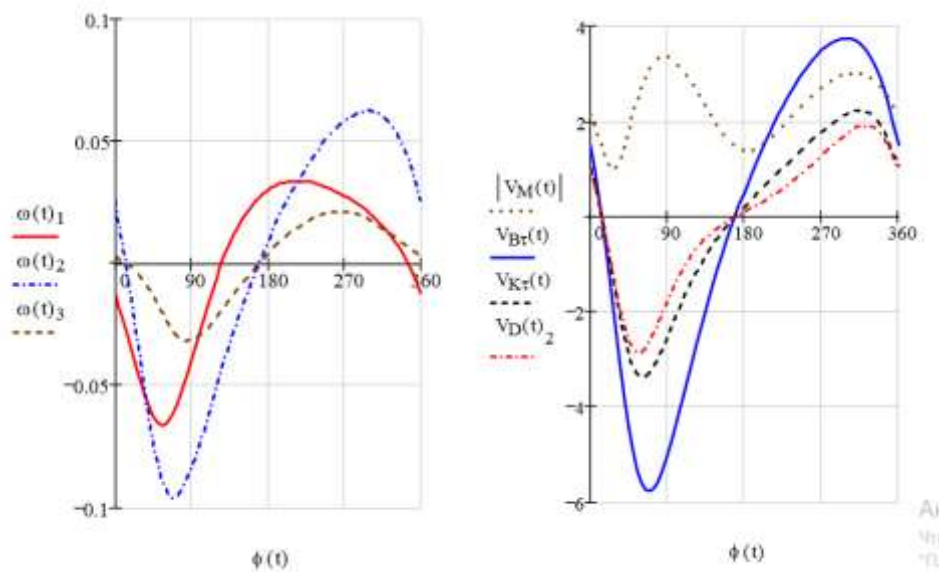
$$\frac{\psi_3(\text{Tk})}{\text{deg}} = 27.6685$$

$$\frac{\psi_1(\text{Tk})}{\text{deg}} = -2.5115$$

$$y_D(\text{Tk}) = 92.4238$$

$$t := 0, 0.5 .. 36$$

Рисунок 2 .

Висновок. Вирішення типових задач інженерного напрямку на базових дисциплінах Комп'ютерного циклу має дуже великий вплив на розуміння студентами необхідності застосування середовища MathCad для їх подальшого професійного спрямування при вивченні дисциплін професійного циклу. Адже це покращує їх творчий потенціал при роботі над Курсовим та Дипломним проектуванням на старших курсах.

Література

1. Охорзин В. А. Прикладная математика в системе Mathcad [Текст] М: Лань, 2009. 352 с.
2. Шушкевич Г. Ч., Шушкевич С. В. Компьютерные технологии в математике. Система Mathcad 14. В 2 ч.. [Текст] М: Издательство Гревцова, 2010. 288 с..
3. Бертяев В. Д. Теоретическая механика на базе Mathcad. Практикум: Учебное пособие. СПб: БХВ. Санкт-Петербург, 2005.

УДК 351:355.02(477)

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАСТОСУВАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ МЕТОДІВ КРИМІНАЛІСТИКИ У ПРОЦЕСАХ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ БЕЗПЕКИ

*Кравчук О.В.
кандидат юридичних наук, доцент, докторант
Національний університет цивільного захисту України*

У сучасному світі змінюється парадигма забезпечення безпеки суспільства і окремого громадянина в державі, чому сприяє розвиток державного управління сфери криміналістики, розширюється її предмет і сфери впливу. Збереження і розвиток системи криміналістичних знань знаходиться залежно від рівня «наукової еліти», традицій наукових шкіл в суспільстві і державі. Криміналістика як цілісна система наукових знань виконує забезпечувальну функцію у встановленні істини в судочинстві. Саме криміналістика у всьому світі покликана забезпечувати науковими знаннями практику протидії злочинності. Формування і накопичення

криміналістичних знань обумовлене науково-технічним прогресом сучасного суспільства. У нових умовах відбувається так звана «технологізована» криміналістики, що стосується різних її розділів (криміналістичної техніки, тактики і методики). Сталі криміналістичні методи вже не задовольняють в повному об'ємі. Останнім часом в криміналістичних цілях все ширше пропонуються до використання інформаційні технології (ІТ), які можуть бути розглянуті як нова категорія криміналістики. Природа криміналістики визначає її місце в «правовому полі» і державі, вплив феномену права на криміналістичні знання і їх практичну складову.

Зміни в правовій сфері, «ревізія» традиційних інститутів державного управління державною безпекою в цілому і окремих його напрямів, модернізують також і систему прийомів, методів і засобів криміналістики. Правова регламентація визначає співвідношення «свободи і безпеки», передбачає реальні засоби захисту прав людини і громадянина при здійсненні юридичних процедур. У глобальному світі важливе значення придбаває наукове передбачення, прогнози розвитку науки. Тенденції криміналістики в умовах глобалізації привід до розширення її значення для забезпечення громадян в державі. Сучасний етап розвитку цивілізації прийнято іменувати часом інформаційного суспільства, в якому наука може бути представлена як мироно й інформаційний процес, обумовлений епохою глобалізації. Існує обгрунтована думка, що однією з головних світових тенденцій новітнього часу став процес глобалізації - історичний клин, що розітнув звичну полярність політичного, економічного, культурного і інформаційно простори. Процеси глобалізації встановлюють рубіж між тією, що йде і епохами, що насуваються... Глобалізація невід'ємна частина сучасного наукового і суспільно-політичного дискурсу.

Накопичення наукового знання привело до того, що криміналістика переросла свій потенціал і вийшла за межі «поліцейської науки» або «науки про розслідування злочинів» і стала відноситися до напряму державного управління державної безпеки в суспільстві і дотриманні громадського порядку. Засоби, прийоми і методи криміналістики успішно використовуються в інших сферах (оперативно-розшуковій, судовій, прокурорській, експертній, адвокатській діяльності) або дозволяють встановлювати факти, що лежать поза кримінально-правовими явищами (використання криміналістичних знань в цивільному, арбітражному (господарському) або адміністративному процесах). При цьому затребуваність криміналістики, використання її даних в інших сферах, певні процеси інтеграції і диференціації наукового знання не змогли привести до істотної зміни предмета криміналістики, яка як і раніше залишається наукою про закономірності злочинної діяльності і її відображення в джерелах інформації, що служать основою для розробки засобів, прийомів і методів збирання, дослідження, оцінки і використання доказів з метою розкриття, розслідування, судового розгляду і попередження злочинів в державі. Йдеться фактично про спрацьовування стереотипів, відображення жорстких наукових традицій. З іншого боку, деякі учені-криміналісти справедливо відмічають, що система криміналістики має бути замкнутою, закритою. Замкнутість унеможлиблює розвиток самої системи, робить неможливим поповнення системи новими структурними елементами, поняттями і категоріями. Криміналістика за своєю природою більше взаємозв'язана з природними і технічними науками чим державним управлінням державною безпекою. Її виникнення обумовлене впровадженням досягнень природно-технічних наук в практику боротьби із злочинністю.

Процес розкриття і розслідування практично кожного злочину супроводжується експертно-криміналістичним забезпеченням. Він

пов'язаний за участю співробітників експертно-криміналістичних підрозділів в якості фахівців в оперативно-розшукових заходах, які попереджають порушенню кримінальної справи, на стадії порушення кримінальної справи, в слідчих діях з метою сприяння у збиранні, дослідженні і оцінці доказів, а також з виробництвом судових експертиз.

Експертно-криміналістичне забезпечення виражається не тільки в процесуальних діях, але і в проведенні співробітниками експертно-криміналістичних підрозділів, органів внутрішніх справ заходів поза рамок кримінального процесу.

Науковими дослідженнями і самим життям переконливо доведено, що криміналістичне забезпечення слідчої, оперативно-розшукової і судово-експертної роботи, навчального процесу в області криміналістики тільки тоді адекватно відбиває потреби практики і сприяє її оптимізації, коли дослідники, по-перше, виходять з виявлення і обліку особливостей відповідних видів пошуково-пізнавальної діяльності, типових ситуацій, що складаються, і характерних для них завдань; по-друге, пропонують такі моделі рішення завдань, які сполучають в собі, з одного боку, знання про те, що і в якій послідовності пізнається і доводиться в кримінальному процесі, а з іншої - про те, як, яким чином, за допомогою яких засобів технічного, методичного і іншого порядку це здійснюється.

Реалізуючи цю концепцію, положення якої, на жаль, далеко не завжди беруться до уваги при криміналістичних дослідженнях теоретичної і прикладної спрямованості, на усіх етапах свого дослідження виходимо з необхідності обліку нерозривного, закономірного зв'язку об'єктів і засобів пізнання, доцільності розробки таких положень, виводів і рекомендацій, які в комплексі відбивають результати пізнавальною і конструктивною функцій криміналістики у рамках обраної об'єктно-предметної області свого дослідження.

Література:

1. Євсюков О. П. Методологія формування механізмів державного управління у сфері соціально-економічної безпеки. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського*. Серія: Державне управління, 2018. Том 29 (68). № 1. С. 75–79.
2. Полторак С. Т., Домбровська С.М. Механізми формування безпеки держави. *Теорія та практика державного управління і місцевого самоврядування* : електронне наукове фахове видання ХНТУ. 2015.№ 1. URL: http://el-zbirn-du.at.ua/2015_1/21.pdf
3. Дзьобань О., Соснін О. Теоретичні основи національної безпеки України : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закладів. К.: Освіта України, 2009. 384 с.

УДК 378. 796.062

ЭФФЕКТИВНОСТЬ ИНФОРМАТИЗАЦИОННЫХ ПРОЦЕССОВ И ТЕХНОЛОГИЙ В ФИЗИЧЕСКОМ ВОСПИТАНИИ И СПОРТЕ

*Курсанов Н.В., викладач
Харьковский национальный автомобильно-дорожный университет*

Внедрение в физическое воспитание и спорт компьютерной техники - объективная реальность современности. В данных тезисах рассматриваются информационные процессы и технологии, что дает возможность расширить объем знаний и уверенность ориентироваться в данной сфере деятельности.

В наше время происходит стремительное развитие научно-технического прогресса, формирование информационного общества. Информационные технологии становятся неотъемлемой частью

жизнедеятельности человека и социума, что влечет за собой необходимость повышения качества образовательного процесса.

Многие исследователи считают, что цели, содержание и технологии в нынешней системе образования не могут обеспечить полноценную и своевременную подготовку человека к грядущему информационному будущему. Эта проблема касается и специалистов в сфере физической культуры и спорта. Информатизация физкультурного образования выступает как закономерное следствие информатизации общества. Однако, применение информационных технологий в образовательных программах дисциплины «Физическая культура» недостаточно освещено в специальной литературе и не находит должного применения в практике работы.

К сожалению, значительная часть населения, обладая высоким интеллектуальным уровнем, не способна поддерживать свое психофизиологическое состояние и оптимальный уровень работоспособности, поскольку не обладает соответствующими знаниями и умениями. Образовательные программы дисциплины «Физическая культура», помимо тренировочного процесса, включают в себя теоретический и методический разделы, в которых раскрывается социальная значимость физической культуры и ее роль в развитии личности, обеспечивается овладение методами и способами физкультурно-спортивной деятельности для достижения учебных, профессиональных и жизненных целей личности.

Однако в нынешней практике учебных заведений необходимость повышения теоретического и методического уровня знаний уступает необходимости повышения физических качеств учащихся и студентов и обучению двигательным действиям, поскольку большинство молодежи получают двигательную нагрузку только на учебных занятиях.

Таким образом, обучение двигательным действиям и улучшение физических показателей вступают в противоречие с необходимостью повышения теоретического и методического уровня.

Информационные технологии разрешают это противоречие, с их помощью учащиеся и студенты могут вести самостоятельную работу и самообразование. Использование в учебном процессе современных информационных технологий позволяет значительно эффективнее осуществлять сбор, обработку и передачу информации, качественно изменить содержание, методы и организационные формы обучения, подготовки высококвалифицированных спортсменов, проведения физкультурно-оздоровительной работы с населением.

Эффективность информатизации в области физического воспитания и спорта зависит от формирования и развития инфраструктуры, которая включает: мониторинг, кадровое, научно-методическое и правовое обеспечение, материально-техническое и финансовое регулирование и структурно-организационные мероприятия.

Благодаря информатизации можно определять рейтинг спортивных команд и отдельных спортсменов, спортивных клубов, кафедр физического воспитания и спорта учебных заведений: физкультурно-спортивных деятелей, ученых и специалистов в стране и регионах.

Правовое обеспечение в сфере информатизации физического воспитания и спорта предусматривает выработку следующих нормативных документов: договоров, деклараций и хартий, рекомендаций, соглашений и др. В целях предотвращения нарушений в области информатизационной деятельности необходимо обеспечить надежную ее защиту от несанкционированного доступа к ней, повышать правовую культуру заинтересованных лиц, а также осуществлять контроль правового состояния.

Научно-методическое обеспечение предполагает научные исследования и разработку методологий информатизации в области физического воспитания и спорта, обмен опытом ученых и специалистов разных регионов и стран (форумы, конгрессы и конференции). Общение сопровождается выставками, ярмарками, конкурсами и презентациями. В ходе этих мероприятий большое значение приобретает реклама.

Материально-техническое и финансовое регулирование основывается на разработке и согласовании финансово-кредитной, инвестиционной и страховой политики. В условиях рынка финансовые структуры, коммерческие банки, инвестиционные и страховые компании могут консолидировать свои усилия для оказания помощи в развитии информатизации в области физического воспитания и спорта; создавать различные фонды по поддержке программ и проектов за счет спонсорства, рекламы и др.

При осуществлении комплексной деятельности необходимо знать, как закрепить право собственности на информатизационные ресурсы, автоматизированные средства, системы, технологии и услуги.

Кадровое обеспечение означает подготовку высококвалифицированных специалистов в области информатизации. В этих целях осуществляется обучение, подбор, сертификация и повышение квалификации кадров.

Структурно-организационные мероприятия предполагают создание эффективно функционирующей ведомственной сети Спортивного комитета, отделов, вузов. По экспертным оценкам, в области физического воспитания и спорта пока не наблюдаются тенденции формирования эффективных внутренних связей, налаживания взаимодействия с государственными структурами по физической культуре и спорту, а также с зарубежными спортивными организациями по проблемам установления телекоммуникационных связей.

Литература:

1. Виноградов П. А., Моченов В. П. Новый этап в развитии физкультурно-оздоровительной и спортивной работы среди учащейся молодежи. *Теория и практика физической культуры*. 1998, № 7, с. 24-26, 39-40.
2. Виноградов П. А., Савин В. А. Спорт в мире информации. *Теория и практика физической культуры*. 1997, №11, с. 59-62.
3. Волков В. Ю. Компьютерные технологии в образовательном процессе по физической культуре. Матер. всерос. науч. - практ. конф. СПб., 2000.
4. Информатика: учебник. Под ред. проф. Н.В. Макаровой. М.: Финансы и статистика, 1997. 768 с.

УДК 378:371.

**ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ТЕХНОЛОГІЙ
ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ В НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС**

Марусей Т.В, к.е.н., доцент

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

На сьогодні одним з пріоритетних напрямів програми модернізації загальноосвітньої і вищої школи визнане дистанційне навчання. У Національній стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року зазначається, що інформатизація професійно-технічної освіти, формування та впровадження інформаційного освітнього середовища, розробка педагогічних програмних засобів, створення систем дистанційної освіти та забезпечення доступу до світових інформаційних ресурсів є важливою умовою її модернізації [1].

Сучасні інформаційні технології дають змогу підвищити та вдосконалити ефективність освітнього процесу. Під час реформування освіти у вищих навчальних закладах прогресивно розробляється концепція дистанційної освіти, що передбачає розробку різноманітних технологій, у тому числі технології змішаного навчання. За концепцією розвитку дистанційної освіти в Україні дистанційна освіта – це форма навчання, рівноцінна з очною, вечірнього, заочною та екстернатом, що реалізується, в основному, за технологіями дистанційного навчання [2].

Дистанційне навчання розглядається науковцями як форма організації освіти, коли студенти віддалені від викладача у просторі і часі, але можуть підтримувати діалог за допомогою засобів комунікації. Надання доступу до навчальних матеріалів, рекомендацій щодо роботи з ними відбувається у зручному місці та у зручний час. Це дозволяє знизити кількість аудиторних занять у загальному навантаженні студента і звільнити час для більш активної самостійної роботи, забезпечити індивідуалізацію навчання. Така організація процесу навчання припускає дещо інший підхід до навчання, зокрема: самостійність пошуку, аналізу, систематизації та узагальнення інформації, самоорганізацію й самоконтроль.

Дистанційне навчання передбачає високотехнологічний підхід до процесу передачі знань і дає можливість створення системи масового безперервного самонавчання, загального обміну інформацією. Саме ця система може найбільш адекватно і гнучко реагувати на потреби суспільства щодо підготовки високопрофесійних фахівців. Система дистанційної освіти підвищує ефективність і якість навчання завдяки додатковим можливостям пізнання навколишньої дійсності і самопізнання, розвитку особистості студента; управління навчально-виховним процесом, проведенню моніторингу (контролю, корекції результатів навчальної діяльності, комп'ютерного педагогічного тестування і психодіагностики;

поширення науково-методичного досвіду; організації інтелектуального дозвілля.

Впровадження системи дистанційного навчання у вищі навчальні заклади України продиктовано вимогами часу. Більшість ВНЗ Європи та США ввели таку зручну для студентів форму освіти набагато раніше, ніж Україна. Дистанційна форма навчання дає можливість поєднувати навчання з повсякденним життям. На сьогодні – це доступна можливість одержати освіту з мінімальними фінансовими витратами при великому виборі спеціальностей. Така форма навчання дає свободу вибору місця, часу та темпу навчання. Крім того – це відкрита система навчання, що передбачає активне спілкування між викладачем і студентом, та студентів між собою за допомогою сучасних технологій. Система дистанційної освіти має ряд переваг і значно розширює коло потенційних студентів. Одержати освіту дистанційно має можливість молодь, яка не може поєднувати навчання з роботою або проживає у віддаленій від обласних центрів місцевості; військовослужбовці; домогосподарки; керівники; бізнесмени або студенти, що бажають паралельно одержати освіту [3].

Використання дистанційної форми навчання забезпечує гнучкість – можливість засвоєння матеріалу курсу в зручному темпі, з урахуванням підготовки, здібностей студентів. Це досягається наповненням курсу додатковими елементами або ресурсами для одержання більш детальної або додаткової інформації з незрозумілих тем, а також низки питань – підказок тощо. Система забезпечує можливість упровадження новітніх педагогічних, психологічних, методичних розробок. Зручним є відсутність обмежень у часі для засвоєння матеріалу; можливість самостійно опрацювати пропущений матеріал.

Ще однією перевагою є модульність – розбиття матеріалу на окремі функціонально завершені теми, які вивчаються у міру засвоєння і відповідають здібностям окремого студента або групи загалом. Завдяки

розміщенню електронних навчальних матеріалів та мультидоступу до них, студенти отримують можливість одночасного використання великого обсягу навчальної інформації, що підвищує економічну ефективність дистанційного методу навчання. Система дистанційного навчання має більші можливості контролю якості навчання, які передбачають використання самоконтролю, відсутність психологічних бар'єрів. Звітність та управління оцінками викладачем дає змогу статистичної обробки результатів та аналізу інформації що дозволяє диференціювати завдання за ступенем складності у відповідності до рівня підготовки студентів.

Незважаючи на досить об'ємний перелік позитивних якостей дистанційної освіти, як і в будь-якій іншій формі навчання, в ній можна виділити кілька недоліків. Перш за все, це ускладнена ідентифікація студентів, оскільки на сучасному етапі розвитку технологій перевірити, хто ж саме проходить тести або надсилає відповіді на завдання досить складно. Дистанційне навчання потребує сильної мотивації й самоорганізації, вміння працювати самостійно. З метою подолання цієї проблеми ми пропонуємо використання різних форм активного спілкування між студентами групи і викладачем, проведення дискусій, чатів, що значно посилює мотивацію до навчання, поліпшує засвоєння матеріалу.

Потенціал дистанційних технологій оцінюється високо, значно підвищується адаптованість у професійній сфері. Дистанційна освіта вже зайняла одне із провідних місць у системі вищої освіти, але найбільший ефект досягається завдяки комплексному поєднанню традиційних форм та методів навчання з можливостями дистанційного навчання.

Література:

1. Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/344/2013>

2. . Положення про електронні освітні ресурси від 01.10.2012 № 1060.
URL: rada.gov.ua/laws/show/z1695-12#n13.
3. Воронкін О.С. Організація дистанційних технологій навчання на основі комп'ютерних інформаційних систем ВНЗ України. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/ejournals/vsunud/2009-6E/09vosnzu.htm>.
4. Клокар Н. Методологічні основи запровадження дистанційного навчання в системі підвищення кваліфікації. *Шлях освіти*. 2012. № 4 (46). С. 38-41.
5. Марусей Т.В., Білик Т.Л. Сучасні тенденції розвитку дистанційної освіти в Україні. URL: [http://xn--e1aajfpcds8ay4h.com.ua/files/80_03\(1\).pdf#page=14](http://xn--e1aajfpcds8ay4h.com.ua/files/80_03(1).pdf#page=14)

УДК 378. 004.91

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ГАЛУЗІ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ

Євдокимова І.С., викладач

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

У сучасних умовах до кваліфікованого фахівця, який працює у галузі інтелектуальної діяльності, висуваються все більш жорсткі вимоги. Він повинен мати не тільки базову академічну освіту, але й володіти сучасними інноваційними технологіями, прийнятими на виробництві, а також бути готовим до швидкого опанування й упровадження технологій, що постійно з'являються на ринку. Фахівець повинен бути готовим не тільки грамотно використовувати нові технології, але й створювати свої

оригінальні розробки. Все це потребує безперервної освіти, спрямованої на розвиток творчого мислення у процесі діяльності протягом всього життя. З розвитком цивілізації роль фізичної культури в житті суспільства істотно зростає. Це пов'язано, перш за все, зі збільшенням значимості показників фізичного стану людини в стандартах якості життя, з впливом негативних наслідків сучасної цивілізації. [1]. Значна частина населення, навіть маючи високий освітній рівень, не в змозі правильно розпорядитися своїм психофізичним потенціалом, щоб за допомогою фізичних вправ підтримувати оптимальну працездатність і здоров'я. Одна з основних причин — недостатній рівень відповідних знань і методичних умінь. Виходячи з цього, підготовка спеціалістів з фізичної культури і спорту має велику значимість [2].

Наразі комп'ютерні та інформаційні технології використовуються як засіб навчання і організації інтелектуального дозвілля; для біомеханічного аналізу техніки руху спортсменів, створення моделей тренувальних і змагальних ситуацій і засіб автоматизації процесів обробки результатів змагань і наукових досліджень; для інформаційно-методичного забезпечення та управління навчально-виховним процесом в навчальних закладах, спортивних установах і організаціях; при організації моніторингу фізичного стану та здоров'я тих, хто займається; як засіб автоматизації процесів контролю, комп'ютерного тестування фізичного, функціонального, розумового і психологічного станів тих, хто займається і корекції результатів навчально-тренувальної діяльності; в рекламній, пропагандистській та підприємницької діяльності в сфері спорту [3, 4]. Проведений аналіз науково-методичної літератури дозволяє систематизувати використання інформаційних технологій в галузі фізичного виховання і спорту за наступними напрямками: навчальний процес, спортивне тренування, спортивні змагання, оздоровча фізична культура, спортивний менеджмент.

Суттєве завдання поліпшення всієї справи освіти молоді, її суспільного, трудового, морального, естетичного, фізичного виховання у відповідності з потребами суспільства і перспективною метою розвитку науково-технічного прогресу диктує необхідність підвищення якості освіти і виховання майбутніх громадян суспільства. При цьому необхідно забезпечити якомога більш високий рівень викладання кожного предмету і місце оволодіння основами науки, вдосконалити форми, методи і засоби навчання. До основних проблем застосування персональних комп'ютерів та комп'ютерної техніки в навчальному процесі відносять:

1. Визначення функції різних організаційних форм, методів і засобів навчання в досягненні освітніх, виховних і розвиваючих цілей.
2. Створення таких режимів занять, які забезпечать економне використання навчального часу.
3. Встановлення міжпредметних зв'язків.
4. Визначення методичних основ розробки навчально-методичної документації.
5. Впровадження нових методик навчання, котрі забезпечують оптимізацію навчального процесу і комплексне застосування обчислювальної техніки.

Перераховані проблеми є загальними і впливають із сутності навчально-виховної діяльності [4].

Аналіз наукової та методичної літератури визначив доцільність упровадження сучасних інформаційних технологій в галузі фізичної культури і спорту. Найбільш затребувані комп'ютерні технології: засоби для навчання, що підвищують якість викладання, контролю і самоконтролю знань з різних спортивно-педагогічних дисциплін; програми, призначені для тестування й контролю тренувального процесу в тому чи іншому виді спорту або оздоровчому тренуванні; прикладні

програмні продукти, призначені для оброблення інформації під час проведення різних змагань; експертні системи.

Визначено, що на сучасному етапі розвитку інформаційних технологій, проводяться роботи із впровадження сучасних інформаційних технологій у сферах спорту, фізичної культури в школах і спеціальної фізкультурної освіти у вищих навчальних закладах, адже для вільної орієнтації в інформаційних потоках сучасний фахівець із фізичної культури і спорту повинен уміти одержувати, обробляти і використовувати інформацію за допомогою комп'ютерних технологій. Безсумнівною перевагою інформаційної технології є те, що вона сама створює засоби для своєї еволюції. Формування системи, що саморозвивається – найважливіший підсумок, досягнутий у сфері інформаційної технології. На основі аналізу застосування комп'ютера як засобу навчання стає зрозумілим, що застосування комп'ютера при вивченні різних дисциплін як у школах, так і у вузах на різних видах занять є дуже перспективним, хоча і потребує чимало зусиль науковців для створення методики використання комп'ютера при навчанні конкретних дисциплін, для конкретних видів занять, для певного контингенту учнів [5].

Література:

1. Юшкова О.И. Хронический стресс при сменной умственной работе. *Медицина труда и промышленная экология*. 1999. № 7. С. 7.
2. Сущенко Л.П. Теоретико-методологічні засади професійної підготовки майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту у вищих навчальних закладах: Автореф. дис... д-ра пед. наук: 13.00.04. Інститут педагогіки і психології АПН України. К., 2004. С. 2.
3. Ахметов Р. Ф., Кутек Т. Б. Сучасні тенденції використання інформаційних технологій у технічній підготовці спортсменів. *Вісник Черніг. держ. пед. ун-ту*. 2011. № 86. С. 15–18.

4. Кашуба В. О., Хмельницька І.В., Юхно Ю.О. Застосування сучасних інформаційних технологій у період проведення та завершення спортивних змагань. *Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві* : Зб. наук. пр. Волин. нац. університету ім. Лесі Українки. Луцьк : Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2012. № 1 (7). С. 119–126.
5. Сущенко А. В. Інформаційно-комунікаційні технології і засоби навчання в професійній підготовці майбутніх фахівців фізичного виховання і спорту *Вісник Запорізького національного університету* : *Фізичне виховання та спорт* : зб. наук. пр. Запоріз. нац. ун-т. Запоріжжя : Вид-во ЗНУ. 2012. № 1(7). С. 104–111.

УДК 37 (35.074.5)

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВЗАЄМОДІЇ ОСВІТИ З НАУКОЮ В ВИЩІЙ ШКОЛІ

*Палюх В.В., ад'юнкт навчально-науково-виробничого центру,
Національний університет цивільного захисту України*

Здійснюваний в Україні перехід до інформаційного суспільства, заснованого на виробництві, поширенні й споживанні інформації, викликає значні зміни в сфері організації взаємодії освіти і науки у вищому навчальному закладі. Збільшення обсягів інформації, що надходить в органи управління освітою і безпосередньо до керівників вузів, ускладнення вирішення ними завдань, необхідність обліку великої кількості взаємозалежних факторів і швидко мінливої обстановки постійно

вимагають застосування більш перспективних комп'ютерних технологій у процесі прийняття рішень.

Важливу роль у підвищенні ефективності взаємодії освіта-наука здобувають інформаційні системи підтримки прийняття рішень, і в цьому зв'язку, зростає актуальність створення системи інформаційного забезпечення такої взаємодії.

Під інформаційним забезпеченням взаємодії освіта-наука розуміємо сучасне надання особам, що ухвалюють рішення в галузі організації, управління й технологій, що вичерпує достовірну інформацію про стан керованих об'єктів, внутрішнього й зовнішнього середовища функціонування освітньої й науково-дослідної підсистем системи управління вищого навчального закладу.

Основне призначення інформаційного забезпечення взаємодії освіти з вузівською наукою - здійснити таку організацію отримання інформації, яка відповідала б усім вимогам користувачів, а також умовам автоматизованих технологій. Схема організації інформаційного забезпечення взаємодії освіти і науки у вищому навчальному закладі являє собою складний структурований процес (рисунок 1).

Інформаційність у сучасних умовах не рідко виступає синонімом організованості. У цьому контексті інформаційне забезпечення взаємодії освіта-наука як інструмент оптимізації повинна виконуватись умова, коли витрати на поліпшення інформаційного забезпечення й інформованості учасників освітньої й науково-дослідницької діяльності вузу виявляться менше, ніж вигравш від їх більш ефективного обміну. У якості основної переваги побудови системи інформаційного забезпечення взаємодії виступає підвищення якості освіти у вищому навчальному закладі.

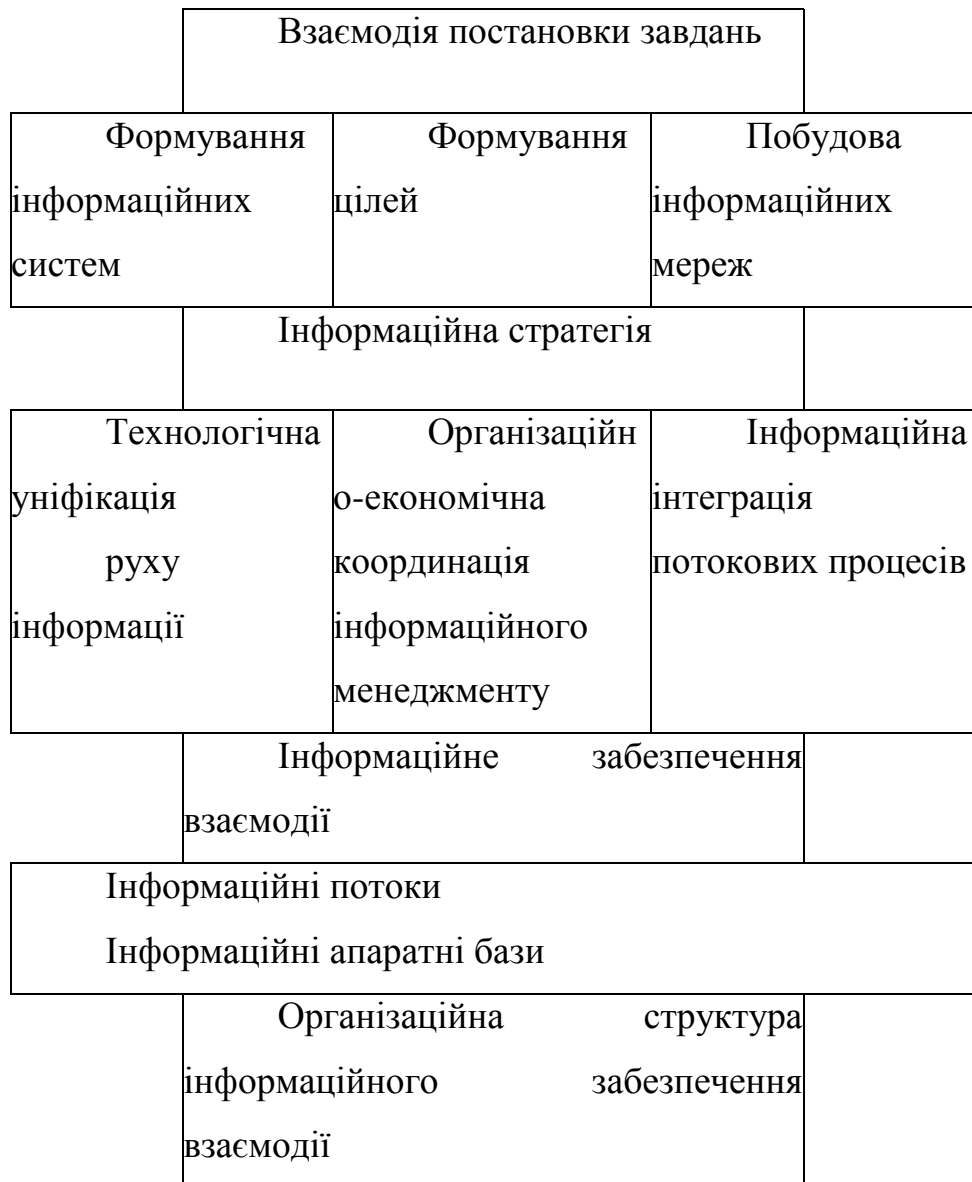

Рисунок 1 - Схема організації інформаційного забезпечення взаємодії освіти і науки у вищому навчальному закладі

На мій погляд, модель організації інформаційного забезпечення взаємодії освіти і науки у вузі повинна будуватися на наступних принципах:

системної організації, спрямованої на узгодження цілей і завдань функціонування й розвитку інформаційного забезпечення із основною метою вищого навчального закладу;

ієрархічності, яка полягає в сполученні функцій і завдань керівництва інформаційними потоками на всіх рівнях: академічна група, курс, факультет, кафедра, ректорат, забезпечуючи єдність цілей, засобів і інструментів керівництва вищим навчальним закладом;

інтерактивності, що полягає в залученні всіх доцільних форм організації, технологій, освітніх програм, програмних продуктів, що забезпечують інноваційний і конкурентоспроможний характер управління інформаційними потоками;

технологічності, що припускає застосування економічно ефективних і доступних для користувача інформаційних технологій.

Досить очевидна актуальність організаційних, методологічних і системних проблем, пов'язаних із супроводом науково-дослідної діяльності (НДД) у вузах і організаціях, підвідомчих Міністерству освіти й науки України. В Україні прийнята постанова Про Державну національну програму «Освіта» («Україна XXI століття»)[2; 4], де одним зі стратегічних завдань є: забезпечення розвитку освіти на основі нових прогресивних концепцій, запровадження у навчально-виховний процес сучасних педагогічних технологій та науково-методичних досягнень

Зазначений напрям включає дослідження проблем організації науково-дослідних робіт, практичні завдання застосування сучасних комп'ютерних засобів, причому в масштабах усієї країни. Впровадження в освітній процес усіх новітніх методів викладання, з урахуванням актуальності даних методів та інформації. На цей момент розроблені й освоєні сучасні інформаційні технології для системної організації, інтеграції й аналізу даних для всіх напрямків науково-дослідної діяльності в системі Міністерства освіти і науки України.

Основне завдання, поставлена на першому етапі створення інформаційної системи, полягала в забезпеченні комп'ютерними засобами, необхідними для оперативної роботи при супроводі НДД, тобто при

рішенні комплексу завдань, пов'язаних з організацією й проведенням різних форм наукових досліджень, у тому числі - з тематичним і фінансовим плануванням. Внаслідок того, що основні функції необхідної системи досить специфічні й повинні бути орієнтовані на рішення завдань у конкретній галузі, виникли проблеми з використанням або адаптацією якої-небудь із існуючих систем організації діловодства й інформаційного обміну. Тому були вирішені завдання створення такої автоматизованої інформаційної системи, яка є цілком оригінальною у всіх її функціональних складових.

У силу складності, великої кількості процесів керівництва НДД розробка комп'ютерних технологій вимагає глибокого системного пророблення проблеми інформатизації з погляду підготовки даних і організації інформаційних потоків. Отриманий при цьому комплекс завдань є досить складним через велику кількість взаємодіючих джерел і споживачів інформації, до яких ставляться, у першу чергу, вузи й підрозділу Міністерства освіти та науки України.

Реалізація цих процесів забезпечує ефективне виконання контрольних функцій на різних рівнях керівництва, підвищення вірогідності використаної інформації, зручність у роботі, а також дозволяє досягти якісно більш високого рівня підготовки даних, виконання наступних аналітичних досліджень і пошуку прийнятних рішень.

Література:

1. Гуревич М. Державне регулювання науки // Економіка України. – 2001. - № 10. – С. 73-79.
2. Постанова Кабінету міністрів України №896 від 03 листопада 1993 року.// Про Державну національну програму «Освіта» («Україна ХХІ століття»)

3. Луценко Т.О. Державне регулювання науки та інноваційної діяльності України. *«Ольвійський форум – 2015: стратегії країн Причорноморського регіону в геополітичному просторі»* : тези. Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2015. Том 1. С.95-96.
4. Монаєнко А.О. Законодавча правотворчість у галузі видатків на освіту та науку. *Наше право*. 2008. №.4. Ч.1. С. 99-105.
5. Сиченко В.В. Система та механізми управління інноваційним розвитком вищої освіти в Україні. *Економічний форум*. 2011. № 2. С. 34–40.
6. Цегольник П.А. Актуальні напрями використання науково-практичних здобутків менеджменту в інституціях державного управління. *Вісник УАДУ*. 2000. № 3. С. 86.

СЕКЦІЯ 4.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З ОБЛІКУ І ОПОДАТКУВАННЯ

УДК 378

ОСОБЛИВОСТІ ПОЗИЦІЙ СПРИЙМАННЯ СТУДЕНТАМИ ПРОФЕСІЇ СПЕЦІАЛІСТА З ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ

*Маліков В.В., д.н.з держ.управління, професор
Харківський національний автомобільно-дорожній університет*

Необхідність формування у студентів облікових та податкових спеціальностей реалістичного сприйняття своєї майбутньої професії слід обґрунтувати наступними чинниками:

- професійна позиція дозволяє особі здійснювати трудову діяльність усвідомлено, надаючи їй особові сенси і відповідно підвищуючи її якість;
- життєва позиція особи дозволяє майбутньому податківцю (бухгалтеру) сформувати своє уявлення про події, що відбуваються, виділити власну точку зору, яка може бути статичною, але формується в майбутній професії, практичній діяльності;
- на формування життєвої позиції особи майбутнього спеціаліста з обліку та оподаткування впливають соціальні інститути, дозволяючи здійснювати саморозвиток особи. При цьому професійна позиція формується на основі особової позиції;
- серед певних професійних компетенцій представників фінансових та обліково-податкових спеціальностей велике значення відводиться

особовим якостям людини, таким як відповідальність, сформованість ціннісних орієнтацій, порядність, організованість, комунікативність та ін.

Розуміння феномену професійної позиції майбутнього спеціаліста з обліку та оподаткування дозволило нам уточнити пріоритетні напрями формування у студентів з обліку та оподаткування реалістичного сприйняття своєї майбутньої професії. Враховуючи, що в основі позиції лежить відношення особистості, а саме відношення майбутнього спеціаліста з обліку та оподаткування як до економічної та підприємницької діяльності, так і до облікових та податкових аспектів, то в якості важливого аспекту слід виділити емоційно-інтернальний. Будь-яке відношення пов'язане з емоціями, що випробовуються особою. Тому позитивні емоції нададуть стосункам мажорний відтінок, а негативні – мінорний. Економічна та обліково-податкова діяльність безпосередньо пов'язані з міжособовою взаємодією, яка не завжди приваблива для майбутнього спеціаліста з обліку. Обліковцю та податківцю в різних взаєминах бажано дотримуватися приємно нейтрального або позитивного настрою.

На поведінку людини впливають зовнішні і внутрішні змінні. Центральним конструктом теорії соціального навчання являється поняття локус-контролю, яке означає способи, через які люди атрибуують причинність і відповідальність за результати власної діяльності. На цій основі виділяється два способи приписування причинності і відповідальності : екстренальний, під час чого людиною своя поведінка пояснюється впливом виключно зовнішніх обставин і тим самим знімають з себе відповідальність за те, що відбувається, і інтернальний, при якому людиною пояснюється причина своєї поведінки внутрішніми чинниками (серед яких здібності, бажання, зусилля).

Наявність інтернального локус-контролю свідчить про сформовану психологічно зрілу особу, яка може прийняти адекватні рішення, нести за

них відповідальність. Тому ми вважаємо, що в особі спеціаліста з обліку та оподаткування повинен переважати інтернальний локус-контроль. Такі люди більш впевнені в собі, їх діяльність набагато результативніше. Їх шанують за надійність і відповідальність, здатність долати труднощі і цілеспрямованість. Тому наявність емоційно-інтернального аспекту в професійній позиції майбутнього спеціаліста з обліку та оподаткування ми вважаємо обґрунтованим і доцільним.

Як другий аспект професійної позиції майбутнього спеціаліста з обліку та оподаткування вважаємо потрібним позначити аксіологічно-діяльнісний. Аксіологія є вченням про цінності особи і суспільства. Наявність цінностей в структурі професійної позиції обумовлює її смислову наповненість, іншими словами, змістовність і глибину. Нами відзначалася значущість цінностей в професійній діяльності спеціаліста з обліку та оподаткування, які направляють, надають гуманістичне забарвлення обліковій та податковій діяльності. Отримуючи владні повноваження і не маючи при цьому ціннісної основи, фахівець з обліку та оподаткування може бути соціально небезпечним для суспільства [1]. У зв'язку з цим сформовані професійні ідеали і переконання особи спеціаліста з обліку та оподаткування будуть виправдані його цінностями: інструментальними, похідними, основними. Причому основні цінності є вищими цінностями, цінностями-цілями і ідеалами. Інструментальні цінності є деякими способами досягнення основних цінностей, їх засобами і умовами. Похідні цінності є наслідками інших цінностей, які можуть виражатися в символах і матеріальних проявах. Усі ці цінності поєднуються, але іноді можуть і суперечити одна іншій. Проте, без ціннісної основи облікова та податкова діяльність порожні і можуть бути багаті різними неоднозначними наслідками.

Третій аспект в структурі професійної позиції, який утворює її основну частину, – конативний. У переведенні з латинського, конативний

розуміється нами як деяка спроба, прагнення і зусилля. По суті, тут відзначається мотиваційний і вольовий аспект діяльності особи. Сам термін відноситься до інтрапсихічних і інтрепсихічних процесів, які регулюють поведінку. Відношення до діяльності, яке знаходиться в основі професійної позиції, будується на основі мотиваційних і вольових чинників.

Мотивація відноситься до внутрішніх змінних, які детермінують поведінку особи. Вольові процеси дозволяють домагатися певних результатів діяльності з одного боку (наполегливість, цілеспрямованість, рішучість), з іншого боку – вони допомагають відрегулювати поведінку особи (витримка, терпіння, самовладання). І ті і інші якості дуже важливі для майбутнього спеціаліста з обліку та оподаткування, тому вони входять в основу професійної позиції.

Професійна позиція сама по собі, без її застосування на практиці, не має сенсу, тому включення діяльнісного компонента в цей аспект цілком закономірно і логічно.

Формування у студентів з обліку і оподаткування реалістичного сприйняття своєї майбутньої професії передбачає прагнення до досягнення найвищих результатів професійної діяльності. Таке прагнення має бути не лише в ефемерній (тимчасовій, примарній формі), але і в реальній практичній діяльнісній формі (у актах поведінки, вчинках).

Цінність навчання визначається його орієнтацією на майбутнє, світ, що нестримно розвивається, задає темпи і сучасній економічній освіті, навчати необхідно з випередженням. ВНЗ повинен готувати фахівця до завтрашнього дня.

Професійну кар'єру спеціаліста з обліку та оподаткування визначає його вміння реалізувати свої професійні знання в процесі рішення комплексу економічних, фінансових, облікових та податкових завдань з урахуванням соціально-психологічного контексту ситуації, а також різних

аспектів професії (етичних, екологічних і естетичних).

Інноваційні методики навчання містять величезні ресурси для адаптації випускників з обліку і оподаткування в професійній діяльності в організації, розвитку розумової діяльності, соціальних аспектів професії. Тому ми вважаємо за доцільне використовувати усі можливості, засоби (ресурси) інноваційних методів навчання для формування професійної позиції майбутнього спеціаліста з обліку та оподаткування. Ця вимога міститься в державних освітніх стандартах, які наказують економічним ВНЗ України підготовку фахівця, компетентного не лише в професійному, але і в особовому відношенні [2].

Література.

1. Пакулін С. Л. Модернізація й підвищення ефективності вищої освіти України: зміст, проблеми, системні ефекти. *Проблеми економіки*. 2013. № 1. С. 310-315.
2. Пакулін С. Л. Стратегічне планування розвитку вищої освіти України: зміст, проблеми, пріоритети. *Проблеми економіки*. 2013. № 2. С. 39-45.

УДК 378

СУЧАСНІ ТРЕНДИ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З ОБЛІКУ І ОПОДАТКУВАННЯ

*Гончарук С.М. к.е.н., доцент, Приймак С.В. к.е.н., доцент
Львівський національний університет імені Івана Франка*

За умов подальших ринкових перетворень економіки України, інтеграції нашої держави до світової спільноти зростає роль

бухгалтерського обліку як основного джерела інформації про виробничу та фінансово-господарську діяльність підприємств усіх форм власності: про наявність і використання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів, власний капітал, зобов'язання та фінансові результати. Для підготовки такої інформації необхідні висококваліфіковані фахівці з бухгалтерського обліку.

Україна обрала практику застосування нових підходів у методології й організації бухгалтерського обліку та фінансової звітності, яка, безперечно, сприятиме співпраці з ЄС та зростанню потоків іноземних інвестицій.

Професія бухгалтера набуває все більшої суспільної ваги, вимагає знань низки економічних, фінансових та облікових дисциплін. Для успішного їх вивчення першочергове значення має засвоєння теоретичних основ ведення бухгалтерського обліку.

Впровадження в Україні ринкових форм господарювання визначає потребу нового якісного зростання професіоналізму економічних кадрів, які б володіли філософією ринкового менеджменту, мали необхідні вміння для фахового оцінювання інформаційних потоків про стан і динаміку розвитку економічних систем, були б здатними забезпечувати ефективність підприємництва у діючому правовому полі. Відповідні знання з бухгалтерського обліку є необхідними для вищого управлінського персоналу у процесі прийняття ефективних, виважених та економічно правильних управлінських рішень. Тому дослідження процесу підготовки фахівців за спеціальністю «Облік і оподаткування» у контексті інтеграції до Європейського простору вищої освіти є дуже актуальним.

Бухгалтерський облік— одна із профільних дисциплін у системі підготовки студентів зі спеціальності «Облік і оподаткування». Професійна підготовка фахівців у сфері обліку та оподаткування на

теперішній час є важливим завданням закладів вищої освіти і повинна відповідати актуальним вимогам.

Зараз відбувається реформування як системи освіти, так і системи бухгалтерського обліку, аудиту, аналізу, які мають поповнити професійно мотивовані фахівці. У статті 39 Закону “Про освіту” передбачено право роботодавців розробляти професійні стандарти (вимоги до компетенцій працівників, що слугують основою для формування професійних кваліфікацій). У теорії науки стверджується, що професійно-ціннісні мотиви відображають прагнення студента отримати професійну підготовку для участі у продуктивній сфері життєдіяльності.

Для роботи в системі бухгалтерського обліку, аудиту й аналізу сьогодні вже недостатньо знати чинне законодавство. Це пояснюється тим, що процес їх реформування вимагає практичних знань, умінь та відповідних компетенцій з навчальних дисциплін: Бухгалтерський облік, Фінансовий облік, Управлінський облік, Облік і звітність в оподаткуванні, Облік в банках, Аудит, Міжнародні стандарти аудиту, Аналіз господарської діяльності. Студенти мають ефективно виконувати завдання відповідного рівня професійної діяльності, орієнтовані на вирішення складних ситуацій, прийняття управлінських рішень для задоволення потреб держави, суспільства, бізнесу на міжнародному, національному, регіональному рівнях на принципах гуманності та захисту суспільних інтересів.

Кафедра обліку і аудиту факультету управління фінансами та бізнесу Львівського національного університету імені Івана Франка проводить регулярні зустрічі з фахівцями-практиками.

У травні 2019 року був проведений круглий стіл на тему: «Актуальні проблеми розвитку обліку, контролю та аналізу в умовах глобальних економічних змін».

Учасниками заходу були представники Західного офісу Держаудитслужби, Львівського науково-дослідного експертно-криміналістичного центру МВС України, головний бухгалтер ПП «Укрриба», головний бухгалтер ТОВ «ПАРК-XXI», викладачі кафедри обліку і аудиту ФУФБ, студенти спеціальності 071 «Облік і оподаткування».

В ході проведення Круглого столу було проаналізовано сучасний стан та особливості ведення обліку, проведення контролю та здійснення аналізу фінансово-господарської діяльності суб'єктів господарювання різних форм власності в Україні, а також було винесено рекомендації з удосконалення національної обліково-аналітичної системи та системи контролю в умовах євроінтеграції й застосування міжнародних стандартів.

Бухгалтерський облік має всі передумови, щоб держава використовувала його як організаційно-економічну систему регулювання (а не управління) економікою. Для цього потрібно забезпечити виконання основного призначення бухгалтерського обліку – надання достовірної інформації користувачам, що в свою чергу забезпечить порівняність інформації, яка міститься у фінансовій звітності. Цього можна досягти шляхом чіткої та недвозначної правової регламентації методів й окремих процедур бухгалтерського обліку.

Враховуючи сучасні тенденції у реформуванні систем обліку і аудиту, їх гармонізації з європейськими вимогами необхідним є практичне спрямування викладання фахових дисциплін та інтегрованого застосування отриманих студентами компетенцій у майбутній професійній діяльності.

ПРАКТИКО-ОРІЄНТОВАНИЙ ПІДХІД У ПРОФЕСІЙНОМУ НАВЧАННІ МАЙБУТНІХ БУХГАЛТЕРІВ

Ковальова Т.В., к.е.н., доцент

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Аналізуючи дані Державної служби зайнятості, ринок праці у 2018 р. потребував водіїв, продавців, охоронців, бухгалтерів, кухарів, вантажників, швачок, електрозварювальників, слюсарів, токарів, пекарів, столярів, офіціантів, медичних сестер, трактористів, птахівників, тваринників, інженерів, фармацевтів, педагогів [1]. Якщо перші три позиції – це працівники робочих професій, то четверте місце посідає бухгалтер, підготовка яких здійснюється, в основному, у межах ВНЗ. Пропозиція на ринку праці щодо бухгалтерів підкріплюється і досить непоганим матеріальним заохоченням. Так, у базі даних служби зайнятості серед високооплачуваних вакансій є пропозиції головному бухгалтеру – 40 тис. грн в Києві, фінансовому директору – 38 тис. грн [1]. Для того, щоб стати конкурентним на ринку праці, випускник ВНЗ, що навчався за спеціальністю «Облік і оподаткування» повинен підтвердити свою здатність до практичної реалізації надбаних компетенцій. Це можливо лише при практико-орієнтованому навчанні.

Висвітлення питань, пов'язаних з практико-орієнтованим навчанням, приділяли увагу: Майковська В., Басалаєва Н., Вербицький А., Житнік Н., Коп'єва С., Пальчикова І., Пітча С., Пушкарьова Т. Однак, проблеми формуванням професійної компетентності засобами практико-орієнтованого навчання у майбутніх фахівців за спеціальністю «Облік і

оподаткування» досі залишаються невирішеними і потребують подальшого дослідження.

Практико-орієнтований підхід нині вважається одним із найефективніших засобів професіоналізації навчання у ВНЗ, оскільки максимально наближує студентів до майбутньої професійної діяльності [2]. Його сутність полягає в організації навчального процесу в контексті майбутньої професії шляхом відтворення у формах і методах навчальної діяльності студентів реальних психолого-соціальних ситуацій, що супроводжують конкретну професійну діяльність [3]. Принципами організації практико-орієнтованого навчання є [2]: мотиваційне забезпечення навчального процесу; зв'язок навчання з практикою; свідомість і активність студентів у навчанні. Таким чином, в рамках практико-орієнтованого навчання на кожному навчальному занятті повинна розвиватися внутрішня мотивація навчання, оскільки з'являється можливість вільного вибору способів вирішення обговорюваної проблеми; студенти відчують власну компетентність; переживають власну автономію.

Зміст практико-орієнтованого навчання за спеціальністю «Облік і оподаткування» складається з традиційних видів навчання (теоретична частина): лекції, практичні заняття, самостійної роботи, курсового та дипломного проектування та прикладної або практичної частини (практичні роботи, ігрові форми підготовки, навчальну і виробничу практики, виконання проектів спільно з викладачами ВНЗ та фахівцями-практиками). Б.Данилишин також наголошує на практичній орієнтованості освітніх програм. Зокрема він зазначає: «Застосування знань студентами шляхом проведення практичних занять в умовах, наближених до реальних. Наприклад, вивчаючи бухгалтерський облік, студенти повинні мати можливість проаналізувати роботу конкретного підприємства, маючи в розпорядженні первинну бухгалтерську документацію: «касу», «банк»,

договори. Студент, який під час навчання брав участь в дослідженні та розробці реальних проектів, по праву може вважатися добре підготовленим практико-орієнтованим фахівцем» [4].

У Харківському національному автомобільно-дорожньому університеті при підготовці фахівців з обліку та оподаткуванню, навчальним планом передбачені всі складові теоретичної частини. Щодо прикладної частини – студенти виконують практичні завдання з використанням первинних документів, бухгалтерських реєстрів, форм фінансової звітності. Однак, цього недостатньо. Для покращення та поглиблення практичної підготовки студентів необхідно розробка разом з бухгалтерами – практиками індивідуальних завдань, які б охоплювали облік усіх сторін господарської діяльності за різними видами економічної діяльності. Доречними було б при формуванні змісту навчальних дисциплін при впровадженні практико-орієнтованого підходу вимагати засадничою інформацією зробити практичні відомості, що перетворюють цілі та завдання кожної навчальної дисципліни в конкретизований кінцевий продукт навчання та підпорядкує вибір методів навчання дидактичним закономірностям практико-орієнтованого підходу, вибудованим відповідно до етапів досягнення кінцевого продукту професійного навчання [3]. Необхідний досвід це і є кінцевий продукт навчання, тобто конкретизовані види дій засвоєння студентами в ході роботи з навчальною інформацією. Одержаний досвід практичних дій або застосування засвоєного змісту освіти є критерієм ефективності навчального процесу. Кінцевий продукт навчання і практико-орієнтований підхід до процесу пробуджує дуже важливе явище в педагогіці – обов'язкове впровадження у навчальний процес особистісно-орієнтованого навчання. Це означає, що викладач повинен стежити за індивідуальними успіхами кожного студента і намагатися пристосувати навчальний процес до особистісних особливостей своїх студентів. Особливістю практико-орієнтованого

підходу в цьому випадку виступають два важливих чинники: – проектування змісту навчання відповідно до індивідуальних характеристик студентів; – породження педагогічного інструментарію, який дає змогу враховувати індивідуальні особливості кожного студента. Традиційний підхід до професійної освіти спирається на програму курсу, що викладається, і орієнтується на студентів із середніми здібностями до навчання. Практико-орієнтований підхід у професійній освіті орієнтується на кінцевий продукт навчання та індивідуально-особистісні риси кожного студента при досягненні ним кінцевого результату [5]. Такими чином, для впровадження практико-орієнтований підходу у професійному навчанні майбутніх бухгалтерів дасть можливість підготувати конкурентоздатних фахівців і задовольнити ринок праці щодо вказаних працівників.

Література:

1. Степанковська Я. Ринок праці-2018. ТОП-20 професій, яких гостро потребує Україна. URL: <https://glavcom.ua/economics/finances/rinok-praci-2018-top-20-profesiy-yakih-gostro-potrebuje-ukrajina-517151.html>.
2. Горбенко Г. В. Практико-орієнтоване навчання у підготовці бакалаврів реклами і зв'язків з громадськістю. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика*. 2015. Вип. 4(45). С. 64-69.
3. Майковська В. І. Практико-орієнтоване навчання як засіб професіоналізації підготовки майбутніх фахівців в Україні. URL: <file:///E:/наука/2019-2020/103471-242252-1-PB.pdf>.
4. Данилишин Б.М. Якими мають бути перетворення в українській вищій школі. URL: https://glavcom.ua/columns/b_danilishyn/yakimi-mayut-buti-peretvorennya-v-ukrajinskiy-vishchiy-shkoli-525082.html
5. Пальшкова І. Практико-орієнтований підхід у професійному навчанні майбутніх педагогів початкової ланки. URL: https://library.udpu.edu.ua/library_files/psuh_pedagog_probl_silsk_shkolu/33/v_ishuk_14.pdf

**ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ З ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ:
МОТИВАЦІЙНІ СКЛАДОВІ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ
РІШЕНЬ**

*Вербицька В.І., доцент
Харківський національний автомобільно-дорожній університет*

В будь-яких умовах і в будь-який час економічного розвитку держави вона потребує наявності висококваліфікованих кадрів для всіх без винятку галузей народного господарства. Але існує одна професія, без якої не в змозі працювати ні одно підприємство, організація або установа. Фахівці з обліку та оподаткування завжди затребувані на ринку праці, і найкращі з них легко знаходять роботу, також легко долають кар'єрні перешкоди та взагалі почувають себе людиною, яка реалізувала свої можливості. Водночас оновлення кадрового апарату облікових (бухгалтерських) служб є можливим за умови застосування новітніх підходів до їхнього управління. Одним з таких підходів є мотивація майбутніх фахівців з обліку та оподаткування.

Помічено, що протягом останніх років активізувалися наукові дослідження в напрямку розробки ефективних механізмів формування та реалізації системи управління персоналом. Причому основна увага в цих роботах приділяється відбору кадрів, їх навчанню та підвищенню кваліфікації, але це не дає очікуваного ефекту без належного застосування функції мотивації.

Людина може мати видатні професійні знання та навички, але не використовує їх на практиці внаслідок відсутності внутрішньої або зовнішньої мотивації. У цьому контексті питання мотивації праці фахівців

з обліку та оподаткування набуває особливого значення, оскільки тільки вмотивовані працівники здатні виконувати професійну і високоефективну роботу.

Дослідження мотивації та мотиваційних мотивів досить розповсюджені в науковому середовищі. Існує безліч наукових праць, присвячених мотиваційним проблемам та засобам мотивації. Серед сучасних дослідників слід виділити наступних: Базилева Н.М. [1], Васюта Є.Б. [2], Гончаров Г.О. [3], Дарченко Н.Д. [4], Колот А.М. [5], Корольова К. [6], Лещенко Л.О.[7], Літинська В.А. [8], Різник В.В. [9] та ін.. Разом із тим, незважаючи на наукову цінність праць зазначених авторів, окремі аспекти системи мотивації підготовки фахівців з обліку та оподаткування залишаються невирішеними. Зокрема це стосується питання мотиваційної складової при підготовці фахівців з обліку та оподаткування.

У структурі мотивації, як інструменту державного управління підготовки фахівців з обліку та оподаткування України, можуть переважати різні мотиви досягнення. Ці мотиви визначають конкретний *тип мотивації*: гуманістичну, активно-пізнавальну, самоактуалізуючу, активно-творчу, Я-центровану, ситуативну (адаптивно-невизначену) [4]. Перша (тобто гуманістична) мотивація характеризує ставлення викладача до слухачів (курсантів, студентів). Вона притаманна альтруїстичним особистостям, для яких характерне бажання бути корисним слухачам (курсантам, студентам), допомагати їм, постійно самовдосконалюватись заради продуктивної взаємодії з ними.

Щодо активно-пізнавальної мотивації, то вона відрізняється спрямованістю викладача на вивчення слухачів (курсантів, студентів), поглиблення та розширення своїх знань про ефективні шляхи реалізації управлінських функцій загалом та стилі управління зокрема, пошук нових підходів до вирішення питання оптимізації управління підготовкою майбутніх з обліку та оподаткування.

Самоактуалізуюча мотивація проявляється в намаганні утвердитися в ролі керівника, проявити свої особистісні та професійні можливості, самостійно знайти ефективні методи впливу на слухачів (курсантів, студентів), за необхідності поступатися, стримуватися і виважено ставитися до їх недоліків, чи необізнаності в тому, чи іншому питанні.

Особлива роль у творчому управлінні підготовкою фахівців служби з обліку та оподаткування належить активно-творчій мотивації, яка спрямована на кінцевий результат діяльності викладача. Для неї характерне намагання викладача постійно виявляти активність у пошуку кращих шляхів організації управлінської діяльності в підготовці студентів і різних підходів до організації конструктивної міжособистісної взаємодії.

Що стосується Я-центрованої мотивації, то вона виявляється в намаганні викладача творчо здійснювати управлінські функції в підготовці фахівців, відчувати задоволення від особистих можливостей, підвищити свій професійний рівень, заслужити повагу курсантів, студентів і слухачів.

Ситуативна (адаптивно-невизначена) адаптація викладача виявляється в розсудливості, незадоволенні зовнішніми факторами, які заважають реалізації управлінських функцій, у сумнівах у своїх рішеннях тощо.

З метою досягнення цілей організації за рахунок використання функції мотивації праці використовують методи мотивації, тобто прийоми та способи, що спонукають викладача шляхом впливу на їх нагальні потреби та мотиви максимально реалізовувати свій трудовий потенціал в цілях організації викладацької діяльності.

В. Щегорцова у своїй статті запропонувала використовувати таку класифікацію *методів мотивації*: адміністративні (здійснюють централізований вплив суб'єкта на об'єкт управління), економічні (матеріальне заохочення), соціальні (пов'язані з процесом та змістом праці та соціальними відносинами в колективі) та морально-психологічні

(залежать і здійснюються за рахунок індивідуальних психологічних особливостей людини) [10].

Викладачам необхідно усвідомити, що застосовувати методи мотивації необхідно комплексно, адже людина характеризується великою кількістю різноманітних мотивів і потреб [3]. Неможливо застосовувати лише один із методів мотивації, необхідно розробити оптимальну систему заходів з підвищення трудової активності з використанням комплексно-цільового підходу. Крім того, слід розуміти, що кожна людина має свою мотиваційну сферу, бажання та прагнення, тому застосування однакових методів мотивації може призводити до різних результатів. Найбільший ефект від методів мотивації досягає той викладач, який використовує комплексно-цільовий та індивідуальний підходи до розробки системи мотивації.

Узагальнюючи вище викладене, стверджуємо, що роль мотивації в підготовці фахівців з обліку та оподаткування досить значна, і використання функції мотивації праці позитивно вплине на діяльність підприємств. Це дозволить залучати та утримувати висококваліфіковані та досвідчені кадри, запобігати проявам корупції, забезпечить конкурентоспроможність підприємств країни, підвищить зацікавленість фахівців з обліку та оподаткування в результативній праці з виявом ініціативи й творчого підходу.

Література.

1. Базылева М.Н. Мотивация труда: сущность, теории, модели: учеб. пособие. Минск: БГЭУ, 2000. 112 с.
2. Васюта В.Б., Чесіль Т.В. Сучасна система трудових показників на підприємстві. *Ефективна економіка*. 2014. № 12. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua>.
3. Гончаров Г.О. Структура мотиваційного механізму трудової діяльності. *Регіональні перспективи*. 2000. № 2-3 (9-10). С.128-129.

4. Дарченко Н. Д., Гитис Т. П. Мотивация персонала: учебное пособие . Краматорск: ДГМА, 2013. 139 с.
5. Колот А. М. Мотивація персоналу: підручник. К.: КНЕУ, 2005. 337с.
6. Корольова К. Взаємозв'язок мотивації і рівня професійних досягнень. *Персонал*. 2008. № 2. С.50 – 55.
7. Лещенко Л. О. Мотивація праці як фактор підвищення прибутковості виробництва. *Ефективна економіка*. 2016. № 4. – Режим доступу до журналу: <http://www.economy.nauka.com.ua>
8. Літинська В.А. Мотивації ні методи кар'єрного просування персоналу підприємств. *Вісник ЗНУ*. 2010. № 3(7). С. 58-613.
9. Різник В. В. Сучасні тенденції мотивації праці управлінського персоналу. *Економічний вісник університету*, 15/1. 2010. № 15/1.С. 58 – 62.
10. Щегорцова В. М. Мотивація праці державних службовців як фактор підвищення ефективності діяльності органів виконавчої влади. *Міжбюджетні відносини та податкова політика в Україні*. Вид-во ХарРІ НАДУ «Магістр», 2005. С. 57–59.

УДК 377. 37.011.33

ЩОДО РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ

*Маліков В.В., д.н.з держупраавління, професор
Харківський національний автомобільно-дорожній університет*

Великий тлумачний словник сучасної української мови (за редакцією В. Бусел) трактує поняття компетенції наступним чином. Компетенція – це

добра обізнаність з чим-небудь або коло повноважень якої-небудь організації, установи або особи [1]. Сучасний професійний ринок праці встановлює ще більші вимоги до молодих спеціалістів, що стосуються не тільки їх теоретичних знань та практичних навичок за обраною професією, але й до їх компетенцій. Тому сучасна професійна підготовка фахівців з обліку та оподаткування повинна не тільки забезпечити засвоєння низки професійних знань та вмінь, а також сприяти розвитку особистості, максимально ефективно використовувати можливості сучасних технологій навчання та орієнтуватися на всебічне виховання досвідченої, гармонійно розвиненої молодого людини, що здатна до постійного оновлення наукових знань та практичних навичок, професійної мобільності, соціальної адаптації, подальшого розвитку та самовдосконалення у глобальному мінливому середовищі.

В процесі реалізації Національної стратегії розвитку освіти в Україні вже відбулися значні позитивні зрушення в бібліотечно-інформаційному забезпеченні педагогічної освіти і науки, зокрема, створено веб-портали та сайти у провідних бібліотеках, формується повноцінний галузевий інформаційний ресурс, електронні каталоги, повнотекстові бази, електронні бібліотеки [2]. Інформаційні джерела будь-якого спрямування стають все ближчими та більш доступними для студентів, формуючи в них широкий інформаційний простір та надаючи можливість знайомитися із останніми новітніми розробками та теоріями у всьому світі.

У теперішній час на викладачах українських вищих навчальних закладів (ВНЗ) лежить підвищена відповідальність, адже вони самі мають надавати приклад та постійно вдосконалювати власні компетенції, зокрема щодо підготовки та викладання професійно-спрямованих курсів іноземною мовою як для українських, так і для іноземних студентів на високому рівні. Разом із цим, діяльність викладачів повинна бути спрямована на постійну активізацію самостійної та пізнавальної діяльності студентів.

Окрім виконання індивідуальних завдань, науково-дослідницької діяльності та участі у наукових конференціях та семінарах випускаючих кафедр, студенти мають постійно працювати із тематичними інформаційним джерелами впродовж семестру, готуючись до практичних та семінарських занять згідно до робочого плану курсу та вдосконалювати свої аналітичні здібності.

Завдяки своєчасно та вірно сформульованим завданням викладача студенти мають в режимі он-лайн відстежувати зміни у законодавчій та нормативній базі, спостерігати за напрямками реформ у суспільстві, аналізувати нові тенденції в Україні та світі, опановувати існуючі нові методи та можливі засоби комплексного вирішення теоретичних та практичних проблем.

Таким чином студент має змогу підвищити рівень професійних компетенцій, отримувати та поєднувати знання із різних галузей, навчитися формувати та викладати висновки у логічній послідовності та систематизувати знання щодо курсу, що вивчається, разом із необхідністю накопичувати дослідницьку інформацію відповідно до обраної теми майбутньої дипломної роботи. Запровадження у навчальному процесі постійного діалогу викладача зі студентами з приводу актуальних питань світової економіки, а зокрема обліку та оподаткування, дозволить студентам стати конкурентоспроможними спеціалістами як на національному, так і на міжнародному ринку праці.

Спрямування індивідуального аналітичного мислення має стати запорукою підвищення якості підготовки майбутніх фахівців високого рівня, розкриття творчого та системного мислення сучасної людини у складних умовах невизначеності та швидких змін міжнародного середовища.

Література:

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і доп.) уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. К. : Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. 1728 с.
2. Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року : *Указ Президента України від 25.06.2013 р. № 344/2013*. Верховна Рада України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/344/2013>

УДК 378:657.1

ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З ОБЛІКУ І ОПОДАТКУВАННЯ

*Пугло Ю. О., Оксак І. Ю., студентки
Харківський національний технічний університет сільського
господарства імені Петра Василенка*

На сьогодні постає проблема у підготовці сучасних фахівців сфери обліку і оподаткування, яку ми розглянемо. Процес підготовки кваліфікованого фахівця відбувається в умовах вдосконалення сучасного обліку в загальний європейський і світовий освітянський простір, що вимагає ретельного вивчення, подальшого опрацювання та застосування не тільки світових методологічних і методичних облікових надбань, а й міжнародного досвіду практичної підготовки професіональних бухгалтерів. На сьогодні випускник вузу повинен мати здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми під час професійної діяльності у сфері обліку, аудиту та оподаткування або в процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів економічної науки.

Звісно можна сказати, що освіта дає все необхідне для підготовки майбутніх спеціалістів, але все ж таки є і свої недоліки підготовки фахівців, адже з кожним днем програми обліку вдосконалюються і виклад основного матеріалу вивчення дисциплін з курсу обліку та аудиту стає застарілим і одним із шляхів оновлення змісту освіти і навчальних технологій, узгодження їх із сучасними потребами, інтеграції у світовий навчальний простір, на думку Остапенко С. А., до якої ми приєднуємося, є «орієнтація навчальних програм на компетентнісний підхід і створення ефективних механізмів його впровадження в навчальний процес» [1].

Також проблемою у покращенні якісної підготовки фахівців сфери бухгалтерського обліку є нестача місць для проходження виробничої практики. Адже на сьогодні при проходженні студентами виробничої практики, більшість підприємств відмовляються брати студента, що погано впливає на підготовку спеціалістів взагалі, адже практика є невід'ємною частиною підготовки фахівця сфери бухгалтерського обліку і оподаткування.

Однією з проблем підготовки фахівців з обліку та аудиту виступає також професійне становлення і професійна компетентність, яка є важливим аспектом педагогічної науки й освітньої практики. На думку Фомина Н. В., ключовою ланкою підготовленості фахівця є професійна компетентність, оскільки вона дозволяє йому успішно брати участь у праці і виконувати різні види професійної діяльності: «професійна компетентність синтезує в собі широку гаму знання і практичної дії, відображає ступінь сформованості і вираженості професійної культури і визначає результати не тільки пріоритетної діяльності, але і всієї праці» [2].

Компетентнісний підхід висуває на перше місце не інформованість студента, а вміння вирішувати проблеми, що виникають у таких ситуаціях:

- 1) у пізнанні і поясненні явищ дійсності;

- 2) в освоєнні сучасної техніки і технології;
- 3) у взаєминах людей, в етичних нормах, в оцінці власних вчинків;
- 4) у практичному житті під час виконання соціальних ролей громадянина, члена Глобальні та національні проблеми економіки 943 сім'ї, покупця, клієнта, глядача, городянина, виборця;
- 5) у правових нормах і адміністративних структурах, у споживчих і естетичних оцінках;
- 6) у виборі професії й оцінці своєї готовності до навчання в професійному навчальному закладі, коли необхідно орієнтуватися на ринку праці;
- 7) за необхідності вирішувати власні проблеми: життєвого самовизначення, вибору стилю і способу життя, способів вирішення конфліктів [3].

Наступною проблемою підготовки спеціалістів сфери обліку на сьогодні можна зазначити обмежену кількість робочих місць. Облік виступає важливою ланкою взагалі в економічній сфері, але студенти вважають цю галузь неприбутковою для себе через низьку оплату праці в сфері бухгалтерського обліку і не обирають для себе цю професію, тому було б доцільно з боку держави забезпечити кожного майбутнього спеціаліста робочим місцем.

Література

1. Остапенко С. А. Сутність компетентнішого підходу як інновації в сучасній освіті. *Вісник Черкаського університету Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького Серія Педагогічні науки*. Черкаси. 2011. Випуск 196. С. 111–113., С. 111.
2. Фомин Н. В. Теоретическая модель конкурентоспособного специалиста. *Инновации в образовании*. 2004. № 3. С. 74–80, с. 74.
3. Болотов В. А., Сериков В. В. Компетентностная модель: от идеи к образовательной программе. *Педагогика*. 2003. № 10. С. 9–14.

РОЛЬ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ВИКЛАДАННІ ОБЛІКОВИХ ДИСЦИПЛІН

Яковенко С.Л., викладач вищої категорії,

Степанченко К.С., викладач

Лозівська філія

Харківського державного автомобільно-дорожнього коледжу

Впровадження інноваційних підходів, інформаційних систем і технологій в навчальному процесі є важливою складовою при підготовці спеціалістів з бухгалтерського обліку, а викладачі також повинні пам'ятати, що ми покликані довести до студентів новітні методи і форми роботи, які сьогодні суспільство диктує спеціалістам нової генерації з урахуванням міжнародних облікових стандартів, правил та принципів. Усе це свідчить про необхідність зміни структури змісту процесу підготовки студентів зі спеціальності «Облік і оподаткування» з використанням інформаційних систем та технологій.

Ще Я.А. Коменський у своїй праці «Велика дидактика» писав: «...Все, що тільки можна давати для сприймання чуттям, а саме: видиме - для сприймання зором, чутне - слухом, запахи - нюхом, доступне дотикові - через дотик. Якщо будь-які предмети відразу можна сприйняти кількома чуттями, нехай вони відразу сприймаються кількома чуттями...» Важливо створити такі умови навчання, за яких студент може уявити предмети, явища, процеси і зможе більше розвинути свої розумові здібності для таких уявлень, а це в свою чергу, наштовхне його на шлях самостійних роздумів, допоможе освоїти матеріал з дисципліни в більш доступній формі та швидше.

На сьогодні в Лозівській філії ХДАДК ми широко використовуємо новітні технічні засоби, які значно полегшують викладання облікових

дисциплін. Так, мультимедійний проектор дозволяє створювати оптимальний варіант «мобільного офісу», не втрачаючи при цьому загальної стилістики обладнання. Проектор орієнтований на викладачів, які мають щоденну та нагальну потребу в мобільному презентаційному обладнанні (читанні лекцій, проведенні практичних занять). В сукупності з комп'ютером і мультимедійним проектором ми маємо можливість писати текст (як на традиційній дошці), викликати з комп'ютера різні додатки та робити поверх них свої позначки. При цьому всі записи зберігаються в пам'яті комп'ютера, тобто стає можливим повернутися до заданого місця в лекції або доповіді безліч разів. Більше того, доповідач може заздалегідь підготувати необхідні матеріали, а на занятті лише додавати й змінювати їх.

Особливої уваги на сьогодні заслуговує контроль знань (поточний або підсумковий), удосконалення методів його проведення. Для контролю знань студентів спеціальності «Бухгалтерський облік» будь-якої форми навчання можна використовувати контролюючу програму «My Test». Вона являє собою програму, де викладач створює тести. Контроль знань виконується методом тестування з постановкою питання й декількох варіантів відповідей (обумовлених автором тесту - від 3 до 10 варіантів відповідей плюс можливе графічне зображення). Кількість тем, тестів і питань у тесті в даній системі необмежена й може регулюватися фахівцем. Всі результати зберігаються для подальшого їхнього використання вбудованим засобом роботи з даними результатів.

Крім того, до незаперечних переваг застосування інформаційних технологій можна зарахувати можливість нагромаджувати і компактно зберігати великий обсяг навчальних матеріалів, інформації. На відміну від паперових аналогів, комп'ютерне представлення матеріалу полегшує студенту отримати і зрозуміти відповідну інформацію. Можна відмовитись від звичних розповідних текстів та замінити їх такими, що динамічно

компонуються з багатьох складових. Прикладом таких занять може бути подання навчального матеріалу у вигляді презентацій, які в своїй практиці широко застосовують викладачі циклової комісії «Бухгалтерський облік».

Працюючи з такими текстами, студент отримує змогу відійти від традиційної моделі навчання, він може комбінувати блоки інформації з різних джерел, архівувати, редагувати, розширювати та систематизувати. Студент може сприймати та відповідно моделювати його до індивідуальних інтелектуальних здібностей і пізнавальних потреб.

За умов поступального застосування інформаційних технологій зміст окремих облікових дисциплін набуває постійного формування та розвитку в динаміці, при цьому посилюються міждисциплінарні взаємозв'язки. Прикладом цього є проведення бінарних занять викладачами нашої циклової комісії з використанням комп'ютерних технологій.

Проведення бінарних занять дає можливість формувати у студентів цілісні знання, уміння використовувати їх у практичній діяльності, знаходити правильні рішення, активізувати процес навчання, досягати високої активності в групі, підвищувати рівень засвоєння матеріалу, виховувати почуття обов'язку, відповідальності, взаємодопомоги, участь в колективній праці з метою підвищення ефективності навчання.

На сьогодні мультимедійні можливості розробки та оформлення навчального матеріалу з облікових дисциплін здатні перетворити навіть саме звичайне заняття на захоплююче та більш пізнавальне. Студенти знаходять цікаву та необхідну інформацію, обмінюються враженнями, ідеями щодо дослідження за визначеною темою, що визиває в них нові уявлення про тему вивчення, нові методики його пізнання. Студенти отримують вміння віднаходити, використовувати, аналізувати, редагувати, передавати, повідомляти інформацію, створювати нові її форми, використовувати принципи обліку такі як, достовірність, хронологічність, надійність, актуальність інформації з урахуванням її походження.

На нашу думку, застосування інформаційних технологій дає студентам додаткові можливості розвивати свою орієнтацію в просторі, графічні здібності, координацію рухів, вміння читати складні тексти, розрізняти шрифти, розуміти діаграми, розв'язувати складні задачі тощо. Набуті вміння у подальшому дозволять студенту бути більш компетентним, спробувати себе в різних галузях економіки, застосовуючи отримані знання з різних дисциплін та вміло поєднувати їх, що особливо актуально на ринку праці в умовах економічної кризи.

Література:

1. Бутинець Ф. Ф., Давидюк Т. В., Євдокимов В. В., Легенчук С. В. Інформаційні системи і технології в обліку: [підруч. для студ. ВНЗ]. 3 вид., перероб. і доп. Житомир : ПП «Рута», 2007. 468 с.
2. Кіндрацька Л. М. Професійні можливості викладача у викладанні облікових дисциплін. *Науковий журнал*. К. : КНЕУ ім. В. Гетьмана, 2009. № 4. С. 219 – 226.
3. Кухаренко В. М., Рибалко О. В., Сиротенко Н. Г. Дистанційне навчання. Умови застосування.; за редакцією проф. В. М. Кухаренка. Харків, 2001. 282 с.
4. Чижевська Л. В. Методика викладання облікових дисциплін : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.; за ред. проф. Ф. Ф. Бутинця. Житомир : ПП Рута, 2003. 504 с.

МЕТОДОЛОГІЯ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА

*Перунова О.М. к.ю.н., доцент
Харківський національний автомобільно-дорожній університет*

Дипломна робота студента є показником рівня кваліфікації вищого навчання майбутнього фахівця. Зміст дипломної роботи показує рівень загальнотеоретичної та професійної підготовки студента. За цим рівнем її виконання та результатами захисту Державна екзаменаційна комісія визначає можливість присвоєння випускнику відповідної кваліфікації та видачі так бажаного диплома.

Відповідальним етапом для дипломника є вибір теми. При виборі теми студенту доцільно орієнтуватися на такі елементи: як тема, яка повинна бути актуально, відповідати перспективам сучасної науки та дисципліни; бажано ґрунтуватися на виконаних курсових і наукових робіт в процесі навчання в університеті; враховувати ступінь розробки і освітленості її в літературі; повинна бути хоча б одна публікація з досліджуваної проблеми; можливість отримання необхідного практичного матеріалу в процесі підготовки роботи. Тематика дипломних робіт розробляється випускаючою кафедрою. Вона повинна бути актуальною і відповідати вимогам державного стандарту, відповідати стану та перспективам розвитку науки й техніки, вирішувати конкретні практичні завдання у суспільстві.

Отже, процес підготовки і виконання дипломної роботи повинен включати в себе деякі основні завдання, які стоять перед студентом – дипломником, а саме:

- 1) вибір теми дипломної роботи;
- 2) подача заяви з проханням дозволити її написати⁴

- 3) складання завдання на виконання дипломної роботи;
- 4) вибір методики дослідження і роботи над джерелами літератури;
- 5) збір матеріалів, складання бібліографії, аналіз та узагальнення зібраного матеріалу;
- 6) перевірка тексту роботи (робота над орфографічними помилками);
- 7) перевірка тексту науковим керівником;
- 8) письмовий виклад результатів дослідження та формування висновків;
- 9) оформлення дипломної роботи, передрук на комп'ютері, брошурування роботи;
- 10) подання на відгук керівника закінченої роботи;
- 11) напрямок допущеної до захисту роботи на рецензію;
- 12) підготовка до захисту: написання тексту виступу, відбір та оформлення графічного матеріалу, що виноситься на захист.

Методика складання дипломної роботи завжди пов'язана з такими складовими, як об'єкт і зміст дослідження, а також дипломна робота повинна мати регулятивну частину, логічний і послідовний висновок своїх розсудів. Це перш за все характеризується тим, що студент повинен знайти вірний підхід до обґрунтування заданої теми, вивчає мого об'єкту науки та практичного його прийому.

Вважаємо, це можливо, коли буде накопичена певна джерельна наукова література з застосуванням практичних способів і прийомів, систематизовано як можливо більше даних по відношенню до вивчаємого об'єкту. А також, найважливішим зерном дипломної роботи є виявлення недоліків науки, інших дослідницьких робіт, тобто модернізація, новація чогось нового, біль якісного і корисного з прийомами застосування вивчення попереднього досвіду вчених і практиків.

Таким чином, це дасть змогу обґрунтувати висновок дипломної роботи, систему заходів щодо вирішення проблеми, розробити у

подальшій роботі методичні рекомендації та пропозиції щодо використання результатів дослідження в практиці відповідних установ і організацій, чи в подальшій науковій роботі, наприклад дисертації.

У висновках дається оцінка одержаних результатів роботи: спочатку стисло характеризується стан питання, далі розкриваються методи вирішення поставленої мети, їх практичний аналіз, надається обґрунтування достовірності результатів. Текст висновків повинен поділятися на пункти. Вони повинні бути чіткими, логічними, відповідати основному змісту випускової роботи. На підставі одержаних даних наводяться пропозиції щодо використання здобутих результатів. Пропозиції повинні мати конкретний характер і бути повністю підтвержені результатами виконаної роботи. Текст таких пропозицій повинен поділятися на пункти.

До захисту, як правило, студент готує стислу доповідь, в якій слід коротко викласти основні результати дослідження. Регламент доповіді повинен складати десять, п'ятнадцять хвилин. На підкріплення доповіді можуть розроблятися наочні матеріали на чотири, п'ять сторінок з найважливішими рисунками та таблицями, які оформляються у вигляді плакатів або друкуються на принтері для кожного члена комісії, готується мультимедійна презентація; за бажанням, додаються слайди, фотографії, макети, рекламні проспекти тощо.

Регламент захисту дипломної роботи вимагає перед захистом прочитати зовнішню рецензію, особливу увагу звернути на висловлені рецензентом зауваження і підготувати аргументовані відповіді.

Отже, захист дипломної роботи повинен бути відкритим, за бажанням студент – дипломник може запросити на захист своїх родичів та близьких людей. Захист дипломної роботи відбувається на відкритому засіданні державної екзаменаційної комісії.

Процедура захисту повинна в собі містити:

- 1) доповідь студента про зміст роботи;
- 2) запитання до автора;
- 3) відповіді студента на запитання членів ДЕК;
- 4) заключне слово студента;
- 5) рішення комісії про оцінку роботи.

Захист цієї праці фіксується у протоколі ДЕК. Кращі дипломні роботи повинні бути рекомендовані кафедрою на конкурси студентських робіт, а також до друку в студентських наукових збірниках.

Відгук наукового керівника дипломної роботи пишеться у довільній формі, але повинен мати при собі розкриті аргументи по відношенню до актуальності теми наукового і практичного значення роботи, ступінь самостійності у виконанні дипломної роботи, новизну та оригінальність, використання літератури, логічність, послідовність, аргументованість змісту, відповідальність професійної спрямованості випускника.

По закінченню захисту ДЕК на закритому засіданні обговорює результати захисту дипломних робіт, оцінює їх і приймає рішення про присвоєння студенту – дипломнику відповідної класифікації. Державна екзаменаційна комісія приймає рішення також про видання диплому з відзнакою та рекомендації до аспірантури. Захищені дипломні роботи реєструються і здаються випускаючою кафедрою в архів на зберігання.

Таким чином, дипломна робота уявляю собою первісну наукову працю студента – дипломника, яка включає в собі багато елементів і складових, без яких саме її існування і реалізація неможлива. Але, це за потрібно для майбутнього покоління вчених, для реалізації новаторських ідей, несхожих на минулі, але які візьмуть аргументацію і дослідження самих прогресивних вчених сучасності і минулих років.

Студент – дипломник повинен у цій роботі продемонструвати, наскільки філігранно і логічно, з урахуванням професійних навичок він опанував професію та наукове мислення.

СЕКЦІЯ 5.

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ РОЗВИТКУ МЕТОДОЛОГІЇ І ОРГАНІЗАЦІЇ ВИКЛАДАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН ЩОДО ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ В УМОВАХ ІНТЕГРАЦІЇ ВІТЧИЗНЯНОЇ ОСВІТИ У МІЖНАРОДНИЙ ПРОСТІР

УДК 378 (070.422.001)

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ: МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

*Дяченко М. Д., д. пед. н., доцент,
Класичний приватний університет (м. Запоріжжя)*

Метою процесу модернізації процесу підготовки фахівців в умовах інтеграції вітчизняної освіти у міжнародний простір є входження освіти України як рівноправного партнера до світової системи. Глобалізація та інформаційна революція, демократизація й становлення ринкових відносин, інтенсифікація суспільних відносин та міждержавних культурних зв'язків спонукають систему освіти готувати людину до життя в нових історичних умовах.

У наукових розвідках модернізація вищої освіти визначається як комплексне, всебічне оновлення всіх ланок освітньої системи й усіх сфер професійної підготовки фахівців відповідно до вимог сучасної дійсності й часу. Модернізація вищої освіти – це, передусім, системна якісна зміна, що включає багато компонентів, а саме: інноваційні процеси трансформації освіти, нові технології в освіті, міжнародну спрямованість вищої освіти та розвиток внутрішнього потенціалу освіти [3].

На думку І. Семенець-Орлової [4], модернізація освіти є частковим оновленням змісту освіти, методів і технологій; це – економічний спосіб підвищення якості освіти, рівня її конкурентоспроможності на базі новацій, що вдосконалюють масив знань і спосіб освітнього процесу, що склався без її корінного перетворення. Як зазначає В. Кравченко [2], модернізація вищої освіти – це система творення майбутнього інтелектуального розвитку України, це майбутнє не тільки окремого фахівця – випускника вищого навчального закладу, а й держави загалом. Вища школа має стати головним інститутом трансляції культури, акумулювання та передачі інтелектуального потенціалу суспільства, фундаментом людського розвитку та прогресу суспільства, гарантом духовного та культурного прогресу суспільства.

Складниками процесу інтеграції є: знання про людину, суспільство і природу, технології діяльності людини, інформаційних і телекомунікаційних (включаючи інформаційні ресурси й системи масового інформування), науки та освіти тощо.

Серед компонентів загального інтеграційного процесу у вищій освіті розвитку вчений В. Биков [1] називає: освітні й освітньо-професійні стандарти; зміст професійної освіти; навчально-методичне забезпечення (в тому числі традиційні й електронні інформаційні ресурси); методи, засоби і технології дошкільної, загальної та професійної освіти (зокрема, підходи та інструменти навчання іноземних мов та ІКТ, створення й використання дистанційних та інших сучасних педагогічних технологій); методи, засоби і технології оцінювання рівнів навчальних досягнень і професійних компетентностей (включаючи принципи забезпечення рівного доступу до освітніх систем, будови кредитно-модульних систем, систем кваліфікацій і ступенів вищої освіти); методи, засоби й технології післядипломної освіти (в тому числі професійної підготовки перепідготовки; організаційно-

функціональну та структурну будову системи освіти; комп'ютерні мережі навчальних закладів, наукових установ і органів управління освітою тощо.

Як підкреслює С. Сисоева [5], головна мета всіх суб'єктів освітньої політики й освітнього процесу в суспільстві полягає в тому, щоб сприймати дійсне соціальне замовлення, фіксувати його, відстежувати зміни і трансформувати їх у конкретні освітні програми. В таких умовах важливого значення набуває знання тих факторів, які вимагають сьогодні від системи освіти змін. Система освіти не може ігнорувати вимоги ринку праці. На розвиток і модернізацію системи освіти в умовах соціально-економічних трансформацій сучасного суспільства значною мірою впливають (як і визначають необхідність суттєвих змін в освітній сфері) такі чотири взаємопов'язані фактори:

1) швидкозмінність і швидкоплинність процесів суспільного розвитку;

2) соціально-економічні трансформації в суспільстві, які призвели до появи принципово нового для нашої економіки і соціального буття явища – ринку праці;

3) процеси глобалізації, які відгукнулися інтеграційними тенденціями у світі;

4) інформаційний «вибух» у суспільстві, зумовлений появою нових інформаційних технологій і мультимедіа. Усі ці явища зумовили «виклик» системі освіти й, зокрема, системі професійної підготовки фахівців.

Загалом, входження національної вищої школи до європейського освітнього простору в умовах стрімкої інформатизації та глобалізації міжнародного середовища спонукає до підготовки фахівців з вищою освітою нової генерації, що вимагає інноваційних підходів до професійної підготовки майбутніх фахівців.

Професійна підготовка майбутніх фахівців в умовах модернізації вищої освіти – це система творення майбутнього інтелектуального

розвитку України, це майбутнє не тільки окремого випускника закладу вищої освіти, а й держави загалом. Глобалізація, інтенсифікація суспільних відносин і міждержавних культурних зв'язків, спонукають систему освіти готувати людину до життя в нових історичних умовах.

Отже, одним з основних завдань реформування системи вищої освіти в Україні є оновлення цілей і змісту професійної підготовки майбутніх фахівців, переорієнтація форм і методів її організації на засадах нової гуманістичної, людиноцентричної парадигми. Тому в цьому контексті актуальним є оптимальне поєднання інноваційних і традиційних підходів до організаційно-педагогічного забезпечення освітнього процесу у вищій школі, впровадження передових ідей, інноваційних освітніх технологій.

Література:

1. Биков В. Ю. Моделі організаційних систем відкритої освіти: монографія. Київ: Атіка, 2009. 684 с.
2. Кравченко В. М. Модернізація професійної підготовки викладачів вищої школи в умовах магістратури: теорія і практика: монографія. Запоріжжя: КПУ, 2016. 360 с.
3. Пінчук Є. А. Генезис поняття і сутності модернізації освіти. *Вісник Київського національного університету ім. Т. Шевченка. Філософія. Політологія*. 2009. Вип. 91–93. С. 29–35.
4. Семенець-Орлова І. А. Державне управління освітніми змінами: наукові категорії, методологія та актуальна проблематика досліджень на основі досвіду України та США. *Університетські наукові записки*. 2015. №1(53). С. 302–311.
5. Сисоєва С. О. Освіта як відображення сутності та соціально-економічного розвитку суспільства. *Освітологія: хрестоматія*. Київ: Едельвейс, 2013. 728 с.

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ФІНАНСОВИХ ДИСЦИПЛІН

*Лаврук В.В., д.е.н., доцент, Печенюк А.В., к.е.н., доцент
Подільський державний аграрно-технічний університет*

Вдосконалення підготовки конкурентоспроможного на ринку праці, кваліфікованого дипломованого спеціаліста в галузі фінансів завжди була і залишається актуальною. Вищий заклад освіти як невід'ємний інститут суспільства орієнтований передусім на становлення духовного вигляду найбільш освічених його членів, здатних не лише розвивати обрані сфери діяльності, але і керувати прогресом самого суспільства. В Україні викладання у вищій школі здійснюють тисячі різних фахівців. Це одна з найважливіших сфер соціальної практики, що не лише забезпечує функціонування і розвиток науки, економіки, техніки, виробництва, державних органів, але і що визначає майбутнє суспільства.

На відміну від викладачів закладів вищої освіти педагогічного профілю, які мають професійну вищу педагогічну освіту, збагачену особистим досвідом викладання у школі і досвідом педагогічних досліджень в аспірантурі педагогічного закладу освіти, викладачі багатьох вищих освітніх організацій іншого профілю не мають спеціальної професійної психолого-педагогічної підготовки, а є фахівцями різних предметних областей, не орієнтованих на діяльність у сфері освіти.

Сприятливе інноваційне середовище створюється в інноваційному закладі освіти, у якому педагогічний та учнівський колективи експериментують, апробують чи впроваджують нові педагогічні ідеї, теорії, технології [4].

Необхідно також підкреслити, що аналіз наукових досліджень підготовки дипломованих спеціалістів свідчить, що в нових соціально-економічних умовах потреби, мотиви сучасного випускника вищої школи у визначенні свого місця в суспільній ієрархії значно відрізняється від потреб, мотивів випускника минулого століття.

Особливої ваги інноваційні тенденції викладання набувають при викладанні фінансових дисциплін у вищій школі, оскільки здійснюються під впливом постійних економічних та соціальних змін. У сучасних умовах це дозволяє не тільки поглибити та інтенсифікувати процес пізнання студентами явищ навколишньої дійсності, а й гуманістично спрямувати його за змістом, технологічними компонентами та структурними елементами [3].

Сьогодні розвиток вищої школи України пов'язаний з вирішенням цілої низки соціальних, психологічних і педагогічних проблем. Однією з таких проблем, що потребує комплексного вивчення, є удосконалення професійно-педагогічної підготовки здобувачів вищої освіти до викладацької діяльності, викладачів загальнонаукових і природничо-наукових дисциплін закладів вищої освіти економічного спрямування через оволодіння ними основами професійної майстерності. Необхідність підвищення рівня економічної освіти в Україні потребує розробки стратегії і тактики викладання економічних дисциплін на засадах національної концепції економічної освіти. В умовах сучасної економіки, що потребує ринкового мислення, надзвичайно важливою стає економічна освіта молоді.

Основною метою економічної освіти можна вважати формування економічного мислення, а її результатом – економічно обґрунтовану практичну діяльність. В умовах створення та функціонування ефективного ринкового простору в країні, методика викладання економічних дисциплін набуває неабиякого значення. Дійсно, в практиці викладання економіки

(крім кадрових та фінансових проблем) найважливішим є не тільки розкрити зміст фінансових категорій та концепцій, але знайти ефективні форми знань, домогтись їх засвоєння на рівні мислення та поведінки людини. А це вже сфера методичних проблем навчання.

Однією з головних цілей навчання у закладах вищої освіти є розвиток у здобувача вищої освіти здатності до логічного мислення та вміння творчо застосовувати отриманий в процесі навчання комплекс знань при самостійному прийнятті рішень на поставлене перед ним завдання. Якісна методика викладання забезпечує єдність інтересів викладача і здобувачів вищої освіти на основі об'єднання необхідності вивчення будь-якої дисципліни з переконанням цієї необхідності.

У цьому відношенні методи активного навчання є одним з найбільш перспективних шляхів удосконалення професійної підготовки фахівців з фінансових напрямів, оскільки вони змушують здобувачів вищої освіти до активної практичної та мислячої діяльності в процесі надбання навчальних навичок та матеріалів. Крім того, в якості головних безсумнівних переваг виступає висока ступінь ініціативності та самостійності, надбання та подальший розвиток соціальних навичок, розвиток творчих здібностей.

Почуття свободи вибору робить навчання продуктивним, свідомим та більш результативним. Побудовані в основному на діалозі, що передбачає вільний обмін думками про шляхи вирішення тієї чи іншої проблеми, активні методи характеризуються високим рівнем активності учнів і стимулюють пізнавальну діяльність студентів.

Традиційно існує кілька форм активних методів навчання: проблемні лекції, конференції з окремих тем, аналіз конкретних ситуацій, ділові ігри, кросворди, ігрове проектування круглі столи та інші. Однак потрібно враховувати той факт, що впровадження в навчальний процес активних методів навчання при вивченні фінансових дисциплін є досить складним і

вимагає наявності попередньої підготовки як викладача, так і здобувачів вищої освіти.

Вважаємо, що вдалість та успішність проблемного навчання як форми, в процесі якої отримані знання та навички здобувачів вищої освіти наближаються до пошукової та дослідницької діяльності, забезпечується спільними зусиллями здобувачів вищої освіти та викладачів. В рамках цієї форми навчання головним завданням викладача є не тільки надання необхідної інформації, а й залучення здобувачів до об'єктивних протиріч розвитку наукового знання та способам їх оптимального вирішення. Спілкуючись з викладачем, вступаючи з ним у співробітництво, вони пізнають новітні знання, знайомляться з теоретичними особливостями фінансової науки. Особливістю навчальних занять є активна участь самих здобувачів вищої освіти при мінімальному впливі викладача. Водночас компетентний викладач повинен добре уявляти собі, що відбувається на кожній конкретній стадії навчального процесу і намагатись здійснювати процес навчання більш ефективним для його учасників.

Література :

1. Грицуленко С. І. Методика викладання економічних дисциплін: навч. посіб. Одеса: ОНАЗ ім. О.С. Попова, 2012. 224 с.
2. Найдьонов І. М. Методика викладання фінансово-економічних дисциплін : навч. посіб. К.: Видавництво Купріянов, 2005. 384 с.
3. Півняк Г. Г. Визначення та реалізація механізмів підвищення якості вищої освіти. *Науковий вісник НГУ*. 2005. № 4. С. 85-89.
4. Педагогіка: Інновації в освіті [Електронний ресурс]. URL: <http://www.readbookz.com/book/172/5545>

**КОМПЕТЕНТНІСТНІ ЗАДАЧІ ЯК ЗАСІБ ПІДГОТОВКИ
МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ФІЗИКО-МАТЕМАТИЧНИХ
ДИСЦИПЛІН ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У НОВІЙ
УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ**

Шищенко І.В., к.п.н., доцент

Мартиненко О.В., к. ф.-м. н., доцент

Чкана Я.О., к.п.н., ст. викл.

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка

У контексті підготовки майбутнього вчителя математики, фізики, інформатики бачимо перспективи акцентування уваги на міждисциплінарній області. Одним із аспектів такої діяльності для вчителів фізико-математичних спеціальностей є впровадження у процес їх фахової підготовки систем компетентністних задач, які відображають реальні прикладні ситуації. Їх розв'язування сприяє ознайомленню студентів з міждисциплінарними поняттями та причинно-наслідковими зв'язками між ними (на рівні уявлення, засвоєння чи закріплення), математичними моделями в різних галузях, виробленню вмінь будувати і досліджувати математичні моделі прикладних задач, застосовувати математичні методи і закономірності при описанні різних процесів.

Побудова системи компетентністних задач має враховувати такі принципи: 1) науковості (відповідність змісту задач науковому рівню фахових дисциплін, створенню у студентів правильних уявлень про роль і місце математичних методів); 2) послідовності та систематичності (доповнення наявних знань і вмінь студентів застосовувати математичний апарат до дослідження процесів новими знаннями і вміннями, розширення способів математизації ситуацій); 3) соціальної ефективності (достатність

системи задач для успішного вивчення інших навчальних дисциплін, застосування знань у професійній діяльності); 4) професійної відповідності (забезпечення формування професійних умінь та навичок майбутнього вчителя); 5) диференційованої реалізованості (система задач має бути розрахована на реалізацію рівневої диференціації); 6) реалізації провідних функцій задач у навчанні (навчальних, розвивальних, виховних, контролюючих) (Новицька Л. І.).

Систему компетентнісних задач вважають ефективною, якщо вона задовольняє такі методичні вимоги: 1) відповідність методів і прийомів розв'язування навчальним програмам, чинним підручникам з фундаментальних курсів для студентів фізико-математичних спеціальностей; 2) відображення умовою задач реальної ситуації та відповідність числових даних процесам і життєвим ситуаціям; 3) понятійний апарат умови задачі, його термінологія мають бути відомими й зрозумілими студенту; 4) дотримання символіки, позначень і статистичних даних, які використовуються у науковій літературі; 5) задачі та їх розв'язання мають ілюструвати практичну значущість набутих знань (Новицька Л. І.).

Основними педагогічними умовами, що формують у студентів готовність до розв'язування компетентнісних задач є:

забезпечення у студентів особистісної мотивації в оволодінні методами та прийомами розв'язання задач з практичним змістом;

реалізація комплексності, послідовності та систематичності застосування задач практичного змісту в різних темах та дисциплінах;

включення студентів у діяльність прикладного змісту з використанням форм та методів активного навчання;

навчально-методичне забезпечення процесу навчання розв'язанню компетентнісних задач;

розвиток критичного мислення студентів [2].

Метою таких завдань є показ ролі математичних знань, навичок та вмінь у повсякденному житті та майбутній професійній діяльності, надання можливостей проявити власні інтереси та опрацьовувати навчальний матеріал на тому рівні, що відповідає навчальним можливостям студентів. Уже на перших практичних заняттях доцільно запропонувати пам'ятку «Як розв'язувати компетентнісну задачу», що містить такі рекомендації:

- прочитайте уважно умову завдання;
- запишіть коротку умову, якщо треба, виконайте рисунок;
- прочитайте вимогу завдання;
- складіть план дій для відшукування розв'язку;
- запишіть розв'язання, якщо необхідно, то у вигляді окремих дій з поясненнями;

- пишіть чітко, рисунок виконуйте щонайменше на $1/3$ сторінки;
- перевірте розв'язання завдання, поміркуйте про інші способи розв'язання;

- запишіть повну відповідь;
- якщо були труднощі, зверніться за допомогою.

Для розв'язування прикладних задач доцільно до цієї пам'ятки запропонувати й такі рекомендації:

- перекажіть умову задачі;
- уявіть собі ситуацію задачі в реальному житті;
- поміркуйте, що необхідно дізнатися, які додаткові дані потрібно отримати, щоб відповісти на запитання задачі;

- розв'язуйте задачу творчо, застосовуйте набуті теоретичні знання, будьте уважними та спостережливими.

Викладач може запропонувати одну задачу до теми, систему задач чи перелік задач, з якого студент може самостійно обрати певну кількість як фіксовану, так і довільну. Такі задачі можуть бути індивідуальними для

кожного студента, можуть бути розраховані на групу студентів з однаковим рівнем навчальних можливостей чи загальним завданням для всіх. Важливо, щоб до кожної задачі чи системи задач певного спрямування викладач підготував та надав такі матеріали:

перелік математичних теоретичних фактів з теми, необхідних для розв'язування задачі;

систему евристичних запитань до задачі, відповіді на які забезпечували б пошук плану розв'язання задачі;

план розв'язання задачі;

додаткові завдання чи запитання;

посилання на джерела додаткових даних з галузі знань, до якої належить задача;

довідкові матеріали.

Важливо також при розв'язуванні прикладних задач використовувати такі засоби навчання, як ІТ. Розв'язування математичних задач сьогодні спрощується із залученням комп'ютерних засобів, але для одержання правильної відповіді їх використання має бути свідомим, а інтерпретація результату все ж таки не можлива без розуміння фундаментальних математичних понять. Отже, студенти можуть скористатися засобами ІКТ навчання математики для автоматизації обчислювального процесу, зосередившись на побудові моделі та інтерпретації результатів обчислювального експерименту.

Література:

1. Рендюк С. Вища математична освіта в сучасних умовах і інноваційні технології. *Витоки педагогічної майстерності*. 2012. Вип. 9. С. 217-222.
2. Новицька Л. І. Роль прикладних задач у системі професійної освіти фахівця-аграрія. *Педагогічні науки* : зб. наук. праць. Херсон : ХДУ, 2007. Вип. XLIV. С. 280-284.

ОСОБЛИВОСТІ ОЦІНКИ РІВНЯ ЗНАНЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ, ЯКІ НАВЧАЮТЬСЯ ДИСТАНЦІЙНО

*Яцюк О.С.
Івано-Франківський національний технічний
університет нафти і газу*

Заходи, що реалізовані у вітчизняних закладах вищої освіти (ЗВО) з реалізації положень Болонської декларації в системі освіти, зокрема передбачали розробку методологій та критеріїв оцінки знань студентів. В даному блоці заходів слід виділити: 1) розробку методологій внутрішнього контролю та оцінки якості освіти на основі зовнішніх державних і громадських систем, внутрішньоуніверситетських навчально-нормативних документів з організації та проведення системи оцінки якості підготовки фахівців; 2) розробку інститутських програм дій з вдосконалення системи внутрішнього контролю за проведенням навчального процесу; 3) запровадження механізму (методології) вдосконалення діючої системи контролю якості навчання з урахуванням переходу на кредитно-модульну систему організації навчального процесу; 4) створення банку даних освітніх програм українських та зарубіжних вищих навчальних закладів; 5) створення банку даних експертних і тестових методів оцінювання якості навчання студентів [1].

В той же час на сьогодні значна частина ЗВО працює над впровадженням дистанційного навчання як новітньої форми одержання освіти, поряд з очною та заочною. При використанні дистанційного навчання в освітньому процесі використовуються кращі традиційні та інноваційні методи, засоби та форми навчання, засновані на комп'ютерних та інформаційних технологіях.

Ефективне вирішення поставлених завдань щодо впровадження дистанційного навчання та розробки методологій та критеріїв оцінки знань студентів вимагає, поряд з іншим, розробки системи оцінювання рівня знань студентів при використанні дистанційної форми навчання. Необхідно зауважити, що вирішення даної задачі є важливою складовою забезпечення єдиної якості освіти в межах університету [2, 52-53].

Дистанційна форма навчання передбачає створення електронних програм навчальних курсів і надання їх студентам, виконання студентами завдань, які вони висилають в електронній формі викладачу для перевірки. Для ефективної організації даної роботи й контролю за навчальним процесом при застосуванні дистанційної форми навчання нами пропонується наступне: 1) створення комплекту навчальних програм, завдань та методичних вказівок для їх виконання; 2) створення спеціальної електронної форми рецензування та оцінювання робіт студентів; 3) створення моніторингового центру за процесом рецензування та оцінювання робіт; 4) створення екзаменаційних центрів на території України.

Таким чином, викладач при отриманні роботи студента повинен перевірити завдання та заповнити спеціальну електронну форму, в якій зобов'язаний виставити свої оцінки з коментарями та зауваженнями (або повернути роботу на доопрацювання з зауваженнями, проте без виставлення оцінки). Одразу після заповнення така форма висилається студенту, який може з нею ознайомитися. Також заповнена форма разом з роботою повинна направлятися в моніторинговий центр університету, де повинна бути перевірена викладачем-контролером. Викладач-контролер (професор, доцент, завідувач кафедри) перевіряє різну кількість робіт, отриманих від різних викладачів (від однієї роботи провідного викладача до усіх робіт викладача-стажера). Так забезпечується ефективний моніторинг навчального процесу щодо його відповідності стандартам

якості виконання студентами та перевірки викладачами письмових робіт, а також встановленим термінам виконання вказаних завдань [3-4].

Важливим елементом досягнення єдиної якості навчального процесу є процедура екзамену. Екзамен з кожного предмету повинен здаватися в формі комп'ютерного тестування по одних і тих же білетах в один і той же час в екзаменаційних центрах університету. Викладач не може знаходитися під час здачі іспиту в екзаменаційному центрі, а повинен перебувати в моніторинговому центрі, куди направляються результати виконання робіт для повторної перевірки в разі потреби.

Тільки комплексне застосування наведених заходів дозволить підняти як рівень навчання, так і престиж університету.

Література :

1. Вища освіта України і Болонський процес: навчальний посібник. За редакцією В.Г. Кременя. Тернопіль: Навчальна книга. Богдан, 2004. 171 с.
2. Морозова Л. Дистанційне навчання на сучасному етапі, новітні технології викладання мовних та природничих дисциплін у вишах. *Теорія і практика викладання української мови як іноземної*. 2014. Вип. 10. С. 52-59.
3. Hanfizadeha P. Recommendations for promoting elearning in higher educational institutions: a case study of Iran. *Higher education Policy*. 2011. № 24. P. 103-126.
4. Chaney B. A Primer on Quality Indicators of Distance Education. URL : <http://uncg.edu/oao/PDF/Chaney%2A%20Primer%20HPP.pdf>.

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ІННОВАЦІЙНОЇ СПРЯМОВАНOSTІ НАВЧАННЯ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Гелеверя Є.М., к.е.н., доцент

Харківський національний університет будівництва та архітектури

На інноваційній стадії розвитку закладу вищої освіти інформація й знання стають предметами та засобами праці для креативного мислення, де нові ідеї є продуктом який має великий соціально-економічний ефект. При цьому при переході на нову стадію всі досягнення попередніх стадій зберігаються та відновлюються на більш високому рівні. Джерелами креативності є творчі люди й технології.

Сьогоднішні абітурієнти вже мають уяву, що їх чекає через п'ять-сім років, ким вони стануть після одержання диплома. Готовити майбутніх фахівців – от основне завдання вищих навчальних закладів України. Сучасний світ переживає глобальну інформаційну революцію.

У цих умовах молодь повинна вміти не тільки одержувати, але й створювати нові знання. Креативне мислення, вміння переробляти знання, народжувати нові технології й інновації - от що важливо в найближчому майбутньому.

Суспільство, у якому знання стають капіталом і головним ресурсом економіки, має право пред'явити більш високі вимоги до вищої професійної освіти. Однак освітня система сьогодні слабо орієнтована на підготовку мислителів і новаторів, здатних створювати конкурентоспроможні інтелектуальні продукти, відповідно до високого статусу професіонала і які забезпечують стабільний соціально-

економічний розвиток країни. Ця проблема, як слідство, у тому числі має і низьку професійну адаптацію випускників вузів на ринку праці.

Система вищої освіти орієнтована переважно лише на транслявання знань, тоді як за даними наукових досліджень ділова спроможність лише на 15% залежить від професійних знань, а на 85% від особистих якостей та здібностей [1].

Причина неуспіху багатьох молодих фахівців полягає у відсутності в них професійного мислення, сучасної культури, соціально обумовлених основ спілкування, навичок адаптації до швидких змін соціально-економічних умов. З боку економіки вже давно спостерігається ріст потреби в соціальній компетенції фахівців. Дослідження в області ринку праці привели до наступної формули: сьогодні необхідний перехід від гарного фахівця до гарного співробітника. Поняття «гарний співробітник» включає спеціальну професійну підготовленість, але крім цього воно припускає наявність таких якостей, як відповідальність, вміння працювати в команді, адекватну самооцінку особистісних якостей, самостійність у прийнятті рішень, наявність професійних соціально-етичних установок, готовність до перевантажень і стресових ситуацій, вміння з них виходити. Саме ці якості останнім часом усе частіше зустрічаються серед ключових вимог до кандидатів на різні, у тому числі управлінські посади.

Креативність опирається на прикладну уяву, інтелект, винахідливість і самонавчання. Основні елементи для креативності:

компетенція: знання, навички, досвід;

творче мислення: гнучкість, винахідливість і наполегливість при пошуку розв'язку проблем, використання методів креативного мислення;

мотивацію: внутрішню - особиста зацікавленість у розв'язку проблеми, прагнення до самореалізації й застосуванню своїх знань, і зовнішню - матеріальні заохочення й просування по службі. При цьому для креативності більш важливу роль відіграє внутрішня мотивація.

Для розвитку креативних форм індивідуального економічного мислення, насамперед, необхідно здійснити стратегічний перехід від «ретрансляційної» до «інноваційної» спрямованості навчання.

Основні принципи інноваційного навчання:

виробляти навички логічного висновку й самостійного формулювання визначень понять;

вчитися виявляти значимі підстави для побудови класифікацій і типологій, самостійно будувати їх;

формувати навички самостійного моделювання явищ і процесів;

вчитися вирішувати нестандартні завдання, що припускають самостійний пошук додаткової інформації, вироблення нових підходів до аналізу проблемної ситуації та сприяти розвитку системного бачення об'єкта дослідження.

У креативному навчанні найбільш комплексним і результативним методом є навчання дією, яка здійснюється у вигляді розв'язку реальних професійних завдань, аналізу й програвання конкретних ситуацій, спільної діяльності навчальної групи, самостійної роботи. Таким чином, реалізація моделі креативного інноваційного навчання буде сприяти розв'язку проблеми професійної готовності випускників вузів і дозволить підготувати потрібних на ринку праці молодих фахівців, здатних задати свій інноваційний темп у соціально-економічному розвитку України.

Література:

1. Горелов Н. А., Литун О. Н, Мельников О. Н. Человеческие ресурсы в креативной экономике. *Креативная экономика*. 2007. №1.
2. Журавлев В. А. Креативное мышление, креативный менеджмент и инновационное развитие общества . *Креативная экономика*. 2008. № 4. С. 3-8, № 5. С. 51-55.
3. Білова В. Педагогічний менеджмент: поняття і теоретичні засади *Рідна шк.* 2005. №2. С. 26-28.

4. Безруков В.Й. Проектирование в управлении педагогическими системами. *Педагогика*. 2005. № 3. С. 28-34.
5. Белоконь А Устойчивое развитие университетов: подходы к принятию управленческих решений. *Alma mater : Вестн. высш. шк.* 2003. № 6. С. 3-8.
6. Дзвінчук Д.І. Державне управління освітою в Україні: тенденції і законодавство. К.: Нічлава, 2003. 240 с.

УДК 602.03

**УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ НА
ПІДГРУНТІ ВПРОВАДЖЕННЯ КОМПЕТЕНТНІСТНОГО
ПІДХОДУ ДО ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ**

*Науменко М.О., доктор філософії економічного напрямку, доцент
Національна академія Національної гвардії України*

Аналіз останніх напрямків удосконалення освітнього процесу, публікацій у пресі та інших літературних джерелах [1–18], свідчить про потребу впровадження в рамках Національної академії Національної гвардії України так званого "компетентнісного підходу" (learning outcomes) до організації навчального процесу. Водночас слід наголосити на потребі врахування відмітних особливостей даного Вищого військового навчального закладу, на що й спрямовані дані пропозиції.

Перш за все визначимо реальність потреби впровадження компетентнісного підходу. По-перше, ця потреба пояснюється появленням нових галузевих стандартів Освітньо-професійної програми

підготовки фахівців бакалаврського й магістерського рівнів за різними напрямками підготовки. Особливістю цих стандартів, про що наголошується у [6], є їх орієнтування на: формування освітньо-кваліфікаційних характеристик фахівців бакалаврського та магістерського рівнів в термінах компетенцій; модульну побудову навчальних планів; підпорядкування змісту освіти формуванню у курсантів й чітко визначених професійних компетенцій; запровадження освітніх технологій, направлених на вироблення у курсантів здатностей виконувати визначені класи професійних завдань; створення системи діагностики набутих студентами компетенцій.

По друге, орієнтування на компетенції задекларовано на рівні вимог до процесу навчання на міждержавному рівні (розкривається принципами "Декларації про Європейський простір для вищої освіти" (м. Болонья, 1997 р.), Празького Комюніке (2001 р.), Ліссабонського семінару (2003 р.) та Берлінської Конференції (2004 р.) тощо). Ці вимоги дозволяють досягти головної мети вищої школи, а саме забезпечити всебічний розвиток особистості курсанта, формування соціальних та професійних якостей.

По третє, об'єктивною вимогою стає розширення освітньої діяльності закладів освіти за межі безумовного виконання навчального плану в повному обсязі. Тут не слід відхилятися від цієї вимоги. Навпроти, потрібно переорієнтуватися на результат навчання та розкриття творчого потенціалу професорсько-викладацького складу у його взаємодії з здібностями курсантів.

В четвертих, формування високоосвіченої особистості в стінах Національної академії Національної гвардії України потребує не лише надання професійних навичок, а й певних соціальних та особистісних рис. До них, з оглядом на [6], можна віднести: уміння трансформувати знання в інноваційні технології; володіння сучасними інформаційними технологіями; наявність мотивації до навчання упродовж усього життя,

володіння навичками самостійного набуття знань; знання методології і уміння використання аналітичних навичок; знання методів ведення наукових досліджень і застосування їх; наявність комунікативних здібностей, уміння працювати в команді; повагу до цінностей демократичного суспільства, володіння необхідними громадянськими і соціальними компетенціями.

В п'ятих, об'єктивно слід відмовлятися й від орієнтування на "процедуру запам'ятовування", оскільки орієнтування на відтворення та застосування засвоєного матеріалу в типових чи аналогічних навчальних ситуаціях є малопродуктивним. Тут слід враховувати саме означену у [5] зміну розуміння змісту освіти, коли головне орієнтування іде на створення напрацювання педагогічних технологій опанування метазнаннями. Тут освіта розуміється як технологія використання метазнання для організації навчального процесу, орієнтованого на індивіда (освіта розглядається як форма "матеріалізації" метазнань). Викладачі навчальних закладів повинні не надавати курсантам та курсантам глибинне розуміння (компетенції) трьох основних груп: компетентності, які мають відношення до самого себе; компетентності, які мають відношення до взаємодії з іншими людьми; компетентності, які мають відношення до діяльності у всіх її типах і формах.

Таким чином, прийняття компетентнісного підходу дозволяє врахувати поданий на рис. 1 взаємозв'язок та забезпечити високу інтегрованість змісту освіти та вимог замовників освітніх послуг.

Орієнтуватись при цьому слід на подану у табл. 1 форму. Саме така формалізація дозволить на наступному етапі визначити знання і вміння (навички) випускників, що мають демонструвати наявність і рівень набутих компетенцій; визначити модулі навчального плану, що забезпечують формування професійних компетенцій фахівців.

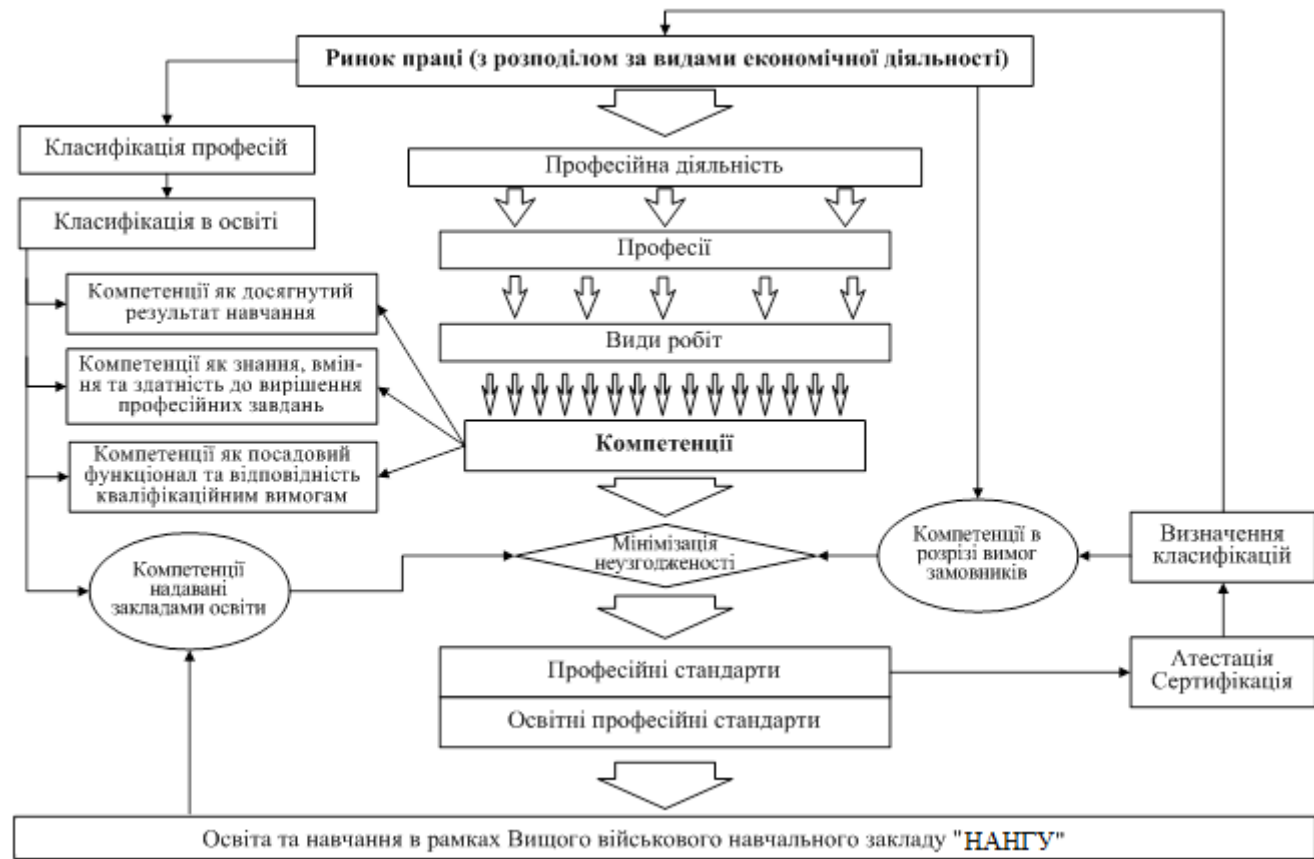

Рисунок 1. - Обґрунтування доречності застосування та визначення місця компетентнісного підходу

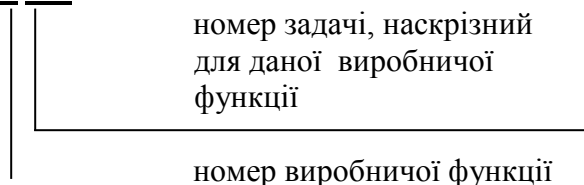
Таблиця 1- Основні компетенції, якими повинні володіти випускників
Національної академії Національної гвардії України

Компетенції у виробничих функціях	Назва типової задачі діяльності	Рівень компетенції у типовій задачі діяльності	Зміст уміння	Шифр уміння
1	2	3	4	5
Організаційна	Задача 1	ПФ.Е.01	уміння 1.1 уміння 1.2 уміння 1.3	ПФ.Е.1.3Р.Р. 01 ПФ.Е.1.3Р.Р. 02 ПФ.Е.1.3П.Р. 01
	Задача 2	ПФ.Е.02	уміння 2.1 уміння 2.2.	
	Задача 3	...		
Технологічна				
1	2	3	4	5
Контрольна				
Аналітична				
Мотиваційна				
Проектно-прогнозувальна				

У таблиці 1 шифри типових задач діяльності та умінь наведені за структурами:

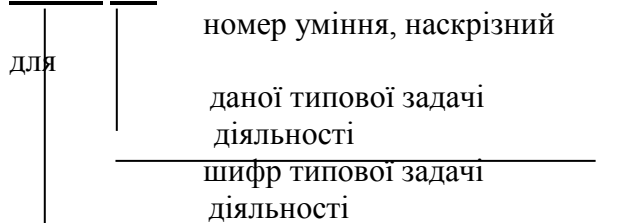
а) шифр типової задачі діяльності

X. XX

б) шифр уміння

X. XX. XX

Для формалізації завдань пропонується використовувати загальноприйняті скорочення назв:

а) видів типових задач діяльності:

ПФ - професійна,

б) класів задач діяльності:

С – стереотипна,

СВ – соціально-виробнича,
СП – соціально-побутова;

Д – діагностична,
Е – евристична;

в) видів уміння:

ПП – предметно-практичне,
ПР – предметно-розумове,
ЗП – знаково-практичне,
ЗР – знаково-розумове;

г) рівнів сформованості даного уміння:

О – уміння виконувати дію, спираючись на матеріальні носії інформації щодо неї,

Р – уміння виконувати дію, спираючись на постійний розумовий контроль без допомоги матеріальних носіїв інформації,

Н – уміння виконувати дію автоматично, на рівні навички.

д) здатностей:

З – здатність;

Розподіл навчального часу за модулями навчального плану та критерієм вибіркової. Формуванню у курсантів здатностей виконувати відповідні фахові завдання, формалізовані за допомогою табл. 1 підпорядковані модулі навчального плану та розподіл навчального часу між дисциплінами та формами навчального процесу, що входять до них. Кожен модуль покликаний забезпечити формування окремих видів компетенцій, про що свідчить таблиці 2.

Розробка особливих методів діагностики. Важливість даного етапу пояснюється тим, що сформовані компетенції є якісними характеристиками результатів навчання курсантів. Отже, до можливих прогресивних методів діагностики слід віднести, наприклад, такі методи як: тестування (створення сукупності науково обґрунтованих тестів по перевірці нормативних компетенцій фахівців різних рівнів підготовки), експертна оцінка компетенцій (використовується системи професійних анкет, інтерв'ю, співбесід), державна атестація (виконання дипломних робіт) тощо.

Таблиця 2- Розкриття модульності освіти

Модуль	Характеристика модуля	Зміст компетенцій
Нормативних дисциплін	Направлений на опанування студентами базовими та продвинутими знаннями, уміннями та навичками.	Забезпечує становлення компетенцій нормативного характеру, що дозволяють виконувати більш складні фахові завдання (аналітичного, організаційно-управлінського та інноваційного характеру)
Спеціальної підготовки	Включає в себе навчальні заходи, що реалізуються в межах конкретних програм підготовки. Вільний вибір студентами запропонованих програм дозволяє віднести складові цього модуля до варіативної частини теоретичної підготовки.	Він характеризує особливості творчого потенціалу вищого навчального закладу і направлений на формування компетенцій спеціалізованої підготовки. Повинен формуватися за пакетним принципом. До нього включаються органічно поєднані дисципліни, що направлені на комплексний розгляд галузевої чи регіональної, специфіки діяльності фахівців відповідних спеціальностей
Практичної підготовки	Займає особливе місце, оскільки саме він покликаний забезпечити спроможність застосовувати набуті знання та навички при виконанні фахових завдань	Розкривається через практику в організаціях та установах (навчання на базах практики), виконання консультативних проектів, проходження міжпредметного тренінгу за спеціальністю, проведення ділових ігор, застосування активних видів навчання тощо

Після проведення кодування та класифікації компетенцій необхідно визначити їх набори в рамках кожного з рівнів підготовки фахівців. Задля цього слід розробити проект стандарту класифікації компетенцій випускників вищого військового навчального закладу.

Забезпечити орієнтування на новітні форми надання інформації курсантам. Дійсно, новий підхід до освітнього процесу вимагає використання нових форм й методів навчання, орієнтованих на забезпечення тісного зв'язку змісту навчання з формуванням загальних навчальних вмінь та навичок. Тут слід підтримати відносно того, що різні види індивідуальної, парної, групової роботи, проведення ділових, імітаційних, сюжетних, ролевих та інших ігор, робота з джерелами, творчі проекти, мозкові штурми й інше необхідні для забезпечення серйозної мотивації курсантів на подальше навчання і дозволяють сформувати, підтримати стійкий інтерес до змісту освіти. В рамках Національної академії Національної гвардії України можна запропонувати впровадження

таких нових педагогічних технологій, як: навчання в співпраці, метод аналізу конкретних ситуацій, метод проектів, різнорівневе навчання, індивідуальний і диференційований підхід до навчання тощо. Тут слід звернути увагу на необхідність приведення у відповідність до потрібних компетенцій лекційний та практичних занять (кожне завдання повинно розкривати певну компетенцію).

Література:

1. Анучин А. К інтервью по компетенциям будь готов! URL: <http://www.ph-p.com.ua/more2/259.htm>
2. Базаров Т. Технология Assessment Centre URL : [//www.hr-portal.ru/node/2413](http://www.hr-portal.ru/node/2413)
3. Гапоненко А. Л. Управление знаниями. М.: ИПК госслужбы, 2001. 52 с.
4. Ефремов В. С., Ханьков И. А. Ключевая компетенция организации как объект стратегического анализа. *Менеджмент в России и за рубежом*. 2002. № 2.
5. Компетентістний підхід: реальність сучасної української освіти чи запізніле відлуння чергової педагогічної моди URL: http://www.experts.in.ua/baza/analytic/index.php?ELEMENT_ID=39157
6. Матеріали щодо розробки на компетентністних засадах галузевих стандартів освітньо-професійної програми підготовки фахівців магістерського рівня за напрямом 0501 "Економіка і підприємництво"
7. Модульно-компетентністний підхід до розробки державних стандартів освіти URL : <http://www.mon.gov.ua/education/prof-tech/pr4.ppt>
8. Нечаев Н. Н., Резницкая Г. И. Формирование компетенции как условие становления профессионального сознания специалиста. *Вестник УРАО*. 2002. № 1. С.3 – 21.
9. Романова І. А. Компетентністний підхід до правової освіти студентів URL:http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/znpkhnpu/Ped/2008_33/4.html

10. Спенсер Л. М. Компетенции at work. *Модели максимальной эффективности работы*. М.: НИРРО, 2005. 372 с.
11. Субботин В. Что такое компетенции? URL: <http://www.navigator.lg.ua/arts.php?mode=r&art=r0040>
12. Уиддет С. Руководство по компетенциям. М.: ГИППО, 2008. 228 с.
13. Хуторский А.В. Дидактическая эвристика. *Теория и технология креативного обучения*. М.: Изд-во МГУ, 2003. 416 с.
14. Miller T.E. Totally Integrated Enterprises. *A Framework and Methodology for Business and Technology Improvement*. London: St. Lucie Press, 2000. 226 p
15. Rankin N. The new prescription for performance: the eleventh competency benchmarking survey. *Competency & Emotional Intelligence Benchmarking*. 2004. № 5.
16. Salas E. Team effectiveness in complex organizations : cross-disciplinary perspectives and approaches. New York: Routledge, 2009. 627 p.
17. Scheiber S. C. Core Competencies for Psychiatric Practice. *What Clinicians Need to Know*. Washington: American Psychiatric Publishing, 2003. 181 p.
18. Spencer L.M., Spencer S.M. Competence at work: models for superior performance. Boston: John Wiley & Sons, 1993.

УДК 17:37.013(075.8)

ПРОФЕСІЙНА ЕТИКА І МОРАЛЬ ПЕДАГОГА

*Перунова О.М., к.ю.н., доцент
Харківський національний автомобільно-дорожній університет*

Актуальність педагогічного етикету, моральних якостей викладача було завжди актуальним у суспільстві та навчальних вузах різних форм класифікації. Культура етики для педагога покликана завжди втілювати

ідеї гуманістичної педагогіки, нових поглядів на вже застаріли речі та шляхів оновлення навчання та викладання згідно нового часу і нових поглядів. Але, безперечно мати при собі гідні моральні цінності, які були б залишені вищою навчальною школою згідно з минулими цінностями, та залишити баланс із сучасним викладенням наукового матеріалу для студентів.

Педагог як особистість постійно повинен вдосконалюватися, оскільки це зумовлено не лише потребою у само творчості, а й у суспільним обов'язком, що вимагає від нього високої моральності та духовності поглядів на очевидні як наукові речі так життєві. Це зумовлено, перш за все кардинальним реформуванням українського суспільства, яке відбувається в умовах глобальної інтеграції у світовий освітній простір. Модернізації системи освіти. Зростання ролі етнічних культурних факторів і національної самосвідомості, впливає на утвердження таких суспільних й особистих цінностей, як свобода, відповідальність, повага до особистості.

Ефективність педагогічно виховання, викладення наукового матеріалу, вважаємо залежить не тільки від професійних знань викладача, але і від системи поглядів. Уявлень, норм, оцінок, що регулюють поведінку педагога, а слідок і настрої та погляди студентів, майбутніх фахівців, громадян України.

Отже, реалізація цієї функції ґрунтується на усталених уявленнях про добро і зло, гідне і негідне, справедлива і несправедливе тощо і забезпечує регуляцію поведінки, відносин у суспільстві та к певним дисциплінам, особливо к дисциплінам пов'язаним з правом, духовними цінностями, життям людини. Мораль у педагогічному вихованню, етикеті, завжди визначає суто необхідний порядок речей, ідеальний стан, до якого слід прагнути. Її зміст передбачає наявність ідеалу, взірця для наслідування, образ якого змінюється в історичному часі та соціальному просторі.

Викладач повинен своїм особистим прикладом, відношення до соціальних явищ, наукових винаходів, відношення до своєї дисципліни заохотити студента, щоб йому хотілося приходити до лекційного залу, спілкуватися, давати відповіді, а можливо у майбутньому присвятити себе науці. Це і буде великою подякою педагогу за його високо моральне, етичне відношення до такої цінності як виховання, та формулювання майбутнього фахівця та науковця.

Таким чином, унікальність професійної етики, моралі викладача зумовлює предмет його фахової діяльності. Це виховує не тільки викладача, його специфічне відношення по певного предмету викладення, але і з професійним опитом формує у нього поняття педагогічного такту, без якого неможливо говорити як о викладачі, який сформувався.

Отже, це відчуття міри при спілкуванні зі студентами, застосування засобів педагогічного впливу на студентів. До основних складових педагогічного такту слід віднести повагу до особистості у поєднанні з високою вимогливістю до неї, врівноваженість, терпимість, увага та чуйність тощо.

У Законі України «Про освіту» ст. 54 зазначено, що педагогічною діяльністю можуть займатися особи з високими моральними якостями, які мають відповідну освіту, професійно-практичну підготовку, фізичний стан яких дозволяє виконувати службові обов'язки. Викладачі та науково-педагогічні працівники зобов'язані: постійно підвищувати професійний рівень, педагогічну майстерність, загальну культуру, особистим прикладом утверджувати повагу до принципів загальнолюдської моралі, правди, справедливості, відданості, патріотизму, гуманізму, стриманості, працелюбства та інших добродійностей.

Таким чином, сфера освіти у вищому навчальному закладі і відрізняється тим, що на викладачів покладена велика відповідальність у наявності відчуття свого наукового та педагогічно уміння по відношенню

до майбутніх фахівців. Педагог повинен гуманно, рівно ставитися до всіх студентів у групі, поважати особистість кожного учня, бути по відношенню до нього добропорядним, чесним, справедливим, це, в свою чергу, буде виховувати не тільки майбутнього спеціаліста, та заохочувати його знати дисципліну, але це буде впливати на формування в цій людині високих етичних і моральних якостей. Тільки особистим прикладом любові до викладення наукової дисципліни, збереження історичних викладів, можливо сформулювати стабільне поважне відношення студента до вищої наукової школи, що дасть змогу йому не жаліти про роки які він провів у вищому навчальному закладі та витрачені кошти.

УДК 378

ЯК СИСТЕМА ВИЩОЇ ОСВІТИ МОЖЕ ПІДГОТУВАТИ СТУДЕНТА ДО ТРУДОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ЕПОХУ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

*Зарудна І.А. аспірант
Харківський національний педагогічний університет
Ім. Г.С. Сковороди*

Відомий сучасний громадський діяч сказав, що в епоху глобалізації ізоляція у рамках національних кордонів дорівнює масовому самогубству. Сучасний світ вимагає від людини бути адаптованою до умов глобального ринку праці. І це ставить виклики перед системою вищої освіти, а саме - як в умовах швидкоплинної реальності виховати у

студента навички та надати знання, які дадуть йому можливість бути конкурентоспроможним та відповідати викликам часу.

Це питання наразі є дуже актуальним для вищих навчальних закладів та студентів багатьох країн. Наприклад; Ms. Pallavi Kishore старший викладач Middlesex University Dubai вважає, що університетське життя повинно бути веселим і цікавим, але воно повинно підготувати до того, що буде далі - Конкурс! Вона вважає, що конкуренція спонукає студентів навчатися більше та в процесі підвищує їхню впевненість. Наприклад, заняття у вигляді ігор роблять досвід конкуренції більш захоплюючим. Дух змагань спочатку вимагає перемагати суперників, а потім прагнути перевершити себе. На думку пані Паллаві Кішор, у студентському світі конкуренція - це будівельний блок, який перетворює потенціал на успіх. Тоді, як у "реальному світі" конкуренція веде до нових продуктів та інновацій. Викладача вона бачить як наставника, що здійснює моделювання умов для конкуренції у студентському середовищі, організовуючи змагання у різний спосіб.

Пошуку педагогічних методів та заходів, які навчать студентів жити та працювати у глобалізованому світі приділяють велику увагу також у Великобританії. У 2013 році Британська Рада (міжнародна організація під патронатом Королеви Єлизавети створена у 1934 році, метою якої є представляти Сполучено товариство у галузі освіти та культури) розпочала програму Generation UK, що фінансується урядом Великобританії. До 2020 року вона спрямована на те, щоб допомогти 80 000 студентам з Великобританії отримати працевлаштування, забезпечити перспективи їх довгострокової роботи та розвинути глобальний розум завдяки можливостям навчання та досвіду роботи в Китаї. В рамках реалізації цієї програми Generation UK було проведено цікаве дослідження. Було запропоновано написати студентам есе на тему

“ Як може наша освіта краще підготувати нас, щоб конкурувати в більш глобалізованому світі?”. Вони отримали дуже цікаві відповіді.

Британські студенти вважають за важливе:

- володіти навичками спілкування з носіями інших культурно-історичних та релігійних цінностей навіть при самому простому рутинному спілкуванні. Це надає розуміння та досвід соціального економічного та культурного різноманіття суспільства різних країн;

- постійно працювати над спільними проектами з представниками різних країн, тому що вони впевнені, що це надасть змогу краще розуміти цілі, яких прагнуть представники інших країн, сприймати та розуміти чужі перспективи;

- вивчення іноземних мов, тому що вони вважають, що британці недостатньо представлені у міжнародних організаціях, зокрема в інституціях ЄС ,тому вищі навчальні заклади повинні приділяти більше уваги вивченню основних міжнародних мов згідно вимог ООН та ЄС та наявності міжнародних стажувань у цих міжнародних інституціях;

- також молоді британці вважають, що студенти повинні добре орієнтуватися у світових поточних справах та мати можливість подорожувати. Наприклад, бути обізнаними стосовно цілей сталого розвитку ООН. Вони вважають, що ті, хто мають знання та розуміння розвитку світу можуть бути більш конкурентоспроможними ніж ті , що цікавиться лише тим, що відбувається вдома. Розуміння людських конфліктів, бідності, голоду та хвороб;

- наявність глобальної ринку праці вимагає глобальної освіти, та як наслідок збільшення тих , хто здобуває освіту за кордоном - такий досвід знайомить студентів з глобальною конкуренцією, культивує міжкультурний розвиток та вдосконалює полікультурну комунікацію.

Цікаві висновки також можливо зробити аналізуючи освітні програми, що пропонують своїм студентам освітні заклади країн з найбільш розвинутими економіками, Можна взяти як приклад 3 коледжі Канади, які вже не в перший рік презентують свої освітні програми в Україні на щорічних виставках STUDENT TRAVEL EDUCATION: ST.Lawrence College, Niagara College Canada, Fanshawe London Canada.

По-перше: це різноманітність освітніх програм - від 70 академічних програм ST.Lawrence College до 200 програм FANSHAWE LONDON CANADA які формуються відповідно до вимог роботодавців, запитів абітурієнтів, аналізу економічного розвитку країни та викликів глобального ринку праці.

По-друге: доступність вибору програм з різним терміном навчання -

- 1 рік сертифікатні програми (College Certificates);
- 2 або 3 роки дипломні програми (Diplomas and Advanced Diplomas);
- 1 або 2 роки післядипломні сертифікатні програми (Postgraduate Certificates)
- 4 роки ступені бакалавра (Honours Bachelor Degrees) . Наявність вибору терміну навчання та інтенсивності програми надає можливість більш швидко опанувати знаннями, практичними навичками та компетенціями для успіху на ринку праці.

По-третє: наявність со-ор програм та послуг по працевлаштуванню. Наприклад: студентам Fanshawe London Canada на цей час доступні більше 60 со-ор програм, що надає їм можливість заробляти під час навчання, тому що щорічно с з Fanshawe співпрацюють більш як 8000 роботодавців з різних сфер на країн. Таким чином студенти отримують практичний досвід, працюючи в різних компаніях під час навчання.

Наприклад: коледжі отримали наразі замовлення від компанії Амазон, що відкриває офіс у місті Ванкувер, на підготовку 1000 фахівців.

Таким чином, виходячи з вищенаведених прикладів пошуку методів та заходів організації учбового процесу в закладах вищої освіти, ми бачимо що коледжі та університети всього світу, і насамперед країн з високорозвиненою економікою., мають за головну мету максимально підготувати студентів до участі у глобальному ринку праці. Тут розглядаються і психологічні аспекти, а саме, виховання у студентів навичок працювати та розвиватися у конкурентному середовищі, і необхідність державного фінансування та угод між урядами країн про підтримку програм глобальної освіти та участі студентів у роботі міжнародних інституцій типу ООН та ЄС та глобальних міжнародних проектах. І звичайно високі вимоги до самих заходів вищої освіти відносно створення гнучких мобільних академічних програм та наявності прямих комунікацій з роботодавцями.

Література:

1. Британська Рада в Україні (British Council) URL: <https://platform.ma/organizers/4cd9632c8b0f1/> (дата звернення 15.11.2019)
2. Generation UK study/train in Chine URL: <https://www.britishcouncil.cn/en/programmes/education/generation-uk>. (дата звернення 15.11.2019)
3. UK government doubles funding for British Council's Generation UK URL: <https://thepienews.com/news/uk-govt-doubles-funding-for-generation-uk/>. (Дата звернення 15.11.2019)
4. Н.Кузнецова. Амазон откроет в Ванкувере второй офис с 1000 рабочих мест. URL <https://vancouverok.com/amazon-otkroet-v-vankuvere-vtoroj-ofis-s-1-000-rabochih-mest>. (Дата звернення 15.11.2019)

5. How can education prepare us for this globalised world? URL <https://www.britishcouncil.org/voices-magazine/how-can-education-prepare-us-for-this-globalised-word> (Дата звернення 15.11.2019)
6. Ms.Pallavi Kishore Does competition enhance the learning process? URL <https://www.edarabia.com/does-competition-enhance-learning/> (Дата звернення 15.11.2019)
7. Find your program at Fanshawe. URL: <https://www.fanshawec.ca/> (Дата звернення 15.11.2019)
8. Programs. URL <https://www.niagaracollege.ca/> (Дата звернення 15.11.2019)
9. Programs and courses. URL <https://www.stlawrencecollege.ca/> (Дата звернення 15.11.2019)

УДК 378

**ОСНОВНІ ЗАСАДИ ВПРОВАДЖЕННЯ ПРИНЦИПІВ
АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ В ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ
ЗАКЛАДАХ**

Бочарова Н.А., к.е.н., доцент

Харківській національній автомобільно-дорожній університет

Українське законодавство має достатнє законодавче підґрунтя для здійснення освітньої діяльності: Закон України «Про освіту»; спеціальні закони України «Про вищу освіту», «Про професійну освіту», «Про фахову передвищу освіту», «Про загальну середню освіту», «Про дошкільну освіту», «Про позашкільну освіту» (деякі з цих законів ще розробляються або поки не містять відповідних норм); Закон України «Про наукову та

науково-технічну діяльність»; нормативних актів Кабінету Міністрів України, центральних органів виконавчої влади, що мають у сфері свого підпорядкування заклади освіти та/або наукові установи. Кожен ВНЗ повинен розробляти власні статuti та інші внутрішні нормативні документи закладів освіти та наукових установ (наприклад, Наказ ректора № 153 від 31 жовтня 2018 року «Внутрішня система забезпечення якості» СТВНЗ 63.1-01:2018).

На основі розроблених рекомендацій викладачі повинні сприяти розвиненню академічною доброчесності серед здобувачів:

діяти у професійних і навчальних ситуаціях із позицій академічної доброчесності та професійної етики, згідно законодавства України;

самостійно виконувати навчальні завдання, показуючи приклад для здобувачів вищої освіти;

коректно посилатися на джерела інформації у разі запозичення ідей, тверджень, відомостей, згідно розроблених стандартів;

усвідомлювати значущість норм академічної доброчесності, оцінювати приклади людської поведінки відповідно до цих.

Викладачі повинні дати змогу здобувачу опанувати наступні навички:

шукати, обирати й оцінювати якість джерел, необхідних для проведення досліджень;

перефразувати чужі думки своїми словами стисло, детально, без зміни змісту цих думок, власними висловлюваннями;

правильно описувати посилання на джерело, згідно розроблених стандартів;

правильно цитувати;

знати про форми академічного плагіату і про шляхи запобігання йому.

Здобувачі повинні бути ознайомлені з поняттям «читингу» та запобігати його застосуванню в власній науковій діяльності. Для початку потрібно мати уявлення, що ми маємо на увазі під терміном «cheating». Це англійське слово в широкому сенсі перекладається як шахрайство, обман, в академічному і поглибленому розумінні означає:

використання роботи іншого людини і представлення її в якості своєї власної;

списувати, шахраювати на іспиті або заліку;

дозволити кому-небудь використовувати вашу роботу на іспиті або в інших цілях;

копіювання, використання матеріалів без належного цитування, посилань, виносок, згідно розроблених стандартів та нормативних актів, прийнятих до застосування в вищому навчальному закладі;

доповнення бібліографії роботами, які насправді не використовуються;

використання або зберігання заміток, шпаргалок і відповідей перед іспитом або завданням і використання їх під час іспиту або завдання;

використання електронних пристроїв для отримання інформації під час іспиту;

пройти тест або виконати вправу для когось-то або попросити когось-небудь здати тест або виконати завдання для вас.

Причини «читинга»: звичайна лінь; недолік креативності та оригінальності; психологічний тиск; нерозуміння лекції, матеріалу, завдання.

Як протидію порушення академічної доброчесності можливо застосовувати технологічні рішення. Наприклад, Unicheck – це система запобігання та виявлення академічного плагіату, яка використовується в ХНАДУ. Метою цієї діяльності є сприяння підвищенню якості навчання, розвитку навичок доброчесної роботи із джерелами інформації та

формуванню звички до сумлінного дотримання вимог наукової етики, активізації самостійності та індивідуальності при створенні авторського твору та підвищенню відповідальності з боку учасників освітнього процесу працівників та здобувачів вищої освіти за порушення загальноприйнятих правил.

Основні напрямки запобігання порушення академічної доброчесності:

дотримання принципів академічної доброчесності та проведення інформаційних кампаній щодо важливості написання оригінальних робіт і поваги до робіт інших людей;

вдосконалення та поширення використання плагіат-чекерів;

навчання академічному письму;

відповідальне ставлення науковців до розвитку української науки, а отже й суспільства в цілому.

Для вирішення питань із розповсюдження академічної доброчесності проводиться:

періодично обговорення на різних рівнях (від академічної групи і кафедри до вченої ради і ректорату) стан запровадження етичних академічних норм у щоденному житті університету;

включення інформацію про принципи забезпечення академічної доброчесності до програм підготовки аспірантів і докторантів;

впровадження навчальних курсів або модулів з академічної доброчесності для студентів і програм підвищення кваліфікації викладачів..

«Читинг» і плагіат поступово знищують здатність мислити самому, вбивають креативність, з часом людина перестає критично мислити і втрачає свою оригінальність.

Література:

1. Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII «Про вищу освіту». URL: <http://sfs.gov.ua/diyalnist-/zakonodavstvo-pro-diyalnis/zakoni-ukraini/65715.html>
2. Положення про систему запобігання та виявлення плагиату у Національному технічному університеті «Дніпровська політехніка». Дніпро, НТУ «ДП», 2019». 18 с.
3. Правила академічної доброчесності учасників освітнього процесу Харківського національного автомобільно-дорожнього університету. СТБНЗ 67.0-01:2019. Харків, ХНАДУ, 2019.
4. Сідляренко А. Академічна доброчесність: як боротися з плагиатом в Україні. URL: <https://osvita.ua/vnz/akadem-dobrochesnist/64191/>

УДК 378

КОМПЕТЕНТІСНО-ОРІЄНТОВАНА ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА

*Бредіхін В.М., к.т. н., доцент,
Харківський національний університет будівництва та архітектури
Штельма О.М., доцент
Харківський національний університет міського господарства
ім. О.М. Бекетова*

Формуванням загальних компетенцій студентів називають процес особистого розвитку, що здійснюється під впливом зовнішніх факторів, тобто при отриманні і перенесенні предметних знань, умінь, індивідуальних здібностей на об'єкти в сфері майбутньої професійної діяльності, які придбані як досвід в процесі навчання для подолання

проблем професії та реальних виробничих завдань. Розвиток професійної освіти має відбуватись виключно на засадах компетентнісного підходу, тому перед професійною сучасною освітою тепер постало питання переходу від оцінювання знань до оцінювання компетенцій.

Компетенції і результати освіти тісно пов'язані між собою. Компетентність в перекладі від латинського (*competens*) здатний. На думку одних вчених, компетентною є людина, маюча знання певних законів та розуміння у будь-якій галузі; яка професійно орієнтується в ній, та здатна в міру своїх знань або повноважень здійснювати певні дії або приймати відповідальні рішення, а також здійснювати судження відносно того чи іншого явища. Це означає здатність прийняття виваженого рішення щодо отриманої задачі, незалежно від того, у якій сфері людського буття вона виникла. За судженням інших, сутність компетентнісного підходу полягає в отриманні та подальшому вдосконаленні у студентів складу ключових компетенцій, визначаючих їх успіх у професійній та громадській самореалізації [1-2].

Слід відзначити, що, у протиріччя терміну «кваліфікація», термін «компетенції» включає в себе чисті професійні знання і уміння, відзеркалюючи такі якості як кваліфікація, наявність творчої ініціативи та співробітництва, а також уміння працювати в колективі, комунікативних якостей, вмінь навчатися, аналізувати, здатності до логічного мислення та відбору і доцільному використанню інформації [3]. Тобто компетентнісний підхід пов'язаний з ідеєю всебічного підготовчого виховного процесу особистості не стільки як фахівця, а як особи. У зв'язку з вищевикладеним можна визначити одну з головних завдань системи сучасної професійної освіти - здійснити допомогу так, аби кожен студент розвинув всі свої здібності. Також не слід забувати про досвід, важливий компонент компетенцій. Зазвичай досвід розглядають як процес інтеграції в єдиний компонент дії, засоби, методи та прийоми рішення проблем, які успішно

засвоєні та прийняті особою. Більшість дослідників розуміють професійну компетентність сформованою протягом процесу навчання і самоосвіти систему науково-практичних знань та умінь, здатних вплинути та зосередитись на якості рішень професійних задач, а також розвинутих і особистісно-професійних якостях, маючих прояв протягом ділового та партнерського спілкування з іншими особами в процесі рішення їх життєвих проблем.

Здатність та можливість самостійного здобуття нових знань та вмінь, при неодмінному застосуванні окреслених якостей в своїй роботі, є чи не найголовнішою складовою професійної компетентності. Компетентність завжди проявляється в діяльності. Професійна компетентність спеціаліста виявляється при вирішенні професійних завдань. Як правило, під компетентністю розуміють володіння фахівцем набором необхідних для його роботи компетенцій, або відповідність даного фахівця вимогам його посади, або здатність фахівця ефективно здійснювати свою професійну діяльність [4].

Таким чином, про сформованість професійної компетентності можна судити по навичкам і вмінням, застосовуваним фахівцем для вирішення складних завдань не тільки професійного, але і міжособистісного характеру.

Щодо результату того, як реалізовано компетентнісний підхід, пропонується виходити з того, як якісно студенти, спираючись на власну підготовку, виявляються готовими в майбутньому витримувати конкурентні умови на вільному ринку працевлаштування та посісти цілком успішну суспільну позицію. Професійну компетенцію майбутнього фахівця визначають як здатність до ефективних дій при опиранні на практичний досвід, уміння і знання в процесі рішення професійних завдань, вироблення ефективних рішень в процесі своєї діяльності. Професійною компетенцією також визначено соціальне значення

майбутніх фахівців, їх потрібність, здатність до швидкого реагування та готовність здійснювати інновації у професійній діяльності. Професійна компетентність в якості показника загального професіоналізму формується в процесі професійно-орієнтованого навчання та носить діяльнісний характер. Дана професійна якість динамічна і, будучи одного разу сформованою, потребує постійного розвитку і вдосконалення. У студента в процесі професійної освіти мають бути сформовані наступні компетенції:

- навчально-пізнавальні (виявляються у сукупності вмінь та навиків пізнавальної діяльності);

- інформаційні (виявляються у здатності людини до самостійного пошуку, аналізу, відбору, обробки і передачі необхідної інформації);

- комунікативні (мають прояв у володінні навичок взаємодій з іншими людьми, вмінь співпрацювати в межах колективу, знайомстві з різноманітними соціальними ролями);

- інформаційно-комунікаційні (одні з головних компетентностей сучасних людей, мають прояв в процесі роботи, коли для рішення задачі слід застосовувати інформаційні засоби [5-6].

Будучи викликаною до життя різними умовами, компетентнісно-орієнтована професійна освіта є в першу чергу реакцією професійної освіти на прояв нових соціально-економічних умов та процесів ринкової економіки.

Ринком висунуті зовсім інші, специфічні складні вимоги, яким повинен відповідати сучасний фахівець, але наявність цих вимог аж ніяк не враховано в жодній програмі підготовки сучасного фахівця. Як виявляється, означені вимоги не пов'язані жорстко з тим або іншим предметом, проте вони мають наддисциплінарний характер, а їх формування потребує не стільки нового змісту (предметного), скільки інших педагогічних технологій.

Література:

1. Балакаева М. Б. Развитие самообразования студентов вуза в условиях реализации компетентностного подхода: *автореф. дис. канд. пед. наук.* Омск, 2007.
2. Ильядова М. Д. Методика формирования профессиональной компетенции будущих специалистов как актуальная теоретическая и прикладная задача современных исследований. *Высшее образование сегодня.* 2008. №7.
3. Пономарьова М. С., Савченко Т.В. Индивидуальный подход к образовательному процессу в высшей школе. *Проблеми і шляхи забезпечення якості вищої освіти щодо підготовки фахівців з економіки і підприємництва в умовах Євроінтеграції: Всеукраїнська науково-методична Інтернет-конференція, 06 листопада 2015 р.:* збірник матеріалів. Харків, 2015. С. 53-57.
4. Грицуленко С.І., Потапова-Сінько Н.Ю., Гарбера К.М. Методика викладання економічних дисциплін: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] Одеса: ОНАЗ ім. О.С. Попова, 2012. 224 с.
5. Концепція розвитку економічної освіти в Україні. Наказ Міністерства освіти і науки України від 13.04.2004 р. за № 303. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v12_7290-03
6. Стратегія реформування вищої освіти в Україні до 2020 року (Проект) URL: http://old.mon.gov.ua/img/zstored/files/HE%20Reforms%20Strategy%202011_11_2014.pdf

**ЩОДО РОЗВИТКУ МЕТОДОЛОГІЇ І ОРГАНІЗАЦІЇ
ВИКЛАДАННЯ ОБЛІКОВИХ ДИСЦИПЛІН В УМОВАХ
ІНТЕГРАЦІЇ ВІТЧИЗНЯНОЇ ОСВІТИ У МІЖНАРОДНИЙ ПРОСТІР**

Вербицька В.І., к.е.н., доцент

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Одним з основних завдань підготовки фахівців з обліку і оподаткування у вищих навчальних закладах є запровадження інноваційних технологій навчання, які б забезпечили дотримання міжнародних стандартів вищої освіти в Україні.

Центральне місце у навчальному процесі студентів напряму підготовки «Облік і оподаткування» належить викладачам, які в своїй більшості не уявляли свою особистість як педагоги. Викладачі облікових дисциплін в основному є випускниками вищих навчальних закладів з відповідної спеціальності (а іноді і не тільки напрямку «Облік і оподаткування» або «Облік і аудит») або працюючі бухгалтери, що мають професійну освіту, дещо далеку від педагогічної. Такі викладачі мають, використовуючи особистий життєвий досвід, здійснити процес вироблення власної, часто не бездоганної, методики викладення бухгалтерських дисциплін. Багато з них не мають жодної уяви, як і при застосуванні яких методів навчання зробити свою дисципліну цікавою для студентів, а в кінцевому результаті, забезпечити ефективність засвоєння наданих викладачем знань. Безумовно, якість навчання при цьому є досить посередньою [4].

Проблеми підвищення педагогічної майстерності науково-педагогічних працівників та необхідність удосконалення форм організації

методичної роботи у економічному вузі є першочерговими та актуальними. Діяльність викладачів облікових дисциплін повинна бути спрямована на активізацію пізнавальної діяльності студентів.

Вважається, що недоліком класичних методів навчання є те, що ними пригнічується здатність до індивідуального мислення, водночас перевагою є їх сприяння до інтелектуального розвитку людини, яка згодом стане фахівцем певної галузі народного господарства. Вказані переваги пов'язують з використанням їх у дидактичному процесі з спрямуванням на необхідність зрозуміти, запам'ятати та відтворити отримані від викладача знання.

Однією з важливих ознак пошуку системного отримання знань є переорієнтація традиційних моделей контролю здобутих умінь і навичок. Все частіше дослідники вказують на необхідність врахування в процесі навчання не стільки традиційного засвоєння певного обсягу тем з дисципліни, а й таких рис, як систематичність, працелюбність, старанність, відповідальність та т.ін. [4].

Незважаючи на спрямованість сучасних тенденцій освіти на застосування методик активного навчання, у практичному виконанні їх використання стинається з масивом перешкод: непристосуванням до нових технологій значної кількості викладачів «старої» школи та їх недостатньою компетенцією у володінні означеними активними методиками навчання.

Існує і ще одна проблема у вивченні та засвоєнні дисциплін обліково-податкового напрямку, пов'язана з проміжком нормативного часу, що відведений для засвоєння студентами згідно навчального плану спеціальності. Нова технологія навчання примушує підвищувати професійну майстерність педагогів, які мають фахову економічну, а не педагогічну освіту. Так, Т. Шепеленко звертає увагу на те, що «навчальний процес в економічних університетах здебільшого

спрямований на розвиток фахових знань і умінь, а педагогічний аспект майбутньої професійної діяльності студентів не реалізується, що породжує суперечність між фундаментальною фаховою підготовкою випускників економічного університету і недостатнім рівнем їх підготовки до педагогічної діяльності». Дослідником вважаються, що сформувані у майбутнього викладача професійно-педагогічну спрямованість є запорукою підвищення якості професійної підготовки студентів [3].

Підготовка майбутнього викладача облікових дисциплін повинна здійснюватись ще під час навчання у вузі шляхом введення до навчального плану підготовки фахівця як освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр», так і освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр» певних навчальних дисциплін. Найефективнішими для викладачів облікових дисциплін є майстер-класи, які використовують інтерактивні методи навчання.

Стосовно сутності інтерактивних технологій слід відзначити їх особливість, що полягає у взаємодіях студентів, які залучені до навчального процесу. Це є спільним навчанням, під час якого і викладачі, і студенти є суб'єктами. При цьому викладачу відводиться ролі організувати навчання та координувати роботу у групах. Такі особливості інтерактивних технологій навчання найкраще відповідають принципам і методам особистісно-орієнтованих підходів у навчально-виховних процесах вищої школи.

Упровадження інноваційних підходів, інформаційних систем і технологій у навчальний процес є важливим складником для підготовки спеціалістів з обліку й оподаткування, а викладачі також мають пам'ятати, що їм слід доводити студентам комплекс новітніх методів і форм навчання, що диктуються суспільством для фахівців «нової генерації з урахуванням міжнародних облікових стандартів, правил та принципів» [1].

Велике значення для викладання бухгалтерських дисциплін відіграють наочні посібники, які поживляють викладання, роблять його

зрозумілішим, цікавішим, педагогічно ефективнішим, а також дозволяють за мінімальних затрат часу більш чітко подати лекційний матеріал, відокремити основне від другорядного, сконцентрувати увагу студентів на деталях, які за інших умов не були б опановані та зрозумілі [2]. Використання електронних підручників не тільки заощадить час викладачеві під час підготовки до занять, а й ефективно вплине на працездатність студентів під час опрацювання теоретичного матеріалу, виконання практичних завдань, роботи з допоміжним матеріалом, самостійного аналізу отриманих знань, допоможе досягти очікуваних результатів у навчанні.

Щодо сучасних комп'ютерних технологій, то особливу увагу слід приділяти вивченню сучасного апаратного забезпечення комп'ютерної техніки та комп'ютерних мереж, технологічних процесів опрацювання даних в інформаційних системах, комунікаційних програм для роботи з факсами й доступу в Інтернет, мультимедійних технологій, технологій електронного документообігу. Важливо, щоб майбутній бухгалтер був обізнаним також із методами захисту документів у локальних мережах та системах комунікацій: централізоване управління даними, захист даних під час їх передавання каналами зв'язку.

Однією з умов реалізації завдань з якісної підготовки майбутніх бухгалтерів вищими навчальними закладами є впровадження та широке використання в навчальному процесі сучасних форм дистанційного навчання [2].

Основу навчального процесу при дистанційному навчанні становить цілеспрямована і контрольована інтенсивна самостійна робота студента, котрий може навчатися в зручному для себе місці, за індивідуальним розкладом, і можливість контакту з викладачем. У сучасних умовах актуальним залишається ознайомлення студентів із прикладними

програмними розробками щодо автоматизації облікового процесу підприємства.

Таким чином, запровадження нових технологій у навчальному процесі є об'єктивним процесом, вектор якого визначається науково-технічним прогресом, інформатизацією і технологізацією суспільства, а також особливостями різних складових систем освіти.

Література:

1. Кіндрацька Л. М. Професійні можливості викладача у викладанні облікових дисциплін. К. : КНЕУ ім. В. Гетьмана, 2009. № 4 С. 219 – 226.
2. Кухаренко В. М., Рибалко О. В., Сиротенко Н. Г. Дистанційне навчання. Умови застосування; за редакцією проф. В. М. Кухаренка. Харків, 2001. 282 с.
3. Шепеленко Т. Діагностика професійно-педагогічної спрямованості майбутніх викладачів економіки. *Проблеми трудової і професійної підготовки*. 2009. № 14. С. 121.
4. Чижевська Л. В. Методика викладання облікових дисциплін : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.; за ред. проф. Ф. Ф. Бутинця. Житомир : ПП Рута, 2003. 504 с.

**ОСНОВИ РОЗВИТКУ ЕМПАТІЙНИХ ЗДІБНОСТЕЙ ПІД ЧАС
ВИКЛАДАННЯ КОМП'ЮТЕРНОЇ ГРАМОТНОСТІ В
УНІВЕРСИТЕТІ ТРЕТЬОГО ВІКУ**

*Храпко В. О. магістр
наук. керівник: Вдовиченко І. Н. к. т. н., доцент
Криворізький національний університет*

Сьогодні проблема моральної природи людини постає на перший план широкого гуманістичного осмислення, оскільки тісно пов'язана з проблемою майбутнього людства.

Проблема емпатії, її місце в системі цінностей, структурі моральної свідомості й особистості загалом почала хвилювати не тільки філософів-етиків, а й психологів. Існує низка численних досліджень, у яких емпатія розглядається як умова розвитку моральної свідомості (Л. І. Божович, Т. І. Коннікова, І. Д. Бех та ін.), механізм просоціальної поведінки (Т. П. Гаврилова, А. В. Соломатіна та ін.). Розуміння внутрішнього світу співпереживання і співчуття для людини є необхідною умовою формування толерантної, активної і діяльної особистості. На даному етапі розвитку сучасної психології емпатійні здібності досліджуються багатьма психологічними школами, течіями, які пов'язані з проблемами вивчення спілкування, розвитку особистості, її взаємодії в різних видах діяльності. Емпатія вважається важливим чинником морального розвитку особистості та розглядається як ефективний засіб розкриття і засвоєння моральних відносин, естетичних норм, що культивуються; сприяє розвитку гуманних відносин, альтруїстичного стилю поведінки. Емпатійне співчуття, співпереживання постають мотивом-посередником діяльності,

спрямованим на допомогу особистості у процесі навчальної взаємодії. Особливого значення набуває емпатія в структурі професійних здібностей. У сучасній психології будь-який прояв емоційної активності, по суті є співпереживанням, співчуттям, внутрішнім сприянням, розглядається в контексті єдиної проблеми емпатії.

Сьогодні актуальним постає завдання створення сприятливих умов для виявлення і розвитку здібностей, задоволення інтересів та потреб, розвитку навчально-пізнавальної активності та творчої самостійності. Тому останнім часом почали з'являтися різноманітні заклади та пропозиції, які дозволяють провести час із користю, навчитись новому та не зупинятись на досягнутому. Університет третього віку – це міжнародний рух, мета якого полягає в тому, щоб навчати і стимулювати людей «у віці», в основному пенсіонерів [0].

Метою є адаптація покоління людей старшого віку до сучасного суспільного життя; підтримка фізичного та інтелектуального здоров'я, сприяння зайнятості та об'єднанню, розширення світогляду, підвищення якості життя людей сталого віку; організація такої діяльності, що створює умови для спілкування, самореалізації та активної участі в житті.

Розвитку емпатійних здібностей під час викладання комп'ютерної грамотності в університеті третього віку сприяє використання цілеспрямованої тренінгової роботи на кожному занятті, що спрямовано на розширення емоційно-чуттєвої сфери.

Працюючи в Університеті третього віку ми зіткнулися з такими особливостями викладання комп'ютерної дисципліни, як уповільнення реакцій при більшій і швидшій стомлюваності, погіршення здатності до сприйняття, звуження обсягу та зменшення тривалості зосередження уваги, труднощі розподілу і переключення уваги, зниження здатності до концентрації уваги, підвищена чутливість до сторонніх перешкод, деяке зменшення можливостей пам'яті. Зважаючи на такі особливості необхідно

структурувати програму навчання та враховувати психолого-педагогічні умови організації процесу навчання людей похилого віку. Так, ми виокремили основні вимоги діяльності викладання:

створення позитивної, комфортної атмосфери навчання;

врахування досвіду студентів;

вияв поваги, толерантності, врахування вікових фізіологічних та психічних порушень слухачів;

вивчення потреб та інтересів студентів, та на їх основі розроблення програм змісту навчання;

залучення студентів до розроблення програми навчання та проведення занять (особливо практичного спрямування);

постійний моніторинг занять з метою коригування змісту і методів навчання.

Отже, навчання людей літнього віку потребує особливої уваги як з боку організаторів, так і з боку учасників навчального процесу. Ці особливості впливають на вибір форм та методів навчання, а також визначають зміст навчальних занять.

Функціональну роль емпатії у педагогічній діяльності досліджував Г. Келлі [0]. Педагогічна емпатія визначається науковцем як здатність педагога до реалізації емпатійної педагогічної дії. Емпатійна педагогічна дія – це специфічна активність викладача, яка проявляється у формі емпатійного контакту і являє собою структуру, кожен компонент якої містить емпатійну складову. Такий контакт дозволяє їм розкриватися повніше як партнерам по спілкуванню і, завдяки цьому, сприяє їх індивідуальному розвитку. Досягаючи відчутних, особисто значущих результатів у виконанні завдань, що позитивно (емпатійно) оцінюються педагогом, учень переживає задоволення. Наслідком й результатом цього процесу є те, що: учень вже сам прагне до дії, намагається бути емпатійним і самостійним [0].

Зважаючи на те, що емпатійні здатності особистості виявляються насамперед у процесі взаємодії з іншими, розвивати ці риси також найпростіше індивідуально. Відносно безпечну практику міжособистісних взаємодій надає соціально-психологічний тренінг. Тренінг, спрямований на розвиток емпатійних здібностей повинен бути особистісним тренінгом, який включає в себе прийоми, що допомагають усвідомити себе, специфіку особистісної емоційно-моральної сфери, розвинути здатність розуміти почуття, думки і поведінку іншої людини. Такий тренінг повинен сприяти вдосконаленню значущих професійних якостей, необхідних для вибудовування грамотних взаємин з дітьми, встановлення емоційних контактів з ними [0].

Отже, емпатійні здібності виступають індикатором почуттів та переживань, у процесі тренінгової взаємодії. У своїх розвинутих формах емпатія стає психологічним «інструментом» формування не лише правильної позиції учнів під час процесу комунікації, але й успішного вивчення дисципліни.

Література:

1. Воронцова Т. В., Пономаренко В.С. Вчимося жити разом. Посібник для вчителя з розвитку соціальних навичок у курсі «Основи здоров'я» (основна і старша школа). К.: Алатон, 2017.
2. Келли Г. Тренінг прийняття рішень. СПб.: Питер, 2001. 224 с.
3. Университет третьего возраста. : Википедия. Свободная энциклопедия. URL: [https://ru.wikipedia.org/wiki/ Университет_третьего_возраста](https://ru.wikipedia.org/wiki/Университет_третьего_возраста) (дата обращения: 10.11.2019).
4. Ягупов В. В. Педагогіка: навч. посібник. К.: Либідь, 2002. 560 с.

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ДЕЛОВОЙ ИГРЫ В ПРОЦЕССЕ ОБУЧЕНИЯ СТУДЕНТОВ ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЙ

Бережная Н.Г., к.т.н.

Кутья О.В., преподаватель

*Харьковский национальный университет сельского хозяйства
имени Петра Василенка*

Система образования нуждается в преподавателях не просто знающих, а умеющих творчески применять и развивать свои знания. Поэтому нужно искать методы обучения, способствующие эффективному развитию имеющихся у студентов способностей и формированию навыков самостоятельности, креативности, системности мышления, умению перестраиваться в современном стремительно меняющемся обществе. Решая эти задачи, преподаватели ищут разнообразные формы проведения занятий, которые отличаются от стандартных. Педагогическая деятельность всегда предполагает творчество.

При планировании занятий каждый преподаватель задумывается не только о том, что рассказать по теме предмета, но, и как, и в каком виде донести информацию студенту, как заинтересовать будущего специалиста изучать именно эту дисциплину. В качестве помощников можно использовать Интернет-ресурсы [1, 2] в которых предоставлено большое количество интересной информации в виде текстовых документов, видеоматериалов, презентационных слайдов и т.д.

Как привлечь студента к изучению нового? Процесс познания должен быть интересным, необычным, активным и запоминающимся. Исследователями доказано, что после того, как что-то прочитано –

запоминается 10%; после того, как что-то услышано – запоминается 20%; после того, как что-то увидено – запоминается 30%; после того, как что-то увидено и услышано – запоминается 50%; после того, как что-то сделано самостоятельно – запоминается 90%.

Одним из современных методов обучения, сочетающего вышеприведенные составляющие, является деловая игра.

Среди различных активных методов в учебной практике именно деловая игра активизирует мыслительную деятельность студентов, развивает творческие способности будущих специалистов той или иной отрасли.

Игра и человечество всегда были вместе. По мнению Й. Хейзинги, игра старше человеческой культуры и пришла к нам из мира животных, не сильно изменившись – основные принципы игры остались прежними. Игровая активность может быть обусловлена биологической необходимостью, или обретением важного навыка, или тренировкой физиологических возможностей, в любом случае, игра – это важнейший инструмент развития.

В настоящее время практика проведения деловых игр очень популярна, насчитывается несколько тысяч видов обучающих игр. Издано много пособий и методических рекомендаций по применению игровых способов и методов обучения, ориентированных на конкретные предметы, начиная с начальной ступени обучения человека.

Игра помогает активизировать участников учебного процесса – это ее главное отличие от традиционных форм проведения учебных занятий. Она способствует более глубокой заинтересованности ее участников в изучении поставленного вопроса, предоставляет им возможность широкого повышения профессионального мастерства. В учебной деловой игре активно проявляются такие качества личности, как дисциплинированность, ответственность, чувство долга, умение

взаимодействовать с коллективом, возникает большая эмоциональная включенность игроков в образовательный процесс, и создаются возможности для развития творческой деятельности.

Каждая деловая игра разрабатывается для решения определенных задач, и ни одна из них не претендует на универсальность. Сами игры редко являются источником знаний, но они облегчают процесс обучения, когда участники могут поучиться друг у друга.

Деловые игры ставят перед собой следующие задачи:

обсуждение и диалог между студентами;

желание взглянуть на проблему шире;

получение обратной связи;

снижение напряжения и позитивный подход

поиск новых источников вдохновения и мотивации

Деловые игры в виде упражнений предполагают необходимость формулировки цели, использования несложных правил. Игра особенно эффективна тогда, когда вам требуется объяснить сложные процессы простым языком.

Деловые игры в форме диалога идеальны для рассмотрения реальных кейсов, обсуждения пошаговой инструкции для решения задач, а также обмена личным опытом. Перед началом игры необходимо описать структуру и правила. По ходу игры ведущий (как правило, это преподаватель) должен корректировать направление диалога, а участники могут изменять обычные шаблоны поведения и присущие им обычно ролевые модели. Среди недостатков этого подхода можно отметить желание участников выиграть любой ценой в ущерб конструктивному диалогу.

Деловая игра в форме симуляции. Данный вид деловых игр подразумевает использование вымышленных ситуаций и ролей. В ходе симуляции участники игры своим поведением могут давать обратную

связь для последующего анализа и оценки. Ведение счета и небольшой соревновательный момент делают игру более эффективной.

Література:

1. Кутья О.В. Вплив інтернет-технологій на розвиток сучасної освіти. *Всеукраїнська науково-методична інтернет-конференція з проблем вищої освіти «Підвищення якості освітньої діяльності у вищих навчальних закладах за рахунок інтерактивних форм навчання»*. 9-10 квітня 2018 р. Х.: ХНАДУ, 2018. С. 50.
2. Бережна Н.Г. Запровадження нових підходів у навчанні студентів рівня бакалаврів. *Всеукраїнська науково-методична інтернет - конференція з проблем вищої освіти «Підвищення якості освітньої діяльності у вищих навчальних закладах за рахунок інтерактивних форм навчання»*. 9-10 квітня 2018 р. Х.: ХНАДУ, 2018. С. 57.
3. Глотова М. Ю. Применение методики учебной деловой игры в обучении студентов педагогических специальностей. *Новые образовательные технологии в вузе: 8-я Междун. научно-метод. конф., 2-4 февраля 2011 года: сборник материалов*. Екатеринбург: УрФУ, 2011. С. 465-473. URL: <http://hdl.handle.net/10995/55900>
4. Автухов А.К., Кутья О.В., Бережна Н.Г. Вплив виховної роботи на соціальну зрілість майбутнього фахівця. *Збірник тез і доповідей Всеукр. науково-метод. конф. «Шляхи забезпечення якості підготовки фахівців транспортної галузі»* Х.: ХНАДУ, 2015. С.125-127.
5. Ванюшин В.Н., Гвоздиков С.В., Лаврентьев А.Р., Орлова Л.А. Деловая игра в обучении: научно-практ. пособие. Дзержинск: «Конкорд», 2015. 131 с.

ОЦІНЮВАННЯ ЯКОСТІ ОСВІТНИХ ПОСЛУГ ЗДОБУВАЧАМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ ТА РАБОТОДАВЦЯМИ

Дмитрієва О.І., к.е.н., доцент

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

На сучасному етапі на Україні стоїть проблема, пов'язана з якістю вищої освіти, що є питанням майбутнього країни в європейському та світовому цивілізаційному просторі. Якісна освіта дає змогу стати конкурентоздатними на ринку праці. Отже, головним завданням закладів вищої освіти (ЗВО) сьогодні є робота над підвищенням якості освітнього послуг. Цю роботу необхідно проводити з урахуванням думки студентів, які є споживачами цих послуг, а також роботодавцями.

Система забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти (система внутрішнього забезпечення якості) в ЗВО передбачає здійснення таких процедур і заходів:

- визначення принципів та процедур забезпечення якості вищої освіти;
- здійснення моніторингу та періодичного перегляду освітніх програм;
- щорічне оцінювання здобувачів вищої освіти, науково-педагогічних і педагогічних працівників університету та регулярне оприлюднення результатів таких оцінювань на офіційному веб-сайті, на інформаційних стендах та в будь-який інший спосіб;
- забезпечення підвищення кваліфікації педагогічних, наукових і науково-педагогічних працівників;

- забезпечення наявності необхідних ресурсів для організації освітнього процесу, у тому числі, самостійної роботи студентів;
- забезпечення наявності інформаційних систем для ефективного управління освітнім процесом;
- забезпечення публічності інформації про освітні програми, ступені вищої освіти та кваліфікації;
- забезпечення ефективної системи запобігання та виявлення академічного плагіату у наукових працях працівників вищих навчальних закладів і здобувачів вищої освіти;

На сьогодні ЗВО передбачено незалежне оцінювання якості освітніх послуг лише у вигляді акредитаційних процедур. Серед основних проблем існуючої системи акредитації експерти називають абсолютну монополію держави у сфері акредитування освітньої діяльності, неконкурентність, непрозорість та заформалізованість самого механізму акредитації. Така ситуація фактично позбавляє студентів та роботодавців реально впливати на процес забезпечення якості освіти. Якість освітніх послуг, що надаються ЗВО в Україні мають оцінюватися державою, адміністрацією ЗВО, роботодавцями, студентами та незалежними експертами, при цьому оцінювання повинно відбуватися незалежно один від одного та із застосуванням різних критеріїв.

Одним з компонентів моніторингу якості освіти є визначення рівня задоволеності студентів якістю освітніх послуг, що їм надаються. Інструментарієм моніторингу, тобто сукупністю засобів, механізмів, що застосовуються для різноманітних дослідницьких операцій, нами обрано анкетування. На наш погляд, такий вид опитування якнайкраще висвітлює думку респондентів з приводу певного питання і при цьому не втомлює їх.

Анкета повинна відповідати всім вимогам, зокрема в ній є звернення до респондента, де розкривається мета дослідження, вона містить невелику

кількість питань, у ній представлені питання відкритої та закритої форми, формулювання питань чітким та зрозумілим.

Анкетування носить особистісний, оцінний і анонімний характер, відтак, студентам пропонують відповісти на питання анкети якомога повніше і відвертіше. Основна мета – виявити реальний рівень задоволеності студентів освітніми програмами: змістом освітнього процесу, методами навчання, організацією лекційних і практичних занять, способами передачі інформації, навчально-методичним забезпеченням, станом розробленості віртуального освітнього середовища, професійними якостями викладацького складу, впровадженістю в освітній процес технологій, що розвивають творчий і професійний потенціал студентів, їхні лідерські якості, самостійність тощо. Участь в анкетуванні беруть студенти старших курсів, що мали вже достатній досвід для оцінки зазначених параметрів освітнього процесу.

Для науково-педагогічного колективу важливо з'ясувати, чи в правильному напрямі рухаються кафедра, чи відповідають вони тим сподіванням, які на них покладають студенти. З метою повного виключення фактора участі викладачів з процесу проведення анкетування та обробки його результатів навчальному році опитування студентів здійснювалось за допомогою розробленою анкети.

Роботодавці теж беруть участь у моніторингу та перегляду освітніх програм. Для цього освітні програми обговорюються з роботодавцями або відправляються на рецензію.

Систематичний результативний моніторинг рівня задоволеності здобувачами вищої освіти та роботодавцями освітніми послугами, що пропонуються, є вимогою часу, необхідною умовою забезпечення високих рейтингів університетів, їхньої конкурентоспроможності у національному та світовому просторі. Першим і найпростішим кроком у здійсненні оцінювання якості освітніх послуг їхніми здобувачами є регулярне

анкетування студентів, яке повинно мати гарантовано незалежний, анонімний характер, а за змістом має бути націлене на найважливіші аспекти освітнього процесу, зокрема, якість викладача, якість навчального середовища та навчально-методичного забезпечення, його інноваційність, прозорість та відкритість освіти, її академічну доброчесність та конкурентоспроможність.

Література

1. ДСТУ КО 9000:2015 (КО 9000:2015, ГОТ) Системи управління якістю. Основні положення та словник термінів. К. : ДП «УкрНДНЦ», 2016. 45 с.
2. Енциклопедія освіти. *Академія педагогічних наук України*; гол. ред. В.Г. Кремень. К. : Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.
3. В.М. Захарченко, С.А. Калашнікова, В.І. Луговий, А.В. Ставицький, Ю.М. Рашкевич, Ж.В. Таланова Національний освітній глосарій: вища освіта. За ред. В.Г. Кременя. 2-е вид., перероб. і доп. авт.-уклад. К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2014. 100 с.
4. Панич О. Зовнішня оцінка якості вищої освіти в Україні: що може бути змінено? URL :
<http://education-ua.org/ua/articles/430-zovnishnya>.
5. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII. Відомості Верховної Ради. 2014. № 37-38. URL:
<http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/page>.
6. Udam, M. and Mati Heidmets. Conflicting views on quality: interpretations of ‘a good university’ by representatives of the state, the market and academia. *Quality of Higher Education*. 2013. Vol. 19, #2. P. 210-224.

SOFT SKILLS – ЗАТРЕБУВАНІ НАВИЧКИ XXI СТОЛІТТЯ

Ракітянська Л.М., к.п.н., доцент

Криворізький державний педагогічний університет

Посилення глобалізаційних процесів у світі загострює проблему підготовки фахівців нової формації, професійний рівень яких відповідав би європейським стандартам та вимогам ринку праці. Черговий Всесвітній економічний Форум (World Economic Forum, Davos, 2018) визначив найбільш пріоритетні і затребувані на світовому ринку праці професійні навички XXI ст. Серед інших виокремлений «емоційний інтелект» як soft skills – «м'яка навичка». Засновник і президент Форуму К. Шваб [1] вважає, що людство стоїть на порозі четвертої промислової революції, яка кардинально змінить всю світову економіку, що, в свою чергу, призведе до глибоких наслідків в соціальній сфері і передусім у сфері працевлаштування та зайнятості населення. Технологічний прогрес, високотехнологічні інновації, загострюючи проблему конкурентоздатності, вносять корективи у сучасний ринок праці, руйнуючи й скорочуючи сталі професії і народжуючи нові, змінюючи вимоги до сталих професійних навичок на «навички XXI століття», яких вимагає час та швидкість і радикальність соціально-економічних змін. Подолання глобальних викликів техногенної цивілізації XXI ст., мінімізація потенційних негативних наслідків та адаптація до нового соціального середовища, можлива, вважає К. Шваб, за умови «мобілізації колективної мудрості нашого розуму, сердець та душ» [1, с.31-34]. Він пропонує розвивати чотири типи інтелекту, які порівнює з розумом, серцем, душею та тілом:

- контекстуальний інтелект (розум) – те, як ми розуміємо та використовуємо наші знання. Ті, хто приймає рішення, повинні уміти співпрацювати з іншими за принципом «множинності зацікавлених», тобто з урахуванням якнайбільше різних думок, інтересів інших;

- емоційний інтелект (серце) – те, як ми опрацьовуємо та інтегруємо наші думки, почуття, як ставимося до самих себе та один до одного. Емоційний інтелект є «важливим атрибутом четвертої промислової революції», «якість провідника змін», яка відіграє вирішальну роль у досягненні успіху і включає самосвідомість, самоконтроль, мотивацію, емпатію, соціальні навички;

- натхненний інтелект (душа) – те, як ми використовуємо наше відчуття власної та загальної цілі, довіру з метою змінити ситуацію на краще і діяти в загальних інтересах. Він надихає людину на постійний пошук смислу та значущості, на креатив, довіру, яку можна завоювати й утримати за умови тісної співпраці та взаємодії, що ґрунтується на загальних інтересах;

- фізичний інтелект (тіло) – те, як ми розвиваємо і підтримуємо наше власне здоров'я та благополуччя, а також здоров'я та благополуччя інших. Фізичні заняття позитивно впливають на почуття й думки, сприяють життєвому успіху [1, с.31-34].

Набуті інтелектуальні навички, за К. Швабом, повинні доповнюватись здатністю до створення інновацій, проявами креативності, гнучкістю та критичністю мислення, здатністю адаптуватись до нової ситуації, співпрацювати з іншими, володіти, за його образним порівнянням, «соціальною й інтелектуальною спритністю лисиці, ніж позбавленої гнучкості, вузькоспрямованої концентрації на меті, що властива їжакові». Людський капітал К. Шваб розглядає більш вагомим і цінним у досягненні економічного успіху, ніж фінансовий [1, с.31].

Отже, оволодіння майбутніми фахівцями визначеними міжнародним,

експертним співтовариством емоційно-інтелектуальними, «м'якими навичками» (soft skills) має бути одним із пріоритетних напрямів професійної підготовки.

Література:

1. Шваб К. Четвертая промышленная революция. Издательство «Эксмо», 2016. 208 с.

УДК 378.145

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИБІРКОВОСТІ ДИСЦИПЛІН – НЕВІД'ЄМНИЙ КОМПОНЕНТ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Северин О.О., к.т.н., доцент

Шуліка О.О., к.т.н., доцент

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

В умовах інтеграції вітчизняної освіти у міжнародний простір невід'ємними є розширення прав і можливостей здобувачів вищої освіти, створення освітнього середовища, орієнтованого на задоволення потреб та інтересів здобувачів вищої освіти, включаючи надання можливостей для формування індивідуальної освітньої траєкторії [1].

В рамках освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів зі спеціальності 275.03 «Транспортні технології (на автомобільному транспорті)», освоєння якої забезпечує набуття здобувачами першого (бакалаврського) рівня освіти здатності розв'язувати складні спеціалізовані

задачі та вирішувати практичні проблеми в галузі автомобільного транспорту з використанням теорій та методів сучасної транспортної науки на основі системного підходу та з урахуванням комплексності та невизначеності умов функціонування транспортних систем, для формування індивідуальної освітньої траєкторії закладений вибіркового компонента. Він надає здобувачам вищої освіти з даної спеціальності право вибору певних навчальних дисциплін поміж кількох альтернативних навчальних дисциплін в рамках освітньо-професійної програми. Однак підвищення якості освіти та інтенсивний технологічний розвиток світового господарства потребує постійного оновлення змісту вибіркової частини навчальних планів.

Для цього в рамках реалізації студентотриваного навчання на кафедрі транспортних технологій Харківського національного автомобільно-дорожнього університету проводиться постійний моніторинг думок здобувачів щодо якості освіти шляхом анкетування; визначається їх оцінка рівня взаємної поваги і партнерства з адміністрацією, педагогічними, науково-педагогічними, науковими та іншими працівниками закладу вищої освіти; виявляються побажання щодо вибірових дисциплін. Кафедрою раз на рік студентам пропонується заповнити анкету з наступними питаннями та варіантами відповідей.

Питання 1. Чи престижним є навчання в ХНАДУ?

Варіанти відповідей: так; ні.

Питання 2. Чому Ви обрали ХНАДУ?

Варіанти відповідей: висока якість освіти; зручне територіальне розташування; порада батьків або знайомих; багато позитивних відгуків; найлегше було вчинити; ЗВО співпрацював з нашою школою (технікумом).

Питання 3. Чому Ви обрали саме цю спеціальність?

Варіанти відповідей: мріяв з дитинства; наполягли батьки; особливо не

замислювався; престиж даної спеціальності в суспільстві; інтерес до майбутньої професії; спеціальність дає можливість добре заробити; офіційна відстрочка від армії; інше.

Питання 4. Чи змінилося Ваше ставлення до обраної спеціальності зараз при навчанні в ХНАДУ?

Варіанти відповідей: так, покращилося; так, погіршилося; залишилося без змін добре ставлення; залишилося без змін погане ставлення.

Питання 5. Оберіть висловлювання, що характеризує організацію навчального процесу на нашому факультеті (університеті).

Варіанти відповідей: на високому рівні; на задовільному рівні; невідповідність дисциплін одержуваній спеціальності; перевантаженість аудиторними заняттями; незадоволеність якістю викладання в цілому.

Питання 6. Які, на Вашу думку, в навчальному процесі відносини «викладач - студент»?

Варіанти відповідей: теплі, доброзичливі; нормальні; офіційні; негативні.

Питання 7. Які, на Вашу думку, відносини «студент - адміністрація» (декан, заступники декана, завідувачі кафедр)?

Варіанти відповідей: доброзичливі; нормальні; офіційні; негативні.

Питання 8. Які, на Вашу думку, відносини «студент - співробітники» (касир, бухгалтер, економіст, вахтер, комендант в гуртожитку, методист деканату і т.д.)?

Варіанти відповідей: доброзичливі; нормальні; офіційні; негативні.

Питання 9. Які, на Вашу думку, відносини між студентами?

Варіанти відповідей: доброзичливі; нормальні; офіційні; негативні.

Питання 10. Оберіть на Вашу думку ДЕСЯТЬ найбільш затребуваних для подальшого працевлаштування за обраною спеціальністю дисциплін, поставивши місця від 1 до 10, де 1 – найбільш затребувана дисципліна.

Варіанти вибіркових дисциплін: геоінформаційні системи; основи фінансів та бухгалтерського обліку; основи експлуатації транспортних засобів;

транспортне планування міст; безпека транспортних засобів; галузева іноземна мова; комп'ютерні математичні технології; науково-дослідницька робота; екологічні характеристики транспортних систем; моделювання транспортних систем; проектування ТТС перевезень вантажів; інтелектуальні системи управління на автотранспорті; автоматизовані системи управління на автотранспорті; організація міжнародних перевезень; основи ТЕО міжнародних автомобільних перевезень; управління автомобільними перевезеннями; основи теорії прийняття управлінських рішень на автотранспорті; комерційна робота на транспорті; комерційні аспекти транспортної логістики; технічні засоби регулювання дорожнього руху; ефективність управління дорожнім рухом.

Таким чином, аналіз результатів анкетування дає змогу враховувати думки здобувачів вищої освіти не лише у період визначення вибірових дисциплін перед початком навчання, а і впродовж всього навчання. Це сприяє створенню освітнього середовища, орієнтованого на задоволення потреб та інтересів здобувачів вищої освіти та їх визнання на міжнародному освітньому просторі.

Література:

1. Проект Закону №2299 « Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення освітньої діяльності у сфері вищої освіти». 2019. URL:
http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=67164

КОЛАБОРАТИВНЕ НАВЧАННЯ ЯК ОДИН ІЗ ЗАСОБІВ ІННОВАЦІЙНО-ТВОРЧОГО ВДОСКОНАЛЕННЯ ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ

Нестеренко І. Б., к.п.н, доцент

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

Сьогодні освітяни багатьох країн Європи та світу наголошують на тому, що одним із шляхів оновлення змісту освіти й навчальних технологій, узгодження їх із сучасними потребами, інтеграції до світового освітнього простору є орієнтація навчальних програм на колаборативне навчання.

Колаборативне навчання (або як його ще називають «навчання у співробітництві») є одним із засобів інноваційно-творчого вдосконалення освітнього простору завдяки якому створюються умови для саморозвитку, самовдосконалення й самореалізації особистості. Даний вид навчання вдосконалює традиційну систему і вносить зміни у зміст і форми навчання, трансформуючи знання, уміння і навички студентів у ключові компетентності, серед яких комунікативна займає особливе місце.

Таке навчання у співробітництві визначається як спільна організація навчання, за якої студенти з різними здібностями та інтересами співпрацюють у малих групах із метою завершення проекту чи вирішення проблеми [4].

Спираючись на дослідження англійських викладачів Gilles R. та Adrian F., з'ясовуємо, що «Колаборативне навчання» має британське коріння і стосується проблем підтримки тих, хто навчається, перебуваючи на шляху набуття досвіду професійно спрямованої взаємодії через

підвищення їх активності в навчанні [3]. Стратегія колаборативного навчання є поширеною моделлю партнерства у навчанні. Співпраця вимагає розподілу завдань між учасниками робочої групи, де кожен відповідає за окрему частину висвітлення проблеми за подальшого їх результативного поєднання для досягнення поставленої мети. Спостерігається акцентуалізація не на індивідуальному завершенні завдання, а на динаміці розвитку співпраці у рамках колаборативної групи [2].

В основі колаборативного навчання покладено консенсус, що формується на основі кооперації членів групи на противагу змагальному принципу, що є характерним для традиційної педагогіки. Це рекурсивний процес, коли суб'єкти діяльності з бажанням і прагненням налаштовані на співпрацю, вибудову консенсусу в досягненні результативності поставленого завдання. Учасники мають характеризуватися достатньою комунікативністю й ініціативністю. Взаємини між учасниками колаборативної групи детермінуються такими характеристиками, як: демократичність, рівноправність, автономність. Колаборативне навчання, як форма взаємодії під час навчально виховного процесу потребує від викладачів роботи в команді з колегами, студентами, а також обговорення планів і результатів з викладачем-модератором [1, с. 66].

Згідно з вищезазначеними дефініціями визначаємо своє поняття колаборативного навчання при підготовці вчителів іноземних мов, в основу якого покладено компетентнісний підхід. Воно полягає в організації процесу навчання в малих групах для формування комунікативного потенціалу студентів, який включає комунікативну ерудицію (знання), комунікативний досвід, комунікативні здібності, якості, уміння, навички й настанови, комунікативну техніку, комунікативний стиль спілкування в різних сферах життєдіяльності й життєтворчості з метою самоактуалізації особистості.

Таким чином, використання у навчальному процесі колаборативної форми навчання під час професійної підготовки майбутніх фахівців є одним із засобів інноваційно-творчого вдосконалення освітнього простору, а отже і є доцільним. Впровадження нових методів та прийомів, в систему колаборативного навчання в процесі формування комунікативної компетентності підвищить мотивацію до навчання у майбутніх вчителів, стимулюватиме самостійність та відповідальність в умовах вирішення певних завдань в групі, розвиватиме навички роботи в команді, відповідальність, прогностичність мислення та творчий підхід до вирішення завдань, дасть змогу зробити довгострокове навчання цікавим, творчим, стимулюватиме студентів до самонавчання, навчить критично й креативно мислити, розвиватиме самовпевненість, саморозвиток, самовдосконалення й самореалізацію.

Література:

1. Кожушко С. Стратегії колаборативного навчання у вищому навчальному закладі. *Молодь і ринок*. Дрогобич, 2014. №5 (112). С. 65-70.
2. Лещенко М. П. Колаборативний підхід до розвитку ІКТ-компетентностей учителів і учнів загальноосвітніх навчальних закладів. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2012. №5 (31). URL: <http://www.journal.iitta.gov.ua>.
3. Gilles R., Adrian F. Collaborative Learning: The social and intellectual Outcomes of Learning in Groups. London, 2003.
4. Srinivas H. Collaborative Learning. Collaborative Learning Structures and Techniques. *Texas: Teaching Resource Center*. URL: <http://www.gdrc.org/kmgmt/c-learn/methods.html>.

**ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ФАХІВЦІВ
З ТРАНСПОРТНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В УМОВАХ МІЖНАРОДНОЇ
ІНТЕГРАЦІЇ**

*Волкова Т.В., к.т.н., доцент
Харківський національний автомобільно-дорожній
університет*

Якісна організація перевезень і управління автомобільними перевезеннями вантажів і пасажирів являється ключовим показником конкурентоспроможності транспортної галузі. В умовах міжнародної інтеграції для досягнення високого рівня цього показника необхідні фахівці широкого профілю, що підготовлені до самостійної інженерної, дослідницької, управлінської та організаційної роботи у сфері використання, розвитку і проектування транспортних систем, що забезпечують раціональну організацію та управління транспортними процесами. Саме цим вимогам повною мірою відповідають випускники спеціальності транспортних технологій ХНАДУ.

Постановка та вирішення виробничо-технологічних, проектних, експериментально-дослідних та організаційно-управлінських задач вимагають від фахівця опанування унікальною синергетичною сполукою знань, вмінь та навиків, що складає його компетентність.

Відповідно до освітньо-професійної програми «Організація перевезень і управління на автомобільному транспорті» другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 275 Транспортні технології (на автомобільному транспорті), у магістра повинні бути сформовані наступні компетентності [1]:

- інтегральні компетентності (здатність розв'язувати складні задачі та проблеми у галузі організації перевезень і управлінні на автомобільному транспорті, або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог);

- загальні компетентності (здатність спілкуватись іноземною мовою та працювати з іншомовною документацією; з інтелектуальну власність; здатність визначати економічні показники та забезпечувати якість виконання робіт при розробці та реалізації комплексних дій; здатність спілкуватися із фаховою та загальною аудиторіями, представляти інформацію в усній, друкованій чи іншій формі рідною та іноземною мовами на професійному рівні; здатність до аналізу та синтезу інформації; здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях; здатність планувати та управляти часом; знання і розуміння предметної області та розуміння професії; навички застосовування інформаційних і комунікаційних технологій; здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел; здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми; здатність ухвалювати обґрунтовані рішення; здатність працювати автономно та у складі команди, мотивуючи на досягнення спільної мети; здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт; визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків);

- фахові компетентності (здатність використовувати закономірності транспортного процесу автомобільних перевезень і принципи управління ним у поєднанні із потрібними математичними інструментами; здатність використовувати існуючі моделі транспортного процесу автомобільних перевезень, досліджувати їх для отримання нових висновків; здатність використовувати існуючі комп'ютерні програми та впроваджувати їх; здатність сприймати новоздобуті знання в області транспортних

технологій та інтегрувати їх із уже наявними; здатність аналізувати та формулювати висновки для різних типів складних управлінських задач; здатність ефективно використовувати на практиці теорію управління та ділове адміністрування; здатність адаптуватись та використовувати методологію для розв'язання стандартних задач; здатність засвоювати, об'єктивно оцінювати та презентувати результати роботи; здатність зібрати вихідні дані для реалізації роботи та виконати їх аналіз шляхом використання сучасних інформаційних та комунікаційних засобів, інтерпретувати результати; здатність удосконалювати і розвивати свій інтелектуальний і загальнокультурний рівень; здатність бути ініціативним та нести особисту відповідальність; здатність приймати рішення в складних ситуаціях)

При організації навчального процесу викладачі навчальних дисциплін орієнтують студентів на досягнення зазначених компетентностей, що наведені у освітньо-професійних програмах. Однак, фахівцям-випускникам з транспортних технологій для успішного вирішення реальних проблем закордонних транспортно-логістичної компанії, транспортно-експедиторської та інших дійсно необхідно, але не достатньо опанування комплексом знань та компетентностей, що набуті при освоєнні основних освітніх програм. До зазначених компетентностей необхідно додати психологічну здатність застосовувати та поєднувати фундаментальні теоретичні знання з транспортних технологій та реальний досвід практичної роботи професійної діяльності, що приводить до ефективного вміння самостійно вирішувати сучасні практичні задачі в умовах конкурентного ринкового середовища та європейської інтеграції.

Література:

1. Освітньо-професійна програма. URL :

[//fts.khadi.kharkov.ua/kafedri/transportnikh-tekhnologii.html](http://fts.khadi.kharkov.ua/kafedri/transportnikh-tekhnologii.html).

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ

*Янченко Н.В. к.е.н., доцент
Харківський національний університет будівництва та архітектури*

Проблеми освіти, його сьогодення і майбутнє завжди були дуже важливими питаннями для суспільства. Особливо актуальними вони стають зараз, в сучасну епоху формування інформаційної цивілізації, на початку нового століття і нового тисячоліття. Обговорення проблем гуманістичних підстав сучасної освіти є надзвичайно важливим. Саме від їх рішення залежить розуміння сутності цілей і цінностей освіти, тенденцій розвитку тієї соціальної та природного середовища, в якій має бути функціонувати утворення в майбутньому, реальних можливостей впливу освіти на духовні і моральні пріоритети особистості, на ментальне і культурний простір суспільства. У всі часи система освіти, як на концептуальному рівні, так і в повсякденній практиці спиралася і спирається на досить традиційні гуманістичні цінності і на що має глибокі історікокультурні підстави образ всебічно розвиненої особистості, людини, що володіє широким кругозором, різноманітними навичками і інтересами. Але сучасного світу, з його новим типом суспільного устрою необхідна людина нового складу - креативний, високоорганізована, і не тільки в сенсі організації праці, а й, більшою мірою, високої духовної організації. Етимологічний зміст цього слова «людяність», «людські стосунки». Фактично зміст і сенс цього поняття набагато глибше і значніше. Йдеться про сутність людини і суспільства, про сутність міжособистісних відносин. У контексті сучасної гуманістичної філософії освіти конкретна людина представлений як унікальна цілісність і в цьому

аспекті гуманізація освіти полягає в розвитку його індивідуальних природних задатків, що ведуть до особистісного становлення і погодженням життя особистості, що формується і суспільства. Гуманізм сучасного освіти полягає в створенні умов для самопізнання індивіда, вивчення їм власних здібностей, розвиток можливостей в процесі життя в суспільстві. Тому завданням освіти XXI століття має бути подолання кризи культури духовності, відхід від абстрактних схем навчання і виховання і поворот до реальної людини. Гуманізм сучасного освіти полягає в створенні умов для самопізнання індивіда, вивчення їм власних здібностей, розвиток можливостей в процесі життя в суспільстві. Тому завданням освіти XXI століття має бути подолання кризи культури духовності, відхід від абстрактних схем навчання і виховання і поворот до реальної людини. Гуманізм сучасного освіти полягає в створенні умов для самопізнання індивіда, вивчення їм власних здібностей, розвиток можливостей в процесі життя в суспільстві. Тому завданням освіти XXI століття має бути подолання кризи культури духовності, відхід від абстрактних схем навчання і виховання і поворот до реальної людини.

Розвиток цивілізації в майбутньому ставиться в залежність від формування гуманістичного світогляду, від виховання інтелектуальної культури і прагматичної рефлексії індивідів. Історичний досвід свідчить, що освіта здатна не тільки виживати в певних обставинах, а й перетворювати їх, демонструючи стійку здатність до розвитку. Подальший розвиток демократії і ринкових відносин, досягнення гармонії між особистістю і суспільством в злагоді з природою можливо тільки на базі широкого гуманістичного освіти. Підвищення загального рівня освіченості суспільства, ліквідація однобічності в його психологічних установках дають суспільству необхідну стабільність, контактам людей - толерантність, а кожній людині - свободу думки і справи.

1. Сенсом освіти має стати формування у кожного глобальної етики і

глобальної відповідальності як принципових норм нового гуманізму для нового єдиного і цілісного світу;

2. Творчий і новаторський характер. У світі, де мінливість стала рисою не тільки наукового і технологічного прогресу, а й способу життя людини, освіта повинна відповідати, не тільки за передачу новим поколінням накопичених знань як це було раніше, а й готувати їх до 10 вирішенню проблем, з якими особистість і суспільство ще ніколи раніше не стикалися.

3. Науково обгрунтовані знання. Тільки за цієї умови освіта виявиться в стані формувати особистість, що володіє знаннями і здатну як до теоретичного, так і критичного мислення.

4. Різноманіття, адекватне культурному і етнічному розмаїттю людства, яке задовольняє всебічні потреби соціально-професійних і конфесійних груп, так само як і індивідуальні духовні запити.

5. Єдиний освітній простір, про який ще два століття тому говорив Ш. М. Талейран, справедливо порівнює освіту з особливою державою, область впливу якої не в силах встановити жодна людина, ні навіть національна влада, так як сфера впливу освіти величезна і нескінченна .

Реалізація перерахованих вище підстав передбачає розвиток особливих модернізаційних якостей особистості всіх суб'єктів освітнього процесу як найважливішого джерела якісних суспільних змін і основних інвестицій в майбутнє людства. Таким чином, основною тенденцією розвитку сучасної світової освіти є її всебічна і багаторівнева гуманізація, орієнтована на людину та її потреби, а також на засвоєння національних і загальнолюдських цінностей як основи інтелектуального і культурного розвитку особистості. Гуманізація націлена на вирішення широкого спектра завдань, які в своїй сукупності, покликані забезпечити формування особистості, адекватної сучасному етапу розвитку цивілізації.

РОЗВИТОК ЮРИДИЧНОЇ НАУКИ Й ОСВІТИ ПІД ВПЛИВОМ ЗАГАЛЬНИХ ЦИВІЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ ТА ІНТЕГРАЦІЇ В ОСВІТНІЙ ПРОСТІР

Леонтєєва Л.В., к.ю.н., доцент

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Основні принципи, цілі та напрями формування єдиного європейського освітньо-наукового простору викладені у низці міжнародних документів, серед яких найважливішими є: Велика хартія університетів (*Magna Charta Universitatum*) (18 вересня 1988 р., Болонья), Лісабонська конвенція (11 квітня 1997 р., Лісабон), Сорбонська декларація (25 травня 1998р., Париж), Болонська декларація: Спільна заява європейських міністрів освіти (18-19 червня 1999 р., м. Болонья), Конвенція європейських вищих навчальних закладів і освітніх організацій (29-30 березня 2001 р., м. Саламанка), Комюніке зустрічі європейських міністрів, які відповідають за вищу освіту (18-19 травня 2001 р., м. Прага), Комюніке конференції міністрів, відповідальних за вищу освіту (19-20 вересня 2003 р., м. Берлін) та Декларація з Грацу: Роль університетів до 2010 року і далі.

Українська юридична наука й освіта розвивається під впливом як загальних цивілізаційних процесів (глобалізація світу, зростання конкуренції на всіх рівнях і в усіх сферах суспільного життя, бурхливий розвиток науково-інформаційних технологій, демократизація суспільства тощо), так і внутрішніх факторів державного розвитку та будівництва (створення ринкового середовища, реформування багатьох сфер суспільного життя, активізація кодифікаційних процесів, становлення

громадянського суспільства та ін.).

Вища юридична освіта в Україні нині набуває нового змісту і змінюється відповідно до розвитку правових знань та з урахуванням нових суспільних потреб (державно-правових, політичних, економічних, науково-технічних, культурно-освітніх та ін.).

Сучасний соціально-економічний розвиток України детермінує проблему підвищення якості професійної підготовки студентів-юристів в сучасних освітніх закладах України. Проблема підвищення якості професійної підготовки фахівців, які вивчають юридичні дисципліни, в умовах інтеграції освіти зумовлена потребою забезпечення підприємств, установ, організацій національної економіки кваліфікованими, ініціативними кадрами на базі ґрунтовної професійної підготовки, а також забезпечення ринку праці кадрами які швидко адаптуються в мінливих умовах ринку, творчо виявляють активну самостійність у розв'язанні професійних завдань.

Досвід показує, що високопродуктивними і перспективними є також форми роботи, що ґрунтуються на синтезі аудиторної та поза-аудиторної роботи. Вони не тільки сприяють формуванню професійних умінь і навичок, але й водночас плекають активну громадську позицію майбутнього правника (наприклад, новаторські форми експериментальних та творчих лабораторій, науково-дослідницьких центрів, громадських організацій, об'єднань молодих правників, правничі клініки тощо). Заохочувальний характер мають також різноманітні професійні конкурси і змагання (наприклад: конкурс знавців права; юридичний брейн-ринг; змагання риторів; міжнародні конкурси із судових дебатів, парламентські або теледебати тощо).

Розроблення й впровадження інноваційних методів викладання, хоча й містить певні ризики, є надзвичайно важливою складовою науково-методичної та навчально-методичної роботи викладача вищого

навчального закладу, оскільки допомагає підтримувати його професіоналізм і педагогічну компетентність на рівні сучасних вимог. Професіоналізація сучасного викладача неможлива без його активної участі в розробленні змісту сучасної

освіти, впровадження інноваційних технологій освіти й виховання, перебування у режимі постійного інноваційного пошуку в цілому.

Застосування інноваційних методик у навчальному процесі спонукає викладача опанувати нові допоміжні засоби у навчанні, зокрема наочні, технічні, комп'ютерну техніку, апробувати нові форми і види робіт, залучати інших фахівців і студентів до розроблення оптимальних засобів та інструментів навчання.

Аналіз науково-педагогічної літератури свідчить, що необхідність виконання Закону України «Про вищу освіту» зумовлюють потребу здійснити аналіз та узагальнити провідні сучасні аспекти професійної підготовки студентів-юристів в умовах інтеграції [1, Ст. 130]. Стосовно теорії, студенти, повинні узагальнити досвід сучасної професійної підготовки фахівців провідних європейських підприємств та установ та практично вміти його застосовувати на вітчизняних підприємствах. Також студенти повинні вміти аналізувати та застосовувати на практиці, з метою підвищення пошуку ефективності та конкурентоспроможності, національне та міжнародне законодавство, що застосовується в умовах євроінтеграції ринку праці.

Необхідно зазначити, що в зв'язку з процесом інтеграції, виникають складні завдання сучасного соціального замовлення професійної діяльності майбутнього юриста, що зумовлюють потребу формування професійної та особистісної культури, як розвиток самоаналізу, самопізнання, самоідентифікації у соціокультурній взаємодії суб'єктів освітнього процесу для набуття студентами соціокультурних способів, культурних зразків, цінностей та інтересів [2, с.25]. Таким чином, професійна

підготовка студентів у забезпечує інтелектуальну, цивілізаційну актуалізацію майбутнього фахівця, яка трансформується в інтелектуальну ініціативу, самоорганізацію, самоусвідомлення та комунікаційні процеси загальнокультурного цивілізаційного рівня [3, с. 143]. Соціально-економічний аспект професійної підготовки студентів пов'язаний з умовами життя, стосунками людей у суспільстві, місцем професії фахівця в суспільно- економічних відносинах в рамках інтеграції освіти. Сучасний науково-технічний прогрес потребує створення конкурентоспроможної молоді, яка стрімко розвиваються [4, 29].

Організаційною основою сучасної інтеграції в освітній простір є професійна підготовка студентів як ступеневий механізм, запроваджений в Україні у 1996 році.

Підвищити якість та інтенсивність освітнього процесу у вищій школі допомагає органічне поєднання інноваційних методик із класичними, традиційними, продумане і гармонійне комбінування різних методів щодо кожної дисципліни та кожного заняття залежно від їхньої мети, призначення, специфіки.

Отже роблячи висновок, процес інтеграції та професійна підготовка студентів повинна бути насамперед спрямована на процес формування у студентів-юристів їх професійної компетентності, активної життєвої позиції, внутрішньої культури, здатності до продуктивного спілкування з навколишнім світом для професійно-особистісної та соціальної реалізації, навчання та самоосвіти упродовж життя.

Література:

1. Алексюк А. М. Педагогіка вищої освіти України. Історія. Теорія : підруч. для студ., аспірантів та молодих викладачів вищ. навч. закл. К :Либідь, 1998. 558 с.

2. Вища технічна освіта: проблеми та перспективи розвитку в контексті Болонського процесу: матеріали VII Міжнар. наук.-метод. конф., 26– 27 травня 2005 року : тези доп. К. : ЕВЦ «Політехніка», 2005. 296 с.
3. Кроки до Болонського процесу; [уклад. В. П. Головенкін]. К.: ІВЦ «Політехніка», 2004. 112 с.
4. Лазарев М. І. Теоретичні і методичні засади моделювання змісту навчання інженерних дисциплін : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра пед. наук : спец. 13.00.04. Х., 2004. 37 с.

УДК 378.147.34

ЗАСАДНИЧІ ПРИНЦИПИ ВИВЧЕННЯ ІНОКУЛЬТУРНОГО ТВОРУ ЖАНРОВИМ ШЛЯХОМ МАЙБУТНІМИ ВЧИТЕЛЯМИ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

*Грицак Н.Р., докторант
Національний педагогічний університет імені М.П.Драгоманова*

Виконання сучасних освітніх вимог зумовлює потребу переформатування літературознавчої підготовки майбутнього вчителя-філолога. Висвітлення сучасних наукових концепцій осмислення літературно-мистецьких феноменів; оволодіння різноманітними методичними шляхами і технологіями вивчення художнього твору; стимулювання до міжкультурного діалогу, національної ідентифікації та інтеграції в полікультурний простір; спонукання до розвитку творчих здібностей – це неповний перелік питань, що зорієнтовують професійно-методичну підготовку майбутніх учителів зарубіжної літератури. У цьому контексті формування у майбутніх учителів зарубіжної літератури умінь і

навичок дослідження жанрової природи художнього твору з урахуванням національної специфіки, по-перше, віддзеркалює сутність сучасних освітніх вимог, по-друге, сприяє підготовці висококваліфікованого, творчого учителя, який буде прагнути навчатися протягом життя.

Процес формування умінь і навичок жанрового аналізу художніх творів з урахуванням національної специфіки у майбутніх учителів зарубіжної літератури ґрунтується на низці методологічних принципів.

Літературознавчим підґрунтям вивчення жанрової природи інокультурного твору слугують праці сучасних науковців-теоретиків: Н.Х. Копистянської «Жанр, жанрова система у просторі літературознавства: монографія» (2005) [1], Т.Г. Свєрбілової «Такі близькі, такі далекі... (Жанрові моделі української та російської драми від модерну до соцреалізму в аспекті порівняльної поетики» (2011) [2], Д.Б. Чика «Жанрові системи української та англійської прози кінця XVIII – середини XIX ст.: проблеми типології та поетики» (2018) [3] та інші. Ознайомлення із новітніми компаративістськими студіями розширює наукові обрії студентів, визначає напрям особистісного науково-дослідницького пошуку, демонструє нетиповий підхід до вивчення художнього твору. Відтак, опрацювання сучасних компаративістських досліджень – необхідна умова успішного вивчення інокультурного художнього твору жанровим шляхом.

Студіювання окреслених літературознавчих студій, а також праць з методики викладання української та зарубіжної літератури (Ю.І. Бондаренка, В.В. Гладишева, А.В. Градовського, О.О. Ісаєвої, Ж.В. Клименко, Л.Ф. Мірошніченко, А.О. Мельник, Н.В. Романишиної, О.О. Покатілової, А.Л. Ситченка, Г.Н. Токмань, Ф.М. Штейнбука та ін.) сприяло розумінню, що жанровий аналіз інокультурного художнього твору тісно переплітається із такими видами літературного аналізу: культурологічним, контекстуальним і компаративним. Зазначимо, що це

один із головних засадничих принципів вивчення інонаціонального художнього твору жанровим шляхом.

Важливою умовою глибокого осмислення жанрової специфіки інонаціонального художнього твору є опанування літературознавчим тезаурусом. Без освоєння теоретико-літературних, історико-літературних, літературно-критичних знань (періодизація світового літературного процесу, художній метод, напрями і течії в літературознавстві, художній образ, структура та елементи змістової/внутрішньої організації художнього твору, роди і жанри літератури, жанровий патерн, жанрова модифікація, авторські жанрові визначення тощо) неможливо увиразнити національну жанрову неповторність художнього твору. Крім цього, вивчення художнього твору жанровим шляхом сприяє активізації розумових, дослідницьких і творчих здібностей студента-словесника, адже поява нових жанрів, жанрових модифікацій, авторських номінацій жанру тощо моделює ситуацію «навчання протягом життя».

Вивчення інокультурного художнього твору жанровим шляхом спирається також й на аксіологічний підхід. Аналіз жанрової неповторності допомагає майбутнім учителям зарубіжної літератури зрозуміти, що художній твір передає інформацію про традиції, звичаї, історію, світовідчуття, ідеали тощо читачу іншої культурної парадигми. Саме тому студент-читач може опинитися у ситуації «культурного шоку». Натомість усвідомлення природи художніх цінностей, тлумачення інонаціональних цінностей з урахуванням досвіду національної культури, осягнення розбіжностей у системі культурних стереотипів, осмислення національного коду, розуміння власного «Я» сприяє адекватній рецепції інокультурного художнього твору.

З'ясовуючи питання засадничих принципів вивчення інонаціонального художнього твору жанровим шляхом, доцільно акцентувати увагу й на полікультурному підході. Учитель зарубіжної

літератури на прикладі найкращих творів світового письменства демонструє школярам, що у кожному художньому творі є два стрижня – національне і загальнолюдське. Усвідомлення учнями цього найголовнішого закону літератури є вкрай вагомим, адже слугує надійним підґрунтям для формування уявлень про літературу як єдиної системи, що розкривається у спільності жанрів, родів, тем, мотивів, сюжетів. Не втрачають актуальності міркування Івана Франка, що «кожний чільний сучасний письменник – чи він слов'янин, чи німець, чи француз, чи скандинавець – являється неначе дерево, що своїм корінням впирається якомога глибше і міцніше в свій рідний національний ґрунт, намагається ввібрати в себе і переварити в собі якнайбільше його живих соків, а своїм пнем і короною поринає в інтернаціональній атмосфері ідейних інтересів, наукових, суспільних, естетичних і моральних змагань» [4, 34].

Отже, вивчення інокультурного художнього твору жанровим шляхом передбачає реалізацію порівняльного, аксіологічного і полікультурного підходів.

Література:

1. Копистянська Н. Х. Жанр, жанрова система у просторі літературознавства: монографія. Львів: ПАІС, 2005. 368 с.
2. Свєрбілова Т. Г. Такі близькі, такі далекі... (Жанрові моделі української та російської драми в аспекті порівняльної поетики): монографія. Черкаси: ТОВ «Маклаут», 2011. 566 с.
3. Чик Д. Ч.. Жанрові системи української та англійської прози кінця XVIII – середини XIX ст.: проблеми типології та поетики: дис. ... д-ра філ.наук: 10.01.05. Київ, 2018. 501 с. Бібліограф.: с. 432–489.
4. Франко І. Я. Зібрання творів: У 50-ти тт. К.: Наукова думка. Т. 31: Літературно-критичні праці (1897–1899). 1981. 596 с.

НОВІ ПАРАДИГМИ РОЗВИТКУ ОСВІТИ В АСПЕКТІ ПОДАЛЬШОЇ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Аргун Щ.В., к.т.н, доцент

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Поширення освіти вже давно отримало світове поширення, а тому стала актуальна підготовка саме іноземних громадян у вітчизняних закладах вищої освіти. Аналіз виникаючих у процесі навчання проблем дозволяє підвищити якість освіти та підвищити його конкурентоспроможність на міжнародному ринку освітніх послуг.

Головним чинником непорозуміння, що виникають у процесі сприйняття «інформації» є різниця поглядів на близькі поняття через лінгвістичні та культурні відмінності. Заглиблюючись у стародавні часи можна побачити іншу картину: община жила як «велика сім'я» де кожний знав одним одного з народження, мали однакову історію, традиції, інколи навіть звички.

Сучасність встановлює нові правила життя. Інколи люди розділені величезними відстанями можуть бути ближчі за сусіда. Людей поєднують спільні вподобання та інтереси. Звичайно величезний вплив мають історико-культурні та релігійні коріння особистості. Немає однозначного трактування щодо впливу сім'ї та культурно-історичного коріння на подальший розвиток, однак функцією навчальних закладів є корегування поведінки та знань до соціуму де знаходиться людина, окрім «головної опції» надання знань, вмінь та навичок.

Головним у ефективному процесі навчання є встановлення спільних явлень та інтересів, досягнення взаєморозуміння. Метою якого можна

встановити три параметри (мети): знання, повна поінформованість та правда.

Масштаби взаємодії можуть бути різними від суспільства до особистого спілкування. Мета завжди залишається однаковою в незалежності від розміру сторін, змінними можуть бути стратегія, тактики та встановлені завдання, методи досягнення взаєморозуміння.

Головним у цьому процесі залишається філософія встановлення взаєморозуміння в процесі здобуття знань, так у системі «викладач (вчитель)-студент(ученик)». Для цієї філософії важлива чесна та ефективна співпраця заснована на взаєморозумінні, поліпшенні відносин, відсутність непорозумінь, вільний обмін думками незалежно від відмінних вікових, історико-культурних, релігійних, інших характеристик.

Можна ще раз зробити наголос на тому, що тісній сімейній обстановці, великій общині, маленьких містах немає перепон для вільного обміну думками, окрім встановлених громадою та традиціями обмежень. У «великому світі» навіть члени родини віддалені один від одного вже можуть мати проблеми у спілкуванні і розумінні одних понять та подій, головним чинником чого можна назвати відстань, що значно ускладнює налагоджуванню контакту та взаємодії.

Аналогії з навчальним процесом можна виразити за допомогою схематичного зображення процесу розуміння викладач-студент на рис. 1.

Так аналіз основних аспектів, що можуть бути стримуючими факторами дозволяє підвищити якість освітнього процесу у викладанні іноземним громадянам. Розширення цього переліку відповідно дасть змогу підвищити ефективність сприйняття інформації студентами не тільки в процесі навчання, але й сприятиме її зберіганню у довгостроковій перспективі.

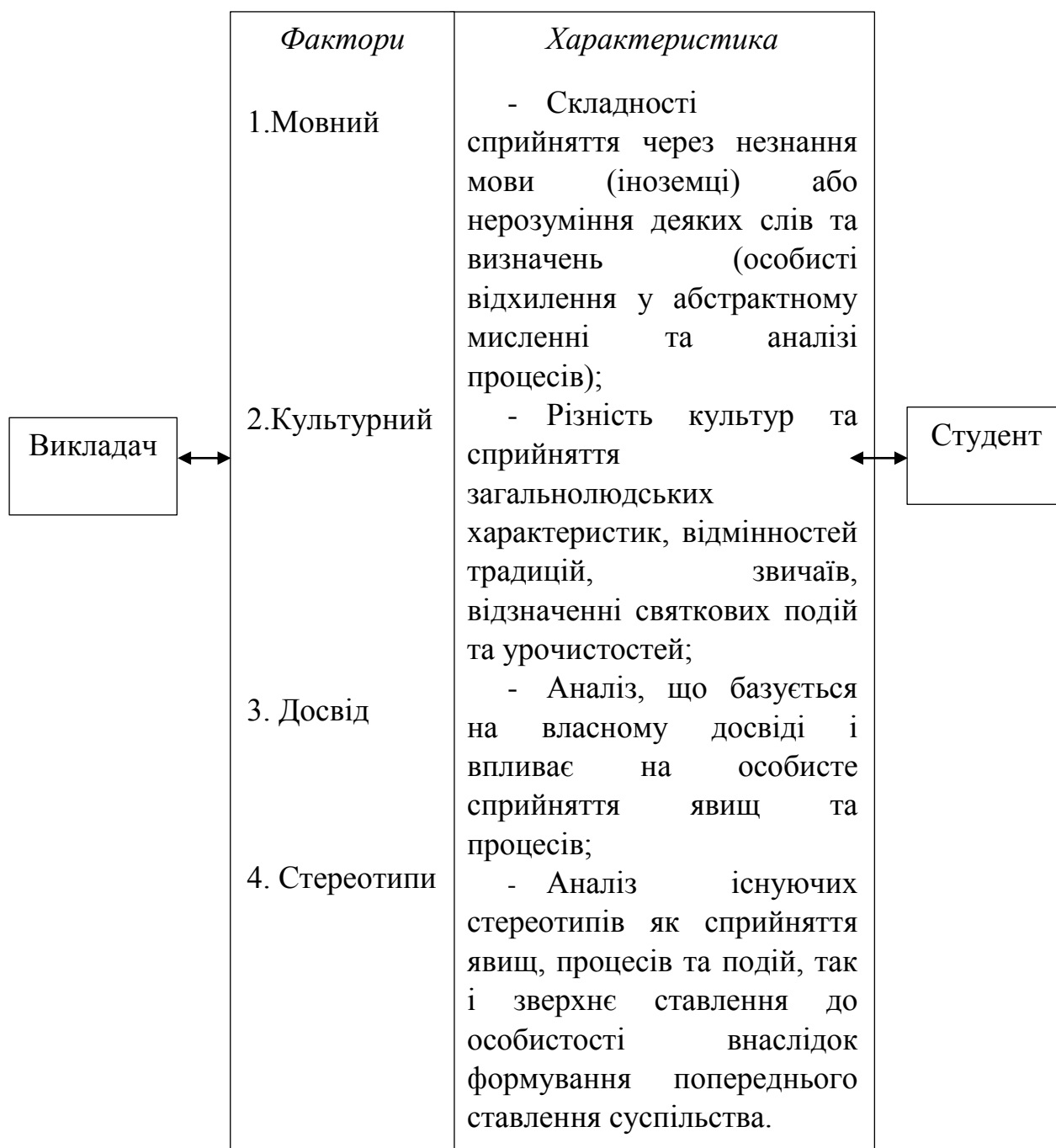

Рисунок 1- Процес становлення взаєморозуміння в системі «викладач-студент»

. Так, дивлячись на вищезгадане, можна зробити висновок, що взаєморозумінню сприяє наявний досвід та культурні фактори. Важливою складовою є створення атмосфери довіри та виконання одних цілей по отриманню знань та їх надання. Коли навчальні заклади, що

підготовлюють абітурієнтів та іноземних громадян до вступу у вищі навчальні заклади працюють у межах єдиної встановленої мети, керуючись загальними методами то ефективність підготовки підвищується у разі досягаючи високої якості навчання при менших втратах часу та зусиль з боку усіх учасників процесу навчання.

Література:

1. Закон України «Про вищу освіту». *Держава і право*. 2002. № 43.
2. Абашкіна Н. В., Бережна С. П., Дорошкевич В. О. Нові підходи до розробки сучасних педагогічних досліджень. *Рідна школа*. 1994. № 3—4.
3. Алексюк А. М. Експериментальне впровадження технології модульної організації навчання у вищій школі. *Проблеми вищої школи*. К., 1994. Вип. 79.
4. Базилевич В., Поночовний М. Національна культура: теорія і практика виховання студентської молоді *Освіта*. 1997. № 17.
5. Богданов А., Деренжи Н., Стефанова В. Информатизация й образование в XXI веке. *Открытое образование*. 2001. № 1.
6. Бойко А. І., Гриньова М. В., Дем'яненко Н. М. Варіативність занять у педагогічному вузі *Педагогіка і психологія*. 1994. № 2.
7. Буряк В. Керування самостійною роботою студентів. *Вища школа*. 2001. № 4—5.
8. Вайнер С. А. До питання про впровадження сучасних аудіовізуальних технологій навчання у вузівську практику. *Педагогічна технологія у сучасному вузі*. Луцьк, 1995.
9. Гіптерс З. До проблеми духовного виховання студента. *Рідна школа*. 2000. № 11.
10. Кмець А. Роль екологічних знань у формуванні екологічної свідомості студентів. *Вища освіта України*. 2002. № 4.

К ВОПРОСУ О СПЕЦИФИКЕ И МЕТОДИКЕ ПРЕПОДАВАНИЯ ИСТОРИИ ИНОСТРАННЫМ СТУДЕНТАМ

Золотарев В.С., к.и.н., доцент

Харьковский национальный автомобильно-дорожный университет

В данной статье рассматриваются особенности и специфика преподавания истории Украины для иностранных студентов. На начальном этапе изучения истории следует учитывать тот факт, что основная масса иностранных студентов имеют крайне слабый объем знаний об Украине вообще и ее истории, незнание или плохое знание ими русского языка. В связи с этим перед преподавателями истории в иностранной аудитории стоят специфические задачи: 1) сформировать и расширить фоновые знания студентов; 2) создать лексико-грамматическую базу для дальнейшего обучения по дисциплинам гуманитарного профиля; 3) воспитательные задачи, которые при изучении истории позволяют определить приоритет общечеловеческих духовных ценностей, созданных за тысячелетия мировой истории, которые должны органически сочетаться с национальными ценностями, способствовать формированию самостоятельности мышления, расширению кругозора обучаемых, проявлению толерантности и взаимопонимания в условиях современного информационного общества.

Познание истории начинается, как известно, с создания конкретных образов об историческом факте, то есть исторических представлений. Как показывает опыт работы, в процессе обучения истории иностранных студентов формируются три вида исторических представлений: 1) о фактах прошлого; 2) об историческом времени; 3) об историческом пространстве.

Преподавателю важно понимать не только роль и виды исторических представлений, но и методику работы по их созданию.

Одной из важнейших задач обучения истории студентов – иностранцев является создание у них конкретных представлений: о фактах прошлого, охватывающих все стороны жизни общества. Особую заинтересованность у иностранных студентов вызывает интерес к историческим деятелям прошлого Украины: князьях, гетманах, полководцах, царях, президентах. Они с интересом узнают о жизни и деятельности древнерусских князей: Олеге, Ольги, Владимире, Ярославе Мудром, Владимире Мономахе, Даниле Галицком и др.. Гетманах Запорожской Сечи: Вышневецком, Хмельницком, Дорошенко, Скоропадском, Розумовском и др. деятелях украинского национального возрождения XIX ст.: Костомарове, Драгоманове, Шевченко, Франко, Грушевском, Винниченко и др.

Познавательное значение исторических представлений, создаваемых у иностранных студентов, заключается в следующем: конкретные исторические представления являются основой формирования исторических понятий, и чем шире и богаче содержание образов и картин прошлого, тем содержательнее и устойчивей эти понятия"[3, с. 117].

Исторические картины должны вызывать у иностранных студентов интерес, желание сочувствовать, уважение к историческому пути Украины. В этом и состоит воспитательное значение исторических представлений, формируемых на занятиях по истории.

Важной функцией истории как науки является познавательная, или интеллектуально-развивающая. Она состоит в самом изучении различных сторон, явлений, фактов и событий зарождения и функционирования Украинского государства на различных этапах его истории. "Для всякого человека, если он не круглый дурак, все науки интересны", – писал известный французский историк Марк Блок. "Пусть homo faber (человек –

мастер) или *politicus* (человек – политик) всегда будут безразличны к истории, в её защиту достаточно сказать, что она признаётся необходимой для полного развития *homo sapiens* (человек – разумный)" "[4, с. 48].

Объективное изучение истории позволяет определить тенденции развития общества и государства, на основе теоретического осмысления опыта предшествующих поколений помогает вырабатывать обоснованный политический курс, принимать правильные, оптимальные решения политического характера.

Важное место в системе исторической подготовки иностранных студентов занимает современный период независимой Украины с 1991 года и до настоящего времени. Студенты не понимают причин распада СССР в 1991 г., какова роль в этом процессе принадлежит М.С. Горбачеву? Почему оказалась несостоятельной коммунистическая идеология?

Особо деликатными для иностранных студентов являются вопросы развития Украины после 2014 года. Важность этих вопросов заключается в том, что на родине у студентов они интерпретируются не всегда так, как принято в украинской историографии. Задача преподавателя заключается в объективном раскрытии процессов европейской интеграции Украины, борьбы с коррупцией, реформировании всех сторон общественно-политической, экономической и культурной жизни украинского общества. Необходимо показать проблемы обострения взаимоотношений с Российской Федерацией, особенно в вопросах Крыма и Донбасса.

Для разнообразия учебного процесса для иностранных студентов всегда интересно знать о достижениях украинской культуры и спорта. Молодежь всегда равнодушна к таким видам спорта как футбол, хоккей, баскетбол, бокс, теннис, плавание, легкая атлетика. В Украине есть целая плеяда выдающихся спортсменов, известных всему миру, таких как: боксеры братья Кличко, Ломаченко, Усик, Гвоздик и др.; футболисты:

Шевченко, Коноплянка, Пятов, Ермоленко, достижения футбольных клубов Шахтер Донецк и Динамо Киев, успехи теннисистки Святолиной и многих других спортсменов. Спорт и культура всегда содействовали миру и взаимопониманию между народами.

На исторических примерах у иностранных студентов формируется уважение к добру и справедливости, свободе и равенству, другим непреходящим человеческим ценностям. Знание истории своей страны формирует высокие моральные, нравственные гражданские качества и в то же время – помогает разобраться в пороках общества, их влиянии на судьбу страны и народа.

Великий русский учёный – энциклопедист М.В Ломоносов писал, что история "даёт государям примеры правления, подданным повиновения, воинам мужества, судьям правосудия, младым старых разум, престарелым сугубую твёрдость в советах, каждому незлобивое увеселение с несказанною пользою соединённое"[1, с. 8].

Литература

1. Ломоносов М.В. Древняя российская история от начала российского народа до кончины великого князя Ярослава Первого, или до 1054 года. Репр. изд. Архангельск, 2006.
2. Нарочницкая Н.А., Фалин В.М. Партитура Второй мировой. Кто и когда начал войну? М.,.: Вече, 2009. 416 с
3. Семенникова Л.И. Россия в мировом сообществе цивилизаций. М., 2006. 539 с.
4. Смоленский Н.И. Теория и методология истории. 2-е изд., стер.М. : Издательский центр «Академия», 2008. 272 с.
5. Ясперс К. Смысл и назначение истории. М.: Политиздат, 1991 . 527 с.

ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕСУ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І СТУДЕНТІВ У НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Євдокимова І.С., викладач

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

В сучасних умовах розвитку суспільства виникла гостра потреба переходу від традиційно сформованих схем змісту і організації системи фізичного виховання осіб, які навчаються в освітніх установах до інноваційної педагогічної технології цього процесу, яка буде ефективно вирішувати завдання збереження і зміцнення здоров'я підрастаючого покоління країни. Освітньо-виховний процес в області фізичної культури розглядається як система формування у тих хто займається навичок і потреб у саморозвитку, самовдосконаленні, самоосвіті та самоорганізації, провідними компонентами якого є: забезпечення єдності навчально-тренувального процесу, медико - педагогічного обстеження, аналізу ефективності фізичного виховання і самодіагностики; діагностика, корекція стану здоров'я й оптимізація форм, засобів, методів фізичної культури; підготовка фахівців, здатних до сприйняття нової інформації, до розробки і впровадження педагогічних технологій оздоровлення на основі нових наукових даних [4].

Взагалі кажучи, фізичне виховання у ВНЗ має на меті вирішення наступних завдань:

1. Всебічна фізична підготовка студентів.
2. Виховання у студентів високих моральних, волевих і фізичних якостей, готовності до високопродуктивної праці.

3. Збереження і зміцнення здоров'я студентів, сприяння правильному формуванню і всебічному розвитку організму, підтримка високої працездатності протягом всього періоду навчання.

4. Виховання у студентів переконаності в необхідності регулярно займатися фізичною культурою і спортом.

5. Придбання студентами необхідних знань з основ теорії, методики і організації фізичного виховання і спортивного тренування.

6. Професійно-прикладна фізична підготовка студентів з урахуванням особливостей їх майбутньої трудової діяльності [1].

Для того щоб система фізичного виховання була ефективною, вона повинна бути безперервною для різних вікових груп учнівської молоді на всіх рівнях освіти-від дитячих садків до вищих навчальних закладів.

В останні роки в системі освіти спостерігається різке погіршення стану здоров'я і фізичної підготовленості учнівської молоді. Високий відсоток відхилення від норми постави першокурсників, що свідчить про низький рівень умов навчально-виховного процесу та санітарно-гігієнічного виховання в школах. Знижена функціональна діяльність серця і фізична працездатність у дітей, які проживають в умовах загазованого повітря, великий відсоток дітей, які страждають хронічними захворюваннями, говорять про необхідність вдосконалення процесу фізичного виховання, так як стратегія забезпечення здоров'я дітей, підлітків та молоді шляхом лікування та медикаментозної профілактики захворювань є пасивною, не в повній мірі відповідає сучасним уявленням про підвищення і збереження високого рівня здоров'я. До теперішнього часу гостро стоїть і, на жаль, у багатьох школах не вирішена проблема фізичного виховання дітей з різними відхиленнями в стані здоров'я. Таких дітей просто звільняють від занять фізкультурою, в той час як ослаблені діти ще більшою мірою потребують благотворний вплив на організм різних засобів фізичної культури. В результаті чого необгрунтовано велика

кількість учнів виявляється в числі звільнених від фізичної культури. Очевидно, що необхідно розробити і впровадити на уроках фізичного виховання в навчальних закладах комплекс обов'язкових вправ по корекції і профілактиці сколіозів і розвитку грудної клітини. Необхідно з першого класу виробляти у дітей навички та вміння фізичного самовиховання і самовдосконалення, оскільки головна роль у вирішенні завдань відновлення і корекції здоров'я дітей, підлітків та учнівської молоді належить саме саморозвитку, самовдосконалення, самоосвіти і самоорганізації. Навчальний процес з фізичного виховання в освітніх установах доповнюється позанавчальними формами занять фізичною культурою в спортивних клубах та колективах фізичної культури. Для поліпшення фізичної підготовки проводяться пробні нововведення. Наприклад, для проведення практичних занять з фізичного виховання у вузах і школах створюються три навчальних відділення: підготовче, спортивного вдосконалення та спеціальне. Кожне відділення має особливості комплектування специфічні завдання. Тільки комплексний підхід до проблем масової фізкультури може забезпечити ефективність занять для корінного поліпшення здоров'я населення, а значить і фізичних якостей. Впровадження в практику комп'ютерної системи експрес-оцінки фізичного здоров'я і, на цій основі, індивідуалізованих фізкультурно-оздоровчих програм, значно підвищує ефективність реабілітаційно-оздоровчих заходів у учнів. Дана програма підвищує мотивацію до занять фізкультурою в школі і домашніх умовах [3, 4].

Таким чином, пріоритетними напрямками вдосконалення процесу фізичного виховання в освітніх установах повинні стати:

- створення умов в освітніх установах, які сприяють збереженню та зміцненню фізичного і психічного здоров'я дошкільнят та учнівської молоді засобами фізичної культури і спорту;

- забезпечення тісної взаємодії навчального та позанавчального процесу фізичного виховання для освоєння цінностей фізичної культури, задоволення потреб учнівської молоді в заняттях фізичними вправами, спортом і туризмом;
- формування фізичної культури особистості учня з урахуванням його індивідуальних здібностей і мотивації;
- удосконалення лікарсько-педагогічного контролю за організацією фізичного виховання в освітніх установах;
- об'єктивізацію оцінки рівня фізичного розвитку та підготовленості учнівської молоді до майбутньої професійної діяльності; - профілактику асоціальної поведінки учнівської молоді засобами фізичної культури і спорту;
- оснащення навчально-спортивним обладнанням та інвентарем загальноосвітніх закладів та установ початкової професійної освіти [3].

Література:

1. Андрищенко Л. Б. Спортивно ориєнтована технологія навчання студентів по предмету «Фізическа культура». *Теорія и практика фізической культуры*. 2002. № 2. С. 47-53
2. Данченко И. П. «Фізическое воспитание студентів»; М.: МГУ;1990. 168с.
3. Завидівська Н., Ополонець І. Шляхи оптимізації фізкультурно-спортивної діяльності студентів вищих навчальних закладів. *Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві: збірник наукових праць*. № 2(10), 2010. С. 50-54.
4. Мороз О.Г., Падалка О.С., Юрченко В.І. Педагогіка і психологія вищої школи: навч.посіб. К., 2003.

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ У СИСТЕМІ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ЗІ СТУДЕНТКАМИ ТЕХНІЧНИХ ВУЗІВ

Ступак І.К. ст. викладач

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Фізичне виховання у ВНЗ є основною ланкою організації фізкультурно-оздоровчої та спортивно - масової роботи серед студентів. У зв'язку з цим величезне значення набуває правильна організація занять на кафедрах фізичного виховання. Підростаюче покоління особливо потребує ефективних засобів оздоровлення. У молоді є величезна потреба в русі, у фізичних навантаженнях, в самоствердженні, спілкуванні і проведенні вільного часу в колі однолітків та друзів, потреба в рухових іграх, розвагах, відпочинку та емоційній розрядці.

У зв'язку з вищесказаним стає очевидною потреба внесення змін у процес фізичного виховання - вдосконалення навчального процесу засобами певного виду рухової активності (В.І. Платонов, 1990; Л.І. Лубишнва, 1993).

На сьогоднішній день популярністю користуються різні види гімнастики танцювальної спрямованості, що є одним з ефективних засобів залучення студентської молоді в систематичні заняття фізичними вправами. Слід зазначити, що ставлення студенток до різних танцювальних напрямків характеризується позитивною мотивацією, помітно зростає інтерес до занять, задоволеність ними. Цю особливість навчального процесу підкреслюють багато авторів.

Але, незважаючи на ряд досліджень в області різних видів гімнастики танцювальної спрямованості, на думку Т.С. Лисицької і

Л.В.Сідневой (2002), на сучасному етапі потрібно пошук нових методик, подальший розвиток і розширення науково - дослідних програм. Таким чином, при роботі зі студентками актуальними є дослідження, орієнтовані на вивчення привабливих, нових, нетрадиційних для технічних вузів, але досить популярних, доступних і ефективних видів рухової активності, що застосовуються в практиці фізичного виховання .

При аналізі та узагальненні даних науково-методичної літератури виявлено, що для створення освітнього середовища в галузі фізичного виховання необхідно здійснювати фізичне виховання у вузі з урахуванням рівня фізичного розвитку, фізичної та функціональної підготовленості студентів. Вибір засобів фізичного виховання повинен здійснюватися з урахуванням інтересів і потреб студенток, їх ціннісних орієнтацій. Також встановлено, що різні види гімнастики танцювальної спрямованості є найбільш привабливими і цікавими засобом фізичного виховання у студенток .

Аналіз показників відвідуваності занять студентками з 1 по 3-ій курси показав, що за період навчання в університеті від курсу до курсу інтерес до занять з фізичного виховання знижується. Так, наприкінці навчального року на 1 -му курсі відвідуваність становила 89%, на 2- му курсі - 71% , на 3-му знизилася до 58%. Даний факт свідчить про нерозуміння студентами ролі фізичної культури в їх життєдіяльності. У той же час встановлено підвищений інтерес до занять гімнастичними видами танцювальної спрямованості серед молоді. Провідними мотивами до занять є: навчитися красиво рухатися, отримати видимий результат від занять, бажання змінити параметри своєї фігури.

Виявлені показники фізичного розвитку, фізичної підготовленості студенток першого курсу в цілому відповідають віковим нормам. Однак встановлено зниження рівня швидкісно - силових здібностей (11,2 % , загальної витривалості (70%), розвитку м'язів верхнього плечового поясу

(57%), м'язів черева (40 %), також було виявлено, що 63 % обстежуваних мають низький рівень працездатності .

У зв'язку з потребою підвищення рівня здоров'я у студентської молоді, формування у них усвідомлених потреб у заняттях фізичними вправами і підвищення рівня здоров'я рекомендується враховувати і формувати позитивну та стійку мотивацію до систематичних занять руховою активністю.

Література:

1. Азарова И.В. Особенности формирования у студентов устойчивой мотивации к занятиям физической культурой. *Организация и содержание физического воспитания в вузе: материалы межвуз. науч.-прак. конф.* Омск, 2003. С.20.
2. Афонская О.А. Эффективность методики формирования основных приемов оздоровительной аэробики у студентов в процессе физического воспитания: автореф. дис. канд. пед. наук. Тула, 2004. 19 с.
3. Бальсевич В.К. Инновационные процессы в высшей школе. *Материалы науч.-прак. конф.* Краснодар.: КУБГТУ, 1999. С. 87-88.
4. Виленский М.Я. Физическая культура в гуманитарном образовательном пространстве вуза. *Физическая культура: воспитание, образование, тренировка.* М., 1996. № 1. С. 27-32.

СЕКЦІЯ 6. ПРОБЛЕМИ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ТА ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ.

УДК 338.242.2

МОДЕРНІЗАЦІЯ СИСТЕМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ЕКОНОМІКИ

*Богашко О. Л., к. е. н., доцент,
Навчально-науковий інститут економіки та бізнес-освіти,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини*

Модернізація системи вищої освіти України в умовах формування інноваційної економіки потребує вдосконалення якісної підготовки майбутніх фахівців із врахуванням управлінських та психологічних аспектів. На сучасному етапі одним із завдань модернізації освіти є піднесення її до рівня стандартів розвинених країн світу та інтеграція в міжнародний науково-освітній простір. У цьому контексті набуває наукової доцільності та суспільної своєчасності проблема розвитку вищої освіти в Україні, яка б відповідала сучасним потребам суспільства на етапі переходу до нового постіндустріального типу цивілізації, утвердження серед інших держав в умовах глобалізації та європейської інтеграції.

Актуалізація дослідження проблеми розвитку вищої освіти в Україні зумовлена необхідністю подолання суперечностей між задекларованою спрямованістю освітнього процесу у сучасній вищій школі та недостатнім фінансуванням вищих навчальних закладів; традиційним інструментарієм навчання та необхідністю його модернізації відповідно до сучасних

освітніх ідей і технологій, з урахуванням діагностики інтелектуальних, комунікативних та мотиваційних якостей майбутніх фахівців.

Дослідженню проблеми розвитку вищої освіти завжди приділялася належна увага. Зокрема, досліджувались такі аспекти як: теоретико-методологічні засади професійної підготовки майбутніх фахівців у вищих навчальних закладах; проблеми неперервної професійної освіти; професійна підготовка фахівців у вищій школі; розробка та впровадження інноваційних технологій професійної підготовки майбутніх фахівців; психологічні аспекти особистісно-діяльнісного підходу до навчально-виховного процесу у вищій школі [1].

У контексті модернізаційних процесів, поступового, цілеспрямованого руху до євроінтеграції, є надзвичайно важливою для України проблема налагодження такого організаційного й економічного механізму освітньої діяльності, який би на основі принципів прозорості, відповідальності і результативності, сприяв оновленню змісту освіти відповідно до принципів Болонської декларації, підвищенню рівня вищих навчальних закладів і досягненню соціальної справедливості у сфері освіти.

Розвиток освітніх систем зумовлений двома чинниками – внутрішніми (національними традиціями, факторами історичного та економічного розвитку окремих країн) і зовнішніми, пов'язаними із загальною світовою спільнотою. Авторський колектив монографії «Вища освіта як соціальний інститут і механізм соціалізації молоді» аналізує розвиток української вищої освіти революційним і еволюційним шляхами. Науковці констатують невизначеність трансформаційних процесів щодо статусу і ролі ЗВО як соціального інституту, необхідність її усунення загальними і специфічними тенденціями методологічного та світоглядного рівнів.

Серед пріоритетних напрямів розвитку вітчизняної вищої школи

автори монографії виділяють [2, с. 6 – 13]:

- науково-технічний та гуманітарний прогрес;
- зв'язок між господарством, наукою й освітою;
- самоідентифікацію України як регіональної європейської цивілізації;
- євроінтеграційні тенденції.

Однак європейській освіті притаманні особливості, що базуються на взаємній довірі держав і вищих навчальних закладів, сумісності національних структур освіти та кваліфікацій на доступневому й післяступеневому рівнях.

Сучасна європейська модель освіти вирізняється своїми двома головними засадами: набагато більшим обсягом освіти третього рівня; вільним рухом абітурієнтів і студентів.

Пріоритетні цілі сучасної закордонної (європейської) освіти:

- індивідуальний розвиток особистості, розкриття її потенціалу;
- задоволення потреб економіки у кваліфікованій робочій силі;
- соціальна інтеграція майбутнього фахівця як активного члена громадянського суспільства;
- прищеплення навичок самоосвіти, формування потреби навчання упродовж життя.

З огляду на те, що зміст освіти в Україні розвивається під впливом глобалізаційних чинників, модернізація вітчизняної освітньої галузі має відбуватися на прогностичних засадах, з урахуванням демографічних перспектив, тенденцій розвитку національної і світової економік, а також потреб сучасного ринку праці.

При цьому необхідно поєднувати прогресивні ідеї міжнародного виміру з національними цінностями, забезпечуючи інноваційний розвиток освіти як відкритої системи міжнародного співробітництва для збагачення форм і методів особистісного становлення молоді та її фахового зростання.

Однією з важливих складових стандартизації й інтеграції вищої

освіти у світовий освітній простір є її якість. З метою підвищення якості вищої освіти в Україні визначено такі напрями:

- оснащення закладів вищої освіти апаратним і програмним забезпеченням, що дасть можливість створювати необхідні комунікації;
- залучення молоді до широкого вивчення природничих і математичних дисциплін;
- посилення зв'язків закладів освіти з промисловістю й бізнесом;
- інтенсифікація вивчення іноземних мов шляхом удосконалення соціокультурного компонента змісту іншомовної освіти;
- використання новітніх технологій та інновацій;
- визначення умов для обмінів студентами та викладачами в рамках ЄС;
- оцінювання ступеня набуття студентами змісту вищої освіти.

Для гарантування адекватної якості освіти необхідні інвестиції в інформаційні ресурси, створення єдиних інформаційних середовищ, бібліотек, матеріалів на електронних носіях, а також використання інтерактивних методів навчання.

Отже, ключовим завданням розвитку вищої освіти закордоном і в Україні є її якість, що забезпечується як пріоритет нарівні з добробутом і здоров'ям людини.

Література:

1. Богашко О. Л. Модернізація освітньої системи як відповідь на нові запити світового ринку інтелектуальної праці. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Міжнародні економічні відносини та світове господарство». Випуск 18. Частина 1. Ужгород : Видавничий дім «Гельветика», 2018. – С. 53 – 57.
2. Михальченко М., Андрущенко Т., Баранівський В., Бульвінська О. [та ін]. Вища освіта як соціальний інститут і механізм соціалізації молоді : монографія. Київ:Педагогічна думка, 2012. 320 с.

ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Прохоренко Т.Г., к.с.н., доцент

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Глобалізація, як одна з найсуттєвіших в історії людства трансформацій, неймовірно посилюючи в сучасному світі процеси взаємозалежності і взаємообумовленості об'єктів і явищ, перетворює його на єдину функціональну систему. У межах цієї системи суспільство розвинуло неймовірні для попередніх епох продуктивні сили, створило всесвітню фінансову систему, всесвітнє інформаційне поле тощо.

Інформаційна гегемонія сьогодні починає відігравати визначальну роль, забезпечуючи активне використання інтелектуального потенціалу суспільства, який постійно розширюється; інтеграцію інформаційних технологій в наукові і виробничі види діяльності, що ініціює розвиток усіх сфер суспільного виробництва, інтелектуалізацію трудової діяльності; високий рівень інформаційного обслуговування, доступність будь-якого члена суспільства до інформації.

Інформаційно-комп'ютерні технології стають необхідним зовнішнім фактором професійного потенціалу робітника, тому для виконання трудових функцій в інформаційному суспільстві у робітника виникає необхідність оволодіти засобами створення, обробки і збереження інформації. Професійно-комп'ютерна кваліфікація стає складовою професійного потенціалу робітника і виражає можливість використовувати інформаційно-комп'ютерні технології у професійній діяльності.

За таких умов суттєво трансформуються вимоги до професійної освіти, вона набуває нових рис і форм. Інтенсивні перетворення в освіті

зачіпають організаційні та управлінські структури, цільові установки і вміст, методи і технології навчання, джерела і механізми фінансування, умови і форми міжнародної освітньої співпраці.

Відбувається формування єдиного освітнього простору, посилюються інтеграційні процеси між національними освітніми системами, що проявляється в різних формах: в наявності угод про співпрацю між університетами, уніфікації освітніх стандартів і програм, розповсюдженні практики зарубіжних стажувань, наданні стипендій і матеріальних пільг студентам, створенні глобальних освітніх мереж провідними освітніми центрами, виробленні загальних норм працевлаштування тощо. Тим самим розширюється банк студентів, з числа яких на стадії випуску розвинені країни зможуть вибирати кандидатів для подальшого навчання і роботи на своїй території. Очевидно, що глобалізація системи освіти стає важливим чинником інтенсифікації міграції не лише студентів, але і викладачів вузів.

Динамізм сучасного світу, посилення конкуренції в умовах зростаючої глобалізації, зростаючі вимоги до професії пред'являють системі освіти нові вимоги. Зокрема, головним завданням освіти повинно стати забезпечення безперервної підготовки людського ресурсу до рентабельного використання в умовах, що постійно змінюються. Перетворення освіти в важливий фактор конкурентоспроможності не лише окремих виробників, але і національних економік вимагає від системи освіти більшої гнучкості, відкритості до змін, здатності адекватно реагувати на них. За таких умов для кожної країни освіта стає важливим ресурсом економічного розвитку і засобом адаптації до нових вимог ринку праці.

Все це призводить до зміни професійної парадигми суспільства, яка пред'являє абсолютно нові вимоги до професійної культури особи фахівця. Третє тисячоліття вже стає часом інтелектуалів, творців та креативно

орієнтованих висококласних спеціалістів. Для більшості сучасних професій потрібна саме креативність – здатність на основі накопиченого професійного потенціалу оптимізувати робочий процес або створювати неповторний продукт. Все це підштовхує молодих людей прагнути бути креативними.

У зв'язку з цим підвищуються вимоги до вітчизняної професійної освіти, в якій усе більшої сили набирають тенденції її подальшої демократизації, комп'ютеризації, гуманізації, вільного вибору програм навчання, створення системи безперервної освіти тощо. Завдання університетів полягає в тому, щоб не просто передавати студентам певний набір знань, навіть самих сучасних і затребуваних, не тільки випускати спеціалістів будь-якої галузі, які добре підготовлені і багато знають, не тільки навчити студентів здобувати знання зі значного об'єму інформації. В межах інформаційного суспільства цього вже недостатньо. Університет повинен навчити студентів мислити, створювати нові знання. Інформаційно-комунікаційні технології надають для цього необмежені можливості.

Таким чином, глобалізація, з її основним проявом інформатизацією, сьогодні стали суттєвими чинниками, які впливають на процеси, пов'язані з професійною освітою. По-перше, посилюється роль транснаціональних інститутів та організацій, які залучаються до процесу професійної підготовки та працевлаштування молоді, що суттєво розширює можливості її професійної соціалізації і самореалізації. По-друге, змінюються задачі вищої освіти, яка перетворюється у важливий фактор конкурентоспроможності національних економік. По-третє, сучасні тенденції розвитку суспільства актуалізують проблеми професійного розвитку спеціалістів, а саме формування творчого потенціалу та креативності, що сприяє не тільки зростанню їх конкурентоздатності на ринку праці, але стає важливою умовою професійної успішності.

**ДО ПИТАННЯ ВПРОВАДЖЕННЯ ПАРАДИГМИ ВИЩОЇ
ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ, ПОБУДОВАНОЇ НА ЗАСАДАХ
КОМПЕТЕНТНІСТНОГО ПІДХОДУ**

Болдовська К.П., к.е.н., доцент

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Вимоги і потреби сучасного інформаційного суспільства, ринкової економіки країни і світу вимагають впровадження такої парадигми навчання, що орієнтована саме на студента, а не на викладача. В основі такого навчання є компетентнісна модель фахівця. Особливий акцент робиться на тому, що необхідно максимально наблизити профіль навчання до реальних потреб суспільства та ринку праці, збільшити у майбутнього випускника придатність до працевлаштування. Викладене зумовлює актуальність питання компетентнісного підходу у професійній підготовці здобувачів вищої освіти.

Так, основними категоріями студентоцентрованого навчання є компетентності та результати навчання. Результати навчання формулюються в компетентностях.

Компетентність – це родове наукове поняття, яким позначають особистісну якість (фахівця чи особи, що оволодіває професією в закладі освіти), котра сформована сукупністю відповідних знань, умінь, навичок, здатностей і досвіду їх використання на основі певних компетенцій, і засвідчує готовність і здатність особистості до продуктивної професійної діяльності. Отже, складовими компетентності особистості виступають інтеграційна єдність, синтез інтелектуальних і навичкових складових (когнітивної й діяльнісної), особистісних характеристик (ціннісні орієнтації, здібності, риси характеру, готовність до професійної діяльності

тощо) і досвіду. Таким чином, з позицій компетентнісного підходу рівень освіченості здобувачів вищої освіти визначається здатністю розв'язувати проблеми різної складності на основі наявних знань і здатності використовувати їх у практичній діяльності. Компетентності набуваються студентами поступово, формуючись в різних навчальних дисциплінах.

Компетентнісний підхід у підготовці фахівця для будь-якої галузі спрямований на те, щоб не збільшувати обсяг інформованості людини в різних предметних галузях, а навчити її самостійно вирішувати проблеми в нових ситуаціях. Компетентнісний підхід передбачає не засвоєння студентом відокремлених один від одного знань і вмінь, а оволодіння ними в комплексі. Компетентнісний підхід передбачає спрямованість професійного навчання на формування не лише знань, умінь і навичок, а передусім на вироблення досвіду їх застосування. Зазвичай досвід застосування набутих знань, умінь і навичок формується лише в умовах максимальної практичної спрямованості освітнього процесу.

На думку багатьох фахівців, компетентнісний підхід певною мірою перейняв досвід традиційної педагогіки та має значний потенціал істотного збагачення практики розвитку нових концептуальних засад у зв'язку з новими цілями, поставленими суспільством перед вищою освітою на сучасному етапі його розвитку. Оскільки компетентнісна парадигма прямо пов'язана з ідеєю всебічної підготовки і виховання індивіда не лише як фахівця, професіонала своєї справи, а й як особистості і члена колективу, соціуму, то аналізований підхід за своєю суттю вважається гуманітарним. А метою гуманітарної освіти, як відомо, є не тільки передача майбутньому фахівцю сукупності знань, умінь і навичок з певної сфери, а й розвиток інтелекту, світогляду, здатності до індивідуальних креативних рішень, до самонавчання, а також формування гуманістичних цінностей.

Відтак, головними принципами компетентнісного підходу в освіті є:

– освіта для життя, успішної соціалізації в суспільстві й особистісного розвитку на основі засвоєння соціально значущих компетентностей;

– оцінювання для надання можливості здобувачеві вищої освіти планувати свої освітні результати й удосконалювати їх у процесі постійного професійного розвитку;

– організація й осмислення самостійної діяльності здобувачів вищої освіти на основі власної мотивації і відповідальності за результати.

Враховуючи викладене, зазначимо, що стратегічним завданням розробки нових сучасних стандартів вищої освіти має виступати вдосконалення системи контролю й оцінки якості освіти. При цьому наголошується на необхідності порівняння досягнутого рівня освіти з певним еталоном, роль якого й відведена стандарту освіти. Відтак, необхідним етапом на шляху підготовки сучасного фахівця є перехід до нового покоління галузевих стандартів вищої економічної освіти на основі компетентнісного підходу, який передбачає базування професійних (галузевих) стандартів не на посадових інструкціях, а на узагальнених компетентностях, що висуваються до фахівців відповідно до вимог і завдань професійної діяльності.

Отже, компетентнісний підхід – один із чинників, що сприяє модернізації змісту освіти, який доповнює низку освітніх інновацій зі збереженням класичних підходів у вищій юридичній освіті. Реалізація цього підходу ґрунтується на розумінні, що прогрес людства залежить не стільки від економічного зростання, скільки від рівня розвитку особистості та передбачає необхідність переходу від кваліфікації, яку фахівець здобуває один раз і назавжди, до компетентності, яка дозволяє мобільно удосконалювати професійну діяльність, зумовлену соціально-економічними змінами, динамікою ринку праці. Сучасна вища економічна освіта передбачає те, що фахівці повинні відповідати запитам

громадянського суспільства і потребам ринку праці, володіти навичками цілісного розв'язання проблемної ситуації, здатністю узагальнювати і категоризувати матеріал, виявляти і комплексно вирішувати складні професійні завдання. При цьому для ефективного засвоєння змісту навчальних дисциплін необхідним є використання компетентнісного підходу, що зумовлює принципові зміни в спрямованості освітньої діяльності, трансформації в організаційній моделі, методичному забезпеченні навчання здобувачів вищої освіти.

УДК 378(063)

МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ СТУДЕНТІВ ВИКОРИСТАННЯ СВІТОВОГО ДОСВІДУ ДІЮЧИХ СИСТЕМ ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

*Касатонova I.A., к.е.н., доцент
Харківський національний автомобільно-дорожній університет*

Проблемі модернізації змісту забезпечення якості підготовки фахівців з міжнародних економічних відносин в умовах глобалізації та євроінтеграції України присвячені питання особливостей діючих пенсійних систем зарубіжних країн та можливостей використання світового досвіду в умовах України.

Перебудова пенсійної системи у світі, а точніше – в західноєвропейських країнах, спостерігається з 1999 року. Найбільш ефективними і стійкими визнані пенсійні системи таких країн, як Швеції, Німеччині, Австрії, Італії, Франції, Великобританії, Польщі.

Основна ідея пенсійних систем: пенсія складається з трьох частин: умовно-накопичувальної, накопичувальної і гарантованої. Умовно-

накопичувальна пенсія є розподільчою. Розмір пенсії прямо залежить від заробітної плати робітника; визначається на підставі умовних накопичень очікуваної тривалості життя. Умовно-накопичувальна система є саморегулюючою та пристосованою до змін демографічної та макроекономічної ситуації в країні.

Особливої уваги заслуговує пенсійна система Франції, яка включає в себе велику кількість різноманітних пенсійних схем, які залежать від професійної групи працівника. У Франції одна з найбільш складних систем пенсійного страхування в Європі. Найбільш значущі дві схеми: «загальна» - для робітників приватного сектора, і «спеціальна», призначена для робітників державного сектора. Сучасна пенсійна система Франції складається з трьох рівнів.

Перший рівень – це схема, заснована за розподільчим принципом, яка фінансується за рахунок внесків робітника і роботодавця. Вона розраховується на основі формул з встановленими виплатами і на основі формул з встановленими внесками. Передбачено також мінімальний рівень пенсій для пенсіонерів старше 65 років з низьким рівнем доходів. Такі пенсії фінансуються із загальних податків. Сьогодні такі пенсії отримують 8,1% громадян старіше 65 років.

Другий рівень – це професійні добровільні схеми, які можуть ґрунтуватися на принципі PAYG або бути повністю накопичувальними (в залежності від професійної групи робітника).

Третій рівень – це індивідуальні добровільні пенсійні плани.

Пенсійна система України також має три рівні, які задекларовані на державному рівні і мають своє відображення у відповідних законах. Але досі не працює другий рівень, введення його в дію постійно переноситься. Є, звичайно, відмінності у тому, як працює і які механізми задіяні для третього рівня пенсійної системи. А, також, в Україні слід звернути увагу на джерела фінансування першого рівня пенсійної системи. Це не

обов'язково внески роботодавців і застрахованих осіб. Кошти на виплату пенсій в окремих випадках можуть фінансуватися і за рахунок загальних податків.

Призначення і виплата пенсій громадянам України, які проживають за її межами, та громадянам інших країн, які переїхали на постійне проживання до України, здійснюється згідно із пенсійним законодавством України, яке складається із Закону України “Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування”, інших нормативно-правових актів, а також міжнародних договорів (угод), що регулюють відносини у сфері пенсійного забезпечення.

Відповідно до статті 51 Закону України “Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування” [1], у разі виїзду пенсіонера на постійне місце проживання за кордон, пенсія, призначена в Україні, за заявою пенсіонера може бути виплачена йому за шість місяців наперед перед від'їздом, рахуючи з місяця, що настає за місяцем зняття з обліку за місцем постійного проживання. Під час перебування за кордоном пенсія виплачується в тому разі, якщо це передбачено міжнародним договором України, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України.

На цей час питання пенсійного забезпечення в Україні регулюються міжнародними договорами (угодами), укладеними з 21 країною.

Зазначені договори (угоди) розподіляються на два види:

- договори, що базуються на територіальному принципі, за якими витрати на виплату пенсій здійснює держава, на території якої проживає отримувач (укладені з країнами СНД, Угорщиною, Румунією),
- договори, що базуються на пропорційному принципі, за якими кожна договірною стороною призначає та виплачує пенсію за відповідний страховий (трудовий) стаж, набутий на території держави цієї сторони. За принципом пропорційності Україною укладені договори про соціальне забезпечення з Республікою Болгарія, Королівством Іспанія,

Чеською Республікою, Словацькою Республікою і іншими [2].

Чинною є також тимчасова Угода між Урядом України і Урядом Російської Федерації про гарантії прав громадян, які працювали в районах Крайньої Півночі та місцевостях, які прирівняні до районів Крайньої Півночі, у галузі пенсійного забезпечення.

Введення нової страхової системи (прийняття Закону України “Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування”), яка синхронізується з нормами європейського законодавства в цій сфері, з одного боку – викликало необхідність переглянути вже діючі міжнародні договори (угоди), а з другого боку, відкрило можливості укладення міжнародних договорів (угод) з іншими державами щодо здійснення пенсійного забезпечення сторонами за період сплати страхових внесків у кожній із держав-учасниць.

Зокрема, в даний час ведеться підготовча робота щодо укладання таких договорів з Угорською Республікою, Федеративною Республікою Німеччина, Румунією, Республікою Польща, перегляду договорів з Іспанією і Естонією, а також Угоди про гарантії прав громадян-учасниць Співдружності Незалежних Держав в галузі пенсійного забезпечення від 13 березня 1992 року.

Таким чином, можливість використовувати навички розвинених країн для рішення соціально-значущих задач мотивує студентів глибше вивчати галузь своєї професійної діяльності та активує їх в напрямку оволодіння відповідним актуальним інструментарієм рішення тих або інших проблем.

Література:

1. Про недержавне пенсійне забезпечення: Закон України від 09.07.2003 р. № 1057-IV. URL: <http://ng.gov.ua/ru/soc/negosudarstvennoe-pensionnoe-strahovanie/876-negosudarstve>

2. Міністерство соціальної політики України. URL:
<https://www.msp.gov.ua/content/pensii-gromadyanam.html>

УДК 305.005

СИСТЕМНИЙ ПІДХІД ПРИ ОРГАНІЗАЦІЇ ЛОГІСТИЧНИХ СТРУКТУР В НАЦІОНАЛЬНІЙ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

*Фісун К.А. д.е.н., доцент, Ткачук Ю.Г., 057М., 6 курс,
Національна академія Національної гвардії України*

Концепція логістики – інтеграція виробництва, матеріально-технічного забезпечення, транспортування, інформації і комунікації. Головна ідея логістики полягає в тому, що всі стадії виробництва (видобуток сировини, отримання матеріалів, виробів, виготовлення кінцевої продукції), транспортування і збуту розглядаються як єдиний процес трансформації і руху продукту праці і пов'язаної з ним інформації.

До основних методів, що застосовуються для вирішення наукових і практичних завдань в області логістики, слід віднести: методи системного аналізу; методи теорії дослідження операцій; кібернетичний підхід; прогностику.

Застосування цих методів дозволяє прогнозувати в Національній гвардії України та її підрозділах матеріальні потоки, створювати інтегровані системи управління і контролю їх руху, розробляти системи логістичного обслуговування, оптимізувати запаси та вирішувати ряд інших завдань.

Широке застосування в логістиці мають різні методи моделювання, тобто дослідження логістичних систем і процесів шляхом побудови і вивчення їх моделей. При цьому під логістичною моделлю розуміється будь-який образ, абстрактний або матеріальний, логістичного процесу або логістичної системи, використовуваний як їх заміник.

До логістичних операцій з матеріальним потоком можна віднести навантаження, транспортування, розвантаження, комплектацію, складування, упаковку та інші операції. Логістичні операції з інформаційним потоком — це, як вже наголошувалося, збір, обробка і передача інформації, відповідної матеріальному потоку. Слід зазначити, що витрати на виконання логістичних операцій з інформаційними потоками складають суттєву частку логістичних витрат.

Логістичні операції - це будь-які операції, що здійснюються з речовими предметами і продуктами праці в сферах виробництва і обігу, за винятком технологічних операцій з виробництва матеріальних благ. До логістичних відносять також операції з обробки, зберігання і передачі відповідної інформації у підрозділах Національної гвардії України.

Логістика передбачає ведення поопераційного обліку витрат на всьому шляху руху матеріального потоку. Наявність даної системи обліку дозволяє використовувати показник зміни суми витрат як критерій ефективності схвалюваних рішень у сфері управління матеріальними потоками Національної гвардії України.

Сучасний ринок вимагає від організації постійного пошуку найбільш ефективних технологій організації і керування виробничою діяльністю. Необхідно бути готовим при будь-яких умовах до термінового виконання замовлень споживачів і швидкої реакції на зміну попиту. Тут на перший план виходять основні принципи логістики, які передбачають пріоритетність споживача і якості на всіх етапах виробничо-розподільчого циклу. Залучення логістики до формування загальної стратегії організації

означає новий рівень його розвитку, насамперед у напрямку забезпечення економічної стабільності в сучасних умовах.

Логістика – напрямок господарської діяльності з управління матеріальними потоками у сферах виробництва та обігу, а також міждисциплінарний науковий напрямок, безпосередньо пов'язаний з пошуком нових можливостей підвищення ефективності матеріальних потоків. Логістика (англ. logistics) – наука про планування, контроль і управління упаковкою, транспортуванням, складуванням та іншими матеріальними й нематеріальними операціями, що здійснюються у процесі доведення сировини і матеріалів до виробничого підприємства, внутрішньозаводської переробки сировини, матеріалів і напівфабрикатів; доведення готової продукції до споживача, а також передачі, зберігання і обробки відповідної інформації. Логістика використовується у промисловості, матеріально-технічному забезпеченні, торгівлі, на транспорті, в комунальному господарстві, у банківській сфері, сфері послуг та інших областях ринкової економіки.

Логістична функція - укрупнена група логістичних операцій, направлених на реалізацію цілей логістичної системи. Основні функції - постачання, виробництво, збут.

Традиційні методи обліку, направлені на визначення витрат по функціональних областях (по вертикалі), не дозволяють виділяти витрати, що виникають в ході здійснення крізного процесу, формувати інформацію про найбільш значущі витрати, а також про характер взаємодії один з одним. Відомо тільки, у що обходиться реалізація тієї або іншої функції.

Напрямком подальшого дослідження в області логістичного забезпечення Національної гвардії України, Міністерства внутрішніх справ є моделювання оптимальних інфраструктур узгодження всіх логістичних потоків.

ОСНОВНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ

*Павлій Н.І.
здобувач навчально-науково-виробничого центру
Національного університету цивільного захисту України*

Екологічна політика (ЕП) є системою заходів, що проводяться державними органами з метою забезпечення екологічної безпеки соціально економічного розвитку країни. Вона включає планування і здійснення заходів, спрямованих на досягнення цілей, пов'язаних зі збереженням і поліпшенням стану НС (включаючи природні ресурси) і здоров'я людей. Таким чином, ЕП є цілеспрямованою системною діяльністю держави в області використання природних ресурсів і ОНС, в якій ключова роль належить організаційному, управлінському аспекту.

ЕП як одно з напрямів державної діяльності почала формуватися в розвинених країнах з кінця 60-х - начала 70-х років у зв'язку з усвідомленням небезпеки глобальної екологічної кризи, що намітилася. Світова енергетична криза на початку 70-х років ХХ століття, яка збіглася з сировинною і екологічною кризами, гостро поставили проблему пошуку якісно нової моделі соціально-економічного розвитку, яка враховувала не лише обмеженість природно-ресурсних чинників і адаптаційних можливостей природного середовища, але і забезпечувала її збереження. У основу такої моделі лягла концепція стійкого розвитку як стратегічний орієнтир розвитку на усіх рівнях територіального охоплення - від глобального до локального.

Необхідність відмови від споживацького ставлення до природного середовища привела до повсюдного зростання уваги до екологічних

проблем і зумовила посилення значущості всебічного врахування екологічних обмежень економічного розвитку. Це, у свою чергу, супроводжувалося активізацією діяльності держави в екологічній сфері. У структурах державного управління у багатьох країнах були створені спеціальні органи по ОНС, тим самим було покладено початок формуванню державної ЕП. Сформувалися і ключові напрями природоохоронної діяльності, які стали визначати зміст ЕП в різних країнах. До числа таких напрямів можна віднести наступні:

- а) регулювання і контроль антропогенних дій різного роду;
- б) проведення політики протекціонізму по відношенню до ресурсозберігаючих і екологічно безпечних технологій;
- в) підтримка фундаментальних досліджень в області екології;
- г) організація системи інформування населення про стан.

Вироблення ЕП базується, як правило, на обліку двох груп обов'язкових умов: прийнятих суспільством принципів ЕП і пріоритетних екологічних проблем.

Формування ЕП в загальному вигляді може бути представлене у вигляді наступної послідовності дій. На основі прийнятих принципів ЕП і вибраних пріоритетних екологічних проблем в регіоні формулюються основні положення стратегії природоохоронної діяльності, яка включає, передусім, постановку екологічних цілей, їх конкретизацію у вигляді певних завдань і вибір пріоритетних напрямів природоохоронної діяльності. Для практичної реалізації екологічних цілей і завдань розробляється система конкретних заходів і дій, які можуть набувати форми регіональних екологічних програм зі встановленням для кожного заходу відповідальних виконавців, термінів реалізації і необхідних фінансових і матеріальних ресурсів, включаючи джерела фінансування. Для оцінки ефективності проведення природоохоронної діяльності використовується система критеріїв і показників оцінки екологічної

ситуації в регіоні.

Формування природоохоронної стратегії визначається багато в чому специфікою території, характером галузевої структури виробництва і використовуваними на екологічно небезпечних об'єктах підходами до організації і здійснення природоохоронної діяльності.

Відповідно виділяється просторовий, виробничий, організаційно-технологічний і управлінський аспекти вибору варіанту природоохоронної стратегії як довгострокової основи ЕП.

Просторовий аспект має на увазі відображення специфіки регіону з урахуванням особливостей його природно-кліматичних і економічних умов. Природно-кліматичні умови визначають, передусім, адаптаційний механізм природних комплексів регіону, їх здатність до самовідновлення і підтримки екологічної рівноваги. Територіальна диференціація екологічних проблем обумовлює їх специфіку в кожному окремому регіоні і вимагає своїх шляхів рішення. Ця специфіка визначається передусім особливостями місцевих природно-кліматичних умов. Відповідно до цього рішення схожих проблем ОНС може істотно розрізнятися залежно від природних, економічних і інших умов кожної конкретної території. В результаті цього одні і ті ж види господарської діяльності в різних регіонах можуть мати і різні екологічні наслідки.

Характер екологічних проблем регіону багато в чому похідний від його галузевої спеціалізації. *Виробничий аспект* вибору варіанту природоохоронній стратегії пов'язаний з необхідністю урахування галузевої специфіки регіону, особливостей впливу різних галузей на НС. Безпосередня залежність галузевої структури виробництва і характеру процесів використання природних ресурсів на підприємствах і стану НС в межах регіонів їх розташування визначає необхідність вивчення специфіки екологічних наслідків функціонування підприємств різних галузей економіки.

Галузевий склад виробництва в тому чи іншому місці в значній мірі обумовлює рівень і характер забруднення НС, масштаби порушення природних комплексів, стан природних ресурсів території розташування відповідних виробництв. Під час оцінювання впливу на НС підприємств тієї чи іншої галузі з'являється можливість більш точно визначити масштаби і характер їх впливу, викликані зміни в стані НС і природних ресурсів, соціальні та економічні наслідки.

Організаційно-технологічний і управлінський аспекти вибору природоохоронної стратегії пов'язані з урахуванням використовуваних підходів до організації природоохоронної діяльності на окремих підприємствах і територіях як суб'єктах управління. Стосовно підприємств це може бути традиційний шлях, пов'язаний з добудовою основних виробничих процесів об'єктами, які доводять викиди, що утворюються, скидання і тверді відходи до кондицій, відповідним встановленим для того або іншого підприємства - джерела забруднення, - екологічним вимогам. З екологічних позицій, кардинальнішим шляхом є впровадження екологічно безпечних технологій. Нарешті, відчутний екологічний ефект може бути досягнутий при вдосконаленні організації управління природоохоронною діяльністю на підприємстві, що пов'язано з впровадженням систем екологічного менеджменту.

Література:

1. Жигінас В. В. Структурна перебудова трансформаційної економіки в контексті сучасних тенденцій екологізації: автореф. дис... канд. екон. наук: 08.00.01; Київ. нац. ун-т ім. Т.Шевченка. К., 2008. 20 с.
2. Василенко В.А. Теорія і практика розробки управлінських рішень: навч. посібник. К.: ЦУЛ, 2002. 420с.
3. Галушкіна Т.П. Економіка природокористування: навч. посібник. Харків: Бурун Книга, 2009. 480 с.

**ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЦЕСІВ
ЗБЕРЕЖЕННЯ І ВИКОРИСТАННЯ ФОНДІВ НЕРУХОМОЇ
КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ РЕГІОНІВ.**

*Болбас О.М.
аспірант навчально-науково-виробничого центру
НУЦЗУ*

Інформаційне забезпечення процесів збереження і використання регіональних фондів нерухомої культурної спадщини є сукупністю заходів що реалізуються органами державної влади і регіональних рівнів по збору, систематизації і наданню в користування інформації про регіональні фонди нерухомої культурної спадщини, соціально-економічні стосунки, що виникають з приводу їх збереження і використання, а також про інституціональні основи функціонування нерухомих пам'ятників в просторі сучасних регіонів.

Користувачами інформаційних продуктів, що формуються у рамках нормативно-інформаційної підсистеми, є:

- органи державного управління, що створюють регулюючий вплив на соціально-економічні стосунки, пов'язані із збереженням і використанням фондів нерухомої культурної спадщини регіонів;
- суб'єкти регіональних ринків, залучені в процеси збереження і використання нерухомих пам'ятників, розташованих на території регіону, як економічних і культурних благ.

Для здійснення державного обліку нерухомих пам'ятників, розташованих на територіях регіонів, діючим вітчизняним законодавством передбачена фіксація відомостей про них в єдиному державному реєстрі об'єктів культурної спадщини суспільства, що

представляє собою "державну інформаційну систему, що включає банк даних, єдність і порівнянність яких забезпечуються за рахунок загальних принципів формування, методів і форм ведення".

Ця процедура припускає формування по кожному з об'єктів пакету документаційного забезпечення. Для уточнення збереження нерухомих пам'ятників, а також їх найменувань, адрес, категорій соціокультурної значущості, пооб'єктного складу і інших характеристик, органами охорони об'єктів культурної спадщини державного і регіонального рівнів здійснюється інвентаризація фондів.

Слід зазначити, що у рамках реалізації заходів по обліку нерухомих пам'ятників є доцільним формування регіональними органами охорони об'єктів культурної спадщини власних баз даних про нерухомі пам'ятники, розташовані на їх території. Інформаційне наповнення таких баз даних повинне визначатися потребами регіональних органів виконавчої влади у зв'язку з реалізацією ними пам'ятникоохоронних функцій і функцій по управлінню об'єктами культурної спадщини, що знаходяться у власності суб'єктів держави. Окрім обліку для формування інформаційного забезпечення потрібна організація моніторингів регіональних фондів нерухомої культурної спадщини.

Моніторинг регіонального фонду нерухомої культурної спадщини є сукупністю періодично здійснюваних заходів по збору і систематизації інформації про стан об'єктів культурної спадщини, розташованих на території регіону, а також про значущі параметри їх довкілля.

Чинним вітчизняним законодавством передбачено виконання моніторингів регіональних фондів нерухомої культурної спадщини (припускаюче обстеження стану пам'ятників і їх фотофіксацію). В той же час, підзаконні акти, регламентуючі порядок проведення таких моніторингів, а також методичні рекомендації по їх здійсненню до теперішнього часу не розроблені. Слід відмітити, що методичне

забезпечення моніторингів регіональних фондів нерухомої культурної спадщини може бути сформоване на основі результатів наукових досліджень вітчизняних вчених. Інформація, що отримується в ході моніторингів, передбачених чинним законодавством, повинна доповнюватися даними оперативного контролю за станом нерухомих пам'яток, розташованих на територіях регіонів. Реалізація заходів з оперативного контролю за регіональними фондами нерухомої культурної спадщини є, одним із завдань органів виконавчої влади регіонів.

Ще одним дієвим інструментом інформаційного забезпечення процесів збереження та використання фондів нерухомої культурної спадщини регіонів є статистичне спостереження.

Статистичне спостереження за фондами нерухомої культурної спадщини регіонів здійснюється Державною службою статистики України спільно з Міністерством культури України. Слід відмітити, що через свою недостовірність і недостатність статистичні дані, що отримуються цими відомствами, не задовольняють потребам користувачів інформації про об'єкти культурної спадщини і соціально-економічні стосунки, пов'язані з їх збереженням і використанням.

У основі недостатності статистичних даних про фонди нерухомої культурної спадщини регіонів лежать дві обставини - українське мале число спостережувальних характеристик пам'ятникових об'єктів і відсутність суцільного безперервного статистичного спостереження за соціально-економічними відношеннями, що виникають з приводу збереження і використання нерухомих пам'яток історії і культури.

Система статистичного спостереження потребує розвитку і вдосконалення. У зв'язку з цим, діяльність органів державної влади має бути спрямована, в першу чергу, на організацію робіт по формуванню науково-методичної основи таких спостережень. Формування науково-методичної бази припускає постанову цілей статистичного спостереження,

встановлення його об'єктів і одиниць, розробітку інструментарію спостереження і формування його програми. Наступним етапом діяльності органів державної влади повинне стати впровадження науково-методичних розробок в практику діяльності Державної служби статистики України.

Не менш важливим інструментом інформаційного забезпечення, є механізм її надання користувачам. Він є сукупністю організаційних структур, що реалізують функції з інформаційного забезпечення, форм подачі інформації про регіональні фонди нерухомої культурної спадщини і соціально-економічних стосунків, виникаючих з приводу збереження і використання будівель та споруд, каналів поширення інформації (засоби масової інформації, Internet - сайти) і порядку її надання.

Таким чином, першочерговим практичним завданням у сфері вдосконалення інформаційного забезпечення процесів збереження і використання фондів нерухомої культурної спадщини регіонів є завершення робіт по формуванню єдиного державного реєстру об'єктів культурної спадщини.

Література:

1. Коваленко О. В. Сучасні теоретичні підходи до класифікації культурних цінностей. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер. «Економічні науки»*. Херсон: ХДУ, 2014. № 7, ч. 5. С. 125–127.
2. Курило Т. В. Становлення і розвиток законодавства про охорону культурної спадщини в Україні: історико-правове дослідження : дис. канд. юрид. наук : спец. 12.00.01.К., 2003. 222 с
3. Опалько Ю.В. Збереження культурно-історичної спадщини в сучасній Україні: проблеми та перспективи. *Гуманітарний розвиток*. 2007. № 1(2). URL : <http://old.niss.gov.ua/book/StrPryor/2/2-3-Opalko.pdf>.

АЛГОРИТМИ СТВОРЕННЯ СПРИЯТЛИВОГО МАРКЕТИНГОВОГО СЕРЕДОВИЩА

*Фісун К.А. д.е.н., доцент, Сиса А.Ю., 564 м., 6 курс,
Національна академія Національної гвардії України*

Існує безліч структурних параметрів, які дозволяють оцінити якість структурної схеми. Значно слабкіше вирішено питання кількісної оцінки структури в цілому. Проблем оцінки ефективності маркетингової діяльності на рівні регіональних підприємств і територіальних об'єднань дозволяє виділити ряд актуальних завдань в галузі побудови оптимальних схем розвитку організаційних структур управління. Пропонується один з можливих варіантів дослідження ефективності структури маркетингової зв'язку. Певною мірою це дозволяє формування концепції оцінки маркетингу регіону.

Вибір тієї або іншої структури управління залежить від особливостей зовнішнього та внутрішнього середовища розвитку регіону, особливо від макроекономічної ситуації, стратегічного бачення регіональної адміністрації, професійної підготовки її чиновників, взаємовідносин між органами влади та підприємницьким середовищем. В середині 80-х років 20-го століття спрямованість досліджень визначалася проблемою співвіднесення маркетингових дій з економічними інтересами підприємства. Було звернуто увагу на те, що маркетингові рішення приймаються без належного урахування економічних наслідків реалізованих засобів. Основна спрямованість подальших досліджень була спрямована на виявлення головних принципів фінансово-орієнтованого підходу в управлінні маркетингової діяльності. Введення нових термінів і

визначень в останні роки визначає в кінцевому підсумку, процес формування нової концепції, яка змушує маркетологів переосмислювати аналітичні дослідження сучасної економіки. Однією зі складових цієї концепції є формування процедури комплексної системи оцінки ефективності маркетингу. Основна ідея цієї процедури полягає в тому, що впровадження комплексної системи оцінки має здійснюватися поступово, від простіших моделей до складніших. Незважаючи на гадану простоту даного положення, його практичне використання є досить проблематичним.

Передбачається, що ефективна концепція маркетингу на регіональному рівні - це створення чіткої управлінської схеми взаємовідносин суб'єктів господарювання регіону, проведення різноманітних маркетингових заходів і різнобічних досліджень з урахуванням можливості їх прогнозування. Оцінка ефективності маркетингу повинна враховувати як короткостроковий, так і довгостроковий ефект від маркетингових програм. На українських підприємствах, як правило, відсутня єдина точка зору: маркетолог оцінює маркетингову програму з точки зору зростання продажів, а фінансист хоче бачити негайний ефект кожного маркетингового заходу у вигляді збільшення операційного прибутку. Жоден з цих показників не співвідноситься безпосередньо з вартістю бізнесу.

Методи формування регіональної маркетингової політики вимагають встановлення певних властивостей траєкторії соціально-економічного розвитку всього господарського комплексу. Тобто, необхідно формувати бази даних за показниками, які використовувалися в минулому і використовуються в даний час. Їх аналіз повинен проводитися на предмет виключення повторень та забезпечення повноти подання з метою отримання оптимального переліку чутливих та інформативних показників. Розглядаючи цей аналіз як стадію впровадження системи оцінки

маркетингу, Т. Амблер стверджує, що дана стадія є ідеальною і можлива тільки при дуже високій культурі бізнесу. Справжньою проблемою є те, що відсутність оцінки ефективності результатів чергової маркетингової програми не дозволяє раціонально приймати рішення з абсолютно конкретних питань, що мають практичне значення для будь-якого підприємства і адміністрації регіону: обсяг маркетингового бюджету; кількість і характер маркетингових заходів; послідовність реалізації заходів; структура органів управління.